SCOUT

EROI OBIȘNUIȚI

Scott Turow

EROI OBIŞNUIŢI

editura rao

În amintirea tatălui meu

Lt. David Dubin
0446022
APO 405 o/o Postmaster
N.Y.
19 martie 1944
Atlantic, a cincea zi pe
SS King Henry

Dra Grace Morton
Wiberly Road, nr. 37
Kindle County 16
SUA

Scumpa mea Grace,

Răul de mare mi-a trecut și te iubesc, și mi-e dor de tine mai mult decât oricând! Ieri, când m-am trezit, mă simțeam minunat și m-am grăbit să iau micul dejun, și de atunci m-am simțit bine. Încep să mă familiarizez cu rutina la bordul acestei nave de croazieră preluate de către Armată, pe care a rămas însă majoritatea personalului civil - inclusiv un tip din India care îi servește pe ofițeri în cabinele lor. De asemenea, mai avem și o formație grozavă care, de trei sau patru ori pe zi, cântă muzică clasică romantică în fosta sală de mese de la clasa I, încă decorată cu candelabre și draperii din catifea roșie. Militarii se bucură și de alte condiții de lux, dar până și ei știu că asta reprezintă o mare diferență față de situația de pe majoritatea vechiturilor din marină.

Ascultându-l pe Ceaikovski, uit câteodată că ne aflăm într-o zonă de război și în ape deosebit de periculoase. Totuși, având atât timp liber, cred că este firesc ca relele ce s-ar putea să se afle în fața mea să mă preocupe doar ocazional. În acele prime patru zile de după plecarea din Boston, când am avut rău de mare, evident că am petrecut lungi perioade pe punte. În ciuda tuturor sofisticăriilor pe care îmi place să cred că le-am deprins la Colegiul Easton și la Facultatea de Drept, sunt tot un provincial din Vestul Mijlociu. Până acum, n-am mai fost niciodată pe un vas, doar cu barca pe râul Kindle, și au existat momente când imensitatea Atlanticului mi s-a părut terifiantă (aplecându-mă peste bord, realizez cât de departe sunt de casă, cât de singur sunt și cât de fără importanță este viața mea pentru acest ocean și pentru majoritatea oamenilor din jurul meu.

Desigur, odată cu transferul meu la JAG, am mult mai puține motive de temere decât atunci când mă antrenam ca ofițer de infanterie. Probabil că mă voi apropia de un neamț doar dacă va fi cazul să-i dau un sfat legal în eventualitatea că va ajunge prizonier de război. Știu cât de ușurați vă simțiți tu și părinții mei, dar am momente când simt că-mi place marea. (Ho, ho!)

Dra Grace Morton
Wiberly Road, nr. 37
Kindle County 16
SUA

Lt. David Dubin
0446022
APO-405 c/o Postmaster
N.Y.
19 martie 1944
Atlantic, a cincea zi pe
SS King Henry

Nu știu de ce Dumnezeu îi stârnește pe oameni unii împotriva altora, în război - de fapt, nici nu sunt sigur de cred în Dumnezeu. Dar știu că trebuie să-mi joc rolul. Toți trebuie să o facem, voi, acasă, noi, aici. Este în joc tot ce ne-au învățat părinții noștri - ai mei și ai tăi, indiferent cât de diferiți sunt. Știu că acest război este drept. Și că asta fac bărbații - americanii, în special. Luptă pentru ceea ce este drept în lume, chiar își dau viețile dacă este necesar. Încă simt același lucru ca atunci când m-am înrolat, că, dacă nu particip la această luptă, nu voi fi bărbat adevărat. Trebuie să fiu. Sunt clipe în care sunt cu adevărat gelos pe soldații împreună cu care călătoresc, chiar dacă uneori îi văd cuprinși de o apatie despre care știu că este spaimă. Își imaginează gloanțele zburând spre ei în vreme ce se află în tranșee, cutremurele și fulgerele produse de artilerie. Dar invidiez ceea ce vor deveni în focul bătăliei.

Îți promit însă că o asemenea nebunie îmi va trece repede și că voi fi fericit să rămân un simplu avocat, nu un infanterist. Este târziu acum și se spune că apele sunt tulburi în fața noastră. Ar trebui să dorm cât timp pot.

Noapte bună, draga mea. O să ne întâlnim în visele mele.

Cu dragoste, pentru totdeauna,

David

***

MAKE YOUR MOVIE IN COMPLETE SECRECY AT HOME

MAKE YOUR MOVIE IN COMPLETE SECRECY AT HOME

1. STEWART: TOȚI PĂRINȚII AU SECRETE

Toți părinții au secrete față de copiii lor. Însă se pare că tatăl meu a avut mai multe de ascuns decât majoritatea părinților.

Primul indiciu a apărut odată cu moartea tatei, în februarie 2003, la 88 de ani, după o navigare sfâșietoare prin boli ce formau un veritabil Triunghi al Bermudelor – boală de inimă, cancer la plămâni și emfizem – toate cauzate mai mult sau mai puțin de cei 60 de ani de fumat. În stilul ei caracteristic, mama a refuzat să lase detaliile înmormântării pe seama mea și a surorii mele și a venit cu noi să îl întâlnească pe directorul de la firma de pompe funebre. A ales un sicriu suficient de mare încât să permită un ornament pentru capac, apoi, în timp ce antreprenorul citea necrologul propus, a fost atentă la fiecare cuvânt.

– David a fost veteran? a întrebat el.

Antreprenorul era omul cu aspectul cel mai îngrijit pe care îl văzusem vreodată, cu unghii lăcuite, sprâncene pensate și un ten atât de fin, încât îl suspectam că apelează la electroliză.

– Al Doilea Război Mondial! a țipat Sarah, care, la 52 de ani, încă se grăbea să răspundă înaintea mea.

Directorul de la pompe funebre ne-a arătat mica decorațiune neagră cu stele și dungi care avea să apară pe hârtie, în

dreptul numelui tatălui, însă mama deja clătina nervoasă din cap, agitându-şi micile bucle gri.

– Nu, a spus ea. Nici un război. Nu pentru acest David Dubin.

Când era supărată, mama obişnuia să facă greşeli de gramatică. Iar eu şi sora mea ştiam că era indicat să ne abţinem să vorbim atunci când o vedeam într-o astfel de stare. Războiul, cu excepţia unor detalii legate de modul în care tata, ofiţer american, şi mama, deţinută într-un lagăr de concentrare german, se îndrăgostiseră, practic la prima vedere, fusese un subiect mult prea neplăcut pentru a fi discutat de-a lungul vieţilor noastre. Dar eu am presupus mereu că tăcerea fusese păstrată de dragul ei, nu al lui.

Spre sfârşitul vizitei lor de exprimare a condoleanţelor, mama s-a simţit în stare să facă faţă sortării bunurilor tatei. Sarah a anunţat că este prea tensionată ca să poată da o mână de ajutor, preferând să se întoarcă în Oakland, la activităţile ei de contabilă; fără îndoială, se simţea cumva superioară în faţa mea, un biet neangajat. Luni dimineaţă, mama m-a pus să fac ordine prin dulapul tatei, insistând să iau o mare parte din haine. Totul era îngrozitor de demodat şi doar mama mă putea vedea pe mine, grăsan de când mă ştiu, intrând vreodată în asemenea haine strâmte. Am ales câteva cravate, ca să o fac fericită, şi am început să depozitez în cutii restul de costume şi cămăşi vechi, pentru a le dona Paradisului, agenţia de caritate evreiască la a cărei înfiinţare ajutase şi mama în urmă cu câteva decenii, şi pe care a dezvoltat-o timp de 20 de ani ca director executiv.

Însă nu eram deloc pregătit pentru emoţiile care puseseră stăpânire pe mine. Îl cunoşteam pe tata ca fiind om distant, circumspect, foarte ordonat în aproape orice, genial, studios, întotdeauna politicos. El prefera lucrul, în favoarea angajamentelor sociale, însă avea şi o politeţe caracteristică, plină de şarm. Totuşi, marele său succes l-a înregistrat în fortăreaţa

atotputernică a legii. Oriunde în altă parte, nu prea se simţea în largul lui. Acasă, ceda întotdeauna în faţa mamei, făcând mereu aceeaşi glumă învechită timp de mai bine de 50 de ani – niciodată, obişnuia el să spună, nu ar putea avea atâta abilitate avocăţească încât să câştige vreo polemică în faţa mamei.

Talmudul zice că un tată trebuie cu o mână să îşi apropie fiul şi cu cealaltă să şi-l îndepărteze. Tata a eşuat practic la ambele. Am simţit un interes permanent din partea lui, pe care l-am considerat afecţiune. Spre deosebire de mulţi alţi taţi, el a fost un campion, mai ales într-o generaţie al cărei tată ideal era cel care „susţinea material familia". Însă, în esenţă, era evaziv, ca şi când n-ar prea fi vrut să mă lase să îl cunosc prea bine. În faţa provocărilor obişnuite pe care i le-am pricinuit în copilărie, răspundea de cele mai multe ori retrăgându-se sau având grijă să mă predea mamei. Am o amintire foarte vie a momentelor din copilărie când eram singur cu el în casă, furios pe tăcerea lui. Ştia oare că mă aflam acolo? Sau îi păsa de asta?

Acum, că tata plecase dintre noi, eram extrem de conştient de tot ceea ce plănuisem vreodată să fac împreună cu el – în majoritatea cazurilor, nici măcar nu începusem. Îi părea rău că nu m-am făcut avocat, ca el? Ce părere avea despre fiicele mele? Credea că lumea era bună sau rea? Şi cum putea explica faptul că cei de la Trappers, pentru care păstrase o pasiune entuziastă, nu au reuşit niciodată să acceadă în Liga Mare la baschet? Copiii şi părinţii nu pot ajunge la un consens chiar la toate. Însă era dureros să descopăr că el a rămas la fel de enigmatic chiar şi în moarte.

Şi astfel, faptul că trebuia acum să ating lucrurile pe care le atinsese şi tata sau să-i miros pudra de talc Mennen şi spuma de ras Canoe îmi provoca din când în când sentimente de absenţă şi dor. Apropierea de obiectele sale personale era ceva foarte intim, un lucru pe care nu l-aş fi îndrăznit niciodată dacă el ar fi fost încă în viaţă. Mă simţeam îndurerat, dar şi profund

emoționat în fiecare minut și am plâns în hohote, ascunzându-mă în colțul cel mai îndepărtat al dulapului ca să nu mă audă mama. Ea însăși încă nu își dăduse frâu liber lacrimilor și, fără îndoială, credea că tipul ăsta de stoicism era mult mai adecvat pentru un bărbat de 56 de ani.

După ce am terminat de împachetat hainele, am început să mă uit prin maldărul de cutii de carton descoperite într-un colț. Aici era o colecție remarcabilă de obiecte, multe dovedind un sentimentalism care credeam că îi lipsise tatei. Păstrase obiectele de Sfântul Valentin pe care le făcuserăm eu și Sarah pentru el ca proiecte de artă la școală și medalia de la campionatul Kindle County pe care o câștigase în liceu. Zeci de pachete întunecate de filme Kodachrome developate, ce reflectau viața tinerei sale familii. În cutia de jos, am găsit amintiri din al Doilea Război Mondial, un teanc de hârtii fragile, mai multe banderole roșii, naziste, pe care, îmi imaginam eu, le confiscase ca trofee de război și un teanc îndoit la colțuri de instantanee doi pe doi, fotografii alb-negru interesante, care sigur fuseseră făcute de altcineva, de vreme de tata apărea în cele mai multe dintre ele, slab și taciturn. În sfârșit, am mai descoperit și un teanc de scrisori într-o veche cutie de bomboane pe care era legat un bilet cu o ață verde, decolorată de timp. Cu un scris ferm de mână era notată data 14 mai 1945.

Dragă David,

Returnez familiei tale scrisorile pe care le-ai trimis în perioada cât ai fost plecat. Presupun că acestea pot avea o oarecare semnificație pentru tine în viitor. De vreme ce ești hotărât să ieși din viața mea, trebuie să accept că, odată cu trecerea timpului, când suferința mea se va diminua, ele nu vor mai însemna nimic pentru mine. Sunt sigură că tatăl tău ți-a spus că i-am returnat inelul luna trecută.

Pentru toate astea, David, nu pot să mă supăr pe tine. Pentru că ai pus capăt logodnei noastre. Când am fost la tatăl tău, mi-a zis că acum ești judecat de curtea marțială și că s-ar putea să ajungi la pușcărie. Mi-e foarte greu să cred asta despre cineva ca tine, însă nu aș fi crezut nici că m-ai părăsi. Tatăl meu spune că bărbații înnebunesc adesea în vreme de război. Dar eu nu mai pot aștepta până îți vii tu în fire.

Când plâng noaptea, David – și nu mă voi preface de dragul tău că nu fac asta –, cel mai mult mă deranjează un lucru. Petrec atâtea ore rugându-mă lui Dumnezeu să te aducă acasă în siguranță; l-am implorat să te lase să trăiești și, dacă este bun, să te lase să te întorci întreg. Acum, că luptele de acolo s-au terminat, nu-mi vine să cred că rugăciunile mele au fost ascultate și că am fost atât de prostuță încât să cer ca, atunci când te vei întoarce, să fie acasă la mine.

Îți urez mult noroc cu problemele tale actuale.

Grace

Scrisoarea asta m-a lăsat mască. Curtea marțială! Ultimul lucru pe care mi l-aș fi putut imagina despre tatăl meu lipsit de orice scânteie războinică era să fi fost acuzat vreodată de vreun delict serios. Sau să fie un bărbat care frânge inimi. Nu auzisem niciodată nimic despre nici una dintre aceste întâmplări. Dar, în acest tunel al timpului, mai mult decât de surpriză, m-am simțit străpuns de durerea acestei femei, ca o lumină emisă cu zeci de ani în urmă de stele îndepărtate. Cumva, lipsa înțelegerii pe care o simțise ea se potrivea cu propriile mele sentimente de iubire confuză, dezamăgită și frustrată, inspirându-mi instantaneu o curiozitate feroce de a afla ce se întâmplase de fapt.

Moartea tatei venise într-o perioadă în care deja mă confruntam cu una dintre cumpenele vieții. La sfârșitul anului trecut, după ce împlinisem 55 de ani, mă pensionasem anticipat de la ziarul *Tribune* din Kindle County, unicul meu angajator de când devenisem adult. Era și timpul. Cred că am fost considerat un reporter excelent – dovadă erau premiile de pe perete –, însă nimeni nu a pretins, iar eu cu atât mai puțin, că aș fi avut interesul sau abilitatea relaționării cu oamenii pentru a deveni editor. Până atunci, fusesem prins în ritmul tribunalului aproape două decenii. Ținând cont de natura eternă a sentimentelor umane, mă simțeam ca un critic de televiziune care trebuia să se ocupe doar de reluări. După 33 de ani petrecuți la ziar, pensia mea împreună cu o primă generoasă era aproape cât salariul, iar cinismul meu față de capitalism îmi dezvoltase un oarecare simț în domeniul bursei de valori. Pentru că nu eram prea pretențioși, eu și Nona nu mai aveam de ce să ne facem griji în privința banilor. Cât încă mai dispuneam de energia necesară, îmi doream să-mi îndeplinesc visul oricărui jurnalist: acela de a scrie o carte.

Dar nu s-a întâmplat. În primul rând, nu aveam un subiect. Cui naiba i-ar fi păsat de procesul vechi de zeci de ani al procurorului-șef adjunct care odinioară reprezenta un subiect incitant? În schimb, de trei ori pe zi, la masă mă trezeam holbându-mă la Nona, iubita mea din liceu, și treptat devenea destul de clar că nici unuia dintre noi nu-i mai plăcea ceea ce vedea. Îmi doream să pot relata ceva melodramatic, cum ar fi o relație de iubire sau amenințări cu moartea, pentru a explica tot ce nu a mers. Dar adevărul este că scrisul de mână rămăsese pe zid[1] atât de mult timp, încât am ajuns să îl considerăm un

[1] Scrisul de pe perete se referă la un fapt din Biblie (5:5-31) când un profet interpretează niște cuvinte misterioase de pe peretele palatului drept o profeție că regele Belșazar își va pierde tronul. (n.red.)

obiect de decor. După 30 de ani, mariajul părea că îşi pierduse pentru totdeauna rostul după naşterea fiicelor noastre. La nouă săptămâni după moartea tatei, eu şi Nona am decis să ne despărţim. Mai luam cina împreună o dată pe săptămână, când ne discutam amiabil problemele, ne făceam unul pe celălalt să fim frustraţi într-un stil deja clasic şi nu arătam vreun semn de dor sau răzgândire. Fiicele noastre au fost devastate, însă eu eram de părere că ambii meritam puţină apreciere pentru că am avut curajul să sperăm la ceva mai bun la o asemenea vârstă.

Oricum, mă simţeam deja secătuit încă dinainte să moară tata. În momentul înmormântării, eram deja gârbovit, pe jumătate dornic să intru lângă el în groapă. Dar am ştiut că, mai devreme sau mai târziu, mă voi ridica şi voi merge mai departe. Scriam articole ca liber-profesionist la două reviste, una locală şi cealaltă naţională. La 1,70 metri şi 98 de kilograme, nu sunt neapărat o mare frumuseţe, însă aşteptările vârstei mijlocii sunt mult mai reduse la bărbaţi decât la femei şi vedeam mereu semne că o să îmi găsesc o tovarăşă, dacă şi oricând aş fi pregătit.

Pentru moment însă, fără slujbă şi iubire, eram mult mai interesat de cotaţiile bursiere. Viaţa mea era cât se poate de normală. Unele lucruri mergeau bine, altele nu. Însă acum eram preocupat mai mult de eşecuri, şi toate păreau să fi început odată cu tatăl meu.

Astfel că, în lunea aceea, când mama credea că mă chinui să intru în pantalonii tatei, am rămas în faţa dulapului lui şi i-am citit zecile de scrisori din timpul războiului, majoritatea având ştampila Army V-mail[1], care fuseseră imprimate pe microfilm în străinătate şi tipărite acasă de către oficiul poştal. M-am oprit abia după ce am auzit-o pe mama strigându-mă din bucătărie, sugerându-mi să fac o pauză. Am găsit-o la masa ovală,

---

[1] Modalitate de corespondenţă în al Doilea Război Mondial, care presupunea copierea scrisorilor pe microfilme şi tipărirea lor la destinaţie, economisindu-se astfel spaţiul de transport. (n.red.)

pliantă, care încă poartă urmele a mii de mese luate în familie în anii 1950.

– Ştiai că tata a fost logodit înainte să te cunoască pe tine? am întrebat-o de pe hol.

Ea s-a întors încet. Băuse nişte ceai, sorbind printr-un cub de zahăr pe care îl ţinea între dinţii din faţă, un obicei pe care îl căpătase de la comunitatea shtetl[1]. A aşezat pe marginea farfurioarei restul maroniu de zahăr.

– Cine ţi-a spus asta?

I-am povestit despre scrisoarea lui Grace. Stăpână a tot ce se afla în casă, mama a cerut să o vadă imediat. Chiar şi la 80 de ani, rămăsese o femeie frumoasă, atinsă de vârstă, dar cu trăsături netede şi o piele prea puţin veştejită. Era minioną – mereu am dat vina pe ea că nu am crescut la fel de înalt ca tata –, însă oamenii nu o vedeau deloc mică, datorită forţei agresive a inteligenţei sale, care îţi dădea senzaţia că te întâmpină în armură, cu sabia ridicată. Acum, mama examina scrisoarea de la Grace Morton atât de intens, încât părea că, dacă ar fi fost posibil, ar fi aprins pagina în orice moment. Când a lăsat-o jos, expresia ei abia dacă arăta o vagă urmă de zâmbet.

– Săraca, a rostit ea.

– Ştiai de ea?

– Dacă ştiam? Sigur că ştiam. Stewart, se terminase de mult când l-am întâlnit pe tatăl tău. Pe atunci, era război. Cuplurile erau despărţite ani întregi. Fetele întâlneau alţi băieţi. Sau invers. Ai auzit de scrisorile lui John, nu-i aşa?

– Dar ce înseamnă restul? Curtea marţială? Ştiai că tata a fost adus în faţa curţii marţiale?

– Stewart, eu eram într-un lagăr de concentrare. De-abia dacă vorbeam engleza. Au fost nişte probleme legale la un moment dat, cred. O neînţelegere.

---

[1] Mică comunitate evreiască din Europa de Est (n.red.)

– Neînțelegere? Aici scrie că au vrut să-l trimită la închisoare.

– Stewart, l-am cunoscut pe tatăl tău, m-am căsătorit cu tatăl tău, am venit aici cu el, în 1946. Din asta îți poți da seama că nu a ajuns la închisoare.

– Dar de ce nu mi-a spus? Mamă, timp de douăzeci de ani, am scris despre toate cazurile de delicte majore din Kindle. Am vorbit cu el despre aproape jumătate din aceste procese. Nu crezi că, la un moment dat, ar fi trebuit să-mi dezvăluie că el însuși a fost nevoit să se apere într-un proces?

– Mă gândesc că s-a simțit stânjenit, Stewart. Un tată are nevoie să fie admirat de fiul său.

Din anumite motive, acest răspuns a fost mai frustrant decât orice altceva de până atunci. Nici acum nu îmi puteam da seama dacă pe tata l-a interesat vreodată părerea mea despre el. Iarăși cu lacrimi în ochi, am resimțit aceeași veche suferință. Ce om tainic a putut să fie! Cum a putut să trăiască și să moară fără să mă lase să îl cunosc cu adevărat?

Nu s-a întâmplat niciodată, nici măcar un moment, să mă îndoiesc de afecțiunea mamei. Știu că își dorise să semăn puțin mai mult cu tata, să am o stăpânire de sine mai mare, însă am putut să văd cum îmi absoarbe sentimentele ca o mamă, de parcă le-ar fi smuls din rădăcină. A scos un oftat apăsător, ce părea o șoaptă din Lumea Veche.

– Tatăl tău, a început ea, însă s-a oprit să ia un cub de zahăr pe limbă și să își aleagă cuvintele. Apoi, mi-a confirmat singura problemă pe care știa că am avut-o în legătură cu el. Stewart, a zis ea, tatăl tău a avut o relație dificilă cu el însuși.

În acea zi, când am ieșit afară, vedeam încă în minte scrisorile tatei. Chiar și la vârsta mea, mi se părea mai simplu să o păcălesc pe mama decât să îi țin piept. Și aveam nevoie de timp să îmi dau seama ce era acolo. Tata relatase destul de colorat

despre război, însă corespondența lui dădea senzația unei calamități neexprimate, la fel ca muzica înfricoșătoare pe care o auzi într-un film înainte să se întâmple ceva rău. Păstrase o aură de vitejie cu Grace Morton, însă, în momentul când a întrerupt pe neașteptate relația, în februarie 1945, se părea că viața de soldat îl zguduise de la rădăcină, fapt pe care l-am corelat imediat cu procesul în fața curții marțiale.

Mai mult, acea impresie a întărit suspiciunea pe care o avusesem dintotdeauna și căreia nu-i dădusem niciodată glas până atunci: ceva trebuie să i se fi *întâmplat* lui tata. În lumea legii, dacă eu, ca fiu, pot să-mi dau cu părerea, tata a fost admirat de toată lumea. A fost consilier general la Asigurări Moreland timp de 15 ani și era renumit pentru fermitate, pentru șarmul lui taciturn și pentru abilitatea deosebită de a-și croi drum printre nenumăratele complicații ale legii asigurărilor. Însă, ca toți ceilalți, avea și o viață privată, iar acasă parcă avea o aură aspră și încărcată de traume. Mai erau și țigările, la care nu putea renunța, și cele trei degete de scotch pe care le dădea pe gât în fiecare seară, ca pe un medicament, ca să aibă parte de măcar patru sau cinci ore de somn înainte să fie trezit brusc de vise urâte. Membrii familiei spuneau uneori că, în tinerețe, ar fi fost mai comunicativ. Teoria bunicii, pe care rareori o ținea doar pentru ea, era că Gilda, mama, îl împiedicase adesea pe David să vorbească, pentru că întotdeauna o făcea ea prima și cu maximă autoritate. Însă el a mers prin viață de parcă un demon i-ar fi ținut mâna pe umăr, trăgându-l înapoi.

Odată, când eram mic și am ieșit cu bicicleta, cu prietenii, a văzut că o mașină fusese gata să mă calce, dar mă ocolise milimetric. Tata m-a înșfăcat de o mână, ridicându-mă de pe asfalt, și m-a târât astfel până când m-a aruncat pe iarba din curte. Deși eram destul de mic, am înțeles că era mai enervat de panica pe care i-am provocat-o decât de pericolul care mă pândise.

Acum, șansa de a afla ce îl frământase pe tata devenea o mare provocare. Ca reporter, eram recunoscut pentru obstinația mea, pentru Școala de Jurnalism Câinele care gâfâie, așa cum eu însumi am descris-o, și care mă făcea să-mi urmăresc subiectele până când nu mai erau de interes. Am obținut o copie a dosarului 201 al tatei, dosarul lui personal din armată, de la Centrul Național de Rapoarte ale Personalului din St. Louis, și astfel au urmat câteva scrisori către Departamentul de Apărare și Arhivele Naționale. Prin iulie, funcționarul-șef al Departamentului Judiciar al Armatei din Alexandria, Virginia, a confirmat că găsise înregistrările privind cazul tatălui meu de la curtea marțială. Abia după ce am plătit copierea acestora mi-a scris să mă informeze că documentele pe care le doream erau inaccesibile publicului, fiind declarate drept strict confidențiale, nu de către Armată, ci, dintre toate agențiile posibile, chiar de CIA.

Ideea că tatăl meu a fost implicat, în urmă cu 60 de ani, în vreo acțiune care merita să fie considerată astăzi o problemă de securitate națională era în mod cert absurdă. Am trimis o avalanșă de faxuri urgente, apeluri telefonice, scrisori și e-mailuri mai multor birouri din Washington, însă acestea nu au fost considerate altceva decât mesaje spam. În cele din urmă, congresmanul meu, Stan Sennett, un prieten vechi, a făcut un aranjament prin care guvernul a fost de acord să mă lase să văd câteva documente de la curtea marțială, în timp ce CIA revizuia statutul de secretizare al dosarului.

Astfel, în august 2003, am mers la Centrul Național de Înregistrări Washington, în Suitland, Maryland. Clădirea seamănă puțin cu un portavion într-un doc uscat, un bloc din cărămidă roșie, de dimensiunea a patruzeci de terenuri de fotbal. Zonele publice din interior sunt limitate la un singur coridor al cărui decor este pur guvernamental, echivalentul pantofilor comozi: ziduri de cărămidă, tavane cu plăci acustice și lumină

fluorescentă din abundență. Aici mi s-a permis să citesc – însă nu și să copiez – aproximativ zece pagini care fuseseră extrase din înregistrările procedurale compilate în 1945 de procurorul curții marțiale. Foile deveniseră cam șterse și aveau o textură ca de tapet, dar străluceau în fața mea mai ceva ca o comoară. În sfârșit, aveam să aflu adevărul.

Îmi spusesem că sunt pregătit pentru orice și că tot ceea ce voi citi avea să fie foarte precis, informații scrise în limba ostentativ neutră a legii, formalizate și mai mult de terminologia militară. Însă, pe măsură ce citeam, mă simțeam de parcă aș fi căzut direct în cap. Patru capete de acuzare fuseseră formulate împotriva tatei, fiecare dintre ele referindu-se la același incident. În octombrie 1944, tata, care avea funcția de militar pentru Armata a Treia, fusese însărcinat să investigheze acuzațiile aduse de generalul Roland Teedle din Divizia 18 a Armatei maiorului Robert Martin, ceea ce ar fi dus la un eventual proces la curtea marțială. Martin fusese atașat la Departamentul pentru Operațiuni Speciale al Biroului de Servicii Strategice[1], OSS, predecesorul CIA-ului, care fusese înființat în al Doilea Război Mondial (și, presupun, motivul pentru care CIA își bagă nasul acum în acest caz). Tata primise ordin să îl aresteze pe maiorul Martin în noiembrie 1944. În schimb, tata îl arestase pe Martin în aprilie 1945, undeva lângă Hechingen, în Germania, unde, potrivit stipulărilor, „i-ar fi permis în mod deliberat lui Martin să fugă, aducând un mare prejudiciu securității și bunăstării Statelor Unite". Problema era ceva mai mult decât retorică. Cea mai gravă acuzație, nesupunerea voită în fața unui ofițer superior, se pedepsea cu execuția.

A urmat un proces de o săptămână, în iunie 1945. Relatarea care ar fi condus la plutonul de execuție a fost eliminată din start, însă cele trei acuzații rămase puteau duce la o pedeapsă

[1] Office of Strategic Services

de 30 de ani. Despre acestea am găsit alt formular decolorat, etichetat JUDECATA.

> A început procesul și președintele a anunțat că acuzatul se face vinovat de toate stipulările și acuzațiile II, III și IV; mai departe, în urma unui vot secret în scris, două treimi dintre membrii prezenți au căzut de acord să fie condamnat la cinci ani de detenție în penitenciarul american de muncă silnică Fort Leavenworth, și să fie eliberat imediat și fără onoruri din Armata SUA, iar o notă a demiterii sale să fie afișată la locuința sa.

Am citit foaia aceasta de mai multe ori, tot sperând să însemne altceva. Inima și mâinile îmi înghețaseră. Tata era un infractor.

Sentința tatei a fost confirmată rapid de Comitetul de Recenzii pentru Teatrul de Război European – echivalentul militar al unei curți de apel –, permițându-i generalului Teedle să își desfășoare sentința. În schimb, la sfârșitul lui iulie 1945, generalul a revocat acuzațiile pe care el însuși i le adusese. Pur și simplu, a debifat o casetă dintr-un formular fără nici o explicație suplimentară. Însă nu a fost vorba de o eroare a unui funcționar. Jurații curții marțiale au fost convocați din nou săptămâna următoare la ordinul generalului, și au emis o găselniță de un rând prin care era anulat tot ceea ce făcuseră cu doar o lună și jumătate în urmă. Tata, care stătuse în arest din aprilie, a fost eliberat.

Spațiile goale din această poveste m-au făcut extrem de curios; mă simțeam ca Samson, orb și înlănțuit în templu. Nici Armata, nici CIA și nici altcineva nu aveau să mă împiedice să aflu răspunsul la o întrebare fundamentală în privința moștenirii mele: eram eu oare fiul unui condamnat care și-a trădat țara și a scăpat basma curată în urma unei erori tehnice sau, poate, fiul unui om care a îndurat o nedreptate de demult, pe care o îngropase în trecut?

Am completat nenumărate formulare guvernamentale şi am traversat continentul de mai multe ori cât am pus lucrurile cap la cap, vizitând zeci de arhive şi biblioteci militare. Cele mai productive drumuri le-am făcut în Connecticut, unde am obţinut în cele din urmă înregistrările lui Barrington Leach, avocatul care l-a apărat fără succes pe tata la proces, înainte ca generalul Teedle să revoce acuzaţiile.

Aproape imediat ce am început călătoriile, am fost hotărât să pun pe hârtie povestea tatălui meu. Tata a fost singurul membru al magistraturii militare adus în faţa curţii marţiale în al Doilea Război Mondial, iar asta nu a fost decât o mică parte din ceea ce a făcut ca experienţele lui să fie deosebite. Am trudit fericit pe coridoarele întunecate ale bibliotecilor şi arhivelor şi am scris aproape jumătate de noapte. Aceasta avea să devină nu doar o carte, ci cartea mea; o carte măreaţă, o carte care, precum cea mai rudimentară deus ex machina, avea să îmi ridice viaţa din prezent pe o culme mai înaltă decât oricare alta atinsă până atunci. Şi apoi, la fel ca avocaţii din sălile de judecată penale, pe care îi studiasem atât de mulţi ani, am făcut greşeala fatală: am pus o întrebare prea mult şi am descoperit acel unic fapt, singurul detaliu imaginabil care ar fi putut să îmi scape în toată povestea asta despre tata.

El însuşi o scrisese.

2. DAVID: CHESTIUNI LEGATE DE ACUZAȚIILE ÎMPOTRIVA MEA

CONFIDENȚIAL
COMUNICARE CLIENT–AVOCAT

CĂTRE: Locotenent-colonelul Barrington Leach, procuror adjunct asociat, Sediul Central, Teatrul European de Operațiuni, Armata SUA (EPOUSA)

DE LA: Căpitanul David Dubin

PRIVIND: Acuzațiile împotriva mea

DATA: 5 mai 1945

Am decis să vă urmez sugestia de a relata detaliile majore pe care mi le amintesc privind investigațiile mele legate de maiorul Robert Martin din OSS și despre evenimentele care au urmat, și care mă vor aduce în scurt timp în fața acestei curți marțiale. De vreme ce nu am nici o intenție de a discuta această problemă cu nimeni altcineva, nici cu dumneavoastră, avocatul meu, consider respectiva relatare o alternativă mai acceptabilă, deși, trebuie să recunosc, intenția mea prezentă este de a nu vă aduce la cunoștință nimic legat de acest lucru. Știu că tăcerea mea vă nemulțumește și vă face să credeți că nu sunt în măsură să evaluez pe deplin gravitatea situației în care mă aflu, însă fiți sigur că perspectiva de a ajunge în fața unui pluton de

execuție mi-a atras atenția. Totuși, ca membru al Departamentului JAG[1] care a acuzat, dar a și apărat militari în sute de procese în fața curții marțiale în perioada de aproximativ un an cât am fost în afara țării, sunt pe deplin convins că nu am nimic de spus în favoarea mea. Generalul Teedle mă acuză că, luna trecută, la Hechingen, am permis în mod deliberat ca maiorul Martin să scape în timp ce se afla în custodia mea. Și acest lucru este adevărat. Așa am și făcut. L-am lăsat pe Martin să plece. Intenționez să pledez vinovat, pentru că sunt vinovat. Motivele pentru care l-am eliberat pe Martin sunt nerelevante în fața legii și, sincer, reprezintă o chestiune personală. Totuși, permiteți-mi să vă asigur că relatarea întregii întâmplări nu mi-ar îmbunătăți cu nimic situația.

Aș putea la fel de bine să încep prin a prezenta mai în detaliu câteva dintre informațiile pe care le solicit și eu de obicei clienților mei. Provin din Vestul Mijlociu, m-am născut în 1915 în orașul DuSable, în Kindle County. Ambii părinți au fost imigranți, originari din orașe mici din vestul Rusiei. Nu au altă educație în afară de liceu. Tata a lucrat de la 14 ani ca cizmar și este proprietarul unui butic într-un bloc cu trei etaje, unde am crescut eu împreună cu sora mai mare și fratele meu mai mic.

Am fost un elev bun în liceu și, de asemenea, am câștigat campionatul din Kindle County la cusa de 100 de metri. Aceste calități m-au ajutat să primesc o bursă integrală la Colegiul Easton. Easton se află la doar 32 de kilometri de apartamentul părinților, însă la o lume întreagă distanță, locul de instruire dintotdeauna al elitei mondene. Ca bărbat cu părinți al căror vis suprem era ca toți copiii lor să devină „americani adevărați", m-am acomodat la Easton din toate punctele de vedere, până la haina de raton, ukulele și pipă. Am fost membru al

[1] Judge Advocate General – corp de avocați și procurori al magistraturii militare, în SUA (n.red.)

Phi Beta Kappa, apoi am intrat la renumita Facultate de Drept din Easton. După aceea, am fost suficient de norocos să îmi găsesc de lucru în Departamentul Juridic de la Asigurări Moreland. Părinţii mei au subliniat că par a fi primul evreu pe care Moreland l-a angajat în alt post decât la corespondenţă, însă eu m-am străduit întotdeauna să văd altfel lucrurile.

Timp de doi ani, m-am ocupat de procese care aveau ca subiect mici cazuri de vătămare corporală, la Curtea Municipală, însă, în septembrie 1942, m-am înrolat în război. Nimeni dintre cei cărora le păsa de mine nu a fost de acord cu alegerea mea. Atât părinţii, cât şi iubita mea, Grace Morton, doreau să aştept până când se termină recrutările, sperând inutil să nu fiu acceptat, sau cel puţin să stau cât mai departe de pericol. Însă nu mai doream să evit să-mi fac datoria.

O întâlnisem pe Grace cu trei ani înainte, când i-am găsit o pereche de pantofi de bal în raionul de încălţăminte de la magazinul Morton, unde mai făceam un ban de buzunar în timpul colegiului şi al facultăţii. În puloverul cu guler rotund şi cu fusta ei plisată, Grace era imaginea tipică a fetei americane. Dar ce m-a atras cel mai mult la ea nu a fost părul ei scurt şi blond sau felul ei sfios de a fi, ci nobleţea sufletească. Ea este cel mai bine intenţionat om pe care l-am întâlnit vreodată. Grace lucra ca profesoară în asprul North End şi a aşteptat mai multe luni până să îmi spună că familia ei deţinea magazinul unde am văzut-o pentru prima dată. Când m-am hotărât să mă înrolez, am cerut-o de soţie, pentru a rămâne împreună, cel puţin câtă vreme eram detaşat în Statele Unite. A fost de acord imediat, însă planurile noastre de căsătorie s-au lăsat cu scântei în ambele familii, care au fost potolite doar prin amânarea nunţii.

După o instruire de bază la Fort Riley, am fost admis la Şcoala de ofiţeri de infanterie de la Fort Benning, în Georgia. Am fost numit sublocotenent la 6 aprilie 1943. Două zile mai

târziu, am fost transferat mai departe la magistratura militară. Tocmai împlinisem 28 de ani, ceea ce mă făcea eligibil pentru JAGD, şi un superior grijuliu mă trecuse pe lista de redistribuire. În stilul clasic al armatei, nimeni nu m-a întrebat ce prefer şi poate că nu ştiu nici acum răspunsul la această întrebare. Încă nehotărât, m-am pomenit în patrulaterul impunător al Facultății de Drept de la Universitatea din Michigan, unde am fost trimis pentru a învăța despre Legislația Războiului. Absolvirea în jumătatea superioară a promoției mele m-a promovat direct la gradul de locotenent.

Când am intrat în Departamentul JAG, am solicitat detaşarea în Pacific, gândindu-mă că era mai probabil să ajung în preajma unei lupte efective, însă, în august 1943, am fost trimis la Fort Barkley, Texas, pentru o perioadă de ucenicie, aşa-numita instruire practică, în calitate de avocat asistent în campus. Mi-am petrecut majoritatea timpului explicându-le opțiuni legale soldaților care primiseră scrisori de despărțire de la soții şi, ca alternativă ciudată, rezolvând numeroasele solicitări de pensie de întreținere pe care le primise armata de la cele cinci femei cu care un soldat pe nume Joe Hark se căsătorise în cele cinci locuri unde fusese cantonat, în nici unul dintre cazurile anterioare vreun divorț prealabil.

În martie 1944, am fost trimis în sfârşit în afara țării, însă de această dată la Stația Bazei Centrale din Londra, nu în Pacific. Totuşi, am fost norocos să ajung sub comanda colonelului Halley Maples. Avea 50 de ani şi era avocat. Avea o înălțime de peste 1,80 metri, era slab, cu părul sur şi mustață lată. Părea să aibă o părere foarte bună despre mine, poate pentru că şi eu, la fel ca el, am absolvit Facultatea de Drept de la Universitatea din Easton. Cam prin iulie, la doar câteva săptămâni după Ziua Z, colonelul a fost desemnat avocat de personal al nou înființatei Armate a Treia şi am fost încântat când m-a rugat să îi devin asistent. Am traversat Canalul la 16 august

1944, la bordul navei *USS Holland*, ajungând în sfârşit în preajma teatrului de război.

Avocaţii de personal făceau parte din detaşamentul lui Patton, situat departe de front, şi am călătorit împreună cu el în vreme ce Armata a Treia traversa Europa. A fost o misiune avantajoasă. Nu am purtat nici o bătălie, însă am intrat adesea în sate şi orăşele franceze ce sărbătoreau cu bucurie eliberarea după ani de ocupaţie nazistă. Din benele camioanelor de jumătate de tonă şi ale transportoarelor de trupe blindate, infanteriştii aruncau ţigări şi ciocolată mulţimii, în timp ce francezii desfăceau sticle de vin pe care le ascunseseră de germani ani întregi şi ne pupau cu foc, mai mult, din păcate, bărbaţi mustăcioşi decât fete binevoitoare.

În oraşele eliberate, rareori exista vreo autoritate desemnată, în vreme ce zeci de partide politice franceze se luptau pentru putere. Localnicii se strângeau în grupuri mari la secţia de poliţie şi la sediul nostru militar, pentru a obţine permise de călătorie sau încercând să-şi găsească fiii şi taţii deportaţi de nemţi. Ferestrele magazinelor de propagandă aprovizionate cu bunuri germane erau sparte cu pietre din caldarâm, în timp ce crucea de Lorena, simbol al rezistenţei franceze, era pictată pe fiecare svastică imposibil de îndepărtat. Colaboratorii nazişti erau puşi pe fugă de mulţime. În Brou, am văzut o barmaniţă încercuită de şase sau şapte bărbaţi care purtau banderole ale Rezistenţei, care îi tăiau părul ca pedeapsă pentru că se culcase cu nazişti. A îndurat tunsoarea cu o umilinţă care probabil că nu era foarte diferită de felul în care şi-a acceptat amanţii germani. Nu a scos nici un cuvânt, de-abia dacă a plâns şi a rămas absolut nemişcată, cu excepţia unui braţ care s-a urnit involuntar, ridicându-se într-o parte ca aripa unei păsări domesticite ce încearcă în zadar să îşi ia zborul.

Patton era preocupat de felul în care trupele vor fi afectate de tot haosul din jur şi i-a căutat pe colonelul Maples şi echipa

lui pentru a impune disciplină. Eu şi omologul meu, Anthony Eisley, un tânăr căpitan îndesat de la Dayton, care practicase dreptul la firma tatălui său timp de mai mulţi ani, am fost însărcinaţi să participăm la numeroasele procese de la curtea marţială care începuseră să aibă subiecte serioase – crimă, viol, asalt, jafuri şi nesupunere –, multe dintre aceste crime fiind comise împotriva civililor francezi. În alte comandamente, aceste cazuri, mai ales apărarea acuzaţilor, erau gestionate de ofiţeri ca datorie auxiliară, însă colonelul Maples a dorit ca avocaţi instruiţi în Legislaţia Războiului să trateze problemele ce puteau duce la sentinţe de ani grei în închisoare sau chiar la moarte prin spânzurare.

Principalul impediment în îndeplinirea acestei misiuni era faptul că abia se înfiinţase instanţa şi eram în permanenţă pe drum, pentru că armata lui Patton mărşăluia într-un ritm foarte alert de-a lungul Franţei. Coloanele de soldaţi înaintau cu toată viteza în teritoriu chiar înainte ca hărţile să poată fi publicate la sedii. Le-am pus oamenilor vieţile la încercare în corturi militare, după unele mărturii adesea abia posibil de auzit în bubuitul bombelor şi tunetele mortierelor.

M-am simţit recunoscător să mă aflu în prima linie a istoriei – sau cel puţin în apropierea acesteia – şi l-am apreciat pe colonelul Maples în calitate de comandant. Printre ofiţerii din armată, dintre care cei mai mulţi şi-au obţinut gradul pe bandă rulantă, era un fapt obişnuit, chiar şi printre superiori, să găseşti comandanţi care nu trăseseră nici un foc de armă în bătălie, însă Maples nu a fost un simplu avocat distins care îşi căpătase faima la o firmă bine cunoscută din St. Louis, ci şi un veteran al Marelui Război, ocazie cu care ajunsese prin multe dintre aceste orăşele.

La începutul lunii septembrie, cartierul general s-a mutat din nou la Marson, din La Chaume, aducându-ne aproape de Marne. Colonelul m-a rugat să merg cu el cu maşina în căutarea

unui câmp unde reușise să supraviețuiască celei mai aprigi bătălii în care luptase. Acum, era o simplă pășune, însă Maples a recunoscut un gard lung de piatră ce separa acest teren de cel al vecinilor. Pe atunci, era un sublocotenent de 25 de ani îngropat într-una dintre tranșeele săpate de-a lungul acestui ținut înverzit, la nu mai mult de 90 de metri de nemți.

De curând, aici se mai dăduse o bătălie. În pădurile din apropiere, tirurile de artilerie doborâseră numeroși copaci, iar șenilele tancurilor săpaseră adânc în pământ. Ostașii morți și materialele folosite fuseseră îndepărtate, însă mai rămăseseră câteva animale, vaci și cai ai armatei, cadavre umflate și urât mirositoare, peste care roiau muștele. Totuși, bătălia de acum un sfert de secol fusese evenimentul care l-a impresionat pe colonel. În vreme ce mergeam pe câmpul devastat, și-a amintit de un prieten care ieșise din tranșee să se ușureze și a fost împușcat în cap.

– Așa a murit, cu pantalonii în vine și chiar în latrină. A fost groaznic. Totul a fost groaznic, a spus el și s-a uitat la mine.

Dincolo de gard, pe partea vecinilor, într-un canal de scurgere îngust, am descoperit un soldat german mort, cu fața în apă. O mână era pe mal, acum putrezită și cu pielea scorojită, care avea să dezvăluie în curând oasele. A fost primul mort pe care l-am văzut pe câmpul de luptă, iar colonelul a examinat cadavrul o vreme, pe când eu încercam să-mi stăpânesc emoția puternică.

– Mulțumesc lui Dumnezeu, a spus el.

– Domnule?

– Mulțumesc lui Dumnezeu, David, că voi fi prea bătrân să mă întorc în locul acesta în timpul altui război.

Aflați din nou în jeep, am întrebat:

– Credeți că este posibil să mai luptăm în alt război mondial, domnule?

Eisley, colegul meu, credea că războiul cu sovieticii era iminent şi că putea începe chiar înainte să ne aşteptăm noi.

La auzul acestei idei, colonelul a răspuns cu o gravitate excepţională:

– Nu trebuie să se întâmple aşa ceva, Dubin, a zis el de parcă ar fi dat cel mai important ordin. Nu trebuie să se întâmple.

Spre sfârşitul lunii septembrie, marşul lui Patton de-a lungul Europei practic încetase. Diviziile noastre armate îşi epuizaseră proviziile, iar tancurile prăfuite şi restul de vehicule rămăseseră pe loc în aşteptarea combustibilului, în timp ce vremea devenea tot mai mohorâtă, făcând loc în curând celei mai umede toamne de până atunci. Frontul se întindea pe o linie statică pe aproximativ 16 km la sud de munţii Vosgi. Pe acest aliniament, infanteria a renunţat la blindaj şi s-a îngropat în vizuini de vulpi care, ca un ecou al Marelui Război, se aflau la doar câteva sute de metri de cele ale inamicului. Se zvonea că friţii le aruncau ironii nocturne. „Babe Ruth[1] e negru ca tăciunele. Sunt negri la tine acasă, în pat cu nevastă-ta." Aveam destui vorbitori de limba germană în armată, puşti din New York, Cincinnati şi Milwaukee care strigau observaţii proprii despre cât de mici sunt testiculele lui Hitler, ascunse sub rochie.

Personalului administrativ, inclusiv avocaţilor curţii marţiale, li s-a permis să îşi stabilească primul sediu permanent la Nancy, la începutul lunii octombrie. Studiind limba franceză în liceu, am rămas cu impresia că, în Franţa, nu ar exista decât un oraş de care să se merite a se vorbi. Însă centrul din Nancy fusese construit în secolul al XVIII-lea de către un rege fără ţară, Stanisław Leszczyński, devenit ulterior duce de Lorena, cu o grandoare şi un fast egale cu imaginea pe care o aveam despre Paris. Cartierul general al lui Patton era în Palais du Gouverneur, o reşedinţă regală de la capătul unei arcade de arbori ce se

[1] Renumit baschetbalist american, 1914–1935 (n.red.)

asemăna cu peisajele pe care le văzusem pentru Tuileries. Birourile noastre, precum şi celelalte anexe, se aflau la o distanţă de aproximativ cincisprezece minute de mers pe jos prin oraş, în Lycée Henri Poincaré, cea mai veche şcoală din Nancy.

Pentru a procesa restul de cazuri care se strânseseră în timp ce noi încercaserăm să nu rămânem în urmă cu Patton, colonelul Maples le-a cerut nababilor de la personalul din G-1 să programeze două şedinţe ale curţii marţiale. În cele din urmă, ei au atribuit nouă ofiţeri fiecăreia, permiţând membrilor acestora să participe la celelalte activităţi în zile alternative. Totuşi, eu şi Eisley eram la tribunal în fiecare zi din săptămână, zece ore pe zi. Pentru a întrerupe rutina, am căzut de acord să preluăm prin rotaţie rolurile de procuror şi avocat al acuzaţilor.

Tribunalul militar a fost amenajat în fosta sală de bal a şcolii, unde fuseseră alipite trei mese de la internat. În centru se afla ofiţerul cel mai în vârstă, pe post de preşedinte al curţii marţiale, iar pe margine, de o parte şi de alta, se aflau patru ofiţeri subalterni. Mai departe, la stânga, Eisley sau eu stăteam cu clientul nostru, iar la capătul opus se afla persoana care în ziua respectivă era procuror. În mijlocul camerei, la o masă, lucra o echipă de stenografi care notau mărturiile, în timp ce singurul scaun cu spătar era rezervat martorilor. Preşedintele unuia dintre completele de judecată era locotenent-colonelul Harry Klike, un subofiţer mărunt de dinaintea războiului, care dobândise acest grad fiind în serviciul intendenţei şi era hotărât să afişeze o imagine de om cult, pe care el o credea adecvată pentru un ofiţer şi un gentleman. În fiecare zi, sesiunea se încheia cu anunţul oficial al lui Klike: „Curtea marţială este suspendată până mâine la orele opt dimineaţa, când ne vom reîntâlni să ne dispensăm de actul de justiţie". Din câte îmi amintesc, nimeni nu a avut curajul să îl corecteze.

Am continuat în acelaşi ritm alert şi rezolvam adesea două sau chiar trei cazuri pe zi. În pauzele de după suspendarea

ședinței, eu și Eisley ne plimbam adesea pe strada Gambetta, spre minunata Place Stanislas, cu clădirile sale frumos ornamentate și porți elaborate, cu vârfurile poleite cu aur. La o cafenea din piață, beam câte un coniac mic și admiram femeile frumoase din oraș, cu talii subțiri și păr ciufulit. Tony, căsătorit, dar complet liber la cinci mii de kilometri distanță de casă, lăuda imaginația femeilor franceze și stilul lor pătimaș de a face dragoste. Am ascultat fără să comentez în timp ce patronul încerca să-i alunge pe copiii francezi care apăreau lângă masa noastră cu mâinile întinse, fiecare stăpânind cel puțin o propoziție în limba engleză: „O gumă, nene?"

Pe bulevard treceau coloane militare lungi, care veneau sau se întorceau de pe front. Unitățile cele mai afectate treceau aproape lipsite de expresie – oameni abătuți, amărâți și nefericiți, pe fețele cărora se puteau vedea cu ochiul liber repercusiunile războiului. Cordoane de ambulanțe treceau uneori în viteză, transportând răniții la spitalul local. Însă trupele de schimb care mergeau la luptă lăsau o imagine tulburătoare. Pe străzi se așternea o liniște de mormânt când treceau soldații în camioane, holbându-se în jos, la noi. Pe fețele lor se putea vedea disperarea și furia pentru loteria plină de cruzime care nouă ne oferea siguranță, iar pe ei îi obliga să facă față unui pericol de moarte. În momente ca acelea, mă întrebam adeseori, foarte stânjenit, de ce oare succesele Armatei a Treia erau descrise în bazele militare folosind cuvântul „noi".

Într-un final, eu și Tony începeam să ne pregătim pentru ziua următoare. Când crimele implicau atacuri la adresa rezidenților locali, ieșeam să intervievăm împreună martorii. Având avantajul de a fi studiat franceza în liceu, citeam bine și puteam înțelege, însă era mai dificil să port o conversație. Totuși, îmi îmbunătățisem considerabil cunoștințele în cele două luni petrecute pe continent și, cu ajutorul gesticulării, de cele

mai multe ori, ne puteam face înţeleşi fără un translator la aceste întâlniri.

Cel de la poliţia militară care ne-a dus de cele mai multe ori cu maşina, sergentul de stat-major Gideon Bidwell, era numit Biddy, o versiune prescurtată a poreclei Iddy Biddy pe care o primise de la „deştepţii" din bază. Era lat în umeri ca un scaun de autobuz şi avea cel puţin 1,85 metri înălţime, păr negru, ondulat şi faţa rozalie, nas lat şi ochi verzi. Bidwell era foarte competent, însă destul de posomorât. Era unul dintre recruţii care îşi dădeau seama că ei sunt de fapt adevărata armată, obligaţia lor fiind să câştige războiul şi, în acelaşi timp, să facă astfel încât ofiţerii să nu îi transforme în instrumente. A băgat în viteză şi a pornit jeepul, şi a întors harta astfel încât să mă pot uita la ea corect, însă totul cu un aer rezervat, care îl făcea oarecum inabordabil. Când mă luase din Cherbourg, unde aterizasem, după perioada petrecută la Fort Benning, am recunoscut un accent de Georgia în felul în care vorbea, însă ca răspuns la întrebările mele mi-a spus doar că părinţii lui plecaseră din Georgia cu mulţi ani în urmă. A rămas în general rezervat în privinţa propriei persoane, nu nesupus în mod evident, ci cu o privire amară, care avea tendinţa să spună că nu prea îi mai păsa de cineva. Am avut presimţirea că, mai devreme sau mai târziu, vom avea un conflict.

Într-o seară, ne-am oprit la închisoarea militară pentru a-mi intervieva clientul în legătură cu procedurile legale din următoarea zi. Biddy era cu mine când am intrat în perimetrul împrejmuit de două rânduri de sârmă; trei şiruri lungi de corturi fuseseră ridicate într-o formaţie anormal de înghesuită. Când clientul meu a ieşit afară din arest cu lanţuri la picioare şi cătuşe, Biddy şi-a stăpânit un oftat puternic.

– De ce sunt mereu colorați? s-a întrebat el, însă suficient de tare cât să îl aud.

Destul de multe idei din Georgia păreau să fi ajuns în nord odată cu Bidwell, aşa că am preferat să nu îi aud răspunsul. I-am aruncat o privire piezişă, care l-a făcut să se crispeze, dar a avut bunul-simţ să se îndepărteze.

În mod ciudat, remarca lui Biddy m-a provocat să mă gândesc bine la întrebarea lui, deşi din alt punct de vedere. Pentru că eram foarte mişcat de familiile franceze care apăreau atât de des ca victime în instanţă, aproape că nu observasem că mulţi dintre soldaţii condamnaţi la pedepse lungi în cazărmi disciplinare erau de culoare. Totuşi, Biddy avea dreptate, cel puţin în legătură cu această tendinţă, iar următoarea dată când am rămas singur în prezenţa colonelului Maples, l-am întrebat de ce crede că negrii apar atât de des printre cei trimişi în judecată.

– Negri? Maples s-a uitat la mine cu o privire pătrunzătoare. Ce vrei să sugerezi, Dubin? Sunt destul de mulţi albi în arest.

Desigur că erau. Numeroşi soldaţi ajunseseră în armată doar pentru că un judecător le dăduse această alternativă la închisoare. Hoţii cu braţe puternice şi traficanţii de droguri de acasă nu îşi schimbaseră neapărat năravurile, nici măcar pe câmpul de luptă.

– Te îndoieşti că băieţii ăştia ar fi vinovaţi?

În majoritatea cazurilor de care m-am ocupat, soldaţii erau treji câtă vreme se întâlneau cu mine şi, nespus de ruşinaţi, pledau vinovaţi. Iar crimele de care se făceau vinovaţi erau rareori minore. Cu câteva zile în urmă, fusesem procurorul unui soldat de culoare care rupsese la propriu uşa unei fete după ce aceasta îl refuzase; şi-a făcut treaba cu ea abia după ce le-a tras o bătaie serioasă părinţilor ei. M-a uimit faptul că, în general, trupele de culoare păstraseră atât de bine ordinea în Anglia, însă deveneau tot mai indisciplinate pe continent.

– Sunt vinovaţi, domnule, în mod cert. Dar, dacă tot mă gândesc la asta, mă întreb dacă înţelegem cu adevărat trupele de culoare.

Nu aveam nevoie să menţionez nici un incident anume, pentru că, în săptămâna aceea, evaluaserăm cazul unui ofiţer decorat care fusese pe front încă din Ziua Z. Când a văzut un şir de prizonieri germani trecând pe acolo, şi-a ridicat brusc carabina şi a început să tragă, omorând trei oameni şi rănindu-i grav pe alţi patru. Singura explicaţie a lui a fost: „Nu mi-a plăcut cum se uitau la mine". Colonelul Maples a decis să îi dăm o pedeapsă de doar trei ani.

– Negrii ăştia nu sunt pe câmpul de bătălie, Dubin, cei mai mulţi dintre ei nu sunt. Nu îi putem trata la fel ca pe cei care au trecut prin asta.

Aş fi putut să subliniez că batalioanelor de culoare nu prea li se oferea de fapt această opţiune, dar am simţit că mersesem destul de departe.

– Spirtoasele şi femeile sunt vinovate, Dubin, a adăugat colonelul. Tu eşti un bărbat suficient de deştept să stai departe de băutură şi femei.

Mi-am dat seama că întrebările mele îl supăraseră pe colonel, şi nu am fost deloc mirat, două zile mai târziu, când m-a chemat la el în birou. Era fostul cartier general al elevului de serviciu al şcolii, o cameră cu vitrine înalte, vechi, din lemn de stejar.

– Uite, Dubin, nu ştiu cum să îţi spun asta, aşa că voi vorbi direct. Apropo de remarcile făcute zilele trecute? Ar trebui să ai grijă la treburi dintr-astea, omule. Nu ai vrea ca lumea să creadă că eşti tipul nechibzuit de evreu. Ţi se pare exagerat?

– Sigur că nu.

În realitate, vorbele colonelului îmi stârniseră obişnuitele sentimente neplăcute, pe care moştenirea mea le provoca în mod inevitabil. Părinţii mei erau socialişti care discreditau practica religioasă. Aşadar, pentru mine, sensul principal al condiţiei de evreu însemna ceva ce oamenii îmi reproşau, o barieră de depăşit. Mă străduisem toată viaţa să cred într-o

lume a egalității, unde fiecare merita să poarte o singură etichetă – american.

Armata, se pare, vedea altfel lucrurile. Am petrecut o săptămână cu instrucția de bază până am descoperit că litera H de pe eticheta mea însemna „evreu", ceea ce m-a iritat peste măsură, de vreme ce italienii și irlandezii nu erau etichetați cu nici un I. Însă forțele armate erau părtinitoare pe față. Bărbații recrutați nu își puteau vorbi fără epitete. Spic, Polonezul, Meridionalul, Mick, Biscuit, Mocofanul, Okie, Macroul. Fiecare avea o poreclă. Să nu mai vorbim de negri și de asiatici, pe care armata prefera nici să nu îi primească. Totuși, ofițerii Departamentului JAG erau îndeosebi episcopali și presbiterieni bine-crescuți, cu maniere excelente, care nu se pretau la insulte grosolane. Colonelul Maples făcuse toate eforturile să explice clar că nu tolera prejudecățile, dar mi-a spus odată că, atunci când vom ajunge la Berlin, avea de gând să mărșăluiască prin Reichstag cu cuvântul „Iuda" scris pe cască. Însă remarca sa devenise acum un memento al faptului că tăcerea colegilor mei în legătură cu familia mea nu însemna că îmi uitaseră originile.

Câteva zile mai târziu, colonelul mi-a cerut iarăși să îl vizitez.

– Poate că ai nevoie de o pauză de la procesele astea zilnice la curtea marțială, a spus el. Destul de obositor, nu-i așa?

Gândindu-mă prin ce trecuseră soldații de pe front, nu mi-aș fi permis niciodată să mă vait, dar colonelul avea dreptate. Nu puteam pretinde că ceva din activitățile mele zilnice era o binefacere pentru spirit, de vreme ce îi trimiteam în închisori militare pe băieții care veniseră aici să își riște viața în numele patriei. Însă colonelul avea de gând să ne dea tuturor o pauză. Eisley avea să fie înlocuit câteva săptămâni de maiorul Haggerty, procurorul delegat care examinase condamnările și oferise consultanță legală ca jurist într-una dintre instanțe.

Cât despre mine, eu urma să conduc investigaţiile într-un caz care viza încălcarea regulii 35, ceea ce implica posibilitatea trimiterii unui ofiţer în faţa curţii marţiale.

– Sunt câteva probleme cu personalul generalului. Britanicii au o vorbă: „kerfuffle“[1]. Doamne, tare dor îmi este de ei. Ce limbă bogată au! Camarazii mă făceau să urlu de fericire de atâtea ori pe zi. Dar, da, despre asta este vorba, o mare agitaţie. Presupun că ai auzit de Roland Teedle.

Generalul Teedle era practic o legendă, fiind considerat adesea preferatul lui Patton din rândul generalilor de brigadă. Divizia 18 Blindate a sa fusese în prima linie a frontului în întreaga Franţă.

– Teedle era cu o falcă în cer şi cu una-n pământ din cauza unui maior OSS care operase pe flancul lui. Ce ştii despre OSS, Dubin?

Nu mai mult decât aflasem din ziare.

– Spioni şi trupe de comando, am răspuns.

– Cam aşa ceva, a spus colonelul. Şi e foarte adevărat dacă ne gândim la un individ anume. Maiorul Robert Martin. Un fel de expatriat. A luptat în Spania, pentru republicani. Trăia la Paris când a avut loc cucerirea nazistă. OSS l-a recrutat, se pare, şi el s-a descurcat destul de bine. A rămas ceva vreme pe continent, încă din 1942. A condus un grup operaţional în spatele liniilor germane – o colecţie de spioni aliaţi şi forţe de rezistenţă franceze care au sabotat operaţiunile naziste. După Ziua Z, el şi oamenii lui au fost plasaţi sub comanda lui Teedle. Au deraiat trenurile de provizii, au organizat ambuscade împotriva cercetaşilor germani, i-au năucit pe nazişti, în vreme ce Divizia 18 se năpustea asupra lor.

Am zis că Martin pare destul de curajos.

– Foarte curajos, a spus Maples. Asta e absolut sigur. Un erou, sincer să fiu. A obţinut Crucea Pentru Servicii Excepţionale.

---

[1] „Vâzoleală“ (în lb. engleză, în original)

Şi a mai primit şi Steaua de Argint de două ori. Şi să nu mai vorbim de panglicile pe care i le-a pus pe piept de Gaulle.

– Doamne, am rostit eu pe nerăsuflate.

Colonelul a făcut o plecăciune solemnă în timpul acestei scurte tăceri, una dintre acelea care se lăsa adesea între soldaţi atunci când era vorba de o dovadă a curajului altui bărbat. Amândoi am avut atunci acelaşi gând: „Oare aş putea face şi eu asta?"

– Dar vezi, a reluat colonelul, iată o ironie din aia diavolească. Care cred că a dus la problemele lui Martin. A fost prea mult timp un lup singuratic. Nu îi este teamă de nimic. Nici de inamic, nici măcar de propriii superiori. În armată nu au ce căuta individualiştii. Colonelul petrecuse ceva vreme gândindu-se la acest caz, asta era sigur. Şi-a netezit marginile mustăţii sale late şi a continuat: Nu cunosc detaliile. Asta e treaba ta. Dar Teedle susţine că Martin i-ar fi sfidat ordinele. De mai multe ori la rând. Spune că Martin stă undeva într-un castel, făcându-i viaţa grea lui Riley şi bătându-şi joc de el. Se pare că la mijloc ar fi o fată. Colonelul s-a oprit puţin, gândindu-se probabil din nou la avertismentele sale frecvente, că femeile şi luptătorii reprezentau o combinaţie nepotrivită. Oricum, a spus el, trebuie să se facă o investigaţie legată de Articolul 35. Citeşte manualul. Interoghează-l pe Martin. Apoi, vezi ce zice şi generalul. Discută cu martorii. Ocupă-te de examinările formale. Pregăteşte un raport. Şi fii diplomat. Practic, un ofiţer tânăr nu ar trebui să-şi ia la întrebări superiorii. Am încredere în tine, David, că nu te vei umfla în pene. Nu uita, acţionezi în numele meu.

– Da, domnule.

– G-1 speră că acest maior Martin îşi va băga minţile în cap atunci când va constata că treburile devin foarte serioase. Un proces la curtea marţială poate avea urmări tragice, sincer să fiu. Teedle şi prietenul său Martin sunt amândoi soldaţi

deosebiţi, Dubin. Generalul Patton nu suportă tipul ăsta de şicanări. Fă-l pe Martin să îşi vină în fire, dacă poţi. Dar ai grijă. Nu uita că, în cele din urmă, Roland este cel care îl poate influenţa pe Patton. Colonelul a ocolit biroul şi mi-a pus o mână pe umeri, iar în acest gest am simţit apăsarea afecţiunii de unchi cumsecade pe care o avea pentru mine. Mă gândeam că te vei bucura de pauza asta, David. Că te va aduce puţin mai aproape de front. Ceva e pe cale să se întâmple din nou acolo. Ştiu că ţi-ar plăcea asta. Şi poate că nu vor mai fi prea multe ocazii. Se zvoneşte că Monty a făcut un pariu cu Ike pe cinci dolari că războiul se va termina înainte de Anul Nou. Asta chiar că ar fi un cadou perfect de Crăciun pentru toţi, nu-i aşa?

Era foarte vesel, până când ceva făcu ca expresia să îi înghețe expresia pe neaşteptate. Îşi dăduse seama, cred eu, că sărbătoarea Crăciunului însemna mult mai mult pentru el decât pentru mine. Dar eu am răspuns „Da, domnule“ în stilul meu politicos şi l-am salutat înainte să mă duc să aflu cele necesare despre maiorul Robert Martin.

3. DAVID: GENERALUL

Divizia 18 Blindate campase la aproape 40 de kilometri la nord şi est de Nancy, nu prea departe de Arracourt, unde se bucura de o perioadă de odihnă şi refacere. Când eu şi Biddy am apărut la baza auto să luăm un jeep care să ne ducă unde trebuia să-l intervievăm pe generalul Teedle, ni s-a spus că, din cauza unei economii serioase la benzină, trebuia să mai luăm cu noi patru băieţi de la Infanteria 134, care rataseră plecarea convoiului lor. Infanteria 134 avea misiunea de a ajuta trupele din Corpul XII, iar aceşti soldaţi, care văzuseră deja destule pe câmpul de luptă, erau tovarăşi de drum destul de mohorâţi. Ostaşul din spatele meu, un băiat pe nume Duck, din Kentucky, a început să recite câteva versuri din *Mairzy Doats,* până când camarazii săi au ajuns la un acord comun ferm – ca Duck să tacă naibii din gură.

Aerul rămăsese umed şi, pe măsură ce ne apropiam de front, posomoreala nu mai ţinea doar de condiţiile meteo, ci se agăţa de soldaţii care mergeau pe drum târându-şi picioarele. Semnele bătăliilor recente erau vizibile peste tot. Pământul era pârjolit şi răscolit, iar fermele franceze pitoreşti, cu acoperişuri din paie ce le dădea un aspect de poveste, cumva din *Hänsel şi Gretel,* erau în mare parte nişte ruine. Chiar şi cele rămase în picioare erau de obicei fără acoperişuri, arătând ca un om fără pălărie. Buşteni erau doborâţi la pământ şi, adesea, tot ce mai rămăsese dintr-o clădire ce adăpostise zeci

de ani. sau chiar secole, o familie, era un coş alb sau un zid izolat. Dărâmăturile fuseseră împinse de buldozere la marginea drumului, însă din când în când se vedeau urmele tulburătoare ale civililor ucişi, o păpuşă decapitată, rănită la fel ca stăpâna sa, ori o haină fără o mânecă.

Din cauza stării drumurilor, ne-a luat câteva ore să ajungem la Divizia 18. Se răspândise de-a lungul unor pante mai uscate ale câtorva păşuni şi câmpuri de fasole. Pentru că ne confruntasem cu pretenţiile teritoriale pe care le stârniseră trupele noastre în Anglia, îmi puteam imagina acum bucuria fermierilor francezi care puteau primi o compensaţie pentru folosirea terenurilor pe care recoltele lor erau deja distruse.

Cei din Divizia 18 Blindate fuseseră eroii fiecărui buletin de ştiri pe care îl văzusem luni la rând, trupele care acţionaseră energic în Franţa şi aveau să îl urmărească pe Hitler într-un fel de groapă din Berlin şi să arunce o bombă acolo, ca să se descotorosească de el pentru totdeauna. Aici, chipurile erau dârze şi vocile puternice, datorită faptului că oamenii supraviţuiseră pe front. În timp ce aştepta combustibilul, ordinele şi raţiile, Patton dăduse ordin ca multe dintre diviziile de infanterie să fie supuse unei instrucţii intense, însă pentru Divizia 18, cu tancurile sale şi artileria mobilă, economia severă de benzină nu i-a lăsat prea multe de făcut în fiecare zi, doar să cureţe armele şi să scrie scrisori lungi pentru cei de acasă.

Traversând tabăra şi uitându-ne la cartierul general al lui Teedle, eu şi Biddy ne-am holbat unul la celălalt plini de resentimente. Uniformele noastre erau ca noi, fără pete de grăsime sau rupturi, iar căştilor noastre le lipsea camuflajul pestriţ destinat bătăliilor. O dată sau de două ori am trecut pe lângă soldaţi care făceau gesturi batjocoritoare prin care ne acuzau de laşitate, dar dimensiunea impresionantă a lui Biddy era suficientă pentru a îngheţa majoritatea insultelor pe care mă obişnuisem să le aud de la convoaiele de trupe care treceau prin Nancy.

Mai degrabă decât să-şi stabilească un sediu în oraş, aşa cum ar fi făcut alţi generali, Teedle rămăsese cu oamenii lui într-un cort mare, care servea, în stil militar, drept loc de cantonament şi cartier general. Camuflajul greu care împiedica să fie văzuţi pe timpul nopţii fusese îndepărtat. Înăuntru fusese montată o podea lată, formată din secţiuni şi erau mai multe birouri, două dintre ele faţă în faţă, unde câţiva caporali se ocupau de nişte arme Remington. Alt birou mai mare era neocupat, lângă un pat pliant care era în mod cert al generalului. Alături se aflau două cufere aşezate unul peste altul şi o lampă cu petrol deasupra, pentru lecturi nocturne.

M-am apropiat de primul din cei doi caporali, care lucra cu un creion strâns între dinţi, şi i-am spus numele şi unitatea. Era un individ foarte slab, cu o privire confuză. A dat să se ridice. Am spus „Pe loc repaus", însă el mi-a aruncat un salut scurt de pe scaun.

– Caporal Billy Bonner, furier la Marele Stat-Major.

– Nu-i drăguţ? a spus al doilea caporal, fără să se oprească din treabă. Bonner o să se ducă din nou la Teatrul de Varietăţi după ce se termină războiul.

Bonner i s-a adresat celuilalt caporal cu Frank şi i-a spus să tacă. S-au ciorovăit o clipă.

– Atunci, nu mai vorbi *deloc* cu mine, a răspuns Frank ridicând vocea şi clătinând din cap plin de dramatism.

Eu am făcut un schimb de priviri cu Biddy, care rămăsese la intrarea în cort. Nu mai era nevoie să mă întreb de ce ăsta nu a mers pe câmpul de luptă.

Plin de frustrare, Bonner s-a ridicat şi s-a îndreptat şchiopătând spre Biddy, făcându-mi semn să-l urmez. Bonner s-a dovedit suficient de prietenos, aşa că mi-am permis să-l întreb ce s-a întâmplat cu piciorul lui. Mi-a răspuns că fusese împuşcat la Anzio, şi preferase mai degrabă să devină funcţionar decât să se

întoarcă acasă. Recompensa pentru devotamentul lui, a spus el, era faptul că putea lucra pe lângă Frank.

– Bun venit în armată! a adăugat el.

Ascultându-l, mi-am adus aminte de un sergent de la o instrucţie de bază care mă avertizase să nu spun nimănui că pot dactilografia, un sfat bun, după cum putea recunoaşte acum şi Bonner.

Caporalul tocmai terminase de explicat că Teedle era ocupat momentan cu inspecţia instalaţiilor când l-a văzut pe general şi a fugit spre biroul său ca un şcolar.

Am devenit atent în timp ce Teedle trecea grăbit pe lângă noi. Era urmat de un soldat de la Transmisiuni, care transporta un radio-telefon uriaş în timp ce Teedle ţipa în receptor, răstindu-se alternativ la bietul individ de la celălalt capăt al firului şi la tehnician, de fiecare dată când sunetul se auzea mai slab.

– Spune-i că am două batalioane reduse la o raţie pe zi. Nu, la naiba! *Două* batalioane, o singură raţie. O raţie! O armată se mişcă în funcţie de ce are în stomac. Întreabă-l dacă a auzit de asta. Una e ca băieţii să fie omorâţi de nazişti, iar alta e, să fiu al naibii, să suport să îi văd cum propria ţară îi lasă să moară de foame.

Auzisem că trupele din prima linie erau adesea înfometate. Cu toată degringolada, pentru ofiţerii din Nancy se găsea mâncare din plin – alimente la conservă, foitaje de patiserie cu miere, ceai, nescafé. Mesele de prânz erau adesea extrem de bogate. Carnea de vită şi de pasăre cumpărată de la localnici era preparată cu sosuri consistente.

Teedle i-a dat rapid telefonul tehnicianului şi i-a cerut să plece, apoi s-a trântit în scaun, uitându-se nefericit la hârtiile stivuite pe birou. A trebuit totuşi să îşi scoată casca. Generalul a strigat deodată la Bonner:

– Vrei să spui că Halley Maples l-a trimis pe tinerelul ăsta să îi ţină piept lui Martin?

Din câte vedeam, nici măcar nu se uitase la mine. Bonner s-a întors spre mine şi a zis, cu zâmbetul său subversiv:

– Generalul vă va primi acum.

Când am auzit pentru prima dată numele lui Teedle, mă aşteptam la un tip cumva mic şi rotunjor, care se potrivea de minune într-un film technicolor ca *Vrăjitorul din Oz*. Dar generalul lăsa impresia unui soldat adevărat din toate punctele de vedere, genul căruia îi plăcea să fie numit un nemernic dur şi gata de orice. Teedle era un om cu o faţă mare şi roşie, şi un piept la fel de rotund ca al unui cocoş, şi ochi mici, deschişi la culoare, bulbucaţi în spatele pleoapelor congestionate, probabil de extenuare sau, poate, din cauza vreunei alergii ori chiar de la plâns, aş presupune.

Ajuns în faţa biroului generalului, m-am aflat iar în centrul atenţiei. Mi-am spus numele, rangul şi unitatea, am explicat că, cu permisiunea sa, aş dori să-i iau o declaraţie, în baza Articolului 35, în privinţa lui Martin. Teedle m-a studiat cu atenţie.

– Unde ai făcut liceul, Dubin?

– La Easton.

– Aha. Eu sunt din Kansas. N-ai să vezi şcoli dintr-astea sofisticate în Kansas. Dar Dreptul?

– Tot la Easton. Dacă îmi permiteţi, domnule general, am studiat cu bursă.

– A, am înţeles. Un băiat inteligent. Asta vrei să îmi spui?

– Nu sugeram asta, domnule.

– Ei bine, dacă primul lucru pe care îl spui cuiva este cât de deştept eşti, nu pot zice deloc că eşti inteligent, nu-i aşa, locotenente?

Nu am răspuns. Se uita fix la mine şi cam asta era şi ideea. Teedle era doar unul dintre acei comandanţi care doreau ca trupele lor să ştie că el era mai grozav decât oricare dintre ei. S-a oprit o secundă să îşi aşeze casca pe birou. Părul lui, puţin cât mai rămăsese, era undeva între roşu şi blond şi stătea ridicat în

fire răzleţe. Îşi găsise bidonul şi i-a desfăcut capacul. Chiar şi la o distanţă de doi metri, puteam simţi aroma de whisky. A luat o duşcă sănătoasă.

– În regulă, deci ce trebuie să îţi spun despre Martin?

– Cât de multe puteţi, domnule.

– A, nu o să fac asta. O să începi să crezi că Martin este un tip minunat. Oricum, e foarte posibil să crezi că este un tip minunat. Îţi voi spune ceva chiar acum, Dubin. O să ajungi să îţi placă de Robert Martin mult mai mult decât îţi place de mine. Este şarmant, un om cu un limbaj persuasiv. Şi viteaz. Cred că Martin e cel mai viteaz nenorocit din teatrul de război european. Ai văzut luptele, Dubin?

– Nu, domnule, dar mi-ar plăcea să văd.

– Nu mai spune! A zâmbit afectat şi şi-a îndreptat privirea spre insigna Departamentului JAG de pe gulerul tunicii mele. Ei bine, dacă o să te afli vreodată în mijlocul bătăliei, locotenente, nu vei vedea în jurul tău decât o mână de oameni morţi de frică, aşa cum ar trebui să fie de fapt, şi unul sau doi nenorociţi care aleargă în sus şi în jos şi se comportă de parcă ar fi imuni la gloanţe. Ăştia sunt împuşcaţi mai devreme sau mai târziu, crede-mă, dar durează mult mai mult decât crezi. Martin e unul dintre aceştia. Se crede invincibil. Nici mie nu îmi place asta. Un soldat căruia nu îi este frică să moară e un pericol pentru toţi.

– E vreo problemă cu asta, domnule? De unde se trag toate astea?

– Nici vorbă. Problema, dacă vrei să-i spui aşa, e că nemernicul acesta nu vrea să respecte ordinele. A dus la capăt numeroase operaţiuni fără acordul meu, deşi se presupune că ar fi sub comanda mea. Operaţiuni reuşite, într-adevăr, nu contest acest lucru, mai mult sabotaj de căi ferate, pentru ca bestiile alea de nazişti să nu poată trimite trupele şi proviziile spre locurile unde ne îndreptam noi. E un maestru la treburile astea.

Fiecare muncitor al căilor ferate din Franța pare că face plecăciuni la picioarele lui Martin. Însă de două ori am trimis trupe acolo unde trebuia, fiindcă nu ştiam că deja pusese bombe pe liniile alea. A trebuit să țin pe loc artileria, pentru că am aflat foarte târziu că Martin şi oamenii lui ajunseseră în zona-țintă fără vreun preaviz de la mine. Şi am amânat misiunile de mai multe ori pentru că Martin era plecat să îi zăpăcească pe germani, în loc să finalizeze misiunile care îi fuseseră încredințate. Şi nu mă preocupă doar disciplina, locotenente. Deşi cred în disciplină la fel de mult ca oricare alt general pe care l-ai întâlnit. Ce mă face să mi se ridice părul pe cap e că oamenii au fost în pericol de fiecare dată, oameni care nu era cazul să fie ucişi. Nu în ziua aia. Nu în locul ăla. Şi eu treaba asta o iau personal.

Fața mea trebuie să fi exprimat un oarecare dubiu legat de cuvintele pe care le alesese.

– M-ai auzit, locotenente, a zis el şi s-a aşezat în spatele biroului. Este personal. Mă scol în fiecare dimineață cu gândul că tineri de sub comanda mea vor muri – chiar şi acum, când nu se întâmplă nimic special, pierd treizeci de oameni pe zi, iar ei îmi vor rămâne în minte toată viața, Dubin. Vorbesc serios. Cât timp trăiesc pe acest pământ, mereu va fi o oarecare umbră de tristețe. Îmi doream steaua aceea aşa de tare, că aş fi fost în stare să omor pe cineva pentru ea, dar nu-mi dădeam seama că moartea se ține scai de generali. Îi jeleam pe toți cu grade mai mici care muriseră sub comanda mea, iar durerea mi-a trecut, Dubin, dar acum a revenit şi, când i-am întrebat pe alții, tot ce mi-au spus a fost că asta-i situația. S-a oprit din vorbit ca să vadă cum reacționez. Fața şi mai ales nasul mare şi cărnos i se înroşiseră, şi a luat altă duşcă din bidon. În câteva cuvinte, asta-i ce nu-mi place la Robert Martin. Am fost soldat toată viața, Dubin, ştiu cum stau lucrurile şi îmi dau seama că nu ajung nicăieri cu cei din comandamentul general dacă

mă plâng de vitejiile lui Martin. Dar am strecurat o vorbă celor de la OSS, zicându-le că a stat cam mult pe aici şi nu ne mai e de folos. În cele din urmă, au fost de acord. Mi-au zis să-l trimit înapoi la Londra. Iar acum suntem în plină melodramă, pentru că Martin nu vrea să plece. Ticălosul n-are de gând să plece. I-am dat ordin în scris de trei ori, dar stă aici de parcă ar fi în vacanţă. L-am tolerat pe nemernic când n-am avut încotro, dar acum îi vin eu de hac, m-am săturat de mizeriile lui. S-a înţeles? Bate la maşină doar ultima parte de aici ca s-o semnez.

– Credeam că e ceva legat de o femeie, domnule. Asta mi-a sugerat colonelul Maples.

Teedle a izbucnit deodată în râs. Era un râs atât de năvalnic şi de necruţător, că mi-a venit să sar în picioare. Puteam să pariez că omul din faţa mea nu avea nici un motiv să râdă.

– Aşa... O să-ţi spun adevărul, Dubin. Nu dau nici o ceapă degerată pe femei. Soldaţilor lui Patton le pasă – normal că vor aceleaşi reguli pentru toată lumea. Înainte de Ziua Z, Martin a comandat un grup operaţional aici, pe continent – parcă-i zicea Sidewinder. Spionau şi le făceau naziştilor viaţa grea cu acţiunile lor de comando, de tipul „loveşte şi fugi". Probabil că avea treizeci de oameni în subordine, câţiva spioni ai Aliaţilor care debarcaseră ca şi el, dar majoritatea celor din trupa lui de comando erau belgieni şi francezi din Rezistenţă. Francezii au întins-o acasă, pradă de război şi alte fleacuri. Cred că ticăloşii o să se bată între ei în legătură cu cine să conducă operaţiunile. Au mai rămas câţiva amărâţi cu Martin, probabil că nu-i vrea nimeni altcineva. Şi unul dintre ei e o femeie, o bucăţică bună, aşa am auzit. A recrutat-o la Marsilia, acum câţiva ani, şi este mâna lui dreaptă, îl ajută la toate şiretlicurile la care recurge de obicei OSS. Femeile din OSS sunt al naibii de eficiente, Dubin. Nu le subaprecia. Îi ştii pe ticăloşii ăia de friţi, se cred domni, aşa că nu le bănuiesc

niciodată pe femei, deşi ar trebui. Fata asta se dă uneori drept infirmieră. În toiul războiului, poţi să mergi unde vrei în uniformă de infirmieră. Treaba stă aşa: ea e cu vreo douăzeci de ani mai tânără decât Martin, iar el sigur că se culcă cu ea, poate o şi iubeşte, sau are doar impresia. Bănuiesc că şefii de la Londra cred că de asta nu vrea să se întoarcă. Părerea mea e că se bucură să-mi pună bețe-n roate. Cât despre faptul că i s-a pus pata pe fată sau că luptă împreună cu gagica lui, s-ar putea să nu le placă deloc celor de la Comandamentul General, să creadă că dă un exemplu prost soldaților, dar mă doare-n cot. Soldații vor numai sex, şi ştii de ce?

– Pentru că sunt departe de femei, am răspuns eu. De soțiile lor, de iubitele lor.

– Crezi că se reped la neveste aşa cum dau năvală băieții ăştia la franțuzoaice? Eu nu cred. Se gândesc că vor muri, Dubin. Cei care au minte. Eu asta cred. Şi, dacă ai să lupți, aşa cum zici c-ai vrea, o să gândeşti şi tu aşa. Iar când ştii c-ai să mori, nu vrei să fii singur. Izolarea e faza următoare, cea din sicriu. Nu doreşti altceva decât să-ți trăieşti viața din plin, să guşti din plăcerile ei. Ai nevoie de sex. Şi de Dumnezeu. Băieții ăştia au nevoie şi de Dumnezeu. Vor să fută. Mai vor şi să se roage. Asta îşi doreşte un soldat când nu-şi doreşte să plece acasă. Iartă-mă că-ți dau lecții, dar eşti boboc în treburi din astea şi este mai bine să te obişnuieşti cu adevărul. Aşa că să nu-ți pese dacă Martin se culcă cu fata aia sau cu vreo vacă de la marginea drumului. Avem câțiva răcani care fac asta, ni s-au plâns fermierii. Culcă-te cu cine vrei, din partea mea. Dar execută ordinele. Aşa că scrie ce am de semnat, iar apoi spune-i nemernicului ăluia să nu mi se arate la față, sau are să fie dus sub escortă la barăcile disciplinare. Asta-i tot.

Teedle şi-a dus din nou bidonul la gură. Era la a cincea sau a şasea duşcă. Trebuie că-şi făcuse plinul, dar ardea aşa tare de furie că alcoolul probabil se evapora deja când îl dădea pe gât.

Nu prea ştiam ce să cred despre generalul Teedle, mai ales că se grăbise să-mi atragă atenţia că nu trebuie să-mi placă de el. Părea să fi fost în copilărie unul dintre acei băieţi de care se luau toţi colegii, care a crescut cu gândul de a ajunge mai dur decât cei care-l bătuseră, dar care tot mai suferea că este altfel decât alţii. Dar sinceritatea lui neaşteptată m-a impresionat, mai ales că a mers atât de departe, încât să recunoască în faţa mea că e nefericit.

După întrevederea cu generalul Teedle, părea mai indicat să nu mă întorc la Nancy, ci să-l caut pe maiorul Martin, care era în apropiere. Generalul îi ordonase subordonatului său să ne ajute, iar aghiotantul, locotenent-colonelul Brunson, ne-a dat mai multe informaţii şi a trimis după hărţi. Când am terminat, ne-am întors la parcul auto, unde sergentul de serviciu ne-a spus că trimiseseră jeepul nostru în altă parte şi nu ne puteau da altă maşină până dimineaţă. Biddy s-a prins imediat.

– Consumă benzina noastră, nu pe-a lor, mi-a şoptit el.

Avea perfectă dreptate, dar tot nu aveam să primim o maşină. Aşa că ne-am dus fiecare pe cont propriu să ni se dea ordinele de cazare. Căpitanul de la cartierul general mi-a găsit un pat într-un cort de patru persoane şi mi-a arătat unde se serveşte cina: la popota ofiţerilor, amplasată în două corturi de campanie. Masa, când a fost servită, era o raţie de tip B[1] ce consta doar dintr-un piure verzui, dar nimeni de acolo nu se plângea, pentru că şi celor de la cartierul general, care mâncau de obicei mai bine, li se redusese numărul de mese la două. Unul dintre cele mai jenante mici secrete ale mele era că, în timpul instrucţiei, descoperisem că nu mă deranjau raţiile de campanie, nici măcar alimentele conservate de tip B sau C: carne cu legume, carne cu fasole, carne cu spaghete. Toţi se

[1] Termen folosit în Armata Statelor Unite pentru masa servită soldaţilor, care era pregătită din alimente conservate. (n.tr.)

văitau că arată ca mâncarea pentru câini şi are acelaşi gust. Dar mie, mare parte din ea mi se părea exotică. Părinţii mei, deşi nu erau din cale-afară de credincioşi, nu cumpărau niciodată carne de porc. Fasolea cu carne de porc nu se număra printre preferatele mele, dar şunca mi se părea aşa o delicatesă, că îmi plăcea chiar şi cea din conservele Spam.

După aceea, m-am dus în zona de aşteptare, unde recruţii erau repartizaţi în corturi, ca să mă asigur că Bidwell îşi găsise un loc. Acolo era un adevărat oraş de corturi pentru mai multe batalioane. Avea farmecul lui. Şirurile de corturi triunghiulare erau perfect aliniate pe sute de metri, la intervale regulate erau săpate gropi pentru latrine, iar toate erau luminate de focurile strălucitoare pe lângă care încă se agitau bucătarii. M-am plimbat pe acolo, salutându-mă cu soldaţii care mă observau, încercând să găsesc cartierul general al diviziei la care Biddy trebuia să fie încartiruit.

De câte ori întrebam de drum, încercam să fac schimb de romane cu fiecare om. Îmi îndesasem cărţi în toate buzunarele uniformei înainte să plec din Nancy, în dorinţa de a citi ceva nou. Aveam uneori impresia că citisem toate romanele care se găseau în oraş. Pusesem mâna pe două cărţi de succes, *Orizontul pierdut* de James Hilton şi *Sanctuar* de William Faulkner, ultima foarte solicitată datorită porcăriilor făcute de Popeye cu un ştiulete. Speram să mai citesc ceva de Faulkner şi chiar am avut norocul să găsesc la un soldat cu părul roşu din Texas. Am mai primit şi un roman de James Gould Cozzens în schimbul romanului *Ultima citadelă*.

Nici nu pot spune cât de importante erau pentru mine cele câteva minute pe care le petreceam citind în fiecare seară. Mă gândeam cu emoţie la părinţi, la fratele şi sora mea sau la Grace. Nu mă puteam lăsa ispitit să mă imaginez trăind din nou printre ei acea viaţă plăcută şi liniştită pe care o lăsasem în urmă, căci ştiam că voi înnebuni de dor şi mă va chinui

regretul că fusesem aşa de hotărât să-mi fac datoria faţă de ţară. Dar şansa de a mă afla în altă lume, nici aici, nici acasă, era un minunat act de clemenţă, o dovadă concludentă că viaţa va fi din nou la fel de bogată şi de fericită ca pe timp de pace.

Nu l-am găsit pe Bidwell. Însă, după ce am încheiat ultima mea tranzacţie literară, am dat nas în nas cu Billy Bonner. Băuse la greu şi ţinea în mână o sticlă de coniac aproape goală.

– Încerc să mă adaptez la obiceiurile locului, domnule locotenent-major, a zis Bonner. Mare descoperire au făcut francezii cu chestia asta.

A încercat să ducă sticla la gură, dar nu a reuşit de prima dată. Jumătate din soldaţii în permisie pe care îi întâlnisem în Franţa erau beţi, după ce dăduseră pe gât cantităţi uriaşe de vin şi se cinstiseră cu pernod sau benedictină, băuturi care nu existau în Statele Unite. Nici ofiţerii nu erau mai breji. Aceia dintre noi care se aflau la cartierul general încă îşi primeau raţia lunară de alcool, şi chiar ofiţerii din tranşee trebuiau să capete un litru de scotch, cam jumătate de litru de gin, două sticle de şampanie şi o sticlă de brandy, deşi rareori le parveneau, din cauza problemelor de aprovizionare. Eu vindeam mare parte din ce primeam. Chiar şi la Colegiul Easton, unde prohibiţia transformase consumul de alcool într-o adevărată aventură, obişnuiam să mă abţin să beau, căci nu mă dădeam în vânt după senzaţiile pe care ţi le produce băutura.

– Pari foarte cufundat în studiul culturii locale, Bonner.

– Da, domnule. Atâta timp cât mă mai pot rostogoli din pat dimineaţă.

Bonner a văzut cartea de buzunar din mâna mea şi ne-am împărtăşit un timp impresiile despre romane. I-am promis să-i fac rost de *Lumină de august* când ne vom revedea. Tocmai plecam când l-am auzit pe Bonner în spatele meu spunând răspicat:

– Te-au pus să anchetezi pe cine nu trebuie, locotenente.

M-am întors şi m-am uitat fix la el.

– Teedle şi Martin? a zis el. Anchetezi pe cine nu trebuie. Cel puţin aşa cred eu. Ar trebuie să-i mai întrebi şi pe alţii.

– Atunci, am să încep cu tine, caporale. Zi-mi ce înseamnă asta.

Bonner s-a uitat pe îndelete prin gâtul sticlei, de parcă acolo era răspunsul.

– Înseamnă că probabil am băut prea mult, a spus el după o vreme.

Mi-a adresat acel zâmbet vag, cu subînţeles, şi, fără să mai aştepte un răspuns, a tulit-o spre tabăra cufundată în întuneric.

4. STEWART: AVOCATUL TATĂLUI MEU

Conform dosarului de urmărire întocmit tatălui meu de către curtea marțială, un avocat de rang înalt din Departamentul JAG de la cartierul general al lui Eisenhower, Barrington Leach, l-a apărat pe tata. Numele lui nu mi-era complet necunoscut și, căutându-l pe internet, mi-am dat seama de ce. În 1950, Leach plecase de la renumita firmă de avocatură Hartford, la care era asociat, ca să devină consilier-șef al senatorului Estes Kefauver în investigațiile sale în privința crimei organizate. Audierile televizate conduse de Kefauver i-au inițiat pe americani în tainele Mafiei și, nu printr-o coincidență, în privilegiul de a nu se autoincrimina. De atunci înainte, cuvintele „Refuz să răspund conform prevederilor celui de-al cincilea amendament"[1] le aminteau tuturor de un șir de domni în costume negre și scumpe care răspundeau la orice întrebare recitându-și drepturile scrise pe niște bilețele lipite de palme. Cel mai adesea, Leach conducea audierile și scotea untul din ei.

După ce s-a întors în Connecticut, Leach a devenit cu timpul judecător, iar în cele din urmă a fost desemnat la Curtea Supremă de Justiție. Numele lui apărea și în câteva articole din timpul președintelui Johnson, ca potențial candidat pentru Curtea Supremă de Justiție a Statelor Unite.

---

[1] Amendament prin care o persoană poate refuza să răspundă la întrebări, pe motiv că s-ar autoincrimina. (n.tr.)

Începusem să fac cercetări în privința lui Leach în lunile în care guvernul îmi punea bețe-n roate ca să nu-mi vâr nasul în dosarul de la curtea marțială. (L-am obținut în final, în iunie 2004, numai pentru că am reușit să demonstrez până atunci că știam practic toate informațiile din el.) Crezusem că Leach, un avocat pledant cu experiență în 1945 și puțin mai în vârstă decât tata, trebuia să fi murit și speram doar că familia îi păstrase documentele. Spre sfârșitul lunii octombrie 2003, am sunat la Curtea Supremă din Connecticut ca să întreb cum i-aș putea găsi rudele.

– A murit? m-a întrebat funcționarul. A pus jos receptorul și l-a întrebat alarmat pe unul dintre colegii săi: A murit judecătorul Leach?

Am auzit întrebarea repetându-se în încăpere până când funcționarul a revenit la telefon. Nu a vrut să-mi dea nici o adresă sau număr de telefon, dar a promis să-mi trimită corespondența unde trebuia. Peste o săptămână, am primit un mesaj cu adresa expeditorului: Azilul Northumberland din West Hartford, scris de o mână tremurândă care amintea de vechea jucărie pentru copii numită Etch A Sketch[1].

Sigur că-mi amintesc că l-am apărat pe tatăl tău. Procesul lui David Dubin de la curtea marțială rămâne unul dintre cele mai ciudate cazuri din cariera mea de avocat, și sunt dispus să-l discut cu dumneata. În urma solicitării dumitale, am selectat câteva documente pe care probabil că le dorești. După cum vezi, mi-e extrem de greu să scriu scrisori la vârsta mea. Am putea vorbi la telefon, dacă este necesar, dar îmi permit să te rog să-mi faci mai bine o vizită, dacă ai posibilitatea.

Deși îmi face plăcere să îți spun ce-mi amintesc și să îți ofer aceste documente, nu e prea legal ce fac, pentru

[1] Jucărie mecanică pentru desen (n.tr.)

că tatăl dumitale mi-a fost client. Vei linişti conştiinţa unui om bătrân ca mine dacă, atunci când vei veni, vei aduce o scrisoare de la toţi moştenitorii legali ai tatălui dumitale – mama, dacă mai este în viaţă, şi eventualii fraţi – în care să declare că nu au nici un fel de obiecţii faţă de dezvăluirile pe care o să ţi le fac. Ţi-aş sugera să iei legătura cu avocatul care se ocupă de moştenire pentru a te ajuta. Voi fi încântat să discut cu el, în caz că o doreşte.

Fără să te alarmez, ţi-aş atrage atenţia asupra faptului că am 96 de ani şi nu mai sunt cel de dinainte. Aştept cu nerăbdare să ne vedem în curând.

Cu cele mai sincere urări,
Barrington V.S. Leach

Văzând că străbăteam toată ţara, petreceam ore întregi în biblioteci din subsoluri cu igrasie şi ziceam că CIA îmi pune beţe-n roate, cei din familia mea erau convinşi că nu sunt în toate minţile. Nona considera comportamentul meu o dovadă concludentă că divorţase de mine la timp, iar fetele mele dădeau o explicaţie succintă oricui întreba ce e cu mine: „Tata ia droguri".

Mama nu zicea mai nimic, dar cred că era cea mai nefericită dintre toţi. Era la fel de posesivă cu tata şi acum, când nu mai era lângă ea. Îi alesese costumul şi cravata în fiecare zi şi rămăsese principalul lui sfătuitor în treburile complicate din lumea comercială, în care trebuia să fii mereu cu ochii-n patru, dar el era adesea indus în eroare de tendinţa înnăscută de a vedea orice problemă ca pe o chestiune de principii. Dar, în casa mea, depindeam cu toţii de energia şi simţul practic al mamei, care scăpase cu viaţă din lagăr şi ştia cel mai bine de ce ai nevoie ca să trăieşti. Credea că greşeala cea mai mare a mea era că nu fusesem destul de deştept să mă însor cu cineva ca ea.

În lumina acestor lucruri, era normal să nu-i convină că şi eu pretindeam o parte din viața tatălui meu. Nu vorbea mult, strecura doar câte o remarcă din care reieşea că ei i se părea dezgustător că îmi făceam din secretele militare ale tatei un proiect profesional. În viziunea ei, era de parcă aş fi bătut toba cu oase dezgropate din cimitir. Era şi mai rău decât cruda ironie că mă preocupam de o perioadă atât de chinuitoare, pe care se străduiseră toată viața s-o uite.

Iată de ce scrisoarca cerută de Leach constituia o problemă. Soră-mea avea să facă ce-i zicea mama. Dar va trebui să duc muncă de lămurire cu mama ca s-o semneze. M-am gândit la diverse strategii timp de cel puțin o săptămână. Apoi, într-o dimineață, când m-am dus s-o văd ca de obicei, am rugat-o să se aşeze la masa din bucătărie, unde aveau loc majoritatea consiliilor de familie, şi i-am spus despre ce era vorba. M-a ascultat cu mult interes, fixându-mă cu ochii ei mici şi negri, şi mi-a cerut o zi sau două de gândire. Am plecat încrezător.

Dar, peste o săptămână, când am venit iar la ea, mi-am dat imediat seama că nu aveam nici o şansă. Făcuse rugelach[1], prăjiturile noastre preferate, şi le pusese pe masă. Ar fi putut folosi cornulețele pe post de majuscule ca să scrie PRĂJITURI DE CONSOLARE. Fiind cum eram, am mâncat, iar ea, fiind cum era, a aşteptat să ajung în pragul nebuniei până a început să vorbească.

– Stewart, a zis ea, să vorbim despre avocat şi actele lui.

Stewart, m-am gândit foarte bine.

– Îți spun cu toată sinceritatea că tatăl tău, *alav hashalom*[2], ar fi mişcat până la lacrimi să ştie că ai făcut atâtea eforturi să-i înțelegi viața. Şi singura întrebare pe care mi-am pus-o în

---

[1] Cornulețe – prăjitură tradițională evreiască (n.tr.)

[2] Odihnească-se în pace! (în lb. ebraică, în original)

ultimele zile a fost dacă asta l-ar face să se răzgândească. Pentru că sunt de acord cu ce ai zis tu, Stewart, când a murit tata, că probabil a hotărât să nu vorbească despre asta cu familia. Iar tu îmi ceri să renunţ la loialitatea faţă de el. Nu e treaba mea să-mi închipui ce alte decizii ar lua tatăl tău acum, Stewart. Are tot dreptul să-l sprijin în hotărârile luate în privinţa a ceea ce voia să spună despre viaţa lui.

Sigur că am protestat pe un ton plângăreţ. Eram băiatul lui, am zis. Aveam dreptul să ştiu. Acea remarcă a stârnit-o.

– Stewart, unde scrie că un părinte trebuie să devină subiect de presă? Să dai viaţă unui copil, Stewart, este oare acelaşi lucru cu a candida pentru o funcţie publică, situaţie în care ţi se întoarce viaţa pe toate părţile? Nu e oare dreptul unui părinte să fie înţeles aşa cum vrea el? Vrei să spui că fetele tale ştiu tot ce-ai făcut tu în tinereţe?

Era o lovitură sub centură, dar îşi atinsese scopul. Am stat o clipă să mă gândesc.

– Mamă, nu vrei să ştii şi tu ce s-a întâmplat?

– Stewart, ştiu singurul lucru care contează, şi îl ştiu de când m-am îndrăgostit de tatăl tău, în lagărul de concentrare. David Dubin a fost un om bun. Era inteligent, cult. Un evreu. Mi-am dat imediat seama că era un om loial, cu principii morale. Ce poate conta mai mult pentru mine sau pentru tine? Atunci. Sau acum?

Normal că i-am telefonat surorii mele. Mama putea găsi orice fel de justificări, i-am spus, pretinde că îi respectă tatei dorinţele, dar de fapt e vorba de ea. Să deţină mereu controlul.

– O, Doamne, Stewie, de ce susţii mereu că ea e de vină? Şi ce dacă-i vorba de ea? A trăit cu omul ăsta cincizeci şi opt de ani. Acum, vii şi-i spui că bărbatul ei a fost un puşcăriaş? Sigur că nu vrea să audă mai multe. Las-o în pace. Dacă trebuie s-o faci, fă-o după moartea ei.

I-am amintit lui Sarah că Leach are 96 de ani.

– Uite, i-am propus, îți jur că n-o să-i zic nimic din ce aflu.

– O, Stew, a spus soră-mea, ești șarlă ca de obicei, când ai fost tu în stare să ții un secret? Nu ți-ai dat încă seama de ce-ți place meseria de reporter? O să semnez orice vrei, dar după ce moare mama. Nu mai insista. Poate că ar trebui să-ți faci timp să te întrebi de ce te agiți așa să afli toate astea.

Deja o făcusem. Zi și noapte. Motivul era simplu și trebuia să i-l spun și lui Sarah: era tatăl meu. În adolescență, toți visăm la eroul care vrem să ajungem, apoi ne petrecem vârsta adultă încercând să ne împlinim visul, dar, mai devreme sau mai târziu, fiecare dintre noi își dă seama că opțiunile îi sunt limitate de ereditate, de acel ADN pe care ni-l dau părinții și de amprenta copilăriei. Când eram tânăr, nu credeam că semăn cu tata. Acum, când mă uit la fotografiile lui din tinerețe, sunt clipe în care mi-e greu să spun dacă omul din ele este tata sau eu. Acel trup care nu ne mai aparține nici unuia din noi de ani de zile era aproape la fel: aveam aceeași ținută adusă de spate, care se lăsa în jos de la nivelul omoplaților, aceeași privire caldă în ochii negri, aceeași derută în fața aparatului foto, pentru că nu știam cât să-i arătăm din noi. Unii zic că am nasul lui, iar câteodată și privirea lui de obsedat. De la tata am moștenit gustul pentru mâncare sărată, precum și resemnarea în fața înfrângerilor echipei Trappers, pe care le iau ca pe jocuri ale sorții.

În decursul cercetărilor mele, am descoperit multe lucruri pe care i le datorez tatei. Citindu-i cu atenție scrisorile și, mai târziu, corespondența cu Leach, m-au izbit întorsăturile de fraze ale bătrânului. Tata citea două ore în fiecare seară orice roman pe care putea pune mâna, un obicei atât de adânc înrădăcinat, încât avea două fâșii de piele netăbăcită pe scăunelul unde își punea picioarele. Nu-mi trecuse

niciodată prin minte că tata fusese probabil cel care îmi trezise interesul pentru scris, cu toate că mă simţeam întotdeauna încurajat de faptul că era mândru de articolele mele, deşi nu o spunea. Acum, revăzând trecutul, îmi dau seama că el insistase pe lângă mama să nu mă mai bată la cap cu Facultatea de Drept.

Însă nu acele lucruri care îmi plăceau la mine m-au determinat să caut cu atâta îndârjire să aflu cu ce greşise. La urma urmei, mă tem că durerea resimţită făcuse din mine un observator pasionat al proceselor penale timp de zeci de ani: voiam să cunosc eşecurile tatei, ca să mă simt mai bine în privinţa alor mele.

Dat fiind ce s-a întâmplat pe urmă, acceptarea de sine nu este atât de bună pe cât se spune. Dar eu am acţionat întotdeauna din impuls, fără să examinez cu atenţie faptele. Când mă uit în oglindă, văd un tip îngrijit, dar stânjenit de povara celor câteva zeci de kilograme în plus, care parcă aparţin altcuiva. Asta se întâmplă pentru că tipul mai slab, plin de bune intenţii, este cel care sălăşluieşte în sufletul meu. Ţin tot timpul regim, la restaurant comand doar puţină salată cu o felie subţire de somon fiert – asta înainte să mănânc cartofii prăjiţi din farfuriile celor cu care stau la masă. Întotdeauna vreau să scap de acest prost obicei atunci când pofta mi-e mai mare decât pot suporta. Cel mai mare necaz din cariera mea de reporter acreditat la tribunal mi s-a întâmplat la începutul anilor 1990, când, trecând pe lângă camera juraţilor, mi-am lipit fără să vreau urechea de uşă, sperând să dau o ştire de senzaţie în privinţa unui verdict important. După ce m-a prins un aprod, am fost suspendat de ziar pentru 30 de zile, dar cel mai rău a fost că asupra oricărui succes al meu de dinainte sau de după a planat mereu suspiciunea. Aşa mi s-a întâmplat întotdeauna în viaţă. Rezist. Mă lupt. Mă dau şi bătut câteodată.

Aşa s-a întâmplat şi când i-am răspuns lui Barrington Leach: nu numai că am stabilit o zi când să-l vizitez, dar l-am şi eliberat de orice răspundere pentru ce avea să-mi dezvăluie. Cum? Simplu, i-am scris că mama murise de câţiva ani şi că nu aveam fraţi sau surori. Ca şi escrocii despre care am scris timp de 20 de ani, m-am gândit că n-o să afle nimeni niciodată.

5. DAVID: MAIORUL ROBERT MARTIN

2 octombrie 1944
Cu Armata a Treia în Franța

Scumpa mea Grace,

Am fost trimis pe front (unde totul e liniștit, nu trebuie să-ți faci griji) să fac o mică anchetă în privința politicilor aplicate în armată față de ofițerii superiori. Dat fiind că am reușit să împrumut o mașină de scris, am ținut să te întreb cum o mai duci și să-ți spun că mă gândesc tot timpul la tine.

Ieri a fost o zi minunată, pentru că am primit de la tine patru scrisori par avion și una fotocopiată. Le-am luat pe toate cu mine să le citesc a doua oară (și a treia!). Draga mea, în scrisoarea fotocopiată, îmi spui că ai răcit... te rog să ai grijă de tine. Dacă nu te simți bine, nu te duce la școală. Nu vreau să ți se întâmple ceva... însemni prea mult pentru mine și avem tot viitorul înainte, așa că nu trebuie să riști deloc.

În noaptea asta, voi dormi într-un cort, aducându-mi aminte cu tristețe de viața plăcută din Nancy. Eu și Eisley am găsit

altă cazare, la madame Vaillot, al cărei soț a fost arestat de nemți și dus Dumnezeu știe unde. Ea ne aduce, în fiecare dimineață la 6.30, câte o cafea tare și rufele spălate, pentru care nu ne ia nici un ban. Ne spune într-o franceză foarte corectă: „Suntem plătiți cu vârf și îndesat pentru că ne apărați și îi țineți pe nemți departe de noi". Ce-i mai putem zice? Camera noastră e frumoasă, dar friguroasă din cauza ploii necontenite, iar combustibil se găsește așa de greu, că facem focul doar când suntem treji, ceea ce se întâmplă rar.

Mă gândesc la câți bani am să pun deoparte până mă întorc. Cu tot cu sporuri, ar trebui să câștig 350 de dolari pe lună când voi fi înaintat în grad (în 1 noiembrie, mi-au promis). O să-i trimit mamei 300 de dolari prin transfer bancar Clasa E, ca să-i pună în contul meu de economii. (Spune-i, te rog, tatei s-o convingă pe mama să-și cumpere din banii ăștia o rochie nouă sau altceva ca dar de ziua ei din partea mea. Dacă nu insiști tu, n-o s-o facă.) O să fie cam 300 de dolari care mi se vor da când voi fi demobilizat, plus polița de asigurare de 250 de dolari pe care mi-am făcut-o, și 15-20 de acțiuni de război. Una peste alta, cred că ai dreptate că ar trebui să-mi deschid propriul birou de avocatură. Poate că ne mai rămâne ceva ca să cumpărăm și o rablă de mașină. Ar fi bine să mă bucur de banii ăștia. Alți băieți au făcut mai mult ca să-i câștige, dar nu e floare

la ureche nici să stau atât timp departe de voi. Tot mai am în portmoneu cheia de la casă. Ai să crezi că am înnebunit, dar, de câteva ori pe zi, îmi duc mâna la buzunarul din spate şi o pipăi prin pielea portmoneului, convingându-mă astfel că am un loc unde să mă întorc.

Încep să devin prea sentimental, aşa că am să închei aici.

Te voi iubi mereu,

David

Locotenent-colonelul Brunson, aghiotantul generalului Teedle, a spusse că Martin şi ce mai rămăsese din grupul lui operaţional erau încartiruiţi la conacul contesei de Lemolland, la vest şi sud, lângă capătul liniei frontului, unde era hărţuit inamicul. Brunson nu putea explica în ce fel îşi aranjase Martin cazarea într-un loc aşa frumos, dar era evident că multora dintre ofiţerii lui Teedle, care stăteau în corturile amplasate pe pământ umed şi rece, nu le scăpase şi bombăneau.

A doua zi se făcuse aproape ora prânzului când parcul auto a catadicsit să ne dea un jeep, şi am avut o clipă impresia că Bidwell era cât pe ce să-l ia la pumni pe răcanul care ne umplea rezervorul şi care ar fi putut la fel de bine să folosească o pipetă.

– Nu ne-ai pus decât o treime din benzina cu care am venit, a remarcat Biddy.

– Sergent, i-a zis băiatul, astea-s ordinele pe care le-am primit. Mai bine te-ai uita la harta aceea decât să stai cu ochii pe mine. Nemţălăii sunt la cam trei kilometri de locul în care vă duceţi. O manevră greşită, sergent, şi războiul se va termina mai repede pentru tine.

În timp ce conduceam spre nord, către dealuri, soarele a apărut pe cer ca o explozie de bucurie, aruncându-şi razele

asupra pâlcurilor izolate de copaci cu frunze în toate culorile toamnei. Acesta era peisajul de la țară, format mai ales din câmpuri deschise, foarte asemănător cu cel din Wisconsin, unde ne duceau părinții în copilărie, duminică, să facem lungi excursii cu mașina împrumutată de unchiul meu Manny. După o zi petrecută împreună, Bidwell devenise mai simpatic și am râs amândoi de răcanul care ne dăduse așa puțină benzină de parcă nu se aștepta să ne mai întoarcem. După o jumătate de oră, când am auzit dinspre est zgomot de obuze și răpăit de mitraliere, nu mai eram așa de veseli.

L-am întrebat pe Biddy dacă mai fusese vreodată atât de aproape de front. A izbucnit într-un râs sardonic.

– Ziua Z, a spus el. Asta contează, nu-i așa, locotenente? Z plus unu, de fapt. Întreaga mea companie MP[1] a aterizat pe Omaha. Era nevoie de noi ca să-i luăm în custodie pe prizonierii de război, dar trebuia să ne luăm zborul de pe plaja aia ca toți ceilalți.

– Ziua Z! O, Doamne, cred că, după așa ceva, misiunea asta ți se pare o plictiseală.

L-a amuzat ideea.

– Nu, sub nici o formă, locotenente. A fost ceva prin care n-aș mai vrea să trec. Să-ți spun drept, nu prea mi-a păsat când m-au repartizat la poliția militară, deși voiam să mă dea la o unitate de întreținere, să fiu mecanic de camioane. Acasă, la doi ani după terminarea liceului, am început să repar mașini, așa că mi se părea logic. Dar așa e-n armată. Când mi-a venit ordinul care zicea „Secțiunea Provost Marshal", a trebuit să întreb ce dracu' e asta și, când am aflat, am scos o înjurătură. N-am nimic împotriva polițiștilor, locotenente, dar nu asta voiam să fac. Dar existau și părțile bune. În general, poliția

---

[1] Military Police – Poliția militară (n.tr.)

militară nu apare decât după ce se termină bătălia, iar băieţelul mamei, pe care îl vezi aici, i-a jurat să facă orice ca să nu fie omorât. Tu poţi continua lupta, locotenente. Dar eu nu vreau decât să fac nişte poze şi să mă car naibii acasă.

Ca jumătate din soldaţii pe care îi cunoşteam, care se purtau ca turiştii, Bidwell avea tot timpul un aparat foto în mână. Pentru că era aşa firav, părea chiar delicat când şi-l punea la ochi. Majoritatea soldaţilor făceau poze cu distrugerile războiului sau cu tovarăşii lor, dar Biddy părea mai dedicat artei fotografice, pentru că era un om singuratic, şi pleca uneori să surprindă în obiectiv anumite lucruri şi scene care altora nu li se păreau demne de interes. Pe când mergeam ieri cu maşina, am dat de un convoi al Diviziei 134 şi ne-am oprit ca şi ei să ne golim vezica în şanţul de la marginea drumului. Şoferii erau soldaţi negri, ca mai mereu, iar şase sau şapte dintre ei formaseră un grup, deoarece albii nu voiau de obicei să aibă de-a face cu ei. Din spatele unui camion, Biddy a luat câteva instantanee cu negrii care vorbeau şi fumau. M-a deranjat că nici măcar nu le ceruse voie.

Când mi-am adus aminte de acel incident, m-am gândit că Biddy era originar din Georgia şi l-am întrebat când au plecat ai săi de acolo şi unde au ajuns. Părea că nu vrea să-mi răspundă. Aşa se purta el în armată. În tabăra de instrucţie erau tipi care îţi arătau pozele părinţilor, ale iubitelor şi spuneau tot despre ei, inclusiv mărimea la pantofi, iar alţii nu voiau să vorbească despre ai lor într-un loc atât de groaznic. Eu făceam oricum parte din ultima categorie, dar acum eram insistent, căci voiam să fiu sigur, înainte de a-l critica pe Biddy pentru atitudinea lui faţă de oamenii de culoare, dacă a avut şansa să afle care este diferenţa dintre Nord şi Sud.

– Tata avea acolo o fermă luată în arendă. Ai săi lucraseră acel pământ de Dumnezeu ştie când, o sută, două sute de ani, dar nu mai avea nici un rost pentru el, căci erau timpuri grele.

În 1935, ne-a luat pe toți și ne-a dus în Nord. Credea că o să găsească de lucru la o fabrică, așa bănuiesc.

– Da, dar unde v-ați stabilit?

S-a uitat la drum și a zâmbit o clipă.

– Ai auzit vreodată de Kindle County?

– Doamne Dumnezeule, Biddy! am strigat eu. Cred că m-ai auzit vorbind cu Eisley de o mie de ori despre cei de-acasă. De ce n-ai zis nimic? Sunt peste țări și mări și aflu că mă-nvârt de colo-colo cu un vecin.

– Așa a fost să fie, locotenente. N-aveam prea mari șanse să fim vecini.

– Nu fi așa sigur, Biddy. Nu mă trag din părinți bogați. Taică-meu era cizmar. Rareori spusesem cuiva asta, de teamă că mi-ar putea știrbi autoritatea atât față de ofițeri, cât și față de soldați și, așa cum mă așteptam, Biddy era surprins. Tata a învățat meseria asta de mic, imediat după ce am ajuns în Statele Unite. L-a luat ucenic un unchi al lui și l-a învățat. Am crescut într-un apartement de trei camere de pe Deering Road. Ai mei stau tot acolo. Dar tu?

Biddy a clătinat din cap de parcă n-ar fi știut răspunsul.

– Noi am umblat peste tot, a zis el. Știi cum e când cauți de lucru. La sfârșitul lunii, tata și proprietarul nu se puteau vedea în ochi. Trebe' că aveam aproape nouăsprezece ani când am încetat să întreb de ce nu ne mutam în timpul zilei, ca alții.

A zâmbit amintindu-și, apoi și-a ridicat ochii verzi să vadă dacă am înțeles. Deși, ca băiat de cizmar, știam bine ce înseamnă viața grea. În timpul Marii Crize, tata avea mult de lucru, pentru că oamenii nu aveau bani să-și ia pantofi noi. Dar mulți nu puteau să-i plătească nici cele câteva parale cât costa reparația. Dregea câteva perechi pe datorie, dacă avea încredere în client, dar chiar și când era sigur că nu-și va primi niciodată banii. Însă taică-meu ar fi lăsat mai degrabă pe cineva în picioarele goale decât să fie tras pe sfoară.

După ce am auzit împuşcăturile, ne-am oprit de mai multe ori să-i întrebăm pe localnici dacă mergeam în direcţia bună. În cele din urmă, un fermier călare ne-a luat-o înainte şi ne-a arătat drumul care ducea la conacul contesei, pe care am fi putut foarte bine să nu-l zărim din cauza vegetaţiei bogate. Reşedinţa Lemolland era înconjurată de un vechi zid de piatră şi avea un acoperiş tipic franţuzesc, din ţiglă roşie, dar poarta era deschisă şi am luat-o pe un dâmb de lângă vie, unde trudeau câţiva lucrători printre vrejurile întortocheate de viţă-de-vie. Via, care se agăţa de suporturi lungi, de sârmă, părea să fi fost culeasă de curând.

În vârf, am găsit un complex pătrat de clădiri nisipii, lipite una de cealaltă. Mă ducea cu gândul la o fortăreaţă, dar cred că ansamblul acela voia să imite, la scară mai mică, un castel medieval. Fiecare aripă avea câteva etaje, cu ferestrele adâncite în zid şi împodobite cu jaluzele lungi şi roşii, care erau date în lături, şi acoperişul mansardat şi foarte înclinat. Uşile masive de lemn erau larg deschise spre pasajul acoperit, care trecea prin clădirea din faţa noastră, aşa că am intrat cu maşina într-o vastă curte interioară pietruită. La capătul acesteia se afla casa. Aceasta cuprindea un turn rotund, ce data probabil din Evul Mediu, conferind reşedinţei aspectul unui castel de dimensiuni reduse.

Un muncitor neras, cu o sapă în mână, s-a uitat îngrijorat la noi pe când opream maşina. Dincolo de un colţ al castelului contesei, se zărea un coteţ dărăpănat de găini şi o păşune pe care dădeau din coadă două vaci.

Ajuns în faţa casei, am tras de mai multe ori de cordonul soneriei până a apărut în uşă un om voinic, cu pielea închisă la culoare, cu un chiştoc în colţul gurii şi un ochi închis pentru a-l feri de fum. Era un ţigan cu faţa smeadă şi cu părul lung ca al unei femei legat la spate. Am întrebat de maiorul Martin. Ţiganul s-a mai uitat o dată iscoditor la uniformele noastre,

apoi ne-a lăsat să intrăm şi a zbierat ceva în faţa scării din dreapta lui.

– Ro-bert, a strigat el, pronunţând numele în franţuzeşte, fără „t"-ul final. Un moment, ne-a zis, apoi a dispărut pe uşa pe care am intrat noi.

Eu şi Biddy am rămas câteva minute în holul de la intrare. Casa cea veche avea pereţi de o grosime impresionantă. Era întunecoasă şi tăcută, în afară de bucătăria puternic luminată, pe care o zăream în capătul holului. De acolo, auzeam voci şi scârţâitul unei pompe manuale şi simţeam mirosuri plăcute – de lemn ars şi mâncare. Stând acolo, mi-am amintit cum o aşteptam pe Grace în holul cel mare al impunătoarei sale case de piatră, ca s-o scot undeva seara. Erau clipe chinuitoare pentru mine, mai ales când era şi tatăl ei prin preajmă, căci el era convins că sunt un vânător de zestre. De fapt, antipatia era reciprocă. În adâncul sufletului, ştiam că Horace Morton nu credea în bunele mele intenţii, pentru că el însuşi nu s-ar fi ţinut după o fată care n-ar fi avut un cont gras la bancă.

Un om nici înalt, nici scund, într-un bluzon kaki de ofiţer coborî tropăind scara cea masivă. Nu purta cravată sau trese, dar, pe lângă baioneta din teacă, mai avea prins la centură un cuţit pentru lupta corp la corp. Era, fără îndoială, maiorul Martin.

Eu şi Biddy l-am salutat. Din politeţe, şi-a dus zâmbind mâna la tâmplă, mimând un salut.

– Nu facem asta pe-aici, a zis el.

Grupurile operaţionale, aşa cum aveam să aflu, nu se prea sinchiseau de regulamentele militare. Exista un „lider" de la care primeau instrucţiuni, dar aceste GO aveau în componenţă nu numai membri ai forţelor armate ale mai multor naţiuni, dar şi civili din Rezistenţă, care nu erau obligaţi să respecte regulile din armată.

– De unde sunteţi? a întrebat Martin, când i-am spus cum mă cheamă.

I-am repetat că lucram pentru Corpul Judecătoresc al Armatei a Treia, ceea ce l-a făcut să izbucnească în râs.

– Nu, văd coronița de pe buzunarul de la piept, fiule. Unde stai în State? Unde ți-e căminul din care te-a smuls războiul?

Când i-am zis că e Kindle County, s-a luminat la față.

– Oho, e un loc grozav, am petrecut clipe plăcute acolo.

Şi-a amintit de barurile clandestine din North End, apoi m-a întrebat de familia mea şi ce şcoli am urmat. Nu erau genul de întrebări pe care le-ar fi pus un ofițer superior la prima întâlnire, dar m-a bucurat atenția pe care mi-o acorda. I-a pus întrebări asemănătoare şi lui Biddy, care, aşa cum am prevăzut, i-a răspuns monosilabic.

Martin nu avea mai mult de 1,75 metri, dar era o figură remarcabilă, cu părul lui negru, maxilarele puternice şi energia care îi emana prin toți porii. Ca şi Grace, arăta ca un american, cu trăsăturile lui regulate şi plăcute, înfățişare pe care eu, cu nasul meu lung şi ochii negri şi bulbucați, o invidiasem întotdeauna. O buclă neagră îi căzuse lui Robert Martin pe frunte şi, chiar coborând scările în fugă, dădea impresia unei agilități ieşite din comun. Deşi mi se adresase cu „fiule", nu părea să aibă cu mult peste 40 de ani.

M-a întrerupt când am încercat să-i spun cu ce misiune venisem acolo.

– Da, am auzit de asta, a zis el cu un zâmbet fugar pe față, apoi ne-a făcut semn cu mâna să-l urmăm.

Când am intrat în bucătărie, am văzut o femeie care se spăla pe cap în chiuvetă, sub pompa din fier forjat. Era minionă şi îți atrăgea atenția, căci era îmbrăcată într-o uniformă de camuflaj mult prea mare pentru ea. M-a măsurat imediat cu privirea. Fața îi era micuță, aproape ca de copil, dar avea o expresie de femeie mai în vârstă, dură şi crudă. Mi-am dat imediat seama că femeia asta era problema.

Câtuşi de puţin impresionată, s-a dus înapoi la chiuveta din aramă să-şi clătească pletele scurte şi ondulate. Pe când se spăla, i s-a adresat lui Martin:

– *Qui sont-ils?* Cine-s ăştia?

Martin i-a răspuns în franceză:

– Locotenentul e trimis de Teedle.

– *Merde!*[1] a exclamat ea. Zi-le să plece.

S-a aplecat şi şi-a aprins o ţigară.

– Ia-o încet, i-a răspuns el.

Martin a aşteptat până şi-a uscat ea părul cu prosopul, apoi a făcut prezentările în engleză. Femeia era Gita Lodz, membră a GO Stemwinder şi a FTP, Franc-Tireurs et Partisans[2], una dintre cele mai numeroase grupări ale Rezistenţei, aflată în legătură cu sindicatele, şi probabil cu vederi comuniste. Când Martin ne-a spus numele, ea ne-a adresat câte un zâmbet şi ne-a făcut o plecăciune de complezenţă.

– *Enchanté,* am răspuns eu crezând că aşa le dau de înţeles că le-am priceput conversaţia, dar ei au luat-o doar ca pe o dovadă de bunăvoinţă din partea unui turist.

– Scuzaţi-mă, vă rog, a spus Gita în engleză, trebuie să plec.

Avea un puternic accent slav, pe care nu-l sesizasem când vorbise franţuzeşte. Pe când ieşea din încăpere, şi-a luat în grabă ţigara de pe marginea chiuvetei.

Se pregătea ceva de mâncare şi o servitoare cu un şorţ la brâu amesteca într-o uriaşă oală de tuci de pe soba neagră de gătit. Bucătăria, ca şi restul casei, avea un aspect rustic, dar era mare şi luminoasă. Tigăi de aramă cu fundul înnegrit atârnau de grinzile din tavan, iar pereţii erau decoraţi cu farfurii din ceramică de Delft, o dovadă concludentă că acest loc fusese până acum cruţat de război.

– Bine v-aţi aranjat, domnule maior! am remarcat eu.

---

[1] Rahat! (fr.)

[2] Franctirori şi partizani (în lb. franceză, în original)

– Destul de bine, a zise el, Stemwinder se odihneşte acum, că războiul s-a mai domolit. Aici pare foarte departe. A făcut o mişcare largă cu braţul. Contesa de Lemolland este o mare patriotă şi prietenă a gupului nostru operaţional.

Casa, ne-a mai spus el, fusese reşedinţa de la ţară a familiei contesei, bancheri din Nancy de pe vremea lui Napoleon. A păstrat-o şi după ce se măritase cu contele de Lemolland, după Primul Război Mondial, când reşedinţa ei principală devenise un castel din Côtes-du-Nord. Proprietatea aceasta nu suferise aşa mult ca altele sub ocupaţia germană. SS-ul rechiziţiona periodic casa ca hotel pentru ofiţeri, iar o garnizoană germană venea aici în fiecare toamnă să confişte recolta şi vinul. Cu toate acestea, de când se întorsese contesa, via şi ferma începuseră să prospere. Însă contesei, ne-a mărturisit Martin, nu-i mergea aşa de bine. Fiul ei, Gilles, membru al unei alte grupări din rezistenţă, Forces Françaises de l'Intérieur[1], FFI, fusese capturat şi ars de viu de nazişti luna asta. Bătrâna s-a retras în sine de atunci.

– Totuşi, a adăugat Martin, nu cred că m-ar ierta dacă nu aş lăsa-o să spună câteva vorbe de bun venit unui ofiţer american care ajunge în vizită la ea acasă. O să-ţi facă plăcere s-o cunoşti. Este o nobilă doamnă cu totul remarcabilă.

Pe când se pregătea s-o cheme pe contesă, Martin a observat-o pe mademoiselle Lodz aruncând o privire pe furiş în bucătărie, ca să vadă dacă nu se descotorosise de noi. Femeia era acum în costum de ţărancă, purta o bluză cu mâneci încreţite şi o fustă înflorată, cu şorţ şi volane.

– *Va leur parler* – Vorbeşte cu ei – i-a spus el făcându-i semn să intre. Nouă ne-a zis: Vă rog, băieţi, să mă scuzaţi o clipă, vă las în compania Gitei. Îi atrase atenţia pe un ton scăzut: *Sois plaisante*[2].

---

[1] Forţele Franceze din Interior (în lb. franceză, în original)

[2] Fii drăguţă. (în lb. franceză, în original)

Biddy se retrăsese într-un colț, lăsându-mă față-n față cu Gita în deplină tăcere. Era zveltă ca o căprioară, totuși avea forme plăcute ochiului, dar, când m-am uitat mai bine la ea, am hotărât că era departe de a fi frumoasă. Uscat, părul ei era acum de un blond-arămiu. Avea nasul lătăreț, iar dinții mici și strâmbi. Având în vedere ochii ei negri, fața îi era ciudat de albă. Dar îl avea pe vino-încoace, te atrăgea ca un magnet, mai întâi prin atitudinea ei semeață și sigură pe sine, pe care o simțeai și din colțul opus al camerei.

Am încercat să fac puțină conversație.

– Pot să vă întreb ceva despre numele dumneavoastră, mademoiselle Lodz? Sunteți din acel frumos oraș polonez? Din Lodz?

I-am vorbit într-o franceză foarte corectă, ceea ce a lăsat-o cu gura căscată, dovedindu-mi astfel că nu-mi acordase prea mult credit. Dar mi-a răspuns în aceeași limbă, încântată că nu trebuia să-și bată capul cu engleza.

– Da, sunt poloneză, dar nu din Lodz. De fapt, nu e numele nimănui. Sunt copil din flori.

Mi-a spus toate astea cu multă indiferență, dar ochii ei mici și negri nu mă slăbeau. Credeam că învățasem din westernuri cum să nu-mi clintesc nici un mușchi al feței, ca la poker, dar mi-a fost imediat teamă să nu fi reacționat la sinceritatea ei, așa că m-am simțit ușurat când și-a urmat vorba.

– Pe mama o chema Lodzka, a precizat ea – „Woidjka", așa-l pronunța – după primul ei soț. Nu-l mai văzuse de ani de zile, dar mie normal că-mi convenea să-i port numele. Bineînțeles că francezii nu știu să vorbească decât franțuzește, așa că-i mai simplu aici să-mi spun Lodz. Dar numele tău care e? m-a întrebat ea. Cum se scrie?

– Du-biin? a zis ea după ce i l-am rostit pe litere.

L-am repetat și a mai încercat o dată.

– Du-biin?

Am dat din umeri, fiind de acord că era destul de aproape de pronunţia corectă.

– Dar ce fel de nume-i ăsta? Nu-i franţuzesc, nu-i aşa?

Am răspuns imediat:

– American.

– Da, dar toţi americanii se trag din Europa. Unde în Europa întâlneşti un nume ca Du-biin?

I-am zis că în Rusia, dar nu prea avea încredere că-i spun adevărul.

– În ce parte a ţării? m-a întrebat.

I-am zis numele satului unde se născuseră amândoi părinţii mei.

– Lângă Pinsk? Dar numele tău nu sună ca unul rusesc.

– Era Dubinsky pe vremuri, i-am răspuns după o clipă, dar nespunându-i încă totul.

Totuşi, am reuşit să-i smulg un zâmbet.

– Ca şi „Lodzka", a remarcat ea.

Preţ de o clipă, ne-am mai gândit amândoi cum să continuăm conversaţia acum, că găsisem un subiect cât de cât comun. În cele din urmă, am întrebat-o de unde era din Polonia, dacă nu din Lodz.

– Ei, mi-a răspuns, un oraş. Pilzkoba. Un punct minuscul pe hartă. *Que de crétins,* a adăugat ea cu amărăciune în glas. Toţi nişte idioţi. Am fugit de acolo în 1940, după ce nemţii mi-au omorât mama.

Mi-am exprimat condoleanţele, dar ei nici nu i-a păsat.

– În Europa, avem acum cu toţii asemenea poveşti. Dar n-am mai putut să rămân. Normal că-i uram pe nemţi. Şi pe polonezi, pentru că şi ei mă urau. Bastarzii nu sunt iubiţi în orăşelele din Polonia, Du-biin. Aşa că am plecat. Înţelegi?

– Da, am spus. I-am citat din Exod în engleză. Am fost mereu un străin într-o ţară străină.

S-a luminat la faţă. I-au plăcut cuvintele.

– *Parfait!* a declarat ea şi a repetat ce-i spusesem, cu pronunţia ei defectuoasă.

Atunci a apărut Martin şi s-a dus în spatele ei.

– Dar pentru mine nu eşti străină! a zis el luând-o de talie şi ridicând-o în braţe.

Ea a încercat să-i desfacă mâinile şi să scape.

– Îmi place discuţia asta, i-a spus ea în franceză.

– Deci, îţi plac americanii? a întrebat-o Martin.

– Da, îmi plac americanii, a răspuns ea. Poate că asta m-a atras la tine. *Pas mal,* a adăugat ea – Nu-i rău – se referea la felul în care arătam, apoi mi-a făcut cu ochiul, cu Martin în spatele ei.

Era clar că nu voia ca el să ştie ce înţelesesem.

– Crezi că are ciorapi de mătase şi tablete de ciocolată? a întrebat-o Martin.

– *Merde.* Eşti tot timpul gelos.

– Nu fără motiv, a afirmat el.

– Da, dar n-ai dreptul.

– Ehei, a răspuns Martin.

Se tachinau. Amândoi râdeau. El s-a întors spre mine şi mi-a spus că va coborî contesa din clipă în clipă.

Când apăruse iar Martin, îmi scosesem un carneţel din uniformă şi îl întrebasem pe maior dacă, până venea contesa, nu puteam să discutăm despre misiunea mea. I-am înmânat ordinul de la aghiotantul generalului Patton, prin care se autoriza ancheta în conformitate cu Articolul 35, dar Martin nu a citit decât primele rânduri.

– Teedle, a zis el de parcă ar fi fost cel mai plicticos cuvânt din orice limbă. Ce vrea? Nu-ţi mai da osteneala. Consideră adevărat orice spune. Cu totul adevărat. „Insubordonat." „Rebel." Oricum dracu' vrea să-mi zică. Scrie acolo în carneţel: Vinovat ca naiba. Armata încă nu ştie ce să facă cu mine.

Râse ca atunci când îşi amintise de barurile clandestine ale negrilor. M-am apropiat de el în bucătărie.

– Eu nu aş lua-o aşa uşor, domnule maior. Teedle v-a adus acuzaţii grave.

I-am explicat lui Martin ce drepturi avea – putea să dea chiar el o declaraţie sau să-mi indice alţi martori. Dacă prefera să discute cu un ofiţer superior, avea dreptul s-o facă. Şi, desigur, putea să ia cunoştinţă de toate capetele de acuzare care îi erau aduse.

– Dacă trebuie s-o faci, a răspuns el şi a ciugulit de pe o farfurie cu struguri.

– Generalul Teedle susţine că vi s-a ordonat să vă dizolvaţi grupul operaţional şi să vă întoarceţi la Londra. Mai zice şi că aţi refuzat.

– Refuzat? Ce tâmpenie! Sunt aici din ordinul OSS Londra, iar Londra mi-a dat instrucţiuni să continui ca şi înainte. Eu şi Gita, şi cu ceilalţi ne vom termina treaba în Franţa, apoi vom continua în Germania. Am creat reţele aici, Dubin. Vrem s-o facem până la capăt. La naiba cu Teedle şi cu prostiile pe care le îndrugă despre faptul că am refuzat să execut ordinele!

– Atunci e vorba de o neînţelegere?

– Dacă vrei să-i spui aşa.

Eram oarecum uşurat că treaba s-ar putea rezolva repede. L-am rugat pe Martin să-mi arate ordinele primite de la OSS, ceea ce i-a adus un zâmbet indulgent pe buze.

– Nu prea ştii multe despre OSS, aşa-i, Dubin?

De fapt, încercasem să aflu cât mai multe cu putinţă, dar, în afară de un vechi articol propagandistic din ziarul *Stars and Stripes* şi ce am spicuit la Divizia 18 din dosarul incomplet 201 al lui Martin, nu ştiam mare lucru.

– Un ofiţer OSS nu primeşte ordine scrise, mi-a spus el. Naziştii au zis răspicat că îi vor omorî pe toţi membrii OSS pe

care-i vor prinde. Teedle o ştie foarte bine. Dar şi ordinele pe care le primesc eu tot ordine sunt.

– Îmi permiteţi să vă întreb, domnule, cine vă dă acele ordine?

– Ofiţerul meu operativ din Londra. De fapt, mi s-a dat ordin să mă întâlnesc cu el săptămâna trecută, în septembrie.

– Îmi puteţi da numele lui?

Martin a zâmbit din nou de parcă aş fi fost copil.

– Dubin, OSS are reguli stricte în privinţa păstrării secretului. Doar cei din Londra îţi pot da informaţia asta. N-ai decât să le-o ceri. Vor confirma totul.

M-am încruntat.

– Asta-i bună, Dubin. Te-ndoieşti de mine? Uită-te în jurul tău. Stau aici, la ţară, în câmp deschis, găzduit şi hrănit de un cunoscut membru al Rezistenţei. Dacă cei din Londra n-ar fi vrut asta, crezi că n-ar fi informat reţeaua locală de partizani, Forţele Francezilor Liberi, cu care sunt mână-n mână de ani de zile? Crezi că doamna contesă i-ar sfida? Sunt aici cu acordul deplin al OSS.

Avea sens ce spunea el, dar ştiam că nu-mi pot încheia ancheta doar cu lucruri subînţelese. Oricum, Martin nu-mi mai dădea atenţie. În prag apăruse o femeie mai în vârstă, extrem de slabă, trasă la faţă, dar care se ţinea foarte dreaptă. Părul ei încărunţit era lins şi prins la spate, purta o rochie simplă, strânsă în talie cu un cordon, şi nu avea alte bijuterii în afară de o camee care îi atârna la gât. Eu şi Biddy i-am fost prezentaţi contesei de Lemolland. Am făcut o scurtă plecăciune şi i-am strâns mâna întinsă.

Ni s-a adresat în engleză.

– Le sunt profund recunoscătoare tuturor americanilor pentru curajul dovedit în lupta pentru ţara mea.

– Eu nu sunt decât un avocat, contesă. Maiorului Martin trebuie să-i mulţumiţi, nu mie.

– Şi contesa este o eroină, a intervenit Martin.

– Nu e deloc adevărat, i-a răspuns ea.

– Atunci, contesă, îmi permiteţi să spun toată povestea, iar locotenentul să judece singur?

Sprijinindu-se de marele butuc de măcelărie din mijlocul bucătăriei, Martin a făcut pe „raconteurul"[1], rol care îi făcea evident plăcere. A spus că atunci când veniseră naziştii, în 1940, rechiziţionaseră casa strămoşească a contelui de Lemolland din Côtes-du-Nord, în care locuia contesa, atunci văduvă de trei ani. Nemţii transformaseră castelul într-un centru de comunicaţii. Contesa a fost obligată să stea ca oaspete în propria casă, într-un apartament de câteva camere. Deoarece nemţii se dădeau în vânt după rangurile nobiliare, i-au arătat oarecare respect, însă tot chefuiau cu prostituatele, agăţau hărţi pe lambriurile din salon şi îşi băteau joc de servitorii ei. Fetele în casă au fost violate de două ori.

Una dintre servitoarele ei era membră a Rezistenţei, şi ea a fost cea care i-a prezentat-o pe Agnès de Lemolland lui Martin. Contesa a fost de acord să se instaleze în salonul ei aparatură de ascultare, adică un microfon cât un nasture, legat cu un fir care ducea la o cască micuţă, aflată în sufragerie. Acolo asculta contesa, în fiecare zi, toate informaţiile de la centrul de comunicaţii amplasat la parter, apoi raporta ce auzise. Când s-au întocmit planurile pentru Ziua Z, contesa a înţeles că din acest centru vor fi trimise întăriri spre Normandia. Fără să i-o ceară Martin, aristocrata a hotărât să-i fie bombardată casa după ce începea invazia, ea urmând să fugă cu servitorii cu câteva minute înainte să cadă prima bombă.

– Maiorul Martin a rostit doar adevărul, i-am zis contesei.

I-am făcut încă o plecăciune, dar mă durea să-mi dau seama că această femeie bătrână şi firavă contribuise mai mult la câştigarea războiului decât o făcusem eu vreodată.

---

[1] Povestitor (în lb. franceză, în original)

– N-am făcut mare lucru, a afirmat ea cu modestie, dar, dacă într-adevăr crezi că sunt aşa de importantă, locotenente, trebuie să profit de situaţie şi să insist ca dumneata şi tovarăşul dumitale să mă onoraţi cu compania voastră la cină.

Fără să mai aştepte răspuns, i-a cerut lui Sophie, servitoarea care era lângă soba de gătit, să mai pună două tacâmuri.

M-am dus să-l caut pe Bidwell, pe care l-am găsit afară, rezemat de jeep şi făcând poze. Uitându-mă înapoi, în plină lumină a zilei, la micul castel al contesei, mi se părea că tocmai ieşisem dintr-un parc de distracţii.

– Sunt grozavi, nu-i aşa? l-am întrebat pe Biddy. Mă impresionaseră cu toţii, amabila contesă, apriga mademoiselle Lodz şi, desigur, Martin. Cred că maiorul Martin este primul adevărat erou pe care l-am întâlnit în războiul ăsta, am spus.

Drept răspuns, Biddy mi-a aruncat o privire furioasă, la un pas de indisciplină.

– Fără supărare, domnule locotenent, dar nu ştiu cum o să se termine toată nebunia asta d-aici. Toţi vorbesc aiurea, ştiu eu, ca băiat de la ţară ce sunt. Închise capsele de la husa de piele a aparatului foto. Dar mâncarea miroase grozav, a zis el şi a intrat în castel.

6. PRINCIPII

Cina la contesa de Lemolland a fost o încântare. În mica încăpere de lângă bucătărie, am mâncat la o masă lungă din lemn bine lăcuit, savurând o tocană minunată. Părea să fie de vițel, deși nu se găseau prea multe bucăți de carne printre legumele rădăcinoase care erau principalele ingrediente. Totuși, cunoscutul talent gastronomic al francezilor făcea ca mâncarea să fie mult mai gustoasă, deși mai puțin consistentă, chiar și decât cele mai bune rații de la cartierul general. Am apreciat și mai mult cina datorită vinului nou al contesei, care era la discreție. Însă, cu timpul, mi-am dat seama că adevăratul farmec al cinei de la contesa de Lemolland era că nu mă mai simțeam militar. Predomina o atmosferă normală, de viață civilă și bune maniere. Stăteam lângă bătrâna doamnă, care ne vorbea în engleză despre istoria regiunii. Când ne-am așezat la masă, Biddy a șovăit, nefiind sigur că nu-i deranjează pe ofițeri, dar Martin i-a făcut semn spre un scaun. Sophie, care gătise, a luat și ea loc la masă. Țiganul pe care îl văzusem mai devreme, numit Antonio, se așezase la capătul celălalt al mesei și vorbea în franceză cu Peter Bettjer, un belgian blond și roșu la față, care era expertul în comunicații al grupului operațional.

Ultima care a venit la masă a fost mademoiselle Lodz, care s-a așezat pe scaunul gol din dreapta mea. În vreme ce mâncam, i-am simțit privirea scrutându-mă. Mă studia fără nici un pic de jenă.

– Mă gândesc la tine, Du-biin, mi-a spus în franceză.

Mi-era clar acum că niciodată n-avea să-mi pronunțe numele altfel.

– Sunt încântat că vă preocupă persoana mea. Și ce gândiți despre mine, mademoiselle?

– Dacă într-adevăr sunteți Dubinsky din Pinsk – a strâns ea din buze, apoi m-a fixat cu privirea – *vous êtes juif*[1].

Asta era. În atmosfera de vis din casa contesei, m-am simțit profund jignit, ceea ce cred că mi se citea și pe față.

– N-are de ce să vă fie rușine, mi-a zis ea în franceză. În orașul meu erau mulți evrei. Îi cunoșteam bine.

– Nu mi-e rușine, i-am răspuns imediat.

– Sunt mulți soldați evrei în armata americană?

– Câțiva.

– Și stau împreună cu ceilalți soldați?

– Sigur că da. Facem parte din aceeași națiune.

– Dar am văzut că negrii sunt șoferi și se ocupă de transportul echipamentului. Evreii nu au batalioane separate, ca negrii?

– Nu. E cu totul altceva. Negrii au fost scalvii unora dintre bunicii noștri americani, care, din păcate, nu pot uita trecutul.

– Și soldații ăștia evrei... Arată toți ca dumneata? Nu aveți perciuni. Nu vă puneți *tsitsis*[2] sub haine?

– Nu sunt un astfel de evreu.

– În orașul meu, Dubin, erau toți la fel. *Red Yiddish?*[3] m-a întrebat ea.

Aceasta era a treia limbă în care îmi vorbea, iar zâmbetul i-a dezvăluit un spațiu întunecat între dinții din față.

– *Ayn bisel. Yich red besser am franzosich.*[4]

---

[1] Sunteți evreu. (în lb. franceză, în original)

[2] Lenjerie cu ciucuri (n.red.)

[3] Știi idiș? (idiș)

[4] Un pic. Știu mai bine franceza. (idiș)

Bunicii mei, care au venit cu tata în Statele Unite, vorbeau idiş, dar părinţii mei nu foloseau decât engleza în prezenţa copiilor, căci voiau să facă din ei adevăraţi americani. Nu ştiam idiş nici pe departe cât franceza, aşa cum tocmai îi spusesem.

– *Ach mir ayn bisel,* a răspuns ea. Şi eu ştiu doar un pic.

Martin, care stătea vizavi de ea, a întrebat-o în franceză:

– Ce limbă e asta?

– Vorbim în idiş, Robert.

– Evreieşte? Credeam că nu-ţi plac evreii.

– Nu-i aşa, i-a spus ea aruncându-i o privire aspră. Nu-i deloc aşa. Greşeşti grozav, pentru că nu asculţi niciodată ce-ţi zic despre oraşul meu natal. Singurii mei prieteni din copilărie erau evrei. Doar ci mă invitau în casele lor. De ce nu mi-ar plăcea?

– Dar te-au refuzat cu dispreţ.

– Ca mireasă, Robert.

El s-a întors să-i ceară nişte pâine lui Sophie, iar mademoiselle Lodz şi-a urmat vorba:

– *C'est une histoire compliquée*[1], mi-a zis ea. E o poveste lungă, Dubin. Mama dorea să mă mărit cu un evreu. Îmi spunea: „Nu sunt bețivi ca alţii şi rareori îşi bat nevestele".

Cu siguranţă că mama lui mademoiselle Lodz nu-l cunoscuse pe Julius Klein, care locuia la etajul trei, deasupra noastră, când eram copil, şi ai cărui nevastă şi copii fugeau adesea să scape cu viaţă când furia lui de bețiv îi speria pe toţi vecinii.

– Dar bineînţeles că nici un evreu nu voia să mă ia de nevastă.

– Eşti catolică?

– Doar în ochii unui evreu. N-am intrat niciodată într-o biserică.

– Aşa că v-aţi simţit, aşa cum zice maiorul, refuzată şi umilită?

---

[1] E o poveste complicată. (în lb. franceză, în original)

A clătinat din cap dintr-o parte în alta, de parcă acum se gândea pentru prima oară la lucrul acela.

– Polonezii erau mult mai răi. Cei care se credeau respectabili nu i-ar fi adresat nici un cuvânt maică-mii – şi nici familiei ei. Aşa că am trăit fericite printre evrei. Şi, dacă aş fi avut un soţ evreu, aş fi fost deportată cu el. La urma urmei, a fost un noroc pentru mine.

– Deportată?

– *Vous m'étonnez!*[1] Nu ştiţi nimic de asta? Din oraşul meu au dispărut toţi evreii. Naziştii i-au luat şi i-au dus în ghetoul din Lubin, unde-i ţineau ca pe vite, în spatele unui gard. Asta s-a întâmplat peste tot. Şi în Franţa. La Vichy, Pétain i-a strâns pe evrei chiar înainte să i-o ceară nemţii. Ca soldat evreu, ar trebui neapărat să fiţi aici, să luptaţi contra lui Hitler.

Când m-am înrolat, prima mea dorinţă a fost să lupt împotriva lui Tojo[2] şi a ticăloşilor de japonezi care au lansat atacul mişelesc de la Pearl Harbour. Cât despre Hitler, ştiam de războiul crunt pe care îl pornise împotriva evreilor, mai ştiam şi că le distrusese magazinele şi le confiscase casele, şi simţeam imboldul de a-l doborî, dar nu era acelaşi lucru cu sentimentul că fusesem atacat la mine acasă, pe care îl avusesem când căzuseră bombele japonezilor pe pământ american.

Nu prea voiam să-i vorbesc despre toate astea lui mademoiselle Lodz. În schimb, mi-am îndreptat atenţia asupra lui Martin, care îl delecta pe Bidwell cu poveşti despre acţiunile grupului operaţional din anii de dinaintea invaziei. Ca să-i prezinte pe Antonio şi Bettjer, Martin a istorisit în detaliu cel mai amuzant succes al lor împotriva naziştilor, care avusese loc într-un orăşel din vest. Acolo, podgorenii vindeau *vin ordinaire*

---

[1] Mă uimiţi! (în lb. franceză, în original)

[2] Prim-ministru şi general japonez în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. A condus atacul de la Pearl Harbour. (n.tr.)

din butoaie pe două roţi, pe care le trăgeau pe străzi şi din care sătenii îşi umpleau carafele prin cepul din fundul lor. Antonio şi Bettjer puseseră o scândură în unul dintre butoaie, sub care era vinul. În jumătatea de sus se strecurase Bettjer, printre doage. Din acea micuţă ascunzătoare, îi transmitea prin radio lui Martin informaţii despre localizarea unei divizii germane de tancuri Panzer care trecea prin oraş, în timp ce Antonio împingea butoiul pe stradă, aşa că mesajul nu putea fi depistat de camioanele germane cu aparate de radiolocaţie, care periau zona în căutarea membrilor din Rezistenţă care transmiteau ilegal.

– Totul a mers de minune, a zis Martin, doar că bietul Peter s-a îmbătat de la aburii de alcool. Când am deschis butoiul, era leşinat.

Cei din jurul mesei au izbucnit în râs şi au spus câteva glume despre Bettjer şi alcool, cu care era evident că se obişnuise. Chiar şi acum, era roşu la faţă de cât băuse. Eu am băut cu măsură, ceea ce nu se putea afirma despre ceilalţi, care râdeau din ce în ce mai mult, în timp ce Martin continua să le povestească toţ felul de aventuri.

– Domnule maior, se pare că aţi fost sortit unei astfel de vieţi, i-am spus în cele din urmă.

– Nu prea, mi-a răspuns. Organizam un transport internaţional de muncitori prin Paris, când naziştii au decis să mărşăluiască pe acolo. Nu aveam nici o dorinţă să mai lupt în război, Dubin. Trecusem prin destule în Spania. Îi condusesem pe alţi americani în brigada Abraham Lincoln, apoi am devenit ofiţer de comando după ce au fost trimişi acasă soldaţii străini. Îţi spun sincer că totul a fost îngrozitor. Nu mai voiam să-mi văd prietenii şi camarazii torturaţi şi ucişi de fascişti. După ce a căzut Parisul, m-am întors la Madrid, am fost delegat cu transporturile în cadrul unei companii petroliere. Spania era o ţară neutră şi, cu un paşaport spaniol, puteam merge oriunde, chiar

şi în Germania, de aceea m-a contactat OSS-ul. La început, am crezut că va trebui doar să transmit informații. Dar un lucru duce la altul. Nu mai voiam să lupt în armată, dar nu puteam să-i refuz când mi-au cerut să comand GO-ul.

Ieri, la Diviza 18, revăzusem o tăietură din *Stars and Stripes* în dosarul lui Martin, în care se dădeau detalii despre formarea grupurilor operaționale. Colonelul Donovan, fondatorul Office of Strategic Services, recrutase luptători duri de peste tot: imigranți ruşi, veterani ai Războiului Civil din Spania, ca Martin, şi vorbitori de italiană din New York, Boston şi Chicago. Cu toții au fost antrenați la Congressional Country Club din afara D.C.[1], unde au făcut alergare de rezistență pe terenul de golf şi au fost instruiți în arta spionajului, criptografie, judo, învățând să ucidă în tăcere, să pună bombe, să facă transmisii secrete, să spargă o uşă, să spargă coduri şi să instaleze aparatură de ascultare. Rapoartele în privința eficienței lui Martin din acea perioadă erau toate excelente, în afară de cele referitoare la codul Morse, în care nu reuşea să bată mai mult de douăsprezece cuvinte pe minut.

După antrenament, potrivit locotenent-colonelului Brunson, aghiotantul lui Teedle, care m-a informat, Martin şi doi dintre camarazii săi, împreună cu opt paraşute de aprovizionare, cu radiouri, arme şi tot ce era necesar, precum bani francezi, au fost paraşutați în Franța, în octombrie 1942, de către un bombardier care zbura la joasă înălțime. Fiecare om avea acte de identitate false, un permis de muncă şi o capsulă cu cianură. Naziştii văzuseră, nu se ştie cum, că fuseseră paraşutați. Englezul care era cu ei a fost împuşcat, iar Martin şi un sergent francez, care credeam că era țiganul Antonio, acum aflat în capătul mesei, au stat două zile în pădure, de-abia reuşind să se ferească de nemți.

---

[1] District of Columbia (n.tr.)

În timp, s-a închegat totuşi GO-ul. Mulţumită activităţilor sale sindicale de dinainte de război, Martin a reuşit să formeze o reţea activă de muncitori de la căile ferate, pe mulţi cunoscându-i de ani de zile. Împreună, au sabotat 370 de trenuri în următoarele luni, distrugând şine, terminale de linii, dând foc la locomotive şi depozite de combustibil şi atacând convoaie germane în mişcare. După Ziua Z, în vreme ce Armata a Treia înainta spre nord, Stemwinder a supravegheat mişcările trupelor germane şi a aruncat în aer poduri de pe Loire. În dosar erau mai multe comunicate apreciative de la comandanţii recunoscători. În afară de Teedle.

– Şi înainte de Spania? Pot să vă întreb ce m-aţi întrebat dumneavoastră pe mine? i-am spus eu. Unde e căminul din care v-a smuls războiul?

A început să râdă, dar vinul băut îl făcea nostalgic.

– Bravo, Dubin! E o întrebare de milioane. Dar totul a rămas de mult în urmă. Zâmbetul i-a pălit când a adăugat: Răspunsul s-a pierdut în negura timpului, ca şi ruinele Greciei antice.

După cafeà – nescafé – despre care contesa şi-a îngăduit o remarcă melancolică în privinţa plăcerilor de altădată – l-am rugat pe Martin să mă ajute să găsesc probe că OSS îi dăduse ordin să rămână aici. Foarte beat acum, i-a luat o clipă să se adune, iar din expresia confuză de pe faţa lui, am înţeles că îl enerva hotărârea de care dădeam dovadă. Dar, în cele din urmă, a râs şi m-a bătut pe spate.

– Ce băiat serios eşti tu, Dubin.

– Da, aşa e.

Primul gând care i-a trecut prin minte a fost să-mi arate radioul cu unde ultrascurte prin care primiseră ordine de la Londra, dar îmi trebuia ceva mai convingător. Pe Martin l-a enervat din nou încăpăţânarea mea şi s-a consultat în franceză cu cei din Stemwinder rămaşi la masă.

– *Londres? Les documents des cons, non?*[1] a întrebat Bettjer.

Martin a râs.

– Ce idee bună. Desigur.

Cretinii erau ofițerii de la Financiar din OSS, erau aceiași zgârciobi insistenți ca peste tot, care îi cereau lui Martin să țină socoteala exactă a fondurilor date în avans grupului operațional. Dacă nu aș fi fost în armată, poate că nu l-aș fi crezut pe Martin că ordinele de a organiza un atac de comando nu se dădeau niciodată în scris, dar trebuia ținută evidența exactă a fiecărui bănuț cheltuit. Mademoiselle Lodz spusese că ea ținea registrele împreună cu radioul, așa că m-am dus după ea afară să le caute. La ora trei după-amiază, lumina era încă puternică și, ieșind din casa întunecoasă, mai ales că băusem, a trebuit să-mi pun mâna la ochi.

– *Cela vous dérange si je fume?* m-a întrebat ea. Vă deranjează dacă fumez?

Era un gest de politețe inutil, pentru că își aprinsese deja țigara cu bricheta, un Zippo american. Nu fumase la masă din respect pentru contesă, care nu accepta ca femeile să aibă acest viciu. Altfel, mademoiselle Lodz ar fi avut între degete aproape mereu o țigară Lucky Strike. Am pus pe seama fumatului vocea ei răgușită și senzuală, precum cea a lui June Allyson. Am refuzat când mi-a oferit și mie una, spunându-i că nu am acest obicei.

– Rațiile C sunt groaznice, a zis ea. Dar țigările? Sunt cel mai bun lucru pe care ni l-au adus americanii. Și-a strâns la piept pachetul verde de Lucky. În Vichy, femeilor li se interzicea să cumpere țigări cu pachetul. Martin spune că de-asta am intrat în Rezistență.

A râs de ea însăși.

La cină, Martin a povestit din nou câteva dintre isprăvile Gitei. De pildă, în Ziua Z, femeia întorsese cu mult calm la

---

[1] Londra? Documentele cretinilor, nu? (în lb. franceză, în original)

90 de grade semnele de circulaţie dintr-o intersecţie şi stătuse acolo destul timp ca să direcţioneze un întreg batalion de nazişti spre sud, în loc de vest. Potrivit lui Martin, mai târziu în acea după-amiază, distruseseră mare parte din acea unitate, după ce Gita şi el mânaseră o turmă de oi la capul de pod pe care naziştii sperau să-l treacă. Câtă vreme nemţii alungau animalele, Antonio se strecurase sub pod şi pusese detonatoare şi dinamită care au explodat atunci când au trecut tancurile.

– Martin îşi povesteşte isprăvile cu mult talent.

– Chiar mai bine decât au fost în realitate, a zâmbit ea.

M-am împleticit pe scări, iar ea a izbucnit din nou în râs.

– Noi, care am fost cu Martin, mi-a mărturisit ea, avem impresia că suntem mai grozavi decât în realitate atunci când vorbeşte despre ce am făcut. Dar este un atât de bun povestitor, că îl credem cu toţii. Aşa e el. Câteodată, nimeni nu ştie dacă spune adevărul sau nu. Nici nu sunt sigură că numele lui adevărat e Martin. În OSS, toţi îşi iau *noms de guerre*[1]. Ce suntem noi, Dubin, dacă nu poveştile pe care le spunem despre noi, mai ales dacă le credem? Mama îmi zicea mereu asta.

Nu mai auzisem niciodată pe cineva afirmând aşa ceva, că avem puterea să ne recreăm pe noi înşine. Totuşi, era o idee care mă atrăgea şi m-am gândit o clipă, încercând să aflu dacă viaţa ne îngăduia o asemenea libertate şi cât de departe putem merge.

– Cu tot respectul pentru mama dumitale, e mai bine sau nu ca poveştile astea să fie şi adevărate?

– Dar cine vorbeşte de adevăr, Du-biin? În oraşul meu, lumea spunea că mama este o târfă. Era croitoreasă, dar avea amanţi bogaţi şi le păpa banii. Ea se considera o nonconformistă, o artistă. Voia să se creadă aşa, iar eu o credeam la fel.

---

[1] Nume de război (în lb. franceză, în original)

– Sunt sigur că așa și era, am zis eu înclinându-mă în fața blândei melancolii care o cuprinsese pe mademoiselle Lodz pe când își amintea de mama ei. Cred că ați suferit enorm când a murit, i-am spus încetișor.

– Așa a și fost. O simt lângă mine mereu. De nu ar fi fost asasinii ăia, ar fi trăit până la o sută de ani. În familia mea, toate femeile trăiesc până la adânci bătrâneți. Mama zicea că noi eram problema, ea și cu mine. Aveam prea multă poftă de viață. Parcă eram nebune în tinerețe. Iar ea a avut parte de multe necazuri din cauza asta.

Și-a dus mâna la piept și a zâmbit trist.

– Și, după ce a murit, ați fugit din Polonia. Unde v-ați dus mai întâi?

– Am ajuns la Marsilia. Aveam șaptesprezece ani. Mă vedeam ca Sarah Bernhardt[1]. Un vis îndrăzneț, nu? Nu știam mai deloc franceza, dar am făcut ce trebuia. Mama mă învățase să cos, așa că am găsit o slujbă la spălătoria unui spital, unde cârpeam cearșafurile. În curând, am fost „promovată" să golesc ploștile. A râs din nou răgușit de ea însăși. Mi-am găsit drumul în viață. Vino, a zis, o să vă arăt lucrurile care vă interesează.

Mergând cu pași repezi, a ajuns la grajdul din capătul celălalt al curții interioare, care, ca și clădirile alăturate, fusese construit din pietre mari acoperite cu un strat de ciment și nisip. La etaj, erau camerele personalului. Judecând după șirul de ferestre cu perdele care ne înconjura, contesa probabil că avusese pe timpuri mult mai mulți angajați decât acum.

În vechiul hambar, aerul era încărcat de mirosul greu al animalelor și al fânului mucegăit. După ce a intrat în grajdul vacilor, mademoiselle Lodz a luat un scăunel vechi, folosit la muls. Cu o șurubelniță, a desprins o placă metalică de pe fundul scaunului, dând la iveală radioul și bateria.

---

[1] Celebră actriță de teatru din Franța (n.tr.)

– Peter zice că, acum câţiva ani, radiourile erau enorme. De zece–douăsprezece kile. Dar acum... Scoase un mic transmiţător şi mi-l dădu. Era lung de cam 15 centimetri şi nu cântărea nici jumătate de kilogram. Înainte de Ziua Z, a spus ea, ordinele se transmiteau încifrate la ştirile BBC-ului de la ora nouă.

În prezent, mesajele erau transmise în ambele direcţii, o dată pe săptămână, atunci când un avion al OSS dotat cu un radioreleu cu Londra le trecea pe deasupra capului. Am dat din cap afirmativ, dar mă interesau mai mult documentele şi le-am adus din nou în discuţie.

– *Voilà.*[1]

Mademoiselle Lodz a scos nişte hârtii din scăunel. Era acolo o copie galbenă a unui formular standard 1012a, voucherul de călătorie al lui Martin, semnat şi parafat de casierul de la Baza Centrală din Londra, care conţinea detalii în privinţa călătoriei lui Martin acolo şi a întoarcerii, între 26 şi 30 septembrie. Mai erau şi bonuri de la cele două mese pe care le luase Martin pe drum şi un credit de război. Itinerarul lui Martin era exact aşa cum spusese: OSS îl trimisese din nou aici cu peste trei săptămâni în urmă. Când i-am cerut să-mi dea documentele, mademoiselle Lodz a ezitat, dar i-am promis că i le voi înapoia într-o săptămână. În schimbul lor, voia să ştie despre ce era vorba. I-am vorbit vag despre plângerea lui Teedle.

– Cei de la Londra tocmai l-au trimis pe Martin înapoi, a zis ea. Puteţi să vedeţi singur. Fără îndoială că era aşa conform actelor. Una peste alta, îţi dădea impresia unui SNAFU[2] tipic din armată. Teedle e dornic să creadă ce e mai rău, a spus ea. *Bon sang.*[3] Teedle şi Martin – proastă combinaţie. Nu s-au înghiţit de la bun început.

---

[1] Iată-le. (în lb. franceză, în original)

[2] Situation normal: all fucked up – acronim care înseamnă că o situaţie normală a luat o turnură foarte proastă. (n.tr.)

[3] La naiba! (în lb. franceză, în original)

– Teedle este superiorul lui.

– *Il a une dent contre lui.* Îi poartă pică. E adevărat că lui Martin nu-i place să primescă ordine în luptă. Preferă să cadă la pace cu comandanții lui. Teedle nu vrea decât să i se dea ascultare.

– Așa stau lucrurile în armată. Inferiorul trebuie să execute ordinele superiorului său.

– În război, disciplina nu rămâne decât o intenție. E pentru generali, nu pentru soldați. *Tu te mets le doigt dans l'oeil.* Vă amăgiți singur, asta însemnă că am fost o proastă.

– Totuși, sunt avocat. Trebuie să apăr legea.

– Avocații sunt funcționari. Oameni mărunți. Ești și dumneata un om mărunt, Dubin? Nu s-ar părea.

– Eu nu văd legea ca pe o seamă de reguli neînsemnate. O văd ca pe o încercare de a da vieții rațiune și demnitate.

– Dreptatea dă rațiune și demnitate, Dubin. Nu regulile. Regulile mărunte și marile nedreptăți sunt o combinație proastă. Eu nu vă știu regulile. Dar știu ce înseamnă nedreptatea. Ca și Martin. Naziștii fac nedreptăți. Luptați-vă cu ei. Asta-i singura regulă care ar trebui să conteze. Nu dacă Martin îi face pe plac lui Teedle sau nu.

– Vorbiți bine, i-am spus. Dacă Martin ar avea nevoie de un avocat, ar trebui să vă ia pe dumneavoastră.

A râs din toată inima de ideea asta, apoi a înecat-o tusea, ca pe un fumător înrăit. M-a impresionat explozia de râs răgușit a lui mademoiselle Lodz, care părea îndrăzneață în comparație cu Grace, care își punea mâna la gură când o amuza ceva. Am ieșit iar la soare. Mademoiselle Lodz și-a dus mâna la ochi ca să se uite la mine.

– Îmi stârniți interesul, Du-biin.

– Mă simt flatat, mademoiselle. E pentru că sunt avocat sau american, ori evreu?

– *Ça ne rime à rien.* N-are nici un sens, însemnând că vorbeam prostii. Eşti ceea ce eşti, nu?

– Aşa cred. Şi, dacă-mi permiteţi, cine sunteţi dumneavoastră, mademoiselle Lodz?

– Cine credeţi că sunt, Dubin?

– Păreţi a fi un soldat sau un filosof.

A râs din nou din toată inima.

– Nu, a zis ea, sunt prea tânără să fiu filosof. Vorbesc bine, dar nu trebuie să mă luaţi în seamă. În afară de asta, nu am încredere în intelectuali. Cred prea mult în idei.

– Probabil că şi eu mă fac vinovat de asta.

– Aşa se pare.

– Dar principiile contează, nu?

– Sigur că da. Dar sunt mai presus de orice?

– Sper că da. Nu e oare de dorit să ţii seama de principii mai înainte de toate?

– *C'est impossible*[1], a zis ea.

Mi-am exprimat îndoiala, iar ea mi-a spus că sunt naiv.

– Poate, i-am răspuns, dar, dacă aş fi avocat – sau filosof –, v-aş spune că argumentele convingătoare trebuie să se bazeze pe dovezi.

– Dovezi? a zâmbit ea cu satisfacţie. E uşor să aduci dovezi.

– Cum aşa?

– Ei, Du-biin, încă sunteţi inocent. Am să vă arăt, dacă trebuie. *Un moment.* A dispărut din nou în hambar, dar m-a strigat imediat: Veniţi!

M-am întors în întunericul plin de mirosuri jilave. La început, n-am văzut pe nimeni.

– Aici sunt, a zis ea din spatele meu.

Când m-am întors spre ea, Gita Lodz îşi ridicase fusta până-n talie – i se vedeau picioarele subţiri şi lenjeria de corp,

---

[1] E imposibil. (în lb. franceză, în original)

un fel de pantalonaşi de bumbac până la genunchi. I se lipeau de corp, scoţându-i în evidenţă slăbiciunea, iar dacă mă uitam mai bine, îi zăream muntele lui Venus şi umbra triunghiului întunecat de acolo.

– Mai sunt principiile pe primul loc, Dubin?

De mult timp îmi dădusem seama că partea cea mai grea a vieţii dintr-o zonă de război era că adesea nu exista nici un program fix, nici o ordine, nimic pe care să te poţi baza. Apărea ceva nou în fiecare clipă. Dar priveliştea de acum depăşea toate limitele. Am rămas mut de uimire.

– *Touché*[1], am zis în cele din urmă, singurul cuvânt care mi-a venit în minte şi care a făcut-o să izbucnească iar în râs în timp ce îşi lăsa fusta în jos.

Din pură întâmplare, reuşisem o replică spirituală.

– Suntem oameni primitivi, Dubin. Dacă n-am fi aşa, ne-am cere ajutorul unul altuia. Dar, mai întâi, trebuie să ştim cine suntem.

N-am făcut decât să încuviinţez din cap. Mulţumită de demonstraţia ei de forţă, mademoiselle Lodz a ieşit din grajd şi s-a uitat la mine din plină lumină, cu un zâmbet de femeie înţeleaptă. Eu am rămas în întuneric. Va considera totul o glumă, dar, putând să mă uit mai bine la ea din umbră, mi-am dat brusc seama ce sentimente de revoltă stăteau la baza îndrăznelii ei. Fiind crescută în cultul dispreţului, nu avusese altă şansă în viaţă decât să sfideze opinia publică, însă, în ciuda siguranţei afişate şi a poveştilor pe care dorea să le creadă, am simţit aproape fizic că personalitatatea ei se formase dintr-o imensă mânie, iar sub aceasta era multă suferinţă. Când am ieşit din nou în lumină, cred că era ceva trist în felul în care am privit-o, ceea ce mi se părea cu totul neaşteptat. Pe când ne uitam unul la altul, ceva parcă s-a schimbat între noi, iar ea s-a întors imediat cu spatele la mine şi a luat-o înspre casă.

---

[1] M-ai prins. (în lb. franceză, în original)

Am ajuns-o din urmă şi am mers un timp unul lângă celălalt în deplină tăcere. Ea a fost cea care a vorbit prima, pe când mă apropiam de micuţul castel.

– V-am jignit cu ceva, Dubin?

– Sigur că nu. V-am provocat. Aţi reacţionat. Convingător.

– Dar sunteţi şocat.

– Nu mă băgaţi în seamă. Sunt uşor de şocat, mademoiselle Lodz.

– Ce bine pentru dumneata, a remarcat ea. În Franţa, nimeni nu recunoaşte că-i burghez.

Am râs.

– În America, toţi aspiră la asta. Dar tot trebuie să dau dovadă de corectitudine. Am fost trimis să anchetez un om. Imparţialitatea mea ar putea fi pusă sub semnul întrebării dacă m-aş simţi atras de farmecele femeii lui.

– Nu sunt femeia lui. Nu trăiesc cu Martin, Dubin. Asta s-a terminat între noi, cu mult timp în urmă.

M-am gândit cum o îmbrăţişase Martin în bucătărie.

– I-am auzit pe mulţi spunând că sunteţi iubita lui.

– Ne convine amândurora. Sunt soldaţi peste tot, Dubin. E mai bine să se ştie că suntem împreună. Nu vă simţiţi respins de dragul lui Martin. Doar din vina dumitale. Mi-a zâmbit cu şiretenie. *À la prochaine,* mi-a zis – Pe curând – şi a ieşit repede pe uşă, din nou sigură pe ea.

Biddy mă aştepta acolo. Trebuia să ne întoarcem la Divizia 18 înainte să se întunece, dar eu eram încă profund emoţionat. Erau luni de când nu mai avusesem de-a face cu o femeie, în afara celor pe care le interogam ca martore, şi uitasem ce înseamnă dorinţa pe care o simţi în toate fibrele corpului. Fusesem hotărât să-i rămân credincios lui Grace chiar şi în atmosfera de bordel din Londra, unde circula bancul că toţi chiloţii fetelor au un defect: tragi de ei şi cad imediat[1].

---

[1] Joc de cuvinte intraductibil; „yank" înseamnă şi „american" şi „a trage". (n.tr.)

Acolo ştiam la ce să mă aştept. Se făcea sex peste tot – auzeai gemete când te duceai într-un adăpost antiaerian ce părea gol sau când treceai noaptea prin Hyde Park. Soldații americani, care foloseau deodorantele Arrid şi Odo-Ro-No, păreau înstăriți şi dichisiți în comparație cu amărâții de englezi care aveau o singură uniformă şi bocanci cu blacheuri ce făceau zgomot la fiecare pas. Acum, eu şi Biddy ne uitam la cadrul uşii prin care plecase Gita.

– Ai o iubită acasă, Biddy? l-am întrebat.

– Nu. Am avut una, dar m-a lăsat. Joyce Washington o chema. I-am făcut curte tot liceul. Trebuia să ne căsătorim. Şi-a găsit un post de dactilografă la First National Bank. Era un tip acolo, locotenente, cred că s-a îndrăgostit lulea de ea. Şi ea de el, cu inelul de la mine pe deget. A venit la mine să-mi spună, iar eu am întrebat-o: „Cum poți să faci una ca asta, să fugi cu alt bărbat când urma să ne căsătorim?" Şi ştii ce mi-a zis? Mi-a spus: „Gideon, are un Hudson[1]". Poți să-ți închipui aşa ceva? Sincer să fiu, locotenente, nu cred că m-a deranjat aşa mult că m-a părăsit, ci cât de prost am putut să fiu să iubesc o femeie ca aia. Se uita în gol, iar durerea l-a copleşit din nou, apoi şi-a revenit la normal. M-am descurcat foarte bine cu fetele alea din Anglia, a zis el, dar pe franțuzoaicele astea nu le înțeleg deloc. Toată vrăjeala asta merge la Paris, dar în rest sunt fete de la țară, locotenente, la fel ca alea din Georgia, mamele le spun mereu să nu-şi desfacă picioarele până în ziua măritişului, fie că-i război sau nu. Dar dumneata, locotenente? Te distrezi?

Fără să vrea, s-a uitat spre uşă.

– Am o logodnică acasă, Biddy.

Ştiam amândoi că nu era un răspuns ca lumea. Eisley, care avea nevastă în Ohio, putea să explice pe un ton foarte serios

---

[1] Automobil american construit între 1901–1902 (n.red.)

că toate formalităţile, mai ales jurămintele de credinţă schimbate la căsătorie, nu mai erau valabile pe timp de război. Dar n-am mai adăugat nimic.

Martin ieşise din casă, încă roşu la faţă de la vin şi zâmbind cu gura până la urechi. Am dedus că avusese o discuţie cu Gita şi venise să-şi ia rămas-bun de la noi.

– Am auzit că ţi-ai găsit preţioasele hârtii. Eram sigur că aveai o impresie greşită când ai venit aici. Fii atent ce-ţi spun, Dubin, Teedle încearcă să agite apele. Dă ordine acolo unde nu are dreptul.

– Mademoiselle Lodz zice că el vă poartă pică.

– E şi ăsta un fel de a spune. Şi-a fixat ochii albaştri în zare, era prima dată când îl vedeam că îşi căuta cuvintele. Uite, Dubin, mai devreme sau mai târziu, ai să-ţi dai seama despre ce e vorba. Nu trebuie să-ţi spun *j'accuse*[1].

– Dacă preferaţi, n-am să-i zic generalului Teedle ce mi-aţi răspuns.

– Mă doare-n cot de Teedle. Uite, Dubin, nu-i aşa simplu. El crede că sunt comunist. Pentru că am luptat în Spania. După Axă, sovieticii sunt următorii. Eu sunt noul inamic. Sau aşa crede el.

– Şi sunteţi?

– Inamic al Statelor Unite? Aş zice că nu.

– Comunist, domnule.

– Am luptat prea mult timp, Dubin, ca să mă mai consider într-un fel. Cred în forţa celor fără putere, în faptul că trebuie să le dăm de mâncare celor flămânzi, adăpost celor fără casă. Asta înseamnă că sunt revoluţionar? Iată, Dubin, totul se reduce la asta. Omul te face să pierzi timpul şi o ştie foarte bine. Intenţionez să-mi îndeplinesc misiunea. N-o să-l las pe Teedle să-mi stea în cale sau să mă împiedice cu tâmpeniile lui.

---

[1] Acuz. (în lb. franceză, în original)

Pot să mă fac nevăzut fie aici, fie oriunde de-aici şi până la Berlin, dacă chiar vreau.

Mi-a aruncat o privire intensă. Eram şocat de sinceritatea cu care vorbea de insubordonare, dar nu mai aveam cum să i-o spun, căci amândurora ne-a atras atenţia huruitul de avioane care treceau pe deasupra noastră. Martin a intrat imediat în alertă, ca un câine de vânătoare, mijindu-şi ochi ca să scruteze cerul cu privirea. Dar avioanele erau ale noastre.

– Sunt B26, a zis el atunci. O să profite de schimbarea în bine a vremii ca să bombardeze.

Întocmai cum prezisese, după câteva minute, am auzit răsunând explozii puternice. La început, bombardamentul a sunat ca răpăitul de ploaie, dar, cu cât treceau mai multe escadrile peste capetele noastre, cu atât zgomotul se auzea mai aproape. S-a ridicat în aer un zid de fum şi praf care oprea lumina şi plutea peste pământurile contesei, răspândind un miros de praf de puşcă. Auzeam antiaeriana germană ripostând. La peste un kilometru distanţă, am văzut un avion în flăcări şi paraşute înflorind pe cer.

Câţiva muncitori de la fermă, precum şi Antonio, au venit să privească spectacolul cu noi. Martin l-a întrebat pe ţigan de poziţiile Unităţii de Infanterie 26, ca să se asigure că vor putea ajunge la paraşutiştii care aterizau. În timp ce discutau, a mai trecut o escadrilă zburând la joasă înălţime. Ne treceam unul altuia un binoclu pe care îl adusese cineva din casă, iar când mi-a venit rândul, am văzut cum se deschid trapele pentru bombe de pe burta avioanelor. Tocmai îi spuneam lui Martin, când am auzit o explozie şi o coloană de foc s-a înălţat de pe dealul de lângă noi.

– Doamne Dumnezeule! a zis Martin. O să avem mare noroc dacă nu ne pică şi nouă o bombă-n cap.

S-a mai uitat o dată la cer, apoi s-a repezit în micul castel, zbierând întâi la Gita, apoi la toţi ceilalţi. În câteva secunde,

a apărut în spatele contesei şi a servitorilor ei. Le-a ordonat tuturor în engleză şi franceză să se ascundă în vechea pivniţă de piatră de sub casă. Stătea în prag, mânându-ne pe toţi la subsol, ordonându-ne să ne grăbim. Muncitorii au venit într-un suflet de pe câmp, unii încă în cizmele înalte pe care le purtau pe terenurile inundate. Eu eram deja în pivniţa cu pământ pe jos, când s-au auzit reverberaţiile altei explozii, mai aproape decât prima. M-am uitat spre intrare după Martin, iar el a apărut într-o clipă, a trântit uşa după el şi a coborît repede scările. Pivniţa nu avea mai mult de doi metri înălţime şi nu era luminată. Îl văzusem pe Biddy aplecat într-un colţ, lângă rafturile cu borcane de gem şi peretele alăturat cu suporturi pline de sticle prăfuite cu vin. Trebuie să fi fost cam 20 de oameni înghesuiţi în întuneric. Aerul a devenit repede irespirabil. Se făceau obişnuitele glume. Una dintre femei a zis: „Ţineţi mâinile la locul lor". Un bărbat i-a răspuns: „Şi tu". Undeva, într-un colţ, se auzea o pisică mieunând.

– *D'ici peu, on va se sentir tous comme des cons,* a afirmat cineva din capătul celălalt al pivniţei. Peste puţin timp, o să ne simţim toţi ca dracu'.

De-abia a terminat omul de vorbit, că am şi simţit zguduitura unei explozii violente chiar deasupra noastră.

Nemţii încă mai aveau în Vosgi tunuri de artilerie de 280 mm pe calea ferată, îndreptate spre Nancy, iar o dată sau de două ori pe zi se dădea alarma şi toţi cei adunaţi în şedinţă la curtea marţială coborau în pivniţa de la Lycée, aşteptând înfiorati să audă exploziile răsunătoare ale marilor proiectile. Nu te puteai pregăti să fii bombardat. Suflul exploziei părea să mă lovescă precum o uşă trântită, apoi înceta pentru a mă izbi din nou, iar pământul se cutremura sub picioarele noastre. Am simţit şocul în tot corpul – chiar şi obrajii şi globii oculari îmi erau comprimaţi. Iar sunetul era şi mai rău. Nu înţelesesem până acum că doar zgomotul, chiar şi când ştiai de unde vine, poate

fi atât de tare, încât să te îngrozească. Mi s-au înfundat complet urechile, iar când s-au desfundat, palpitau.

În clipa următoare, am crezut că fusese lovită casa şi că se va prăbuşi peste noi, dar nu s-a întâmplat aşa ceva. În schimb, era lumină acum. În cele din urmă, mi-am dat seama că uşa de lemn a pivniţei sărise în aer. Martin a ieşit primul şi ne-a strigat nouă, celor de jos, că puteam urca, pentru că nu mai era nici un pericol. Când am ieşit la lumina zilei, am observat că bocancii îmi musteau de vin.

Craterul făcut de bombă, de adâncimea şi mărimea unui iaz mai mic, răvăşise terenul de pe drumul spre casă, dar adevăratul punct de impact părea să fi fost la 150 de metri depărtare, pe imaş. Toţi cei care fuseseră în pivniţă s-au răspândit să vadă ce stricăciuni se făcuseră. S-a stabilit repede că nu erau victime, deşi unii dintre cei care stătuseră lângă pereţii pivniţei fuseseră loviţi de sticlele care căzuseră şi câţiva aveau tăieturi de la cioburi, inclusiv Biddy, care îşi scosese din braţ un fragment de sticlă de mărimea unui vârf de săgeată.

La fermă, puii contesei şi vaca nu erau de găsit, iar un cal murise cu burta în sus, ca o jucărie în mărime naturală, cu gura înspăimântător de larg deschisă dezgolindu-i dinţii enormi. Câinele familiei fusese făcut bucăţele. Zgarda lui de piele se afla la 100 de metri de casă. Bănuiam că suflul exploziei ce aruncase în aer uşa de la pivniţă provocase şi moartea câinelui, care se se aciuase probabil acolo.

Cât despre micul castel, nu suferise mari stricăciuni. Toate ferestrele din spate fuseseră spulberate, împreună cu obloanele. O bucată de acoperiş fusese smulsă precum colţul unei bucăţi de hârtie. Înăuntru, am văzut că se spărseseră mare parte din vasele de ceramică. Pentru contesa de Lemolland era prea mult. Făcuse faţă cu demnitate morţii soţului şi a fiului ei, precum şi distrugerii castelului bărbatului ei, dar pierderea unei vechi farfurii de Delft, pe care o pusese mama ei pe perete în urmă cu

60 de ani, aproape că-i frânse voința, și așa puțină, de a mai face ceva în viață. Stătea în genunchi pe podeaua din bucătărie, cu poalele înfoiate, strângând cioburile cu mâinile goale și bocind încetișor. Gita o ținea de umăr, încercând s-o consoleze.

Am ieșit repede afară, unde Martin tot mai cerceta cerul cu binoclul, ca să fie sigur că nu mai era nici o primejdie.

– Și-au pierdut oare coordonatele? am întrebat.

– Poate, a zis Martin, apoi a izbucnit într-un râs amuzat. Poate că nu. Și-a luat de la ochi binoclul și s-a uitat la mine. Cred mai degrabă, Dubin, că generalul Teedle ne-a dat un semn de viață.

7. STEWART: LEACH, URSUL

Azilul Northumberland, care ocupa un teren întins în West Hartford, era alcătuit dintr-un grup de clădiri din lemn cu acoperiş alb, cuprinzând tot felul de amenajări pentru bătrâni, de la locuinţe separate la ospiciu, şi alte câteva ce corespundeau diferitelor stadii de la declin şi până la moarte. Sosind devreme, l-am aşteptat pe judecătorul Barrington Leach, avocatul tatălui meu cu mult timp în urmă, în sala de primire a azilului. Cu mochetă albastră pe jos şi cu mobilier modern semnat de Ethan Allen, încăperea avea un aspect cu mult mai plăcut decât obişnuita hazna în care ne duceam mulţi dintre noi viaţa.

Dat fiind tot ce întreprinsesem ca să ajung la Leach, inclusiv faptul că mă dădusem drept orfan, mă făcuse să îl aştept acolo plin de speranţă. La urma urmei, Leach fusese multă vreme un nume în avocatură, iar iscusinţa lui îi permisese să facă oarecum uitată pierderea procesului şi îl convinsese pe generalul Teedle să revoce condamnarea tatălui meu şi pedeapsa cu închisoarea. Aşa că n-am putut să nu fiu dezamăgit când o infirmieră împinse scaunul cu rotile al bătrânului în încăpere. Judecătorul Leach mi-a făcut impresia unei frunze veştede căzute toamna din copac, atât de subţire că îi ieşeau nervurile în relief. Capul lui chel şi pătat de-abia se ridica de pe rezemătoarea scaunului cu rotile, şi din nas îi ieşea tubul de la aparatul de oxigen. Era aşa de împuţinat de bătrâneţe, încât parcă plutea în costumul său Donegal de tweed, poate mai în vârstă ca

mine, dar acum mult prea mare pentru el, iar pielea îi căpătase o transparență albicioasă, care era un semn că și învelișul începuse să cedeze.

Însă nimic din toate acestea n-a mai contat odată ce a început să vorbească. Vocea îi tremura la fel ca și mâinile lungi, cu degete deformate de artrită, dar mintea îi era vioaie. Era perfect lucid. Să afirmi că Barrington Leach se mai bucura de viață ar fi fost o banalitate și probabil departe de adevăr. Soția judecătorului și singurul său copil, o fată, muriseră de cancer la sân. Cei trei nepoți ai lui, acum oameni în toată firea, locuiau în California, unde fuseseră crescuți, iar el rezistase la toate rugămințile lor de a-l lua de la Hartford. Prin urmare, se simțea foarte singur aici și suferea de Parkinson, pe lângă alte câteva boli. Mă îndoiesc că găsea viața plăcută sau amuzantă în majoritatea timpului.

Dar nici una dintre suferințele lui nu reușise să-i stingă marea curiozitate în privința oamenilor. Era un om spiritual, dar nu răutăcios, și accepta din tot sufletul slăbiciunile oamenilor, așa cum se și minuna cu respect în fața victoriilor noastre. Ajung ușor să invidiez pe cineva, dar, în cazul lui Barrington Leach, când meditam, ca de obicei, de ce nu pot să devin ca el, o făceam cu admirație autentică. Era un exemplu pentru mine.

Prima mea sarcină cu Leach era să pun lucrurile la punct, nu în privința mamei sau a surorii mele, ci a numelui meu. Îmi scrisese adresându-mi-se cu „Dle Dubin", dar, în 1970, îmi schimbasem numele cu cel purtat de bunicul meu în Rusia și am fost cunoscut de atunci ca Stewart Dubinsky. Povestea acestei schimbări de nume, prea complicată pentru a o istorisi acum, a adus o oarecare tensiune în relațiile cu tatăl meu. Leach mi-a pus mai multe întrebări exploratorii înainte să treacă la cele despre munca mea, părinți și, desigur, viața tatălui meu. Mă întreba cu atâta precizie, dar și cu o oarecare

prudenţă, încât, la început, mi-a fost teamă că ştia că-l minţisem în privinţa mamei, însă a reieşit că avea altceva în minte.

– Ştii, Stewart, cred că vrei să cinsteşti memoria tatălui, dar ar fi o neglijenţă din partea mea să nu te avertizez. Dacă îţi continui cercetările, ai putea descoperi lucruri pe care un fiu iubitor nu s-ar bucura să le afle. Am fost întotdeauna convins că există multă înţelepciune în proverbul: „Trebuie să ai mare grijă ce îţi doreşti".

L-am asigurat că reflectasem asupra acestui lucru. După ce cutreierasem sălile de judecată ani de zile, ştiam că era foarte posibil ca tata să fi fost condamnat pentru un delict grav, în baza unor motive întemeiate.

– Ei bine, începutul e bun. Dar detaliile sunt întoteauna mai rele decât ideea generală. Şi presupun că ţi-ai făcut o idee de ansamblu. Ai putea descoperi, Stewart, că ai alergat năvalnic purtând ochelari de cal.

I-am spus că eram hotărât. Orice s-ar fi întâmplat, voiam să ştiu.

– Ei bine, ar fi o problemă, a zis Leach.

– Mai sunt şi altele, domnule judecător?

– Zi-mi mai bine Ursul.

N-am fost niciodată sigur dacă porecla se referea la fizicul lui din tinereţe – acum nu mai arăta nici pe departe ca un urs – sau, mai probabil, era forma scurtă a numelui lui mic, adoptată într-o perioadă în care să fii „lipsit de acoperire" era prea riscant.[1]

– Mărturisesc că am petrecut ceva timp, Stewart, de când m-ai contactat, întrebându-mă ce drept am să-ţi spun toate astea. Şi acum mă gândesc cu afecţiune la David. Era un tânăr minunat, elocvent şi cu o minte brici. Şi era dorinţa lui să nu

---

[1] Formularea se bazează pe un joc de cuvinte: „bear" (urs) şi „bare" (lipsit de acoperire, gol) se pronunţă la fel. (n.tr.)

vorbesc despre asta cu nimeni, o dorință pe care cred că a avut-o toată viața. Mai mult, în afară de loialitatea față de el ca om, eram și avocatul lui, obligat prin lege să nu-i dezvălui secretele.

Pe de altă parte, am lucruri de la tatăl tău, un document al lui, așa cum am menționat, care îți aparține ție ca moștenitor. N-am nici un drept să-l ascund de tine și de aceea, având în vedere cele dezvăluite acolo, cred că sunt liber să vorbesc. În orice caz, pe asta se va baza apărarea mea atunci când vor începe procedurile de demitere din barou.

Avea cataractă avansată la un ochi, foarte vizibilă, dar care nu putea ascunde licărirea de plăcere ce îi apărea în privire la o glumă bună.

– Dar tu și eu, a continuat Leach, trebuie să ajungem la o înțelegere înainte de a începe. Dar nu pot să trec peste ce e scris. Pot să-ți răspund la multe întrebări, dar nu la toate. S-a înțeles?

Am încuviințat imediat. Atunci am tras amândoi aer în piept, înainte să pun prima întrebare care mi se părea logică, și anume cum i se dăduse lui Leach cazul tatălui meu.

– A fost printr-o intervenție. În decursul războiului, am fost în sanctuarul care era cartierul general al lui Eisenhower, mai întâi în Bushy Park de lângă Londra, iar mai târziu, în 1944, la Versailles. În acea perioadă, eram considerat un factor de decizie. Am fost numit procuror aici, în Hartford, și aveam ceva experiență în domeniul legal, dar contactele mele cu curtea marțială se limitau la câteva dosare cu stenograme din procese, care ajunseseră pe masa lui Eisenhower pentru decizia finală, majoritatea cazuri de spâzurătoare. Comandantul tatălui tău, Halley Maples, îl cunoscuse pe fratele meu mai mare la Princetown, iar Maples le solicitase personal superiorilor mei să mă desemneze apărătorul lui. Nu prea aveam de ales, nu că aș fi regretat vreodată, deși tatăl tău a fost un client destul de dificil.

Ultima remarcă a fost însoțită de un râs răgușit.

La 96 de ani, Ursul Leach era ceea ce se cheamă un om bătrân de mult timp, de cel puţin 20 de ani, aşa că se învăţase cu unele privilegii şi solicitări specifice vârstei. Fusese întrebat ce-şi amintea de un lucru sau altul atât de des, încât, aşa cum glumeam uneori cu el, nu fusese nevoit să-şi aştearnă amintirile pe hârtie. Avea multă fluenţă în vorbire. În următoarele câteva luni, când ne-am împrietenit mai mult, i-am adus un magnetofon, în speranţa că-l va folosi pentru a înregistra pe bandă cele mai importante întâmplări din viaţa lui. Dar era prea modest ca să creadă că fusese o personalitate, iar ideea mea nu l-a interesat. A fost, aşa cum zicea mereu, doar un avocat pledant. Prefera să vorbească în faţa unui public, iar eu eram încântat să joc acel rol.

– Era pe la sfârşitul lunii aprilie 1945 când am ajuns prima dată la Regensburg, în Germania, să mă întâlnesc cu tatăl tău. Ofiţerii care trebuiau să fie deferiţi curţii marţiale erau de obicei ţinuţi în arest la domiciliu, în aşteptarea procesului, iar tatăl tău se afla la castelul Regensburg, unde îşi avea Armata a Treia cartierul general permanent. Acesta era un *Schloss*[1] locuit de secole de familia Thurn und Taxis, un palat aşa cum şi-l imaginau americanii, care ocupa câteva cvartale. Interiorul era oarecum în stil baroc, cu coloane de marmură colorată, cu arcade romane încastrate cu mozaicuri minunate şi statui clasice. Am mers vreo douăzeci de minute prin castel până să ajung la tatăl tău, căruia i se restrânsese spaţiul de locuit la un apartament de dimensiunile unei sufragerii, poate un pic mai mare, dar plin cu antichităţi minunate. Tatăl tău avea să rămână în acest loc splendid până când armata se va hotărî să-l împuşte. Chiar dacă-ţi place ironia, nu ţi-ar reuşi mai bine decât militarilor Statelor Unite, permite-mi să ţi-o spun. Leach a zâmbit în felul său, un gest limitat de vârstă şi boală, aşa că

[1] Castel (în lb. germană, în original)

falca i s-a dus într-o parte. Tatăl táu era un bărbat elegant, înalt de aproape 1,85 metri din câte îmi amintesc, un model de ofițer și gentleman. Avea o mustață fină și bine aranjată, ca steaua de cinema William Powell, cu care și semăna. De prima dată când l-am văzut, ideea că David Dubin nu se supusese cu bună știință ordinelor primite mi s-a părut absurdă. Dar să dovedesc asta a fost cel mai greu lucru din cariera mea.

– De ce?

– Pentru că omul insista să pledeze vinovat. Nu era nimic neobișnuit în asta, desigur. Există oameni acuzați de crimă care înțeleg că au făcut rău. Dar tatăl tău nu-mi dădea nici un fel de explicații în afară de asta. Orice întrebări îi puneam despre evenimentele care îl conduseseră la decizia de a-l lăsa în libertate pe maiorul Martin se loveau ca de un zid de răspunsul că nu avea rost să discutăm despre asta. Era foarte politicos în acestă privință, dar de neclintit. Era de parcă l-aș fi reprezentat pe Bartleby[1], cu excepția faptului că tatăl tău spunea „Sunt vinovat", în loc de „Prefer să nu răspund", ca replică la orice solicitare de informații. Am fost obligat să investighez întreaga situație fără ajutorul său. Am aflat foarte puține despre ce făcuse tatăl tău în timpul războiului, dar aproape nimic despre ce se petrecuse între el și Martin.

În cele din urmă, am avut inspirația să-i sugerez tatălui tău că, dacă îi era așa de greu să vorbească despre ce se aflase deja, măcar ar trebui să facă efortul de a așterne totul pe hârtie cât îi era încă proaspăt în minte. Dacă nu voia să-mi arate ce scrisese, așa să fie, dar, în caz că se răzgândea, aș fi avut la dispoziție o modalitate de a mă informa. Nu prea i-a convenit propunerea mea în momentul în care i-am făcut-o, dar nu avea cu ce să-și ocupe timpul pe atunci. Îi plăcea să citească – peste puțin timp, m-a rugat să-i aduc zeci de cărți –, dar am

[1] Erou al povestirii cu același nume, de Herman Melville (n.tr.)

înţeles că şi el, ca mulţi alţi soldaţi, fusese înnebunit să scrie scrisori, dar că această activitate nu-i mai aducea aceleaşi satisfacţii. Din câte îmi amintesc, îşi dezamăgise crunt logodnica, iar apoi îşi îngrozise familia cu veştile despre situaţia grea în care se afla. Pare-se că să aştearnă pe hârtie evenimentele care conduseseră la destituirea lui îi aducea alinare şi, după ce şovăise la început, s-a consacrat cu entuziasm acestei îndeletniciri. De câte ori îl vizitam în apartamentul său, bătea la mica lui maşină de scris Remington pusă pe un birou Ludovic al XIV-lea, o altă neprețuită piesă de mobilier din vechime, care se clătina când apăsa pe taste. După o lună, când m-am dus la el, am arătat spre teancul de foi pe care îşi sprijinea cotul. Avea deja peste doi centimetri grosime. O să ajungă o operă impresionantă, i-am zis eu. Nu vrei să-mi arăţi şi mie ceva din ea?

Aşteptam să-mi arate ce scrisese când va voi el, dar, cum audierea se apropia, eram îngrijorat că nu voi mai avea timp să citesc ceea ce promitea să devină un volum de mari dimensiuni, mai ales dacă îmi oferea noi piste de urmat.

– Sunt zile în care vreau, altele în care nu vreau, colonele.

– Şi de ce nu?

– Nu cred că o să mă ajute.

– Pentru că o să-mi fac o impresie proastă despre tine? Sau că o să accept ideea că eşti vinovat? Şii doar, Dubin, că nimic nu mă va împiedica să te apăr.

– Chiar aşa. Dacă vei citi asta, colonele, ai să-ţi potoleşti curiozitatea. Şi va dovedi că am dreptate să pledez vinovat. Dar nu va schimba verdictul. Sau poate va face lucrurile mai uşoare pentru dumneata. Sau dimpotrivă.

În clipele mele de slăbiciune, mă gândeam să mă uit pe furiş la ce scrisese sau să-i fur hârtiile, dar avea dreptate că era treaba lui. Dar l-am tot bătut la cap să-mi arate. De fiecare dată, părea să-mi asculte cu atenţie argumentele, iar apoi, după ce se mai gândea, le respingea. Şi tot aşa, a venit şi ziua

procesului. La început, David a înaintat o declarație de vinovăție. În schimb, procurorul acceptase să-și retragă acuzațiile cele mai grave, dar tot a continuat să demonstreze că erau întemeiate, pentru că așa se obișnuia la curțile marțiale. Era o practică total diferită de cazurile obișnuite, în care pledoaria de vinovăție evita procesul, așa că mi-era greu s-o accept. Am luat interogatorii încrucișate cu îndârjire, pentru că nici una dintre mărturii nu explica faptul că un militar nu-și făcuse datoria din proprie voință. De multe ori, stăteam noaptea și mă gândeam dacă procedasem corect, doar ca să-mi amintesc că omul pe care îl apăram recunoscuse deja validitatea acuzațiilor.

Manualul pentru curțile marțiale din acel timp – și de acum, din câte știu – îi dădeau acuzatului dreptul de a face o ultimă declarație în fața completului de judecată, chiar înaintea dezbaterilor finale. Când noaptea de dinainte de audiere a luat sfârșit, am încercat pentru ultima dată să-l conving pe tatăl tău să înainteze curții relatarea lui scrisă, sau măcar părți din ea. Inima mi-a tresăltat de bucurie când l-am văzut a doua zi dimineață intrând în sala de judecată cu manuscrisul aflat în două mape sub braț, dar nu l-a arătat. A făcut o declarație scurtă în fața curții, spunând pur și simplu că, lăsându-l în libertate pe Martin, nu avusese nici o intenție să facă rău Statelor Unite, considerând că este cea mai mare onoare să fie în serviciul lor. Doar când și-a terminat mărturia, mi-a înmânat cele două mape. Cred că a vrut să-mi arate recunoștința lui, să mă răsplătească pentru eforturile făcute pentru el și să accept verdictul cu sufletul împăcat. Mi-a spus să citesc totul, dacă asta voiam, iar când terminam, să i-l dau înapoi. A adăugat cu hotărâre în glas că avea să-i dea foc după aceea.

Chiar și în acel stadiu, tot mai nutream speranța că voi găsi în relatarea lui ceva care îmi va permite să redeschid cazul. Curtea s-a retras duminică pentru deliberări. Mi-am petrecut

întreaga zi citind, de dimineață până seara, și am terminat cu câteva clipe înainte să mă duc la curte luni, la 8 dimineața.

– Și ce scria acolo?

Eram ca un copil care asculta poveștile spuse la focul de tabără, care voia să știe ce vor toți copiii să afle: sfârșitul basmului.

Ursul mi-a adresat un râs sec, în loc de răspuns.

– Ei bine, Stewart, nu există multe povești celebre care pot fi rezumate într-o propoziție sau două, nu?

– V-ați folosit de manuscris?

– Sigur că nu.

– De ce?

– Pentru că tatăl tău avea dreptate. Era un avocat bun. Foarte bun. Și raționamentul lui era corect. Dacă membrii curții marțiale ar fi știut întreaga poveste, lucrurile s-ar fi înrăutățit. Poate chiar foarte mult.

– Cum așa?

– Erau multe chestii complicate, a zis el, care ar fi stârnit îngrijorare. Așa cum am spus, țineam la tatăl tău, nu vorbesc aiurea. Dar un avocat pledant învață să privească faptele cu sânge rece. Și le-am studiat ca un avocat, ce putea da bine și ce rău, și mi-am dat seama că nu avea să iasă nimic bun dacă arătam curții manuscrisul. De fapt, puteam aduce prejudicii serioase speței tatălui tău.

– Nu vorbiți prea clar, domnule judecător. Ce era așa de rău?

Ursul Leach, care nu făcea de obicei economie de cuvinte, s-a jucat o clipă cu cravata care-i atârna ca o funie de gulerul cămășii vechi, acum la vreo cinci centimetri de gâtul său zbârcit.

– Când am citit manuscrisul tatălui tău, mi-am dat seama că ar fi putut beneficia de pe urma presupunerii că procurorul l-ar fi putut considera neîntemeiat, întrucât faptele care stăteau la baza lui erau mai bine cunoscute.

– Dați dovadă de delicatețe, domnule judecător, i-am zis eu, întinzând mâna spre el.

– Este, fără îndoială, o situație în care e nevoie de delicatețe, Stewart. Îi vorbesc unui fiu despre tatăl lui.

– M-ați avertizat. Dar vreau să știu.

Leach a făcut un efort considerabil să-și pună din nou tubul de oxigen în nas.

– Stewart, tată tău a fost acuzat că a lăsat cu bună știință un prizonier să evadeze. Toate probele arătau că Robert Martin fusese văzut de mai mulți soldați din Unitatea 406 Tancuri în custodia tatălui tău. El a recunoscut că îl lăsase pe Martin să plece, îi scosese cătușele de la mâini și de la picioare și îl condusese afară din bivuac. Acuzația de evadare a luat de bun faptul că Martin fugise de acolo. Dar ceea ce scrisese tatăl tău sugera o posibilitate mult mai îngrijorătoare, care s-a adeverit apoi, cel puțin în mintea mea, prin tăcerea încăpățânată a tatălui tău.

– Ce posibilitate?

– Stewart, era doar o idee care mi-a trecut prin cap.

– Vă rog. Ce posibilitate?

Leach a dat în cele din urmă din cap, cât a putut.

– Ca tatăl tău să-l fi omorât pe Martin.

8. DAVID: SECRETELE LUI TEEDLE

Când eu și Biddy ne-am întors la Divizia 18 de la contesa de Lemolland, nu am găsit pe nimeni în cortul generalului Teedle. Polițistul militar de afară ne-a spus că ambele ordonanțe erau libere, iar Teedle supraveghea batalioanele. După un timp, m-am dus din nou în zona recruților. Bombardamentul de la castelul contesei îmi stârnise iarăși curiozitatea în privința remarcei lui Billy Bonner, cum că nu anchetam omul potrivit.

Spațiul aerian fusese închis încă o dată, iar avioanele nu mai puteau zbura. Nemaifiind acum vorba de camuflaj, oamenii făcuseră focuri și se distrau în obișnuita atmosferă de bar. Cineva pornise radioul pe postul forțelor armate, care se auzea printr-un megafon. Harry James era în formația Command Performance și m-am oprit să-l ascult cântând magistral „Cherry". Mi-am dat brusc seama ce mult îmi lipsea muzica, de care avusesem odată nevoie ca de aer. În aceste zile, acea dorință se potolise din cauza maldărelor de tratate de drept pe care le consultam și a concentrării maxime de care aveam nevoie în cele șapte zile petrecute la curtea marțială. Închizând ochii doar o clipă, mi-am simțit mâna ținând-o pe Grace de talie în vreme ce dansam.

Am dat de Biddy pe neașteptate. Stătea mai departe și făcea poze cu cei patru oameni care jucau cărți la lumina lanternei, într-un cort mizerabil. Se duseseră înăuntru ca să nu le ia vântul banii pe care jucau, franci francezi tipăriți în Statele

Unite. Toţi stăteau cu picioarele răşchirate pe câte o cutie goală de cartuşe, iar în chip de masă puseseră o ladă de gloanţe pentru bazooka.

– Doamne sfinte! a exclamat unul dintre oameni. Joacă-ţi naibii cartea, Mickey! O să fii mort luna viitoare pe vremea asta şi tot o să te-ntrebi ce atu trebuia să etalezi.

– Nu vorbi aşa, Mortenson.

– Crezi că ne-ascultă nemţălăii?

– Nu, dar parcă mi-ai aduce ghinion.

– Tacă-ţi dracu' fleanca, cretinule, şi joacă.

– Nu te-nfuria!

– Mânca-mi-ai curul.

– Mai stau şi alţii la rând pentru privilegiul ăsta.

– Tâmpitu' ăla de Mickey încă nu şi-a revenit după ce s-a luptat cu franţuzoaica aia. Jumate de pluton o babardise, iar ea tot nu se lăsa.

– Mint de înghcaţă apele. Fata era de treabă. Voiam doar să-i iau o cola.

– Nu cola voiai tu să-nghită.

– Aoleu, ce fel de pervers eşti tu, Mort?

– Ascultă, puştiule, franţuzoaicele astea o fac cu gura.

– Nu cu mine. E o perversiune.

– Mai tăceţi naibii din gură, băieţi. Se dă trezirea până-şi joacă blegul ăsta cartea.

Îmi plăcea de Tony Eisley, dar nu exista camaraderie adevărată între ofiţerii de la JAG. Nu mă agreau. 29 de ani li se părea prea mult băieţilor ăstora, iar prezenţa unui ofiţer îi intimida, chiar nu le plăcea deloc. Raitele prin zona recruţilor îmi aminteau de întoarcerea mea acasă, la DuSable, de la Easton, când vecinii întrebau de „băiatul cu facultate" pe un ton câtuşi de puţin admirativ. O să fac bani buni, ziceau ei. O să plec de acolo, de lângă ei. Printre cei recrutaţi în zilele astea, erau destui băieţi cu facultate, pentru că, mai înainte în acest

an, Congresul desfiinţase Programul de instrucţie al armatei desfăşurat în universităţi, care trimitea soldaţi deja instruiţi. În celălalt capăt al taberei, erau şi câţiva recruţi în perioada premobilizării. Totuşi, ai fi putut pune în zonele recruţilor şi ale ofiţerilor panouri pe care să scrie SĂRACI şi BOGAŢI. Încă nu reuşisem să înţeleg de ce armata credea că disciplina sau orice alt scop militar profita de pe urma acestor inegalităţi. Însă ştiam în adâncul sufletului meu că aici mă aflam printre adevăraţii soldaţi. Poate că numele generalilor aveau să fie consemnate de istorici, dar aceştia erau oamenii care luptau cu adevărat în război.

După ce am ieşit din cort, m-am plimbat ceva timp, apoi l-am zărit pe Billy Bonner lângă un foc, împreună cu alţi soldaţi, toţi având în mâini sticle de vin de culoare închisă. Era clar că Bonner îl vedea în mine pe reprezentantul legii, aşa că a rămas cu braţul în aer, ceea ce i-a făcut pe doi sau trei dintre prietenii lui să se sperie, dar le-am zis:

– Pe loc repaus.

Am făcut cu Bonner câţiva paşi mai încolo şi i-am spus că se părea că Tèedle era plecat.

– O, are să se întoarcă. Generalului îi place să-şi petreacă nopţile în cortul lui.

Această remarcă a fost însoţită de o privire şmecheră.

– Bonner, nu pari să-l respecţi prea mult pe general.

– Nu-i aşa, domnule, a zis el. E cel mai bun ofiţer de rang înalt din armată.

– Dar?

Bonner a clătinat din cap şi a strâns din buze, dar eu eram insistent în seara aceea. După ce s-a lăsat rugat un timp, m-a luat cu el mai departe de tovarăşii săi.

– N-aţi auzit asta de la mine, a zis Bonner. Apoi, a dus din nou sticla la gură să-şi facă puţin curaj. Ticălosul e un fătălău.

– Ce-ai spus?

– Teedle i-o poamă, ce naiba!

– În ce sens?

– În sensu' *ăsta*. Ce Dumnezeu, domnule locotenent, nu ştiţi ce-i aia un poponar?

– Doamne sfinte, Bonner!

I-am zis că, dacă n-ar fi fost beat, l-aş fi dat pe mâna poliţiei militare.

– Nu uitaţi ce-aţi spus, domnule locotenent. De-aia nu ia nimeni măsuri în privinţa asta.

– În ce privinţă?

– V-am zis deja. Omul e homosexual. Ştiţi, generalul este cazat chiar aici, în cortul ăsta. Chipurile, lucrează toată ziua. Dar nu-i asta. Poponaru' dracului îl apucă chefu' – mai tare decât de obicei – şi-l trimite pe Frank după vreun recrut. Întotdeauna e unu' care parcă a ieşit dintr-o căpiţă de fân, aduce flăcăi de la ţară, blonzi. Mie mi se ordonă să plec când ajung ei. Din când în când, mă întorc dimineaţa, şi amărâţii ăia sunt tot acolo. Unii, Dumnezeu să le ierte păcatele, dorm ca nişte mieluşei. Dar trebuie să fi fost şi câţiva care s-au luptat, că generalul a încasat-o, avea un ochi învineţit, care nu trece nici într-o săptămână. Vă spun, locotenente, am fost acolo şi doi sau trei dintre băieţii ăştia au ieşit – cred că nici nemţii nu le-ar face nişte chestii aşa oribile. Propriul lor comandant de unitate. Doar să-i vezi pe copiii ăştia ce zăpăciţi sunt. Nu mai ştiu nimic.

Nu credeam să mai fi auzit vreodată ceva atât de revoltător.

– Ticălosul dracului, am zis eu. Şi de ce n-ai vorbit cu un ofiţer?

– Ei bine, îţi spun dumitale, locotenente. Generalul Patton n-a mai trecut în ultimul timp pe aici, să stea de vorbă cu noi. Da' cine zice că n-am inventat toată povestea? Nici unul dintre băieţi nu vrea să discute despre asta, nici cei cărora le place, şi mai ales cei cărora nu le place. Credeam că tipul care l-a pocnit pe general în ochi, un soldat pe nume Lang, mi-am

închipuit că o să vorbească, dar sergentul lui nici n-a vrut s-audă. Nu voia să-şi pună soldatul în situaţia de a se bate cu vedeta asta, nu pentru aşa ceva, nu în armata lui. Dar poate că dumneata o să-ţi dai drumul la gură. Nu ştiu nimic de căpitanul Martin, a zis Bonner. Da', dacă generalul Teedle ţine morţiş să fie judecat de curtea marţială, începeţi de la el.

La 7.30, când am sosit, generalul Teedle era în cort şi discuta cu maiorul Michaels. Ca ofiţer operativ, Michaels nu prea avusese ce face în ultima vreme, dar astăzi întinsese mai multe hărţi mari de război pe biroul generalului Teedle. Asta era o treabă – să planifici mişcările trupelor clipă de clipă, etapă cu etapă – în care excelasem la antrenamentul de ofiţer de infanterie de la Fort Benning. În acest stadiu, înainte să zboare gloanţele, era un exerciţiu pur intelectual, o combinaţie între şah şi jocul cu soldăţeii de plumb, dar deciziile însemnau viaţă sau moarte când erau puse în aplicare, iată de ce erau cei doi bărbaţi atât de tensionaţi. Văzându-i, mi-am dat imediat seama că alte tranşe de combustibil şi muniţie erau pe drum. Odihna Diviziei 18 avea să se termine curând.

Pe când aşteptam la intrarea în cort, m-am trezit gândindu-mă la acuzaţia lui Bonner în timp ce-l cercetam cu privirea pe Teedle, cu atitudinea lui semeaţă şi faţa roşie, de beţiv. Gândul la comportamentul generalului mă trezise de câteva ori din somn în timpul nopţii. În cele din urmă, am revenit la problema concretă pe care o aveam de rezolvat. Pentru că-l plăceam pe Billy Bonner, îl crezusem pe cuvânt. Dar numai Dumnezeu ştie câte motive avea să mintă. În sfârşit, pe la ora 4.00 dimineaţa, am hotărât să aştept să rămân singur cu generalul ca să-i strecor o vorbă. Câteodată, lungul drum din armată de la un subordonat la superiorul său prezenta unele avantaje. Dacă aveai o problemă importantă, puteai s-o pasezi altcuiva.

Chiar şi aşa, nu prea credeam că n-o să transpir de emoţie când mă va primi Teedle. Eram mulţumit că Bonner nu era de serviciu, aşa că nu trebuia să dau ochii cu el.

– Şi aşa, ce făcea drăguţul de Bob? m-a întrebat Teedle de la birou, înainte să-l salut. E fermecător, nu-i aşa? Te-a primit ca pe un rege, nu?

– Mai mult sau mai puţin.

– A flirtat iubita lui cu tine, nu? E la fel de deşteaptă ca şi Martin. Le-a făcut ochi dulci tuturor celor pe care i-am trimis acolo. Nu merge nimic cu ăia doi.

Cuvintele lui Bonner fuseseră de ajuns ca să nu mă mai întorc aşa des cu gândul la Gita Lodz. Totuşi, Teedle reuşise să mă dezamăgească puţin zicându-mi că nu eram primul dintre trimişii lui pe care pusese ochii mademoiselle Lodz şi căruia îi spusese cât de mult o interesează. Pe de altă parte, nu eram prea mirat că o femeie care îşi ridica fusta ca să-şi susţină punctul de vedere era îndrăzneaţă cu bărbaţii. Dar, nu ştiu exact din ce motiv, eram tentat să-i ţin partea.

– N-aş zice că mi-a făcut ochi dulci, domnule general.

– Asta mă miră, Dubin, un tânăr chipeş ca tine...

M-a privit intrigat, cu gura căscată. În asemenea împrejurări, comentariul lui Teedle aproape că m-a făcut să sar în sus.

– Sunt logodit, domnule, am izbucnit.

– Bravo ţie, a zis el, apoi m-a întrebat ce spusese Martin ca să se disculpe.

Mă întrebasem cum am să-l chestionez pe generalul Teedle în privinţa afirmaţiilor lui Martin – nu aveam nici un drept să-i cer unui general să-mi răspundă. Dar Teedle era mult prea volubil ca să prezinte vreo problemă.

– Astea-s minciuni, a răspuns el când i-am explicat că Martin îmi spusese că OSS îl trimisese de la Londra la sfârşitul lunii trecute cu ordine clare să se ducă în Germania.

Când i-am arătat lui Teedle hârtiile lui Martin, generalul a rămas fără glas.

– Fir'aş al naibii să fiu, a zis el uitându-se peste ele. E prima dată că aud aşa ceva, recunosc. Tot ce ştiu e că OSS mi-a zis acum două săptămâni că sunt în sfârşit liber să-i spun lui Martin să-şi facă bagajele. Le-o cerusem de mai multe ori înainte. Nu pot să-ţi spun ce i-a făcut să se răzgândească.

– Domnule general, singura cale de a rezolva treaba asta e să cereţi o confirmare în scris de la OSS, în care să confirme dacă i-au dat lui Martin alte ordine.

– În scris? Teedle s-a foit pe scaun. Isuse, deci aşa stă treaba! Ce spion e banditul ăsta! Armata n-a avut niciodată spioni ca lumea, Dubin, dar Martin este unul dintre cei mai buni. OSS nu are să scrie nimic despre operaţiunile speciale şi n-o să trimită nici un mesaj în apropierea frontului. Soldaţii sunt luaţi prizonieri, dar spionii sunt împuşcaţi, Dubin. Martin ştie toate astea. Mesajele de la OSS sunt transmisiuni radio încifrate şi „CŞD". Citeşte şi distruge. Generalul s-a gândit o clipă. E-n regulă. Mă ocup eu de asta.

Şi-a notat ceva. Ar fi fost mai bine ca eu sau colonelul Maples să luăm legătura cu OSS decât Teedle, acuzatorul, dar generalul nu părea să aibă dispoziţia necesară pentru a mai auzi de alte chichiţe ale legii.

– Ce mai e? Hai să auzim toate tâmpeniile lui Martin, ca să mă pot ocupa de toate deodată. Sunt sigur că s-a exprimat despre mine în cuvinte alese.

I-am descris bombardamentul. Teedle, la rândul lui, a întrebat de victime.

– Am auzit ceva despre asta, a zis atunci Teedle. Generalul Roy de la Divizia 19 TAC m-a anunţat ieri-seară. Zicea că a avut o escadrilă care se rătăcise şi care s-ar putea să fi aruncat bombe asupra trupelor noastre. Îi părea al dracului de rău. Dacă ştiam că-i vorba de Martin, i-aş fi trimis un bilet de mulţumire.

– Domnule, dar eram şi eu acolo.

Teedle mi-a aruncat o privire ironică. Nu prea înţelesesem ce înseamnă să fii general, voia să spună acestă privire, dacă mă aşteptam să-şi facă griji pentru asta. L-a strigat pe Frank şi i-a cerut ca personalul din conducerea departamentului său JAG să se ocupe imediat de revendicările contesei în privinţa stricăciunilor.

– Acu', zi-mi cum m-a împroşcat Martin cu noroi? A pretins cumva că deţin controlul asupra forţelor aeriene ale armatei şi c-am aranjat să-l bombardeze?

– S-a întrebat cum de-a fost posibil.

Teedle mi-a răspuns cu un râs grosolan.

– Sunt o mulţime de rangul meu, Dubin, care nu s-ar deranja să facă o anchetă conform Articolului 35 când au un ofiţer indisciplinat. I-ar fi dat personal ordin lui Martin să meargă în cercetare pe vârful dealului păzit de o întreagă companie de nemţi şi n-ar fi pierdut nici o clipă. Dacă aş fi vrut să fac asta, nu m-aş mai fi dus la cartierul general, nu?

– Aveţi perfectă dreptate, domnule.

– Nu mă lua pe mine cu „aveţi dreptate". Dacă nu mă crezi, spune.

– Cred că e logic ce spuneţi, domnule general.

Şi ce spuneam eu avea logică, dar Teedle părea o fire prea complicată, ca să mă aştept ca toate acţiunile lui să fie raţionale. Deşi avusesem un minut de gândire la dispoziţie, tot nu pricepeam de ce se scuzase generalul Roy faţă de Teedle. Corpul 26 de Infanterie, şi nu unitatea lui Teedle, fusese bombardat de avioanele lui Roy. Doar dacă Roy uitase că îşi schimbaseră poziţiile. Era şi asta posibil.

– Ce alte calomnii a mai zis Martin la care ai vrea să-ţi răspund?

– Pot vorbi liber, domnule?

– Tocmai m-ai acuzat că am încercat să-mi bombardez unul dintre ofițeri. Cred că nu prea ai rețineri, dar continuă.

Aveam și altele de făcut decât să-l combat pe Teedle scoțând în evidență ce fusese spus înainte și de către cine. Se distra cu întorsături de fraze, știind că are rangul de partea lui. Cu toată fanfaronada lui, nu credeam că vrea să mă hărțuiască din răutate, ci doar ca să mă testeze. Era un om ciudat. Sincer. Încăpățânat. Dur. Însă nu părea logic, dacă aveai în vedere mobilitatea feței lui, felul în care trecea de la tonul autoritar la cel amical și sinceritatea cu care te provoca să îl displaci, să te gândești că toate ciudățeniile lui Teedle mergeau așa de departe cum susținea Bonner. Dar nu neapărat până la cruzime. Cruzimea ține de natura umană, bănuiam că ar spune generalul. Cu toții eram răi. Dar el nu era mai rău decât mulți alții.

– Domnule, Martin zice că vreți să vă descotorosiți de el deoarece credeți că e comunist.

Când a auzit asta, Teedle și-a pus picioarele pe scăunelul de alături, în vreme ce zâmbea și își mângâia bărbia. Era prima dată când îl vedeam oprindu-se din vorbit ca să se gândească, deși discutam tot despre Martin. În tot acest timp, clătina parcă admirativ din capul cu un smoc de păr roșu în creștet. Nu știa niciodată ce va face Martin. Asta părea să însemne.

– Ei bine, Dubin, întâi și întâi, nu *cred* că Martin e comunist. *Știu* că este comunist. Era membru al partidului la Paris, când s-a dus să lupte în Spania. Ăsta-i motivul principal pentru care l-a vrut OSS. Pentru influența pe care o avea în sindicatele comuniste. Dar să lăsăm asta. Nu-l acuz pentru orientarea lui politică nepotrivită. Îl acuz de insubordonare și pentru că a pus în pericol viața altor soldați. Chiar și în Rusia e la fel ca aici, doar că mi-ar spune tovarășe general și dacă i-aș zice să îngenuncheze și să mă pupe în fund, ar trebui s-o facă.

Până să facă această remarcă, mi-l scosesem cu totul din minte pe Bonner.

– Acu', dacă activitatea lui politică este motivul pentru care OSS a fost de acord cu mine că e timpul să-l trimită pe Martin în altă parte, nimeni n-a zis asta, dar sincer, e o presupunere corectă şi logică. *Stars and Stripes* şi jurnalele de la cinema nu ne zic totul, Dubin, despre ce pun la cale preţioşii noştri aliaţi, ruşii. Ai idee ce s-a întâmplat în Polonia, în august?

Nu auzisem prea multe, iar Teedle s-a bucurat să mă pună la curent. Având armata sovietică la graniţă, mii de patrioţi polonezi din Varşovia se ridicaseră împotriva naziştilor. Mulţi dintre ai noştri, a spus Teedle, credeau că Stalin dăduse de înţeles Armatei Populare poloneze că sovieticii vor intra în Polonia şi îi vor alunga pe nazişti împreună. Dar ruşii n-au făcut nici o mişcare. De fapt, Stalin nici nu le-a permis Aliaţilor să-i ajute pe polonezi paraşutându-le arme şi provizii. Aşa că Armata Populară a fost zdrobită. Mii de oameni au fost executaţi, împuşcaţi pe loc sau închişi în clădiri cărora li se dădea foc în timp ce naziştii au ras de pe faţa pământului centrul Varşoviei.

– Şi de ce, m-ai putea întreba, au făcut sovieticii aşa ceva? De ce nu i-au ajutat ruşii pe partizanii polonezi, deoarece le-ar fi redus pierderile la recucerirea Poloniei? Ai idee?

Nu-mi venea nimic în minte.

– Pentru că, Dubin, un patriot care se opune ocupaţiei naziste s-ar putea opune şi sovieticilor. Stalin i-a lăsat pe nazişti să facă în locul lui treaba asta murdară în Polonia. Atunci, Comandamentul Suprem, Roosevelt, Churchill, toţi ştiau cu certitudine ce aveau de gând ruşii. Stalin ar fi putut la fel de bine să-i ceară flotei sale aeriene s-o scrie pe cer cu litere mari. Scopul lor era să cucerească şi să ocupe Europa de Est. Voiau să înlocuiască regimul nazist cu cel sovietic. Şi ai al naibii de multă dreptate, nu avem nevoie de cineva care să opereze înaintea trupelor noastre şi care să fie de partea sovieticilor. Martin are mulţi prieteni în rândul comandanţilor din armata sovietică. A luptat în Spania pentru cel puţin trei generali sovietici. Şi aş

paria pe o sumă consistentă că acordă mult mai multă atenţie ordinelor lor decât alor mele. Aşa că, da, faptul că e comunist mă îngrijorează. Mă îngrijorează chiar foarte mult. Mai ales de când nu mai ascultă de blestematele astea de ordine. Dacă n-ar fi insubordonat, puţin mi-ar păsa dacă-şi pune pijama roşie în fiecare noapte.

Generalul s-a aplecat în faţă şi şi-a pus pumnii strânşi pe birou.

– Acu', de la bărbat la bărbat, Dubin, spune-mi adevărul, te deranjează asta? Pentru că, ascultându-te, am crezut că boul ăla se plânge că-l persecut din cauza convingerilor lui politice – am avut impresia că v-aţi înţeles bine.

Am tăcut un timp, dar ştiam că nu o să dau înapoi în faţa generalului Teedle. Nu trebuia.

– Domnule general, există o mulţime de socialişti care sunt loiali Statelor Unite. Îl urăsc pe Stalin.

Întâmplător, doi dintre ei trăiau într-un apartament din Kindle County şi m-au crescut pe mine. Nu i-am spus-o, nu obişnuiam s-o spun. Cine şi de unde eram era secretul meu personal. Dar Teedle era destul de perspicace pentru a-şi da seama că vorbeam din proprie experienţă.

– Eşti şi tu unul dintre ei, Dubin? Asta voiai să spui? Eşti un american socialist şi loial în acelaşi timp?

– Sunt un american loial, domnule. Nu sunt întru totul de acord cu socialiştii. Problema mea este că am întâlnit doar puţini şi nu mi s-au părut deloc idealişti. Îi urăsc pe cei bogaţi pentru că îi invidiază.

Bineînţeles că, în liceu şi la facultate, m-am tot gândit la socialism şi la atitudinea mea faţă de el. La Easton, cunoscusem mulţi oameni pe care părinţii mei i-ar fi ponegrit, şi chiar Grace intra în această categorie, deşi ea refuza să profite de pe urma privilegiilor familiei sale. Noi doi discutam adesea dacă eram socialişti sau nu. Sunt atâtea lucruri care merg prost pe

lumea asta din cauza sărăciei. Dar nu mi-a plăcut niciodată moralitatea socialistă a părinților mei, conform căreia ei erau îndreptățiți să-și dorească mai multe, iar bogații erau obligați să-și dorească mai puține.

– Interesant, Dubin, foarte interesant.

Nu aveam nici o îndoială că Teedle chiar asta voise să spună. A aruncat un creion în sus și l-a prins imediat.

– Tu și eu gândim cu totul altfel. Ce am eu împotriva comuniștilor este exact ce îți dorești tu mai mult. Nu-mi plac, Dubin, pentru că sunt nebuni. *Nebuni* de legat. Niște idealiști nefericiți, care vor să creadă că oamenii vor să împartă totul cu alții și să se gândească mai mult la alții decât la ei înșiși, ceea ce nu e cazul. Niciodată. Și pentru că nu ne văd așa cum suntem, Dubin, nu-și dau seama ce brute egoiste suntem, și de-asta cred că ne putem descurca fără Dumnezeu. Uite de ce nu-i plac deloc. Pentru că sunt convinși că omenirea poate fi bună și fără ajutorul Lui. Dar, odată ce o luăm pe căi greșite, Dubin, suntem pierduți. Pur și simplu, pierduți. Pentru că avem nevoie de Dumnezeu, Dubin. Orice om are nevoie de Dumnezeu. Și nu ca să-i salveze sufletul sau să-l apere de toate relele, nici una dintre chestiile astea. Știi de ce avem nevoie de Dumnezeu, de ce trebuie să existe El, Dubin? Chiar știi?

– Nu, domnule.

Nu credeam mai mult în Dumnezeu decât în socialism, dar era unul dintre acele momente în care Teedle se înfierbânta și se înfuria așa de tare, că nu era bine să-l contrazic.

– Ei bine, Dubin, am să-ți spun eu de ce avem nevoie de Dumnezeu. Ca să ne ierte, a zis el apoi, iar furia i s-a transformat imediat în tristețe. În ochii lui mici și posomorâți am văzut lacrimi, iar toate îndoielile în privința vorbelor lui Bonner s-au spulberat. Pentru că, atunci când se va termina războiul ăsta, de asta o să avem nevoie toți cei care am făcut ce ne cere

un război sau, mai rău, ce ne permite, de asta o să avem nevoie, pentru a fi în stare să trăim ce ne-a mai rămas din viaţă.

Teedle s-a dus să-şi ia bidonul pentru prima dată de când eram acolo. După ce a băut, s-a şters la gură cu podul palmei ca un beţiv la cârciumă, dar în ochii lui ca de pasăre, cu margini roşietice, pe care îi aţintea asupra mea, se citea trista cunoaştere a exceselor războiului şi misterul sumbru al unui Dumnezeu care, înainte să ierte, îngăduia să se întâmple asemenea lucruri.

9. ALTE ORDINE

În cele două săptămâni după întoarcerea noastră la Nancy, ne-a devenit clar că ritmul războiului se accelera din nou. Primisem în sfârşit benzină. Alte materiale de campanie – corturi, pături, vestoane – nu erau îndeajuns, dar statul-major dăduse la schimb Armatei a Şaptea 10 000 de galoane cu ulei de motor nr. 10 pentru o cantitate egală de motorină, şi puteam paria că înaintarea lui Patton în Germania avea să înceapă în curând.

Deşi se schimbase atmosfera, viaţa în Nancy încă era la fel de liniştită ca într-o staţiune, dacă o comparam cu cele trei zile petrecute în apropierea frontului. Aşa cum prevăzuse colonelul Maples, mă bucurasem de senzaţii tari şi chiar simţisem o satisfacţie egoistă că scăpasem cu viaţă dintr-un bombardament, indiferent că fusese întreprins de propriile forţe armate. Una peste alta, întrevederile avute cu Teedle, Martin şi Gita Lodz au fost probabil primele momente de când mă înrolasem în care mi s-au împlinit unele dintre speranţe.

În 3 noiembrie, a intrat în sala de judecată o ordonanţă care mi-a spus că Maples voia să mă vadă după ce ne terminam treaba pe ziua respectivă. De îndată ce Klike a renunţat să mai împartă dreptatea, m-am dus la etaj, unde colonelul

mi-a arătat nişte documente luate de Divizia 18 Blindate. Teedle îmi ordonase să i le dau lui Robert Martin.

CARTIERUL GENERAL, DIVIZIA 18 BLINDATE
APO[1] 403, ARMATA STATELOR UNITE

EXTRAS

1. Maiorul Robert P. Martin, 04264192, este eliberat imediat din funcţia de la această divizie şi desemnat la Baza Centrală din Londra, Anglia. WP[2] se raportează fără întârziere sosirea la OC[3] pentru prezentarea la datorie. Govt. T este autorizat. ECMR[4]: 1 noiembrie 1944
PRIN ORDINUL GENERALULUI DE BRIGADĂ TEEDLE

Oficial:
James Camello
Maior AC
Adjunct al şefului de stat-major

Expeditor:
Colonel Bryant Winters
Armata Statelor Unite
68 Brook Street
Londra

În afară de existenţa unei copii către colonelul Winters, care am dedus că era comandantul OSS al lui Martin, ordinul nu se deosebea prea mult de altele pe care le văzusem. Erau totuşi ataşate documente de călătorie identice cu cele pe care mi le arătase Gita când fusesem la contesă. Erau emise tot de Baza Centrală din Londra, iar în ele i se ordona lui Martin să se întoarcă imediat în Anglia şi includeau un ordin de plată în

---

[1] Army Post Office – Oficiul poştal al Armatei

[2] Weather Permitting – Permiţând vremea

[3] Oficiul Central

[4] Acronim pentru Effective Date Concerning Morning Report – Data intrării în vigoare a raportului de dimineaţă

binevoitor lui Martin. Întrucât OSS nu dădea ordine scrise unui ofițer operativ, autorizația de călătorie era cea mai bună probă că șefii săi îl sprijineau pe Teedle.

– Ei bine, asta explică treaba, a zis colonelul Maples după ce i-am amintit că aveam nevoie de ceva scris de la OSS ca să dovedesc afirmațiile lui Martin care susținea că primise alte ordine. Când a sunat, generalul Teedle mi-a vorbit în treacăt și de tine. Zicea că ești un pic prea tipicar pentru gustul lui.

– Cred că așa sunt avocații, domnule colonel. Tipicari.

– Teedle consideră că e un neajuns. Așezat la biroul lui mare din lemn de stejar, masiv ca un tanc, Maples zâmbea, ducându-și ca de obicei, mâna la mustață ca să se consoleze. Apropo, e cam același lucru ca și cu clienții de la biroul meu particular de avocatură, care scrâșnesc din dinți înainte să discute cu avocatul lor. Pentru unii este la fel de neplăcut ca și mersul la biserică duminica.

– Nu vreau să creez probleme, domnule colonel, dar, oricât m-aș gândi la treaba asta, tot nu-i dau de cap. De ce și-ar sfida, așa deodată, un ofițer decorat comandantul? Fata prea insistă că povestea de iubire dintre ea și Martin s-a terminat.

– Poate că Martin s-a săturat de război. N-ar fi primul. Dar datoria noastră nu este să aflăm de ce, David. Ți-am mai spus că nu trebuie să-ți faci un dușman din Rollie Teedle. Termină ce-ai de făcut aici și pleacă. Teedle vrea ca Martin să se care la Londra înainte de plecarea ta.

– Da, domnule.

Avertismentul reînnoit al lui Maples în privința lui Teedle mi-a tăiat orice chef să mai pomenesc de acuzațiile lui Bonner. Ezitasem când l-am informat pe colonel, la întoarcerea mea, dându-mi seama că, odată intrat în biroul lui, Maples ar considera aceste acuzații nebunie curată și nu i-ar plăcea ca eu să trag cuiul acestui gen de grenadă de mână, iar apoi să i-o pun lui pe birou. Adevărul era că în prezența colonelului, un om

cu principii blânde, dar ferme, nici nu ştiam în ce cuvinte să redau ce îmi spusese Bonner.

Cu ordinul lui Teedle în mână, eu şi Biddy n-am avut probleme să primim un jeep şi am plecat la puţin timp după răsăritul soarelui, în 4 noiembrie, îndreptându-ne spre Bezange-la-Petite. Era acum aglomeraţie pe drumurile mai mici, plecau şiruri de camioane şi tancuri. Înaintam cu greu, iar în cele din urmă ne-am oprit în spatele unui batalion de tancuri care se împotmolise pe drumul lui spre nord. În batalionul 761 toţi erau negri, cu excepţia câtorva ofiţeri. Erau primii negri pe care îi văzusem în luptă şi păreau la fel de speriaţi ca oricine s-ar fi îndreptat spre front.

După o oră, am coborât din jeep şi m-am dus să văd ce se întâmpla cu ambuteiajul, dovedindu-se că trei convoaie îşi întretăiaseră calea. Doi tipi de la poliţia militară sosiseră pe motociclete şi stăteau în intersecţie dirijând traficul, cum făceau agenţii de circulaţie la orele de vârf pe străzile din centrul oraşelor americane.

Când m-am întors, Biddy schimba câteva cuvinte cu un soldat de culoare. Biddy îl ameninţa cu degetul pe soldat, sergent ca şi el, şi-i spunea tacă din gură. Tipul a întins o mână în direcţia lui Biddy şi a plecat când am apărut eu.

– Ce-a fost asta?

– Doar un băiat din Georgia care căuta scandal. Zicea că e din oraşul în care am crescut eu.

Biddy încă îl urmărea pe tip cu privirea.

– Şi chiar era?

– Poate. Dar n-aveam nevoie să-mi trezească amintiri.

Melancolia care îl cuprinsese pe Biddy în timp ce vorbea cu negrul era evidentă. Oricât de mult nu voiam să profit de rangul meu, sau să stric amiciţia care se înfiripase între noi, am simţit că trebuie să-i zic ceva.

– Oamenii de culoare sunt la fel ca noi, Gideon.

Asta îmi spuneau mereu părinții. Când goimii aveau să termine cu negroteii, ştiam cu toții cine va urma.

– Am avut mai mulți prieteni negri la liceu, tipi cu care cântam la instrumente şi învățam, erau la fel de drăguți şi de deştepți ca şi alții. Nu uit că eşti din Georgia, Biddy. Nu pot să-ți schimb modul de a gândi, dar nu vreau să te aud exprimând asemenea idei. S-a înțeles?

Gideon m-a fixat câtva timp cu privirea, însă părea mai mult speriat decât sfidător.

– Da, domnule, a zis el în cele din urmă.

Tancurile din fața noastră începeau în sfârşit să se pună în mişcare.

Când am parcat maşina în curtea din fața micuțului castel, era acolo şi Gita, care tocmai cobora din Citroënul de culoarea flăcărilor al contesei, condus de Antonio. Era îmbrăcată ca o doamnă de la oraş, într-o fustă ecosez, iar părul ei arămiu şi ondulat era prins într-un coc.

– Du-biin! a strigat ea şi m-a salutat în franțuzeşte. Aşadar, v-ați întors.

M-a întâmpinat radioasă şi m-a sărutat pe amândoi obrajii. Eram deja prieteni vechi. Am remarcat că nu era îmbrăcată pentru luptă.

– Pentru spionaj, mi-a răspuns. Ne-am dus să ne întâlnim cu nişte tipi din Strasbourg. Martin va avea nevoie de ei în curând. Antonio ne-a adus de la gară.

Strasbourg era la peste 100 de kilometri distanță, cu mult în spatele liniilor germane.

– Domne sfinte! V-ați dus până acolo?

– *Pourquoi pas?*[1] În documentele noastre scrie că suntem din Arracourt şi ne ducem la bunica lui Robert, care trage să

[1] Şi de ce nu? (în lb. franceză, în original)

moară. Naziştii sunt nişte boi. Şi un şarpe cu acte în regulă s-ar putea urca în tren. Aşa e viaţa noastră de ani buni, Dubin.

În spatele ei se vedea casa contesei, la care se făceau reparaţii după bombardament. Prelate grele acopereau multe dintre ferestrele sparte, deşi unele dintre ele, la care obloanele rămăseseră intacte, erau pur şi simplu închise. Avea să fie oricum destul pentru o iarnă grea. După explozie, se vorbea că în decembrie contesa avea să se mute în corpul de clădire al servitorilor, din partea cealaltă a curţii, care nu fusese afectat.

De pe partea opusă a maşinii a răsărit şi Martin. Până atunci, fusesem prea concentrat asupra Gitei ca să observ şi altceva. Purta un costum şi o pălărie de fetru, arătând îngrijit ca un burghez. L-am salutat, iar el mi-a răspuns cu un zâmbet vag, manifestând mult mai puţin entuziasm dacât Gita.

– Te-ai întors repede, Dubin.

I-am amintit de promisiunea mea de a-i da înapoi documentele.

– Şi v-am mai adus câteva.

A citit o vreme, dând din cap aprobator.

– Foarte bine, a zis el. Mi-a dat înapoi ordinele, cu un zâmbet luminos pe chip. Cred că am câştigat runda asta.

– Cum, domnule?

– Dovedesc ce am spus, nu? Teedle a renunţat la pretenţia de a-mi fi comandant. Sunt sub comanda OSS. Iar cei de la Londra mi-au dat ordin să vin aici. Asta-i datoria mea. Aş zice că totul e clar acum.

– Domnule maior, conform acestor documente, trebuie să plecaţi imediat la Londra.

– Da, aşa am şi făcut, iar cei de la Londra m-au trimis înapoi. Ai dovada în mâna cealaltă. Trebuie oare să fiu deferit curţii marţiale pentru că mi-am executat deja ordinele?

Martin mi-a adresat un alt zâmbet radios, de parcă astea nu erau prostii. Pe de altă parte, nu erau prea multe care să-l

contrazică. Nimic nu indica implicarea OSS sau că vreun casier îndatoritor nu-i trimisese documentele de călătorie la cererea lui Teedle. Era o idee care nu-mi trecuse prin minte până acum.

– Domnule maior, cu tot respectul, chiar dacă s-a strecurat vreo greşeală, s-ar fi rezolvat toate imediat, dacă le-aţi fi cerut celor de la OSS să-l contacteze pe comandantul Armatei a Treia sau pe colonelul Maples.

– Ei, Dubin, chiar *este* o greşeală, e cât se poate de clar, pentru că am primit ieri, prin radio, aprobarea pentru o operaţiune care a fost planificată de luni de zile. Şi, întrucât singurul lucru asupra căruia suntem de acord acum şi eu, şi Teedle este că eu îmi primesc ordinele de la OSS şi le voi executa doar pe acelea, o să mă ocup de documentele tale imediat ce ne întoarcem.

L-am întrebat în ce consta noua operaţiune, dar Martin a clătinat din cap.

– Nu am voie să vorbesc despre asta, Dubin. Ceilalţi membri ai Stemwinder nici nu au încă detaliile. În munca noastră, nimeni nu trebuie să ştie prea multe. Există mereu riscul să fim prinşi, Dubin. Dar cu ce te-ar ajuta dac-ai şti?

– Nu fac decât să caut un mod prin care să vă confirm spusele.

După ce a ascultat totul, Gita a exclamat:

– *Laisse-le venir*.

Martin s-a dat un pas înapoi. Gita spusese: „Lasă-l să vină cu noi".

– *Très dangereux, non?*[1] a zis el.

– *Demande-lui*. Întreabă-l.

Martin s-a gândit un pic, apoi a arătat de parcă ar fi avut o revelaţie.

– Doamne sfinte, ea are dreptate. Ce minunată eşti tu, Gita, mă uimeşti mereu. I-a încolăcit talia cu braţul şi a sărutat-o în

---

[1] Prea periculos, nu? (în lb. franceză, în original)

creştetul capului, ca un tată. Vrei probe în privinţa ordinelor pe care le primesc de la OSS? Vino cu mine şi vezi cum le execut. Ai spus că pot aduce orice probe vreau în anchetă, nu?

– Da, domnule.

Astea erau regulile.

– Bine. Patton se va pune în mişcare în scurt timp, iar operaţiunea asta îi va netezi calea. Eşti mai mult decât bine-venit ca observator, locotenente, să vezi cu ochii tăi o dată pentru totdeauna că sunt sub comanda OSS şi nu stau aici în vacanţă, sau orice altceva îşi închipuie Teedle. O să pun capăt tuturor acestor întrebări. Dacă hotărăşti să nu vii cu noi, nu mai pot face altceva pentru tine.

Bineînţeles că nu aveam idee la ce trebuia să răspund cu da. Doar că auzisem cuvântul „periculos". Era de fapt o provocare lansată de un om al acţiunii unui birocrat, iar Martin era probabil convins că nu aveam să accept. Dar logica lui era impecabilă. Dacă refuzam, i-aş fi răpit ultima şansă de a-mi da singura dovadă pe care o avea. În fapt, conform legii, puteam fi acuzat de neglijenţă în serviciu. I-am spus că trebuie să mă consult cu Maples.

– Cum vrei. Dar să ştii că plecăm în după-amiaza asta, Dubin. Trebuie să te duci şi să te întorci înainte de ora trei.

Era imposibil, mai ales acum, când mişcările de trupe de pe drumuri ne puteau întârzia foarte mult. Martin, care nu-şi luase mâna de pe spatele Gitei, s-a întors să plece, iar ea mi-a aruncat iute o privire dezaprobatoare, apoi a luat-o după el. Nu eram decât omul de nimic de care îşi bătuse joc săptămâna trecută. Şi, mai rău, mă simţeam ca un laş.

– Vin cu voi, i-am zis lui Martin.

Martin nu a tresărit când s-a întors cu faţa la mine, chiar dacă ştia probabil că îi descoperisem cacealmaua.

– Bravo, Dubin. O să te pun la curent în câteva cuvinte. Mă bucur că vii cu noi, a spus el şi şi-a văzut de drum spre casă, tot cu braţul în jurul mijlocului Gitei.

*

L-am găsit pe Bidwell cu Antonio, țiganul, și alți câțiva muncitori de la fermă, cărora le arăta cu mândrie pozele pe care le făcuse data trecută când fuseserăm aici. Erau micuțe, de cinci pe cinci centimetri, iar el se plângea de materialele cu care era nevoit să lucreze.

– Nu pot să fac rost de filme mai mari. Am mare noroc că le-am găsit și pe astea. I-am rugat pe ai mei să-mi trimită niște filme de dimensiune medie, dar toți sunt niște zgârciobi.

Deși erau mici, pozele impresionau. După bombardament, Biddy fotografiase interiorul întunecat al casei printr-un geam spart. Acolo, zăreai forma unui șifonier înalt, în oglinda căruia se reflectau copacii dezrădăcinați de afară, strânși împreună ca bețele unui cort indian, iar mai încolo, în fundal, Antonio, cu părul său lung și ochii negri și scânteietori, se uita țintă la aparat. Biddy mai luase un instantaneu și din craterul făcut de bombă, de unde se uita în sus la două dintre animalele moarte. Mai erau și niște poze cu căpițele de fân de pe câmp, pe care le făcuse ultima dată când am fost în drum spre castel.

– Îmi amintesc de niște tablouri de la Muzeul de Artă, a zis el. Le-ai văzut?

Da, le văzusem. Erau pânze în tonuri aprise, ale unui mare pictor impresionist, al cărui nume îmi scăpa.

– E aceeași idee, a adăugat Biddy, dar în alb și negru. Crezi că-s bune?

Erau niște poze frumoase. L-am întrebat ce-l deranja.

– Nu știu, a spus el. Pare-se că, atunci când faci o poză, trebe' să te gândești la ce vezi, nu la alte tablouri. Dar eu aveam în minte doar pânzele alea.

– Ai studiat pictura, Biddy?

– La naiba, locotenente, tata ar fi dat colțu' dacă i-aș fi zis că mă duc la școala de artă. Doar îmi plăceau tablourile, să văd cum e lumea noastră redată în două dimensiuni. Mă duceam

pe-acolo de câte ori puteam. Multe dintre chestiile pe care le fac pictorii azi mă dau pe spate, ştii cum e.

Maică-mea mă târa mereu la muzeu, în speranţa că o să-mi placă ceva, dar eu nu înţelegeam nimic din tablourile care îl impresionau aşa tare pe Biddy.

– Cred că sunt prea pragmatic pentru arta modernă, Gideon. Şi artă, şi operă. Şi mamei îi plac lucrurile astea. Dar îmi plac fotografiile tale, mi se par reuşite.

– Prin obiectivul ăsta, a zis Biddy clătinând din cap, vezi, locotenente, nişte lucruri pe care nu le surprinzi cu ochiul liber. Şi-mi place cum mă simt când mă uit cu aparatu' ăsta între mine şi restul lumii. Aici, în toată porcăria asta, reuşesc să mă detaşez, uneori sunt parcă la mii de kilometri. Se uită la mine. Nu ştiu ce naiba vorbesc.

– Are sens tot ce spui, Biddy. Nu te lăsa. Poate că ar trebui să mergi la şcoala de artă.

– Poate. Dacă scăpăm de aici.

Chiar de asemenea cuvinte aveam nevoie. I-am zis de discuţia cu Martin. În timp ce se întuneca la faţă, vedeam că de-abia se abţinea să bage cuţitul în mine.

– Cu tot respectul, locotenente, da' ce naiba vrei să faci?

Am încercat să-i explic logica regulilor care îmi cereau să plec cu Martin.

– Aici, a zis Biddy, legea n-are nici o treabă. Se pare că Martin o foloseşte împotriva dumitale. Nici n-avem idee în ce belele o să ne bage banditu' ăsta, locotenente.

– Asta-i treaba mea, Biddy. Nu trebuie să vii cu mine.

– Pe naiba! Crezi că au trimis aici cu tine un sergent din poliţia militară doar ca să conducă maşina? În nici un caz n-am să te las să te duci de unu' singur. Doar că mă gândeam că un om în toată firea ar fi putut să întrebe despre ce e vorba înainte să spună da.

Biddy nu-mi mai vorbise până acum aşa deschis, dar, după muştruluiala pe care i-o trăsesem pe drum, părea că are de gând să spună ce gândeşte. Şi nu-i puneam la îndoială loialitatea. Încă dând din cap dezaprobator, s-a îndreptat împreună cu mine spre micuţul castel, să vadă ce ne-aşteaptă acolo.

La 3.30 după-amiază, am luat-o din loc. Pentru acele vremuri, când nu se găsea mai nimic, Martin era foarte bine aprovizionat. Poate că fusese persecutat de generalul Teedle, dar, în acele locuri, era respectat de multă lume, iar intendentul de la Divizia Yankee[1] îi dăduse maiorului, cu o lună în urmă, tot ce avea nevoie în misiunea lui. Eu şi Biddy ne-am putut alege armele şi muniţia, cartuşierele şi carabinele M1A1. Nu mai trăsesem cu o armă din perioada de instrucţie militară, aşa că am stat câtva timp cu puşca în mână până mi-am amintit cum se face. Venisem cu hainele de ploaie pe noi, pe care ni le-am împăturit şi ni le-am pus în spate, peste centuri, urmând exemplul echipei noastre, care era alcătuită din Gita, Martin, Antonio şi doi localnici, Christian şi Henri. Aceştia, tată şi fiu, erau oameni simpli, amândoi uscăţivi ca nişte smochini. Mergeau cu greu, în tăcere, lângă Martin, cu puştile lor americane în bandulieră, părând să fie ghizi. Alături de mine era Gita, îmbrăcată cu o salopetă şi purtând o cască militară a cărei curea era strânsă la maximum ca să nu-i cadă de pe cap.

– Vă place să luptaţi, mademoiselle Lodz?

– Nimănui n-ar trebui să-i placă, Dubin. E prea groaznic. Dar Martin reuşeşte mai bine atunci când nu se trage nici un foc. O să vedeţi.

– Totuşi, mi se pare ciudat să văd o femeie luptând.

Ea a râs, dar fără veselie.

---

[1] Divizia 26 Infanterie, supranumită astfel, care a luptat în Franţa în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. (n.tr.)

– *Ça, c'est le comble!* Asta-i culmea. Bărbaţii cred că sunt singurii care pot lupta. Cu puştile? Cu avioanele? Cu artileria? Cine n-are destulă putere să apese pe trăgaci, Dubin, sau să arunce o grenadă?

– Aşa e, dar un bărbat care nu luptă este numit laş. Nimeni nu le consideră aşa pe femei. Dimpotrivă. Credeţi că lupta este în firea femeii la fel de mult ca în cea a bărbatului?

– Să se ştie ce e bine stă în firea oricui. Recunosc, Dubin, nu-mi place să lupt. Dar şi mulţi bărbaţi simt la fel, şi totuşi luptă.

Martin s-a întors spre noi şi ne-a făcut semn să tăcem, deoarece ieşiserăm de pe pământurile contesei. Tot nu prea ştiam încotro ne îndreptam. Martin avea să ne spună când urma să ne oprim să înnoptăm. Acum, voia să profităm de lumina zilei ca să înaintăm. Ne-am continuat drumul spre nord, trecând pe lângă mai multe ferme. Ştiind unde sunt gardurile şi vechile drumuri, Henri ne conducea într-un ritm susţinut. Ploaia se oprise, dar pământul era moale în ţinuturile mlăştinoase şi treceam în drumul nostru prin băltoace, iar eu îmi udasem pantalonii de stofă şi şosetele din bocanci.

Când s-a lăsat întunericul, am fost sigur că ne aflam în spatele liniilor germane. Eu, Martin şi Biddy eram în uniformă şi, dacă ne prindeau nemţii, aveam măcar şansa să fim luaţi prizonieri, în loc să fim executaţi. Francezii care erau cu noi aveau să fie, cu siguranţă, împuşcaţi pe loc. Dar nu se vedea nici un neamţ. Localnicii de prin părţile acelea erau cu toţii de partea Francezilor Liberi, iar Martin era sigur că primise informaţii corecte despre poziţiile inamicului. Totuşi, ori de câte ori puteam, rămâneam de partea cealaltă a dealurilor joase, ca să nu fim văzuţi de pe drum, sau ne piteam după copaci dacă eram lângă un podeţ de lemn. Când nu aveam încotro şi trebuia să traversăm un câmp deschis, mergeam agale doi câte doi, de parcă eram într-o excursie.

La un moment dat, ne-am oprit să ne umplem bidoanele la un izvor. Martin se întoarse să vadă ce-i cu mine. Gita şi Antonio ţineau zona sub supraveghere, aşa că aveam timp să schimbăm o vorbă în linişte.

– Cum reziști?

Mă chinuiam să car tot echipamentul. Aveam la mine un sac de dormit, un bidon, o baionetă şi muniție, şi nu mai participasem de multă vreme la manevre, aşa că Martin nu greşea când presupunea că obosisem. I-am zis că mă simțeam foarte bine.

– N-ai mai făcut aşa ceva înainte, nu? m-a întrebat.

– Am făcut instrucție ca ofițer de infanterie, dar, în afară de asta, nimic altceva.

– Vei avea parte de aventură, nu glumă. Ai să-i mulțumeşti Gitei că te-a îndemnat să vii. Făcu o pauză. Se pare că i-ai căzut cu tronc.

– Chiar aşa? Sunt onorat. E fermecătoare. Apoi, pentru a evita alte întrebări, am adăugat: Femeia dumneavoastră e încântătoare.

– Da, e minunată. Dar nu ştiu dacă Gita are să fie de acord.

– Cu ce? Că e fermecătoare?

– Că e femeia mea. Sincer, mă întreb dacă Gita are nevoie doar de un bărbat. În afară de asta, a zis el, este mult prea tânără pentru mine. S-a uitat în sus la ea, care era pe deal, iar vântul îi răvăşea buclele arămii care îi ieşiseră de sub cască. Nu-mi doresc decât un singur lucru pentru ea. Mai presus de toate, Dubin, vreau s-o ştiu în siguranță. Asta-i ultima mea dorință. Dacă am dreptul la una. I-o datorez.

Întâlnind privirea lui Martin, Gita s-a încruntat.

– Vezi, nu e niciodată mulțumită cu mine. Şi-a coborît privirea în pământ. Vorbeşte urât despre mine?

Nu înțelegeam ce se petrecea între ei, ştiam doar că mă amăgeau.

– Dimpotrivă, i-am răspuns. Vă admiră.

– Desigur că nu întotdeauna. Îmi spune în față că-s mincinos.

– Chiar așa?

Eram sigur că Martin știa exact ce-mi spusese Gita data trecută când venisem.

– Așa e viața, Dubin. Undeva, în străfundurile memoriei, mai există încă omul care eram înainte să devin Robert Martin. Își pronunța numele întreg de parcă ar fi fost franțuzesc: „Ro-ber Mar-tan". Și am fost învățat să fiu altcineva. Dar e bine așa, Dubin. Nici un bărbat sau femeie nu mai e după război ca înainte. Ai să înveți și tu asta în curând.

A scos din buzunar o vergea mică și îndoită de metal și a lovit ușurel de două ori limba de oțel, punând astfel capăt discuției noastre. Coborând de pe deal, Gita a ajuns în fruntea șirului nostru, dar, în scurt timp, și-a croit drum înapoi spre mine, de parcă am fi mers pe un drumeag întortocheat dintr-o pădurice. Își auzise pomenit numele și voia să afle ce zisese Martin. Am încercat să-i satisfac curiozitatea cu cea mai anodină replică pe care o rostisem vreodată.

– Mi-a spus că speră să fiți în siguranță. Când se termină războiul.

– Minte. Ca întotdeauna. Nu asta speră. Ar prefera să murim împreună în luptă. *Tellement romantique.*[1]

Cu mult timp în urmă, învățasem să nu mă amestec în certurile dintr-un cuplu, era o lecție pe care o știam din copilărie. Cu cât aflam mai multe despre Gita și Martin, cu atât mai nedumerit eram în privința relației dintre ei. Se pare că nici ei nu știau prea bine. M-aș fi simțit mai în largul meu dacă schimbam subiectul, așa că am întrebat-o de Bettjer, telegrafistul, a cărui absență nu-mi scăpase din vedere.

– Peter? Nu mai avem ce să facem cu el. Pentru unii, curajul e ca sângele. Ai prea mult în corp. Era foarte curajos,

---

[1] E așa romantic. (în lb. franceză, în original)

foarte îndrăzneț, dar, după o lună în care a stat și s-a gândit la situațiile din care a scăpat cu viață, l-au copleșit toate temerile pe care nu le cunoscuse înainte, de parcă ar fi fost prins într-o avalanșă. A băut trei sticle de coniac în ziua în care am plecat. *Ainsi va la guerre,* a adăugat ea pe un ton tragic. Așa-i la război.

Discuția despre Bettjer și temerile sale a fost oarecum o supapă pentru propriile îngrijorări. Mă simțeam din ce în ce mai nervos, cu cât înaintam. Acum, când auzisem că Bettjer fusese paralizat de frică, am căzut pradă unor îndoieli groaznice. Se pare că nu prea reușeam să mi le ascund.

– Nu trebuia să vorbim despre așa ceva, a zis Gita. Trebuia să vă fi spus altceva. Martin va fi cu ochii pe dumneata. Așa ne supraveghează pe toți. Și nu trebuie să vă aruncați în luptă când va începe operațiunea.

– Dacă vă pot fi de ajutor, aș vrea să iau și eu parte la ea. M-aș simți ca un copil doar uitându-mă la voi din adăpost.

– Asta s-o zică Martin. Dar și așa, o să vă descurcați bine, Dubin. Sunteți un om cu principii, nu? Dacă ai principii, ai și curaj. Un om cu principii poate folosi frica în avantajul său.

– Credeam că vă îndoiți de existența principiilor.

– *Touché,* a răspuns ea, adresându-mi un zâmbet diabolic, dar fugar. Nu mă-ndoiesc de forța principiilor, Dubin. Spun doar că e o iluzie că sunt cel mai important lucru din viață. E o iluzie după care tânjim cu toții – mai bine principiile decât abisul –, totuși o iluzie. De aceea, trebuie să fim atenți ce considerăm a fi chestiuni de principiu. Disprețuiesc principiile mărunte, încăpățânate, care proclamă binele sau răul în lucruri neimportante. Dar există și principii generoase, mărețe, pe care le au majoritatea oamenilor, Dubin, și pe care le ai și dumneata.

Mi-a adresat un zâmbet plăcut și m-a bătut ușurel pe mână ca să mă liniștească.

În faţă, Martin se oprise la marginea unui alt câmp. A bătut din nou în vergeaua metalică să ne îndemne să tăcem, iar Gita ne-a făcut şi ea semn să înaintăm, apoi şi-a ocupat locul din fruntea şirului. Antonio a apărut în spatele meu. Amândoi ne uitam la ea cum aleargă, aruncându-şi picioarele înainte ca o fetişcană, până a ajuns lângă Martin. Era extraordinară. Nu încăpea nici o îndoială.

– Ce e între ei? l-am întrebat deodată pe Antonio.

El a râs zgomotos şi şi-a scuturat pletele de parcă i-aş fi pus eterna întrebare.

– Cred că Martin e mândru de ea, mi-a răspuns el. Când se uită la ea, îşi aminteşte ce credea odată.

10. LA SALINE ROYALE

5 noiembrie 1944

Dragă Grace,

Mâine voi vedea cum se desfăşoară prima mea operaţiune în teren. E prea complicat să-ţi explic de ce (oricum cenzura îmi va şterge cuvintele). Dar te rog să reţii cuvântul „vedea". Mă duc doar ca observator pentru o zi şi, până când vei primi această scrisoare, mă voi fi întors deja teafăr şi nevătămat şi-ţi voi fi şi scris despre asta. O să trimit ambele scrisori odată, ca să nu te îngrijorezi. Mă simt aşa cum mi-am şi imaginat, de parcă n-ar fi trupul meu, deci mă îndoiesc că voi putea să dorm. Însă, orice s-ar întâmpla, rămân entuziast.

Începem dis-de-dimineaţă, aşa că mă opresc aici. Te iubesc foarte mult şi mă gândesc mereu la tine.

David

*

7 noiembrie 1944

Dragă Grace,

M-am întors la cartierul general teafăr şi nevătămat. Sunt prea dezamăgit de mine însumi ca să-ţi mai spun altceva. O să-ţi trimit altă scrisoare mai târziu în cursul acestei săptămâni.

David

Saline Royale, Salina Regală, se deschisese în 1779 pentru a pune capăt competiției acerbe dintre episcopi și nobili pentru controlul absolut asupra a ceea ce ei considerau o mină de aur. Regele se declarase stăpânul sării din Franța și o vânduse la licitație negustorilor europeni din piețele în aer liber de aici, din Marsal, unde se extrăgeau granulele prețioase.

După invadarea Franței, naziștii rechiziționaseră salinele, ale căror puțuri adânci și întortocheate erau ideale ca depozite de arme, și care ajunseseră cele mai mari din Lorraine. Salinele erau construite ca niște fortărețe înconjurate de ziduri înalte de șase metri din calcar și cărămidă pentru a ține hoții la distanță, iar albia râului Seille forma un fel de șanț de apărare la marginea din nord. Și, dat fiind că armamentul, ce consta în mare parte din proiectile de artilerie, era depozitat la peste 200 de metri sub pământ, erau invulnerabili în cazul unui atac aerian, iar o garnizoană germană era staționată în fostele birouri din mină, ca măsură de siguranță.

Martin și grupul lui operativ fuseseră trimiși în apropierea acestei saline la începutul lunii septembrie pentru a distruge depozitul de armament, dar operațiunea fusese amânată pentru momentul când lupta se mai domolea. Acum, zicea Martin, cei de la Londra voiau ca misiunea să fie încheiată. Între timp, nemții își măriseră stocul de armament, făcând din Saline Royale o țintă și mai atractivă.

Ne strânsesem la aproximativ doi kilometri distanță de saline, în coliba unui păstor, aflată pe câmpul unui fermier care făcea parte din Rezistența locală sau *réseau*. Stând pe podeaua murdară, toți șase l-am ascultat pe Martin, care ne arăta planul operațiunii la lumina unui felinar Coleman. Martin scosese din buzunarul de la haină un pachet de cărți de joc și trăsese una câte una, așezându-le în șiruri, până au format o hartă a salinelor și a zonei din jur. Eu și Biddy ne zâmbeam reciproc. Ingeniozitatea celor de la OSS nu era o vorbă în vânt.

Erau două breşe, spunea Martin, în fortificaţiile salinelor. Singurul lucru pe care îl puteam face era să ne apropiem dinspre nord de porţile masive de oţel din faţă, dincolo de care aşteptau trupele nemţilor. La vest, între ziduri era un spaţiu de câţiva metri, prin care trecea o cale ferată secundară, ce cobora în mină. Şinele, iniţial proiectate pentru transportul sării, erau acum folosite pentru livrarea şi scoaterea armamentului şi ieşeau la picioarele podului de peste Seille, unde se întâlneau cu punctul terminus al căii ferate de pe malul vestic.

Un atac terestru asupra barierei căii ferate nu avea prea multe şanse de reuşită. Să trecem prin vadul râului Seille fără să avem un pod era aproape imposibil. „Seille" înseamnă găleată, iar numele i se trage de la adâncimea râului îngust şi cenuşiu ce curge între malurile abrupte. Chiar şi când se depăşeau cotele de inundaţie, apele rămâneau la cam trei metri sub zidurile de piatră ale digului, acoperite acum cu muşchi şi plante agăţătoare. Iar ceea ce era mai rău, acolo unde şinele treceau prin zidul minei, erau postaţi soldaţi cu două mitraliere MG42 de mare calibru. Totuşi, Martin a pus vârful creionului acolo pe hartă şi a spus că noi şapte vom ataca acea breşă.

– Rahat, a rostit Henri.

– *Tu perds la tête,* i-a zis Christian lui Martin cu un aer jovial. Ţi-ai pierdut minţile.

– Există o cale, i-a răspuns Martin şi, în lumina palidă a lanternei, s-a uitat la noi ca o guvernantă, ca să vadă dacă ghicea cineva în ce consta planul.

– Cu trenul, am spus.

– Bravo, Dubin.

Trecutul lui Martin mi-a oferit soluţia. Membrii din fostul lui sindicat, International Transport Workers, erau atât de dedicaţi Rezistenţei, încât înainte de Ziua Z, germanii trebuiseră să preia controlul asupra căilor ferate franceze, aducând aproape 50 000 de muncitori de la căile ferate germane. Pe când Aliaţii

avansau, majoritatea echipelor de civili fuseseră trimise acasă sau pur şi simplu plecaseră. Depourile erau mereu patrulate, dar naziştii nu avuseseră altă soluţie decât să-i lase pe francezi să conducă trenurile în Franţa pe care o controlau nemţii.

În acea seară, mecanicii de la depoul din Dieuze, aflat la câţiva kilometri spre est, aveau să ajungă la concluzia că locomotiva trenului de aprovizionare pentru nazişti avea nevoie de reparaţii. Urma să fie dusă la atelierul de reparaţii din capătul îndepărtat al şantierului şi va rula încet până acolo. Un kilometru mai departe, Antonio avea să urce în locomotivă, înlocuindu-l pe inginer şi restul echipajului, şi să s-o conducă în plină viteză spre depozitul de armament din mină. Dimineaţa, după operaţiune, Rezistenţa locală îi va lega fedeleş pe membrii echipajului, lăsându-i în tufişuri de-a lungul drumului, unde, dacă erau descoperiţi, ar fi pretins că fuseseră atacaţi de zeci de sabotori cu mult timp înainte.

Martin nu credea că vor surveni impedimente, însă era posibil ca la Salina Regală să apară unele probleme. Dacă nemţii de aici îşi dădeau seama ce se întâmplă, aveau să arunce în aer sau să blocheze şina care ducea la mină, aşa că trebuiau să acţioneze pe ascuns. Erau două gărzi la un macaz aflat la cam doi kilometri de locul unde eram noi, pentru a împiedica traficul neautorizat. Trebuiau să fie neutralizaţi în tăcere. După aceea, dacă se făcea o diversiune în partea cealaltă a salinei, aceasta ar fi acoperit zgomotul locomotivei care se apropia. Asta era sarcina lui Henri şi a lui Christian.

– Aţi mai văzut aşa ceva? Martin ne-a dat un obiect de mărimea unui măr, kaki, cu o plăcuţă galbenă pe care scria T13.

După inelul de deasupra, mi-am dat seama că era o grenadă de mână, dar de două ori mai mare decât una obişnuită.

– Se numeşte Beano. Şi mai am al dracu' de puţine. E ca o grenadă, dar e mai eficientă. Explodează în momentul impactului. Nimeni nu o dă la o parte din drum şi nici nu o aruncă

în râu. Şi, dacă trebuie să o ţii în mână după ce i-ai scos cuiul, poţi s-o faci. Totuşi, nu aş merge cu ea în buzunar, dar am ţinut una timp de câteva minute.

Acea grenadă Beano – de fapt două dintre ele erau pentru Christian şi Henri. Cu toţii urma să ne apropiem dinspre sud, urcând dealurile din spatele minei, iar Christian şi Henri aveau să se ducă spre porţile principale. Aveau aruncătoare de grenade la mitralierele lor MIS, care, chiar dacă trăgeau cu ceva de mărimea unei Beano, acopereau o rază de 90 de metri. Ţinta lor erau cisternele de benzină care aprovizionau garnizoana. Dacă benzina lua foc, toţi soldaţii s-ar fi grăbit să stingă focul ce ar fi ars periculos de aproape de intrarea din lemn spre puţuri şi tonele de muniţie din ele. Dar chiar dacă fiul şi tatăl ratau ţinta, nemţii ar fi strâns soldaţii aflaţi în permisie, pentru a începe să scotocească dealurile învecinate. În acest timp, locomotiva avea să ia viteză pe terasament, să sfărâme bariera şi să ajungă în mină. Exista şi şansa ca impactul locomotivei cu vagoanele pline cu obuze să producă o explozie, dar, decât să se bazeze pe aşa ceva, Martin avea de gând să umple o raniţă cu explozibil, al cărui fitilul îl va aprinde chiar înainte de a sări din tren.

Explozia din mină ar fi avut oarecum efectul unei bombe artizanale, iar puţurile ar fi canalizat suflul exploziei din fiecare capăt. Dacă ne întorceam după deal, pe unde veniserăm, am fi scăpat nevătămaţi. Martin nu se gândea la siguranţa lui, dar nu pricepeam cum ar fi putut să scape cu viaţă din moment ce trebuia să rămână în locomotivă pentru a o conduce peste pod. Cât despre mine şi Biddy, Martin plănuise să aşteptăm pe panta dealului. Am fi văzut bine ce se petrecea, dar am fi avut nevoie de doar câteva secunde ca să ajungem în vârf şi apoi iarăşi la baza dealului.

– Dar fiţi atenţi la friţi, ne-a spus Martin. Ar putea patrula, în căutarea sabotorilor care au aruncat grenadele.

Urma să începem la 5.00 a.m. Ne mai rămâneau cam șase ore de somn, dar eram prea surescitat ca să încerc.

Înainte să mă culc, Gita a venit să vadă cum mă simțeam. Încă mai era îngrijorată că-mi spusese prea multe cu poveștile ei despre Bettjer.

– Sunt în regulă, am liniștit-o eu. Sunt sigur că, înainte să adorm, mă voi gândi la cei pe care i-am lăsat acasă și mă voi întrista, asta simt de obicei soldații. Dar, în cele din urmă, sunt fericit că știu ce se simt soldații.

– Sunt norocoasă, a spus ea. Nu am casă. A vârât un băț în pământ și s-a uitat la el. Lui Robert nu-i place să vorbim despre ce-i acasă, a zis ea încetișor. Spune că nu le face bine soldaților. Dar nu ar fi normal să uite complet, nu-i așa?

– Bineînțeles, i-am zis eu.

Ea a rămas cu privirea coborâtă, dar a zâmbit cu nostalgie pe când răscolea pământul.

– Dubin, v-am zis vreodată că mama mea a fost ucisă pentru că adăpostea evrei?

– Nu. Nu mi-ați spus că a fost o eroină.

– Nu, a răspuns Gita cu hotărâre. Nu a fost eroină. A făcut-o pentru bani. Evident că-i ura pe naziști. Era mereu îngrijorată că mă vor trimite în Germania ca să devin nemțoaică, așa cum făcuseră cu zeci de copii polonezi din orașul meu. Dar un bărbat, Szymon Goldstein, a venit la ea când naziștii începuseră să-i aresteze și să-i deporteze pe evrei la Lublin. Goldstein era patronul unei tăbăcării și fusese bogat înainte de război. Și fusese odată și iubitul mamei. Legătura lor se sfârșise prost, ca mai toate pe care le-a avut mama. Se purtau urât unul cu celălalt, dar ea era singura poloneză suficient de îndrăzneață ca să primească bani de la el. Era o sumă enormă. Chiar și așa, Dubin, nu am fost deloc de acord cu asta. Dar mama mea refuza cu obstinație să asculte sfaturile înțelepte ale altor oameni. Așa că, în toiul nopții, Goldstein, nevasta lui

şi cei patru copii s-au furişat în căsuţa noastră şi au locuit în pivniţă de atunci. Acea lună pe care au petrecut-o la noi a fost ciudată – mama mea sub acelaşi acoperiş cu madame Goldstein, care o disprețuia, aceşti şase oameni ale căror zgomote le auzeam mereu de dedesubt, de parcă ar fi fost nişte şoricei. Apoi, au fost trădaţi. Naziştii mai găsiseră un evreu care se ascunsese în pădure. Ca să-şi scape pielea, le-a spus unde se afla familia Goldstein. Cei de la SS au intrat în casă, i-au găsit pe mama şi pe toţi din familia Goldstein şi i-au împuşcat. În acea zi, încercam să fac rost de cărbuni. Când m-am întors, cadavrele erau puse unul peste altul în faţa uşii, ca un avertisment pentru cei care ar fi vrut să facă la fel ca ei. Mă gândeam că, dacă m-aş fi întors la timp, i-aş fi putut salva. Dar n-am idee cum. Oamenii îmi spun ce norocoasă am fost că n-am murit şi eu, dar cum pot să-mi amintesc de aşa ceva ca de o mană cerească? Cât timp vorbise, înfipsese acel băţ în pământ. Dubin, ce părere aveţi?

– Cred că e o poveste îngrozitoare. Îmi pare foarte rău pentru dumneata.

– Da. Nu a mai zis nimic câteva clipe, apoi a scos băţul şi l-a aruncat. În această seară ne vom gândi amândoi cum erau cei de acasă înainte să devenim soldaţi.

Înainte să se ducă la culcare, mi-a luat mâna într-ale ei. I-am fost recunoscător Gitei că-mi istorisise povestea ei, pentru că îmi amintea pentru ce luptam, dar asta nu mă ajutase să adorm. În schimb, m-am uitat la Martin cum împacheta materialul explozibil în raniţă. Avea o sticlă de coniac, din care mi-a dat şi mie, iar eu am tras o duşcă zdravănă, în speranţa că mă voi ameţi. Era clar că Martin voia să radă toată sticla. Nu mi se părea o alegere inspirată, dar pregătea încărcătura cu agilitate. Era mai mult dinamită, 16 batoane de TNT fixate pe un strat de rumeguş, fiecare cântărind peste jumătate de kilogram. Martin avea să le lege pe toate în jurul unui detonator, dar mai

întâi trebuia să pregătească fitilul. Stătea afară, aprinzând şi reaprinzând fitiluri de diferite mărimi şi notând cât de repede se ardeau. Plănuia să agaţe explozibilul la fereastra locomotivei, ca acesta să-şi facă efectul scontat, dar sincronizarea era totul. Dacă explozibilul era detonat prea repede, avea să arunce locomotiva în Seille; dacă explozibilul lua foc prea târziu, nemţii ar fi avut timp să stingă flăcările. I-am ţinut capetele fitilurilor, uitându-mă la flama ce se îndrepta spre mine. Trei metri, 15 centimetri, a calculat el în cele din urmă. Avea cam patru minute să scape cu viaţă. Când a terminat, a pus încărcătura într-un sac verde, din pânză.

– E timpul să ne culcăm, mi-a spus el. M-a bătut pe umăr. E palpitant, nu?

– Domnule maior, i-am zis eu. Aş vrea să fac ceva mai mult decât să asist.

– Dubin, tu eşti aici pe post de observator.

– Sincer, domnule, dacă ceva merge prost, nu cred că le va păsa nemţilor de ce suntem aici. Mai bine am participa şi noi.

– Vom vedea. Acum, culcă-te. Mi-a zâmbit. Poţi să cari raniţa dimineaţă. E a naibii de grea.

Biddy adusese un cort triunghiular pentru noi doi. Totul se desfăşura aici conform unor ciudate reguli casnice. Credeam că sunt o persoană ordonată, dar Bidwell era de-a dreptul tipicar: bocanci, armă, raniţă, toate puse în perfectă ordine. Dormind cu fratele meu în bucătăria părinţilor, mă gândeam câteodată că m-aş simţi ca acasă într-o tabără militară. Când am traversat oceanul, ofiţerii se lăfăiau în cabinele de sus, iar soldaţii de dedesubt dormeau cu schimbul în şirurile de paturi de campanie suspendate între stâlpi aflaţi la câte 60 de centimetri, ca nişte rafturi. Puntea era înţesată ca un stup de albine, ceea ce făcea ca buna dispoziţie a trupelor să fie mai mare – şi mai de invidiat.

Acum, m-am strecurat înăuntru şi am găsit o coală de hârtie şi un creion în haină şi m-am dus afară să le scriu scrisori

lui Grace şi părinţilor mei la lumina focului. Nu aveau să primească scrisorile dacă planul nu dădea roade, dar era un ritual pe care mă simţeam obligat să-l duc la bun sfârşit. După ce-am terminat, m-am băgat în cort. Deşi nu am făcut zgomot, l-am trezit pe Bidwell.

– Pot să vă vorbesc, domnule? Rareori făcea Biddy uz de acest limbaj regulamentar. Locotenente, a zis el, nu m-ai înţeles bine azi. Şi mă tot apasă pe suflet. În legătură cu soldatul ăla negru cu care n-am mai vorbit? Nu mă simt mai bun decât el, locotenente. Deloc. Îi ştia pe mama şi pe tata, iar pe acasă se tot certau şi nu voiam să-mi aud vorbe. Dar nu-l disprețuiam că era de culoare. Mă jur pe ce am mai sfânt.

Avuseseră loc prea multe incidente, dar nu prea era vreme să le dezbatem.

– Mă bucur să aud asta, Biddy.

– Da, domnule.

Nu ne-am mai spus altceva.

11. ACȚIUNE

M-am trezit încă visând muzică. Biddy era deja în picioare, își făcea meticulos bagajul, și am strâns cortul împreună.

– Biddy, m-am visat cântând la clarinet.

– Asta făceai tu, cântai la bucata aia de lemn?

– Da. Acum, n-a mai rămas nici măcar muștiucul. Credeam că sunt Benny Goodman, Gideon. Dar nimeni nu era de acord cu mine.

El a râs și am vorbit despre muzică. L-am întrebat ce muzicieni preferați are.

– Duke, mi-a răspuns el. E grozav!

– Cred și eu.

– Locotenente, ai făcut parte dintr-o formație?

Aici, pe dealurile din Lorraine, gata să-mi risc viața pentru prima dată de când plecasem la război, am simțit blândețea nopților de vară când cântam pe veranda lui Mo Freeman. Când eram boboci, vecinii nu erau foarte entuziasmați, dar când am ajuns în ultimul an, reușiserăm să atragem un public numeros.

– Mortal, am spus eu repetând complimentul pe care ni-l adresam reciproc după ce improvizam câte ceva. Nu am mai cântat așa de ani de zile.

– Ce s-a întâmplat cu voi?

– Eh, ne-am maturizat cu toții. Eu m-am dus la Colegiul Easton. Mo merita bursa mai mult decât mine, dar era negru. Totuși, a ajuns și el bine. L-am văzut înainte să plec. Știi cum

e, am trecut pe la toţi cei care voiam să-şi aducă aminte de noi dacă se întâmpla ceva şi le-am cântat. S-a dus la Medicină. Mai erau doi negri cu el în grupă, dar trecuse de ce era mai greu. A şi terminat facultatea. Râdea, întrucât cei de la recrutări nu ştiau ce măsuri să ia cu el. Nu voiau să recruteze un doctor de culoare. Dacă e aici, e soldat în trupele de negri. Şi asta nu-i în regulă, Biddy.

– Nu domnule, sigur nu-i în regulă.

Mi-era greu să cred că-i schimbasem părerile peste noapte, dar părea sincer.

Antonio era plecat de peste două ore. Cei şase care mai rămăseserăm ne-am pus în mişcare după 5.30, urcând cu precauţie primele dealuri. Când ne-am oprit la un moment dat, Henri ne-a arătat un cuib de barză, de mărimea unui coş pentru recoltă, pe acoperişul unei ferme de lângă un iaz.

La jumătatea drumului, în spatele salinei, ne-am despărţit de Henri şi de Christian. Fiecare dintre noi le-a urat mult noroc.

– *Rahat,* a răspuns Henri.

Nu cred că am mai auzit vreo veste de la el în următoarele douăsprezece ore. În întuneric, avea să-şi ocupe fiecare poziţia pe un deal alăturat dinspre nord. Nemţii patrulau pe lângă zidul salinei pe timpul zilei, dar noaptea se bazau pe santinelele postate în turnuri. Dacă Henri şi Christian nu făceau zgomot, puteau să arunce grenadele şi să plece aproape imediat. Zidul avea să-i protejeze de forţele inamicului, cărora avea să le ia mult timp să iasă.

Pentru a le da lui Henri şi Christian semnal să tragă, locomotiva condusă de Martin avea să şuiere o dată, indicând că gărzile de la macaz fuseseră anihilate. Nemţii nu aveau cum să facă prea mult zgomot dacă veneau de pe linia principală, dar, după un minut, grenadele aveau să explodeze printre hambarele cu sare.

Rămas fără călăuzele salc, Martin a apăsat un buton de pe tunica de sub haina sa şi o busolă i s-a deschis pe piept; era cu susul în jos ca să poată citi ecranul fosforescent. Fusesem atât de absorbit, încât uitasem în mare parte de ce venisem. Dar, văzând cât de elaborat era planul, dispozitivele ingenioase pe care le primise Martin de la OSS şi cooperarea celor din Rezistenţă, nu era urmă de îndoială că Martin acţiona la comanda celor de la OSS. Teedle se înşela, chit că era vorba de prejudecăţi de ordin politic, de egoism sau de lipsă de comunicare.

Despărţirea de Henri şi Christian îi împovărase pe Martin şi Gita, care ne ghidau într-o tăcere apăsătoare pe când urcam. Uneori, Martin lua o fâşie de pânză din sacul lui şi o agăţa de ramura câte unui cruşin sau a altui copăcel, ca să marcheze drumul de întoarcere. Nu eram sigur dacă se lumina de ziuă, căci mai era o oră până în zori sau dacă mi se obişnuiseră ochii cu întunericul, dar se vedeau fuioare de ceaţă sub pătura de nori. Când am ajuns în vârf, Martin a luat încărcătura de explozibil de la Bidwell. Mă chinuisem să o car, dar Biddy mi-o luase, cărând-o, de parcă n-ar fi fost mai grea decât un sufertaş cu masa de prânz.

– Domnilor, a spus Martin. Aici ne vom despărţi. Vă sfătuiesc să coborâţi cam o sută de metri. Veţi vedea foarte bine ce facem. Şi nu uitaţi, fiţi cu ochii în patru după nemţălăi.

– Şi dacă vrem să ajutăm? am întrebat eu.

Martin a dat din umeri de parcă nu-l interesa.

– Cred că Gita ar avea nevoie de un ajutor, în locul lui Bettjer.

M-am uitat la Biddy. Judecata lui era mai simplă.

– Domnule locotenent, mi se pare că e mai bine să fim cu oameni care ştiu ce fac.

Îmi dădeam seama că Martin se aşteptase la aceste răspunsuri, nu pentru că Biddy ar fi fost un om deosebit, ci

dimpotrivă. Era un omagiu adus soldaților noștri, care ar fi făcut aceeași alegere.

Înainte să-și ia la revedere, Martin mi-a slăbit cureluşa de la cască.

– Nu cred că vrei să ai aşa ceva în jurul gâtului când va avea loc explozia, Dubin. Ar putea să te sufoce. Ține-te după Gita, mi-a zis el. O să te îndrume.

Rolul nostru era să-l acoperim pe Martin. Am coborât dealul în spatele lui. La bază, se afla câmpia de lângă Seille, la vreo 400 de metri la sud şi est de macaz. Înaintea noastră erau şinele de tren şi am sărit peste ele unul câte unul, aruncându-ne în vegetația înaltă de pe maluri. Gita îl urma pe Martin, iar eu pe ea; Biddy venea în spatele meu. Ne mişcam încet. Martin dădea la o parte crengile ca pe o draperie, dar tot mi s-au agățat hainele de nişte tufişuri cu spini, care m-au zgâriat pe față şi m-am împiedicat de câteva ori pe pământul moale. Ne-am tot târât pe drumul ăsta vreo jumătate de oră, până când Martin s-a oprit brusc şi şi-a ridicat mâna.

Văzuse în față doi nemți care păzeau macazul. Bineînțeles, erau nişte puşti. Stăteau pe două cutii de muniție, iar pe a treia o foloseau ca masă pentru jocul de cărți, pariind pe țigări şi blestemându-şi soarta la fiecare pot pierdut. Erau îmbrăcați în uniforme, cu căştile pe cap. Mitralierele le aveau la spate, dar nu vor avea timp să ajungă la ele, căci vor fi doborâți înainte să facă vreo mişcare; erau patru soldați contra două santinele. Martin a făcut nişte gesturi cu mâinile, care însemnau că el va înainta până când se va afla în spatele celor două santinele. Când va țâşni din tufişuri, somându-i să se predea, noi trei ne vom grăbi să-i înconjurăm.

Martin făcuse vreo zece paşi prin tufăriş, când s-a oprit din nou. Soldații erau concentrați asupra jocului, dar, după o clipă, am auzit acelaşi lucru ca şi Martin: zgomotul făcut de locomotivă, care creştea în intensitate.

Cei doi nemţi au auzit zgomotul în acelaşi timp, amândoi stând încă jos, dar cu mitralierele în mână. Credeam că procedau într-un anumit fel cu trenurile care treceau, dar fuseseră luaţi prin surprindere şi zbierau unul la altul, neştiind ce să facă. Unul a luat-o repede spre calea ferată, ajungând la câţiva metri de ascunzătoarea noastră din tufişuri, apoi s-a grăbit să se apropie de zgomotul locomotivei, la cotul pe care îl făcea dealul. Celălalt se uita peste umăr, pe când îşi căuta staţia de emisie-recepţie. Se îndrepta fix spre locul unde se ascunsese Martin, în tufişurile de pe mal.

Martin l-a ucis repede. Era un expert, dacă te luai poveştile pe care le istorisea. Când soldatul s-a întors ca să vadă ce face camaradul său, Martin a ţâşnit din tufiş, ghemuindu-se ciudat, de parcă voia să-şi atenueze căderea sau măcar să nu fie văzut în caz că auzise cineva bufnitura. Când s-a apropiat de băiat, a aruncat o pietricică pentru a-i distrage atenţia. Neamţul îşi îndreptase puşca în direcţia din care venea zgomotul când Martin i-a sărit în spate, l-a prins de gât cu o sârmă, a strâns-o, l-a prăvălit pe soldat pe locul lui şi şi-a înfipt genunchiul în spatele soldatului până când l-a dovedit. Singurul zgomot care s-a auzit a fost cel al cizmelor grele ale băiatului, care loveau pământul întărit de sare.

Văzusem cadavrele mutilate, eviscerate şi fără mâini sau picioare care erau transportate în maşinile Crucii Roşii la Nancy şi mai văzusem oameni morţi pe când eram cu colonelul Maples, dar nu văzusem decât o dată pe cineva murind, atunci când fusesem trimis ca reprezentant al departamentului să asist la o spânzurare. M-am uitat imediat în altă parte când am auzit trapa deschizându-se. Dar acum, moartea acelui soldat mi s-a părut mult mai puţin spectaculoasă decât mă aşteptam. Viaţa se îndreaptă spre acest moment şi noi o ştim cu toţii, oricât ne străduim să uităm. Robert Martin şi-a şters sârma de mănuşi înainte să o bage în buzunarul lateral

al hainei; se pricepea de minune la asta. Nu părea deloc afectat de isprava lui.

Ne-a făcut semn să înaintăm, iar el s-a dus spre locomotivă. Când am ajuns acolo, celălalt soldat neamț era la pământ, cu fața plină de sânge. Antonio oprise locomotiva condusă de tânărul soldat, apoi îi zdrobise băiatului obrazul cu o cheie fixă, pe când încerca să urce scara spre cabină. Acum, gemea, scoțând un sunet gutural. După cum arăta, nu credeam că va supraviețui, dar Martin a îndesat un pumn de frunze în rana care fusese odată gura băiatului și l-a legat cu șireturile de la bocancii pe care-i purtase sub jambiere.

Apoi, am stat în tăcere în fața uriașei locomotive cu aburi pe care Antonio o furase, ajutat de cei din Rezistență. Era de înălțimea a patru bărbați și lungă de vreo 30 de metri, cu șase roți de oțel și un boiler negru în spatele farului din față. Spre deosebire de trenurile americane, turbina era expusă. Nu prea aveam timp să-o admirăm. Gestul lui Martin a făcut-o pe Gita să o rupă la fugă, iar eu și Biddy ne-am luat după ea. Când m-am uitat în urma mea, Antonio și Martin se aplecau să schimbe macazul.

Ne-am întors, alergând pe malului râului atât cât ne permitea vegetația. După 30 de metri, în spatele unui cot în zid, am traversat din nou șinele și am început să urcăm dealul în patru labe pe o potecuță care suia abruptă pe coama dealului.

La trei sau patru minute după ce l-am părăsit pe Martin, am auzit șuieratul locomotivei. Trenul se pusese în mișcare. În timp ce alergam, am numărat până la 60, iar imediat după aceea s-a auzit zgomotul făcut de grenadele aruncate de Henri și de Christian. Eram suficient de aproape de salină ca să auzim strigătele alarmate din garnizoana germană – țipete de groază și un urlet de sirenă – și să vedem o pată de culoare în dreptul norilor. Am continuat să urcăm până am văzut de sus salina și terasamentul aflate la vreo 200 de metri de bariera pe

care Martin se pregătea s-o atace. Părea să fie un singur trăgător. Înăuntrul zidurilor înalte, flăcările se zăreau doar parţial, iar în lumina pe care o răspândeau am putut vedea furnicarul de soldaţi care se revărsa în acea direcţie.

Atunci, locomotiva a început să gâfâie la curbură, mergând cu doar 15 kilometri pe oră şi legănându-se pe vechiul terasament. Cei trei mitraliori se întorseseră ca să se uite la foc, dar zgomotul făcut de tren i-a atras atenţia unuia dintre ei. A luat-o spre terasament cu mâinile în şold, zăbovind pentru o clipă nesfârşită, dar apoi, fără să-şi schimbe poziţia, a început să le facă semne disperate tovarăşilor săi, pentru că-şi dăduse seama că grenadele şi locomotiva care venea înspre ei făceau parte din strategia aceluiaşi atac.

Uitându-mă de sus, m-am panicat pentru scurt timp când mi-am dat seama ce s-ar întâmpla dacă mitraliorii erau suficient de isteţi încât să tragă în şină. Cu nouă sute de gloanţe pe minut, mitralierele MG42 ar fi putut afecta îmbinările, făcând trenul să deraieze, poate chiar să cadă în Seille. Dar evident că nu se gândiseră la acea alternativă şi se pregătiră să-şi doboare atacatorii într-un mod mai direct. Un soldat a fixat mai bine mitraliera MG42 pe trepied, în timp ce trăgătorul şi-a pus casca pe cap, iar cel de-al treilea membru al echipei a încărcat banda cu muniţie. Lângă noi, Gita a ridicat puşca semiautomată M1 şi ne-a făcut semn mie şi lui Biddy să ne dăm din drum. Înainte ca germanii să tragă, am început să-i împuşcăm noi. Nu aveam o poziţie prea bună la început, iar trăgătorii îşi îndreptaseră armele spre noi. Când ţeava lungă a mitralierei mi-a apărut în câmpul vizual, am tremurat de groază şi am început să trag cu sete, până când unul dintre gloanţele noastre, poate chiar al meu, l-a doborât pe trăgător. După asta, ceilalţi doi s-au retras în interiorul zidurilor, târându-l pe cel împuşcat după ei.

Când am lăsat jos puşca, inima îmi bătea să-mi spargă pieptul şi nu mai aveam aer. Participam la război. Eram în toiul

bătăliei. Însemnătatea acestui lucru m-a pătruns deodată, dar deja simțeam că încep să fiu dezamăgit. Jos, locomotiva înainta pe șină ca o găină beată, iar sacul de pânză cu explozibili se vedea acum în cabina conductorului.

Atunci l-am zărit pe Martin care se târa de-a lungul porțiunii de teren dintre râu și zidul înalt al salinei. Atunci când locomotiva a trecut pe lângă el, s-a ridicat din nou în picioare și a luat-o la fugă pe calea ferată, profitând de faptul că locomotiva din fier îl ascundea vederii. După ce a trecut de curbura zidului, și-a luat rucsacul și a scos două funii, ambele cu cârlige de prindere, pe care le-a înfipt în crăcanele a doi copăcei. Sprijinindu-se astfel, s-a întors cu spatele la râu, iar apoi, fără să ezite, a alunecat pe aurocamentul din beton al malului, dispărând în apă.

Am auzit brusc lătratul unei mitraliere în stânga mea. Am tresărit înainte să-l aud pe Biddy strigând. El trăgea, iar Gita i se alăturase imediat. Unul dintre mitraliori se întorsese la MG42. Am tras și eu, recului făcând să-mi sară pușca de pe umăr și să mă izbească în obraz, dar mitraliorul se retrăsese deja în spatele zidurilor. Unul dintre nemți închisese poarta joasă din fier, dar era subțire și nu reprezenta un obstacol pentru locomotiva care a sfărâmat-o, după care a luat-o în jos, spre mină. Gita a scos un țipăt, iar noi am rupt-o la fugă.

Odată ce am ajuns în vârf, Gita s-a ghemuit și s-a rostogolit de pe deal ca o minge. Mi-am dat și eu drumul, dar m-am răsucit și m-am lovit de un ciot de copac. Biddy a venit și el rostogolindu-se ca un bolovan. Am alergat câțiva metri, apoi m-am împiedicat și am reușit să fac ce voisem, adică să mă rostogolesc pe o parte de pe deal, să aterizez dureros și să fac un salt înainte.

În toiul acestor evenimente, am auzit din tunel un zgomot puternic de metal ce se ciocnea și mi-am dat seama că locomotiva se izbise de vagoanele pline cu armament. Fizicienii ar fi spus că avuseseră loc de fapt două explozii, cea din sacul de

pânză, iar apoi cea a armamentului, dar eu am auzit un singur bubuit asurzitor, urmat de o lumină puternică şi de o căldură groaznică, suflul ridicându-mă de la pământ. Am zburat prin aer cam o secundă, apoi am aterizat cu o izbitură. Uitându-mă în sus, am văzut coloane de foc enorme dincolo de deal, iar în apropiere, o grămadă de fiare contorsionate fumegând, o bucată din locomotivă care se împlântase în pământ ca o săgeată. În mod inexplicabil, genunchiul îmi pulsa de durere.

– Acoperă-te, a zbicrat Biddy la mine.

Casca îmi zburase de pe cap. Am văzut-o mai sus pe deal, dar mă împresura o ploaie de noroi, pietre şi metal încins. Timp de un minut, au căzut din cer tot felul de resturi, crengi şi fragmente de obuze, cu un zgomot asemănător urletului unui lup, apoi a plouat cu şiroaie de apă din râu şi noroi de pe maluri. Spre sfârşit, aerul s-a umplut de frunze şi de un praf dens şi strălucitor. Aproape apucasem casca când se auzi o a doua explozie care mă aruncă la pământ, ca şi prima. Suflul acesteia a fost mai puţin violent, dar flăcările s-au ridicat mai sus, iar rămăşiţele fierbinţi a ceea ce fusese distrus au căzut din cer un timp mai îndelungat.

Îmi mai ţineam mâinile deasupra capului când Gita m-a plesnit peste fund. Am tresărit imediat şi am auzit-o râzând.

– *Allons-y!*[1]

A pornit-o în jos pe deal. Biddy se pusese deja în mişcare şi am luat-o la fugă după el. Alerga bine pentru un bărbat de dimensiunile lui, dar nu avea rezistenţă. Eu mai aveam capacitatea pulmonară a unui înotător, aşa că l-am întrecut în cele din urmă, însă nu mă puteam compara cu Gita, care fugea ca o vulpe printre fâşiile de pânză pe care le agăţase Martin, oprindu-se numai când am ajuns la ultimul câmp pe care-l traversasem în acea dimineaţă. La marginea unei păduri, Gita

[1] Să mergem! (în lb. franceză, în original)

s-a uitat să nu fie nemți, dar știam cu toții că focul care ieșise din tunel ca din gura unui dragon trebuia să fi distrus garnizoana. Biddy a ajuns și și-a pus mâinile pe coapse, gâfâind.

– Dar Martin? am întrebat-o eu când mi-a făcut semn că totul era în regulă.

– Nu ne facem griji niciodată în privința lui Martin, a zis ea.

– Pentru că e în siguranță?

– Pentru că altfel am înnebuni. *Regarde!*[1]

Traversând câmpul, Henri și Christian veneau agale înspre noi, amândoi părând atât de ușurați, față de cât de triști erau când plecaseră, că nici nu i-am recunoscut la început. Își lăsaseră puștile ca să nu pară prea amenințători și se apropiară cu bocancii lor noroioși și salopetele umede, zâmbind cu gura până la urechi. Se părea că lui Henri îi lipseau majoritatea dinților din față. Au îmbrățișat-o întâi pe Gita, apoi pe Biddy și pe mine. Henri m-a ridicat practic de la pământ și m-a strâns zdravăn în brațele lui puternice; simțindu-i mirosul masculin, m-a învăluit un sentiment de mândrie pentru ceea ce realizaserăm împreună și pentru mica mea contribuție.

– Le-am arătat noi, a spus Henri în franceză.

Ne-a zis că drumul până la coliba oierului fusese fără primejdii. Acolo făcuseră focul și umpluseră o damigeană cu apă de la un izvor din apropiere. Am stat cu toții pe jos, bând și încălzindu-ne în timp ce-i așteptam pe Antonio și Martin. Pe când ne aminteam fragmente disparate din operațiune, fiecare frântură ne făcea să râdem, dar în fond nu exista glumă mai reușită decât că eram încă în viață.

Când m-am încălzit, mi-am suflecat pantalonii de stofă ca să văd ce aveam la genunchi. Era o rană doar de un centimetru lățime, dar adâncă, o gură căscată în mijlocul unei mari pete

---

[1] Privește! (în lb. franceză, în original)

purpurii. Nu ştiam cum se întâmplase. Examinând marginile rănii, n-am simţit că ar fi intrat ceva în ea.

– Pentru asta vrea o Inimă purpurie? îl întrebă Gita pe Biddy în engleză, când m-a văzut cercetându-mi rana.

Găsisem trusa de prim ajutor în buzunarul de la haină, iar Gita m-a ajutat să curăţ rana cu tifon. Peste tăietură a presărat sulfamidă dintr-un pliculeţ, apoi a făcut un bandaj din tifonul rămas. În timp ce-mi bandaja genunchiul, mi-a spus că va dura în jur de o săptămână până să mai dansez la cabaret.

– Mademoiselle Lodz, vă pricepeţi foarte bine să faceţi un bandaj. Cum aţi învăţat?

– În Marsilia, la spital. Am văzut şi am învăţat.

– De asta aţi vrut să lucraţi într-un spital? Ca să bandajaţi pacienţi?

– Deloc. Am vrut să fur opium.

Mi-a zâmbit larg. Mai mult decât orice, Gitei Lodz îi plăcea să şocheze, iar eu eram o pradă uşoară.

– Vă drogaţi?

– Un pic. Ca să-mi mai alin durerile. În mod obişnuit, le vindeam drogaţilor. Războiul este nemilos cu aceşti oameni, Dubin. Am supraviţuit datorită dependenţei lor – până l-am întâlnit pe Robert. Dar sunt o infirmieră bună. Am ceea ce trebuie: un stomac de fier şi o inimă miloasă. Chiar şi un om pe care l-aş dispreţui şi ar fi sănătos tot mi s-ar părea că e invalid.

– Nu credeţi că e un paradox să fii soldat şi infirmieră în acelaşi timp?

Ea a ridicat impasibilă din umerii ei mici.

– V-am spus, Dubin, nu lupt ca să omor oameni. Sau să cuceresc.

– Atunci de ce?

Mi-a tras pantalonii în jos până la bocanci şi i-a netezit. Apoi, s-a aşezat din nou pe vine.

– Dubin, îţi voi spune exact cum stă treaba cu mine. Lupt pentru că naziştii greşesc şi noi avem dreptate, iar ei trebuie să piardă. Dar lupt şi împotriva morţii. O văd în butoiaşul fiecărei arme, pe chipul fiecărui neamţ, iar când îi învingem pe duşmani, mă gândesc de fiecare dată că astăzi am supraviețuit. *Tu comprends?*[1]

Şi-a încheiat monologul ridicând amuzată din sprâncene, dar ochii ei căprui scăpărau. Ştiam că îmi spusese ceva extraordinar, dar nu am pătruns sensul vorbelor sale. Acum, eram bucuros că eram teafăr şi mă simţeam puternic cât zece oameni.

– Mi-e teamă că sunt prea limitat ca să înţeleg, mademoiselle.

– Nu, Dubin, nu înseamnă că eşti încet la minte. Stătea zâmbind cu buzele strânse. Înseamnă că eşti norocos.

Planul presupunea să rămânem în coliba ciobanului până când ne strângeam cu toţii, iar cei din Rezistenţa locală ne asigurau liberă trecere. Christian a coborât până la fermă să vadă dacă era vreun pericol.

– Totul e-n regulă, ne-a zis el.

Se zvonea că armata lui Patton înaintează. Nemţii aveau treburi mai urgente decât să hăituiască vreo câţiva luptători de comando rătăciţi pe teritoriul lor.

Antonio a ajuns după jumătate de oră şi s-au repetat îmbrăţişările, în ciuda faptului că faţa şi uniforma îi erau pline de noroi.

– *Nom de nom*[2], a zis el. Ditamai explozia! Eram la mai mult de un kilometru distanţă şi m-a izbit atât de tare de malul râului, încât am crezut că mă sufoc. Când m-am uitat în sus, nu mai era nici un copac pe o rază de cinci sute de metri de la tunel.

Când am auzit această descriere a exploziei, m-am îngrijorat şi mai tare în privinţa lui Martin, dar Gita nu-şi făcea

---

[1] Înţelegi? (în lb. franceză, în original)

[2] La naiba! (în lb. franceză, în original)

deloc probleme. Exact cum spusese, Martin a apărut după o oră şi jumătate. Nu mai avea raniţă şi cască, iar genunchiul îi ieşise prin pantalonii rupţi. Era ud până la piele, dar bucuros. Fluierând, venea zburdând pe câmp.

Când cei de la OSS plănuiseră operaţiunea, în toamnă, inginerii lor calculaseră că Martin avea să supravieţuiască exploziei sărind de pe calea ferată în Seille şi înotând. Ştiind cât timp mai avea, va plonja înainte ca totul să explodeze, acolo unde apa era suficient de adâncă pentru a nu fi lovit de resturile care cădeau.

Dar acel plan fusese pus la punct înainte de ploile necontenite din toamnă. Seille, un râu destul de liniştit, îşi depăşise cu trei metri cotele normale, iar acum curgea învolburat. De aceea Martin pusese acele frânghii, ca nu cumva să-l poarte curentul înapoi spre tunel. În practică a fost cu totul altfel când a explodat puţul.

– Ce idioţenie am făcut, ne-a zis el. Bine că nu mi-am distrus braţele.

Când s-a produs explozia, frânghiile i-au intrat în carne, arzându-i palmele, deşi purta mănuşi, iar suflul ei l-a scos pe Martin din apă. A fost luat de ape mai departe, dar era prea năucit ca să încerce să se sprijine cu picioarele sau cu mâinile şi a fost purtat de curent cel puţin 100 de metri, până s-a oprit într-un baraj de noroi şi piatră aruncate de explozie în Seille, chiar în direcţia opusă atacului. Înotând spre malul stâng, s-a târât în grabă pe deal, aşteptându-se să fie împuşcat în orice clipă, dar de sus nu a văzut nici un soldat mişcându-se prin fumul care nu se mai risipea. Se părea că garnizoana fusese ştearsă de pe faţa pământului.

– Ce locomotivă frumoasă! a spus Martin pe când trecea din nou în revistă ce se întâmplase. Locomotivă Hochdruck proiectată de Henschel. Pe când îşi amintea, fericirea şi uimirea îi dispărură de pe chip. Ce ghinion au avut băieţii ăia, a zis el brusc.

Nimeni nu a mai spus nimic despre cei morți.

După ce am traversat alt câmp, am ajuns la șosea, unde un fermier bătrân venea spre noi într-o căruță trasă de cai și încărcată cu struguri proaspăt culeși. Cu fețele lor pline de praf, tovarășii mei arătau ca norii de pe un cer întunecat. Martin ne-a ordonat să ne croim drum până la căruță ca să ne ascundem. Eu și Biddy am fost primii. Simțeam cum strugurii se strivesc sub greutatea mea, iar sucul lor îmi păta uniforma. M-am așezat pe o parte ca să-mi protejez genunchiul, apoi am auzit zgomotul pe care-l făcea Gita mișcându-se printre ciorchini. M-am trezit deodată cu ea peste mine, cu piciorul peste al meu, cu fața și bustul la mică distanță de mine, sucul fructelor scurgându-se între noi, dar nu a făcut nici un efort să-și schimbe poziția și nici eu, și am rămas așa până când fermierul a ajuns înapoi la contesa de Lemolland.

12. PETRECEREA

La contesa de Lemolland avea loc o petrecere. Explozia se auzise chiar şi aici, iar flăcările uriaşe, de un portocaliu fosforescent se înălţaseră pe cer la aproape doi kilometri. Cei din casă se întrebau dacă supravieţuiserăm. Contesei nici nu-i trecuse prin gând că nu şi, de îndată ce candelabrele au încetat să se mişte, a poruncit să înceapă pregătirile pentru *une grande fête*[1]. Când am ajuns noi, câteva zeci de localnici, toţi simpatizanţi ai Rezistenţei, se strânseseră în curte. Se repetau scenele atât de bine cunoscute – îmbrăţişări, strigăte şi un pahar de coniac în fiecare mână. Un miel întreg era pus la frigare în curte, aproape de grajduri. Noi şapte – eu şi Biddy, Henri, Christian, Antonio, Gita, Martin – stăteam unul lângă altul printre struguri, arătându-ne pumnii şi lăudând Franţa şi America, în râsetele şi aplauzele tuturor. Era trei după-amiază, iar eu şi Biddy am fi putut ajunge la cartierul general până se întuneca, dar nu m-am gândit la asta. Cu braţul în jurul mijlocului subţire al Gitei, iar cu cealaltă mână pe umerii laţi ai lui Biddy, mă simţeam euforic şi liber, aşa cum nu mai fusesem vreodată.

Mirosul cărnii care se rumenea mi-a trezit pofta de mâncare, dar cel mai mult îmi doream să-mi dau jos uniforma plină de noroi, suc de struguri, sânge, ca să nu mai zic ce umedă şi încălzită era. Gita îl trimise pe Bettjer, care era beat, să ne aducă nişte

---

[1] O petrecere de pomină (în lb. franceză, în original)

salopete uscate mie şi lui Biddy; ne-am schimbat în dormitorul fermierului, de deasupra hambarului. Genunchiul îmi amorţise, dar chiar şi acest disconfort îmi trezea amintiri plăcute.

– Uită-te la mine, mi-a spus Bidwell.

Pantalonii îi ajungeau până la jumătatea gambelor. M-am oferit să facem schimb, dar şi ai mei aveau aceeaşi lungime, iar lui Biddy îi convenea să se prostească. Francezii au fost încântaţi când şi-a făcut apariţia în „culottes"[1].

Nu mi-au plăcut niciodată petrecerile, dar se pare că, în trecut, nu prea avusesem ce să sărbătoresc. Când a început din nou să plouă, ne-am dus cu toţii înăuntru, unde am băut şi le-am repetat câtorva francezi care se strânseseră în jurul meu ce se întâmplase în timpul atacului. Aproape contribuiseră cu ceva la operaţiune, lunile care trecuseră cât fusese plănuită, fiind sau iscoade care pescuiau în Seille ca să cerceteze terenul, sau santinele tăcute care stăteau de pază când ne strecuram noi în spatele liniilor germane. Forţa exploziei, despre care se aducea mereu vorba, era o dovadă grăitoare a riscului asumat şi a victoriei obţinute.

În cele din urmă, am discutat despre ce se mai întâmplase în război. Se zvonea că armata lui Patton se îndrepta spre Metz. Majoritatea francezilor credeau că luptele se vor termina curând, că în câteva luni aveau să revină la o viaţă normală, iar americanii se vor întoarce în State. Ca răspuns la întrebările despre viaţa mea, mi-am scos pozele din portofel şi le-am pus pe masa cea mare din sufragerie, la care mă aşezasem, un pic ameţit de la coniacul din care tot sorbisem. Instantaneele erau întru câtva zgâriate cu cheia de la casă care se imprimase pe ele, dar asta nu i-a descurajat pe cei care mă ascultau şi făcură aprecieri laudative când se uitară cu atenţie la fotografiile cu părinţii mei, sora mea, fratele meu mai mic şi Grace.

---

[1] Pantalonaşi trei sferturi (în lb. franceză, în original)

Mi-am dat seama că Gita se sprijinea de umărul meu. Era din nou îmbrăcată în civil, cu o bluză şi o fustă care nu atrăgeau deloc atenţia. A luat fotografia lui Grace de pe masă cu tupeul ei obişnuit. Toţi se purtaseră cu acele poze de parcă ar fi fost nişte relicve sacre, care nici măcar nu trebuiau atinse.

– *Ta soeur?* Sora ta?

– Logodnica mea.

S-a uitat fix la mine, iar apoi mi-a zâmbit din vârful buzelor.

– *Mes félicitations*[1], a zis ea şi a plecat.

Câteva minute mai târziu, pe când mă pregăteam să iau pozele de pe masă, Biddy s-a postat lângă mine şi mi-a cerut să le vadă şi el. Fiindcă era ameţit de băutură, s-a uitat îndelung la fiecare.

– Nu-s cum le faci tu, i-am spus eu, dar mă ajută să-mi amintesc cum arată ai mei. Biddy, tu ai poze cu familia ta?

A clătinat solemn din cap.

– Cum nu? l-am întrebat eu. Aşa un fotograf împătimit ca tine?

– E mai bine aşa, locotenente.

Şi-a dus mâna la inimă, apoi la cap.

Schimbul nostru de replici în engleză i-a făcut pe francezi să ne părăsească. Gideon a strâns cu grijă pozele şi mi le-a dat.

– Ai o familie mare, Biddy?

– Nu, în comparaţie cu alţii. Eu, mama, tata şi doi fraţi.

– Fraţii sunt în armată?

– Nu, domnule. Cel mai mare e *prea* bătrân, iar cel mijlociu nu a fost mobilizat niciodată.

– A vrut să se înroleze ca voluntar în marină? Ştiu câţiva tipi care au vrut asta şi nu au fost acceptaţi.

– Nu. Comisia de recrutare nu l-a acceptat.

– Patru calificative foarte slabe?

---

[1] Felicitările mele. (în lb. franceză, în original)

– Fizic sănătos, nu c-ar fi zis vreodată.

A dat din umeri, surprins ca noi toți de deciziile aberante ale armatei.

L-am întrebat dacă mai auzise ceva de ei.

– De la mama. Ştii cum sunt mamele. Primesc de la ea patru scrisori în fiecare săptămână. Fratele meu mijlociu nu le are cu scrisu', şi nici tata. Dar tata îmi mai trimite chestii, ştii tu, articole decupate din reviste şi alte fleacuri. Le e greu că-s aici. Ai mei s-au certat cumplit înainte să intru în armată şi încă nu s-au împăcat. Ştii şi tu cum e-n familie.

– Asta ştiu. Ai mei sunt tot supărați pe mine că o să mă însor cu fata asta.

– Cum aşa, domnule locotenent? Arată de milioane.

– E mai deşteaptă şi mai drăguță decât pare. Dar familia lui Grace e episcopaliană, iar eu sunt evreu, Biddy. M-am oprit să mă gândesc dacă am spus-o vreodată la fel de răspicat de când mă înrolasem. Accastă diferență nu le-a convenit nici alor mei, nici alor ei.

La auzul veştii că o cerusem în căsătorie, Horace Morton făcuse o criză de nervi. Grace mi-a povestit doar că zisese că sunt „şmecher", dar sunt sigur că „evreu" fusese următorul cuvânt. Totuşi, mama lui Grace mi-a luat apărarea şi, cu timpul, cele două femei l-au îmbunat pe domnul Morton. În curând, mi-a fost îngăduit să intru în măreața casă de piatră ca să-i cer mâna fiicei lui. În timp, pentru a evita istericalele familiei ei, m-am oferit să mă convertesc la religia episcopaliană ca să mă pot căsători cu Grace la biserica ei.

Din cauza aversiunii părinților mei față de religie, eram foarte convins că acest amănunt nu avea să-i preocupe. Ştiam că mama nu era de acord să mă căsătoresc cu cineva atât de diferit de mine, dar mi-am spus că aşa gândeau bătrânii. Mai târziu, am aflat că tata o convinsese pe mama să nu mai scoată o vorbă, căci oameni de vază precum cei din familia Morton

nu şi-ar fi lăsat niciodată fata să se căsătorească cu cineva inferior ei. Când le-am zis că o cerusem de nevastă şi că voiam să mă convertesc la religia ei, mama simţise cumva că fusese trasă pe sfoară. Oricum, s-a ridicat de la masa din bucătărie, spunând tot ce avea pe suflet.

– E o nebunie, Duvid, a zis ea, folosind înadins varianta idiş a numelui meu, cum făceau părinţii mei de obicei. Tu crezi că un preot poate să te atingă cu bagheta magică şi, puf, puf, puf, din găină te faci raţă? Pentru oamenii ăia o să fii mereu un evreu de mâna a paişpea şi nimic altceva.

Drept răspuns, i-am descris ceremonia nupţială aşa cum şi-o imaginaseră Grace şi mama ei, sperând să-i demonstrez că mă acceptaseră. Maică-mea a început să suspine.

– Nu merg la o sinagogă, mi-a răspuns ea. Ar trebui să mă duc să mă rog pentru că fiul meu a uitat de unde a plecat? Pfui! a exclamat ea. Mai bine mor. Nici pentru tot aurul din lume. Dacă aşa vrei să te însori, atunci eu nu mai am ce discuta cu tine.

– Vorbeşte serios, Duvid, mi-a zis tata şi a adăugat: Şi eu la fel.

Am evitat zile întregi să-i zic lui Grace cum reacţionaseră părinţii mei, pentru că nu avea cum să-i spună maică-sii. Doamna Morton credea în iubirea noastră, iar în mintea ei consfinţirea acesteia putea să aibă loc doar în muzică de orgă şi în lumina soarelui de după-amiază care să pătrundă prin vitraliul naosului. Neavând timp să stau să negociez, ne-am gândit să fugim, dar nu puteam pleca la război ştiindu-mi familia supărată pe mine. Şi aşa m-am trezit plecând la instrucţia de bază, iar Grace încă mi-era logodnică, nu soţie.

I-am spus lui Biddy mai pe scurt povestea, dar l-a impresionat, căci era beat.

– Nu e groaznic, domnule locotenent, când oamenii se ceartă aşa? Într-o zi, oamenii o să fie doar oameni.

Părea confuz şi prost dispus, iar faţa i se strâmba când tot repeta „Mmm, mmm, mmm" pe un ton dezaprobator. I-am pus mâna pe umăr ca să-l consolez, iar Biddy mi-a zâmbit, uimit de gestul meu, şi m-a fixat cu privirea ceva timp.

– Eşti în regulă, domnule locotenent. Nu te mai gândi atâta şi du-te în lume; eşti în regulă.

– Mersi, Biddy. Şi tu eşti de treabă. Şi azi, cu siguranţă, am fost în lume.

– Da, domnule, sigur am fost. Neam de neamul meu n-o să mai vadă aşa ceva. L-am judecat greşit pe Martin ăsta, locotenente. Cred că şi el e de treabă.

Deşi trecusem prin multe primejdii, ştiam că imaginea lui Martin sărind în apele repezi ale râului Seilles îmi va rămâne mult timp în minte.

Câţiva francezi îşi umpleau farfuriile cu mâncarea de pe bufetul din bucătărie; de abia aşteptam să înfulec şi eu ceva. Chiar şi după mesele relativ îmbelşugate de care avusesem parte la Nancy, mielul era o delicatesă nemaipomenită, chiar şi pentru localnici, după atâţia ani de austeritate din pricina războiului. Mi s-a spus că animalul fusese ascuns de nemţi. Nu fusese sacrificat în sezon, iar un fermier a zis că era suficient de bătrân să fie berbec, dar mie mi se părea foarte gustos.

În cele din urmă, a ajuns şi Martin în bucătărie, se duse lângă soba din fier şi ne făcu semn tuturor să tăcem. Ne-a lăudat pe toţi cei prezenţi pentru reuşitele şi curajul nostru şi i-a mulţumit încă o dată admirabilei contese pentru dârzenia de care dădea dovadă şi pentru ospitalitatea pe care le arătase în săptămânile de aşteptare.

– Un toast în cinstea celor care au fost de partea mea. Ca să facem ceea ce facem, dar să şi supravieţuim, probabil că suntem foarte norocoşi. Voi toţi mi-aţi purtat noroc azi.

S-au auzit ropote de aplauze, felicitări, şi în cele din urmă, vocea Gitei din colţul opus al încăperii.

– Eu îţi port tot timpul noroc, a spus ea. E plictisitor. De fiecare dată este acelaşi lucru. Martin se luptă, eu îl salvez. Martin se luptă, eu îl salvez.

Vorbise în zeflemea, iar felul în care a imitat accentul unei soţii argăţoase de la ţară îi făcu pe toţi să râdă, ameţiţi cum erau de băutură. Entuziasmată de reacţia publicului, Gita s-a urcat pe un scaun ca să continue monologul, căci era fata care-şi dorise să fie noua Sarah Bernhardt. Acum, povestea cu patos cum fusese Martin prins de gestapoviști la începutul anului 1943. Naziştii nu-şi dăduseră seama că era american. În schimb, bănuind că e un francez care avea legături cu mişcarea de rezistenţă, l-au băgat într-o celulă de la primăria locală cât timp făceau ei investigaţii. Ştiind că nu avea multă vreme la dispoziţie, Gita şi-a umplut fusta cu paie şi a ajuns în holul primăriei, insistând să-l vadă pe comandantul german. Când a dat ochii cu el, a izbucnit în lacrimi, blestemându-l pe nenorocitul care o lăsase gravidă şi acum se ducea la puşcărie fără s-o ia de nevastă. După douăzeci de minute de făcut scandal, comandantul era pregătit să-i dea o lecţie lui Martin şi a trimis patru soldaţi din trupele de comando să-l aducă încătuşat la catedrală, ca să se poată oficia căsătoria. Bineînţeles că nu a mai avut loc. Cei patru soldaţi care i-au escortat pe Martin şi Gita au fost atacaţi de 12 *maquisards*[1], luptători de gherilă, care i-au eliberat repede pe amândoi.

– Blestem soarta care nu ne-a lăsat să ne căsătorim atunci, a strigat Martin în franceză şi şi-a ridicat paharul în cinstea ei. Mă căsătoresc cu tine acum.

– Prea târziu, a zis ea şi s-a întors să plece, cu nasul pe sus şi cu un braţ ridicat pentru a-l ţine la distanţă. Calul tău l-a mâncat pe *le bébé*.

Scena dintre ei a fost întâmpinată cu râsete şi aplauze. Câteva clipe mai târziu, pe când plecau primii oaspeţi, Martin

---

[1] Partizani (în lb. franceză, în original)

s-a aşezat pe scaunul de lângă mine. Eu abia mă ridicasem de pe scaun. Coniacul mă ameţise.

– Te-ai descurcat bine azi, Dubin.

I-am spus cu sinceritate că nu făcusem altceva decât să trag cu mitraliera M1 de câteva ori, dar mi-a reamintit că fusesem cu toţii în pericol când se deschisese focul în direcţia noastră. Apoi, el s-a oprit şi s-a uitat la coniacul din paharul lui.

– A fost o tragedie ce au pătit soldaţii ăia tineri. Nu mă deranjează să omor pe cineva care mă ameninţă cu o armă, dar asta nu mi-a făcut deloc plăcere. Spre deosebire de el, eu încă nu mă gândisem deloc la acei soldaţi. Eram îmbătat de succes şi de faptul că eram considerat un erou. Cu siguranţă, eram cu totul alt om.

– Când eram de vârsta lor, a spus el despre cei doi nemţi, aş fi crezut că au avut parte de un sfârşit bun. E o prostie, nu? Dar tânăr fiind, m-am trezit de multe ori de dimineaţă presimţind că va fi ultima mea zi. Eu şi Gita avem acest lucru în comun. Am recunoscut la ea acelaşi gen de fatalism. Târgul pe care l-am făcut cu mine însumi ca să-mi reprim asemenea gânduri a fost să mor pentru glorie. Aşa că în clipa în care glonţul mi-ar fi intrat în creier, mi-aş fi spus că făcusem ca lumea aceasta să fie mai bună. Căutam de ani întregi un loc unde să lupt, până când l-am găsit în Spania. Dar sunt un laş, Dubin. Sunt încă în viaţă, dar acum un cal bătrân de război.

– Domnule maior, nu sunteţi nici pe departe laş.

Martin s-a strâmbat.

– Îmi spun în fiecare zi că nu-mi va fi frică de moarte, dar bineînţeles că mi-e. Şi mă întreb la ce bun.

– Credeţi, cu siguranţă, în cauza războiului, domnule maior.

– În scopurile lui? Fără îndoială. Dar mă războiesc de zece ani, Dubin, plus sau minus doi ani. Am luptat pentru cauze nobile. Cauze importante. Dar plâng pentru fiecare om pe care l-am omorât, Dubin. Şi nu pentru că a ucide e ceva îngrozitor,

ci pentru că nu are nici un sens să moară atâţia oameni. Băiatul ăsta care a murit azi? L-am ucis ca să ne salvăm toţi pielea. Dar nu mă amăgesc spunându-mi că a fost absolut necesar, mai ales zecile, sutele din garnizoană pe care i-am omorât sau schilodit. Lui Hitler i-am declarat război. Cum era şi normal. Dar milioane de oameni ne stau împotrivă şi mor pentru Führer. Tu ce crezi? Câţi oameni trebuie să omorâm ca să câştigăm războiul ăsta? Zece? Cu siguranţă, nu mai mult de o sută. Dar o să moară milioane de oameni.

– Drama războiului, am zis eu.

– Da, dar e o tragedie pentru fiecare din noi, Dubin. Fiecare clipă de groază înseamnă o lună plină de coşmaruri mai târziu. Şi orice crimă comisă te îndepărtează şi mai mult de fericire. Când începi să omori, îţi spui: „Ştiu cine sunt. Nimic nu mă poate atinge. Niciodată". Nu e aşa. Nu credeam că războiul este atât de îngrozitor, că-ţi poate răpi orice bucurie a vieţii. Dar, din păcate aşa se întâmplă, Dubin.

Am fost surprins de discursul lui, dat fiind că eram binedispus. Iar Martin nu era singurul om care se întrista când bea. Ca să-l consolez, ăm repetat ce auzisem în acea seară, şi anume că nu ne vom mai lupta mult timp cu nemţii, iar Martin mi-a răspuns dând din umeri. L-am întrebat ce o să facă atunci.

– Bănuiesc că o să aştept următorul război, mi-a răspuns el. Nu cred că mă pricep la altceva, de aia zic că, dacă nu fac un bine lumii, îmi pun capăt zilelor. Chiar nu pot să-mi mai imaginez cum mai e viaţa pe timp de pace. Adică, o cameră confortabilă de hotel şi o femeie bună, dar ce înseamnă asta? Şi eu nu sunt atât de diferit de alţii, Dubin. Curând, toată lumea va fi la fel. Se vor război din ce în ce mai mult.

– Domnule maior, credeţi că ne vom lupta cu ruşii?

– Cred că da. Dubin, tu nu vezi ce se întâmplă? Nimeni nu mai poate face nici o alegere. Nici aici şi nici acasă. Întotdeauna am crezut că omenirea va progresa, adică mai puţină

suferință și mai multă libertate pentru oameni, sfărâmându-se astfel lanțurile sărăciei și ale tiraniei. Dar nu asta văd când mă uit spre viitor. Sunt doar niște nenorociți care declară război altora. Iar libertatea tuturor este pusă în pericol.

– Domnule maior, sunteți militar. Armata n-a fost niciodată paradisul libertății.

– Da, așa e. Dar uite ce s-a întâmplat pe frontul de acasă. Am primit scrisori, am citit presa. Războiul a interzis libertatea de orice fel. Revistele sunt pline de propagandă, la fel și filmele. Cărți și conserve date cu țârâita. Cântă cântecele și recită versurile. Nu mai există libertate de nici un fel. Încă un război, Dubin, și societatea civilă nu-și va mai reveni niciodată. Profitorii de pe urma războiului, militariștii, alarmiștii – ăștia o să ne conducă tot timpul. Ascultă bine ce-ți zic. Omenirea o ia pe un drum greșit și intră într-un tunel întunecat. Dubin, ne întoarcem în Evul Mediu. De asta mi se rupe mie sufletul. Credeam că fascismul este un flagel, dar de fapt războiul e. *Războiul este.*

S-a uitat din nou în pahar.

Pe când vorbea, mă gândeam la Teedle. Mă întrebam dacă Martin și el purtaseră vreodată o asemenea discuție. Sau dacă credeau același lucru. Amândoi erau de părere că lumea se ducea naibii. Consideram că îngrijorarea lor era lăudabilă. Pe majoritatea bărbaților, inclusiv pe mine, ne preocupa gândul întoarcerii acasă.

– Să înțeleg că am scăpat de acuzații? a întrebat apoi Martin.

I-am spus că aș recomanda asta cu siguranță, dar că era cel mai sigur, date fiind ordinele pe care le primise, să se întoarcă la Nancy a doua zi dimineață cu mine, ca să rezolve problema. S-a gândit și el, dar, în cele din urmă, a dat din cap că da.

– O să stau acolo câteva ore, a zis el, dar trebuie să mă apuc de următoarea misiune. Se referea la operațiunea din Germania de care auzisem când am ajuns aici prima dată, cea pentru care fusese trimis înapoi la Londra. Dubin, cred că va

fi cea mai importantă misiune din viața mea. Putem salva ne numărate vieți.

Și-a ridicat privirea, gândindu-se la acea perspectivă, apoi m-a întrebat când să pornim de dimineață.

– În zori, i-am spus, ar fi cel mai bine, dat fiind că am fost plecați foarte mult timp.

Cu această ocazie, mi-am amintit că trebuia să-mi iau uniforma. Genunchiul mi-era amorțit, iar eu o căutam cu privirea pe Gita. Se dusese afară să-și ia rămas-bun de la localnici. M-am întâlnit cu ea în salon, unde Bidwell se tolănise pe una dintre canapelele roșii din catifea ale contesei și ațipise sub un șal de dantelă luat de pe spătarul divanului.

– Lasă-l, mi-a spus ea.

– Așa o să și fac, dar nu pot să-l duc la cartierul general în pantalonași scurți.

Gita s-a sfătuit cu Sophie, menajera care ne spălase uniformele și le lăsase la uscat deasupra aceluiași foc unde fusese pus și mielul la frigare. Când am ieșit, Gita mă luă de braț, iar eu am început să șchiopătez printre băltoacele ce se vedeau în lumina lumânărilor din casă. Turnase cu găleata ceva vreme, dar acum se oprise, deși apa se mai scurgea de pe acoperișuri și din copaci. Ceilalți musafiri ai contesei plecaseră cu toții în jos, iar gălăgia pe care o făceau pe drum, beți fiind, răsuna în noaptea umedă și rece.

I-am spus Gitei despre ce discutasem cu Martin.

– Așa de trist e tot timpul?

– După? Da, așa e tot timpul. Dubin, ai cunoscut jucători împătimiți? Întotdeauna m-am gândit că, dacă nu era război, Martin ar fi jucat. Majoritatea jucătorilor sunt așa. Exultă atunci când joacă, pariază tot, dar se deprimă când câștigă. *Voilà la raison.*[1] Martin spune adevărul când afirmă că este nefericit fără război. Așa era când l-am cunoscut eu.

---

[1] Iată motivul. (în lb. franceză, în original)

– La Marsilia?

– Da. I-am vândut opiu când a venit în vizită din Spania. Am reuşit să-mi stăpânesc orice reacţie nepotrivită. Eram pregătit pentru orice când venea vorba de ea.

– A fumat prea mult, dar şi-a revenit câteva luni mai târziu, când a plecat în State să facă instrucţie pentru trupele de comando.

– Un alt pariu?

Mă gândeam la felul în care îi sclipiseră lui Martin ochii când adusese vorba de noua misiune în Germania.

– Exact, mi-a răspuns Gita.

Uniformele se aflau lângă intrarea în hambar, iar acum miroseau a fum, dar erau uscate. M-a ajutat să le împăturesc şi i le-am pus sub braţ.

– Martin spune că regretă că nu mai e cum era, i-am zis.

– Da? Era surprinsă. Şi-a mijit ochii în întuneric. Ei bine, cine e? Oare eram aceeaşi persoană când m-am dus la Marsilia, la 17 ani? Totuşi, a spus ea, e adevărat că suferă.

Din ce-mi zisese ea, se părea că Martin suferise întotdeauna.

– *D'accord.* Dar nu suferă tot timpul la fel de mult, nu? Acum, se frământă în somn noaptea. Îi vede pe cei morţi. Dar poate că asta nu e cel mai grav lucru. Dubin, războiul nu se bazează pe principii. Iar Martin a fost în războaie atât de multă vreme, încât nu mai are principii. Nu eram sigură dacă şi-a dat seama.

– Ah, din nou cuvântul ăla, am spus eu.

Stăteam în uşa întredeschisă a hambarului, în praful şi mirosul de animale aduse de vânt. Sprâncenele ei stufoase se uniră în timp ce se gândea la înţelesul vorbelor mele.

– Principii, am repetat eu.

Ea a zâmbit bucuroasă că a fost prinsă din nou pe picior greşit.

– Dar am dezbătut subiectul, a replicat ea.

– Am impresia că tu ai făcut-o cel mai mult, i-am răspuns eu.

– Da, ţi-am zis de principiile mele.

Am râs amândoi, dar apoi s-a lăsat tăcerea între noi şi, odată cu ea, presimţirea că urma un moment de cotitură, iar ochii Gitei, mici, negri şi uneori plini de dorinţă, mă studiau din cap până în picioare.

– Să-ţi arăt din nou care-s principiile mele, Du-biin?

Ştiam prea bine cât de mult o doream pe acea femeie. Având în vedere emoţiile puternice prin care trecuserăm astăzi, contactul fizic dintre noi părea normal, chiar de dorit, aşa că nu era de mirare unde voiam să ajungem. Dar eram la fel de sigur că va interveni raţiunea, care ne va opri să mergem mai departe. Acum, îmi dădeam seama că nu se va întâmpla aşa. M-a trecut un fior de groază, dar astăzi învăţasem cum să trec peste acest sentiment, ajutat şi de cantitatea de alcool pe care o băusem. Dar nu băutura era motivul. Gita făcea parte din asta, din locul ăsta, din aventurile prin care trecusem. I-am zis doar atât:

– Te rog.

După aceea, ea şi-a apucat fusta subţire cu vârfurile degetelor şi şi-a tras-o încetişor peste cap, până când a rămas în faţa mea ca în urmă cu două săptămâni, oferindu-se privirii mele. Apoi, mi s-a cuibărit în braţe. Mi-au venit trei lucruri în minte: cât de mică şi uşoară era, cum îi miroseau părul şi degetele a tutun şi cât de mult o doream.

Timp de o secundă, am crezut că o s-o facem chiar acolo, în hambar, printre animale, în fân, dar m-a tras spre scările înguste şi ne-am furişat în camera micuţă unde ne schimbasem eu şi cu Biddy. Bluza ei era desfăcută, iar unul din sânii mici îi ieşise din ea. Şi-a dat repede jos pantalonaşii şi, fără să ezite, a dus o mână la cureaua mea şi mi-a descheiat şliţul, ocupându-se de mine ca o infirmieră pricepută. Ne-am împleticit până în pat, iar apoi am fost împreună, o împreunare bruscă,

disperată, dar asta ne doream amândoi, să ajungem la clipa supremă a posesiei şi a confirmării. Pe toată durata actului, genunchiul mi-a pulsat, ceea ce mi s-a părut potrivit.

După aceea, ea şi-a pus capul pe pieptul meu. Stăteam întins pe patul nefăcut, cu pantalonii încă în jurul gleznelor, inhalând mirosul de mucegai al saltelei şi cel de bălegar şi de păsări din hambar, în timp ce mă gândeam cine sunt cu adevărat.

Aşa deci. Aşa. Fusese ceva animalic în acest act sexual, nu între mine şi Gita, ci în faptul că se întâmplase. Acum îmi venea în minte Grace, ceea ce mă umplea de disperare, nu pentru că nu mă gândisem la ea deloc în ultimul timp, ci pentru că aveam impresia că nici nu existase vreodată. Oare avea Gita dreptate? În război nu exista nici un principiu şi deci nici oamenii care luptau în el n-aveau principii? Era vorba de ziua respectivă, m-am gândit, de acea anume zi. Mi-am închipuit că Grace avea să înţeleagă dacă ştia întreaga poveste, deşi nu-mi făceam nici o iluzie că-i voi spune vreodată.

Gita şi-a apropiat faţa ei micuţă de a mea şi mi-a şoptit. Auzeam sforăiturile argaţilor care dormeau de partea cealaltă a pereţilor subţiri din lemn, pe care francezii îi numeau ziduri.

– *À quoi penses-tu,* Du-biin? La ce te gândeşti?

– La multe lucruri. Mă gândesc mai mult la mine.

– Spune-mi şi mie.

– Îţi dai şi tu seama. Am o iubită acasă.

– Tu eşti aici, Dubin.

Pentru moment, acesta trebuia să fie un răspuns mulţumitor.

– Şi mă gândesc şi la tine, i-am zis eu.

– *Vas-y*[1]. La ce te gândeşti?

– Mă întreb dacă am mai întâlnit vreodată o femeie ca tine.

– Asta înseamnă că ai întâlnit doar bărbaţi?

Am râs zgomotos, iar ea mi-a pus mâna pe gură.

---

[1] Haide. (în lb. franceză, în original)

– Asta e singura ta problemă? m-a întrebat ea.

– Nici pe departe.

– *Continue.*

– Vrei adevărul?

– *Bien sûr.*[1]

– Mă întreb dacă te culci cu toţi bărbaţii cu care lupţi.

– Chiar te interesează, Dubin?

– Bănuiesc că da, din moment ce te întreb.

– Nu sunt îndrăgostită de tine. Nu-ţi face griji, Dubin. Nu avem nici o obligaţie unul faţă de celălalt.

– Dar Martin? Ce se întâmplă cu adevărat între tine şi Martin? Sunteţi ca un cuplu căsătorit de mulţi ani.

– Ţi-am mai spus, Dubin. Îi datorez mult lui Robert, dar nu suntem un cuplu.

– Ar spune şi el acelaşi lucru?

– Să spună? Cine poate şti ce-o să spună Martin? Dar el ştie adevărul. Fiecare face cum îl taie capul.

Nu prea înţelegeam, dar am făcut un gest de parcă aş fi priceput.

– Nu eşti de acord? m-a întrebat ea.

– Ţi-am mai zis o dată. Sunt burghez.

– Iartă-mă, dar asta nu mă preocupă acum.

– Dar Martin este grija mea acum. Şi tu vrei să stai cu Martin.

– Nu sunt acum cu el, Dubin. Eu sunt cu tine.

– Dar eu o să plec şi tu o să rămâi cu Martin, nu-i aşa?

– Pentru moment. Acum, stau cu Martin. Spune că-i e groază de clipa când voi pleca. Dar rămân cu Martin ca să lupt, Dubin. Oare m-ar lăsa americanii să mă înrolez în armata lor?

– Mă îndoiesc.

---

[1] Bineînţeles. (în lb. franceză, în original)

S-a ridicat în capul oaselor şi s-a uitat în jos, la mine. Chiar şi în întuneric, vedeam că este slabă şi drăguţă. Mi-am trecut mâna de pe umărul ei spre talie, dar ea m-a privit cu aceeaşi intensitate.

– Tu câte femei ai avut Dubin? Multe?

Mi-era jenă, nu să fac sex, ci să vorbesc despre asta. La 29 de ani, experienţa mea sexuală era foarte restrânsă. Câteva prostituate, câteva partide când eram beat. Puteam să rezum cel mai bine printr-o propoziţie pe care o folosise un coleg de facultate cu referire la el, dar care mi se potrivea şi mie perfect: nu mi-am tras-o niciodată fără pantofi în picioare. În această seară, i se confirmau spusele.

– Nu prea multe, i-am răspuns eu.

– Nu? Scuză-mă, dar nu te cred. Nu după cum am făcut dragoste, Dubin, ci după cum eşti acum. Şi cum e cu iubita ta de-acasă?

Am vrut să dau înapoi, apoi mi-am dat seama că acea întrebare nu era foarte diferită de cele pe care i le pusesem eu.

– Încă nu s-a întâmplat nimic.

– Chiar aşa?

– E logodnica, nu soţia mea.

– Asta a vrut ea?

Credeam că hotărâserăm de comun acord. Nu că am fi discutat prea mult pe tema asta. Eu şi Grace aveam aceleaşi convingeri, potrivit cărora relaţia dintre un bărbat şi o femeie avea ceva special.

– O ador pe Grace, i-am spus Gitei.

Ăsta era cuvântul perfect, „adoraţie". Până acum, nu-mi dădusem seama că nu puteam să afirm că o doream.

– Dubin, ea ar fi trebuit să insiste. Nu ştia unde te trimite.

De asta îmi dădeam şi eu seama.

Gita s-a dus în hambar să-şi facă toaleta. Mânerul pompei s-a auzit scârţâind. Majoritatea bărbaţilor neînsuraţi pe care-i

ştiam se tot lăudau cu câte femei se culcaseră. Dar eu nu prea aveam experienţă. Când voiam sex, mă simţeam cuprins de un val de tandreţe, ca atunci când am plătit-o cu patru dolari pe nebuna de Mary Picioare-Iuţi ca să mă dezvirgineze. Acum, că Gita nu mai era lângă mine, voiam să vină înapoi. Stăteam acolo şi mă întrebam dacă mai cunoscusem oameni ca Martin şi Gita, care să mă facă atât de repede să mă îndoiesc de mine însumi.

S-au auzit paşii ei uşori pe scări şi se furişă înăuntru, venind lângă pat. Văzând-o îmbrăcată, m-am aplecat şi mi-am ridicat pantalonii.

– Trebuie să plec, Dubin, mi-a şoptit ea. În curând, o să mă caute. *Au revoir.* Se uită lung la mine, dar cu tandreţe. Du-biin, cred că o să mai avem parte de asemenea momente.

– Da? Habar n-aveam dacă-mi mai doream, dar i-am spus că probabil o să mă mai întorc să-i dau lui Martin ultimele acte în legătură cu ancheta mea.

– Ei bine, mi-a răspuns ea.

Ezită un pic, dar tot s-a aplecat şi m-a sărutat apăsat. Era mai mult o concesie decât un sărut. Mi-a spus din nou „au revoir".

Trecusem prin atâtea în acea zi şi eram aşa de tulburat, încât nu credeam că voi putea dormi, dar cum se întâmpla în ultimul timp, mă înşelam. Intenţionat nu trăsesem obloanele din lemn şi m-am trezit la 7.30, cum îmi şi doream, odată cu răsăritul soarelui palid, ce se profila printre nori. Deşteptându-mă, mi-am dat seama că genunchiul mă duruse, ceea ce mă trezise din somn periodic, pe toată durata nopţii. Piciorul era umflat şi rigid şi m-am ridicat uşor din pat, mi-am pus uniforma pe mine, prinzându-mi din nou tresele. Când m-am dus înspre casa principală să-l trezesc pe Bidwell şi să văd ce face Martin, am auzit zgomotul asurzitor al obuzelor. Divizia 26 Infanterie era pe cale să cucerească Bezange-la-Petite. Eu stăteam acolo, încercând să-mi dau seama de unde se auzeau exploziile, când

Bettjer, care mai avea sticla de coniac în mână, se împletici prin curte.

L-am întrebat dacă ştie unde e Bidwell. Peter mi-a răspuns într-o engleză fără cusur.

– În casă. Acum s-a trezit. Ceilalţi au plecat de câteva ore.

– Cine?

– Martin, Antonio, fata. Şi-au luat lucrurile şi au plecat de tot. M-au lăsat pe mine în urmă. După tot ce s-a întâmplat, m-au lăsat în urmă.

– Au plecat?

– Da, nici nu se luminase de ziuă. Acum câteva ore. Au încercat să se furişeze, dar contesa a plâns amarnic. Probabil că ai dormit buştean dacă n-ai auzit-o.

– Chiar au plecat? am întrebat eu din nou.

Bettjer, un beţiv notoriu, neras şi cu hainele în dezordine, arăta oribil în uniforma sa maro belgiană, cu jumătate de cămaşă pe afară; a ridicat sticla în cinstea mea. Căzuse în timpul nopţii, iar acum îi curgea sânge din nas şi, când a zâmbit, am văzut că-şi pierduse jumătate dintr-un dinte când se împiedicase atunci, sau poate altădată. Totuşi, se distra grozav pe seama mea.

– Înţeleg, a zis el. Înţeleg.

– Ce înţelegi, Peter?

– De ce te-au lăsat şi pe tine în urmă.

13. ÎNOT

Tata învățase să înoate când era copil, în lacul Ellyn, un lac artificial care era de fapt un bazin de retenție din South End, amenajat pentru ca râul Kindle să nu se reverse în sezonul ploios. Și părinților lui le plăcea apa, pentru că sunt multe fotografii cu întreaga familie în acele ridicole costume de baie întregi, țopăind pe malul apei sau în Băile Garfield, un bazin acoperit, plin de lume, o distracție preferată de familiile din Kindle County, până când băile au devenit un focar de poliomelită și au fost închise în anii 1950.

Mi se părea fascinant să mă uit la tata cum înota. Avea o anumită grație în apă și stilul neglijent în care stropea cu apă nu se potrivea cu felul de a fi pe uscat. Același lucru era valabil și pentru corpul lui în costumul de baie. Era un bărbat normal, de 1,80 metri și destul de musculos, deși nu ca Charles Atlas. De câte ori îi ghiceam trupul solid sub cămașa și cravata pe care le purta în fiecare zi, până când mergea la culcare, eram uimit. Deci așa arăta aici. M-am simțit în același timp liniștit și uimit.

În cele din urmă, când aveam vreo 14 ani, tatăl meu, care nu prea se lăuda, a recunoscut ca răspuns la întrebările mele că fusese campion la 100 de metri fluture în liceu. Chiar și atunci voiam să aflu orice despre el, așa că, într-o zi, când a trebuit să mă duc la U High Athletic Association, căci scriam un articol

pentru revista liceului, *The Argonaut*[1], m-am decis să arunc un ochi în arhive ca să-l găsesc pe tata.

Şi l-am găsit. Sau aşa ceva. Pe campionul din 1933 la 100 metri fluture nu îl chema David Dubin, ci David Dubinsky. Ştiam că toţi imigranţii îşi americanizaseră numele. Cohens devenise Coles, Wawzenskis Walters. Dar nu prea-mi convenea că operase această schimbare înainte de a se duce ca student bursier la Colegiul Easton, acel bastion al ne-evreilor. Ce ipocrizie să-ţi renegi trecutul şi, mai rău, să capitulezi în faţa americanilor care îi marginalizeră pe foarte mulţi, în special pe cei cu pielea mai închisă la culoare, care făceau notă discordantă. Când am aflat că tata îi convinsese pe ai lui să urmeze exemplul, pentru a nu-i fi descoperită adevărata identitate, nu m-am putut abţine să nu-l înfrunt.

S-a apărat aşa cum făcea de obicei, fără să vorbească prea mult.

– Mi se părea mai uşor aşa, mi-a zis el.

– Eu să ştii că nu-mi ascund originile, i-am spus tatei. Nu ştiu cum te-ai simţit tu, dar mie nu mi-e ruşine.

N-a fost o lovitură sub centură. La noi în casă, mama pusese accentul pe educaţia şi tradiţiile evreieşti. Vineri seară, luam masa de Sabat, noi, copiii, mergeam la o şcoală ebraică şi exista chiar şi ceva cuşer în bucătărie, unde puteam mânca *traife*[2] de toate felurile, inclusiv sendvişurile cu şuncă ce îi plăceau atât de mult mamei, cu condiţia să fie servite pe farfurii de plastic şi puse pe un anumit raft în frigider. Tata nu prea se pricepea la chestiile astea, poate pentru că nu primise o educaţie religioasă, dar, pe de altă parte, nu mă îndoiesc nici o clipă că o sprijinea necondiţionat pe mama. Totuşi, când eram în ultimul an de colegiu, în 1970, i-am copt-o tatei când am trecut

---

[1] *Argonautul* (în lb. engleză, în original)

[2] Mâncăruri ce nu respectă tradiţiile evreieşti (n.tr.)

legal la numele de dinainte. De atunci, toată lumea știe că mă cheamă Stewart Dubinsky.

Evident că soarta se răzbună. Prima mea fiică mi-a spus, de la șase ani, că urăște numele Dubinsky (căci colegii ei de clasă îi ziceau „Răhăținsky") și se jurase că va lua numele oricărui bărbat cu care se va căsători, chiar dacă era Bozo A. Clown. Și nu i-am făcut mai mult rău tatei decât îi făcuse și el la rândul lui tatălui său. Bunicul meu, cizmarul, mai avea puțin de trăit când mi-am schimbat eu numele și a fost foarte încântat. Dar, când m-am străduit, pe toată durata anului 2003, să aflu ceea ce tatăl meu nu a vrut să-mi spună, întotdeauna mi se strângea inima ori de câte ori îmi aminteam cum ascundeam singurul lucru pe care-l aveam de la el.

Asta a fost prima poveste pe care i-am spus-o Ursului Leach, după ce l-am văzut prima oară în salonul de la Northumberland Manor. Ursul a scos toată povestea de la mine punându-mi întrebări abile și a zâmbit ironic când i-am împărtășit jalnicele îndoieli pe care le aveam în privința schimbării numelui.

– Ei bine, Stewart, mi-a zis el, câteodată am impresia că nimic nu merge bine între părinți și copii. Unele chestii le resping, altele le accepță.

Ultimul pe listă era manuscrisul tatălui meu, de care m-am gândit în cele din urmă să-l întreb pe Leach. În acel moment, presupuneam că tata chiar îl arsese, așa cum amenințase. Când mi-am exprimat temerea, Leach s-a sucit chinuit ba la dreapta, ba la stânga, mormăind până ce a găsit un Redweld pe care l-a sprijinit de spițele din crom ale scaunului său cu rotile. Din mapa groasă a scos un teanc de hârtii de cel puțin trei centimetri puse alandala, pe care mi l-a înmânat și, răsfoindu-le, am recunoscut imediat scrisul îngrijit de mână al tatălui meu. Cum sunt un neghiob, am stat acolo pe un scaun și am plâns.

Citisem fiecare rând până când m-am întors acasă, terminând în cele trei ore petrecute în aeroport după ce coborâsem din avion, incapabil să mai aştept deznodământul încă jumătate de oră, cât dura să ajung cu maşina până acasă. Sunt sigur că se uitau toţi la mine, un bărbat slab, de 50 şi ceva de ani, care citea absorbit în zona goală de pasageri, iar călătorii din sala de aşteptare îmi aruncau priviri îngrijorate chiar şi când se duceau grăbiţi spre porţile de îmbarcare.

În ziua în care Ursul îmi dăduse manuscrisul dactilografiat, l-am întrebat cum de pusese mâna pe el.

– Stewart, trebuie să-ţi mărturisesc că întotdeauna am avut impresia că am în posesie acest document din raţiuni încă neclare. Cum ţi-am spus, tatăl tău era hotărât să-l ardă după ce-l citeam şi, când am terminat, am simţit că ar fi fost o pierdere imensă dacă l-aş fi lăsat să facă aşa ceva. Din acest motiv am păstrat manuscrisul, susţinând că am nevoie de el ca să clarific anumite chestiuni legate de apelurile pe care le făcusem. Apoi, pe la sfârşitul lunii iulie 1945, tatăl tău a fost eliberat pe neaşteptate şi a plecat în grabă din Regensburg, aşa că a avut altele pe cap. Mă aşteptam să-mi ceară înapoi manuscrisul, dar nu s-a mai întâmplat niciodată, nici în Europa şi nici când ne-am întors în SUA. De-a lungul anilor, m-am gândit din când în când să-l caut, mai ales când mutam manuscrisul dintr-un birou în altul, dar am ajuns la concluzia că tatăl tău a făcut o alegere pe care el o credea cea mai bună pentru noi toţi, şi mai ales pentru el, aceea de a-şi continua viaţa fără a mai relua legătura cu mine, dorind să evite eventualele complicaţii şi amintiri neplăcute. Manuscrisul a fost în arhivele Curţii Supreme din Connecticut timp de câţiva ani, împreună cu un bilet prin care li se cerea executorilor mei să-l contacteze pe David Dubin sau pe moştenitorii săi pentru a decide cum să procedeze cu el. M-am bucurat să aud veşti de la tine, căci i-ai scutit pe nepoţii mei de o treabă.

– Dar de ce să-l ardă? l-am întrebat eu. Din cauza uciderii lui Martin?

– Cel puţin la început, aşa am crezut şi eu. Ursul s-a oprit din vorbit, căci îl deranja ceva, probabil ideea că depăşea o anumită limită în privinţa a ce putea spune şi ce nu. Stewart, ce-ţi pot zice cu siguranţă e ce am aflat de la David.

– Şi anume?

– În mod ciudat, eu şi tatăl tău nu am purtat niciodată o conversaţie despre ce scrisese, în adevăratul sens al cuvântului. Chiar şi după ce am citit manuscrisul, nu a vrut să discute cu mine despre evenimentele pe care le descrisese acolo, iar eu l-am înţeles. A fost cât pe ce să-mi zică la o zi sau două după pronunţarea sentinţei. Tatăl tău urma să rămână în arest la domiciliu până la apel, dar începuse să se obişnuiască cu gândul că va face cinci ani de muncă silnică. I-am spus ce le ziceau mereu avocaţii de drept penal clienţilor în această situaţie, că mai era speranţă şi viaţă după aceea şi că, mai târziu, va privi toată această experienţă cu alţi ochi. Şi, în acest context, am adus vorba de manuscris, pe care îl lăsasem pentru orice eventualitate în biroul meu din Frankfurt. „Dubin, cred că ar trebui să-l păstrezi, i-am zis eu. Poate că îi va interesa pe copiii tăi. Sigur că nu te poţi preface, Dubin, că ai scris aşa ceva doar pentru mine. Şi în nici un caz ca după aceea să faci totul scrum." S-a gândit la asta suficient de mult încât să cred că am atins o coardă sensibilă, dar şi-a încleştat maxilarul şi a clătinat ferm din cap. Şi Stewart, în acel moment, mi-a dat singura explicaţie pentru care voia să distrugă ce aşternuse pe hârtie. „Îmi doresc din tot sufletul, mi-a spus el, ca urmaşii mei să nu audă niciodată această poveste."

14. STOP

16 noiembrie 1944, încă în Nancy

Scumpă Grace,

Iartă-mă că n-am mai dat nici un semn de viaţă. Din câte ai auzit la radio, trupele se deplasează din nou, iar ritmul nostru de lucru s-a accelerat şi el. Incidentele de pe câmpul de luptă au un caracter urgent, iar noi ştim că mutarea la alt cartierului general este doar o chestiune de timp. Sperăm să fie în Germania - sau, şi mai bine, la Berlin.

Mă simt mai bine decât atunci când am scris ultima dată. Probabil că te întrebi ce era cu scrisorile alea pe care ţi le-am expediat în grabă, în urmă cu câteva săptămâni, când avusesem o clipă de răgaz în mijlocul „acţiunii". Odată cu trecerea timpului, m-am hotărât să nu mă mai gândesc la acea experienţă. Asta îţi spun soldaţii experimentaţi să faci: să laşi trecutul în urmă şi să-ţi dai seama că prăpastia dintre război şi viaţa obişnuită este mai adâncă decât Marele Canion şi nu trebuie trecută. Crede-mă, draga mea, când se va termina totul, vreau să fii lângă mine, ca să-ţi pot mângâia părul, în vreme ce mă

gândesc prin ce-am trecut. Dar să nu te superi dacă nu o să am prea multe de zis.

Într-o notă mai optimistă, cel mai recent pachet de la tine, nr. 15, a ajuns astăzi. Doar două dintre prăjiturele erau întregi, dar tot m-am bucurat de ele, crede-mă. Mulţumesc mult pentru sticluţa de Arrid pe care mi-ai trimis-o; ştiu că nu prea se găseşte şi de aceea mulţi mă invidiază. Din cauza lipsei de combustibil, apa caldă e un lux, ceea ce înseamnă că nu prea facem duş. Să-i spui fratelui tău cât de mult apreciez gestul său. Poţi să zici ce vrei, dar câteodată este un avantaj să ai propriul tău magazin. Că veni vorba, aş vrea să-ţi cer o favoare. Dacă George găseşte vreun film de 620, mă voi declara mulţumit. Sergentul meu Biddy este un fotograf priceput şi nu prea găseşte filme. E unul dintre cei mai de ispravă tipi pe care i-am întâlnit în armată şi aş vrea să-l ajut.

A venit iarna. Nu este mai umezeală, ci foarte frig. Mai plouă, dar acum cad din cer ace de gheaţă care te înţeapă şi care se solidifică în câteva ore. Port mănuşile din lână când scriu la birou, deşi în sala de judecată e puţină căldură. Alternarea de ploaie şi gheaţă e mai gravă pentru băieţii din tranşee. Piciorul de tranşee[1] este o tulburare des întâlnită. Potrivit

---

[1] Afecţiune ce apare în urma imersiei prelungite a piciorului sau a mâinii în apă sau noroi rece – cel mai frecvent la temperaturi sub 10 grade C. Zonele afectate sunt iniţial reci şi insensibile, ulterior devenind fierbinţi şi dureroase, apoi palide sau cianotice. Mai târziu, la nivelul piciorului pot apărea hemoragii, necroze, leziuni nervoase periferice, infecţii. Apare la soldaţi, alpinişti, muncitori constructori. (n.tr.)

estimărilor, o treime din trupe suferă de asta, iar unii fac forme atât de grave, încât trebuie spitalizați. Patton a comandat 85 000 de perechi de șosete și se spune că le-a ținut o predică soldaților cum că, în război, igiena piciorului este mai importantă decât spălatul pe dinți. Galoșii sunt foarte căutați. Băieții ăia mă uimesc, pentru că sunt foarte curajoși și hotărâți.

Eu nu trec prin aceleași greutăți ca ei, căci continui să duc o viață sigură din punct de vedere financiar, dar plictisitoare, ca avocat pledant. Dar am și noutăți bune. Am primit ieri vestea avansării (a întârziat doar patru luni). Acum sunt căpitanul Dubin, iar cuvântul „activ" mi-a fost scos din titulatura de avocat asistent. Mi-am pus gradațiile de argint și m-am plimbat toată ziua, fiind foarte mândru de mine ori de câte ori un locotenent mă saluta când trecea pe lângă mine.

Să ai parte de o Zi a Recunoștinței minunată, draga mea. Pe vremea asta, la anul, sper să fiu cu tine acasă.

Te iubesc și mă gândesc mereu la tine,
David.

Într-o după amiază din a doua săptămână a lunii decembrie, un funcționar mi-a lăsat corespondența pe birou – trei scrisori și o felicitare. Le îndesam în tunică, pentru a le citi pe nerăsuflate mai târziu, când aveam să fiu singur, dar felicitarea mi-a atras atenția. Pe o parte era o fotografie alb-negru a unei clădiri cu frontoane, care avea turle înguste și două arcade concentrice deasupra ușii. Pe partea cealaltă scria că era sinagoga din Arlon, cea mai veche din Belgia. Dar cel mai mult m-a uimit biletul scris de mână.

Dubin,
Pare rău că te-am păcălit. Robert a spus că nu era altă soluție. Tu băiat bun. Te rog să nu mă judeci. Poate ne vom vedea când război nu mai e. La evrei e bine să spui Joyeux Noël[1]?
G.

Scrisul Gitei Lodz era ascuțit și nu prea îngrijit, exact cum bănuisem. Scrisese în engleză, știind că un mesaj în franceză ar fi trecut în câteva luni de cenzorii armatei.

Cred că am citit ce scria pe felicitare de 20 de ori, încercând să-mi dau seama dacă avea vreun înțeles ascuns. De ce se chinuise să-mi scrie? Oare chiar îmi păsa? În cele din urmă, am început să mă întreb dacă era într-adevăr în Belgia sau dacă era un alt șiretlic pus la cale de Martin. Am întrebat un funcționar de la poștă dacă știa de unde fusese expediată felicitarea care avea timbrul mov și rotund al poștei militare. Codul de trei cifre din mijloc era de la cartierul general al Armatei 1 din Belgia, de lângă Spa.

După ce am stat pe gânduri, am trimis o cablogramă la cartierul general al lui Teedle, la Divizia 18 Blindate, spunându-i că primisem informații despre locul unde se afla Martin. Până acum, Divizia 18 se întorsese în luptă, trecând de Metz și ajungând în Luxemburg, unde se tot încăierau cu nemții, care se retrăgeau spre fortificațiile masive ale liniei Siegfried, ce înconjurau Germania. Cu aprobarea statului-major, la doar câteva zile după ce Martin s-a făcut nevăzut, Teedle emisese un mandat de arestare pe numele lui, punând astfel capăt anchetei mele. Ușurat, mă străduisem să nu mă gândesc nici la Robert Martin, nici la Gita Lodz, care mă induseseră în eroare și îmi provocaseră neplăceri. Când m-am dus la Teedle în ziua în care dezertase Martin, am primit o mustrare la care mă

[1] Crăciun fericit. (în lb. franceză, în original)

aşteptam, dar nu pentru că-i pierdusem urma maiorului. Patton era opărit din cauza exploziilor de la salinele regale, iar, potrivit lui Teedle, voia „boaşele lui Martin la masa de Ziua Recunoştinţei". Raidul asupra depozitului de armament fusese planificat de OSS în toamnă, dar, după câte se vedea, nimeni nu-i dăduse lui Martin permisiunea de a acţiona acum. Se pare că era o aventură pe care nu o putea rata înainte să se ascundă. Divizia 21 Panzer a nemţilor fusese speriată de explozie şi nu înaintase până în regiunea de lângă Marsal, evitând astfel fără să vrea ciocnirea cu trei batalioane americane de luptă antitanc pe care Patton le aliniase în aşteptare.

Mesajul meu pentru Teedle a fost foarte concis. Mai târziu în aceeaşi zi, a trebuit să ies din sala de judecată, căci primisem un telefon urgent. Urcând în fugă la etaj, l-am găsit pe Billy Bonner la celălat capăt al firului. Teedle era la un telefon de campanie şi voia să-mi vorbească personal. Se auzea slab şi hârşâit, iar când Bonner s-a dus după general, s-a auzit pe fir bubuitul artileriei.

– Am primit nenorocita ta de cablogramă, Dubin, mi-a spus brusc Teedle, şi e prea al dracu' de avocăţească, aşa ca de obicei. Am nevoie de informaţii ca să-i pot contacta pe cei din Corpul VIII de armată. Ce fel de materiale ai primit?

– O felicitare, domnule.

– O felicitare? Boul ăla ţi-a trimis o felicitare? Cine mama mă-sii se crede, Zorro?

– E de la ea, domnule.

– Gagică-sa?

– Da, deşi nu cred că e iubita lui, domnule.

– A, da? Dubin, eşti un tip mult mai interesant decât credeam. Ei bine, oricum vrei să-i spui, se ţine ca scaiul de el, nu?

– Da, se pare că e cu el, domnule. Dar nu cred că ar face ceva să-l pună în pericol. De aceea nu eram sigur dacă să vă deranjez cu asta. Ştiu că sunteţi ocupat până peste cap,

domnule general, dar numai dumneavoastră puteţi ordona arestarea lui.

– Foarte bine ai făcut, Dubin. Nu-ţi face griji în privinţa noastră. Îi batem de le sună apa în cap nenorociţilor ăstora. Nu că nu ar merge mai bine dacă preşedintele ar fi mai ferm cu ruşii. Ar trebui să fim în Saarbrücken, dar lui FDR[1] îi e teamă că, dacă ne ducem în Germania prea repede, Stalin o s-o ia razna.

Teedle s-a abţinut, dându-şi seama că nu era prea bine să zică asemenea lucruri într-o convorbire pe care putea să o audă oricine. Zgomotul artileriei s-a auzit din nou, iar legătura s-a întrerupt.

Câteva zile mai târziu, pe 15 decembrie, eram la popota ofiţerilor pe la 7 dimineaţa, mâncând cu Tony omleta din praf de ouă de la micul dejun, când un tânăr soldat plin de coşuri, un proaspăt recrut care în orice împrejurare găsea un prilej să se isterizeze, a venit să-mi spună să mă duc în camera de telegrafie. Era Teedle, de data asta la celălalt capăt al unei maşini de scris în limbaj încifrat. De îndată ce telegrafistul i-a zis că sunt acolo, maşina a început să scoată o bandă pe care cititorul de coduri a transferat-o cu mult zgomot pe teancul de hârtie galbenă din maşină.

„L-am localizat pe ticălos, a scris Teedle. Lângă oraşul Houffalize, în sectorul Corpului VIII de armată. Se crede acum Robin Hood. Toată gaşca lui e cu el. I-a spus comandamentului Corpului VIII că OSS i-a ordonat să cerceteze poziţia nemţilor. Du-te la Houffalize ca să-l arestezi."

– Eu? i-am zis telegrafistului, care m-a întrebat dacă voiam să transmit acel răspuns.

Am ales ceva mai diplomatic, spunând că această sarcină i s-ar potrivi mai bine şefului poliţiei militare.

---

[1] Franklin Delano Roosevelt, preşedinte al Americii între 1933 şi 1945. (n.tr.)

„Nu. Îl vei recunoaşte pe subiect, mi-a scris el înapoi. Îi ştii şi toată povestea. Poliţia militară de aici răspunde de prizonierii de război. În caz că n-ai uitat, purtăm un război."

Mi-am trecut în revistă alternativele, dar în cele din urmă i-am zis că am înţeles ordinele.

Teedle mi-a scris: „Subiectul trebuie să se întoarcă în 72 de ore. Momentan, este căutat în spatele liniilor inamicului."

„Cât de posibil e să se întoarcă?"

„Foarte probabil. A lăsat-o pe femeie în urmă. Pleacă imediat. Vei informa Londra de arestarea iminentă."

M-am dus de îndată la colonelul Maples. Cu Teedle nu voiam să intru în detalii, ştiind că nu le va tolera, dar era o problemă extrem de importantă. Am luat un exemplar din *Manualul pentru curţile marţiale* aflat pe biroul colonelului şi l-am deschis la Articolul 20.

20. CURTEA MARŢIALĂ – PROCEDURA ÎNAINTE DE PROCES – AREST ŞI IZOLARE – *CINE POATE DISPUNE:* METODA – URMĂTOARELE PERSOANE CARE FAC OBIECTUL LEGII MARŢIALE VOR FI ARESTATE SAU IZOLATE CONFORM ARTICOLULUI DE RĂZBOI 69, DUPĂ CUM URMEAZĂ:

OFIŢERII – DOAR DE CĂTRE OFIŢERII SUPERIORI, PRIN ALŢI OFIŢERI, PRIN VIU GRAI, ORDIN SCRIS SAU ANUNŢ. AUTORITATEA CARE VA ARESTA SAU IZOLA RESPECTIVELE PERSOANE NU VA FI DELEGATĂ.

Cu alte cuvinte, Martin putea fi arestat doar de cineva aflat în subordinea directă a lui Teedle, un membru al Diviziei 18 Blindate. După discuţiile care au avut loc la emiterea mandatului de arestare, conducerea noastră ajunsese la concluzia că Teedle, mai degrabă decât Winters de la OSS, era comandantul lui Martin, căci acesta din urmă nesocotise ordinul prin

care i se cerea să se întoarcă. Dar eu, cu siguranţă, nu răspundeam în faţa generalului. Dacă da, nu-l puteam aresta pe Martin fără să pun în primejdie procesul ce urma.

Maples şi-a luat între degete mustaţa, care albise complet în ultimele luni, iar acum semăna cu o dâră de pastă de bărbierit. Ca de obicei, nu voia să-l înfrunte pe Teedle, aşa că a venit cu o soluţie avocăţească. Avea să le ceară celor de la Armata a Treia să mă transfere la Divizia 18 doar pentru a putea să-l arestez pe Martin.

– Va trebui să punem la punct toată hârţogăria. Dar trebuie să vii aici, David. Patton nu va fi încântat dacă Martin ne scapă din nou. Ce situaţie ciudată! Colonelul a dat din capul acoperit cu păr cărunt. Comportamentul uman, David. E mai multă imaginaţie şi mister acolo decât în lumea artei.

– Pot să-l iau pe Bidwell cu mine, domnule colonel?

– Da, bineînţeles.

M-a trimis să găsesc pe cineva care să mă înlocuiască la tribunal.

Până la prânz, eu şi Biddy aveam actele la noi şi ne aflam din nou pe drum. Era umezeală, ceaţa se aşternuse ca fumul pe dealuri, iar noi aveam panouri laterale prinse de capota de pânză a jeepului. Houffalize abia se distingea pe hartă, dar se afla undeva în apropiere de Saint-Vith, la vreo 240 de km distanţă. Urma să ne apropiem de zone de luptă şi ne-am gândit că ar fi bine să ajungem până în seara următoare. Neştiind exact cum avea să fie vremea, am călătorit cu raniţele pline şi cu mantale de iarnă.

Când ne-am apropiat de Metz şi de teritoriul pe care-l ocupaseră americanii în ultimele săptămâni, am văzut indicatoare pe care trupele nemţeşti în retragere scriseseră ACHTUNG MINEN[1]. Nu eram sigur dacă erau avertismente pentru trupele

---

[1] Atenţie, mine. (în lb. germană, în original)

lor sau o formă de război psihologic. Când am făcut un popas, i-am întrebat pe cei de la Divizia 6, care mi-au raportat că au fost văzute maşini de cules mine pe drum şi ne-au sfătuit să înaintăm cu grijă.

– Nu ai fi primul, căpitane, care s-ar duce după un tufiş să facă pipi şi s-ar trezi fără un picior, mi-a spus un sergent.

Cum nu aveam camioane ale Crucii Roşii, au fost rechiziţionate jeepuri, iar răniţii erau puşi pe capote sau pe banchetele din spate. Când s-a făcut aproape 4.30 şi după ce ne-am gândit unde să înnoptăm, am dat peste un baraj al armatei. Un poliţist care se uita cruciş la noi şi-a băgat tot capul în maşină. Am scos ordinele din buzunarul interior al hainei, dar nu s-a obosit să se uite peste ele.

– Unde locuieşte Li'l Abner[1]? m-a întrebat el.

– Eşti băut, soldat?

– Răspunde la întrebare, căpitane.

– Dogpatch[2].

– Şi cum se numeşte echipa de baseball din Brooklyn?

Arăta înspre Biddy, care conducea.

– Dodgers, a răspuns el îmbufnat. Şi nici măcar nu-s cine ştie ce echipă.

Surprinzător, răspunsul lui l-a făcut pe soldat să râdă şi să se liniştească. Poliţistul ne-a zis că toată ziua primiseră informaţii că impostori nemţi îmbrăcaţi ca soldaţii americani traversaseră liniile noastre ca să ne saboteze, tăind linii telefonice, scoţând indicatoare şi uneori spunându-le diviziilor noastre să o ia pe unde erau trupele lor, aşa cum făcuse şi Gita în ziua Z.

– Dacă se mai întâmplă; mi-a zis poliţistul, arată-le cartea de identitate. Pe ale lor scrie „Doar pentru identificare". Pe

---

[1] Personaj dintr-o serie de benzi desenate (n.tr.)

[2] Localitatea fictivă unde are loc acţiunea din benzile desenate Li'l Abner. (n.tr.)

actele ofițerilor noștri e o greșeală intenționată de tipar, „Indentificare", strecurată de cei recent desemnați, ca să arate că nu fuseseră promovați degeaba. Vreun nemțălău bătut în cap nu s-a putut abține să nu-i corecteze pe americani la engleză.

Am intrat în zona ocupată de Armata Întâi și ne-am petrecut noaptea în Luxemburg, la un hotel folosit pe post de cartier general de către ofițerii inferiori din Divizia 9 Blindate. Ajunseserăm mai departe decât ne așteptam și se părea că vom fi în Houffalize până a doua zi la prânz. Am fost trezit din somn la 5.30 dimineața de un bombardamentul masiv dinspre nord. Ne îndreptam fix în aceeași direcție și l-am întrebat ce se întâmpla pe maiorul care se ocupase de ordinul de încartiruire.

– Nu vă faceți griji. Nemților le place să tragă cu armele cât timp mai au. Nu pleacă nicăieri. Bradley și-a retras Corpul al VIII-lea de armată pentru moment. Nu prea avem oameni în prima linie, dar nemții știu că ar da piept cu o forță imensă dacă ar continua atacul. Bubuiturile nu o să dureze mai mult de o oră.

Pe când ieșeam din oraș, un soldat tânăr cu o bazooka ne-a întrebat cu un accent ciudat dacă puteam să-l ducem și pe el până la unitatea lui, aflată la 16 kilometri distanță, și s-a urcat în spate, lângă ranițele noastre. Era un băiat surprinzător de voios și total nepăsător în privința războiului, dintr-un orășel din Pennsylvania unde încă se mai vorbea un dialect germanic. Ne-a cântat cu o voce de tenor câteva cântece pe care le învățase acasă, chiar dacă nu lua mereu acutele, și tocmai era în mijlocul unei balade despre o tânără servitoare care se frângea de dorul iubitului plecat la război când jeepul sări deodată în aer, răspândind în jurul său un val de zgomot și murdărie. Următorul lucru pe care l-am conștientizat a fost că mă aflam într-un șanț umed de pe marginea drumului. Când m-am uitat

în sus, pe câmpul de lângă mine era o groapă care fumega, probabil de la un obuz. Jeepul zăcea la câțiva metri depărtare, înclinat într-un unghi de 30 de grade, iar roțile din față și din spate erau și ele în șanț. Acoperișul din pânză prin care fusesem aruncat flutura în vânt, iar tânărul olandez din Pennsylvania era pe câmp, încă zâmbind pe când se ridica în picioare. Am țipat la el să fie atent la mine, dar am văzut că racheta îi căzuse din bazooka și ajunsese în noroi, lângă mine. M-am uitat la proiectilul din apa stătută, fiindu-mi teamă să îl ating, ca nu cumva să se armeze singur. Mă îndepărtam, când am auzit un alt obuz căzând la circa un kilometru distanță și formând un crater chiar în mijlocul drumului. Se pare că nemții erau mult mai aproape decât se estimase.

L-am strigat de două ori pe Bidwell. Se părea că fusese aruncat doar pe podeaua mașinii, așa că scoase capul afară. Jeepul încă mai avea motorul pornit, dar Biddy nu l-a luat în seamă și mi-a spus, că din cauza unghiului în care era mașina, diferențialul nu lăsa roțile din spate să vireze. Am înjurat chestia aia de parcă era vorba de un cal șchiop și am încercat să punem din nou mașina pe drum, perfect conștienți că în orice moment putea să mai cadă un obuz.

Un mic convoi a ajuns în spatele nostru. Locotenentul secund aflat la comandă a coborât din camion să ne ajute și și-a trimis sergentul în față ca să vadă cum aveau să treacă de acel crater.

– Se duc bătălii crâncene în față, căpitane, mi-a spus el, când i-am explicat încotro ne îndreptam. Nu ți-ai găsit o zi bună pentru a-ți exercita profesia. Se pare că Hitler s-a hotărât să facă ultima mișcare. Ne-a sugerat să o luăm spre vest.

Cu ajutorul mai multor soldați, am reușit să scoatem jeepul din șanț și am schimbat și cauciucul din spate de pe partea dreaptă. Tipul cu bazooka și-a asamblat arma și s-a urcat într-unul dintre camioanele din convoi, iar eu și Biddy ne-am

îndreptat spre Neufchâteau. Acoperișul sfâșiat flutura în timpul mersului, strecurându-se astfel aer rece în mașină.

Cerul era prea acoperit și întunecat ca să zboare avioanele, dar zgomotul de artilerie grea se auzea constant. După o oră, am ajuns la o intersecție unde drumurile o luau în toate direcțiile, având indicatoare pentru Aachen, Luxemburg, Düsseldorf, Neufchâteau și Reims. Doi polițiști stăteau în mijlocul intersecției, oprind fiecare vehicul. Când unul dintre ei a venit la noi, ne-a cerut actele, pe care le-a studiat ceva vreme.

– Dacă vă duceți spre nord, de ce o luați spre vest?

I-am spus de bombardamente.

– Aha, a făcut el. Și de când sunteți staționați în Nancy? Când i-am răspuns, m-a întrebat: Cum se numește piața principală de acolo?

I-am răspuns din nou, dar mi-am scos actul de identitate din portofel.

– Uită-te!

Biddy a arătat spre cuvântul „Indentitate", dar polițistul privea în gol, de parcă vorbeam în altă limbă.

– Sergent, nu vrei să te asiguri că nu suntem impostori gerrmani? l-am întrebat eu.

– Cu tot respectul cuvenit, căpitane, dar vreau să mă asigur că nu ești un dezertor.

– Dezertor?

Simpla noțiune mă înfuria.

– Crede-mă. Da, domnule. Dacă nu te superi pe mine, căpitane, băieții ăia de la RTC, a spus el referindu-se la trupele de rezervă, habar n-au ce să facă atunci când zboară proiectilele prin aer. Se pare că juma' din Divizia 28 a fugit mâncând pământul. I-am găsit pe câțiva pe lângă cadavre, de parcă ar fi căutat un doctor. Altul îmi spunea că-i curier, numai că nu-și amintea ce mesaj avea de transmis. Mulți alții fluturau

steagul alb şi se predau nemţilor fără să tragă un glonţ. Am auzit că aproape zece mii de băieţi de la 106 s-au predat deja nemţilor. Şi nu doar soldaţii, nu. Mulţi ofiţeri fugeau azi din calea gloanţelor, zicând că se duceau la batalioanele lor.

– Vorbim despre americani? am întrebat eu. Ce naiba se întâmplă?

– Necazuri mari în nord. Cică toată nenorocita de Divizie a 6-a Panzer a SS se ascundea printre copaci. Von Rundstedt a ieşit de acolo cu tancuri şi artilerie, intrând în armata noastră ca-n brânză. Cei de la Divizia 8 sunt bătuţi măr chiar acum. Aud tot felul de chestii nebuneşti. Unii spun că sunt tancuri germane la optzeci de kilometri vest. Am avut un batalion antiaerian în retragere care a venit acum douăzeci de minute, iar unii dintre soldaţi au zis că ordinele lor sunt să se retragă şi să apere Parisul. Îţi spun un lucru, căpitane, războiul ăsta nenorocit e departe de a se termina.

De acolo, am luat-o spre nord, dar, după ce am mers jumătate de oră, aşa cum ne avertizase poliţistul, drumul deveni plin de camioane şi vehicule blindate care se duceau spre sud, retrăgându-se. Majoritatea acelor unităţi erau într-o dezordine totală, despărţite de comandamentele lor şi mergând în continuare, doar ca să se pună la adăpost. Am dat de un batalion de blindate oprit pe marginea drumului, căci rămăsese fără benzină. Un puşti, un recrut, stătea pe o roată, plângând deznădăjduit şi uitându-se în jur, de parcă se aştepta să-i spună cineva cum să se oprească. Mai venea câte un soldat şi-l bătea uşor pe spate. Sergentul ne-a explicat că prietenul cel mai bun al puştiului fusese făcut bucăţele în această dimineaţă, în faţa lui.

– Domnule, nu-i vreme să arestăm pe nimeni, nu în iureşul bătăliei, mi-a spus Biddy.

– Am primit ordine, Biddy.

Chiar nu ştiam ce să fac.

– Eu vă zic, domnule, că trebuie să vă executați cumva ordinele. Mai bine rămânem aici o zi sau două, până se liniștesc treburile. Oriunde ar fi Martin, căpitane, sigur e în mișcare, poate chiar vine înspre noi.

Avea sens ce spunea. Ne-am îndreptat din nou spre vest, unde am fost opriți de două ori de patrule de poliție care îi trimiteau înapoi pe dezertori. Când aproape se însera, am ajuns în cele din urmă la Neufchâteau. Era un oraș ca o felicitare, cu clădiri drăguțe și mici și străzi înguste, pietruite, dar haosul domnea. Ne-am prezentat la cartierul general al Corpului VIII, aflat la Palais du Justice, cel cu multe coloane, unde se primeau rapoarte sumbre de la comandamentul din Bastogne, de pe linia frontului. Oamenii intrau și ieșeau din fiecare birou, zbierând că informațiile pe care le dăduse altcineva erau incorecte. Mai multe regimente se predaseră fluturând steagul alb, dar nu se știa nimic de alte unități. De câte ori reușeam să atrag atenția cuiva, acela se tot uita pe fereastră, așteptându-se să zărească tancurile nemților în orice clipă. Funcționarii erau pe holuri împachetând hârtii, punând de-o parte ce trebuia să ia cu ei, pentru ca restul să fie ars înaintea retragerii.

După ce am așteptat o mulțime în camera telegrafului, am reușit să-l pun pe un caporal să-i transmită generalului Teedle un mesaj în care îi comunicam poziția actuală și îi ceream indicații. Am început să mă interesez unde voi fi încartiruit. Am fost îndrumat spre sediul ofițerilor, care fusese stabilit la două străzi mai departe, în primărie. În timp ce mergeam pe coridoare și mă uitam după un pat liber, m-am întâlnit cu mici grupuri de ofițeri aflați în timpul lor liber, care-și treceau de la unul la altul o sticlă de whisky și vorbeau în șoaptă. Nici unul nu era în stare să accepte ce se întâmpla la nici o zi de când debarcasem în Europa, iar germanii înaintaseră masiv de-a lungul liniei frontului. Un tip care susținea că văzuse cele

mai recente hărți zicea că noi fuseserăm înșelați să înaintăm prea mult către est, iar naziștii erau pe cale să-și desfășoare Corpul XII de armată, despărțind Armata Întâi de a Treia și pe a Noua de celălalte două, și urmau să aibă loc acțiuni de învăluire pe flancurile din nord și sud. Nimeni nu știa cât de mult înaintaseră nemții până astăzi, dar era clar că erau în avantaj, iar câțiva dintre acești ofițeri vorbeau de rapoartele anterioare asupra mișcărilor naziștilor, pe care generalul Bradley nu le luase în seamă. Pe toate fețele se citeau aceleași gânduri: n-aveam să plecăm acasă prea devreme. N-aveam să câștigăm războiul până de Crăciun sau Anul Nou, nici măcar până la Sfântul Valentin. Când m-am întins pe pat, mi-am pus întrebarea pe care nimeni nu îndrăznea să o rostească: oare vom câștiga războiul?

Da, m-am gândit atunci. Trebuia. Trebuia să câștigăm războiul ăsta. Mi-aș fi dat viața să-l opresc pe Hitler. Și eram convins că, în ciuda panicii care cuprinsese trupele de rezervă ce dezertaseră de pe front, majoritatea ofițerilor cu capul pe umeri care dormeau în această clădire gândeau ca și mine. Am stins lumina și de-abia atunci mi-am dat seama că nu mâncasem nimic. Aveam o rație K în raniță, dar eram prea obosit și dezamăgit ca s-o scot de acolo.

După câteva ore, m-a trezit lumina. La început, am crezut că era altă explozie, dar nu înțelegeam cum de nu auzisem zgomotul, apoi l-am văzut pe tânărul caporal de la Transmisiuni, care luase mesajul meu către Teedle, ținându-și lanterna în dreptul feței, ca să-l pot recunoaște. Ceasul arăta ora 2.10 a.m. Mi-a vorbit în șoaptă, ca să nu-i trezească pe cei cinci ofițeri care sforăiau în jurul meu, și m-a dus pe hol, încă în șort.

– Domnule căpitan, tocmai am primit acest mesaj, pe care scrie „Urgent".

Îmi puteam da seama după expresia de pe fața băiatului că citise telegrama din plic și se gândea că trebuia să mi-o

înmâneze imediat. Era de la Teedle şi sosise încifrată, mi-a spus băiatul şi trebuise să fie descifrată de criptografi.

```
Informaţie clasificată / Strict Secret /
Citeşte şi arde
    OSS susţine că omul căutat e spion
sovietic STOP Arestează imediat STOP
Instrucţiuni ulterioare prin radio
0600 STOP
```

15. SĂRITURA

Teedle nu a mai prins nici o legătură pe 17 decembrie. Multe dintre centrele de comunicație ale Aliaților de lângă Saint-Vith fuseseră neutralizate de către nemți. Deși ne aflam la sud, liniile și releele rămase erau folosite pentru a trimite vești mult mai importante decât soarta unui singur om, chiar dacă era spion, așa că mi-am petrecut aproape 40 de ore pe un scaun din camera de Transmisiuni a Corpului VIII de armată, așteptând să iau legătura cu generalul.

La Neufchâteau, ca și în alte locuri, camera de Transmisiuni era în unul dintre birourile prăfuite ale PTT – Postes, Télégraphes et Téléphones –, care se afla într-o clădire de culoare roz, de pe colț. În vârf avea o cupolă ciudată, din fier, așa că arăta de parcă ar fi purtat o cască. De pe scaunul pe care stăteam, le vedeam pe tinerele femei date cu ruj deschis la culoare și cu coafuri la modă, ce trebuiau să intre sub căști, băgând și scoțând firele din panourile înalte. Soldații americani se plimbau încoace și încolo, stând cu ochii pe ele, așa cum făcuseră și nemții cu câteva luni în urmă. Uneori, mai intrau și civili să expedieze o scrisoare sau un colet, pe care funcționarii acriți îl primeau, dar fără să le dea asigurări că respectivul pachet va ajunge la destinație.

Singurul lucru bun în așteptarea de acum a fost că această clădire era locul în care se vehiculau cele mai multe informații din Neufchâteau. Nu am pus nici o întrebare, dar îi auzeam

fără să vreau pe trimişii şi aghiotanţii care tot urcau şi coborau pe scări şi puneam cap la cap informaţiile. Veştile nu erau deloc îmbucurătoare. Divizia 6 Blindate a lui Sepp Dietrich se deplasa încet, dar sigur în direcţia noastră, depăşind numeric Corpul VIII de armată. Nici nu era clar dacă puteau să le vină în ajutor alte forţe, din moment ce Divizia 5 Blindate înainta spre sud ca să-l oprească pe Patton.

Ascultând veştile din avanpostul meu de pe scaun, mi-era greu să nu admir strategia naziştilor, oricât îi displăceam. Dat fiind că îndrăzneţul Dietrich se infiltra în teritoriu, planul lui Runstedt era să separe forţele americane, apoi să treacă Meuse şi să înainteze spre Anvers. Dacă naziştii aveau succes, trupele Aliaţilor din Olanda şi din nordul Belgiei aveau să fie complet separate, fără posibilitatea de a fi retrase. Dunkirk avea să pară, prin comparaţie, o problemă insignifiantă. Cu o treime din forţele aliate ţinute ostatice, Hitler ar fi putut negocia un armistiţiu. Sau, dacă înnebunea de-a binelea, putea să le distrugă şi apoi să o ia spre sud, cu alte forţe care veneau din Germania într-un ultim efort de a recâştiga Europa de Vest. Cei din camera de Transmisiuni pariau că, nebun sau nu, Hitler avea să ceară pace, fie şi numai pentru a-şi reface efectivele. Aşezat pe scaun, mă gândeam necontenit la previziunile lui Martin despre acest război şi izbucnirea altora. Era greu de conceput că o victorie care păruse iminentă putea fi primejduită în câteva zile. La câteva minute, mă cuprindea acelaşi sentiment de hotărâre pe care îl aveam de când ajunsesem aici. Trebuia să câştigăm acest război. Trebuia să pun şi eu umărul la treabă.

Uneori, cuprins de disperare, traversam strada spre cartierul general din Palais de Justice, o clădire vastă cu coloane din piatră portocalie, ca să văd dacă ordinele mele fuseseră transmise greşit acolo. Mai trecea şi Biddy pe la mine, şi ne mai plimbam în sus şi în jos pe străzile înguste şi în pantă din Neufchâteau, deşi pietrele caldarâmului erau înghețate şi nesigure în zonele

mai abrupte. A nins în ambele zile, fulgi mari căzând din cerul care ni se părea că este la doar câțiva metri deasupra capetelor noastre. Hitler fie a avut un plan bun, fie noroc, căci plafonul de nori de deasupra nu ne permitea să lansăm avioane în aer, decât dacă voiam să zboare fix deasupra antiaerienei nemților.

La început, nu ştiam dacă să-i zic şi lui Biddy de mesajul strict secret de la Teedle, dar am hotărât că trebuie să-i spun, ca să înțeleagă ce se va întâmpla în continuare.

– Un spion!

Mă aşteptam ca Biddy să spună tot timpul îl bănuise pe Martin, dar se pare că şi lui îi venea greu să se obişnuiască cu ideea.

– Căpitane, se poate după ce am văzut?

Mă gândisem şi eu la asta, dar ceea ce nu-mi dădea pace de două zile era faptul că operațiunea de la Saline Royale, la care ne alăturaserăm de bunăvoie, fusese în realitate întreprinsă pentru a pune bețe în roate Armatei SUA în beneficiul sovieticilor. În ciuda supărării lui Patton în legătură cu momentul exploziilor, nu prea înțelegeam problema, dar mi-am dat seama că aşa aveau succes spionii, pretinzând că sunt patrioți. Probabil că oamenii de la OSS aveau probe pentru afirmațiile lor.

În 19 decembrie, la 4 a.m., acelaşi caporal Lightenall m-a trezit din somn de pe banca unde dormeam. Teedle reuşise să prindă o linie, folosind un telex. M-am aşezat în fața panoului de comandă. Învățasem să folosesc maşinăria cât timp aşteptasem.

„Confirmă primirea cablogramei de pe 16/12/44."

Aşa am făcut.

„Nici măcar eu nu m-am gândit la asta, a continuat Teedle. Cei de la Londra insistă că există probe."

Fără teamă de a fi interceptat, generalul mi-a dat multe detalii. Mi l-am imaginat după o zi de bătălie, cu un bidon în mână, cum țipă la telegrafist şi, în toiul unei alte nopți nedormite, cum se distrează contrându-se şi cu mine. Dialogul dintre noi

era şi mai ciudat din cauza intervalului lung, după care primeam răspunsul său precedat de un păcănit violent.

L-am întrebat încifrat lucrul la care mă gândeam, dacă operaţiunea la care luaserăm parte la Saline Royale a fost cumva în favoarea noilor stăpâni ai lui Martin.

„N-am idee. Londra tot vorbeşte cifrat. Se pare că omul nostru nu lucrează împotriva celor buni din bătălia actuală. În schimb, se pregăteşte pentru următoarea, făcând tot posibilul să-i informeze pe roşii de mişcările noastre şi să încerce să ne încetinească. Dacă echipa noastră nu ajunge să se încaiere cu echipa roşie, echipa roşie primeşte o felie mai mare când se termină jocul ăsta. Ai priceput?"

„S-a înţeles."

„Cei de la Londra vor neapărat să-l aresteze, dar, ca de obicei, nu vor să întocmească documentaţia. Aş vrea să nu le explic celor 531 de fani din Washington cum a început o vedetă să joace pentru cealaltă echipă. Execută-mi ordinele în continuare. Omul nostru mai avea încredere în Corpul VIII de armată. Contactează-l pe generalul Middleton ca să facă arestarea."

I-am explicat problemele pe care le aveam cu acel ordin. Până acum, Middleton se hotărâse să părăsească Bastogne, cartierul general folosit în înaintare. Artileria sa, compusă din şase sau şapte batalioane care aveau arme de 155 de milimetri şi obuziere de 20 de centimetri, începuseră deja o retragere organizată, dar nici unii dintre ei nu fuseseră în stare să-şi ocupe poziţiile stabilite din ariergardă, căci tancurile Panzer i-au atacat foarte repede. Practic, fugeau. Divizia 101 Aeropurtată, care se mişca mai repede, avea să preia conducerea şi venea dinspre Reims. I-am spus generalului că era puţin probabil să mai putem comunica. Şi, ce era mai important, existau chestiuni de natură juridică. Precum discutasem şi cu colonelul Maples, doar cineva sub directa comandă a lui Teedle putea să-l aresteze pe Martin. Teedle a reacţionat exact cum m-am aşteptat.

„Nenorocita asta de armată e futută de când l-au urcat pe Washington pe cal."

„Astea sunt regulile, domnule general. Am fi nevoiți să-l eliberăm."

Am așteptat mult timp răspunsul lui. Eram sigur că Teedle se gândea cum le va explica acest lucru atât celor de la OSS, cât și lui Patton, dacă Martin le scăpa printre degete din cauza unei chichițe juridice.

În cele din urmă, Teedle a scris: „Te oferi tu voluntar?"

Degetele mele nu mai nimereau tastatura. Dar am înțeles logica lui. Eu și Bidwell eram cei mai apropiați soldați pe o rază de 240 de kilometri care erau întru câtva în subordinea lui Teedle. Nu puteam să-mi închipui cum doi oameni într-un jeep se puteau deplasa pe un teren asaltat de tancuri Panzer, dar îmi rămăsese în minte ideea la care mă gândisem trei zile. Trebuia să fac orice ca să câștigăm războiul.

I-am scris: „Da, domnule".

„Bine", mi-a răspuns el într-o clipită.

„Domnule, avem nevoie de informații mai precise despre locul unde se află omul nostru. Nu cred că mai e la Houffalize."

Biddy îmi spusese o poveste uluitoare, pe care îmi jurase că o auzise de la polițiștii militari care fuseseră la Houffalize, în 17 decembrie. Poliția americană și cea germană stătuseră spate în spate într-o intersecție din oraș, dirijând traficul, ambele părți fiind prea preocupate și prea puțin înarmate ca să se înfrunte. Americanii le făceau semne trupelor să se retragă, în timp ce germanii le semnalizau trupelor de cercetare și deminare, care deschideau drumul tancurilor Panzer aflate la doar câțiva kilometri în spatele lor. Deja acum, Houffalize căzuse în mâinile inamicului.

„Londra a contactat deja Comandamentul Suprem, ceea ce înseamnă că treaba e extrem de urgentă. Le voi cere ajutorul. Așteaptă următoarele ordine."

Am crezut că am terminat, dar, după o secundă, iar mi a scris:

„Cât de rău e acolo?"

„E bine aici, am tastat eu. E un iad la câțiva kilometri în față."

„Spune-le să aștepte. Vine cavaleria. Ne vedem la linia Siegfried. Sper să-l aduceți în lanțuri pe nenorocitul ăla. Terminat."

A mai durat două zile până am primit o cablogramă cu noi ordine.

Confirmare ofițer căutat la batalionul de comandă NW din Bastogne STOP Du-te la pista de aterizare Virton din cadrul Forțelor Aeriene Regale pentru transport ca să faci arestarea STOP

În seara de 21 decembrie, eu și Biddy mergeam cu mașina spre sud. Zăpada era atât de mare, încât părea că presărase cineva din cer praf de copt toată noaptea; ninsoarea s-a domolit când a venit o masă de aer rece ce semăna cu expresul canadian care se apropia de Kindle County în toiul iernii.

Așa-numita pistă de aterizare de la Virton s-a dovedit a fi nu mai mult decât un drum de pământ ce tocmai fusese nivelat printr-un câmp plin de zăpadă, dar i-am găsit așteptându-ne pe cei din personalul terestru, format mai ales din tehnicieni. Nu erau hangare, pentru că ar fi fost o nebunie să ai avioane în est, în fața ofensivei, dar englezii aterizau aici pe întuneric, de câteva zile, aducând provizii pe care le luau de la forțele lui Montgomery și care apoi erau trimise trupelor noastre cu camioanele. Soldații americani, care trebuiau să intre ca în brânză prin nemți, nu mai aveau de nici unele, cu excepția benzinei, în mod ironic, căci se făcuseră provizii în vederea înaintării fulgerătoare.

– Tu eşti ăla care merge la Bastogne, nu? m-a întrebat un mecanic de bord. Locul e aproape înconjurat, domnule. Nemţii trag ca apucaţii de pretutindeni. Toate drumurile mari trec pe acolo, aşa că Jerry[1] nu poate să înainteze fără să cucerească oraşul.

Munţii Ardeni fuseseră un loc excelent pentru a ascunde Panzerele, dar singurul motiv pentru care Bradley şi Middleton nesocotiseră rapoartele, potrivit cărora acolo se strângeau tancurile germane, a fost că pădurea nu era o zonă propice pentru un atac cu tancuri. Era mai uşor să calci oameni în picioare decât copaci. Odată ce Panzerele ieşiseră din pădure, tot nu puteau fi manevrate cu uşurinţă, pentru că toamna prin care trecusem transformase jumătate din terenuri în mlaştini. Auzisem adesea că tancurile noastre se pot împotmoli în noroi. Panzerele erau considerate maşinării mai bune – tancurile noastre Sherman puteau lua foc aşa de uşor că le spuneam Ronson –, dar şi ale nemţilor se puteau împotmoli ca şi ale americanilor, iar greutatea celui mai mare tanc nemţesc, King Tigers, putea să-l îngroape la propriu în pământul umed. Cum cei care manevrau tancurile se limitau la drumurile existente, soluţia era ca ai noştri să rămână cât mai mult timp posibil pe potecile şi drumurile lăturalnice pentru a-i încetini pe nemţi şi a ne permite să ne regrupăm ca să începem contraofensiva. Se zvonea că Patton ar fi ocolit Divizia 5 Panzere şi înainta vertiginos spre nord, să dea o mână de ajutor.

– Se pare că va fi greu de aterizat acolo, i-am spus sergentului.

– Să aterizăm? Avea o cheie fixă în mână şi meşterea la o piesă de motor, dar acum îşi întoarse complet spre mine faţa lui colţuroasă de englez. Nu, amice. Nu ştii că o să te lansezi?

– O să mă lansez?

---

[1] Soldaţi germani (n.red.)

– Cu paraşuta. Ştii tu, un cearşaf mare pe cer? Zâmbetul i-a înghețat pe chip. Domnule, eşti soldat paraşutist, nu-i aşa?

– Sunt avocat.

– O, Doamne!

Reacţia lui făcea cât o mie de cuvinte. Situaţia era atât de absurdă, încât am râs zgomotos. Pe când plecam să-i spun şi lui Biddy, l-am auzit pe sergent explicând echipajului situaţia mea. „Săracu' de el, zicea omul, credea că se duce la Bastogne în caleaşca regală."

Biddy nu a putut nici măcar să schiţeze un zâmbet.

– Paraşutare? Rahat, căpitane, mie mi se înmoaie genunchii când mă sui pe acoperişul casei. Eu nu ştiu nimic despre paraşutele astea. Dumneata ai idee?

Nici eu nu ştiam mai nimic. Dar de trei zile îmi tot spuneam că voi face orice ca să câştig războiul. Făcusem un jurământ şi acum trebuia să mi-l respect. Dacă Martin voia cu tot dinadinsul să împiedice trupele noastre să intre în Germania, trebuia să fac asta.

– Biddy, nu trebuie să mergem amândoi.

– Pe dracu', căpitane. Ştii că glumeam. Nu te las io de izbelişte acum, aşa că să nu ne mai răcim gurile de pomană.

Planul, aşa cum ne-a fost explicat, era în mare parte un experiment. Momentan, trupele din Bastogne nu puteau fi aprovizionate. Drumul principal de la Neufchâteau fusese închis, iar din cauza condiţiilor meteo, piloţii nu aveau vizibilitate pentru a face aprovizionarea de la înălţimi sigure, astfel încât să nu fie doborâţi de antiaeriană. Piloţii din RAF fuseseră de acord să încerce să zboare pe timpul nopţii, la altitudine joasă, gândindu-se că, dacă va merge, mai multe avioane vor zbura la fel în noaptea următoare. Trei cutii cu medicamente aveau să fie paraşutate împreună cu noi. Dacă eu şi Biddy reuşeam, aveau să vină şi doctori după noi.

Mai erau câteva ore până decolam şi, între timp, am primit nişte instrucţiuni de aterizare: degetele de la picioare în jos, poziţia ghemuit, privirea drept înainte. Am făcut eforturi să exersăm rostogolirea când atingeam pământul cu bocancii. Genunchiul la care mă tăiasem când explodase depozitul de armament se vindecase şi nu mă mai durea de câteva săptămâni, dar acum aveam impresia că-mi pulsează de câte ori repetam aterizarea. După prima jumătate de oră, era clar că instructorii noştri, cu o singură excepţie, nu mai săriseră nici ei niciodată. Totuşi, ne-au spus că, dacă paraşuta se deschidea prea târziu, nu aveam altceva de făcut decât să nu ne rupem picioarele când atingeam pământul. Antrenamentul adevărat, care curprindea manevrele ce trebuiau executate în caz că paraşuta se rupea sau se răsucea, sau dacă se rupeau suspantele sau hamul, nu prea ne era folositor dacă eram la 150 de metri în aer. Nici una dintre problemele acelea nu putea fi rezolvată în timp util.

– Îţi spun adevărul, căpitane, nu săritura trebe' să te-ngrijoreze. Dacă atârni ca un măr în pom, iar Jerry îşi dă seama că eşti acolo – asta-i o problemă, domnule.

Echipajul ne-a împachetat paraşutele, apoi ne-au îndesat mantalele dedesubtul pachetelor cu materiale sanitare care aveau să cadă în spatele nostru. Ne-am pus costumele de paraşutişti peste uniformele din lână, apoi am schimbat căştile cu unele speciale, pentru paraşutişti, care aveau apărători de piele pentru bărbie, care atenuau şocul provocat de deschiderea paraşutei. Apoi, am aşteptat. La fiecare zece minute, m-am dus afară să fac pipi. Aveam temperatura corpului foarte scăzută. Nici nu puteam să-mi dau seama cum mai puteam să fiu în viaţă peste două ore.

Când s-a făcut aproape 8.30, convoaiele care aveau să transporte proviziile de la aparatul de zbor ce trebuia să sosească au început să se formeze pe câmp, dar încă nu se vedea

nici un avion. Până la ora 9, am ajuns să cred că nu o să mai vină şi mă întrebam dacă mă puteam preface că sunt dezamăgit, când simplul gând că n-aveam să fiu paraşutat mă făcea să mă simt atât de uşurat.

Iar apoi au ajuns. Insectele ar fi putut face acel zgomot, dacă era alt anotimp. Echipajul de la sol a aprins zeci de lanterne Coleman, pe care le-au folosit în chip de balize, iar avioanele au aterizat la nici 30 de secunde între ele. Echipele din convoi s-au grăbit să descarce proviziile din avioane.

Sergentul-major de aviaţie care mă asistase mă ajuta acum să-mi pun pe mine tot echipamentul de paraşutist. Mai întâi era o vestă de salvare numită Mae West[1], absolut necesară, căci nu exista nici o garanţie că nu aveam să aterizăm într-un lac sau iaz, apoi mi-am pus hamul, un păienjeniş de bretele şi curele care se strângeau de o parte şi de cealaltă a picioarelor.

– Nu-s cei mai confortabili chiloţi, dar ouăle tale o să mai zăngăne şi când aterizezi, căpitane.

Echipamentul deja era foarte greu, dar abia de-acum începeau adevăratele probleme. Din moment ce ajungeam pe teritoriul inamic, sergentul mi-a pus şi un pistol-mitralieră Thompson în talie şi mi-a prins de costum două cutii de muniţie a câte două kilograme, după care mi-a legat de picior un cuţit de luptă şi, pentru orice eventualitate, o grenadă Hawkins de bocanc, aceasta arătând ca o cutie de diluant. Mi-a transformat brâul într-o centură de război, agăţând de el o lopată de săpat tranşee şi un bidon, pistolul în toc, un colac de funie, un cleşte de tăiat sârmă şi un cuţit de vânătoare. Mi-a pus o lanternă sub o bretea de la piept. Apoi, când am crezut că a terminat, mi-a mai înfăşurat o paraşută de rezervă de jur împrejurul burţii.

---

[1] Porecla de „Mae West" dată vestei de salvare se trage de la numele celebrei actriţe americane (1893–1980). Cine îşi umfla acea vestă părea la fel de planturos ca ea. (n.tr.)

Mă aşteptam să mă dezechilibrez în orice clipă. Chiar şi Biddy, care era mătăhălos, părea depăşit de situaţie.

– Călătoreşti cu strictul necesar, prietene, pen' că n-ai mai făcut asta niciodată. De obicei, paraşutiştii poartă subraţ o trusă Griswold.

Eu şi Biddy am fost duşi cu jeepul la avion, un bombardier uşor Hampden. Avea două motoare, fuselaj argintiu, iar botul de sticlă lăsat în jos îl făcea să arate ca o ţestoasă zburătoare. Am stat cu greu pe capota maşinii şi, sprijiniţi de doi oameni, am urcat scara care trecea prin compartimentul bombelor şi ducea până în pântecele de metal al avionului.

Înăuntru era un echipaj format din patru oameni – un pilot, un ochitor-bombardier, un mitralior şi un radiotelegrafist – care ne-au tratat cu destul de multă răceală, deşi erau britanici. Mă întrebam dacă oamenii din RAF ar fi încercat această manevră fără ca Teedle – sau OSS – să insiste pe lângă Comandamentul Suprem că era extrem de urgent ca eu şi Biddy să ajungem la Bastogne. Poate că aceştia patru nu voiau să se aşeze de nişte osândiţi.

Cu tot echipamentul pe noi, am putut să ne aşezăm doar cu jumătate de fund pe scaunele rabatabile fixate cu şuruburi de fuselaj, dar radiotelegrafistul ne-a pus pe noi un harnaşament folosit la securizarea încărcăturii descărcate. Pilotul, un ofiţer al forţelor aeriene britanice, a venit în spate să ne dea ultimele instrucţiuni. Ne-a spus că aveam să ajungem la Bastogne în 20 de minute. Când se deschidea compartimentul pentru bombe din podeaua argintie din faţa noastră, trebuia să ne legăm corzile de frânghia de sus şi să ieşim repede. Zona în care ne paraşutam era un câmp la vest de Bastogne, lângă oraşul Savy. Dacă nemţii îşi dădeau seama că eram în aer, mitraliorul şi telegrafistul aveau să tragă cu mitralierele Vickers asupra tunurilor antiaeriene din faţa noastră, ca să ne acopere. Totuşi, pilotul credea că naziştii nu vor vedea paraşutele în întuneric,

pentru că zgomotul produs de avion avea să le distragă atenţia, aşa că o să tragă doar în direcţia acestuia. Avea un aer profesionist, dar a spus-o pe şleau că ei ar fi câştigat dacă ar fi concurat la titlul de cei mai proşti oameni. Acum am înţeles primirea călduroasă pe care ne-o făcuseră.

Aşteptând ca avionul să decoleze, m-am simţit complet detaşat de mine însumi. Credeam că renunţasem la viaţă, dar, când motoarele au prins viaţă, mi-a ieşit un scâncet de protest din piept. „E o nebunie ce fac, îmi spuneam. O nebunie. Oamenii de jos o să încerce să mă omoare, oameni care nu m-au văzut niciodată, oameni cărora nu le-am făcut nici un rău." Deodată, nu mai pricepeam care era rostul.

Am luat viteză, iar la o secundă după decolare am avut senzaţia de imponderabilitate. Mi-am îndreptat privirea spre Biddy, dar el se uita ţintă la podea, încercând să se stăpânească. Pe când luam altitudine, mi-am amintit că petrecusem atâta vreme aşteptând, fără să-i scriu familiei mele sau lui Grace, dar nu ştiam ce să zic, în afară de „Vă iubesc şi vă voi părăsi de dragul unei nebunii".

Pe când zburam, în interior se făcea insuportabil de cald, dar încercam să fac abstracţie de vezica şi măruntaiele mele. Ochitorul-bombardier s-a apropiat şi s-a ghemuit lângă mine. Era un puşti brunet şi drăguţ cu grad de sergent.

– Sari pentru prima oară?

A trebuit să repete de câteva ori, căci în burta avionului se auzea zgomotul motoarelor.

Am dat din cap că da şi am cerut indicaţii de ultim moment.

A zâmbit.

– Să-ţi pui dop în fund.

Aproape imediat, Biddy a vomitat în faţa lui şi a rămas acolo clătinând din cap, evident ruşinat.

– E din cauza căldurii, am ţipat eu.

În interiorul avionului era ca într-un cuptor şi puţea a gaze produse de evacuările motoarelor. Şi eu mă simţeam ameţit. Sergentul se purta de parcă mai trecuse prin asta de multe ori.

– O să te simţi mai bine acum, i-a spus el lui Biddy.

Când beculeţul telefonului de lângă trapă s-a aprins, aviatorul l-a înşfăcat, apoi ne-a făcut semn să ne punem căştile pe cap.

– Aşadar, a zbierat el, cine-i primul?

Nu discutaserăm despre asta, dar Biddy a ridicat mâna temător, spunând că vrea să iasă. S-a agăţat de cârlig, iar apoi s-a târât până la trapă. Uşile s-au deschis încet, iar un curent rece a intrat în burta avionului. O anumită parte a creierului meu încă mai funcţiona, căci mi-am dat seama că bombardierul fusese supraîncălzit în vederea frigului pe care urma să-l îndurăm. Trapa pentru bombe nici nu se deschisese complet când Gideon şi-a coborât capul şi a dispărut brusc, fără să se mai uite înapoi.

După ce m-am prins cu cârligul, am încercat să stau în picioare, dar îmi erau moi ca gelatina şi mi-era foarte greu, dată fiind tona de echipament pe care o aveam pe mine şi oscilaţia avionului. Ca şi Biddy, m-am aşezat în patru labe, amintindu-mi prea târziu să evit băltoaca pe care o lăsase în urma lui. În momentul în care Biddy a dispărut, eu stăteam pe margine, aplecându-mă în faţă şi simţind aerul îngheţat care-mi lovea faţa. Obrajii mi-au amorţit pe dată, aşa că m-am uitat în jos, la forma neclară a reliefului care se mişca în întuneric. Mâinile mele cu mănuşi albe din piele se încleştară de marginea compartimentului pentru bombe. Ochitorul-bombardier mi-a spus direct în faţă:

– Căpitane, mi-e teamă că trebuie să sari acum. Altfel, va trebui să-ţi dau un şut în fund.

„Mamă, ce să fac? mă gândeam eu. Ce fac?“ Şi apoi m-am gândit că trebuie să fac asta, căci este de datoria mea, iar dacă nu-mi fac datoria, viaţa mea nu o să valoreze nici cât o ceapă degerată.

Totuşi, trupul nu voia să se supună minţii.

– Trage-mi un şut în fund! i-am zbierat sergentului.

Parcă mă scufundam într-o piscină – şocul provocat de frigul năprasnic, dispariţia bruscă a oricărui sunet. Am făcut o rostogolire completă în aer şi am ajuns în poziţie dreaptă, cu inima care pompa doar frică, în timp ce un gând mă asalta cu o convingere de nezdruncinat. Pe când mi se deschidea paraşuta şi eram proiectat în înaltul cerului, o durere albă îmi străfulgeră braţele. Uitasem să apuc hamul, căzând cu mâinile întinse în faţă ca un copil care cade pe gheaţă, şi m-am temut o secundă că-mi dislocasem umerii. Dar nici măcar asta n-a fost suficient să mă facă să-mi uit gândul. Pentru că, în acea secundă în care căzusem, îmi dădusem seama că nu venisem să-l găsesc pe Martin. Acea siluetă pe care o văzusem în timp ce sfredeleam cerul era a Gitei Lodz.

Până la jumătatea distanţei spre pământ, nu am auzit nimic şi nu am simţit nimic, cu excepţia unei senzaţii de frig pătrunzător. Am văzut doar pământul în întunericul de catran, o formă vălurită, fără nici o perspectivă. Iar apoi noaptea, precum coaja unui ou care se crapă, a fost brusc scăldată în lumină. Mingile de foc trase de antiaeriană veneau din cel puţin trei direcţii, iar rachetele treceau pe lângă mine, zumzăind ca nişte gândaci monstruoşi, aducători de moarte. Apoi, fără nici un avertisment, o masă de flăcări roşii a luminat cerul. Am văzut paraşuta lui Biddy sub mine şi m-am mai îmbărbătat, ştiind că nu eram singur, dar imediat m-a trecut un fior de groază când mi-am dat seama că nemţii trăgeau în noi. Antiaeriana încă mai trăgea şi mai treceau pe lângă noi gloanţe mai mici, ca nişte stele. Într-o străfulgerare, am văzut unul dintre gloanţe făcând o gaură în paraşuta lui Biddy, care începea să coboare din ce în ce mai repede. Totuşi, dacă supravieţuia, era bine să iasă din raza de acţiune a antiaerienei.

Când am fost odată la cinema, într-o sâmbătă după-amiază, am auzit în difuzoarele din sală sunetul gloanțelor care treceau pe lângă Tom Mix. Dar adevăratul sunet al unui glonț care-și ratează ținta este doar un șuierat sinistru și un curent de aer iscat brusc, un bâzâit de albină care-ți trece pe la ureche, urmat imediat de pocnitura puștii din care ieșise. Slavă cerului că infanteria germană nu învățase să tragă în ținte care cădeau. O duzină de gloanțe ne-au ratat la doar câțiva metri. Dar cu cât ne apropiam mai mult de pământ, cu atât mă durea mai tare urechea.

Îmi amintesc doar că zăceam în zăpadă. Biddy îmi dădea pe la nas cu o fiolă de amoniac pe care o scosese din trusa de prim ajutor aflată în partea din față a căștii sale.

– Haide, căpitane. Ăia din Divizia 88 o să ajungă în orice clipă la noi.

Eu zăceam în continuare și încercam să mă adun. Între timp, mi-am dat seama că-mi tăiase legăturile de la parașută. M-a ridicat în picioare. M-am aplecat să-mi ridic ranița, pe care o luase tot el, apoi m-am oprit, surprins de ce simțeam în partea inferioară a pulpei. Mi-am amintit de acea senzație pe care o trăisem și în copilărie. Mă scăpasem pe mine.

În spatele lui Bidwell, alergam aplecat pe un câmp unde zăpada ne ajungea până la genunchi, până când am ajuns la marginea unei păduri. Ne făcusem atâtea griji în legătură cu parașutarea, și aterizaserăm pe o pernă. După ce focurile de armă au încetat, știam că forțele americane aveau să ne caute, presupunând că eram într-o zonă controlată de ei. În vreme ce Biddy se chinuia să citească pe întuneric busola legată de braț, mi-am scos hamul parașutei și m-am dus în tufișuri, unde mi-am dat jos ambele perechi de pantaloni. Nu erau mai mult de minus 10 C, dar tot preferam să stau gol decât să merg cu rahatul prelingându-mi-se pe picioare. Mi-am tăiat șortul cu cuțitul de la curea, m-am curățat cât am putut de bine și

mi-am aruncat lenjeria în tufişuri. Biddy se uita la mine, dar nu mi-a cerut nici o explicaţie.

Un grup de cercetare a ajuns cinci minute mai târziu. Ne-am grăbit să adunăm materialele sanitare înainte ca artileria germană să tragă în noi, apoi ne-am suit în spatele a două camioane de două tone, aparţinând unităţii de artilerie care venise aici. Pe când vehiculele veneau înspre noi, Biddy era lângă mine şi mi-a atins casca. Când a scos-o, am văzut o adâncitură în oţel, deasupra urechii drepte şi o fisură care ajungea la vreo cinci centimetri de margine. Mă alesesem cu asta de la gloanţele care mă făcuseră să-mi pierd controlul. Am clătinat din cap, de parcă aş fi vrut să înţeleg de ce nu mă nimeriseră gloanţele, dar nu mi-a venit nimic în minte. Erau vii şi morţi. Eu nu eram mort. De ce sau cât de aproape trecusem de moarte n-avea nici o importanţă, căci eram în viaţă.

Am mers vreo 800 de metri, până când am auzit aparatul de radiorecepţie urlând din cabina şoferului. Cineva nu fusese găsit.

– Britanicii, mi-a spus Biddy. Bombardierul Hampden a fost doborât după ce aţi aterizat.

Antiaeriana nemţilor îl lovise în plin şi se făcuse o minge mare de foc şi fum, mi-a zis el, dar acum era deja la est de noi, căzând peste germani. Mă gândeam la cei patru bărbaţi cu care zburaserăm, dar nu înţelegeam de ce muriseră, la fel cum nu pricepeam cum supraviețuisem eu. În schimb, m-am întors spre Biddy ca să mă plâng de frig.

Soldaţii care ne luaseră făceau parte din Regimentul de Infanterie 100 al Diviziei 28 Infanterie, a cărei retragere fusese zădărnicită, aşa că ajunsese aici şi se comasase cu Divizia 101 Aeriană, principala forţă care apăra Bastogne. Ne-au dus la postul de comandă din satul Savy. Orăşelul consta din câteva clădiri joase, făcute din piatra din partea locului. În cea mai mare dintre ele, un staul de vite, îşi stabilise cartierul

general comandantul echipei de comando, locotenent-colonelul Hamza Algar.

Algar lucra la un birou mic din mijlocul încăperii, când am intrat să raportăm. Ordonanțele se chinuiseră să curețe locul, dar tot era un hambar, cu boxe pe ambele părți și grinzi deasupra, și mirosea de la animalele care fuseseră ținute acolo. Patru ofițeri stăteau în jurul lui Algar, iar el studia liste și hărți la lumina unei lanterne. Aveau pe ei mantale și mănuși, dar tot erau zgribuliți de frig. Era mai bine înăuntru, căci nu bătea vântul, însă tot nu era cald.

Algar s-a ridicat în picioare ca să-mi răspundă la salut, apoi mi-a întins mâna.

– Cât antrenament ai făcut pentru parașutare, doctore? m-a întrebat el. A fost foarte curajos din partea ta. Dar, doctore, ai ajuns în locul unde trebuia. Din nefericire.

Era a treia sau a patra oară de la aterizare când mi se spunea „doctore". Poate din cauza contuziei sau datorită faptului că supraviețuisem, dar mi-am dat seama de-abia acum că acest salut nu-mi era adresat în stilul nonconformist Bugs Bunny.

– Îmi cer scuze, colonele, dar mi-e teamă că vă înșelați. Eu sunt avocat.

Algar era scund, avea cam 1,70 metri, așa că era foarte atent la aspectul lui, ca să compenseze. Avea o mustață despicată deasupra buzei superioare, bine aranjată chiar și pe câmpul de bătaie, iar părul îi era dat cu briantină. Dar era peste măsură de uimit.

– Mi s-a spus că ați aterizat cu materiale sanitare. Sulfamidă. Bandaje. Plasmă. Algar s-a așezat și li s-a adresat ajutoarelor sale. Acum ne parașutează avocați, a zis el. Dar muniție? Sau întăriri? Isuse!

După o secundă, m-a întrebat de ce sunt acolo. Odată ce i-am zis cine sunt, s-a uitat la mine mai îndelung decât când îi zisesem că nu eram doctor.

– Martin? a făcut el. Bob Martin? Te-au trimis să-l arestezi pe Bob Martin? Ei nu ştiu ce dracu' se petrece aici? Toţi trag cu arma, inclusiv bucătarii. Am trei divizii în subordinea unor subofiţeri. Am doi locotenenţi secunzi care au împreună o săptămână de experienţă în Europa. Şi ei vor să-l arestezi pe unul dintre cei mai buni ofiţeri?

– Domnule, astea sunt ordinele.

– Ei bine, căpitane, eu îţi dau alte ordine. Dacă încerci să-l arestezi pe maiorul Martin sau pe oricine altcineva apt de luptă, care trage asupra nemţilor, nu te voi aresta, te împuşc, căpitane Dubin, şi să nu crezi că glumesc.

M-am uitat la ceilalţi ofiţeri care stăteau în cerc.

– De azi în trei zile, mi-a spus Algar, sau patru, cât ne-o lua să negociem cu nemţii, putem să rezolvăm problema. McAuliffe o să discute cu Teedle. Pot să se certe cu Patton dacă vor. Sau cu Eisenhower. Vor tranşa situaţia la vârf. Acum, încercăm cu toţii să salvăm nenorocitul ăsta de cătun. Şi pe noi înşine. S-a înţeles?

Nu am răspuns. A urmat un moment de tăcere până când Algar a mai zis ceva.

– De curiozitate, Dubin, ce se presupune că a făcut Martin?

M-am gândit o clipă ce să răspund, apoi i-am cerut să vorbim între patru ochi. Era prea frig ca Algar să le ceară ofiţerilor lui să iasă, dar le-a spus să se ducă într-un colţ.

– Colonele, i-am şoptit eu, este o chestiune de loialitate.

Algar s-a aplecat spre mine aşa de repede, încât am crezut că vrea să mă pocnească.

– Ascultă, Dubin, Bob Martin s-a luptat cu cei de la 110 timp de o săptămână, a condus o unitate şi s-a descurcat al naibii de bine. Ca voluntar. A trecut prin iad ca noi toţi, iar acum este într-o misiune care-i cere mai mult curaj decât simţ practic. Pot să jur că e loial.

– Nu Aliaţilor, domnule. Contează cui îi eşti loial.

Algar se uita la mine încă o dată, încercând să ghicească ce fel de om sunt. Era foarte nervos, căci îşi tot muşca mustața, dar asta era doar un fel de a-şi ține furia sub control.

– Înțeleg, mi-a zis el. Comuniştii? Asta e? Am văzut ofițeri superiori tratându-i cu răceală pe cei din Rezistența franceză, ale căror preferințe politice nu-i interesează, bărbați şi femei care au riscat totul pentru țara lor, în timp ce jumătate din Franța se preda la Vichy. Ei bine, Dubin, nu mă interesează. Deloc. Să-ți spun drept, căpitane, îmi pare rău de tine. Ai avut curaj să te paraşutezi. Şi pentru nimic. Şi acum n-ai sărit din lac în puț, ci în ditamai oceanu'. Nemții ne încolțesc din toate părțile. Mai avem puțină mâncare, puțină muniție şi singurele materiale sanitare pe care le-am văzut sunt cele care au venit cu voi. Aşa că nu ştiu ce dracu' o să faci, dar îți promit – nu-l vei aresta pe Bob Martin. Ralph, a rostit el. Găseşte-le un loc să doarmă căpitanului Dubin şi sergentului său. Domnilor, atât pot să fac pentru voi. Sunteți liberi acum!

16. O VIZITĂ ÎN TOIUL NOPȚII

Eu și Biddy am fost duși la aproximativ doi kilometri de orașul Hemroulle, unde se afla o fermă cu clădiri cenușii, cu o bisericuță de piatră în mjiloc, la care am înnoptat împreună cu unitatea de infanterie aflată sub comanda lui Algar. Eu am dormit într-o strană de stejar, prea îngustă ca să fie comodă, dar era totuși mai bine decât pe jos. Din cauza ecoului produs de gloanțele trase afară, n-am prea reușit să dorm și m-am trezit ușor când am auzit doi americani țipând unul la altul în spatele altarului. Altcineva le-a zbierat să se ducă în altă parte să se certe. Cadranul luminos al ceasului îmi arăta aproape ora 3 a.m. Am mai stat o clipă întins și hotărât să dorm, apoi am recunoscut brusc ambele voci care se certau.

Când m-am ridicat în capul oaselor, l-am văzut pe Biddy în lumina lumânării de lângă ușă, târându-l pe Robert Martin de gulerul hainei și arătând ca un părinte care are de-a face cu un băiat neascultător. Mi-a mai luat o clipă să mă conving că eram treaz, după care mi-am înșfăcat mitraliera și am alergat într-acolo. Brâul lui Biddy era legat în jurul mâinilor lui Martin. Maiorul era furios.

– Cum se face oare că, atunci când îi spui chiar și unui om de treabă că e polițist, se transformă într-un bătăuș? a întrebat Martin când a dat cu ochii de mine.

După Bidwell, Martin apăruse doar cu o clipă în urmă, când Bidwell se întorcea de la latrină.

– Zâmbeşte ca o mătuşă care a venit să ne vadă şi întreabă de tine, a zis Biddy. Am ordin să-l arestez şi chiar asta am şi făcut.

Ştiam că Biddy pusese mâna pe Martin doar din plăcere, având în vedere toate prin care trecusem. Nu-l învinuiam. Dar Algar avea să spună că este o revoltă.

– Lasă-l în pace, Gideon.

S-a uitat la mine în felul său.

– La naiba, căpitane, a înjurat el.

– Ştiu, Biddy, dar dezleagă-l. Mai întâi trebuie să lămurim lucrurile.

Unul dintre oamenii din pluton, care dormea în spatele nostru, s-a ridicat în strană şi ne-a spus că suntem nişte labagii şi să ieşim naibii afară.

Ne-am dus la intrarea îngustă a bisericii, aflată chiar dincolo de altar. În colţuri erau puse două lumânări pentru cei care mergeau la latrină. De îndată ce Biddy l-a dezlegat, Martin a trântit de perete uşile vechi de lemn. Am crezut că pleacă, dar maiorul s-a întors imediat cu butelca lui metalică în mână. Probabil că o pierduse după ce îi dăduse lui Bidwell să tragă o duşcă. Cunoştinţele de judo ale lui Martin ar fi fost un avantaj chiar şi împotriva lui Gideon, dar Biddy se aruncase asupra lui pe neaşteptate, în timp ce el îi oferea de băut.

Am fost uimit să-l văd pe Martin. Dacă ştia că suntem aici, trebuia să ştie şi de ce.

– Aţi venit aici să râdeţi de noi, domnule maior?

– Nu, doar să vă salut şi să lămuresc lucrurile. Până am dat de Gigi Duru' ăsta. Cred că voi eraţi ăia doi paraşutişti asupra cărora s-a tras ieri noapte. Dubin, cât te-ai antrenat pentru asta?

Nu eram sigur dacă voiam să-i răspund, dar am clătinat un pic din cap.

– Un adevărat act de eroism! a exclamat Martin. Sper că nu ai făcut-o ca să-mi calci pe urme.

I s-a părut amuzant ce spusese. Martin era îmbrăcat ca la Saline Royale, cu o haină și pantaloni de camuflaj, având o vestă plină cu arme. Era murdar, nebărbierit și-și freca una dintre încheieturi, care probabil că-l durea un pic după ce-l legase Gideon. Din când în când, se apleca să-și dea jos zăpada care i se pusese pe pantaloni când Bidwell îl țintuise pe treptele bisericii.

– Nu prea am stofă de erou, domnule maior. Nu merit să mi se zică așa. Oricum, nu m-aș mândri cu asta.

– Dubin, e asta o remarcă personală?

Era, dar nu voiam să recunosc.

– Am admirat ce ați făcut, domnule maior.

– De asta ai venit să mă arestezi?

A spus că auzise de ordinele pe care le primisem de la Ralph Gallagher, șeful de stat-major al lui Algar. Încă mai aveam o copie a ordinelor scrise date de Teedle în buzunarul interior al tunicii, acum mototolită și umezită de sudoare. După ce a despăturit-o, Martin s-a apropiat de lumina unei lumânări s-o citească, iar umbra din spatele său părea enormă. Biddy stătea pe vine, sprijinit de peretele lambrisat din față. Avea mâna pe mitralieră și nu-l scăpa din ochi pe Martin.

– Se pare că toată lumea e supărată pe mine, Dubin, mi-a zis Martin pe când îmi dădea hârtia înapoi. Inclusiv tu.

– M-ați mințit, domnule maior. Și v-ați luat tălpășița în miezul nopții.

– Ți-am zis că trebuia să plec într-o misiune, Dubin, de când ai ajuns la contesă.

– Tu te refereai la explozia depozitului de muniții de la Saline Royale.

– Da? Ai înțeles greșit și-mi pare rău. Ai vorbit cu cei de la OSS? Ce ți-au spus despre ordinele mele actuale?

Atunci mi-am dat seama că de aceea se potolise Martin. Voia să știe ce credea OSS despre dispariția lui – dacă aveau

impresia că înnebunise, dezertase sau dacă, mai grav, lucra pentru ruşi. Eram decis să nu-l lămuresc.

– Londra a aprobat arestarea dumitale, domnule maior.

– Rahat. Pot paria, Dubin, că nimeni de la OSS nu ți-a zis aşa ceva. Ei m-au trimis aici. Nu-ți aminteşti? Ți-am spus de câteva ori că voi fi trimis în Germania.

Ca să ia legătura cu vechea rețea şi să salveze vieți, aşa îmi spusese. Fără îndoială că indivizii de la OSS aveau nevoie de susținători germani în acest stadiu.

În prag, Bidwell îşi muta privirea de la Martin la mine, ca să fie sigur că nu sunt tras pe sfoară din nou, dar nu trebuia să se îngrijoreze. Nu uitam de principiul dreptului roman. *Falsus in uno, falsus in omnibus*. Cine este nesincer față de unul, e nesincer față de toți. O singură minciună era suficientă ca să decredibilizeze orice martor, iar ale lui Martin erau gogonate. În ciuda ironiei, mă încredeam în sinceritatea lui Teedle. Era prea direct ca să mintă. Am clătinat din cap.

– Să te duci la Londra, Dubin, şi să vorbeşti cu colonelul Winters. O să vezi că spun adevărul.

– Spre binele dumitale, domnule maior, sper că da. Dar ordinele mele sunt foarte clare. Trebuie să vă arestez. Când vom putea să trecem în siguranță spre vest, eu şi Bidwell vă vom escorta spre cartierul general al Armatei a Treia. Ca ofițer, veți fi ținut în arest la domiciliu până la proces.

– Arest la domiciliu? A tuşit un pic. E ca în copilărie. Şi nu va fi Teedle mulțumit?

Acel gând l-a făcut să se piardă cu firea. S-a sprijinit de peretele din fața lui Bidwell şi şi-a deschis butelca. Mi-a oferit o gură, dar l-am refuzat. Nu mai voiam ca Robert Martin să fie generos cu mine.

– L-ai citit pe Nietzsche, Dubin? m-a întrebat pe Martin după o clipă.

– Da.

– Și eu. Și să fii sigur că și generalul Teedle l-a citit pe Nietzsche. „Lecția de viață a războiului: ce nu mă omoară, mă face mai puternic." E o prostie, a zis el. Iar Teedle nu e Superman. Știi de ce generalul vrea ca lumea să creadă că el este un om de acțiune, cu brațele încrucișate? L-ai văzut cum stă așa la buletinele de știri? Generalul e homosexual, a spus Martin. Ți-ai dat seama de asta până acum?

Nu am scos o vorbă.

– Nu mă deranjează poponarii, a continuat Martin. Câțiva au făcut unele lucruri al dracu' de bune pentru mine de-a lungul timpului. Unul dintre ei era chelner la Paris. Nu-ți poți închipui ce aud chelnerii, Dubin. Dar el era un poponar subțire, pe care nu-l deranja asta. Generalul se crede doar un bărbat care se culcă cu alți bărbați.

– Vreți să ziceți că asta îi alimentează pica pe care o are pentru dumneata, domnule maior?

– Cine știe? Poate că nu. Pe Teedle îl deranjează că s-ar putea să fiu comunist. L-ai întrebat asta?

Mi-a luat o secundă să mă gândesc ce să răspund. Nu puteam să dau frâu liber curiozității acum, că adusese în discuție subiectul.

– Domnule maior, Teedle spune că sunteți membru de partid. La Paris.

Râzând rareori, Martin s-a hlizit un pic.

– Ei bine, întotdeauna mi-a plăcut o glumă bună, a zis el. Și pentru asta vrea să mă aresteze?

– Veți fi arestat din cauza insubordonării, domnule maior. Dar generalul Teedle vă va spune în față că bănuiește că atunci când armatele noastre se vor întâlni, veți executa ordinele generalilor ruși, și nu pe ale lui.

Dată fiind experiența pe care o aveam cu Martin, negarea nu mi s-ar fi părut de încredere. Dar am fost suprins că nici măcar nu a încercat. În schimb, a chicotit din nou.

– Poţi să pariezi o sumă frumuşică pe asta, Dubin. Mai bine primesc ordine de la un papagal decât de la Teedle. Noroc că sunt aici în subordinea unui comandant de seamă. O să vezi că n-am probleme cu Algar.

– Locotenent-colonelul v-a spus că veţi pleca în altă misiune, domnule maior?

– Da. O luăm din loc cam într-o oră. Mă aşteptam să invoce confidenţialitatea, dar aparent toată lumea ştia de misiunea asta. Situaţia din jurul oraşului Bastogne era mai gravă decât estimaseră mecanicii de la Virton. Cu o zi în urmă, germanii blocaseră ieri ultimele drumuri şi încercuiseră complet zona. Acuma, aveau să-şi întărească poziţiile, până când vor distruge trupele americane. Situaţia noastră era dezavantajoasă, dar oamenii pe care-i întâlnisem, adică Algar, iar acum Martin, rămâneau calmi. Se zvonea că Patton e pe drum, dar trupele ştiau că au nevoie doar de gloanţe şi echipament ca să riposteze la ofensivă. Acesta era scopul operaţiunii lui Martin.

În 19 decembrie, nemţii se postaseră la sud şi vest de Bastogne şi opriseră un tren de aprovizionare lângă Vaux-les-Rosières, blocând şinele cu tancuri şi lăsând trenul acolo, aşteptând probabil să vadă dacă puteau folosi ei înşişi ceva din el. Alături de câteva efective din Regimentul 110, la comanda căruia era de o săptămână, scopul lui Martin era să ajungă la acele vagoane pline cu muniţie. Ideea era că, atunci când trupele lui şi cele trei distrugătoare de tancuri Hellcat o luau printre liniile nemţilor, naziştii aveau să dea înapoi ca să-şi întărească poziţiile, crezând că era o acţiune concertată a americanilor pentru a le străpunge blocada. Probabil că Martin şi oamenii săi nu urmau să aibă probleme ca să ajungă la tren. Dacă Martin putea să pornească locomotiva, aveau să ajungă în Bastogne. Dacă nu, vor descărca majoritatea muniţiei de 75 de milimetri şi a gloanţelor pentru arme mai mici şi se vor retrage în grabă, înainte să atace nemţii din nou.

Cel mai greu lucru, se gândea Martin, era să reuşească din prima.

– Infanteriştii-s puţini, a zis el. O să trecem repede de ei. Divizia Panzer-Lehr e pe acolo pe undeva, dar chiar şi McAuliffe crede că este un plan beton, a spus el referindu-se la comandantul Regimentului 101, care conducea apărarea zonei Bastogne. Chiar dacă apare Divizia Lehr, putem să dăm înapoi. Şi dacă reuşim, să trecem, şansele de reuşită sunt foarte mari.

– Trenuri şi muniţie, am replicat eu. Se pare că aveţi un motiv solid, domnule maior.

– Câinele bătrân ştie trucuri vechi, mi-a răspuns el. E al naibii de plictisitor să fii specialist. Niciodată când eram tânăr nu am vrut să mă specializez în ceva. Dar apoi mi-au plăcut foarte mult trenurile.

L-am întrebat dacă era genul de om care avea locomotive de jucărie, care treceau pe şine, printre copaci şi gări în miniatură.

– N-am avut niciodată răbdare cu astea. Eram destul de agitat când eram mic. Bănuiesc că încă mai sunt. Nu, pasiunea mea pentru trenuri a venit mai târziu. Am plecat de acasă la şaptesprezece ani. M-am suit într-un tren de marfă. M-am simţit liber când trenul a ieşit din Poughkeepsie. Atunci m-am hotărât că invenţia cea mai măreaţă a omului a fost calea ferată. Îmi plăcea să fiu în preajma trenurilor. Când m-am dus la rudele mamei din Paris, după ce m-am retras de la colegiu, am căutat de lucru în domeniul transporturilor. Am început ca hamal. În cele din urmă, inginer. Faptul că eram un muncitor de rând îl îngrozea pe tata, dar pe mine mă încânta.

– Domnule maior, nu cred că v-am auzit vorbind vreodată de părinţii dumneavoastră.

– Ai dreptate, Dubin. A mai tras o duşcă din butelcă şi s-a uitat la lumânări. Tatăl meu e profesor de limbi romanice la Colegiul Vassar. A cunoscut-o pe mama când era la Sorbona.

Tata-i un tip foarte rafinat. Şi cel mai rău om care s-a născut vreodată. Sunt de acord cu el în absolut orice privință: politică, muzică. Nu-mi place cum se îmbracă, pălăriile lui. Dar gusturile nu sunt totul. E un ticălos şi jumătate.

– E dur cu dumneata?

– Foarte. Şi se poartă şi mai rău cu mama. Ea nu a putut să scape suindu-se într-un tren, aşa că şi-a zburat creierii când eu aveam şaisprezece ani.

Pe când vântul se întețea afară, uşile din lemn se loveau, iar lumânările pâlpâiau, dar nu şi-a mutat privirea din colțul unde şi-o ațintise. I-am zis că-mi pare rău.

– Ei bine, a spus el, a fost greu, bineînțeles. Oribil. Dar nici înainte nu era mirific. Mama stătea mereu în pat, o femeie ireal de frumoasă, dar foarte ursuză. Abia pot să-mi amintesc cum arăta, căci nu o vedeam decât într-o cameră întunecată. El bea şi se uita pe pereți. Dubin, să ştii că nu prea povestesc des aşa ceva.

Îmi dădeam şi eu seama de asta. Însă am observat că Martin încerca să atragă atenția asupra lui oriunde se afla. Şarmul îi fusese subminat de minciunile pe care le îndruga, iar acum voia să-l căinez. Sau să facă caz de orientarea lui Teedle.

– Domnule maior, cred că e mai bine să vă însoțesc în această operațiune.

Mă gândisem la asta de ceva vreme. În prag, Biddy nu se putea abține.

– Sfinte Isuse, s-a tânguit el.

Am găsit o pietricică pe jos şi am aruncat-o în el, apoi mi-am repetat rugămintea față de Martin.

– Ți-e frică să nu fug, Dubin?

– Au mai fost precedente, domnule maior.

– Ei bine, acum îi ai pe nemți pe cap. Toate drumurile au fost blocate. Iar zăpada e mare. Şi trebuie să aduc o echipă înapoi.

I-am zis că tot voiam să mă duc cu el.

– Nu fi dobitoc, Dubin. Nu vii pentru misiune. O să fii acolo ca să stai cu ochii pe mine. Ceea ce înseamnă că o să fim amândoi în pericol. Şi-mi vei sta în drum.

– Nu v-am stat în drum la salină.

– Dubin, la mina de sare ai stat într-un singur loc. Asta e o operaţiune mobilă. Cu vehicule blindate pe care nu ai nici un fel de antrenament.

– O să vorbesc cu Algar.

– Nu e decizia lui Algar. Este a mea. Şi eu nu te vreau acolo.

Şansele ca Algar să-i anuleze decizia lui Martin erau minime, dar trebuia să încerc, dată fiind situaţia creată. L-am întrebat pe Martin dacă era dispus să mă ducă înapoi la cartierul general al lui Algar, ca să-i pot prezenta versiunea mea locotenent-colonelului. A clătinat din cap neîncrezător, dar a zâmbit că m-a văzut la fel de încăpăţânat, ca de obicei.

– Trebuie să mă pregătesc, Dubin, dar te las acolo. Vino cu mine!

I-am spus lui Biddy să rămână şi să doarmă. Nu părea convins.

– Are o mitralieră la el, sergent, a spus Martin. Cred că o să aibă şanse egale împotriva mea.

Martin i-a zis lui Gideon „Durule“ când şi-a luat la revedere.

Pe când eram în jeep, Martin mi-a spus:

– Nu mă întrebi de Gita?

– Sper că face bine, am rostit eu după o clipă.

– Şi eu sper asta.

– Am înţeles că e lângă Houffalize.

– Nu ai să o găseşti dacă o cauţi acolo, Dubin.

Martin şi-a întors privirea de la drum – era aspră şi pătrunzătoare şi timp de câteva secunde ne-am uitat unul la celălalt. A fost singurul moment tensionat dintre noi, fără nici o urmă

de ironie. Voia să-l întreb unde era ea, iar eu nu doream să-i dau această satisfacție. Chiar și așa, divergența asta mi-a amintit de greșeala pe care o făcusem cu ea.

– Dacă vreți să-mi reproșați ceva în ceea ce o privește pe mademoiselle Lodz, domnule maior, spuneți ce aveți pe suflet.

– Nimic, a rostit el repezit. Ea nu ar fi de acord cu așa ceva. E stăpână pe viața ei. Așa a fost mereu și așa va fi și de-acum încolo. Era un răspuns stăpânit, ca al unui soldat care primește ordine. E în Luxemburg. Cel puțin așa sper. În Roder. Supraveghează granița cu Germania. Amândoi i-am trimis rapoarte lui Middleton că nemții au tancuri masive, dar nimeni nu a vrut să audă de asta. Dumnezeu să binecuvânteze Armata SUA.

A clătinat din cap cu amărăciune, apoi a tras vehiculul în fața hambarului unde eu și cu Biddy fuseserăm cu câteva ore înainte. Când Martin mi-a întins mâna, am dat să i-o strâng, dar, în loc să facă asta, a arătat spre șoldul meu.

– Aș vrea să-mi dai mitraliera aia, Dubin. Pe acolo nu avem așa ceva. E posibil să-mi fie de folos și ai cuvântul meu că ți-o voi da înapoi. Îți dau în schimb semiautomatul meu M1 pentru câteva ore.

M-am uitat la mitralieră. Mă bucuram că nu era Bidwell aici, așa că nu trebuia să-i aud comentariile la ideea de a-i da ceva lui Martin.

– Promiteți-mi că vă veți preda, domnule maior, când vom reuși să plecăm de-aici?

Martin a râs.

– Oh, Dubin, a zis el. S-a uitat la zăpada din întuneric. Da, mă voi preda. Cu condiția să te duci personal la OSS, înainte să mă dai lui Teedle.

Am bătut palma, i-am dat arma și o cutie cu muniție pe care o aveam la mine.

– O să ți-o dau în câteva ore, mi-a promis Martin înainte să demareze.

Nici nu plecase bine, când o santinelă care stătea în afara hambarului mi-a spus că Algar se dusese să se uite pe hărţi pentru ultima oară, cu Martin şi echipa lui. A adăugat că Martin şi Algar stabiliseră acea întâlnire cu doar jumătate de oră înainte, când Martin se oprise prima oară aici. Stăteam acolo, în bătaia vântului. Nu eram suficient de isteţ să mă războiesc cu Martin. Nici măcar nu eram furios pe mine însumi. Asta era situaţia.

M-am gândit să mă întorc pe jos la Hemroulle, dar încă mai speram că Algar îşi va face apariţia până să plece echipa lui Martin. De staul era lipit un planşeu înclinat pentru ca nutreţul să poată fi aruncat din spatele camionului sau al căruţei printr-o deschizătură din afară. Santinela mi-a spus că dormiseră trupe aici în ultimele două nopţi. Mi-a promis că mă trezeşte când se întoarce Algar.

În toiul iernii rămânea puţin fân, dar mirosul lui dulceag persista în aer. Cei de dinaintea mea curăţaseră ce mai rămăsese şi improvizaseră nişte paturi; m-am întins pe unul dintre ele şi am adormit imediat. Visele mele erau triste şi răscolitoare, genul de vise care te fac să ţipi în toiul nopţii, dar am rămas timp de multe ore pe acel tărâm, căci era preferabil decât să mă trezesc iar în Belgia cea bombardată.

Am tresărit când mi-am auzit numele. Hamza Algar, arătând obosit şi jucându-se cu mustaţa, stătea la câţiva metri de mine în hambar. Mi-a dat mitraliera înapoi.

– Martin le-a spus oamenilor săi să se asigure că primeşti asta înapoi, mi-a zis el şi s-a întors.

Pe când mă sculam din pat, Algar s-a dus la biroul său din mijlocul staulului. Lumina soarelui se vedea prin despărţitura dintre zidurile din piatră şi acoperişul de tablă al clădirii. După ce s-a aşezat, Algar şi-a îngropat faţa în mâini.

– Cum s-au descurcat? l-am întrebat pe Algar.

A oftat.

– Prost. Nemții i-au blocat, iar apoi, la prima oră, i-au bombardat. Cei care au supraviețuit au venit pe jos.

– Și Martin?

– Nu mai e, mi-a zis Algar.

Așa-mi spusese și Bettjer când mă trezisem în casa contesei, după ce aruncasem în aer depozitul de armament. Știam că așa se va întâmpla. Am trecut în revistă ultimele evenimente – groaza prăbușirii, împușcătura și rușinea de a fi făcut pe mine –, iar Martin îmi scăpase din nou. Mă simțeam ca Sisif.

– Aveți idee unde s-a dus? l-am întrebat.

Algar m-a fixat nedumerit. Până acum, în conversațiile noastre a domnit mai mult tăcerea. Locotenent-colonelul a oftat îndelung din nou.

– Ei bine, căpitane, dacă ordinul de arestare este valabil, atunci s-a dus în iad. Căpitane Dubin, nu m-ai înțeles. Bob Martin e mort.

17. CAMPIONI

Din 16 decembrie, Robert Martin se aflase la comanda unităţilor militare care fuseseră izolate de Regimentul 110 Infanterie în timpul retragerii de la Skyline Drive din Luxemburg la primele ore ale acelei dimineţi. Regrupându-se aici cu ce mai rămăsese din regiment, cele două companii de puşcaşi ale lui Martin şi cele două tunuri remorcate de la un batalion antitanc fuseseră comasate cu un pluton M18 Hellcats. Pe aceste trupe le condusese Martin spre Vaux-les-Rosières, unde trenul cu muniţie fusese lăsat de izbelişte. La nord şi la vest de oraşul Monty, ei trecuseră de liniile noastre de apărare şi ajunseseră la poziţiile strategice ocupate de nemţi, cu puţini oameni, aşa că au răzbătut destul de uşor.

Totuşi, cu vreo 800 de metri înainte, au fost atacaţi de Panzer Lehr, divizia de tancuri formată din unităţi naziste de instrucţie. Forţele mai temătoare s-ar fi retras ca să formeze o linie de apărare mai puternică, aşa cum anticipaseră McAuliffe şi Algar, dar cei din Panzer Lehr se mândreau că nu se retrag din calea nimănui şi se desfăşuraseră ca să atace detaşamentul lui Martin. În timpul schimbului prelungit de focuri ce a urmat, Martin şi oamenii săi au ajuns în vârful unui deal, ceea ce le-a permis să distrugă câteva tancuri nemţeşti. Când aproape se lumina de ziuă, Panzer Lehr s-a retras. Martin şi comandanţii de divizii se duseseră la al doilea etaj al unei cabane de pe deal ca să stabilească dacă mai aveau o şansă să ajungă la trenul cu

muniție. De acolo, au văzut că nemții se retrăseseră din cauza unui batalion american de tancuri care venise ca o fantomă prin zăpada care cădea. Patton ajunsese.

Chiar și atunci când primul proiectil a venit șuierând spre Martin de la turela tunului care se apropia, nimeni din subordinea sa nu își dăduse seama că tancurile pe care le vedeau fuseseră capturate de naziștii de la Divizia 9 Blindate. Nereușind să se apere, din unitatea lui Martin mai supraviețuiseră doar câțiva oameni. Chiar și maiorul pierise când primul obuz se izbise de fereastra la care stătea el. Cel puțin alte patru proiectile loviseră clădirea, transformând-o într-o torță.

Toate astea mi-au fost povestite de un băiat numit Barnes, în dimineața de după ce am ajuns în Savy. Avea probabil 1,57 metri și era slab ca un țâr. I-a curs nasul tot timpul cât am vorbit cu el și tresărea ori de câte ori exploda un proiectil în depărtare. În acel moment, luptele se dădeau la câțiva kilometri distanță, la nord și la est.

– Căpitane, ne-au făcut harcea-parcea, pur și simplu, așa a fost. Adică alea era tancuri americane. Cum era să le deosebim?

Algar îl luase deoparte pe băiat, dar unul dintre puținii supraviețuitori din trupa lui Martin, caporalul Dale Edgeworthy, și alți doi stăteau cu mine și cu Biddy pe scaunele de lemn din colțul hambarului gol.

– Martin s-a descurcat bine la începutul atacului, a spus Edgeworthy. Asta se auzea prin radio. Toți am văzut cum arde clădirea, căpitane. Era singura casă care stătea în picioare. A fost ca atunci când arunci un pepene dintr-un camion și se izbește de pământ. Era moloz peste tot. După aceea, sergentul a preluat comanda. Dar nu pentru mai mult de cincisprezece minute. Curând, căpitane, toți fugeau ca niște potârnichi să-și scape pielea. Nu aveau altă soluție, domnule, decât să-i lase în urmă pe cei morți și răniți.

Edgeworthy, un bărbat înalt, la vreo 30 de ani, a început să plângă. Tot spunea că fuga rămăsese singura soluţie.

Mă pregăteam să-i las în pace, când m-am gândit la încă o întrebare. Mi-am zis să nu le-o pun, dar apoi am făcut-o. Aceşti oameni stătuseră cu Martin aproape o săptămână.

– Dar femeia? Am înţeles că, la început, era o femeie cu Martin.

Barnes şi Edgeworthy s-au uitat unul la altul.

– Nu ştiu, căpitane, a răspuns Barnes. În 16, când a început ofensiva, eram pe lângă Marnach, în Luxemburg. În prima noapte, după ce maiorul a preluat comanda care-i fusese încredinţată colonelului Gordon, Martin ne-a dus la ferma asta după ce s-a lăsat întunericul. Erau trei oameni acolo, fermierul ăsta, grasa aia de nevastă-sa şi fiica lor. Se ştiau cu Martin, cel puţin aşa credeam eu, pen' că era clar c-o să vină nemţii ş-acolo, dar tot ne-au lăsat înăuntru doar pe câţiva deodată, să ne încălzim cât timp ne înfulecam raţiile. Dar asta a durat doar câteva ore. Nemţii nu au încetat să lupte în acea noapte. Îşi vopsiseră tancurile în alb, ca să se confunde cu zăpada, reflectoarele lor luminau până în nori şi veneau chiar înspre dealul ăla. Acum, tot teritoriul ăla e al lor.

– Câţi ani avea fiica fermierului?

– Era tânără. Barnes şi-a şters nasul cu mâneca. Ştii, căpitane, sunt ca orice alt tip, dar am fost aşa de bucuros că am scăpat de frig şi nu aveam de gând să-mi arăt dispreţul faţă de fată. Era mică, a spus Barnes şi a zâmbit pentru prima dată în jumătatea de oră de când eram cu el. Ştii, eu sunt mai tot timpul cu ochii în patru după femeile scunde. Cam asta am avut să-ţi zic. Îmi amintesc că avea înălţimea potrivită.

După ce au plecat, eu şi Biddy am aşteptat să se întoarcă Algar, flecărind cu soldaţii şi ofiţerii care treceau pe la cartierul general. Bombardamentul de artilerie continua la o oarecare distanţă. Începuse în zori; se oprea şi se relua cu intermitenţe.

Părerile în privința înaintării lui Patton erau împărțite. Fie cineva spunea că Armata a Treia câștigase teren, fie alți doi auziseră că trupele rămăseseră pe loc. Între timp, lipsa mâncării și a muniției devenise o problemă foarte gravă, ca să nu mai vorbim de absența totală a materialelor sanitare. Nimeni nu trebuia să se rănească. Infirmeria Diviziei 101 și cei 18 doctori de acolo fuseseră capturați în 19 decembrie. Cu o zi în urmă, unitățile de artilerie americane, poziționate la sud de trupele nemților, încercaseră să aducă cu tancurile bandaje și plasmă ascunse în obuze, dar ploaia de proiectile făcuse totul praf. Toți cei cu care ne întâlneam ne mulțumeau pentru materialele sanitare care fuseseră parașutate odată cu noi.

Totuși, oamenii aceștia își doreau cel mai mult câteva grade în plus în termometre. Nu-i mai spuneau satului Savy. Toată lumea, inclusiv ofițerii, îi spuneau „Save me"[1], căci își doreau doar să scape de frig. Turelele tancurilor și rezervoarele de benzină înghețaseră, iar adesea soldații nu-și puteau folosi semiautomatele M1 până când nu loveau șuruburile cu grenadele de mână. De câteva zile, unii dintre soldații, care începuseră să sufere degerături, mi-au spus că le fusese atât de frig atât de mult timp, încât încetaseră și senzațiile de arsură. Trupele de soldați își spuneau „căței" și toată lumea făcea aceeași glumă pe seama lor: „Cățelul ăsta nu-și simte lăbuțele".

A venit și Algar, călcând apăsat ca să-și dea jos zăpada de pe bocanci. M-a întrebat dacă eram mulțumit după seria de interogatorii.

– Nu vreau să par sadic sau cinic, domnule colonel, dar vreau să văd cu ochii mei rămășițele pământești când vor fi descoperite. Martin a fost foarte șmecher, iar cei de la Londra au nevoie de dovezi concrete. Și eu aș vrea să mă asigur.

Iar îl enervasem pe Algar. Mi-a spus că nu aș mai fi afirmat așa ceva dacă aș fi văzut o clădire din lemn bombardată

[1] Salvează-mă. (în lb. engleză, în original)

de patru proiectile de tanc. Dar mi-a promis că, atunci când se înseninează și vin proviziile, o să ne ducem cu toții pe dealul ăla, nu neapărat de dragul meu, ci ca să-i îngropăm pe cei care muriseră acolo, inclusiv pe Martin. La biroul lui, Algar a pufăit din pipă timp de un minut.

– Și ai avut vreme să te gândești ce ordine s-ar putea să-ți dea Teedle acum, căpitane?

Algar nu părea să insinueze nimic, de parcă nu ar fi fost o întrebare importantă. Eu și Biddy discutaserăm îndelung despre asta în această dimineață, când Gideon venise aici.

– Domnule, eu și cu Bidwell am chemat un taxi ca să ajungem la Nancy, dar operatoarea mi-a spus că mașina va veni cu întârziere, așa că ne-am gândit că am putea să vă fim de folos între timp.

Biddy bombănise când i-am zis că trebuia să luptăm ca voluntari, dar am înțeles că așa îi stătea în fire înainte să facă acte de vitejie. Știa cum stătea treaba. Dacă nu ne ofeream noi voluntari, Algar avea să ne dea el ordine. Oricum, nu aveam de ales. Orașul era încercuit. Trebuia să luptăm ca să supraviețuim.

– Bănuiesc că voi doi nu aveți experiență în luptă, căpitane.

I-am spus că Bidwell luptase pe Plaja Omaha[1]. Și Algar fusese acolo.

– Ce nenorocire, i-a zis el lui Biddy.

– Iadul pe pământ, domnule.

– Cam așa ceva. Iar tu, Dubin?

I-am spus că s-a tras asupra mea doar de două ori, inclusiv noaptea trecută.

– Dar am făcut instrucție ca ofițer de infanterie înainte să mă duc la JAG, domnule.

---

[1] Plaja Omaha este numele de cod dat unui punct principal de aterizare al Aliaților din timpul invaziei germane ce a ocupat Franța, pe teritoriile Normandiei în data de 6 iunie 1944. Plaja este situată pe coasta Normandiei, față în față cu Canalul Mânecii, la 9 km distanță la est de Sainte-Honorine-des-Pertes și la vest de Vierville-sur-Mer, pe malul drept al estuarului râului Douve. (n.tr.)

Algar a sărit de pe scaun ca ars.

– Chiar eşti ofiţer de infanterie? Sfinte Dumnezeule! a exclamat el. S-a întors spre aghiotantul său, Ralph, care tocmai ce ajunsese acolo. Un adevărat ofiţer de infanterie ne-a căzut din cer, Ralph. A venit Crăciunul mai devreme.

Regimentul 110 de Infanterie, sau ce mai rămăsese din el, fusese comasat cu o unitate de luptă pe care Algar şi ofiţerii săi o numiseră Trupa SNAFU. Ei se aflau acum în subordinea Diviziei 101 Aeropurtată, înlocuind pierderile, aşa cum hotărâse generalul McAuliffe, şi coordonându-şi acţiunile cu Regimentul 502 Infanterie. Am fost pus la comanda unei companii de artilerie refăcute dintr-un batalion restructurat. Dată fiind lipsa mea de experienţă, aş fi avut probleme în calitate de comandant de pluton, dar, pe de altă parte, Compania G, care în formaţie completă ar fi avut un număr de 193 de soldaţi, avea acum 98. Nu erau locotenenţi, doar trei sergenţi, inclusiv Biddy, care conduceau trei plutoane, şi foarte puţin personal auxiliar.

În după-amiaza de 22 decembrie, Compania G, proaspăt refăcută, se adunase în centrul satului Savy. În lumina dimineţii, Salvează-mă era cam la fel ca în toiul nopţii, un complex de ferme construite din pietre mici, de culoarea ardeziei, îmbinate cu mortar galben. Acoperişurile din tablă fuseseră adăugate de-a lungul secolelor, iar ferestrele şi uşile erau de mărimi şi înălţimi diferite, arătând de parcă ar fi fost aruncate la nimereală pe clădiri.

Sergentul meu major, Bill Meadows, era şi locotenent-major. Când ne-am întâlnit, Meadows m-a salutat de parcă ieşeam împreună să ne îmbătăm.

– Ca să vezi, căpitane!

Mi-a zâmbit larg şi era pe punctul de a mă bate prieteneşte pe umăr. Bill Meadows era un tip corpolent, la vreo 40 de ani, care purta ochelari cu rame metalice. Ca orice soldat pe care

îl avusesem, nu se bărbierise, iar după o săptămână de lupte faţa îi era neagră de la transpiraţie, praf de puşcă şi resturile iscate de explozia proiectilelor.

– Ei bine, băieţi, li s-a adresat el soldaţilor. Ascultaţi aici. Căpitanul Dubin ne va da ordine.

Depăşită numeric şi ca armament de aproape oricine, Trupa SNAFU fusese staţionată la vest de Bastogne, căci aici era cel mai puţin probabil să fim atacaţi. Majoritatea tancurilor şi artileriei nemţilor rămăseseră la nord şi la est. Date fiind dificultăţile pe care le-ar fi întâmpinat dacă ar fi luat-o pe dealurile înzăpezite, mai ales din cauza pământului moale din zonele de câmpie, sorţii nu ar fi fost de partea nemţilor în caz că ar fi hotărât să declanşeze o ofensivă din acea direcţie. De fapt, nici nu trebuiau să facă asta. Din cauza apărării foarte slabe din vest, Trupa SNAFU fusese incapabilă să-i oprească pe nemţi să o încercuiască, flancându-ne la sud, înspre oraş, unde se aflau acum.

Aşa că nici o localitate din jurul oraşului Bastogne nu era sigură. Cu o zi în urmă, avusese loc o ambuscadă lângă Champs, când o trupă de grenadieri şi o autoblindată cu roţi şi şenile apăruseră pentru scurt timp acolo. Dar, aşa cum McAuliffe îl poziţiona pe Algar ca să fie cât mai puţin în pericol, Algar îi plasa pe cei de la G undeva unde să nu fie atacaţi. Treaba noastră era să blocăm un drum de ţară îngust, care venea dinspre vest, prin Champs şi Hemroulle, şi se întâlnea cu drumul principal la Savy. Algar voia ca trupa G să se ducă la lăsarea întunericului şi să se instaleze într-o depresiune împădurită de la nord de Champ, pe un teren înalt, de pe care se vedeau drumul, calea ferată şi o păşune la vest. Teoretic, nemţii puteau veni dinspre oricare dintre aceste locuri. Îi înlocuiam pe cei de la Compania E, care se aflaseră mai aproape de Hemroulle şi fuseseră bombardaţi intens de artileria germană. Compania E,

care mai avea 72 de oameni, urma să constituie cartierul general şi să aştepte întăriri în cazul unui atac.

Algar era convins că acea ciocnire din ziua precedentă, de lângă Champs, fusese o diversiune. Dacă nemții porneau ofensiva pe flancul stâng, atunci aveau să ajungă cu siguranță la Savy, care se afla pe unul dintre principalele drumuri spre Bastogne. Şoseaua o lua la nord spre Longchamps şi era suficient de lată pentru a fi vulnerabilă în fața tancurilor nemțeşti. Din acest motiv, Algar îşi ținea lângă el orice vehicul blindat. Dacă nemții trimiteau o coloană de blindate spre Champs, avea să-şi folosească tancurile, autoblindatele şi tunurile antitanc ca să ne sprijine. Treaba noastră era doar să ținem drumul blocat pentru o perioadă scurtă de timp, până când ajungeau blindatele uşoare, dar sarcina noastră era foarte dificilă, dat fiind că aveam aşa de puțină muniție la dispoziție. Algar ne-a dat ordin să nu deschidem focul chiar dacă se trăgea asupra noastră, în afară de cazul în care aveam o țintă umană în cătare. Eram cu Algar când a sunat colonelul Hunt, comandantul Regimentului 502, iar Algar i-a spus că regiunea Champs va fi apărată de „câțiva soldați cu puştile aproape goale". Nu s-a arătat foarte încrezător.

I-am trimis pe toți să se pregătească, spunându-le să fie în formație la 16.15. Meadows ne-a dat rațiile insuficiente la care aveam dreptul şi a strâns hărțile. La 16.15, pe când se lăsa întunericul, m-am plimbat printre rânduri, i-am inspectat pe toți, l-am salutat pe fiecare în parte şi le-am verificat echipamentul. Nici unul nu avea manta. Purtau doar vestoane, uneori chiar mai multe. Toți erau murdari, posomorâți şi nedormiți, dar eram mândru să fiu comandantul lor. Erau pregătiți de luptă şi, trebuia să recunosc, asta voiam să aflu – pentru ce merita să luptăm.

Sentimentul de admirație nu era reciproc. Majoritatea m-au detestat de când m-au văzut şi au fost cel puțin morocănoşi

când i-am salutat. Unu la mână, aveam haine mai călduroase pe mine şi o mitralieră Thompson la care nu aveam să renunţ nici chiar după ce am aflat că soldaţii de la 101, care nu mai aveau de nici unele, fuseseră instruiţi să împuşte pe oricine purta o manta, bazându-se pe ideea că erau impostori germani. Dar nu invidia era motivul principal al nemulţumirii soldaţilor mei. Ştiau că se află sub comanda unui om fără experienţă în luptă, aşa că puteau la fel de bine să fie conduşi de un copil.

În acel moment, nu-mi prea păsa prin ce trecuseră băieţii ăştia, dat fiind că nimeni nu mai vorbea de înfrângerea pe care o suferise Divizia 110 în săptămâna care trecuse. După ce stătusem în camera de telegrafie a Unităţii a VIII-a, ştiam că Divizia 57 Panzer ştersese de pe faţa pământului Divizia 28 Infanterie, din care făcea parte şi Divizia 110. Dar, cu doar două din trei batalioane poziţionate de-a lungul Skyline, autostrada pietruită care mergea paralel cu graniţa dintre Luxemburg şi Germania, cei de la 110 suferiseră cel mai mult de pe urma atacurilor iniţiale, când trupele Panzer traversaseră noaptea râul Our cu bărci pneumatice şi îi atacaseră prin surprindere, în zori.

Disperată că nu îi avea pe americani să le acopere retragerea, Divizia 110 primise ordin să nu se predea şi îi atrăsese pe germani în lupte de gherilă în oraşe ca Clervaux, Consthum şi Holzthum. Majoritatea soldaţilor pe care-i comandam erau în viaţă doar pentru că fugiseră când se spărseseră liniile şi, date fiind ordinele pe care le primiseră, nu ştiau cum să-şi scape pielea. Majoritatea trupelor mele erau şi ele de rezervă, având şi mai puţină experienţă decât mine, dar toţi credeau că nu-şi încheiaseră socotelile cu nemţii, în ciuda oricăror pericole.

La 16.30, Meadows le-a spus tuturor:

– Domnilor, lăsaţi-vă în pace sula şi puneţi mâna pe arme, că plecăm!

Am mărşăluit spre sud câteva străzi, până la intersecţie, apoi am ieşit din oraş, luând-o spre nord, apoi către vest, înaintând

astfel cam 1 500 de metri. În ciuda gerului, nimeni nu se plângea, ştiind că le-ar fi fost mai frig dacă ar fi stat într-un camion. Când am ajuns la jumătatea traseului, am trecut pe lângă Compania E, care era în marş. Comandant era un sergent, pentru că toţi ofiţerii muriseră, iar el şi eu ne-am salutat regulamentar. Soldaţii au fost mai puţin formali. Câţiva ne-au urat noroc. Alţii le-au sugerat oamenilor mei să le scrie chiar atunci soţiilor şi iubitelor lor că nu vor mai avea niciodată o familie.

– Ouăle o să vă folosească doar pe post de cuburi de gheaţă.

Meadows a pus capăt flecărelii. Mergeam pe jos pentru că era necesar să ajungem neobservaţi. Nemţii erau aproape, ambuscada de ieri era dovada grăitoare. Ofiţerii de contrainformaţii din Divizia G-2 a lui McAuliffe credeau că grenadierii sunt ascunşi în pădure la nord şi la vest de noi.

Când am ajuns la locul în care trebuia să ne instalăm tabăra, am găsit o reţea de tranşee în zigzag, amplasate la o distanţă de cinci metri între ele. Cu siguranţă, fuseseră săpate vara târziu de către unităţile nemţeşti din ariergardă, care se apărau de forţele aliate care veneau dinspre sud. După ce m-am consultat cu Meadows, le-am ordonat majorităţii soldaţilor să refacă acele tranşee, decât să mai săpăm noi altele. Fiecare dintre cele trei plutoane avea o mitralieră Browning cu dispozitiv de răcire cu apă, o armă grea, de mare calibru, de care se ocupa o echipă formată din trei soldaţi; am dat ordine ca mitralierele Browning să fie amplasate în trei puncte strategice de la marginii pădurii. Apoi, am ordonat ca două trupe de cercetaşi să găsească poziţii defensive în perimetrul nostru, şi în spate, şi în faţă. Trupa din spate a dat peste o veche casă a pompelor. Era o veste bună, căci se mai puteau adăposti câţiva soldaţi de vântul tăios.

Când au înlăturat zăpada din tranşee, au descoperit resturile lăsate de nemţi – conserve şi raniţe goale, muniţie consumată, puşti ruginite şi butelci. În ciuda frigului, în aer plutea

o miasmă. Această zonă fusese eliberată la jumătatea lunii septembrie de către Corpul V din Armata Întâi, dar eu nu-mi aminteam să fi auzit de vreo luptă majoră la Hemroulle. Compania nazistă ce fusese înaintea noastră aici – probabil cei de la SS, dată fiind dificultatea misiunii – trebuia să-i atace pe Aliaţi şi să-i încetinească, ştiind că nu le vin întăriri. Două dintre gropi fuseseră lovite de artileria Aliaţilor, acestea ajungând semisfere cu o adâncime de două ori mai mare decât celelalte. Bănuiam că încă mai persista mirosul soldaţilor nemţi care fuseseră sfârtecaţi şi care se descompuneau acum, sub un strat de zăpadă de câţiva centimetri.

Când am terminat de săpat, am tăiat crengi din brazii din jur şi le-am pus peste fiecare groapă, ca să facem un fel de covor. Câteva crengi de pini mai rămăseseră la marginea tranşeelor, dar urmau să fie folosite ca acoperământ împotriva zăpezii, atunci când soldaţii aveau să meargă la culcare. Nu era nici o urmă de îndoială că forţele germane erau prin pădure, pentru că, atunci când vântul sufla dinspre nord, simţeam mirosul focului făcut de ei, un lux pe care noi nu ni-l puteam permite dacă voiam să-i luăm prin surprindere.

Fiecare pluton răspundea de un flanc al celor trei perimetre principale, aşa că am făcut un program de pază şi le-am ordonat soldaţilor să se culce, iar mulţi au fost încântaţi, pentru că încă le era cald de la atâta săpat. Cum aveam să aflu, când ţi-era prea frig, nu puteai să adormi.

Eu şi Biddy ne-am băgat în aceeaşi tranşee, care părea să fi aparţinut comandamentului de dinainte, căci felul în care arăta ne amintea de precizia germană. Avea o formă perfectă de trapez, care permitea ca doi soldaţi să tragă unul lângă altul, dar mai lăsa şi loc între ei. În faţă exista un zid întărit din scânduri, în care era un raft pentru obiectele personale. Am pus acolo cărţi, câteva grenade de mână şi aparatul de ras, nu că aş fi avut apă curentă. Mi se părea ciudat să despachetez ca într-o

cameră de hotel, dar gândul mi-a fost repede întrerupt de înjurăturile lui Biddy,

– Mi-am lăsat periuța de dinți în oraş, mi-a zis el. Nu tu bărbierit, nu tu duş. Măcar poți să te speli pe dinți. Futu-i!

Am înțeles pe dată că periuța de dinți reprezenta un simbol al siguranței la care renunțaserăm când am pornit în căutarea acestui om care murise, aşa că i-am oferit-o pe a mea.

– Putem să o împărțim, i-am zis eu. Nu va fi cel mai oribil lucru pe care-l împărțim în tranşeea asta.

Dat fiind că primisem ordine să nu ne facem simțită prezența, nu aveam să ne ducem la latrină în timpul zilei. Iar eu şi Biddy depăşiserăm punctul în care țineam cont de mândrie sau intimitate. Ne trecuse orice urmă de reținere când m-a ridicat de pe câmpul ăla plin de zăpadă, iar eu făcusem pe mine.

Dar Biddy a fost foarte impresionat de gestul meu. Înainte să o ia, s-a uitat la periuța de dinți de parcă ar fi fost încinsă.

La aproape 9.00 p.m., când majoritatea soldaților se instalaseră pentru noapte, am auzit un zgomot de motoare în spatele nostru şi pe unul dintre mitraliorii de la post cerând parola. Le făcusem semn lui Biddy şi unui soldat de-al său să vadă despre ce-i vorba, iar el s-a întors să-mi spună că erau de la Transmisiuni. Conduseseră până aici cu farurile stinse, ceea ce era o manevră destul de riscantă în întunericul dens pricinuit de pătura grea de nori, ca să prelungească liniile telefonice de campanie de la mine spre Algar şi spre fiecare pluton. M-am bucurat că nu eram singuri aici, dar transmisioniştii mi-au spus să folosesc cu măsură telefoanele şi doar cu un limbaj codat. Convorbirile de la sol puteau fi interceptate şi de la doi kilometri distanță, ceea ce însemna că ne puteau asculta şi nemții din pădure. Mai aveam şi un radio portabil SCR-300, în caz că eram obligați să ne schimbăm poziția.

Înainte de a ne culca, eu și Biddy am inspectat amândoi pozițiile. El s-a dus să se îngrijească de plutonul său, în timp ce eu inspectam pozițiile strategice ale echipelor Browning.

– Fulger, a rostit un artilerist.

– Tunet, i-am răspuns eu.

Era parola pe care cei de la G o folosiseră toată săptămâna, după spusele lui Meadows. Tranșeele echipelor Browning erau săpate mai adânc decât celelalte. În cele mai vizibile locații, oamenii trebuiau să fie complet sub pământ, dar să-și poată învârti arma în toate direcțiile, în cazul unui atac. Cele trei echipe mi s-au părut extenuate. Bărbații zăceau în tranșee, cu tălpile bocancilor sprijinite de tălpile celorlalți, ca să nu adoarmă.

Întorcându-mă înaintea lui Biddy în tranșeea noastră, mi-am dat seama imediat că rănița nu mai era unde o lăsasem. La lumina lanternei, am văzut că scotocise cineva prin ea. O pereche de pantaloni și una de mănuși dispăruseră. Deja mă hotărâsem să renunț la ce nu purtam pe mine, dar mi-a părut rău că un hoț se bucura acum de prada obținută. Îmi luase și din obiectele personale, inclusiv trei scrisori de la Grace pe care le aveam cu mine. Și felicitarea de la Gita.

În tranșeele de alături, din care auzisem șoapte când mă apropiam, oamenii deja puseseră crengi de brad și ponchouri peste groapă. Mi-am trecut în revistă opțiunile, apoi m-am dus în fugă la sergentul Meadows să-i spun că „intrase cineva în posesia" unei părți din echipamentul meu. Mi-a zis că asta se întâmpla în Compania G de la început.

– Căpitane, nu e nici o logică în toată treaba asta. Știu că-i o nebunie să stai lângă un om și apoi să-i furi lucrurile, știu că-i o nebunie, da-ți spun că nu ești primul.

– Dar nu s-a întâmplat fără să observe nimeni, domnule sergent.

– Probabil că nu, domnule. Se uită în spatele lui. Căpitane, nu le place cineva nou, și mai ales un ofițer.

– De ce?

– Pentru că nu înțelegi, căpitane. Ascultă la mine, soldații ăștia o să lupte pentru tine. I-am văzut și eu. Sunt oameni de ispravă și o să se bată pentru că știu că altfel o să moară. Te urăsc pentru că nu vor să fie aici. Singura cale de scăpare dintr-o companie este să mori sau să fii rănit. Ca acele bariere rotative care se mișcă într-o singură direcție. Te lasă să intri, dar apoi nu mai poți ieși. Nu e nici un om aici, domnule, care nu începe să se roage la un moment dat: „Doamne, fă să fiu rănit ca să mă pot întoarce acasă". Mulți și-ar da o mână sau un picior să se întâmple asta. Îți spun la ce se gândește fiecare soldat. Și văd că nu mă crezi. Și de aia te urăsc, căpitane. Pentru că tu ai o părere mai bună despre tine decât au ei despre ei, iar ei știu că au dreptate. Dar nu-ți face griji, căpitane. Nimic din astea n-o să prea conteze dacă nu ne luptăm. Iar dacă da, n-o să mai aibă nimic cu tine.

M-am chinuit două ore să adorm, iar apoi am intrat în schimbul de noapte. Ca ofițer, nu eram obligat să fac asta, dar eram prea puțini ca să mai ținem la formalități și am crezut că o să le crească moralul. Pe drum, m-am oprit la casa pompelor, o cutie de cărămidă săpată în dealul din spatele nostru, aflată sub pământ, ca să nu înghețe pompele hidroelectrice. Nu erau ferestre pe singurul perete spre exterior, ci doar o ușă din lemn, pe care o spărseseră soldații mei. Înăuntru, i-am găsit pe majoritatea soldaților din a doua echipă a plutonului lui Meadows jucând cărți la lumina unei lanterne Coleman, în loc să doarmă. S-au ridicat cu toții în picioare, iar eu i-am liniștit. Pompa, o ditamai piesă de oțel, cobora în puț, iar bărbații se răspândiseră în jur. L-am întrebat pe fiecare dintre cei opt soldați de unde era, dar am primit același răspuns posac, așa că am plecat.

– Ești cumva ovrei, căpitane?

Când m-am întors, nimeni din casa pompelor nu mai stătea cu nasul în cărţi. Cel care vorbise, un soldat din Mississippi, pe nume Stocker Collison, se uita cu luare-aminte la mine.

Toţi cei care fuseseră la OTS[1] învăţau acelaşi lucru. Regula numărul unu – să fii respectat. Dacă te plac, e în regulă. Dar dacă nu, intimidează-i.

– Aşa se zice în sud? l-am întrebat pe Collison.

– Întrebam şi io aşa.

– Contează pentru tine, Collison?

Bineînţeles că da. Probabil că interesa pe jumătate din companie, poate chiar pe mai mulţi.

– Nu, domnule.

– Bine. Când intri de pază, Collison?

– La trei, domnule.

– De ce nu faci acum un tur al perimetrului, ca să vezi dacă totul e în regulă.

S-a uitat îndelung la mine până să plece. Ceilalţi n-au scos o vorbă. Eram mai priceput la asta decât crezusem iniţial, dar ştiam pe cine imitam. Pe Teedle. Trebuia să mă gândesc la asta.

Stăteam de gardă cu plutonul lui Sal Masi, un tip viclean şi scund din Boston, al treilea sergent al meu. Fusese avansat în grad pe câmpul de luptă, de la caporal, şi tot avea plăcuţele la gât. Împreună cu doi soldaţi ai lui Masi, trebuia să supraveghez dealul din spate, o poziţie pe care mi-o alesesem, căci era la cea mai înaltă altitudine şi deci cea mai expusă la vânt.

Locul unde stăteam era la 13 metri de casa pompelor, iar coşul din tablă care ieşea din acoperiş era făcut pentru aerisirea pompei vara, dar acum transmitea sunetele de dinăuntru, de parcă ar fi fost un radio. În prima noapte petrecută acolo, soldaţii de dinăuntru nu şi-au dat seama. În consecinţă, mi-am petrecut mare parte din cele două ore de pază să ascult discuţiile lor,

---

[1] Oakley Training School – şcoală de corecţie din Hinds, Mississippi (n.tr.)

purtate de vântul din nord, inclusiv ceea ce spuneau despre mine, discuții care au început atunci când Collison s-a întors din patrularea pe care o făcuse în perimetru.

– Ce pula mea, Collison. De ce dracu' nu i-ai zis să-și scoată sula afară ca să-l verifici?

– Ar trebui să zică dacă e sau nu. Nu tre' să se ascundă.

– Pana mea, tu ești țărănoi și nu te văd cu o pancartă la gât.

– Hai mai lasă-mă în puii mei, O'Brien. Problema cu nenorociții ăștia de evrei e că nu-ți dai seama dacă sunt ori ba.

– Mănânci rahat, Collison, i-a mai spus cineva. Se vede după trăsături. Tu nu vezi pentru că ești un bou ignorant din Mississippi.

– N-ai voie să vorbești așa cu mine, polițaiule!

– Ce e, Collison, te-a jignit? O să plâng, să știi că nu glumesc. Deja mi-au dat lacrimile. N-am mai plâns așa de când am citit *My Friend Flicka*[1].

Ceea ce a zis O'Brien, un băiat slab, cu fața colțuroasă, din Baltimore a dezlănțuit râsete în casa pompelor. O'Brien a prins curaj și a început să se ia și mai tare de Collison.

– Știi cum se deosebește o grădină zoologică din nord de una din sud?

Collison nu i-a răspuns.

– În sud, nu scriu doar numele animalului pe cușcă, ci mai e și o rețetă.

Iarăși s-au auzit râsete zgomotoase.

– Știi cum i se spune unui fermier din Mississippi cu o oaie sub fiecare braț? Pește.

Se pare că O'Brien a decis că îi spusese destule lui Collison. Bărbații se apucaseră să joace din nou poker, nescoțând un sunet, în afară de mormăielile iscate când câștiga cineva. Fără să fiu distras de nimic și fără să văd nimic pe câmp în fața

---

[1] Roman apărut în 1941, scris de Mary O'Hara despre Ken McLaughlin, fiul unui fermier din Wyoming, și calul lui, Flicka (n.tr.)

mea, am început să-mi fac griji. Nu ştiam dacă frica nu mă va paraliza în mijlocul luptei, cum se întâmplase când sărisem cu paraşuta, şi ce avea să se petreacă atunci cu soldaţii pe care trebuia să îi conduc. Acele clipe cât am stat avion încă îmi mai stăruiau în minte, ca senzaţia de slăbiciune de după febră. Îmi furaseră ceva din mine, din fiecare respiraţie şi fiecare lucru pe care-l vedeam. Eram un laş. Nu mă aşteptam să nu-mi fie frică. Dar am fost surprins să constat că nu puteam să depăşesc acest sentiment. Cel care se oferise să sară, americanul care credea în dreptate, nu-mi controla şi cealaltă parte a creierului. Era exact ca atunci când Gita îşi ridicase fusta, încercând să-mi spună: Totul e o prefăcătorie, în afara instinctului.

Sperând să-mi vină şi alte gânduri, am început să mă uit în sus pe cer. Nu erau mulţi nori spre sud. Dacă aveam dreptate, aveau să vină avioanele cu provizii, poate chiar şi cu întăriri. Încă eram nesigur, neştiind dacă voiam să fiu înlocuit până la atacul nemţilor. Dacă eram retrogradat la postul de comandant de pluton, eram pregătit să fac ce mă pricepeam. Dacă venea Meadows, trebuia să-l sun pe Algar din oră în oră pentru instrucţiuni.

Pentru că se apropia ora 5 a.m., altcineva care stătuse treaz pentru veghea de noapte a intrat în casa pompelor, un alt membru al echipei, care a primit o relatare completă a serii, inclusiv suma imensă pe care o câştigase Bronko Lukovic şi confruntarea dintre mine şi Collison.

– A, Collison, da' ştii cum să te porţi. Ce impresie bună i-ai făcut noului comandant!

– Îmi place ca ordinele să-mi vină de la un creştin, atâta tot, a spus Collison. De aia şi purtăm războiul ăsta, să-i salvăm pe nenorociţii ăştia de ovrei.

– Isuse, ciocu'mic, Collison! Vorbeşti ca părintele Coughlin[1].

---

[1] Controversat preot romano-catolic (1891–1979), antisemit (n.tr.)

– Asta zici tu. Nu naziştii ne-au atacat la Pearl Harbor. Ce dracu' ne pasă ce face Hitler? Îţi zic io, or fost ovreii ăia de pe lângă Roosevelt. De aia luptăm acum.

– Collison, cu toţii luptăm din acelaşi motiv. Pentru că trebuie. Pentru că nimeni nu ne-a dat de ales.

– Plutonul ăsta, i-a răspuns Collison, a fost ăl mai năpăstuit de pe front. Doar ne-am luat-o în freză. Nu fac mişto. Două treimi din oamenii noştri sunt morţi, iar acum ne trimit ofiţeru' ăsta ovrei, când noi suntem înconjuraţi.

– Rahat, Collison. Nu te mai agita atât în privinţa lui Dubin. I-am pierdut pe toţii ofiţerii pe care i-am avut. Şi ştiau ce fac. Cât timp crezi că o să treacă până încasează şi ăsta un glonţ? Tot se mai uită prin pădure să găsească toaleta bărbaţilor.

Au râs cu toţii. Un minut mai târziu, am auzit o voce cunoscută. Biddy venise să mă înlocuiască.

– Liniştiţi-vă cu toţii! Se aude de la cincizeci de metri de aici din groapă, ca la un meci de fotbal.

Apoi, tăcere. Puneam pariu că mare parte din ei se întrebau cât de departe eram.

– Şi să vă mai spun ceva. Căpitanul e de ispravă, o să vedeţi voi.

– Se pricepe? l-am auzit pe O'Brien întrebând. Nu-i înghit pe ofiţerii ăia care nu ştiu decât ce au citit în manualul de instrucţiuni.

– Se pricepe, i-a răspuns Biddy.

A ajuns lângă mine în câteva minute. Nu a spus nimic, dar m-a salutat când l-am lăsat şi m-am dus să mă culc.

18. ADEVĂRUL GOL-GOLUȚ

Bill Meadows m-a trezit puțin după 7.00 a.m., când abia se lumina de ziuă. Voia să trecem în revistă ordinele din acea zi. Pentru a rămâne nevăzuți, nu puteam risca să-i contactăm pe cei care erau de pază sau să-i degrevăm de sarcini odată ce răsărea soarele. Meadows voia să înlocuiască echipele care înghețaseră toată noaptea, iar eu i-am spus să-o facă.

Înainte să plece, am inspectat perimetrul un timp. Colinele – fânețele și pajiștile unde păşteau vitele – erau acum îngropate sub un strat gros de zăpadă, iar toate animalele dispăruseră. Mi-am închipuit că majoritatea fuseseră ucise sau mâncate cu mult timp în urmă. La nord de noi, dincolo de șinele de tren și de nămeții aflați ici și colo pe șosea, se găseau câteva câmpuri, separate între ele doar de șiruri de pietre. Cu binoclul la ochi, am văzut că se dăduseră lupte pe acel teren. Nemții care stătuseră în tranşeele unde eram noi acum fuseseră loviți cu putere înainte să se retragă. Silueta neagră a unui Panzer încă mai era acolo, zăpada acoperind șenilele și turela, și mai distingeam axul și aripa unui camion. Bănuiam că mai multe vehicule fuseseră avariate, iar inginerii noștri le remorcaseră pentru a putea improviza barajul rutier care se afla la câteva sute de metri de noi. Era format din tractoare rechiziționate și din două tancuri arse în întregime, unul nemțesc și altul american.

Spre vest, în depărtare, se afla o pădure deasă şi înaltă de pini, unde probabil se ascundeau grenadierii nemţi. Chiar şi la lumina zilei, pădurea părea întunecată şi de nepătruns. Mă gândeam la poveştile fraţilor Grimm, cu spiriduşii şi fantomele lor care se ascundeau printre copaci ca să fure suflete şi să arunce blesteme asupra nefericiţilor.

Ultimul lucru pe care mi l-a arătat Meadows a fost locul pe care-l ocupam, unde erau tot pini subţiri, cu ramuri groase, care se înşirau pe drum, şi foioase, majoritatea fagi, care încă mai aveau câteva frunze arămii. Nemţii trăgeau focuri de artilerie asupra unui sector întins, oriunde credeau ei că se poziţionaseră americanii ca să bareze drumurile, adeseori folosind tunuri antiaeriene de 20 de milimetri, care se dovediseră eficiente ca arme de atac, sau tunuri de 88. Amplasate pe tractoare sau semişenile, tunurile erau înclinate în faţă şi trăgeau în coroanele copacilor. Rezultatul nu era la fel de impresionant precum cel al unei bombe care explodează în aer, aruncând o ploaie de şrapnele asupra celor de jos. Algar ne trimisese la nord de tranşeele Companiei E, în speranţa că nemţii nu vor trage în direcţia asta, dar coroanele copacilor erau desfrunzite, de parcă ar fi fost mâncate de molii. Majoritatea fagilor nu mai aveau crengi aproape deloc, iar trunchiurile arătau ca nişte membre amputate şi înnegrite de explozia obuzelor. Cu alte cuvinte, era vai şi amar de noi. Nemţii deschiseseră focul după ce răsărise soarele şi înainte să apună, adică atunci când erau siguri că avioanele noastre, care puteau să zboare doar pe lumină pe aşa o vreme, nu aveau să fie pe cer.

– Vreau să le spun băieţilor să stea potoliţi când se trage, mi-a zis Meadows. Sau să iasă din tranşee şi să se suie în copaci.

– Foarte bine.

– Dar sergenţii trebuie să fie cu ochii-n patru. N-ar fi prea plăcut ca infanteria Panzer să iasă din pădure cât timp noi stăm pe vine.

– Foarte bine, am zis eu din nou.

A comanda împreună cu Bill Meadows ca subofiţer era ca şi cum ai merge la drum cu un şofer. Ne-am salutat reciproc, dar Meadows a spus şovăind:

– Căpitane, am înţeles că ţi-a dat Collison de furcă ieri-noapte.

– A fost o conversaţie scurtă, Bill. N-ai motiv să te îngrijorezi.

– Căpitane, nu-l lăsa pe Collison să te necăjească. Nu e un tip rău, mai ales când se obişnuieşte cu tine. Sunt mulţi băieţi de la ţară, aidoma lui, în armată, şi nu contează dacă sunt din Mississippi sau din zona North Woods. Prima oară când a avut şi el closet înăuntru a fost în timpul instrucţiei. Băieţii ăştia au trecut prin multe, căpitane. Câteodată, scot numai tâmpenii pe gură.

După ce Meadows a plecat, Gideon şi-a tras bocancii şi uniforma pe el ca să le transmită celor din pluton ordinele pe ziua în curs. Se întorsese în tranşee de doar câteva minute şi folosea periuţa mea de dinţi pentru prima dată, când a început focul de artilerie. Nu le puteai reproşa nemţilor că nu sunt punctuali.

În toiul bătăliei, aveam să descopăr că îmi rămăseseră întipărite în minte unele expresii, ca şi cum creierul meu ar fi fost un disc de gramofon care tot reda aceeaşi bucată. În acea zi, expresia era „paza bună trece primejdia rea", în special pentru că se dovedise complet neadevărată. Nemţii aplicau o tehnică numită TOT[1], pe care o învăţasem în şcoala de infanterie. Ideea era că proiectilele lor zburau înspre mai multe ţinte deodată, înainte ca soldaţii să apuce să se ascundă în tranşee. Neştiind exact unde eram, nemţii calibraseră fiecare armă pentru intervale de aproximativ 30 de metri.

Prima rafală a venit şuierând spre noi; erau proiectile propulsate de rachete, care cădeau cu un scârţâit înfiorător,

---

[1] În original, *Time on Target* – coordonarea mai multor arme din artilerie în aşa fel încât proiectilele să ajungă la ţintă în acelaşi timp. (n.tr.)

precum cauciucurile unei maşini ambreiate brusc, dar asta nu însemna nimic în comparaţie cu groaza care m-a cuprins când au început să tragă tunurile. Nu credeam că va fi mai groaznic decât bombardamentele din jurul castelului contesei, dar nu aveam cum să-mi dau seama de impactul emoţional devastator al bombardamentului constant. Era un zgomot infernal – pur şi simplu urechile nu pot percepe un zgomot mai asurzitor – care, împreună cu pământul care se zguduia, mă aducea într-o stare de panică primitivă ori de câte ori auzeam sunetul tunurilor de 88. Semăna cu o tuse puternică. Proiectilele au explodat răspândind flăcări, zăpadă şi noroi, cădea o ploaie de şrapnele fierbinţi, iar bucăţile de 30–60 de centimetri ricoşau de trunchiurile copacilor, în timp ce se prăbuşeau crăci în jurul nostru. Cea mai apropiată explozie, care a avut loc la vreo 45 de metri distanţă, mi-a făcut ochii să-mi joace în orbite şi pieptul să se comprime atât de tare, încât am crezut că mi se rupsese ceva. După fiecare detonare, îmi spuneam să rezist, că era ultima, încercând să cred asta până când auzeam iarăşi zgomotul asurzitor al artileriei şi şuierul următorului proiectil care venea să ne facă una cu pământul.

După exact o oră, nu s-a mai tras nici un proiectil, iar în aer plutea ceaţa şi mirosea a cordită. În tăcerea bruscă lăsată dintr-odată, se puteau auzi doar vântul şi zgomotul făcut de crengile care tot cădeau din copaci. După primele minute de bombardament, între explozii, cineva ţipase după un doctor, iar acum urla din nou. Am sunat la Plutonul 2. Masi mi-a spus că doi soldaţi din aceeaşi tranşee fuseseră loviţi de un copac. Nu ştiam ce era cazul să fac în calitate de comandant, dar nu credeam că trebuie să mă ascund, aşa că m-am dus repede acolo, făcându-mi drum printre crengile de jos. Oricum, nemţii nu prea aveau ce să vadă cu tot fumul şi praful din aer.

Când am ajuns, l-am găsit mort pe Hunt, un puşti roşcat, ucis de o bucată de şrapnel care venise ca o săgeată trasă de un zeu malefic şi i se împlântase sub claviculă, drept în inimă. Stătea întins în tranşee nemişcat, cu ochii încă deschişi. Cel mai mult m-a şocat poziţia braţelor sale, aflate într-un unghi imposibil pentru un om viu.

Celălalt om de acolo era îngrijit de un doctor. Piciorul îi era făcut zob sub genunchi. Osul era sfărâmat, iar el plângea de durere, dar doctorul credea că o să supravieţuiască. La căderea nopţii, aveau să-l ia de acolo, chiar dacă oricum nu avea să-i meargă prea bine. Dată fiind starea lui actuală, şansele de supravieţuire ale lui Kelly erau la fel de mici precum cele ale unui soldat rănit în timpul Războiului Civil. Medicii foloseau sulfamida pe care o găsiseră cu câteva zile în urmă în trusele de prim ajutor ale morţilor, în speranţa de a-i dezinfecta rana. Kelly avea să fie transferat la un punct de prim ajutor pe care Algar îl improvizase în biserica în care dormiserăm la Hemroulle. Întors în tranşeea mea, am primit de la celelalte plutoane rapoarte prin telefon. Doar doi răniţi. Dacă stăteam să socotesc, mi-am dat seama că ne ţinuserăm tare pe poziţii.

În timpul asaltului începuse să ningă. Mă gândeam că este prea frig să ningă – asta spuneam acasă –, dar se pare că vremea din Belgia nu respecta regulile din Midwestern. Nu era viscol. Fulgii mari pluteau în aer. Ca majorităţii puştilor, zăpada mi se părea o distracţie grozavă. Era interesant. Era distractiv. Dar nu o îndurasem niciodată în tranşee. A tot nins timp de peste două ore. Când eu şi Biddy încercam să îndepărtăm zăpada de pe noi, se punea imediat la loc. În cele din urmă, am fost uzi până la piele şi îngheţaţi. Şi tot ningea. Având mantale pe noi, eu şi Biddy eram într-o situaţie mai bună decât restul soldaţilor, care stăteau în tranşeele lor înveliţi în ponchouri şi pături, cu semiautomatele M1 strânse la piept, pentru

a nu îngheța mecanismul de tragere. Dar nu-mi mai simțeam mâinile și picioarele și mă tot miram cum de încă nu-mi înghețase sângele în vine.

Lupta cu frigul era o chestiune de voință. Eram disperat să-mi țin ocupată mintea cu altceva, așa că m-am hotărât să-mi aprind una dintre țigări. Țigările erau printre puținele lucruri ce se găseau din belșug, deși soldații se plângeau întruna că numai mărcile ieftine – Chelsea, Raleigh, Wings – fuseseră trimise pe front.

Cerul era atât de întunecat, încât lumina părea a fi ulei turnat picătură cu picătură. Număram păsările. Era greu de crezut, dar mai rămăseseră câteva. Focurile de artilerie le omorâseră pe multe, iar în timpul ocupației germane alimentele erau așa o raritate, încât auzisem zvonuri că localnicii mâncau vrăbii. Câteva ciori se hrăneau cu stârvurile din pădure, iar câteva coțofene cu coada lungă au trecut glonț pe lângă noi. I-am arătat un șoim lui Biddy, dar el a clătinat din cap.

–Nu-i șoim, căpitane, mi-a zis el. Ăla de colo-i un uliu.

Până la amiază, ne-am dat seama că nu prea mai erau șanse să fim atacați din nou. Ofensivele aveau loc în jurul nostru – cerul se cutremura din pricina focului de artilerie, iar mirosul de la mitraliere și puști, care erau la o distanță de aproape doi kilometri într-o direcție sau în alta, ajungea până la noi. Luând în calcul toate aspectele, mă hotărâsem că mai bine era să îi ajutăm pe ai noștri dacă nemții atacau Savy. Dar, dacă se întâmpla asta, avea să fie a doua sau a treia zi. Cât era lumină, nu prea aveai ce face, decât să te ascunzi și să înfrunți frigul.

– Crezi că e vreodată așa frig în Kindle County? l-am întrebat pe Biddy.

– Din câte îmi amintesc, domnule, da. Încă-mi mai aduc aminte când mergeam opt străzi până la liceu, căpitane, iar

mercurul coborâse foarte mult în termometru. Era mai mult de minus douăzeci de grade.

Şi eu făcusem acele drumuri şi acum râdeam când îmi aminteam. Fiind foarte mândru de mine ca adolescent, nu voiam să port căciulă. Mi-o amintesc pe mama cum ţipa la mine de pe veranda din spate şi senzaţia pe care o aveam când ajungeam în holul liceului, că, dacă mă izbeam de ceva, aveau să-mi cadă urechile.

În plină zi, s-au auzit ţipete în jurul nostru. Am sărit cu mitraliera din tranşee, încredinţat că nemţii se furişaseră în spatele nostru, dar am găsit doar doi oameni din plutonul lui Biddy care descoperiseră în tranşeea lor un pistol Luger al cărui mecanism de tragere se stricase, aşa că se luaseră la pumni, pentru că nu se înţelegeau cine să ia suvenirul. Am încercat să-i despart – era tardiv totuşi – şi le-am zis că echipele Browning, care fuseseră pe poziţii fără să comunice ore întregi, puteau să tragă la sorţi când terminau. Trebuia să repartizăm doi soldaţi în alte tranşee şi, cu toate că am cerut să fie linişte, îi auzeam pe amândoi cum îşi spuneau „s-o fut pe mă-ta" pe când plecam. De obicei, ofiţerii erau mai bine educaţi şi nu înjurau.

– Tu ai auzit de cineva care să-şi fi futut mama? l-am întrebat pe Biddy.

– Aveam un prieten în liceu care s-a futut cu una dintre mamele prietenilor noştri. De asta am mai auzit.

– Ei, nu-i chiar acelaşi lucru.

– Nu, domnule, chiar deloc.

Amândoi n-am mai scos o vorbă ceva vreme.

– Biddy, tu la ce liceu ai fost?

Mi-a spus că nu a absolvit nici unul. Familia lui avea nevoie de bani.

– N-ai de unde să-l ştii, domnule.

– Nu fi aşa sigur. Cred că am concurat împotriva tuturor liceelor din Kindle County la proba de înot.

– N-ai auzit niciodată de Thomas More, domnule. Pe acolo nu erau înotători.

– Thomas More? În North End? Nu era ăla pentru negri? Nu ştiam că erau albi în şcoala aia.

– Nu erau, mi-a zis el. Două fete albe. Albi nu erau.

Mă uitasem spre cer, dându-mi seama abia acum că albastrul începea să se întrevadă printre norii cenuşii. Asta însemna că avioanele vor zbura. Când am înţeles în cele din urmă vorbele lui Gideon, nu credeam că am înţeles bine. Îşi scosese casca şi l-am văzut holbându-se la mine, punându-şi fără să vrea degetul pe insigna pe care scria MP cu alb.

– M-ai auzit bine, căpitane.

– Ce dracu' tot încerci să-mi spui acolo, soldat?

– Am încredere în tine. Deşi instinctul îmi spune să nu.

Deodată, am înţeles ce voia să spună. După focul de artilerie, eram prea epuizat ca să mai fiu şocat, dar mă simţeam total pierdut.

– Acum, la ce te mai gândeşti? m-a întrebat el.

– Sincer? Nu te cred.

– Ar fi bine să mă crezi. Nu-mi răcesc gura de pomană.

Era ursuz şi mai uimit de sine însuşi decât mine. Totuşi, vorbele lui avură efectul scontat.

Acum, că zisese acest lucru, mă uitam la el, la nasul şi părul lui, şi-mi dădeam seama că putea fi de culoare. Dar soldaţii din următoarea tranşee, Rapazzalli şi Gomez – ca să nu mă mai pun pe mine la socoteală – erau mai închişi la ten, însă nici unul nu avea ochii verzi ca ai lui Biddy.

– Când am primit ordinul de încorporare, a spus el, am venit aici. Nu am zis că aş fi una sau alta. Doar s-au uitat la mine şi m-au acceptat. Ştii tu, toţi se întrebau cum de reuşeam să-i

păcălesc. Când eram copil în Georgia şi eram departe de casă, ştiam că mă pot duce în orice locuri, liber ca pasărea cerului, dar fraţii mei nu puteau. Oricum, nu prea conta odată ce am ajuns în nord. Dar acolo eram acum. Am venit acasă şi le-am zis alor mei.

„Ai minţit?" m-a întrebat tata.

„N-am spus nici un cuvânt."

– Mama şi el s-au certat monstru. Voia să mă duc glonţ acolo şi să le zic adevărul. Dacă armata nu voia să lupt, ea nu avea de gând să se bage. Dar tata nu voia să audă de aşa ceva. „Ce-i aia adevăr? Că, deşi arată la fel de bine ca orice alt bărbat, deşi *este* la fel de bun ca oricare altul, nu ar trebui tratat la fel pen' că-i de culoare? Ăsta-i adevărul? N-a venit ziua aia când o să las io un copil de-al meu să zică aşa ceva. Încă n-a sosit clipa." Nici măcar acum nu sunt sigur că s-au împăcat de tot.

– Dar, căpitane, n-am mai zis nimic pentru că eram ca tine. Voiam să mă lupt. Voiam să fiu ca Jesse Owens şi să-i bag mutra aia lui Hitler în mocirlă până când rămânea fără mustaţa aia nenorocită. Şi ştiam că ei n-o să vadă soldaţi de culoare în apropierea frontului. Odată ce am ajuns pe Plaja Omaha, m-am gândit din nou la asta. Mi-era indiferent, chit că le spuneam adevărul şi plecam înapoi în Anglia. Mă băgasem în ditai nebunia. Nu trece o zi fără să mă gândesc că mai bine o ascultam pe maică-mea. Câteodată, mi se pare că nu sunt cinstit cu ai mei, deşi nu am minţit niciodată pe nimeni. Şi-mi zic tot timpul că trebuie să ajung în viaţă acasă, ca să nu zică nimeni de acolo că un negru nu poate să facă un alb. E-o încurcătură de zile mari.

Se uită din nou la mine şi se aplecă spre raft, după periuţa mea de dinţi, pe care o scosese din gură şi o aruncase când începuseră bombardamentele.

– O vrei înapoi?

Eram cât pe ce să spun „da“, când deodată am izbucnit:

– Da, fir-ar al naibii, o vreau înapoi, am spus atunci şi i-am smuls-o din mână şi mi-am băgat-o în gură. Pasta de dinţi îngheţase bocnă. Nu am avut când s-o folosesc de dimineaţă. Mâine sunt primul. Poimâine poţi s-o foloseşti tu primul.

S-a uitat la mine câteva secunde.

– Da, domnule, mi-a zis el.

19. CERUL

Mai târziu în acea zi, avioanele americane de luptă C47 trecură pe deasupra capetelor noastre. Uitându-mă în spate, spre satul Savy, am putut vedea paraşutele şi pachetele care coborau din avioane şi dârele luminoase ale antiaerienei nemţilor venind spre ele ca nişte cărăbuşi. Paraşutele, roşii, galbene, albastre, semănau cu florile, o privelişte superbă pe un cer limpede, dar una de care nu ne-am bucurat prea mult timp. Bombardierele naziste şi soldaţii au apărut din cealaltă direcţie, căci ferocitatea artileriei antiaeriene a dus la limpezirea cerului. Odată ce avioanele noastre au dispărut de pe cer, nemţii şi-au repoziţionat armele şi au început din nou să tragă asupra noastră. Le era teamă că, dacă cei de la antiaeriană erau ocupaţi, americanii aveau să-şi deplaseze forţele terestre, iar noul bombardament a durat de două ori mai mult decât cel de dimineaţă. Pe când ne strângeam unul lângă altul în tranşee, simţeam cum dinţii mi se încleştau atât de tare, încât am crezut că-mi spărsesem unul dintre molari.

Când s-a terminat, a sunat telefonul de campanie. Era Algar, care-şi alesese numele de cod „Liban".

– Cum e pe acolo, domnule avocat?

Mai aveam doi răniţi de la ultimul bombardament, dar nimic grav. Un soldat trebuia dus în oraş, împreună cu celălalt, rănit la picior. Algar mi-a promis că ambulanţele vor sosi după lăsarea întunericului.

– Am înțeles că generalul vostru a ajuns în sud, mi-a spus Algar. A reușit să facă o breșă, așa mi s-a zis. Ar trebui să vină și întăririle. Să le spui și soldaților tăi. Am avut o sută șaizeci de parașutări de pachete. Nu e suficient. Dar acum avem ceva muniție și medicamente.

– Da, domnule.

Veștile despre Patton erau îmbucurătoare, dar oamenii nu aveau să-l creadă pe cuvânt. Totul nu rămânea decât un zvon.

– Cum stau cu moralul?

I-am spus că stăteau bine, având în vedere ce se întâmplase. Soldații și-au dat seama că nu aveau ce face în privința frigului, dar cel mai adesea se plângeau că nu aveau voie să iasă din tranșee ziua, ca să-și facă nevoile. Ordinul era să faci în cască dacă era nevoie, dar, cum nimeni nu voia să și-o dea jos când cădeau copaci în fiecare zi, soldații erau puși în niște situații jenante.

După aceea, înserarea s-a lăsat repede, un moment foarte solemn, care anunța că primejdia nu mai era așa de mare. Tancurile Panzer nu aveau să vină pe timp de noapte în asemenea condiții, când se puteau împotmoli foarte ușor dacă se abăteau de la drum. Iar nemții, după masiva ofensivă care ne-a alungat din Ardeni, aveau acum prea puțină muniție să se angajeze în acțiuni de hărțuire a artileriei, care în mod normal s-ar fi desfășurat noaptea. Trebuia să fim în alertă după iscoadele nemților, care se puteau furișa ca să ne verifice poziția, dar tot ce știam era că supraviețuiserăm și că puteam ieși în curând din adăposturi. Soarele tot intra și ieșea din nori de ore bune, răzbătând prin perdeaua de nori și răspândind o lumină arămie peste pădurea de lângă câmp. Biddy și-a luat aparatul, vrând să surprindă imaginea în alb-negru.

Meadows m-a sunat și am trasat sarcinile din acea seară. Bill avea o rugăminte. Soldații voiau să facă focul în casa pompelor. Nu avea să fie lumină. Problema era cu fumul, care ne

putea trăda poziţia. Dar vântul tot bătea din nord, ceea ce însemna că avea să ducă mirosul în oraş. Era un risc calculat, dar ne-am hotărât că merita. Mă îndoiam că, în cazul în care vântul îşi schimba direcţia, nemţii puteau să deosebească fumul nostru de al lor. Fiecare echipă avea voie în casa pompelor pentru jumătate de oră ca să-şi mănânce raţiile, plus 15 minute înainte şi după tura de noapte. Mitraliorii, care stătuseră la posturile lor toată ziua fără să comunice, aveau să rămână acolo de două ori mai mult şi vor fi primii.

Ambulanţa a ajuns la 6.00 a.m., împreună cu un camion de aprovizionare. Intendenţii trebuiau să distribuie raţiile de a doua zi, dar aveau doar două containere cu provizii pentru Compania C. Asta însemna că în ziua următoare le voi de mâncare oamenilor doar o dată.

– Colonelul speră ca de Crăciun să fie mai bine, mi-a spus sergentul intendent.

Ştiam că economiseşte alimentele ca să avem mai mult de Crăciun, dar înfometarea soldaţilor până atunci nu era o idee pe placul lor.

– Totuşi, a trimis astea. Le-a rechiziţionat de la o cafenea din Bastogne. Proprietarul a cam făcut tărăboi, dar oricum nu prea are clienţi acum.

Mi-am băgat cuţitul într-una dintre cutiile din lemn de pin şi am găsit feţe de masă. Mi-a luat ceva timp ca să mă prind, apoi i-am chemat pe cei trei subofiţeri ai mei, Meadows, Biddy şi Masi, pentru a le distribui plutoanelor lor.

– Ce naiba? a întrebat Meadows.

I-am explicat că soldaţii puteau folosi feţele albe de masă pe post de camuflaj, dacă trebuiau să părăsească tranşeele pe timpul zilei. Eram norocoşi că feţele de masă fuseseră apretate. Altfel ar fi fost folosite la bandajarea răniţilor.

După ce a împărţit feţele de masă şi şerveţelele, Meadows s-a întors. Mi-a spus că oamenii mei au apreciat foarte mult

gestul, dar aveau să mă urască din nou când vor face foamea a doua zi. Totuşi, am apreciat că Meadows voia să-mi ridice moralul.

– Bill, dacă Algar avea ceva în cap, te-ar fi făcut comandantul companiei.

– Să-ţi spun un secret, căpitane, a făcut el. Nu am eu stofă de ofiţer. Sincer, a fi locotenent secund e cel mai groaznic lucru din armată. Cel puţin la Infanterie.

Biddy a mormăit aprobator din tranşee. Auzisem statisticile, dar i-am răspuns:

– Mâncarea e mai bună la cartierul general.

– Se prea poa', a zis Meadows. Nu prea sunt genul care primeşte ordine, domnule. Nu în luptă.

– De ce?

– Pentru că, dacă tu supraviețuieşti şi oamenii tăi nu, eu nu vreau să trăiesc cu aşa o povară, domnule.

Era o altă problemă pe care nu o luasem în calcul, pentru că eram prea necopt, aşa că am reflectat în tăcere, în timp ce Meadows se îndepărta.

În calitate de căpitan, îmi păstrasem ultima tură la casa pompelor, aşa că am încercat să dorm înainte. Mi-am scos mantaua. Zăpada îngheţase complet pe ea, iar acum stătea băţoasă, sprijinită de un perete al tranşeei. Mi-era prea frig ca să pot aţipi. Spre sfârşit, aşteptându-mi rândul să intru în casa pompelor, am început să număr în gând. Când am intrat acolo, căldura a fost una dintre cele mai încântătoare senzaţii din viaţa mea, deşi mâinile şi picioarele mă ardeau rău când se dezgheţau. Soldaţii din a doua echipă a lui Meadows erau din nou acolo, mâncându-şi pe îndelete raţiile, ca să profite de căldură. Mi-am dat seama că stătuseră prea mult după cum au sărit cu toţii când am intrat pe uşă.

– Nu vă deranjaţi, domnilor.

O'Brien mi-a zis să mă apropii încet de foc. Soldaţii ştiau riscurile degerăturilor.

– Căpitane, a spus O'Brien, pot să te întreb ceva? Ai auzit de vreun tip căruia să-i înghețe sula? Lui Collison îi e frică să nu-i cadă mătărânga.

Nu mai auzisem de aşa ceva. Mă gândeam la biologia pe care o studiasem la liceu şi i-am explicat că extremitățile lor erau în pericol din cauza distanței față de inimă.

– Ți-am zis io, Collison, a făcut O'Brien. Eşti aşa de bou. Ştii ce-ai tu între urechi? Un tunel. Ştii ce ai în comun cu o sticlă de bere? Amândoi sunteți goi de la gât în sus.

Stând pe vine, Collison se uita spre foc, pe când O'Brien se tot lua de el. Bănuiam că O'Brien făcea mişto de el de dragul meu, după ce se întâmplase noaptea trecută.

– Nu te mai ambala aşa, O'Brien. Păstrează-ți energia pentru restul războiului.

Collison s-a uitat puțin în direcția mea, neaşteptându-se să îl scap de O'Brien.

– Cum de-şi aminteşte toate astea? Io nu-mi amintesc nici un banc.

– Asta pentru că tu eşti o poantă ambulantă, Collison, i-a întors-o O'Brien.

Atunci a intrat Meadows ca să-i trimită pe cei din echipe în tranşeele lor. Acum era rândul primei echipe. M-am tras mai aproape de foc, iar Meadows a stat cu mine un minut ca să i se încălzească ochelarii cu rame metalice, care îngheţau uşor. Avea adâncituri roşii pe fiecare parte a nasului.

– Bill, ce făceai înainte de război?

– Eu? Nu prea bine, căpitane, dacă vrei să ştii. Am crescut în California, aproape de Petaluma. Ai mei erau fermieri, dar eu m-am dus la Frisco, am lucrat ca docher şi am scos ceva bănuți. Dar prin '34, '35, nu mai aveam de muncă. Atunci am ajuns la cuțite cu nevastă-mea. Îmi cam plăcea băutura. Aşa

că s-a dus împreună cu cei doi băieți ai noștri la Denver, de unde era, și a încercat să-i suporte pe ai ei. Eu am început să mă ocup de întreținerea vagoanelor de marfă. Da' erau mulți ca mine care stăteau în fiecare depou din fiecare oraș. Au fost vremuri foarte grele, căpitane. Am fost primu' la recrutare când a început mobilizarea în anii '40. Războiu' ăsta a fost mană cerească pentru mine. Asta dacă o să supraviețuiesc. Nevastă-mea s-a recăsătorit, dar nu i-a mers, așa că-i foarte pisicoasă când îmi scrie. Chiar vreau să-mi văd băieții. Cel mai are are șaisprezece ani. Sper să se termine naibii războiu' ăsta până să se înroleze. Nu știu dacă aș putea suporta să-l știu și pe el băgat în mizeria asta. Crezi c-o să se termine repede?

Da, așa crezusem cu o săptămână în urmă. În momentul de față mi se părea că naziștii aveau mai multă forță în ei decât se așteptase vreunul dintre noi. Totuși, mi se părea important să le spun oamenilor că mai aveam puțin și izbândeam. Meadows s-a uitat cu luare-aminte la mine să vadă dacă într-adevăr credeam ce spuneam.

Am mâncat un biscuit din rația K și m-am hotărât să mai păstrez și pentru dimineață. Am dormit două ore, apoi m-am încălzit din nou în casa pompelor înainte să stau iarăși de pază. Soldații din plutonul lui Masi, prea puțini pentru a fi împărțiți pe echipe, au început să vină și ei. Eu și Meadows aveam același orar și am plecat împreună.

– Frate, mi-a zis Meadows punându-și din nou mănușile, cum de au luat un tip din California și l-au trimis în teatrul de operațiuni din Europa?

– Doar nu te aștepți ca armata să aibă vreo logică, sergent? l-a întrebat unul dintre soldații care intra în casa pompelor.

Am râs cu toții. Eu am stat afară și i-am ascultat pe oamenii mei timp de vreun minut, pe când vorbele lor ieșeau în noapte prin coș.

– Crezi că avem ghinion că suntem aici, și nu în Pacific?

– E mai cald la Pacific, asta-i sigur.

– În fiecare scrisoare pe care o primesc de la frate-miu, a zis altcineva, mi se spune cât de al naibii de cald e acolo. Se tot aleg cu iritaţii. A zis că-i cresc tot felul de chestii pe el, nici măcar nu ştia că pielea unui om poate să aibă aşa o culoare. Şi ca să-ţi iei ceva de băut tre' să ai un noroc porcesc. Nu-i ca aici, în Europa, unde e atâta vin şi coniac, nici pe departe. În cel mai fericit caz, se mai găseşte câte unul care are pile la intendent, aşa că pune mâna pe un borcan cu piersici şi îşi face o băutură cu gust de lac de unghii. Ăştia beau aşa multă Aqua Velva[1], că intendentul nu are niciodată în stoc. Şi se bat între ei ca să pună mâna pe o sticlă.

– Dar nu-i frig acolo.

– Da, da' mai degrabă mă las omorât de un alb, pe bune.

– Da' ce legătură are, în pana mea? l-a întrebat altul.

– Aşa văd eu lucrurile. Nu-ţi cer să simţi la fel, Rudzicke.

– Nu fi bou!

– Da' aşa simt. Ar fi mai bine să mor aşa. Nu vreau ca ultima mutră pe care o văd să fie a unui gălbejit.

– Asta înţeleg şi eu, a făcut alt soldat.

– Să-ţi mai zic ceva, a spus un tip pe nume Garns, japonezii ăştia e nişte sălbatici. E ca indienii ăia sălbatici, îţi mănâncă inima din piept. Cred că noi suntem nişte specii inferioare, ca maimuţele. Chiar asta cred.

– Da' ei arată ca maimuţele. Nu-i aşa? Măcar nemţii te tratează omeneşte dacă te iau prizonier. Un prieten de-al meu mi-a scris cum se lupta pe insula asta şi cum japonezii le-au prins unul dintre oameni. I-au despicat şira spinării cât mai era în viaţă, apoi i-au pus acolo praf de puşcă şi i-au dat foc amărâtului ăluia. Poţi să-ţi închipui? Iar restul plutonului lui se ascunde şi ascultă ce i se întâmplă.

---

[1] Marcă de after-shave (n.tr.)

Erau multe poveşti sinistre din Pacific. Auzisem de multe ori că japonezii le tăiau urechile prizonierilor.

– Da, da' măcar e cald, a spus cineva.

Au râs cu toţii.

– Nu-i bine nicăieri unde-i război, a mai zis cineva.

– Mai sunt şi gagicile alea din Polinezia. Un prieten mi-a scris că au ajuns în locuri în care fetele nu aveau bluze pe ele. Şi se fut cu tine ca şi cum ar da bună ziua.

– Nici o femeie nu se fute ca şi cum ar da bună ziua. Nici o femeie nu face asta decât dacă are ceva de câştigat. Mi-a zis tata asta şi până acu' nu s-a înşelat.

– Da, dar tipele astea din Pacific sunt altfel. Prietenul ăsta al meu mi-a spus că una dintr-astea putea să apuce o monedă cu ştii-tu-ce. Cuiva i-a venit ideea să-şi scoată mătărânga şi să pună şi moneda acolo, iar fata le-a luat pe ambele. Cre' c-a fost o privelişte.

– Crezi că e adevărat ce se spune?

– Ce anume?

– Că naziştii călătoresc cu prostituate după ei.

– Tot ce se poate cu naziştii ăştia.

– Da, suntem americani. Credem în libertate. În libertatea de a nu ţi-o trage.

Meadows a venit prin zăpadă. Mi-a făcut cu ochiul, apoi a deschis uşa să le spună soldaţilor să vorbească mai încet.

– Nemţii sunt încă aici, a zis.

Când am plecat, un soldat, Coop Biesche, îşi cresta numele pe scoarţa unui fag roşu, pe la jumătatea distanţei faţă de locul unde stăteam de gardă. Două nopţi stătuse acolo ca să-şi termine treaba. Mă gândeam să-l întreb ce era aşa de important, dar nu eram sigur că Biesche ar fi fost în stare să-mi explice. Poate că plănuia să se întoarcă aici după război, sau poate că-şi dorea ca familia lui să ştie locul unde murise. Sau poate că dorea să lase o urmă pe pământ. Mă uitam la el cum

îşi scrijelea numele, neobservând pe nimeni în preajma lui, apoi am început să urc dealul.

După ce am stat de pază, m-am întors la casa pompelor, apoi m-am dus în tranşee, înainte să-mi îngheţe din nou bocancii, aşa că m-am aşezat cu picioarele sub mine, sperând să se încălzească şi să nu se întărească peste noapte. Dar degeaba. Când m-am trezit, cracii pantalonilor îmi îngheţaseră şi mi-a fost greu şi să mă ridic în picioare.

În dimineaţa de 24 decembrie, nu era nici un nor pe cer, iar avioanele noastre survolau spaţiul aerian la puţin timp după revărsatul zorilor. Pe când bombardierele şi avioanele P-47 le zumzăiau deasupra capetelor ca să-i apere, soldaţii mei le făceau cu mâna din tranşee. Antiaeriena nemţilor se ţinea tare pe poziţie, mai ales când avioanele noastre au intrat în raza ei de acţiune. Vedeam dârele roşii ale antiaerienei, iar câteodată avioanele explodau în aer. Dar timp de cinci ore au tot venit bombardiere şi avioane cu provizii, lăsând în urma lor dâre ce făceau cerul să pară un câmp arat. Trupele patrulau peste tot, sperând să găsească luptători nemţi, în vreme ce paraşutele cu pachete tot cădeau din cer, în apropiere de Savy. Când se mai domolea vântul, auzeam zgomotul camioanelor care duceau medicamente, hrană şi muniţie în Bastogne.

Soldaţii au rămas în tranşee, dar, datorită camuflajului, puteam să ies ca să verific poziţia noastră. Am luat-o la goană prin pădure, învelit într-o faţă de masă, cu un şerveţel din pânză în jurul capului, care arăta ca broboada bunicii. Când m-am dus la tranşeele lor, câţiva soldaţi s-au uitat la mine şi mi-au spus: „Ne daţi ori nu ne daţi".

În cea mai mare parte a timpului, eram în tranşee cu Biddy, încercând să-mi spun că rezistasem ieri frigului, aşa că şi azi puteam să îndur. Îmi spuneam că azi va fi mai uşor, căci ştiam

că vor face mai târziu focul în casa pompelor. Dar poate că asta era şi mai rău, că îmi aminteam cum era să-ţi fie cald.

La fiecare oră, fumam câte o ţigară. Până când o aprindeam pe următoarea, inspiram mirosul de ţigară de pe mănuşile mele. Nu pricepeam ciudata senzaţie de bine pe care o aveam datorită acestui lucru, până când m-am gândit la Gita Lodz şi la parfumul puternic al părului şi hainelor ei. Mă întrebam dacă o voi mai vedea vreodată. Sau dacă mai voiam. Apoi, m-am întrebat acelaşi lucru şi în privinţa lui Grace. Şi a alor mei. Dacă trebuia să-l aleg doar pe unul dintre ei, cu care să fiu în ultima clipă, cine ar fi fost?

– Isuse, Biddy, i-am zis eu deodată, orice om ar lua-o razna să nu facă nimic şi să stea în groapa asta.

Biddy a mormăit ceva în semn de aprobare.

– Mă întreb dacă n-ar fi mai bine să vină nemţii şi să terminăm odată.

– Căpitane, crede-mă că nu vrei asta.

L-am rugat să-mi spună cum a fost pe Plaja Omaha.

– Nu ştiu, căpitane. Nu e altfel decât cum va fi aici. A fost cam ca în Ziua Z. Am fost acolo şi după Ziua Z. Şi peste tot erau bătălii, domnule. Navele de război erau în spatele nostru şi trăgeau spre nemţii de pe stânci, iar nemţii trăgeau şi ei. Bombardierele noastre erau sus, iar antiaeriana nemţilor făcea un zgomot asurzitor. Mii de soldaţi alergau pe plajă, împuşcând pe oricine. Se duceau lupte peste tot, toată lumea scotea strigăte războinice, iar cei răniţi se văitau şi urlau de durere. Transportatorul ne-a lăsat acolo, iar noi ne croiam drum prin apă, iar nisipul era roşu de la sânge şi nu ne puteam da seama cum vom ajunge la punctul de întâlnire. Erau cadavre peste tot. Nu puteai să nu dai peste un cadavru dacă mergeai în linie dreaptă. La fiecare pas, mă uitam la ele şi mă gândeam: „N-o să mai fac nici un pas, că o să mor şi eu". Când am strâns echipa,

m-am întors și mi-am dat seama că totul era exact cum îmi închipuisem. Toată viața îmi imaginasem asta.

– Războiul, Biddy?

– Nu, domnule, iadul. Era iadul, să fii sigur de asta. Stăteam în biserică, iar predicatorul îmi spunea cum aveau să-și găsească răsplata păcătoșii în iad și mă gândeam atât de intens la asta, încât chiar am văzut scena. Zgomotele, durerea, urletele. Chiar și mirosul bombelor și al focului de artilerie. E o vorbă, domnule: războiul e un iad. E foarte adevărat. Sufletele care țipă și își iau zborul. Când mă gândeam la asta, mă întrebam dacă nu murisem. A clătinat din cap cu putere, ca și cum ar fi vrut să-l golească de orice gând. Nu-mi place să tot vorbesc despre asta, căpitane.

I-am spus că-l înțeleg. Nu a mai scos nici o vorbă câteva clipe.

– Știi de Martin, căpitane?

– Ce-i cu el?

– Oameni ca el, care au fost în război de ani de zile. Să știi că înțeleg de ce fac asta. Ăsta-i adevărul, domnule, e iadul pe pământ. Și ăstă-i adevărul. Nimic pe lumea asta nu este mai adevărat. Îți dai seama ce-ți spun?

Nu prea. Dar ideea mă înfiora la fel de mult ca nemții care se pregăteau de atac.

Mai era o oră până apunea soarele, când s-a auzit un bâzâit deasupra noastră. M-am gândit că erau rachetele teleghidate V-1 de care mai auzisem, dar, când mi-am pus binoclul la ochi, am văzut că era un avion cu un singur motor. Telefonul de campanie a început să zbârnâie imediat. Era Meadows, care mi-a spus că aparatul de zbor era un avion nazist de cercetare și că ar trebui să le spunem tuturor să-și ia fețele de masă și să se bage în tranșee la cât mai mare adâncime. Dar, după cinci minute, avionul tot se rotea deasupra capetelor noastre. Când am

auzit motorul a treia oară, am ştiut că am fost reperaţi. L-am alertat pe Meadows.

– E posibil să nu ne fi văzut?

– Nu, domnule.

– Atunci, hai să încercăm să-l doborâm.

– Nu avem suficientă muniţie, căpitane.

Am căzut de acord că echipele Browning erau singurele care puteau să lovească o ţintă la 150 de metri şi amândoi ne-am grăbit să mergem la ei să le dăm ordinele. Le-a luat o veşnicie echipelor compuse din trei soldaţi să ridice mitralierele, dar, chiar şi aşa, au reuşit să spulbere o bucată din aripa stângă a aparatului, până când a dispărut din raza lor.

L-am sunat pe Algar.

– Rahat, a spus el. E posibil să fi doborât avionul?

Era o posibilitate, dar tot se mai afla pe cer ultima oară când l-am văzut. Dacă nu fusese doborât, aveam să fim carne de tun pentru artileria nemţilor. Trebuia să ne mutăm, dar nu până nu găseam o altă poziţie defensivă la fel de bună ca aceea pe care o părăseam. Algar voia să ştie dacă echipa noastră de cercetaşi îşi dăduse seama unde anume se ascundeau nemţii în pădure. Când am pus telefonul în furcă, mă gândeam la acelaşi lucru ca toţi soldaţii mei. Dacă ne schimbam poziţia, renunţam la casa pompelor.

Algar m-a sunat după câteva minute. Cei de la contraspionaj şi cercetare credeau că nemţii îşi repoziţionau mare parte din artilerie în urma zborurilor de cercetare de dimineaţă. În acest caz, nu erau încă gata să tragă în noi, iar ofiţerii G-2 şi G-3 se îndoiau că friţii aveau să rişte să tragă un foc de baraj noaptea, fiindcă astfel aveau să-şi dea de gol noile poziţii ale artileriei faţă de avioanele de cercetare şi, prin urmare, riscau să fie bombardaţi la răsăritul soarelui.

– E alegerea ta, mi-a spus Algar când am sugerat să rămânem pe loc. Oricum vă vom repoziţiona până mâine-dimineaţă.

Asta a fost prima mea decizie adevarată în caliatate de comandant. De dragul casei pompelor şi al focului, am hotărât să rămânem aici, dar în următoarea jumătate de oră, foşnetul copacilor când vântul sufla printre ei ni se părea că este zgomot de proiectile. Stăteam în tranşee, cercetând cerul, sperând să simt mirosul focului de artilerie, ca un prepelicar. Telefonul de campanie a sunat imediat ce întunericul s-a lăsat asupra noastră. Era Meadows.

– Căpitane, soldaţii ar vrea să facă focul. E Ajunul Crăciunului, domnule. Vor să facă o mică slujbă. Cred că Dumnezeu îi va apăra în această seară. Le-am dat permisiunea.

Dat fiind că în ziua anterioară mă dusesem ultimul la casa pompelor, azi puteam să merg mai curând şi aşa am şi făcut, înainte să înceapă slujba. Cum prevăzuse şi Meadows, soldaţii mă priveau cu alţi ochi după ce le adusesem feţele de masă. Am găsit înăuntru una dintre echipele lui Biddy, care avea gânduri mai bune faţă de mine. Hovler, un texan deşirat, se pusese pe o piatră lângă foc şi se uita la mine cum îmi încălzeam mâinile lângă el.

– Căpitane, eşti căsătorit?

– Logodit, am spus, deşi viaţa în tranşee făcea acest lucru să pară din ce în ce mai îndepărtat.

Eram atât de departe de casă.

– Mişto, a fost de acord Hovler când mi-am găsit portofelul. Asta-i Grace a mea, mi-a zis el.

– Grace. Aşa o cheamă şi pe a mea.

Era o coincidenţă care ne-a surprins. Grace a lui era fericită şi plinuţă. În fotografie, părul îi flutura pe spate din pricina vântului care-i ridica şi fusta.

– Arată bine.

– Da, aşa e, a zis el. Aşa e. Dar mă roade ceva. Crezi că Grace a ta o să te aştepte?

În Nancy, eu şi Eisley împărţiserăm un pat la Madame cu doi tipi ale căror iubite le trimiseseră scrisori de despărţire. Mă întrebam cum ar fi dacă Grace afla despre aventura mea cu Gita şi mă părăsea. Eu puteam să pun totul pe seama războiului, dar dacă Gita nu vedea la fel lucrurile? Grace mai avea doi peţitori acasă, băieţi cu care ieşise înainte de mine, unul inapt pentru serviciul militar pentru că avea un ochi de sticlă, iar altul conducea o fabrică de mare importanţă pentru bunul mers al războiului. Uneori, când îi auzeam pe unii ca Hovler care se îngrijorau că fetele lor îi vor părăsi, ideea că Grace ar putea să-l aleagă pe unul din cei doi băieţi mă străpungea ca o săgeată. Nu credeam că avea să facă aşa ceva. Era simplu. Plictiseala, dorul, singurătatea – sau chiar gelozia, sau furia – nu erau lucruri care s-o facă pe Grace să cedeze. Până să o întâlnesc pe Gita, le-aş fi putut numi principii. Dar, chiar dacă Gita avea dreptate, iar orice bărbat sau femeie erau o poveste pe care o inventau despre ei înşişi şi încercau să o creadă, atunci aceasta era a lui Grace – era o persoană cu atâtea calităţi, încât nici nu părea a fi de pe acest pământ. Nu putea să-mi facă una ca asta. Pentru că avea să se autodistrugă dacă o făcea.

– Sper, i-am răspuns.

– Când stau aici, mă tot gândesc că n-o să mă aştepte. Dacă are minte, ştie că oricum sunt aproape pe ducă. Şi, dacă ajung casă, sigur o să fiu fără vreo mână sau un picior. De ce să mă mai aştepte? Acasă sunt băieţi inapţi pentru serviciul militar, tipi deştepţi şi conducători ai USO[1], care fac bani frumoşi pen' că nu mai e mulţi bărbaţi acolo. De ce să nu-şi găsească un iubit?

Încă mai aveam poza în mână.

– Nu pare genul de femeie care să facă aşa ceva, Hovler.

---

[1] Organizaţie nonprofit care oferă servicii recreaţionale şi terapie soldaţilor armatei americane. (n.tr.)

– Sper să nu. N-aş suporta să trec prin toate astea ca să ajung acasă şi să mi se frângă inima. Nu ştiu ce m-aş face. Cred că aş bate-o.

Acest gând l-a întristat aşa de tare, încât a plecat de lângă foc şi s-a dus înapoi în tranşee.

La 9.00 p.m., a venit un jeep. Fusesem chemat în oraş să mă întâlnesc cu Algar. Era la acelaşi birou la care ne cunoscuserăm, care acum avea intarsii din lemn de pin. Îşi ţinea pipa în mână, dar, după miros, mi-am dat seama că fusese nevoit să o umple cu tutun din ţigări.

– Crăciun fericit, David!

Mi-a întins mâna. El şi ofiţerii săi se gândiseră la situaţia în care se afla compania mea şi cum se integra în imaginea de ansamblu. Apropiindu-se din ce în ce mai mult, nemţii îl somaseră pe McAuliffe să se predea, iar el le-ar fi răspuns: „Canci!" Se pare că luase o decizie înţeleaptă. Forţele lui Patton avansau pe Assenois spre Bastogne, iar peste 1 200 de pachete cu provizii fuseseră paraşutate în cursul zilei. Drept rezultat, statul-major era convins că nemţii nu aveau de ales decât să pornească un atac a doua zi. Nu puteau să-şi poziţioneze tancurile ca să-l atace pe Patton fără a renunţa la Bastogne. Ştiau că, odată cu trecerea timpului, proviziile erau împărţite forţelor periferice, ceea ce însemna că, dacă mai aşteptau, rezistenţa avea să fie mai puternică.

Dat fiind avionul de cercetare care se tot rotise pe cer, Algar s-a gândit că era posibil ca nemţii să atace dinspre vest, poate prin Savy. Poate chiar prin Champs. Nu ştia sigur. Şi oricum, forţele din pădure aveau să avanseze şi să ne atace pentru o vreme, ca să ţină compania în loc. Aşa că Algar şi ofiţerii săi ne voiau pe poziţii ca să blocăm drumul. Aveau să ne mute puţin mai departe în pădure pe flancul de est, pentru a reduce posibilitatea ca armele nemţilor să fie ţintite asupra noastră. Dacă eram noi primii atacaţi, trebuia să ne ducem spre nord şi

să dăm piept cu dușmanul. Cu puțin noroc, aveam să-i luăm prin surprindere și să încercuim Panzerele. Oricum, mai bine atacam decât să-i așteptăm pe nemți să se adune și să ne atace ei. Dacă noi eram atacați primii, Algar urma să trimită tancuri și întăriri, chiar și sprijin aerian, dacă vremea era propice. Era mai probabil să fim chemați să apărăm Savy. Acelea au fost ordinele.

Ralph, comandantul adjunct, a venit să raporteze o conversație cu ofițerii lui McAuliffe în Bastogne, care erau brusc demoralizați de înaintarea lui Patton.

– Hmm, nu știu ce să zic, dar tipul ăsta Murphy voia să-mi sugereze că poate Bastogne este un fel de momeală.

– Cum adică momeală?

– Ike[1] vrea să strângă forțele nemților în jurul orașului, iar apoi să-l bombardeze. Vrea să se asigure că nu o să mai existe niciodată o ofensivă ca asta. E o strategie bună pe termen lung.

Algar s-a gândit la asta, apoi a clătinat cu putere din cap.

– Patton ar putea să-și bombardeze propriile trupe. Dar Eisenhower niciodată. Asta să rămână între noi, Ralph.

– Da, domnule.

După ce a plecat Ralph, Algar s-a uitat la mine.

– Și mai vreau să-ți spun ceva care să rămână între noi, David. Câteva lucruri. Nu-mi place să le spun, dar mai bine să dăm cărțile pe față. Nu-ți lăsa soldații să se predea forțelor Panzer. Numele, rangul și numărul de serie nu o să le fie de prea mult folos. După treaba pe care am făcut-o cu Luftwaffe, majoritatea informațiilor pe care le obțin nemții sunt de la soldații noștri, pe care-i bat de le sună apa. Odată ce au obținut ce au dorit, nemernicii nu au cum să-i țină prizonieri. Și nici

---

[1] Porecla lui Dwight D. Eisenhower, 1890–1969, general și președinte al SUA între 1953 și 1961 (n.tr.)

nu vor. Umblă zvonul că au împuşcat zeci de soldaţi la Malmédy. Dar înţelege ce-ţi spun. Eram cu Fuller la Clervaux, iar Cota nu ne-a lăsat să ne retragem. Eu n-o să dau un asemenea ordin. Nu vreau să pierd drumul ăla. Dar nu vreau nici ca un grup de soldaţi înarmaţi cu mitraliere să oprească tancurile. Luptaţi-vă cu ghearele şi cu dinţii, cât de mult timp puteţi, dar protejează-ţi oamenii. Acestea sunt ordinele tale.

L-am salutat.

Am trecut de întăriturile noastre spunând parola. L-am întâlnit pe un alt soldat din plutonului lui Masi, Massimo Fortunato, un tip arătos, care era de pază. După ce emigrase, Massimo spunea că a trăit la Baston „mult timp", dar abia putea să zică două vorbe în engleză. Chiar şi Masi, care susţinea că ştie italiană, comunica cu Massimo prin semne, ca toţi ceilalţi. Fortunato înlocuia pe cineva, dar avea experienţă în luptă, ceea ce însemna că nu îşi bătea nimeni joc de el. Luptase în Africa de Nord şi în Italia, până când un comandant înţelegător l-a trimis în Europa, în urma unui incident: Fortunato a crezut că a tras într-un băiat cu care crescuse împreună.

L-am întrebat pe Fortunato dacă era linişte acum.

– Destul, mi-a răspuns el. Destul de.

M-am întors la casa pompelor să-l caut pe Meadows. O'Brien îl ajuta pe Collison să scrie o scrisoare acasă, aşternând pe hârtie ceea ce îi zicea Stocker, câteodată alegând el cuvintele potrivite. Eu şi Bill am fost de acord ca el să trimită un grup în cercetare peste drum ca să evalueze poziţia noastră. După aceea, aveam să le ordonăm soldaţilor să-şi strângă lucrurile. Bill a ieşit să-şi ducă sarcina la bun sfârşit, pe când intra plutonul lui Biddy.

– Crezi că o să mai avem vreodată un Crăciun mai nasol decât ăsta, căpitane? m-a întrebat secundul lui Biddy, un caporal pe nume Forrester.

– Sper să nu.

– Nu. La următorul Crăciun, o să fim morți sau se termină războiul, nu?

– O să se termine. O să fii acasă. Atunci, o să ai parte de cel mai frumos Crăciun din viața ta.

El a dat din cap că da.

– O să fie bine. Nici nu cred că am avut vreun Crăciun reușit.

Nu i-am răspuns nimic, dar sunt sigur că pe chip mi se citea curiozitatea.

– Am fost adoptat, căpitane. Taică-miu a murit la Verdun. Pe maică-mea nu am mai interesat-o, așa că niște prieteni de-ai mătușă-mii m-au luat la ei. Mai aveau șase copii ai lor. Nu știu de ce m-au luat la ei. Cred că erau oameni de treabă. Erau irlandezi. Doar de Crăciun era ciudat. Erau catolici, se duceau la slujba de la miezul-nopții. Familia mea era presbiteriană, toți nemți get-beget. Nu era mare lucru, dar, de Crăciun, mă tot gândeam că ăștia nu-i frații mei. Mama și tata nu-i tata și mama mea. La vârsta aia, când m-au adoptat, nu mi se părea nimic adevărat în viață. Nu cum era la alți oameni.

S-a uitat din nou la mine. Nu știam ce să fac, așa că l-am bătut ușurel pe braț, dar gestul meu l-a făcut să zâmbească.

Când m-am întors la poziția noastră din față, le-am scris părinților mei și lui Grace, așa cum făcusem și înainte să acționăm la Saline Royale, sperând ca scrisorile să ajungă la ei cumva, chiar dacă lucrurile se înrăutățeau. Mi-era din ce în ce mai greu să-i scriu lui Grace. Știam ce să-i spun, dar cu fiecare zi ce trecea credeam din ce în ce mai puțin în vorbele mele. Și nici măcar nu era din pricina aventurii cu Gita Lodz. Dar avea ceva legătură cu sentimentele mele pentru Grace, care nu mai erau atât de puternice. După ce stătusem acolo cu Hovler, gândindu-mă dacă Grace ar putea să mă înșele cu altul, acum îmi părea oarecum rău că ea nu vedea cu ochi buni infidelitatea, căci așa ar fi fost mai bine pentru ea.

În timp ce scriam, mi-am dat seama că se auzea muzică. Soldații nemți erau în pădure și cântau colinde de Crăciun, iar vocile lor erau purtate de vânt. Majoritatea colindelor îmi erau cunoscute, în ciuda limbii în care erau cântate, dar anumite cuvinte mai prindeam datorită faptului că știam puțin idiș. Cântau *„Stille Nacht, Heilige Nacht"*[1]. Rudzicke a venit în grabă în tranșeea mea.

– Căpitane, voiam să cânt și eu, mi-a zis el. Mulți din noi au vrut, dat fiind că oricum plecăm de aici.

Șovăiam, cumpănind avantajele și dezavantajele, așa cum probabil făcea din instinct un comandant cu experiență. Aveam să-i induc în eroare dimineața pe nemți în legătură cu poziția noastră sau ne-am fi dat de gol? Avea să aibă loc un atac, așa că de ce să le refuz soldaților o mică bucurie de Crăciun? Și cum să nu sper inconștient că această dovadă de camaraderie avea să-i mai îmblânzească pe nemți la venirea zorilor?

– Cântați, i-am spus eu.

Și, pe când ne strângeam lucrurile, compania G cânta, ba chiar și eu. Nu exista Crăciun la mine acasă și nu mă simțeam ca fiind participant la spiritul, voia bună și solidaritatea pe care le reprezenta această sărbătoare. Dar acum cântam. Am cântat cu dușmanii noștri. A durat cam vreo oră, iar apoi s-a așternut din nou liniștea, în așteptarea atacului despre care soldații din ambele tabere știau că urma să aibă loc.

---

[1] Noapte liniștită; noapte sfântă (în lb. germană, în original)

20. NU LE SPUNE COPIILOR

La mult timp după ce am citit ce-i scrisese tatăl meu lui Barrington Leach, o întrebare nu-mi dădea pace: De ce spusese tata că nu voia sub nici o formă să ştie copiii lui această poveste? Da, povestea se termina cu un episod de o naivitate sfâşietoare, ca să nu mai pomenesc de un delict foarte grav. Dar, înainte de astea, existaseră multe fapte de vitejie. De ce voia să ne protejeze tata? Mă gândeam că văzuse destule ca să creadă că oricine putea fi pus la adăpost de nesfârşitele suferinţe provocate de alţi oameni. În schimb, decizia tatei de a ascunde totul era doar din cauza firii sale retrase, un alt motiv de regret. Ar fi însemnat enorm pentru mine când creşteam să fi ştiut măcar o părticică din ce scrisese.

Ca orice băiat de vârsta mea, care se uita în anii '50 la filmele despre al Doilea Război Mondial la cinema sau acasă, îmi dorisem ca tatăl meu să fi luat parte la aşa ceva – ce bine ar fi fost să fie un al doilea Audie Murphy[1] sau cel puţin să ne mândrim cu el că luptase în Europa. Dar întrebările mele despre război erau ignorate de ambii părinţi.

Tăcerea lui era atât de deplină, încât nu ştiam dacă tata luase parte la vreo operaţiune. Eu credeam că da, pentru că stătea nemişcat când se uita la scenele de bătălie din al Doilea

---

[1] Unul dintre cei mai decoraţi soldaţi în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (n.tr.)

Război Mondial din cadrul programului lui preferat de la TV, *The Way It Was*[1]. Era prima emisiune cu imagini din război, găzduită cu solemnitate de inteligentul Eric Sevareid. Urmăream imaginile alb-negru la care tata se uita, fără să clipească nici măcar o dată. Erau mereu tunuri de artilerie care trăgeau salve, obuzele masive care împroşcau noroi când intrau în pământ, în timp ce pe cer avioanele se roteau deasupra capetelor celor de jos. Soldaţii murdari, prinşi în obiectiv, reuşeau câteodată să zâmbească. Era o onoare pentru mine că şi tata fusese unul dintre ei, ceea ce le spuneam adesea prietenilor care-mi istoriseau isprăvile taţilor lor din timpul războiului.

Tot ce ştiam cu siguranţă era că părinţii mei considerau războiul o calamitate cu care sperau ca eu şi Sarah să nu avem de-a face. Nimeni nu era mai hotărât ca tata să nu mă duc în Vietnam, când mi-a venit rândul, în 1970. Erau gata să angajeze avocaţi, chiar şi să părăsească ţara, orice decât să mă înrolez. Când îl vedea pe Richard Nixon la televizor, pe tata îl apucau pandaliile. Simţea că pactul pe care îl făcuse el cu America era încălcat. Pe scurt, el se dusese la război ca să nu mai meargă copiii lui, nu ca să o facă şi ei.

Poate că acea perioadă ar fi fost mai liniştită pentru mine dacă aş fi ştiut prin ce a trecut tatăl meu în război. La universitate, între cei care erau împotriva războiului aveau loc tot felul de discuţii despre cât era de etic să eviţi înrolarea. Era logic că un alt puşti din clasa muncitoare sau sărac lipit pământului avea să-mi ia locul. Deşi au trecut 40 de ani, tot nu regret că am reuşit să mă strecor, fiind scutit de serviciul militar pentru o deviaţie de sept care-mi bloca nările, ceea ce, teoretic, ar fi putut să ducă la probleme respiratorii pe câmpul de luptă. Mai presus de toate, răspundeam pentru faptele mele. Dându-mi seama cât de greşită era intervenţia în Vietnam, nu voiam să omor pe nimeni – sau să mor – acolo.

---

[1] *Aşa cum a fost* (în lb. engleză, în original)

Dar o întrebare ne chinuia pe noi, cei care nu mergeam la război. Eram privilegiaţi, moralişti şi uneori mârlani. Dar eram laşi? Stăpâneam alte teritorii. Înainte de Vietnam, să înfrunte moartea pentru a-şi apăra ţara era măsura curajului unui american, o idee transmisă din generaţie în generaţie, ca o moştenire de familie. Dacă aş fi ştiut ceva despre cum trecuse tata acest crud test al patriotismului şi al forţei poate că aş fi crezut că pot şi eu să fac asta şi aş fi fost mai sigur că eram curajos, şi nu un laş.

În schimb, tot ce ştiam despre experienţa tatei în război auzisem de la bunicul meu, cizmarul. Bunicul era un povestitor cu talent, în tradiţia evreiască şi, când tata nu era prin preajmă, mi-a spus de mai multe ori cum se înrolase fiul lui în armată. În 1942, după ce tata se hotărâse că nu mai putea să aştepte să-şi facă datoria, se dusese la examenul medical şi fusese respins din cauza deviaţiei de sept pe care am moştenit-o şi eu de la el (iar atunci când am primit ordinul de recrutare, mi-a sugerat să mă consulte un ORL-ist).

Tatăl meu a fost atât de supărat că a fost respins, încât l-a convins pe bunicul meu să meargă cu el la Punchy Berg, membrul democrat al comitetului local, care era în stare să schimbe cursul majorităţii treburilor din Kindle County. Punchy primea solicitări importante la subsolul primăriei locale, unde cutii cu arhive erau puse pe rafturi din oţel. Acolo, la lumina unui singur bec, Punchy stătea lângă acoliţii săi la birou şi se gândea la cererile făcute. Ori spunea nu, ori nimic. Când se făcea linişte, unul dintre tovarăşii lui Punchy făcea un pas înainte şi-i şoptea persoanei respective – cinci dolari ca să aprobe transferul unui copil la o şcoală mai bună, 15 dolari să obţină permisul de conducere după ce picase la examen. Se puteau obţine şi verdicte favorabile la tribunalele din Kindle County, dar la preţuri exorbitante pentru un muncitor.

Tatăl meu s-a dus la Punchy şi s-a plâns că nu putea să-şi servească ţara. Punchy se aşteptase la altceva, la rugămintea ca un ordin de recrutare să fie amânat sau, mai bine, pierdut. Bunicul meu mi-a zis că Punchy, un fost boxer, al cărui nas îi era întins pe faţă ca lama unei lopeţi, a clătinat din cap preţ de un minut.

– Băiete, mai bine te mai gândeşti. Îl ştiu pe taică-tu de mult. Schmuel, de când nu mi-ai mai reparat pantofii?

Bunicul meu nu-şi mai amintea asta.

– De mult timp, a spus Punchy. Tu eşti primul născut. Eşti important pentru părinţii tăi.

Această remarcă a fost singura încurajare de care avea nevoie bunicul pentru a-şi expune părerea în legătură cu ce voia tatăl meu. Bunicul credea că tatăl meu e smintit de-a binelea. El venise aici, în America, ca şi fraţii săi, ca să nu fie persecutaţi de sovietici, aşa cum erau evreii. Iar fiul său voia să traverseze acelaşi ocean şi să lupte cot la cot cu ruşii?

– Are dreptate bătrânul tău, a fost de acord Punchy.

Tatăl meu era de neclintit.

– Ei bine, a spus Punchy, e greu să-mi dau seama. Din câte ştiu, pe familii le costă cam 1 200 de bătrâne ca fiii lor să nu facă armata. Dar să se înroleze? Punchy îşi frecă bărbia. În regulă, băiete, i-a zis el. Trebuie să-ţi spun că şi eu sunt patriot. Juma' de zi mă plâng că-s prea bătrân ca să mă duc acolo şi să-l muşc pe Hitler de sulă. Dacă vrei să intri în armată, eşti ca şi intrat. Iar atunci Punchy a dovedit ce patriot era. Puştiule, i-a zis el, nu te costă nimic.

21. LUPTA

24/12/1944 – Pe front

Dragă Grace,

Îți scriu ca să-ți urez ție și familiei tale un Crăciun fericit. Vă și văd pe toți laolaltă, stând în fața focului, dar poate doar încerc să-mi găsesc alinare, pentru că acum mi-e frig cum nu mi-a fost vreodată în viața mea. Momentan, sunt absolut convins că trebuie să plecăm în luna de miere în Florida și încerc să mă încălzesc cu gândul ăsta.

Presupun că ai auzit despre ofensiva declanșată de nemți, dar comandanții de aici sunt optimiști. Este o țară minunată, cu peisaje feerice, dealuri împădurite, pline cu zăpadă și orășele adăpostite printre ele, dar, din cauza luptelor, multe au fost șterse de pe fața pământului. Am ajuns aici ca membru al unei echipe de investigație, cum ți-am mai scris, dar am fost forțat de împrejurări să preiau comanda unei unități militare. Am în sfârșit ocazia de a pune în practică ce știu! O să am ce să vă povestesc ție și copiilor noștri. Eu nu prea le am cu rugăciunile, așa că te rog mult să spui câteva și pentru mine. Am nevoie de tot ajutorul din lume.

Te las, am pălăvrăgit prea mult.

Nu uita că te iubesc, draga mea.

v

La 2.00 a.m., am luat-o pe drumul făcut de trupa de cercetaşi, de-a lungul marginii pădurii, ţinându-ne după urmele lor prin zăpadă. Ordinele ajungeau şoptite, din om în om. „Iscoadele sunt întotdeauna primele. Disciplinat. În tăcere. Ne mişcăm repede şi pe nesimţite. Nu-l pierdeţi din vedere pe cel din faţa voastră."

Cu toţii am avansat vreo 350 de metri până la altă pantă de pe partea dinspre est a drumului şi ne-am stabilit tabăra într-o mică depresiune în pădure. Nu era o poziţie la fel de bună precum cea pe care o părăsiserăm. Eram la vreo 30 de metri de drum şi, nici chiar atunci când ne-am răspândit în evantai, nu prea aveam vizibilitate la nord. Totuşi, exista albia unui pârâiaş la est de noi, un bun perimetru de apărare. Cred că era alimentat de un izvor subteran, căci încă mai curgea, chiar şi pe frigul ăsta necruţător.

Nu-şi mai stabilise nimeni tabăra aici, ceea ce însemna că soldaţii trebuiau să sape în zăpada şi pământul îngheţat. Era o muncă grea şi am fost de acord să punem patru soldaţi să doarmă cu schimbul într-o tranşee. Eu şi Bidwell încă mai săpam cu lopeţile când a venit Masi. Şi-a întors lanterna ca să-mi arate o conservă nemţească. Nu avea rugină pe ea, iar fâşiile de carne care atârnau de margine nu îngheţaseră încă.

– Era o grămadă de rahat la nu mai puţin de zece metri de conservă, căpitane. Destul de cald ca să facă o gaură în zăpadă şi era încă moale când am băgat un băţ în ea.

I-am dus conserva lui Meadows.

– Unde sunt? l-am întrebat pe Bill.

– Undeva în spate, a zis el arătând înspre pădure, la vreo 800 de metri. Probabil că s-au dus după avionul de cercetare, căpitane. Bine că ne-am schimbat poziţia.

Eu nu eram aşa încrezător. Nemţii erau cu ochii pe noi, dacă nu cumva voiau să o ia pe drumul ăsta. Am fost de acord să trimitem iscoade dis-de-dimineaţă, să vadă unde duc

urmele şi unde se stabiliseră nemţii. Am dublat şi paza de noapte. Era mai bine oricum, dată fiind lipsa confortului de orice fel.

În ciuda grijilor pe care mi le făceam, îmi păstram calmul. Sistemul meu nervos era probabil epuizat, ca al unui soldat adevărat. Dacă se întâmplă, asta e. Am dormit cam o oră, până când m-au trezit nişte bubuituri şi am văzut lumini pe cer venind dinspre Bastogne. Germanii bombardau acolo, făcându-i generalului McAuliffe un cadou de Crăciun, în urma urărilor călduroase pe care li le trimisese. Atacul aerian a durat aproape 20 de minute.

Am aţipit până când m-a trezit Biddy, ca să stau de pază o oră mai târziu. Mă visasem acasă. Acolo era debandada obişnuită. Băteam la uşa din faţă şi nu puteam să intru. Dar, prin fereastră, îi vedeam pe părinţii mei, pe sora mea şi pe fratele meu în jurul mesei din bucătărie. Mama, trupeşă şi volubilă, turna supă cu polonicul, iar prin geam simţeam căldura şi mirosul din castroanele puse pe masă. Când mi-am amintit această imagine, am scos un geamăt abia audibil.

– Ce e? m-a întrebat Biddy.

Se instala în culcuşul său. Deja se lumina de ziuă, dar noi stătuserăm treji aproape toată noaptea. În depărtare, artileria nemţilor deja începuse bombardamentul. Nemţii erau matinali.

I-am spus că mă visasem acasă.

– Nu-i bine, mi-a zis el. Eu încerc pe cât posibil să nu mă gândesc la asta. Te simţi rău fizic dup-aia.

Aşa gândise şi Martin în privinţa Gitei.

– Crezi că o să te întorci, acasă, Biddy? Mă refer după război. Ştii tu. Adică rămâi de tot?

Mă tot gândeam de câteva zile dacă să-l întreb asta sau nu.

– Vrei să spui dacă o să mă întorc acasă şi o să fiu eu însumi? Cine eram odată? Sau o să merg în altă parte şi să fiu cum sunt acum?

Asta voiam să spun. Pieptul său lat s-a umflat şi s-a dezumflat pe când a oftat prelung.

– Căpitane, m-am gândit la asta aşa mult, că mi s-a acrit. Să fiu sincer, îmi place să fiu aici, să nu fiu cioroiul oricărui alb. E bine... în mare parte a timpului. Acolo, în Anglia, multor englezoaice le plăcea de soldaţii de culoare, spuneau că-s mai politicoşi, iar eu am încercat să mă combin cu una şi aia mi-a tras una când i-am zis că-s negru. În rest, a fost în regulă.

Dar nu pot să mă duc acasă şi să cer ce-i al meu. Nu pot să merg pe stradă şi să mă fac că nu-i cunosc pe prietenii mei, pe cei cu care băteam mingea sau cu care mă jucam prinselea. Băiatul cu care m-am certat săptămâna trecută – de asta a fost vorba şi voiam să mă târăsc într-o gaură după ce m-ai dojenit. Nici nu pot să fac asta. Şi nu pot să le întorc spatele celor care mă iubesc. O să mă întorc. Asta cred c-o să fac. Oricum ar fi, căpitane, n-o să fie bine.

– Totul va fi la fel, Biddy. Întoarce-te şi du-te înapoi la şcoală, să te specializezi în fotografie. Totul va fi la fel.

– Căpitane, doar nu crezi asta.

– Ba da, Biddy. Ştiu cum a fost. Dar nu putem să acceptăm aceleaşi tâmpenii acum. Aici, am avut de-a face şi cu cei din sud, din nord, cu bogaţi, săraci, imigranţi de peste tot, care se luptă şi mor pentru această ţară. Oamenii nu se pot întoarce acasă şi să-şi spună că suntem cu toţii diferiţi, când nu suntem aşa. Fii tu însuţi, Biddy, nimeni nu te va judeca, fie el alb sau negru.

– Căpitane, mi-a zis el. A stat pe gânduri câteva secunde, apoi a continuat: Căpitane, vreau să ştii ceva. Eşti un om de ispravă, chiar eşti. Eşti cel mai corect şi onest ofiţer pe care l-am văzut vreodată. Şi nu umbli cu nasu' pe sus... şi nu te iei foarte în serios. Dar, căpitane, habar n-ai despre ce vorbeşti. Şi asta-i ultima dată când mai deschidem subiectul ăsta.

Nu am mai avut când să-mi spun părerea, că primul proiectil de artilerie a venit șuierând spre noi. A aterizat la aproximativ 200 de metri distanță, zguduind pământul și producând flăcări care au străpuns întunericul. M-am ridicat în picioarele goale și am țipat la toți să se lase jos, la timp ca să văd o altă explozie al cărei suflu l-a izbit pe un soldat de un copac gros. Era Hovler, texanul îngrijorat că iubita lui îl va părăsi. Suflul exploziei i-a zvârlit brațele și picioarele în spate cu o asemenea forță că a îmbrățișat trunchiul copacului, înainte să se prăbușească secerat la pământ.

Ce a urmat a fost de două ori mai puternic decât focul de baraj. Nu era întâmplător că bombardau la intervale de 30 de metri cu antiaeriana ușoară sau cu obuzierele. Trăgeau cu tunurile germane mai mari, de 88 de milimetri, și cu arme chimice Nebelwerfer, ținteau cu precizie și păreau să acopere fiecare centimetru din porțiunea de pădure ocupată de noi. La impact, proiectilele împroșcau flăcări, zăpadă și pământ în întuneric, parcă formând niște coloane romane imense. M-am dat înapoi, mi-am pus bocancii în picioare, ascultând strigătele din jurul meu și mi-am dat seama că nemții știau exact unde ne aflăm, în ciuda repoziționării noastre. Pământul se zguduia, iar tot felul de lucruri erau luate pe sus, așa cum se spunea în buletinele de știri despre tornade – mitraliere, soldați și trunchiuri de copaci zburau prin aer în lumina portocalie a exploziilor și a incendiilor. Bucăți de metal sfârâiau pe când se înfigeau în copaci, de unde ieșea fumul ca un șuvoi de sânge. Dar zgomotul era cel mai groaznic lucru: șuieratul metalului care cădea, bubuitul proiectilelor și, în cele câteva secunde dintre explozii, se adăugau țipetele deznădăjduite ale soldaților mei care strigau cuprinși de panică după doctori, implorând să fie ajutați. Când m-am uitat, am văzut că două tranșee din perimetru fuseseră lovite, iar trupurile soldaților morți zburau prin aer, înspre mine. În lumina difuză, unul dintre ei,

Bronko Lukovic, campionul la poker, părea că se face bucățele la impactul cu solul. S-a izbit de pământ la 20 de metri de mine. Brațele și picioarele îi erau întinse de parcă plutea într-o piscină în lumina soarelui, dar nu mai avea cap, ci doar un șuvoi de sânge care-i țâșnea din gât, ca funda de pe o cutie de cadouri.

– Să-i luăm de aici! am început să zbier.

M-am chinuit să ies din tranșee, dând din brațe și ordonându-le lui Biddy, Masi și Forrester. Dar nici urmă de Bill Meadows. Am dat de el învârtindu-se prin tranșeea lui în patru labe.

– Mi-am pierdut ochelarii, căpitane, și nu văd nimic.

Am sărit și eu în tranșee, bâjbâind împreună cu el vreme de câteva secunde, apoi am ieșit afară, alergând de la tranșee la tranșee ca să-i pun în mișcare pe cei din plutonul său. Știam că, dacă nu ne mișcam mai repede, aveam să fim sfârtecați, iar cei care supraviețuiam aveam oricum să murim în ofensiva terestră care urma. Chiar și așa, câțiva soldați se pierduseră cu firea în timpul bombardamentului neîncetat. Într-o tranșee, un soldat pe nume Parnek stătea în genunchi, plângând în hohote pe când încerca să facă cu mâinile goale o gaură în pământul înghețat. Un alt soldat din echipa sa, Frank Schultz, nu voia să plece pentru că nu-și găsea casca.

– Unde mi-e casca? țipa el. Unde mi-e casca?

L-am apucat de umeri ca să-i spun că o are pe cap. O atinse și o rupse la fugă.

Cu pârâul în spate, nu puteam decât s-o luăm pe drum și, pe când coboram panta, auzeam bubuitul tancurilor care se apropiau. Soldații mei au luat-o la goană, chiar și răniții care se puteau deplasa. O'Brien, atoateștiutorul din Baltimore, șchiopăta în spatele meu. Își pierduse partea de jos a piciorului, chiar și pantalonii, și își folosea semiautomatul M1 pe post de cârjă. Pe când intram în luminiș, îi urmam pe Biddy și

pe plutonul lui, iar soldaţii lui s-au aruncat deodată la pământ. Iniţial, am vrut să le spun să se ridice în picioare, până când am văzut ţeava neagră, de 75 de milimetri a unui tanc îndreptată spre noi, la nu mai mult de 100 de metri. Pe când mă prăbuşeam în zăpadă, o rachetă ne-a trecut pe deasupra capetelor, explodând în mijlocul tranşeelor pe care tocmai le părăsiserăm. Mare parte din plutonul lui Meadows mai era acolo şi i-am auzit pe oameni cum urlă de durere. În stânga, un pistol-mitralieră a început să scoată un zgomot asurzitor, iar imediat s-a auzit foc de mitralieră din tranşeele pe care le abandonaserăm noaptea trecută. Acum erau două tancuri pe drum, amândouă Mark IV, vopsite în alb, cu turelele aruncând scântei şi dându-se înapoi pe când aruncau cu proiectile în pădure. Erau aproape 15 infanterişti pe fiecare tanc şi deschideau focul în direcţia noastră.

Haosul domnea. Fortunato era în picioare, uitându-se mirat, cu dispozitivul radio portabil SCR-300 în spate. Cine oare îi dăduse aparatul unui soldat care nu vorbea engleza? Mai mulţi dintre soldaţii noştri erau acolo, nefăcând nimic.

– Trageţi, am ţipat eu, şi mi-am ridicat mitraliera Thompson.

Eram sigur că nu mă aude nimeni, dar un grenadier de pe tanc a fost lovit şi s-a prăbuşit în zăpadă. La trei metri în stânga mea, Rudzicke, care voise să cânte colinde de Crăciun, a fost împuşcat în spate. Glonţul i-a făcut o gaură de parcă ar fi fost făcut de la un burghiu lat. După cum a făcut un salt în faţă, mi-era teamă că fusese împuşcat de unul dintre soldaţii mei, dar nemţii ne înconjuraseră din toate părţile, iar ai mei nici nu ştiau încotro să ţintească. În spatele nostru, în pădure, explodau grenade, iar prin incendiul care a izbucnit, i-am întrezărit pe Volksgrenadieri, o trupă regulată de infanterie, care se furişaseră, camuflaţi în uniforme albe de luptă. Îi ciuruiau pe oamenii lui Meadows care rămăseseră în tranşee. Pe lângă zgomotul de mitraliere şi armamentul de calibru mic, se auzeau multe voci,

unele strigând ordine, dar erau şi soldaţi îngroziţi, care urlau de durere. Stocker Collison venea şi el împleticindu-se, ţinându-se cu mâinile pline de sânge de burtă. Mi s-a părut că avea o conopidă pe burtă până să-mi dau seama că acea masă amorfă albă-albastră reprezenta intestinele sale.

Biddy şi echipa lui de lansatori de rachete antitanc au deschis focul asupra tancurilor, dar nu au tras mai mult de câteva proiectile, şi o grenadă a explodat în mijlocul lor. Voiam ca Masi să se întoarcă alături de plutonul său ca să-i atace pe grenadierii căţăraţi în copacii din spatele nostru, dar acesta a căzut la pământ până să ajung la el. Era grav rănit la picior. Un şuvoi de sânge negru-albăstrui ţâşnea la fiecare bătaie a inimii sale. S-a uitat la mine deznădăjduit, dar, până să-i fac un garou, s-a lăsat pe spate. A mai curs puţin sânge, iar apoi inima i s-a oprit de tot.

Când a început focul încrucişat, două treimi din companie ieşiseră din pădure şi se împrăştiaseră pe o suprafaţă de peste 35 de metri. Cel puţin jumătate au fost seceraţi în mai puţin de un minut. În agitaţia ce a urmat, m-am întors cu 180 de grade. Soarele răsărea, iar în lumina dimineţii, lumea mi se părea mult mai clară, de parcă tot ce se vedea era îngroşat cu negru. Era acel moment sublim pe care l-am trăit o dată sau de două ori într-un muzeu, dar de data asta era mai intens, căci întrezăream frumuseţea vieţii.

Cumva, în acea clipă, mi-am dat seama că aveam o singură alternativă. Algar îmi spusese să nu mă predau, o manevră inteligentă, dat fiind ce se întâmplase în spatele meu în pădure. În schimb, am rupt-o la fugă printre soldaţii mei, urlând acelaşi ordin la nesfârşit: „Faceţi pe morţii, faceţi pe morţii, faceţi pe morţii". Fiecare din ei s-a executat, iar eu m-am prăvălit cu faţa în zăpadă. După câteva minute, bombardamentul a încetat. Auzeam zgomotul asurzitor al tancurilor Panzer şi ordinele date în germană. Normal că Algar se ţinuse de cuvânt. Obuzierele

se auzeau de aproape. Am înţeles că Algar îşi adusese soldaţii repede şi intrase în luptă cu tancurile la aproape doi kilometri distanţă, unde se mai auzea zgomot de mitraliere şi de rachete de tanc. Lângă noi, întrezăream tot felul de vehicule, probabil transportoare blindate de trupe, în care se urca acum divizia care-mi omorâse soldaţii, pentru a participa la bătălia ce se dădea mai departe. Pe când ţipetele conteneau, două grenade au explodat în luminişul unde stăteam noi, zguduind pământul, lăsând în urmă soldaţi care urlau de durere.

Asta se auzea acum: soldaţi care se tânguiau şi ţipau de durere. Stocker Collison striga: „Mamă, mamă", văitându-se aşa de ceva vreme. Răniţii aveau să moară repede pe aşa o vreme. Plini de sânge, aveau să îngheţe în curând, chiar mai repede, pentru că şi pierdeau sânge. Când nu s-a mai auzit nici un nemţ, am sperat să găsesc aparatul radio.

Mă pregăteam să mă ridic când s-a auzit o singură împuşcătură, de parcă s-ar fi rupt un băţ. Nenorociţii lăsaseră un lunetist în urma lor, care probabil trăsese când s-a mişcat cineva. M-am gândit să-i avertizez, deşi m-aş fi dat de gol, iar el şi-ar fi dat seama că mulţi dintre cei de aici mai erau în viaţă. Speram ca soldaţii mei să priceapă şi singuri.

În schimb, ca să nu mă dau de gol, am încercat să respir mai încet. Mirosul mă făcea să vomit. Nimeni nu mi-a spus că pe câmpul de luptă miroase a cordită şi a sânge, a dejecţii şi, în cele din urmă, a moarte. Îmi alesesem şi o poziţie foarte proastă – stăteam pe pistolul-mitralieră şi, după câteva minute, patul armei mi s-a înfipt în coapsă, aşa că mă învineţeam sub povara propriei greutăţi. Dar trebuia să îndur. Într-un fel, mă bucuram că mă durea, căci dădusem greş în calitatea mea de comandant. Mă întrebam cum ne găsiseră nemţii. Iscoadele lor erau în întuneric şi s-au ţinut după urmele noastre lăsate în zăpadă. Cred că ne-au şi văzut traversând drumul. Mi-am trecut în revistă deciziile pe care le luasem. Trebuia să

fi realizat că nu puteam să ținem piept unei forțe atât de numeroase? N-ar fi fost mai bine să fi rămas în primele tranșee și să luptăm de acolo? Puteam oare să-i ținem la distanță pe nemți mai mult timp și să le provocăm mai multe pierderi de vieți omenești? După ce am suferit zile întregi în frig, nu îi respinsesem pe nemți mai mult de câteva minute, pe când veneau pe drum.

Evident că înghețasem de frig. De zile întregi muream de frig, dar să stau în zăpadă fără să mă mișc era și mai rău. Mă ardeau membrele de parcă aveam un foc pe dinăuntru. Lângă mine, cineva cerea apă, iar Collison tot plângea după maică-sa. A mai ținut-o așa vreo oră, iar apoi s-a auzit un singur glonț tras de un lunetist și vociferările au luat sfârșit. Mă întrebam dacă l-au împușcat din milă sau din dispreț. Dar peste o secundă s-au mai auzit gloanțe, iar din fiecare soldat împușcat ieșea un zgomot sinistru. Lunetiștii – acum eram sigur că sunt doi – păreau să ne împuște sistematic răniții. Îmi așteptam rândul. Pe tot parcursul bătăliei, care durase câteva minute, nu mi-a fost frică, dar acum, când mi-am dat seama că împușcau pe oricine era în viață, am simțit cum mă trece un fior de groază. Deodată, m-a străfulgerat un gând: aveam să-l întâlnesc pe Dumnezeu.

Dar nu am murit. După cinci sau șase împușcături, s-a lăsat liniștea. Cei răniți, cel puțin cei care gemeau sau cereau apă sau ajutor, amuțiseră, iar acum se așternuse o tăcere apăsătoare în luminiș. Auzeam zgomotele de dimineață, vântul suflând printre copaci și ciorile care croncăneau. Încă mai aveam pistolul-mitralieră sub mine. De la ultimele împușcături, credeam că lunetiștii erau încă peste drum, în pădurea pe care o părăsiserăm. Nu știam câți dintre soldații care zăceau acolo mai erau încă în viață. Poate zece. Dar, dacă ne ridicam în picioare și trăgeam, puteam să-i omorâm pe lunetiști înainte să ne facă felul. Acestea aveau să fie ordinele mele în caz că lunetiștii începeau din nou să tragă.

Cum aici era linişte, bătălia care se dădea mai jos se auzea mai bine. Bubuitul exploziilor răsuna iarăşi şi iarăşi printre dealuri. Dimineaţă târziu, am auzit bâzâitul avioanelor, iar bombele au început să pice din cer. Speram că acele bombe aveau să cadă pe tancurile Panzer, dar nu eram sigur.

După câteva ore, am deschis ochii pentru scurt timp. Lângă mine zăcea înjunghiat Forrester, care fusese abandonat de mama sa, văduvă. În ceafă avea o gaură de glonţ. Sângele i se scurgea din ea, pătându-i haina, şi se scăpase pe el înainte să moară, iar mirosul acela a persistat ceva vreme. Dar nu m-am uitat în jurul meu să-i număr pe cei morţi, sau chiar pe cei vii. Cu avioanele deasupra noastră, ştiam că cerul se limpezea şi mai tânjeam să văd o dată acel cer albastru şi senin, atât de plin de promisiuni. M-am uitat cât am avut îndrăzneala, apoi am închis ochii. Deja mi-era dor de toată lumea.

Mă durea vezica. Urina avea să ajungă în zăpadă şi să mă dea de gol faţă de lunetişti. Dar mai grav era că mă puteam uda şi muri de frig. M-am hotărât să număr, doar ca să ştiu cât timp trecea. În cele din urmă, m-am gândit la cei de acasă. Stând acolo, îmi părea rău de Gita. Săptămâni întregi fusesem prea confuz să-mi dau seama cât de ruşine îmi era cu adevărat. Frânturi din visul de dimineaţă mă bântuiau ca un reproş. Voiam să ajung acasă. Voiam să stau la cădură şi să am lângă o mine o soţie şi copii. Vedeam acel bungalow drăguţ pe dinafară, de parcă eram la cinema. Lumina care se zărea prin fereastra mare din faţă parcă mă invita. Simţeam căldura casei, a focului care mocnea înăuntru, a vieţii de acolo.

Cineva a trecut printre copaci. Oare veniseră nemţii să ne termine? Dar cel care venea păşea uşor şi foarte repede. Am ajuns la concluzia că un animal ne dădea târcoale, mă temeam să nu fie unul care se hrănea cu stârvuri, ceea ce ar fi însemnat că trebuia să stau acolo cât îi mânca pe cei morţi. Am auzit din ce în ce mai aproape de mine zgomotul de paşi.

Am recunoscut imediat căldura şi mirosul respiraţiei pe faţa mea şi m-am forţat să nu zâmbesc când câinele mi-a atins faţa cu botul lui rece. Dar bucuria mi s-a transformat în groază. Dacă nemţii foloseau câinele pe post de cercetaş? Oare câinele putea să facă diferenţa între vii şi morţi sau oare îl trimiseseră să ne verifice reacţiile? Nu m-am mişcat, deşi simţeam că potaia îmi dădea târcoale. Şi-a coborât botul ca să mai adulmece o dată sau de două ori şi, la un moment a scheunat cum fac câinii, de mi-a frânt inima. Îl auzeam mergând tiptil, mirosindu-i pe ceilalţi. A mai chelălăit o dată, apoi s-a făcut nevăzut.

După-amiază târziu, bătălia părea să se apropie de noi. M-am gândit la asta. Învinsesem. Trebuia să fi câştigat. Se auzeau împuşcături de la doar 100 de metri distanţă, pe partea stângă a drumului, unde fuseserăm şi noi cu o zi în urmă. Asta însemna că americanii erau aproape. O oră mai târziu, am auzit engleză şi nu eram sigur dacă să strig. M-am hotărât că atunci când se întuneca aveam să ne punem în mişcare.

Când am deschis ochii din nou, se însera. Patruzeci de minute mai târziu, nu mai era lumină şi am început să mă târăsc pe coate prin luminiş. Am vrut să mă duc înspre americani, dar împuşcăturile lunetiştilor veneau de acolo, aşa că m-am tupilat din nou în pădure, unde atâţia soldaţi ai Companiei G fuseseră omorâţi în această dimineaţă. Mă târam pe burtă într-un labirint întunecat, prin zăpadă, sânge, rahat şi Dumnezeu mai ştie ce, gândindu-mă ca un tâmpit la şarpele din Grădina Paradisului.

Atingeam fiecare trup pe lângă care treceam. Era uşor să-mi dau seama care era în viaţă, chit că purtam mănuşi grele ca plumbul. În întuneric, vedeam ochi care se deschideau şi am arătat spre pădure. Am văzut pe cineva care semăna cu Biddy şi am ezitat. „Te rog“, mă gândeam. Era în viaţă.

M-am târât vreo oră, adunându-i pe soldaţii care se puteau mişca şi trimiţându-i în pădure, ca pe nişte ţestoase care migrau. Eram transpirat leoarcă acum şi îmi julisem pielea de

pe coate şi genunchi. Distingeam copacii în faţa mea, dar m-am oprit când am auzit voci. Să fi fost nemţi? După tot ce se întâmplase, intram iarăşi în ghearele nemţilor? Dar eram prea amărât ca să mă gândesc la alte soluţii. Apropiindu-mă de liziera pădurii, mi-am dat seama că se furişa cineva în spatele meu. Mi-am apucat arma în timp ce celălalt continua să se târască pe burtă. Apoi, am văzut simbolul Crucii Roşii pe casca lui.

– Te descurci? mi-a şoptit el.

Când am ajuns la copaci, alţi doi medici au venit să mă ia. Pe când mă ridicam în picioare, vezica aproape mi-a cedat şi abia am ajuns la un fag să mă uşurez, uitându-mă cum ceaţa caldă se ridica în aerul rece. Aveam un cârcel groaznic la picior şi mi-era teamă să nu cad şi să arăt ca o arteziană.

Doctorii mi-au explicat situaţia. Nemţii care trecuseră pe aici fuseseră puşi pe fugă. McAuliffe adusese întăriri, iar luptele duraseră suficient de mult ca bombardierele americane să ajungă şi să spulbere toate tancurile Panzer de pe şosea. Mai mult de 100 de tancuri se predaseră, dar un detaşament se retrăsese printre copacii de pe partea cealaltă a drumului. Algar avea să cheme artileria, dar a cerut ca doctorii să-i ia întâi pe supraviețuitorii din Compania G. Infirmierii veniseră în jeepuri pe pajiştea dinspre vest, apoi au mers pe jos cam jumătate de kilometru până când ne-au văzut pe noi, vreo 12 oameni, cum ne târam pe burtă prin zăpadă.

Aici, în ce mai rămăsese din tranşeele în care stătusem de dimineaţă, doctorii îi aruncau pe cei morţi, verificându-le venele de la încheieturi şi gât ca să vadă dacă nu aveau cumva puls, şi, când nu detectau nimic, cum se întâmpla adeseori, le scoteau plăcuţele de la gât, de sub cămaşă, ca să le fie mai uşor celor de la morgă să-i identifice. M-am sfătuit cu infirmierii cum să-i aducem pe răniţii care încă mai erau în luminiş. Cu siguranţă, erau nemţi în pădurile de peste drum, dar doctorii

şi-au dat seama că nu puteam pleca fără cei opt soldaţi pe care îi găsiserăm în luminiş şi care încă respirau, dar nu se puteau mişca. Eu şi Biddy ne-am târât înapoi pe burtă, împreună cu doi infirmieri. Am făcut un fel de târgi legându-i cureaua fiecărui soldat sub braţe, apoi i-am tras haina peste cap şi i-am înfăşurat mitraliera în ea. Unul dintre infirmieri mi-a făcut un semn, aşa că m-am ridicat primul şi am început să-l târăsc pe soldatul meu, O'Brien, înspre copaci. Iarăşi mă gândeam că voi muri, dar, după câţiva metri, mi-a fost clar că nu se afla nimeni pe partea cealaltă, oricum nimeni care avea de gând să tragă cu arma şi să se dea de gol. Pe când îl trăgeam pe O'Brien după mine, câinele venea după noi.

Din pădure, infirmierii au chemat prin radio un convoi şi ambulanţe, care au venit pe partea cealaltă a pârâului, unde păşunea dădea în pădure. În lumina vehiculelor, am văzut în zăpadă un biscuit învelit în celofan, care făcea parte din raţia Companiei C. L-am împărţit cu ceilalţi trei bărbaţi care aşteptau cu mine. Mi-am mâncat bucata într-o tăcere mormântală.

– La naiba! a exclamat în sfârşit unul dintre ei, pe nume Hank Garns.

În câteva minute, am ajuns la cartierul general al lui Algar şi am intrat în hambarul rece. Eram 13. Numărându-i pe cei răniţi, am constatat că 22 de soldaţi din Compania G mai erau în viaţă, din 92 iniţial. Meadows şi Masi muriseră.

– Isuse, a fost groaznic, a spus un negru pe nume Jesse Tornillo. Am scăpat târându-ne pe burtă.

– Mda, a făcut Garns. Cred c-ai dreptate. Nu mi-am dat seama până n-ai zis tu.

Garns zâmbea şi nu părea să realizeze că tremura din tot corpul, de parcă îl trecea un fior mortal.

– Căpitane, mi s-a adresat Tornillo, cre' că potaia aia a dumitale ne-a salvat vieţile.

Nu mi-am dat seama că animalul mă urmase înăuntru şi se uita la noi, aşezaţi în cerc, de parcă urmărea conversaţia, o corcitură neagră, cu o stea maro pe piept şi cu o lăbuţă cafenie.

– Când a început să schelălăie, or fi crezut lunetiştii ăia c-am murit cu toţii. Tornillo s-a aplecat să scarpine câinele după urechi. Ne-a salvat viaţa, a rostit el. Îţi place? Zăceam acolo, ascultând în timp ce scormonea pe acolo. Când mi-am dat seama, hombre, că-i un câine, mi-am dorit un singur lucru: Doamne, tot îmi spuneam, dacă mă împuşcă nemţii, te rog nu-l lăsa pe câinele ăsta să se pişe pe capul meu.

Am crăpat cu toţii de râs, fericiţi că eram în viaţă. Nu am vorbit deloc de morţi. Într-un cuvânt, pieriseră. Nu mă îndoiam că acei soldaţi, care se ştiau de luni întregi, îi jeleau. Dar nu am vorbit despre ei. Ei erau morţi. Noi trăiam. Nu avuseserăm noroc şi nici nu ne fusese scris. Pur şi simplu aşa se întâmplase.

Algar a intrat, iar eu i-am dat raportul.

– Bine gândit, bine gândit.

Algar tot spunea aşa de când i-am zis că ne prefăcuserăm morţi ca să supravieţuim.

– A fost o ambuscadă, colonele.

Ştiam amândoi că Compania G primise o misiune imposibilă. Nu aveam suficiente efective sau muniţie ca să blocăm drumul, indiferent de poziţia noastră. Nu i-am spus-o, dar nici nu era nevoie.

– Dubin, mi-a zis Algar, îmi pare rău. Mie îmi pare cel mai rău din toată armata.

M-am dus la punctul de prim ajutor al batalionului ca să văd cum se simţeau răniţii de la Compania G, dar fuseseră deja transportaţi cu ambulanţa la spitalul de campanie. Acum erau medici în Bastogne, adică patru chirurgi care veniseră în această dimineaţă cu planorul.

Când m-am întors, Algar îi găsise pe bucătari şi le-a ordonat să redeschidă popota ca să ne servească masa de Crăciun. Am mâncat nişte carne prăjită şi cartofi deshidratați, iar la desert am avut mere la fel de uscate. Aveam şi sfeclă proaspătă, ca un fel de delicatesă. Luasem o singură masă în ultimele două zile, şi mi-am dat seama cât de foame mi-era când am simțit căldura şi aroma mâncării cum mi se ridica la nas. Îmi amintesc de acea masă de Crăciun luată în popota rece ca fiind una dintre cele mai rafinate experiențe culinare din viața mea.

Biddy stătea lângă mine. Nu am prea vorbit cât am mâncat, dar s-a întors spre mine după ce am terminat.

– Nu uit de câine, căpitane, dar dumneata ne-ai salvat viețile.

Şi alți bărbați au fost de acord. Nu voiam să fiu tratat ca un erou. Au fost unele momente când chiar mi-am condus soldații, mergând de la tranşee la tranşee sub primul foc de artilerie, chiar şi când le-am făcut semn să vină înspre luminiş, ceea ce s-a dovedit a fi un dezastru. În acele clipe, vocea tainică din inima mea îmi vorbise cu uimire. Uită-te la mine, îmi spunea, sunt comandant. Sau cel mai adesea: Ia te uită, n-am fost împuşcat. Dar nu am fost eu mare erou. Toți putem îndeplini un rol pentru câteva minute. Şi nu eram ca Martin – şi la el mă gândeam – care putea să facă asta din nou şi din nou.

Adevăratul David Dubin se trântise la pământ şi se prefăcuse mort, lăsându-se pradă spaimei. Le dădusem soldaților mei soluții salvatoare pentru că asta îmi dorisem să fac, să zac ca un copil mic şi să sper că atacul – războiul – avea să se termine curând. E drept că a fost cel mai inteligent lucru de făcut. Dar luasem această decizie pentru că eram un laş în adâncul sufletului. Iar pentru asta eram acum lăudat. Eram recunoscător că nu mă simțeam şocat sau ruşinat. Ştiam cine sunt.

Soldații au început să vorbească despre ce se întâmplase, în special despre cele opt sau nouă ore petrecute în zăpadă.

– Slavă cerului că astea-s cele mai scurte zile din an.

– Săracu' Collison! N-o să mai dorm bine trei nopți cu gândul la el.

Pe când stăteam acolo, terminându-mi cina, singurul lucru pe care voiam să-l fac era următorul: să nu mai pun în viața mea piciorul pe un câmp de luptă.

22. RĂMĂŞIŢELE

Dorinţa mea de a evita luptele nu mi s-a îndeplinit, ca multe altele. Au avut loc mai multe bătălii, dar nici una nu s-a comparat cu cea de Crăciun. Efectivele lui Patton au început să înainteze spre Bastogne dinspre sud, iar foarte multe provizii au ajuns la noi. Ca un public în extaz, chiuiam de fiecare dată când vedeam un camion în care erau pachete de raţii C legate cu sârmă, cutii verzi-maro cu muniţie sau ţevi gri de carton care conţineau obuze sau rachete antitanc.

Pe 27 decembrie, Regimentul 110 a fost completat cu oameni din Regimentul 502 Paraşutişti. Algar a devenit comandantul batalionului. Compania G se numea acum Compania E, dar tot eu am rămas la comadă. Cu cele şase zile pe câmpul de luptă, eram cel mai experimentat ofiţer pe care îl avea Algar. Un locotenent pe nume Luke Chester, care absolvise OCS de o lună, era secundul meu. Era un tânăr soldat de ispravă, care îşi petrecea timpul liber citind *Biblia.* Dar nu era un al doilea Bill Meadows.

Am înaintat pe drum, trecând prin Champs, unde muriseră atâţia dintre oamenii mei, apoi am luat-o spre nord şi est, către Longchamps. Deşi părea imposibil, vremea se înrăutăţea – nu mai ningea aşa mult, dar era la fel de frig ca atunci când credeam, în liceu, că o să-mi cadă urechile. Totuşi, misiunea pe care o aveam ne permitea să stăm înăuntru câteva ore pe noa te. Algar îmi roteja compania. Nu am fost în linia

întâi în multe operaţiuni. Noi urmam după infanteria blindată, acoperind flancurile. Purtam lupte scurte, de două sau trei ori pe zi, respingeam divizii mai mici ale nemţilor sau comandouri, securizam poziţiile pe care alte forţe le ocupaseră deja şi luam adesea prizonieri pe care îi ţineam până când venea poliţia militară.

Dar tot război era. Încă luptam în bătălii care, după cum spunea Biddy, păreau desprinse din infernul dantesc: morţi cu chipuri împietrite de groază, soldaţi paralizaţi de teamă, care plângeau, vehicule cuprinse de flăcări, ai căror pasageri încă mai urlau înăuntru, soldaţi fără mâini sau picioare, care zăceau într-o baltă de sânge şi noroi şi alţii care mergeau împleticindu-se, orbiţi de răni şi durere.

În fiecare dimineaţă, mă trezeam îngrozit la gândul că sunt aici să lupt. Mă gândeam atât de mult la aceleaşi lucruri, încât nici nu mai păreau gânduri. Întrebările păreau să-mi treacă prin creier odată cu fluxul sangvin.

De ce m-am născut?

De ce se luptă oamenii între ei?

De ce trebuie să mor acum, înainte să-mi trăiesc din plin viaţa?

Aceste întrebări nu-şi aveau răspuns, iar acest lucru mă făcea să sufăr. Parcă mă izbeam iar şi iar de un zid. Singura consolare – care nu prea mă încălzea – era că toţi soldaţii se gândeau la aceleaşi lucruri. Aceste gânduri dansau ca nişte balerine scheletice pe membrana subţire ce separa totul de suprafaţa arzătoare care era frica mea.

Abia am supraviețuit până în 1945. Îi alungam pe nemţi, dar nu prea eram siguri cine deţinea controlul. Liniile naziştilor, pe vremuri atât de strict trasate în jurul oraşului Bastogne, fuseseră sparte, dar nu tot timpul cu suficientă forţă pentru a-i îngenunchea pe nemţi. Pe hărţi, poziţiile ocupate de nemţi şi americani arătau ca degetele unor mâini împreunate.

În 31 decembrie, Algar ne-a trimis să apărăm un deal aflat de partea cealaltă a oraşului Longchamps. Focul nostru de artilerie fusese deschis toată ziua, iar inamicul se retrăsese, dar, când a înaintat primul pluton, de sus au început să se tragă gloanțe. Doi soldați au murit şi doi au fost răniți. Eu eram în spate, dar am alergat să le ordon tuturor să se lase la pământ. Un glonț a ricoşat de o piatră aflată lângă piciorul meu. L-am văzut pe neamțul care trăsese. Era sus pe deal, la vreo 200 de metri, uitându-se de după o latrină, îmbrăcat cu mantaua lui verde, cu gulerul ridicat şi casca pe cap, ceea ce mi se părea că-i făcea pe toți nemții să arate ridicol, de parcă ar fi avut pe cap o găleată pentru cărbuni. Pe când se uita prin cătarea mitralierei, îmi dădeam seama că nu era sigur dacă să mă omoare sau nu. Am avut tupeul să dau din cap în direcția lui, iar apoi m-am aşezat în patru labe, lăsându-i puțin timp de gândire infanteristului german. Când m-am uitat în urma mea, dispăruse. Mi-am jurat că îl voi cruța pe unul dintre ei când se va întoarce roata. Am încercat să-mi dau seama cât ar fi durat până să se ajungă la un armistițiu dacă fiecare soldat ar fi cruțat pe un altul.

Bineînțeles că am omorât şi eu oameni. Îmi amintesc că încercuiserăm un cuib de mitralieră şi îi împuşcaserăm pe toți de acolo. Un soldat german practic țopăia de câte ori îl împuşcam, de parcă aş fi tras într-o conservă. Toți aceşti morți amplificau cumva puterea mitralierei Thompson de calibru 45 cu care mă paraşutasem şi pe care mi-o înapoiase Robert Martin, aşa că uneori credeam că, atunci când ridicam arma, parcă foloseam o baghetă magică.

Aveam şi impresia că mi se dezvolta un instinct animalic. Ştiam că nemții erau pe aproape chiar şi când nu puteau fi auziți sau văzuți. În acele clipe, până să înceapă lupta, treceam printr-o stare ciudată. Trebuia să renunț la viața care mi se părea aşa de banală, atât de la îndemână. Acum aveam să trec

peste podul ce lega fiinţa de nefiinţă. Mi-am dat seama cu tristeţe că asta însemna războiul. Nu viaţă adevărată, cum credeam într-o oarecare măsură, ci o zonă de haos între viaţă şi moarte. Iar apoi gloanţele aveau să zboare, iar eu aveam să trag la rându-mi.

În ultima zi a anului, după ce am luat-o către est, spre Recogne, am dat peste soldaţi din trupele SS. Erau doar patru. Se ascunseseră după nişte pini doborâţi în pădure, şi ar fi trebuit să ne lase să trecem indiferent ce intenţii aveau, fie că voiau să ne prindă într-o ambuscadă, fie doar să raporteze poziţia noastră. În schimb, unul dintre ei s-a speriat şi a tras când a zărit uniformele noastre. Cei patru nu aveau nici o şansă în faţa unei companii. Trei erau morţi la nici un minut după ce am deschis focul, în timp ce câţiva dintre soldaţii mei au văzut-o pe a patra iscoadă cum se tupila după un tufiş. Când am ajuns la cele trei cadavre, am văzut dâra de sânge pe care o lăsase neamţul care o rupsese la fugă, şi am trimis plutonul lui Biddy să-l caute pe soldatul care voia să ajungă la unitatea lui.

Când s-a întors Bidwell, după jumătate de oră, era posomorât.

– A sângerat până la moarte, căpitane. Zăcea acolo în zăpadă, cu ochii săi albaştri larg deschişi, uitându-se la poza din mână.

Biddy mi-a arătat o fotografie mică, de genul pe care le făcea el tot timpul, dar aici era familia soldatului, nevasta slabă şi băieţii, pe care îi privise pe când a murit.

Pe 2 ianuarie 1945, Compania E a primit întăriri, aproape 30 de soldaţi, cu toţii proaspăt sosiţi pe front. Îi uram cu aceeaşi intensitate cu care mă detestaseră ai mei cu doar câteva zile în urmă. Abia puteam să-i comand pe aceşti soldaţi. Nu-mi plăcea să răspund pentru ei, ştiind la câte pericole ne puteau expune. Unul dintre ei, Teddy Wallace din Chicago, îi spunea

oricui îl asculta că avea o familie acasă. Tații fuseseră ultimii recrutați și, dacă el pățea ceva, era îngrijorat în privința fiilor săi, de parcă noi nu aveam acasă oameni care ne iubeau sau care aveau nevoie de noi. Prima misiune presupunea ca plutonul său să neutralizeze echipa de tunari germani. Două echipe îi încercuiseră și apoi aruncaseră o grenadă. Când am ajuns, l-am găsit pe Wallace la pământ. După ce s-a lovit de o piatră, și-a suflecat cracul de la pantaloni ca să se uite la vânătaie, frecând-o de mai multe ori în timp ce mai mulți soldați împușcați gemeau de durere la câțiva metri de el.

A murit a doua zi. Fuseserăm prinși în capcană în pădure în vreme ce înaintam cu greu către nord și est, spre Noville. Focul nostru de artilerie îi nenorocise pe nemți, dar doi lunetiști se suiseră în copaci, încercând să ne împuște de sus, de parcă ar fi vânat căprioare. Procedând astfel, s-au lăsat expuși, dar, în loc să tragem cu rachete antitanc în ei, am cerut prin radio tancuri și le-am ordonat oamenilor mei să ne ducem de partea cealaltă a uneia dintre fermele belgiene cu ziduri groase. Deodată, Wallace s-a ridicat de parcă era dimineață și se scula din pat. Nu știu ce a fost în capul lui, o fi crezut că i-am omorât pe lunetiști sau poate că nu mai raționa. În clipa în care l-am văzut, părea că voia să întrebe ceva, dar un glonț l-a desfigurat. Un alt soldat l-a tras în jos. Mă gândeam că Wallace se va întoarce la familia lui, chit că nu avea nas sau gură, dar, când m-am dus într-acolo, nu mai era. Le-am scris nevestei și fiilor lui în noaptea aceea, spunându-le cât de curajos fusese.

Înainte de bătălie, una dintre grijile companiei mele, ca a oricăreia, era să colecționeze „suvenire". Lugerele și Mauserele, arme de foc nemțești, erau printre cele mai râvnite, iar toată lumea, inclusiv eu, a făcut rost de una. Unul dintre soldați a găsit o lentilă fotografică Zeiss și i-a dat-o lui Biddy. Soldații mei luau ceasuri, steaguri, fanioane, banderole – chiar le-au tăiat câtorva urechile, până când am pus capăt acestor

barbarii. Înţelegeam nevoia de trofee, dorinţa de a avea ceva palpabil, ca să simtă că au avut şi ceva de câştigat de pe urma războiului.

În ziua în care a murit Wallace, după ce două tancuri Sherman veniseră şi aruncaseră în aer copacii unde stăteau lunetiştii nemţi, am văzut un alt soldat, pe Alvin Liebowitz, cum se apropia de cadavrul lui Wallace. Dintre cei nou-veniţi, pe Liebowitz îl destestam cel mai mult. Era un băiat sfrijit, roşcat şi avea o aroganţă specifică newyorkezilor. În decursul scurtelor lupte pe care le-am dus, el parcă dispărea. El şi Wallace veniseră împreună, iar eu credeam că Liebowitz se apleca să-i dea o ultimă binecuvântare. Am fost şocat când soarele a trimis o rază înainte ca el să-şi bage mâna în buzunar.

M-am apropiat ca o furtună.

– Ce e? a întrebat Liebowitz cu o inocenţă ridicol de prefăcută.

– Arată-mi buzunarul tău drept, Liebowitz.

– Ce? m-a întrebat din nou, dar a scos ceasul lui Wallace.

Ar fi putut să-mi spună că avea să-l trimită familiei lui Wallace, dar apoi ar fi trebuit să li-l dea. Alvin Liebowitz nu era genul care să renunţe la ceva.

– Ce naiba faci cu ăla, Liebowitz?

– Căpitane, nu cred că Wallace o să mai aibă nevoie de el.

– Pune-l la loc, Liebowitz.

– Ce căcat, căpitane, sunt peste tot soldaţi care jefuiesc cadavrele nemţilor. Care-i diferenţa dacă e german sau american?

– Ăştia sunt morţii noştri, Liebowitz. Contează al naibii de mult. Ceasul ăsta o să fie poate singurul lucru pe care fiii lui Wallace o să-l aibă de la tatăl lor.

– Da' ăsta-i un ceas bun, căpitane. O să dispară până când ajunge Wallace acasă.

Aşa era Liebowitz. Lua totul în băşcălie. În armată era plin de oameni ca el, dar a reuşit să mă enerveze ca nici un altul, şi

am simțit cum mă înfurii mai tare decât oricând. Am sărit la el cu baioneta, iar el s-a dat în spate, icnind.

– Ce pula mea ai, frate? m-a întrebat el, dar a pus ceasul jos.

A plecat uitându-se în urmă, de parcă el era partea vătămată.

Biddy fusese martor la incident. Când ne-am instalat în vagonul de tren gol unde am rămas în acea noapte, mi-a zis:

– Mare chestie ai făcut, căpitane. Soldaților le-a plăcut că l-ai pus pe Liebowitz la respect, dar li s-a părut că tu chiar voiai să-l tai.

– Am vrut, Biddy, dar nu l-am nimerit.

S-a uitat cu luare-aminte la mine.

– Cre' că noi toți suntem mai aspri cu ai noștri, căpitane.

Până în 8 ianuarie, soarta bătăliei se schimbase. În fiecare zi, securizam câte un teritoriu extins pe care nemții îl cuceriseră în ofensiva lor. M-am trezit într-o dimineață; mai visasem același lucru o dată sau de două ori, și anume că eram mort. Rana, arma, clipa – am simțit cum îmi intră glonțul în piept și cum sufletul îmi plutea deasupra trupului meu. I-am văzut pe cei de la morgă cum se apropiau de mine și mă luau. Complet treaz, nu puteam să spun decât ce ziceau și ceilalți: Așa se va și întâmpla.

Bidwell m-a trezit pe neașteptate. Periuța mea de dinți îi ieșea din gură. Eram încartiruiți într-o școală de catehism, iar Biddy, fără să se simtă prost, a luat puțină apă din vasul cu agheazmă.

– Am visat că am murit, Biddy. Tu ai visat vreodată așa ceva?

– Căpitane, nu ai cum altfel să trăiești chestia asta.

Apoi, a arătat înspre ușă, în pragul căreia stătea un soldat tânăr. Venise să-mi spună că locotenent-colonelul Algar voia să mă vadă în partea cealaltă a orașului Noville.

Ca de obicei, Algar stătea la biroul său, studiind hărţile. Făcuse rost de ţigări de foi şi avea una în gură ori de câte ori îl vedeam zilele astea. Mi-a răspuns la salut, apoi mi-a făcut semn să mă aşez pe un scaun pliant.

– David, am primit o telegramă de la maiorul Camello. E adjunctul generalului Teedle, sau aghiotant. Încercau să-şi dea seama unde eşti. Când le-am răspuns că eşti aici, mi-a scris, dorind să ştie când îţi poţi relua misiunea. Sunt îngrijoraţi în ceea ce te priveşte.

Erau îngrijoraţi în privinţa lui Martin, cel puţin Teedle. L-am întrebat dacă le-a spus că Martin e mort.

– M-am gândit să te las pe tine să le zici. Mai ales că tu vrei să-i vezi cadavrul. I-am solicitat generalului Teedle serviciile tale pentru încă o săptămână. O să mai fie nevoie de ceva vreme până îl izgonim pe Dietrich din Ardeni. Dacă lucrurile merg bine, sper să-ţi trimit toată unitatea în refacere.

Mi s-a părut foarte amuzant faptul că Teedle, încă treaz în mijlocul nopţii, tot mai era furios din cauza lui Martin. Aş fi râs dacă n-aş fi ştiut că aveam să mor într-o săptămână. Era un lucru cert. Dacă nu eu, atunci Biddy avea să fie ucis. Dar i-am zis:

– Da, domnule.

– Ţi-ai făcut datoria. E un locotenent-major la A care e gata să-ţi preia compania. Aşa că, din 15 ianuarie, te eliberez din funcţie. Pe tine şi pe Bidwell. Trebuie să urmaţi ordinele anterioare şi, când terminaţi, să-i raportaţi lui Teedle.

Divizia 18 Blindate se luptase cu a 6-a Panzere şi o ţinuse în loc, iar acum o împingea înapoi. Erau la sud de noi, în Luxemburg.

Algar ne-a spus că va avea ordinele scrise de dimineaţă. Odată cu ele, aveam să descoperim că ne conferise medalii mie şi lui Bidwell. Steaua de argint, a scris el. Pentru că ne-am paraşutat şi că ne-am oferit să luptăm.

– Mai bine ne-ar da afară din armată din cauza unei boli mintale, am zis eu.

Mi-a replicat că meritam mai degrabă o Cruce pentru Servicii Deosebite, dar asta presupunea demararea unei investigații care ar fi dat în vileag starea în care se găseau pantalonii mei când mă paraşutasem în Savy.

Am râs şi ne-am strâns mâinile. I-am spus că a fost o onoare să-mi fie comandant.

– O să te caut, David, dacă ajung în Kindle County.

I-am promis să fac şi eu la fel când ajungeam în New Jersey, o altă dorință care nu mi s-a împlinit. Hamza Algar a murit în iulie 1945, în Germania, după ce s-au predat nemții, când a trecut cu jeepul peste o mină. Până în 1945, 4 500 de soldați din cei 5 000 ai Regimentului 110 care făcuseră față primului atac al nemților din campania din Ardeni, de-a lungul Skyline Drive, erau morți sau răniți. Din câte ştiau, Hamza Algar a fost ultima victimă.

În dimineața de 15 ianuarie, Luke Chester a adunat Compania E, iar locotenentul-major Mike Como a preluat oficial comanda. Fusese o săptămână grea. Nemții păreau să-i facă față lui Patton şi Diviziei 11 Blindate, în spatele căreia luptaserăm şi noi, cu mai multă înverşunare decât manifestau armatele lui Montgomery şi Hodges, care veneau dinspre nord. Cred că Dietrich nu voia să renunțe la visul său de a cuceri Bastogne sau poate că dorea să îşi reverse furia pe forțele care-l împiedicaseră să reuşească. Compania mea a mai pierdut şase oameni în acca săptămână şi alți 13 au fost răniți, din care doar patru grav. Majoritatea unităților de infanterie din Divizia 502, inclusiv Compania E, au fost înlocuiți de Divizia 75 Infanterie. Soldații mei aveau să se ducă la Theux pentru o săptămână de relaxare în stil cazon, ceea ce însemna un dormitor încălzit şi apă curentă. Cu toate acestea, le-am spus că voi fi foarte

invidios pe ei pentru că toţi soldaţii aveau dreptul la o baie. Trecuse o lună de când ne spălaserăm ultima oară, cu excepţia momentelor când încălziserăm zăpadă într-o cască, deasupra unui aragaz de campanie, ceea ce însemna cam un bărbierit rapid o dată pe săptămână cât timp ne aflam într-un spaţiu închis. Fumul şi unsoarea de la armele noastre ni se lipea de piele, aşa că toţi eram lipicioşi. Arătam ca un grup de menestreli, iar eu şi cu Biddy am făcut câteva glume pe seama asta. Acum, stând lângă Como, le-am spus soldaţilor că a fost cea mai mare onoare pentru mine să-i comand şi că aveam să-i ţin minte toată viaţa. Nu cred că am vorbit vreodată mai serios decât atunci.

Câinele, pe care soldaţii îl botezaseră Hercule, avea o problemă. Era surd, probabil pentru că explodase vreun obuz lângă el. A rupt-o la fugă schelălăind la prima străfulgerare de lumină, şi de aceea am bănuit că stăpânul său îl izgonise. În ciuda handicapului, devenise extrem de iubit în ultimele două săptămâni, pentru că se dovedise un vânător abil. Prindea iepuri în pădure, pe care mi-i punea la picioare de câteva ori pe zi. Îi ţineam în zăpadă până când prindea suficienţi ca bucătarii să ne dea o bucăţică de carne ca un fel de trataţie, în plus faţă de raţie. Hercule stătea lângă foc şi mânca măruntaiele şi, după ce termina, soldaţii îl mângâiau şi îl lăudau. Îl consideram un fel de mascotă a companiei, dar, pentru că eu şi Biddy îl hrăneam, a sărit în jeepul nostru după ce am predat comanda. L-am dat afară de vreo trei ori, dar el se suia iarăşi înapoi, aşa că am renunţat în cele din urmă. Jumătate de companie şi-a luat la revedere de la Hercule, arătându-i mai multă afecţiune decât mie sau lui Gideon.

Apoi, am condus spre sud şi vest, dincolo de Monty, ca să aflăm ce se întâmplase cu Robert Martin şi oamenii săi. Dealul pe care suferiseră înfrângerea fusese recapturat abia în ultimele 36 de ore, iar cadavrele celor care muriseră încă nu

fuseseră luate de acolo. Veniseră cei de la morgă, dar mare parte din ei erau la treabă pe un dâmb din vest. Cu mănuşi pe mâini, căutau plăcuţele de identificare pe sub hainele victimelor, punând în pungi de plastic orice aparţinea mortului, iar apoi li le legau de glezne. Apoi, triau cadavrele după mărime, astfel încât să reziste cordonul pe care aveau să-l facă. Intendentul Salvage era cu ei şi culegea ce mai rămăsese. Prin septembrie, în timpul unei perioade de acalmie, Salvage s-a dus pe mai multe câmpuri de luptă şi a fost atât de conştiincios, încât, după plecarea lui, nu mai găseai o bucată de sârmă ghimpată sau vreun înveliş metalic. Dar acum era interesat să găsească arme, muniţie şi materiale sanitare nefolosite. Chiar şi până să se ocupe de cadavre cei de la morgă, am văzut că li se luaseră hainele şi bocancii. Probabil că nemţii făcuseră asta, dar poate că şi soldaţii noştri erau vinovaţi, sau poate chiar localnicii. Nu i-am condamnat pe nici unii, pentru că voiau să se apere împotriva frigului.

Eu şi Biddy am luat-o în sus pe deal. Majoritatea oamenilor din trupa pe care o condusese Martin fuseseră împuşcaţi pe când fugeau din raza mitralierelor de pe tancurile Panzer. Cadavrele lor erau înghetate ca nişte statui. Un bărbat aşezat în genunchi probabil că murise implorând îndurare. Am mers printre morţi, folosindu-mi casca pentru a îndepărta stratul de zăpadă ce le acoperea chipurile, acordându-i fiecărui soldat o clipă de respect. Pielea lor căpătase un aspect gălbui şi am văzut un soldat al cărui cap fusese smuls. Materia cenuşie înghetată, precum crusta formată pe carnea lăsată prea mult la cuptor, era peste tot. Moalele capului se păstraseră cumva intacte, arătând ca un castron de porţelan, din care ieşea în afară şira spinării.

Eu şi Biddy am petrecut câteva minute căutându-l pe Martin. În urmă cu patru săptămâni, încă nu văzusem aşa ceva. Acum era ceva sinistru, dar nu ieşit din comun. Şi totuşi, m-am trezit vorbind cu Dumnezeu. De ce sunt în viaţă? Când va fi

rândul meu să mor? Şi întrebarea fundamentală: De ce vrei să fie tratate creaturile tale în acest fel?

Căsuţa pe care Martin o folosise drept post de observaţie era la vreo 45 de metri spre vest. Potrivit lui Barnes şi Edgeworthy, căzuse ca un castel din cărţi de joc. Totul se prăbuşise, mai puţin partea de jos a zidului din spate. Craterul lăsat de proiectilele de tanc ajunsese până la fundaţie şi era plin cu resturile fumegânde ale clădirii – cenuşă, sticlă, bucăţi de cherestea şi pietrele înnegrite ale pereţilor exteriori. Vedeam priveliştea pe care o zărise Martin când se uita spre vest, unde tancurile americane apăruseră ca nişte fantome din viscolul acelei dimineţi. Murise într-un loc frumos, având o panoramă superbă a dealurilor acoperite de zăpadă.

L-am chemat pe ofiţerul superior, iar el a adus un picamăr pentru a săpa în moloz, dar, nici după o oră, nu au fost în stare să găsească un cadavru întreg. În filme, oamenii mor atât de frumos – se crispează şi cad pe o parte. Aici, oamenii fuseseră făcuţi bucăţi. Carnea şi oasele, rahatul şi sângele camarazilor se împrăştiaseră peste tot. Soldaţi din compania mea muriseră tot aşa în ziua de Crăciun şi, pe lângă povara pe care o duceam, pe lângă sentimentul de mulţumire că muriseră ei şi nu eu, mă mai simţeam şi puţin ruşinat de scârba pe care o simţeam când eram împroşcat de sângele soldaţilor mei. Dacă rămăsese ceva din Robert Martin, probabil fusese ars. Biddy mi-a arătat un copac aflat la vreo 20 de metri distanţă. De ramuri erau atârnate măruntaie omeneşti înghetate, dar care se mişcau în bătaia vântului, ca un zmeu.

Edgeworthy şi Barnes îl postaseră pe Martin la fereastra de la etaj ca să supravegheze retragerea nemţilor, când venise înspre ei primul proiectil de tanc. Dacă o luai de la fundaţie, îţi puteai da seama unde era locul, dar rămăşiţele puteau fi împrăştiate pe o rază de 200 de metri. Sergentul i-a pus pe oamenii să

sape în zona zidului dinspre vest aproape o oră. Au găsit niște plăcuțe de identificare, dar nici una nu era a lui Martin.

– De obicei, nu ard, mi-a spus sergentul, referindu-se la plăcuțe.

El spera să-l identifice cumva pe Martin. Cu ajutorul fișelor dentare, amprentelor, etichetei de la spălătorie, inelelor de la școală. Dar avea să dureze săptămâni întregi. Pe când ne pregăteam să plecăm, au descoperit un braț și o mână, dar era un inel de logodnă pe al treilea deget. Nu era al lui Martin.

– Cei de la tancuri nu au luat mulți prizonieri, a zis sergentul, dar așa-s nemții. Ar fi tratat un ofițer mai bine, dacă îl găseau în viață. Numai că aceia care au rezistat nu au trăit foarte mult. Trebuiau să te ducă într-un spital pentru prizonieri de război, nu crezi? Și nemții nu au medicamente nici pentru ai lor. Nu cred că omul tău ar fi într-o stare foarte bună.

I-am trimis o telegramă lui Camello, în care i-am spus ce am descoperit și i-am cerut ca Armata a Treia să contacteze Crucea Roșie, cea care raporta numărul de prizonieri de război. Ar fi durat cel puțin o lună să se asigure că nemții nu-l aveau pe Martin și chiar și așa nu s-ar fi terminat tevatura. Generalul Teedle a mai avut o idee despre cum să investigheze ce s-a întâmplat cu Martin. Îmi venise și mie ideea, dar nu voiam să o pun în practică. De când stătusem în ziua de Crăciun pe câmpul nins, nu mai eram așa de curios. Acum, aveam un ordin direct, trimis prin telegraf:

Găsește-o pe fată

23. REVEDEREA

Nu l-am crezut pe Martin când mi-a spus, în Savy, unde se afla Gita, deşi informaţia îmi fusese oarecum confirmată de soldatul Barnes, care-şi amintise de fata din familia aceea de la fermă, pe care o contactase Martin lângă Skyline Drive. În schimb, ne-am hotărât să verificăm informaţia iniţială, conform căreia Gita se afla în apropiere de Houffalize. După mai multe telegrame, am fost sfătuiţi să ne vedem cu liderul mişcării de rezistenţă belgiene, Gehem Leiger, armata secretă, o femeie pe nume Marthe Trausch.

Ne-a luat două zile să ajungem acolo, pentru că Houffalize nu a fost eliberat până pe 16 ianuarie, când Divizia 84 Infanterie a Armatei Întâi şi Divizia 11 Blindate a lui Patton au făcut joncţiunea în oraş şi au luat-o apoi spre est. Ca majoritatea localităţilor din regiunea Ardenilor, Houffalize se afla într-o vale împădurită, săpată de râul Ourthe, un afluent al Meusei, în care ninsese recent, dar oraşul era aproape şters de pe faţa pământului. Bombardierele americane răseseră orice clădire suficient de încăpătoare ca să fie folosită de nemţi pe post de centru de comandă, omorând sute de naziști, dar şi zeci de localnici. Nu am fost primiţi cu prea mult entuziasm. Când era vorba de război şi soldaţi, pentru aceşti oameni nu prea conta din ce tabără făceai parte.

Madame Trausch era o hangiţă de 70 de ani, o văduvă trupeşă, care purta o fustă viu colorată, până în pământ. Preluase

rolul soțului ei în Rezistență, după ce acesta murise, căci cârciuma era un loc perfect ca să tragi cu urechea la ce vorbeau naziștii și să auzi tot felul de informații. Aproape jumătate din hanul de piatră rezistase la explozii și am găsit-o măturând molozul cu doi dintre nepoții ei. Limba ei maternă era luxemburgheza[1], iar din cauza accentului cu care vorbea, mi-era greu să o înțeleg și în franceză, dar mi-a răspuns imediat când am întrebat-o de Martin și Gita.

Se pare că Robert Martin nu mințise de data aceasta. Madame Trausch mi-a spus că Martin voia cu orice preț să ajungă în sudul Germaniei și a rugat-o să-i găsească Gitei o locuință în Luxemburg, în apropiere de granița cu Germania. Luxemburghezii nu se împotriviseră la fel de mult naziștilor ca belgienii, dar exista o facțiune care îi ajuta pe cei de la Geheim Leger când se putea. Cu mai mult de o lună în urmă, Gita fusese plasată la o familie care deținea o fermă aproape de râul Ourthe, pe colinele abrupte de mai jos de Marnach. Gita făcea pe lăptăreasa, ducând vacile familiei la păscut în fiecare zi. Aceste plimbări i-au permis să supravegheze mișcarea trupelor nemțești de pe dealuri și până la râu, trimițând informații pe care nu le-a luat nimeni în seamă despre mișcarea tancurilor lângă orașul nemțesc Dasburg.

– În război, e numai zgomot, nimeni nu stă să asculte, mi-a zis madame Trausch.

Nu știa dacă Gita, fermierul sau casa supraviețuiseră atacurilor. Nu auzise de nimeni, dar nu era clar dacă nemții fuseseră împinși până acolo. Am început dinspre est, am rămas blocați din cauza luptelor și nu am ajuns în satul Roder decât în după-amiaza de 19 ianuarie. Până atunci, luptele se dăduseră la vreo trei kilometri spre est.

---

[1] Idiom germanic, forma scrisă a graiului francon moselan a germanei (n.tr.)

Aici, ca și în Belgia, fermele și hambarele, în loc să fie răspândite peste tot, erau dispuse într-o manieră feudală în jurul unei curți comune, iar pământul fiecărei familii se întindea în spatele reședinței acesteia. Noțiunea medievală era de protejare a bunurilor, dar această dispunere făcea casele foarte vulnerabile în fața bombelor. Toate casele erau avariate, iar una se prăbușise complet, având numai doi pereți din piatră care se înălțau precum colții unui dragon. Grinzile rotunde ale acoperișului stăteau răsucite între pereți, lângă un morman de cherestea și pietre pe care se suiseră o familie și niște vecini. Căutau cu hotărâre și stoicism orice fel de rămășițe. În vârful grămezii de moloz, un bărbat a găsit bucăți de hârtie, le-a sortat, punând unele în buzunarele de la pantaloni, iar altele în haină. Cineva dădea cu ciocanul în bucățile desprinse de mortar pentru a-l îndepărta de pe pietrele extrase din vreo carieră cu probabil un secol în urmă și le stivuia ca să poată fi folosite la reconstrucția casei.

Am simțit că aici trebuia să o caut pe Gita, nu neapărat datorită informațiilor furnizate de madame Trausch, ci în urma discuției avute cu soldatul Barnes. Spusese despre stăpâna casei că era ca „o păpușă grasă și bătrână", și nici că putea să o descrie mai bine pe femeia care șchiopăta în vârful grămezii de moloz.

Tocmai începusem să mă îndrept spre ea, când mi-am auzit numele. În spatele grămezii, Gita ținea o mână la ochi. Era îmbrăcată cu o uniformă improvizată – o eșarfă, o haină din stofă cu manșete din blană la mâneci și pantaloni rupți.

– Du-biin?

Părea doar ușor surprinsă să mă vadă, de parcă presupunea că o căutasem de săptămâni întregi. S-a urcat zâmbindu-mi și m-a bătut pe umăr, vorbindu-mi în engleză. Doar înfățișarea mea o mira.

– Tu, soldat! a țipat ea.

În ciuda tuturor promisiunilor pe care mi le făcusem pe câmpul de luptă, mă bucura admirația ei. I-am oferit o țigară. A țipat când a văzut pachetul și a tras din țigară cu atâta sete, încât am crezut că o s-o fumeze până la filtru dintr-o răsuflare. I-am spus să ia pachetul, pe care l-a strâns cu putere la piept, în semn de mulțumire.

Am început să vorbim în franceză. I-am zis că îl căutam pe Martin.

– *Pourquoi?*[1] Tot treaba aia cu Teedle?

– Am să-i pun niște întrebări. L-ai văzut?

– *Moi?*[2]

A râs mirată. Păpușa grasă se tot plimba prin jurul meu. Curând, toată familia îmi descria ce se întâmplase în ultima lună. În Marnach, ca peste tot, cei care colaboraseră cu nemții fuseseră aspru pedepsiți când au preluat Aliații controlul și astfel, după ce s-au întors nemții, cei care îi ajutaseră pe americani erau în pericol, dar nu le era frică de SS-iști, ci de vecinii lor ranchiunoși. Gita și familia Hurle fuseseră cât pe-aci să o pățească. Timp de câteva zile, fugiseră ca șoriceii prin pădure, în cele din urmă furișându-se aici și rămânând în șopronul unor prieteni de familie. Nimeni nu avea mâncare și nu se știa care din părți avea să-i bombardeze sau să-i împuște prima. Familia Hurle tot nu avea habar cine le distrusese casa, și nici nu conta. Totul era pierdut, cu excepția a două dintre cele douăsprezece vaci. Dar tatăl, mama și cele două fete măritate erau în siguranță, cu toții continuând să spere că băieții lor care, ca majoritatea tinerilor din Luxemburg, fuseseră înrolați în armata germană și trimiși pe Frontul de Est, au să scape cu viață. Madame Hurle a rămas de partea americanilor, dar își dorea să se grăbească să câștige războiul.

---

[1] De ce? (în lb. franceză, în original)

[2] Eu? (în lb. franceză, în original)

– *Qu'est-ce qu'ils nous ont mis!* Nemţii, mi-a zis ea, ne-au bătut măr.

– Dar nici o veste de la Martin? am întrebat-o pe Gita. Nu mi-a răspuns la întrebare.

– *Quelle mouche t'a piqué?* m-a întrebat ea. Ce te nemulţumeşte? Eşti furios pe Martin, nu? Pentru că te-a păcălit. Şi cu mine cred c-a făcut la fel.

– Am primit felicitarea ta, i-am răspuns.

– Robert a fost foarte supărat când i-am zis că ţi-am scris. Dar trebuia să-ţi spun ceva. Mă temeam că o să te simţi trădat când o să te trezeşti.

– Şi aşa am şi fost.

– A fost un impuls de moment, Dubin. La război se acţionează din impuls.

– Aşa credeam şi eu înainte de asta.

– Aha, a făcut ea. Aşadar, facem pace?

– Bineînţeles, i-am zis. Zâmbeam amândoi, deşi un pic ruşinaţi. Dar trebuie să ştiu unde e Martin. Spune-mi când l-ai văzut ultima oară.

– Acum o lună. Sau mai mult de atât. De când stau la familia Hurle. Când se termină lupta, mă va găsi aici. Aşa face mereu.

Era veselă, chiar copilăroasă în convingerea ei. Analizându-i reacţiile, întrebarea mea părea să-şi fi găsit răspuns. Martin nu scăpase ca prin minune, nu trimisese emisari în secret.

– Atunci, mi-e teamă că Martin e mort, i-am zis eu.

– *Qu'est-ce que tu dis?*[1]

Am repetat. Pe faţa ei s-a aşternut mirarea, ştergându-se astfel privirea încăpăţânată care era tot timpul acolo. Apoi, s-a jucat puţin cu buclele şi mi-a zis în engleză, ca să se facă bine înţeleasă.

– Spus înainte. Multe ori. El nu mort.

---

[1] Ce tot spui acolo? (în lb. franceză, în original)

– Oamenii din companie l-au văzut la pământ, Gita. Proiectilele de tanc au lovit clădirea unde stătea. A murit ca un erou.

– *Non!* mi-a zis ea într-o franceză nazală.

Mă studiasem în timpul acestui schimb de replici cu ea. Nici chiar acum, nu puteam să fac abstracție de cât de șocat eram că ținea atâta la Martin. Dar mi se rupea sufletul și pentru ea. Pe când mă întrebam unde avea să se ducă pe urmă, mi-am dat seama de ce era așa de atașată de el. Era din nou acea orfană poloneză într-o țară sfâșiată de conflicte. Fără Martin, îndatoririle ei de soldat luau sfârșit.

– Nu mi-am făcut mari speranțe, Gita. Am sperat și când nu mai era nimic de sperat. De asta am venit. Dacă supraviețuia, eram sigur că te va contacta.

Ea a fost de acord cu mine. Mă jucasem cu adevărul în rolul meu de anchetator, iar ea ar fi putut să nu-mi spună adevărul. Până la urmă, voia să fie ca Bernhardt. Dar durerea ei nu era prefăcută. A coborât singură de pe mormanul de resturi. Dar nu plângea. Oricum mă întrebam dacă Gita plângea vreodată. Stătea singură, uitându-se spre un câmp unde o vacă zăcea moartă înghețată în zăpadă.

L-am întrebat pe Biddy cum i se părea Gita.

– N-am încredere în ea, mi-a răspuns el. Cre' că ne păcălește.

În câteva minute, am ocolit grămada de moloz ca să ajung la ea.

– Ar trebui să vii cu noi, i-am spus eu. Nu avea unde să se ducă. Până și vacile de care aveai grijă nu mai sunt. Iar superiorii mei s-ar putea să-ți pună câteva întrebări. Mai bine să ai de-a face cu ei acum.

Bănuiam că tipii de la OSS voiau să scoată de la ea cât mai multe despre Martin.

Ea a dat din cap aprobator.

– Pentru ei sunt o altă gură de hrănit, mi-a zis ea, uitându-se îndărăt spre familia Hurle.

*

Ne-am îndreptat spre Bastogne. Biddy conducea, iar eu stăteam în spate, fumând țigări și flecărind, în timp ce Gita îl mângâia pe Hercule, care s-a ataşat imediat de ea. Cu toții am fost de acord că fostul lui stăpân fusese o femeie.

În cea mai mare parte a drumului, am vorbit despre cele prin care trecuserăm în ultimele săptămâni. I-am spus cum ne-am paraşutat în Savy și în ce stare erau pantalonii mei. La facultate, un profesor mi-a zis odată că orice poveste cu un final fericit e o comedie, aşa că paraşutarea noastră într-o zonă de conflict ne-a făcut pe toți trei să ne tăvălim pe jos de râs până la urmă.

– Dar de ce trebuie să ajungem la Bastogne? m-a întrebat ea.

Îi spusesem prea multe, aşa că trebuia să-i mărturisesc adevărul.

– Să-l arestați pe Martin! a izbucnit ea. Astea-s niște ordine tâmpite, Dubin. Martin i-a păcălit. Nu e o infracțiune gravă. Nu a pus în pericol armata americană.

I-am spus că Teedle era de altă părere.

– *Merde. Teedle est fou. Martin est un patriote.*[1]

– Nu mai contează acum, i-am zis eu cu tristețe.

Drept răspuns, și-a ținut ochii închiși câteva clipe. I-am oferit altă țigară. Făcusem rost de o brichetă Zippo pe drum și i-am aprins întâi ei țigara. Ea a arătat înspre țigara mea.

– Aşa ştiu că eşti soldat acum.

I-am arătat bătătura de pe degetul mare, pe care o făcusem de la brichetă.

– Vezi, într-un fel, Martin ți-a fost de ajutor, Dubin. Ar trebui să-i fii recunoscător, nu? Tot ți-ai dorit să lupți.

Eram suprins că intențiile mele fuseseră atât de evidente. Dar acea iluzie era de domeniul trecutului. Nu găsisem o cale

---

[1] Rahat. Teedle e nebun. Martin e un patriot. (în lb. franceză, în original)

să-i scriu lui Grace sau părinților mei despre ce se întâmplase în ziua de Crăciun, dar i-am spus Gitei toată povestea în șoaptă. Biddy s-a oprit și s-a dat jos din jeep. A zis că avea nevoie de indicații pentru Bastogne, dar eu bănuiam că nu voia să mai audă ce se întâmplase. I-am spus cum zăceam în zăpadă în acel luminiș, așteptând să-mi vină sfârșitul în timp ce soldații de lângă mine se stingeau, iar eu mă simțeam așa de vinovat că voiam să trăiesc.

– În ultimele mele clipe, m-am gândit și la tine, i-am spus eu.

A ridicat din sprâncene, iar eu m-am grăbit să o lămuresc.

– Nu cu dragoste, i-am zis eu.

– A, nu? Dar cum? Cu regret?

Mă tachina, dar era atentă.

– Aș spune că mă gândeam la tine cu mintea limpede, i-am zis eu în cele din urmă. Clipele petrecute cu tine mi-au limpezit gândurile. Mi-era dor de patria mea și de căminul meu. O viață normală. Să stau cu familia mea în jurul unui foc. Să am copii.

Ea îmi luase bricheta Zippo și ținu flacăra în dreptul țigării mult timp. Prin pânza albastră, mă străpungea cu privirea atât de intens, încât simțeam că-mi stă inima în loc.

– Și eu ce sunt Dubin? O cerșetoare? Crezi că mie nu-mi pasă de lucrurile astea? De foc, de o masă caldă, de copii?

– Îți pasă? am întrebat-o eu prostește.

– Tu crezi că eu nu vreau să am un rost în viață, ca alți oameni? Să-mi doresc orice-și dorește cineva? Să am o viață, și nu doar să supraviețuiesc? Crezi că eu nu merit asta, ca toată lumea?

– Nu asta am vrut să spun.

– Nu, a zis ea. Am auzit. Nu sunt făcută pentru o viață decentă.

Deodată, nu a mai suportat să mă vadă. A deschis portiera și a ieșit din mașină, iar eu am simțit că trebuia să mă iau după

ea. Ochii ei negri erau înlăcrimați când am ajuns-o din urmă, dar chipul îi era schimonosit de ură. M-a înjurat în franceza, iar apoi, ca să-și întărească spusele, mi-a aruncat pachetul de țigări în față.

Eram șocat. Așa cred că se simt bărbații când rănesc sentimentele unei femei. Dar ar fi trebuit să tac. O descoperisem pe Gita în momentul în care își ridicase fusta în hambar. Avea să fie mereu odrasla părăsită a curvei orașului. Toată firea ei era construită pe un abis de durere.

Am urmat-o mai departe, prin zăpadă. Deja atrăgea atenția unor soldați care stăteau de pază în apropiere. Își ținea fața în mâini și i-am atins umerii.

– Îl jelesc pe Martin, mi-a spus ea. Să nu crezi că flecăreala ta m-a supărat.

– Nici nu mă gândeam la asta. M-am abținut să-i spun că-și plânge de milă. Oricum, iartă-mă. N-ar fi trebuit să-ți spun așa ceva. Așa gândeam eu. Nu-mi era dor de tine. Îmi pare rău.

– Nu ți-era dor? Iar se aprinse. Era și mai furioasă decât înainte. Crezi că mie îmi pasă de *asta?* Crezi că *asta* mi-a rănit mândria? Și-a stins ce mai rămăsese din țigară cu piciorul și s-a apropiat de mine, vorbind mai încet: Mă dezgustă că ai o părere așa proastă despre mine, și nu că nu-ți pasă de mine. Habar n-ai de nimic, Dubin. Ești un tâmpit. Nu ți-e dor de mine, a pufnit ea. Nici măcar nu te cred, Dubin. Apoi, s-a apropiat de fața mea, rămânând doar un centimetru între noi. Și nici măcar tu nu crezi ce spui, mi-a șoptit ea.

Bineînțeles că m-a tratat cu răceală pe toată perioada călătoriei, rămânând tăcută ca un mormânt, mai puțin când îi vorbea în șoaptă câinelui care nu putea să audă. Stăteam în față cu Biddy, dar el a simțit că avusese loc o ceartă între noi și n-a mai spus multe lucruri. Pe când ne apropiam de Bastogne, Gita ne-a zis că ea vrea să fie dusă la spitalul militar, unde avea să

găsească de lucru ca asistentă. Într-o zonă de război, personalul calificat nu era niciodată refuzat. Cu alte cuvinte, voia să spună că nu avea nevoie de nici un ajutor din partea mea.

Când am ajuns în Bastogne, am fost mirat de cât de mic era. Era greu de crezut că mii de oameni muriseră pentru apărarea unui oraş atât de mic. Avea doar o stradă principală, Rue Sablon, deşi pe bulevard se găseau clădiri impresionante, ale căror faţade impozante din piatră erau avariate sau distruse de şrapnele şi gloanţe. Balcoanele mici, din fier forjat mai existau sub ferestrele din care, în mare parte, rămăseseră doar găuri negre. Ici şi colo, acoperişurile înalte, caracteristice regiunii, erau în ruină ca rezultat al bombardamentelor, dar vremea nefavorabilă împiedicase atacurile aeriene devastatoare asupra oraşului Bastogne. Catedrala fusese bombardată, un cadou de Crăciun de la nemţi, un gest urât din partea lor, căci localnicilor din Bastogne li se lua şi bucuria de a se ruga de sărbători, dar molozul de la clădirile care fuseseră lovite fusese deja făcut grămezi pe străzi, apoi încărcat în căruţele localnicilor. Noaptea trecută ninsese iarăşi abundent, iar soldaţii mergeau cu greutate pe jos, în timp ce jeepurile şi convoaiele de pe Rue Sablon alunecau uşor pe bulevardul în pantă.

Nu mai aveam timp de pierdut cu Gita, aşa că am întrebat unde era spitalul american de campanie. Acesta se afla într-una dintre cele mai mari clădiri din oraş, o mănăstire cu trei etaje, L'Établissement des Soeurs de Notre Dame de Bastogne. În ciuda faptului că nu mai avea acoperiş, primele două niveluri erau locuibile, iar maicile părăsiseră şcoala din cărămidă roşie şi clădirea din spatele complexului lor ca să se îngrijească de cei răniţi şi bolnavi. Zăpada de pe stradă fusese adunată pe trotuar, iar unele mormane erau cât un om de înalte. Între ele erau parcate mai multe ambulanţe, aceleaşi camionete Ford care serviseră acasă drept dube de poliţie acum erau folosite de Crucea Roşie. Gita a smuls micul pachet pe care îl luase

dintre ruinele casei familiei Hurle şi s-a dus înăuntru. Am urmat-o, în caz că trebuia să garanteze cineva pentru ea.

La recepţie stătea o călugăriţă a cărei faţă, ieşind din veşmântul scrobit şi imaculat, arăta ca o piersică dată în pârg, aflată pe un platou alb. Figură ei senină contrasta cu intrarea distrusă. Erau găuri de la gloanţe în pereţi şi în balustradele impunătoare din lemn în stil rococo ale scărilor care duceau la etajele superioare, iar un proiectil de artilerie făcuse un fel de crater în podeaua acoperită cu gresie, gaură care ajungea până în pivniţă. După un scurt schimb de cuvinte, Gita şi călugăriţa păreau să fi ajuns la un consens.

Uitându-mă de la distanţă, am fost surprins să-mi aud numele.

– David?

Un doctor în halat verde de operaţie şi cu o bonetă pe cap îşi desfăcuse braţele înspre mine; era scund şi oacheş, şi semăna puţin cu Algar. Odată ce şi-a dat jos boneta, l-am recunoscut pe Cal Echols, prietenul surorii mele în primii lui doi ani de Medicină. Toţi din familie îl simpatizaseră pe Cal, căci era isteţ şi sociabil, dar îi murise mama când avea patru ani, iar Dorothy spunea că o înnebunise până la urmă pentru că se tot agăţa de ea. Bineînţeles că noi nu l-am văzut niciodată aşa. Acum, eu şi Cal parcă eram ca doi fraţi.

– Sfinte Doamne, mi-a zis el când m-a împins un pic în spate ca să se uite bine la mine, ce cauţi pe aici? Credeam că voi, avocaţii, ştiţi cum să scăpaţi din orice situaţie.

– Am ajuns într-un moment nepotrivit, i-am spus eu.

El a crezut că am venit la spital ca să văd un soldat, iar eu m-am ruşinat imediat din cauză că preocuparea mea pentru Gita m-a împiedicat să-mi dau seama că soldaţii răniţi din compania mea erau probabil aici. Cal îşi terminase tura şi s-a oferit să mă ajute să-i caut. Când m-am dus la recepţie ca să mi iau rămas-bun de la Gita, nu mai era acolo.

După ce Biddy a găsit un loc de parcare pentru jeep, ne-am uitat cu Cal în registrul spitalului. Patru dintre oamenii noştri încă mai erau în spital. Un caporal pe nume Jim Harzer fusese rănit de un obuz în timpul unei lupte, pe un deal de lângă Noville. Făcea parte din trupele înlocuitoare, era tatăl a două fetiţe şi, când l-am văzut ultima oară, zăcea la pământ, iar un infirmier se îngrijea de el. I-au făcut un garou deasupra genunchiului; acolo unde fusese odată bocancul era acum un ciot înroşit. În ciuda acestui lucru, Harzer radiase de bucurie.

– Am terminat, căpitane, mi-a spus el. Mă duc acasă. O să-mi pup fetiţele.

Şi azi l-am găsit într-o dispoziţie bună. Îşi pierduse piciorul drept, dar a zis că a văzut mulţi tipi care nu mai aveau piciorul stâng, aşa că voia să păstreze legătura cu ei ca să economisească la pantofi.

În mănăstire, toate sălile de clasă fuseseră transformate în saloane de spital. Băncile din lemn din faţa tablei, în care stătuseră elevii, erau acum folosite ca paturi, iar între ele puseseră şi mai multe paturi de campanie. Materialele didactice de preţ, ca de exemplu păsările împăiate, recipientele de laborator şi microscoapele fuseseră păstrate în dulapuri.

Aproape toţi pacienţii suferiseră o intervenţie chirurgicală, iar celor mai norocoşi li se scosese doar şrapnel din răni. Dar în saloane erau şi cei fără mâini sau picioare, desfiguraţi, împuşcaţi în stomac, care adesea mai aveau puţin şi mureau. Pivniţa care se întindea sub toată clădirea era folosită pe post de morgă.

La capătul primului etaj, un soldat stătea în faţa unui salon plin cu prizonieri de război nemţi.

– Ne îngrijim mai bine decât de ai noştri, asta-i sigur, mi-a spus Cal.

Într-adevăr, mai mulţi nemţi i-au făcut cu mâna lui Cal când l-au recunoscut în pragul uşii.

– E un tip de treabă din München, mi-a zis Cal despre unul dintre ei. Vorbeşte bine engleza, dar ambii părinţi sunt membri ai partidului nazist.

– Ştie că eşti evreu?

– Asta i-am spus de prima dată. Evident că prietenii lui cei mai buni erau evrei. Mi-a dat o listă întreagă, a zâmbit el slab.

Cal venise aici în ziua de după Crăciun, iar eu am început să-l întreb despre ceilalţi soldaţi din compania mea, care fuseseră aduşi cu ambulanţele de pe câmpul de luptă. Şi-a amintit de unii dintre ei. Prea mulţi muriseră, dar erau şi veşti bune. Însuşi Cal îl operase pe Mike O'Brien – cel care îl luase la mişto pe Stocker Collison – pe care îl târâsem din luminiş în ziua de Crăciun. Trăia. La fel şi Massimo Fortunato, din a cărui coapsă Cal scosese o bucată de şrapnel de mărimea unei mingi de baseball. Fusese transferat la un spital din Luxemburg, dar Massimo se refăcea atât de repede, încât Cal credea că va fi trimis la fosta mea unitate într-o lună sau două.

Cal ne-a oferit cazare în mănăstire, pe care am acceptat-o imediat, întrucât mă scutea să caut ceva în oraşul supraaglomerat. Pentru soldaţi şi cea mai mare parte din corpul medical se puseseră paturi într-o sală de clasă spaţioasă, transformată în cameră de dormit. Grupurile sanitare erau aproape şi oamenii nu se plângeau, zicea Cal. Clădirea avea electricitate de la un generator de campanie şi încălzire centrală pe bază de cărbuni, deşi nu era încă apă curentă în băile cu faianţă şi sălile cu duşuri. Şi mai bine, soldaţii erau foarte aproape de sala de mese, la acelaşi etaj cu infirmierele şi călugăriţele, despre care se zvonea că unele făcuseră şi altfel de tratamente. Adevărat sau nu, doar ideea i-a făcut pe oameni să se însufleţească.

Doctorii erau cazaţi la primul etaj, în fostele chilii ale călugăriţelor, pe care ele insistaseră să le pună la dispoziţie. Erau încăperi modeste, de doi pe trei metri şi în fiecare exista o saltea din puf, o măsuţă şi un crucifix pe perete, însă era prima

cameră separată pe care o aveam de o lună. Camera lui Cal era la două uşi mai încolo. Primise un pachet de acasă doar cu o zi în urmă şi mi-a oferit o ciocolată, râzând din toată inima când mi-a văzut expresia de pe faţă după prima înghiţitură pe care o luasem.

– Ai grijă, a zis el. Mai ai un pic şi faci stop cardiac.

Mai târziu, am luat cina la popota ofiţerilor şi le-am povestit din nou ce se întâmplase de Crăciun. În ciuda tuturor luptelor pe care le-am văzut după aceea, nu eram în stare să istorisesc şi altceva.

– Războiul ăsta, a spus Cal. E un paradox să fii doctor. Aşa zic eu, David. Încerci din răsputeri să le salvezi viaţa şi faci o treabă a naibii de bună, dar asta nu înseamnă decât că le mai acorzi o şansă să moară. Ieri a venit la noi un tânăr sanitar. A fost a treia oară într-o lună. Primele două dăţi a avut răni uşoare, dar ieri îi fusese spulberată aproape jumătate de corp. Ce băiat grozav. Chiar şi în delir, îmi răspundea la toate întrebările cu: „Da, domnule" sau „Nu, domnule". Am stat toată ziua cu el, încercând să-l conving să trăiască, dar a murit la zece minute după ce am ieşit din salon. Cal privi în gol, gândindu-se la pierderea suferită. Mulţi dintre băieţii ăştia ne urăsc când îşi dau seama că se întorc pe front. Doar ştii zicala: singurul lucru pe care ţi-l poate da un doctor este o pastilă şi o încurajare, dar un doctor din armată nu ţi-o mai dă pe cea de-a doua.

Era aproape 8.00 p.m. acum, iar tura lui Cal trebuia să înceapă. Avea să opereze până la 4.00 a.m. Sala de operaţie nu era niciodată goală. Înainte să se întoarcă la lucru, a adus în camera mea o sticlă de Pernod. După ce am luat două guri, am adormit cu bocancii în picioare.

M-am trezit în toiul nopţii, când am auzit uşa deschizându-se. La început, am crezut că era de la vânt, dar apoi a apărut o siluetă conturată de lumina de pe hol.

– *Ton chien te cherche*[1], a zis Gita.

S-a strecurat pe uşă, a închis-o şi a aprins lumina. Îl ţinea pe Hercule de brâul din pânză pe care unul dintre oamenii cu care vorbisem i-l dăduse în chip de lesă. Părul şi-l prinsese în sus, sub boneta albă de infirmieră şi purta o uniformă cenuşie şi prea mare pentru ea. Câinele pe care Biddy îl lăsase afară, în garajul mănăstirii, fusese găsit plimbându-se prin saloane. Harzer şi alţii l-au recunoscut şi s-au jurat că Hercule venise să-i salute înainte de a pleca în căutarea lui Biddy sau a mea. Când i-a dat drumul, câinele a venit la mine. L-am scărpinat după urechi, înainte să mă întorc spre ea.

În urma poveştilor pe care le spunea Cal despre infirmierele care alergau noaptea pe holuri, îmi trecuse prin minte gândul că Gita ar putea să ajungă aici. Părea puţin probabil, având în vedere felul în care ne despărţiserăm, dar, înainte să ne certăm, m-am gândit pentru o clipă dacă să-i spun să rămână sau să plece. Dar, în clipa aceea, nu aveam de ales. Ca întotdeauna, ea reprezenta o provocare, însă mă îndoiam că era aşa de îndrăzneaţă doar ca să-mi demonstreze ce mult o doream. Dorinţa ei era la fel de evidentă ca şi a mea, la fel de imposibil de controlat cu mintea, ca şi spaima prin care trecusem când m-am paraşutat în zona Savy. I-am făcut semn cu mâna, lumina s-a stins şi iat-o lângă mine.

În timp ce o îmbrăţişam, mi-am cerut scuze că eram murdar şi miroseam urât, dar am făcut dragoste cu toată delicateţea care lipsise primei noastre întâlniri, parcă îmblânziţi de cele prin care trecuserăm între timp. Chiar pe când îi mângâiam cu încântare pielea de pe stomac şi spate, înnebunit de atingerea unei fiinţe atât de graţioase şi minione, o parte din mine continua să se întrebe dacă această poveste de iubire nu era o prefăcătorie sau o disperată încleştare din timpul războiului.

---

[1] Te caută câinele tău. (în lb. franceză, în original)

Poate că nu era decât ce-mi spusese Teedle. Când omul este redus la condiția de brută, instinctele îi guvernează viața. Dar asta nu mai conta acum, când stăteam întinși unul lângă celălalt în micuța chilie. În vâltoarea pasiunii, Gita stârnea în mine și altceva în această noapte. Fusesem fascinat de la început de inteligența și îndrăzneala ei; și o doream mai mult decât pe oricare altă femeie. Dar în noaptea asta, îmi tresălta inima de o recunoștință infinită. Am strâns-o în brațe atât de tare, de parcă speram să mă contopesc cu ea. Am sărutat-o iarăși și iarăși, dorindu-mi să o învălui în iubirea mea, în așa fel încât eu, David Dubin, să regăsesc măcar o clipă bucuria de a fi din nou David Dubin.

24. ÎN VIAȚĂ

Am mai rămas încă două zile în Bastogne. Îl anunțasem pe Teedle că Gita era aici, în caz că OSS avea să-i pună întrebări, și am așteptat ordinul său de a renunța la arestarea lui Martin. Până să primesc un răspuns, am întocmit un raport asupra celor întâmplate luna trecută pentru colonelul Maples, care se mutase la noul cartier general al Armatei a Treia din orașul Luxemburg. În fiecare dintre cele două zile, am petrecut câteva ore cu oamenii care fuseseră sub comanda mea și care fuseseră spitalizați aici. Dar fiecare minut trecea încet și chinuitor, căci așteptam să se întunece, să iasă Gita din tură și să se strecoare în camera mea.

– Ești o femeie neobișnuită, i-am spus iarăși în prima noapte când a venit la mine, pe când vorbeam în șoaptă în patul cel îngust.

– De-abia acum ai observat? m-a întrebat ea râzând. Dar nu cred că vrei să mă lauzi, Dubin. Ce găsești așa neobișnuit la mine?

– Că-l jelești pe Martin și că ai venit la mine.

– Nici un soldat din Europa nu și-a căutat moartea cu atâta înverșunare, Dubin, a zis ea după ce s-a gândit o clipă. Știam asta, deși încercam adesea s-o ascund. În afară de asta, dacă mi-ar fi murit tatăl sau fratele, ar fi nepotrivit să caut alinare?

– Martin nu ți-a fost nici tată, nici frate.

– Nu, a zis ea şi a căzut pe gânduri. Mi-a fost şi una, şi alta. Şi izbăvirea mea. M-a salvat, Dubin. Când l-am întâlnit, clocoteam tot timpul de mânie, în afara clipelor când nu-mi doream decât să mor. El mi-a spus: „Dacă eşti furioasă, luptă. Dacă vrei să mori, aşteaptă până mâine. Azi, mai poţi face bine cuiva". Ştia ce trebuie să-mi zică, pentru că-şi spusese şi lui aceleaşi vorbe.

– Dar nu-l jeleşti ca pe un iubit?

– *Qu'est-ce qui te prend?*[1] Şi-a ridicat capul de pe pieptul meu. De ce contează aşa mult pentru tine legătura mea cu Martin? Te temi că mi-a plăcut Martin mai mult decât îmi placi tu?

– Crezi că ăsta-i motivul?

– Asta e câteodată problema cu toţi bărbaţii. Este o prostie. Fiecare om e altfel, Dubin. Nu mai rău sau mai bun. Este ca o voce, nu-i aşa? Nici o voce nu-i la fel, dar există mereu dialog. Îţi place o persoană pentru vocea ei sau pentru ce spune? Ceea ce spune e mult mai important, nu-i aşa?

Am încuviinţat, dar am chibzuit în întuneric.

– Du-biin, a zis ea în cele din urmă, mai apăsat decât de obicei, ţi-am zis doar. Între mine şi Martin nu mai există pasiune de mult timp. A devenit imposibil.

– Dar de ce?

– Pentru că nu mai poate să facă dragoste.

Am înţeles în cele din urmă.

– A fost rănit?

– În suflet. N-a mai fost bun de aşa ceva de câtva timp. Poate că se autopedepseşte pentru că îi place prea mult să omoare. S-a agăţat de mine doar pentru că nu crede că va mai exista o femeie în viaţa lui după mine. „*Comprends-tu?*"[2]

---

[1] Ce-ţi veni? (în lb. franceză, în original)

[2] Înţelegi? (în lb. franceză, în original)

Ciudat, dar rămăsese ceva nelămurit. Mi-am aţintit privirea în întuneric, căutându-mi cuvintele, de parcă încercam să-mi stăpânesc agitaţia din piept.

– Când mă gândesc la Martin, am zis eu pe urmă, mă întreb ce ai găsit la mine. Duc o viaţă aşa de anostă, iar a ta cu el a fost atât de palpitantă.

– *Tu ne me comprends pas bien*. Nu m-ai înţeles bine.

– Bine? Eşti cea mai misterioasă fiinţă pe care am întâlnit-o.

– Sunt o fată simplă, cu puţină şcoală. Tu eşti şcolit, Dubin. Uneori ai şi umor şi destul curaj. Eşti un tip de încredere, Dubin. Ai bea şi ţi-ai bate nevasta?

– Nu în acelaşi timp.

– *Tu m'as fait craquer*. Am cedat, adică n-am putut rezista. În afară de asta, eşti un american bogat.

– Taică-meu e cizmar.

– *Evidemment! Les cordonniers sont toujours les plus mal chaussés*. Cizmarul n-are niciodată pantofi. N-am socotit bine. După ce am râs amândoi un timp, ea a adăugat: Tu ai conştiinţă, Dubin. Pe timp de război, e o calitate importantă la un bărbat.

– Conştiinţă? Să stau aici cu tine când am promis altei femei să-i fiu soţ?

– Eh, mi-a răspuns ea. Dacă eraţi sortiţi unul celuilalt, v-aţi fi căsătorit înainte să pleci. Ce femeie e aia care iubeşte un bărbat şi-l lasă să plece la război fără să i se dăruiască?

– N-a fost doar alegerea ei.

– Cu atât mai mult atunci. Aici nu-ţi faci atâtea scrupule când nu ai la ce să te aştepţi. Mi-a pus un deget direct pe vârful penisului ca să-şi întărească spusele. Ai ales să fii liber, Dubin. Nu? *Qui se marie à la hâte se repent à loisir*. Cine se ia în grabă, se căieşte apoi toată viaţa.

Observaţia Gitei, făcută în stilul ei declarativ obişnuit, părea prea pedantă ca să fie adevărată, dar nu puteai s-o uiţi uşor.

Plângeam după aura care o înconjura pe Grace ca un nor – bunele ei maniere, părul blond şi puloverele moi, felul în care parcă plutea prin viaţă, frumuseţea ei tipic americană. Dar nu era destul ca să mă despartă de părinţii mei în modul acela irevocabil care ar fi însemnat căsătoria noastră. Decizia mea bruscă de a mă înrola, în loc să aştept ordinul de încorporare care putea să nu mai vină, părea foarte ciudată acum, când mă aflam pe un pat dintr-o mănăstire din Belgia. Dar aşa era şi balsamul pe care aceste concluzii îl ofereau conştiinţei mele.

– În orice caz, Dubin, eşti cu mine acum! Chiar dacă nu mai simţi dorinţă. M-a mângâiat acolo unde-şi pusese mai înainte degetul, iar eu am reacţionat imediat. Aha! zise ea. Încă o dată te trădează corpul, Dubin.

– Nu, nu, o fac doar ca să nu te jignesc.

– Atunci mai bine mă opresc, a spus ea.

– Nu, nu, îmi pasă prea mult de tine ca să ţi-o permit.

După aceea, am adormit amândoi, dar, la un moment dat, am fost trezit de un mârâit. Îl auzisem un timp ca prin vis, dar devenea din ce în ce mai tare, aşa că m-am foit, gata să-l cert pe Hercule. În schimb, mi-am dat seama că Gita sforăia aşa. Patima ei pentru fumat îi afectase sinusurile. M-am ridicat într-un cot şi am studiat-o în lumina care venea de pe hol. Părea copilăroasă, aşa cum suntem toţi când dormim, şi în somn i se mişcau muşchii feţei ei mici şi ascuţite. A plescăit puţin, şi-a pus braţul ca să se apere şi ochii i-au tresărit sub pleoape. Eram impresionat de cât de micuţă părea când nu-i mai ieşea în evidenţă personalitatea debordantă. M-am uitat la ea câteva minute. Aşa cum încercase să-mi spună, era în fond o fiinţă mult mai simplă decât credeam eu.

După ce Gita se furişase la parter în prima noapte de când sosisem în Bastogne, m-am întâlnit cu Cal la micul dejun de la popota ofiţerilor, aşa cum plănuiserăm. El stătuse în sala de

operaţii până la 4.00 a.m., apoi le făcuse vizite pacienţilor săi. Mai purta încă halatul pătat de sânge şi băga ceva în el înainte să prindă câteva ore de somn. Se părea că el fusese acela care-i arătase Gitei unde e camera mea şi m-a făcut imediat să pricep că ştia ce făcusem.

– Cum ţi-a plăcut camera? Patu-i cam îngust, nu-i aşa?

Simţeam că mă înroşisem, iar apoi, ca un telefonist care bagă fişele în contact, am făcut o serie de legături care, odată terminate, mi-au deschis mintea. Cal avea să scrie acasă că mă văzuse. Avea să spună că eram aici cu o femeie. După un timp, avea să afle şi Grace.

– O, nu-ţi face griji, m-a liniştit el când mi-a văzut expresia de pe faţă. Şi-a dus degetul la gură ca semn că o să păstreze secretul, dar tot îmi venea în minte cum are să reacţioneze Grace la aceste veşti. Avea să se consoleze cu gândul că aşa sunt bărbaţii? Sau avea să dea vina pe război? Mintea continua să mi se rostogolească pe scări în jos, făcându-şi tot felul de gânduri despre ce s-ar putea întâmpla când va auzi Grace de purtarea mea, până când m-am prăbuşit în fundul prăpastiei. La figurat, am fost surprins că eram încă întreg, dar speriat – nu aveam vânătăi, nici oase rupte – şi am ştiut în acel moment cu claritate şi siguranţă că nu mă voi căsători cu Grace Morton. Dar Grace mi-era foarte dragă. Nu mă vedeam omorându-i cu ferocitate speranţele, dar ea nu făcea cu adevărat parte din mine. Rolul pe care l-a jucat Gita în toate astea părea doar o intervenţie a sorţii. Problema nu era să aleg o femeie în detrimentul celeilalte, pentru că şi acum mă îndoiam că interesul Gitei pentru mine va dăinui, dar, în lumina celor întâmplate astăzi, lucrul de care îmi dădusem seama stând lângă Gita rămânea valabil. Grace era un idol, un vis frumos, dar nu mi-era sortită.

Un pic amuzat, Cal îmi urmărise gândurile, aşa cum mi se citeau pe faţă.

– Da' cine-i fata asta, David? Le-am întrebat de ea pe călugărițe. Mi-au spus că știe meserie, că e isteață și că muncește din greu. Și arată bine, a zis Cal, dacă nu te superi. Fiecare bărbat din acest spital te va invidia, chiar și cei de la morgă.

I-am zâmbit și i-am spus câte ceva despre Gita. Fuga, exilul, comandoul.

– E ceva serios între voi? m-a întrebat.

Am clătinat din cap de parcă nu știam, dar o voce din depărtare mi-a șoptit la ureche că răspunsul corect era da. Era foarte serios. Nu ce vrusese Cal să zică. În schimb, era la fel de serios ca și lupta, pentru că nu știam exact dacă am să supraviețuiesc sau nu.

Munca de infirmieră a Gitei presupunea și să-i spele pe pacienții imobilizați la pat. Imaginându-mi-o făcând asta, începea să mă roadă invidia, deși îi spusesem că nu eram sigur dacă eram gelos pe ei că îi atingea sau că le făcea baie. Când a venit în cea de-a doua noapte, a intrat pe ușă cu o găleată metalică plină cu apă fierbinte, singura modalitate prin care te puteai spăla în lipsa apei curente.

– Ești un înger. Unul ud.

Mânecile uniformei ei lăbărțate erau negre.

– Nu mai suporți nici tu mirosul meu.

– Miroși precum cineva care a murit, Dubin. Dar nu mai suport să te plângi atâta. Hai, ridică-te! Doar n-am să te spăl în pat ca pe-un invalid.

Adusese și un prosop și un alt vas. Mi-am dat jos hainele și am rămas gol în fața ei, pe când mă freca și îmi ștergea fiecare porțiune de piele. Pulpele, coapsele. Era un preludiu minunat, înainte să ajungă mai sus, la stomac.

– Zi-mi de America, a spus ea continuându-și treaba.

– Vrei să știi dacă umblă câinii cu covrigi în coadă? Sau dacă King Kong încă se cațără pe Empire State Building?

– Nu, vreau doar adevărul. Îţi place America?

– Da, foarte mult. Ţara, oamenii. Şi mai ales ideea de bază. Toţi oamenii sunt egali. Şi liberi.

– Asta e ideea şi în Franţa, dar se aplică în America?

– Dacă se aplică? În America nu au fost niciodată regi. Nici măcar un Napoleon. Dar e mult mai bine să fii bogat decât sărac. Însă este adevărat că majoritatea americanilor preţuiesc idealurile. Tata şi mama au venit dintr-un oraş asemănător cu Pilzkoba. Acum, s-au eliberat de temerile din tinereţe. Pot spune ce gândesc. Pot să voteze. Pot să deţină proprietăţi. Îşi dau copiii la şcoli publice, iar acum pot să spere, şi nu fără motiv, că eu, sora şi fratele meu vom avea o viaţă chiar mai bună decât a lor.

– Dar nu-i urăsc americanii pe evrei?

– Da, dar nu aşa mult ca pe negri. Era o glumă neinspirată, iar ea a părut chiar mai puţin amuzată decât mine de umorul meu negru. Nu e ca în regimul lui Hitler, i-am zis. Fiecare american a venit din altă parte. Fiecare dintre ei este urât pentru ce a adus deosebit de ceilalţi. Trăim în pace, dar nu este uşor. Dar e pace, pentru majoritatea.

– Şi e frumoasă America?

– *Magnifique*.

I-am vorbit despre Vest, aşa cum îl surprinsesem din tren, în drum spre Fort Barkley.

– Dar oraşul tău?

– Noi ne-am construit peisajul. Sunt peste tot clădiri enorme.

– Ca aceea pe care s-a căţărat King Kong?

– Aproape la fel de înalte.

– Da, a zis ea. Vreau să merg în America. Europa e bătrână. America e încă tânără. Americanii sunt deştepţi că se bat pe teritoriul altora. Europa o să aibă nevoie de un secol să se refacă. Şi poate că în curând va izbucni alt război.

Après la guerre[1], o să mă duc în America, Dubin. Tu trebuie să mă ajuți.

– Sigur că da, i-am spus. Sigur că da.

În dimineața următoare, se părea că toată lumea din Bastogne ştia ce se întâmplase în camera mea noaptea trecută. Gita făcuse mult zgomot când urcase scările cu găleata ei. Îmi făceam griji că măicuțele aveau să ne dea afară pe amândoi, dar ele păstrau o tăcere demnă. Dar soldații care nu se puteau abține mă salutau cu şoapte de genul „amorezule" ori de câte ori treceam pe lângă ei.

Armata a Treia îşi stabilise centrul de comandă în Bastogne, iar eu şi Biddy am mers până acolo la fiecare trei ore să vedem dacă veniseră ordinele lui Teedle. Timp de două zile nu mai căzuseră obuze, iar civilii se plimbau pe străzi, văzându-şi de treburile lor. Erau politicoşi, dar ocupați, nedorind să mai greşească din nou şi să creadă că această perioadă de acalmie era într-adevăr pace.

Pe când străbăteam străzile în pantă, i-am spus:

– Văd că mă vorbeşte toată lumea, Gideon.

Nu mi-a răspuns la început.

– Ei bine, domnule, mi-a zis el în cele din urmă, se cam mişcă lucrurile în toiul nopții.

Am râs zgomotos amândoi.

– E o femeie deosebită, Biddy.

– Da, domnule. Are vreun viitor, căpitane?

M-am oprit brusc. Eram foarte conştient de mine însumi de când am vorbit la micul dejun cu Cal, dar, cum aveam încredere în Biddy mai mult decât în oricine, lucrurile erau mai limpezi când mă aflam în compania lui. L-am luat de braț.

– Biddy, ți s-ar părea o nebunie dacă ți-aş spune că o iubesc pe femeia asta?

---

[1] După război. (în lb. franceză, în original)

– Căpitane, mă bucur.

– Nu, am făcut eu imediat, pentru că întrezăream complicațiile, nu e bine. Nu e bine dintr-o mie de motive. Poate că intră în conflict cu îndatoririle mele. Și nu se va sfârși bine.

Eram absolut sigur în această privință. Știam că inima-mi va fi frântă.

– Căpitane, mi-a zis el, nu are rost să te frământi atâta. Mai degrabă știu cum va fi vremea mâine decât cum e cu dragostea. Nu tre' decât să stai să vezi cum va fi.

Așa mă gândeam și eu când Gita a venit în patul meu în acea noapte.

– Cuvintele tale mi-au rămas întipărite în minte, i-am spus eu.

– *Lesquelles?*[1]

– *„Après la guerre.“* Toată ziua m-am gândit ce o să se întâmple după război.

– Dacă războiul se sfârșește, atunci va fi pace, nu? Cel puțin pentru o vreme.

– Nu, mă refer la tine. Și la mine. M-am gândit toată ziua ce se va întâmpla cu noi. Te surprinde chestia asta sau te face să dai înapoi?

– Te cunosc, Dubin. M-ar fi surprins dacă ai fi avut alte gânduri. N-aș mai ține așa mult la tine.

Am făcut o pauză.

– Deci ții la mine?

– *Je suis là.* Sunt aici.

– Și pe viitor?

– Când a început războiu', mi-a zis ea, nimeni nu se gândea la viitor. Era prea îngrozitor să te gândești că naziștii vor sta multă vreme aici. Toți cei din Rezistență trăiau doar în prezent. Ca să lupte acum. Singurul viitor era noua misiune și

[1] Care? (în lb. franceză, în original)

speranța că tu și tovarășii tăi veți supraviețui. Dar, de la debarcarea din Normandia, lucrurile s-au schimbat. Printre *maquisards* nu se aude decât atât: *Après la guerre*. Și eu aud aceste cuvinte în minte. Nu ești singurul.

– Și cum crezi că va fi?

– Războiul nu s-a terminat, Dubin. Câte unul se suie până în vârful zidului și aruncă o privire, dar situația rămâne neschimbată. Dacă te uiți doar înainte, poți pierde din vedere pericolele din apropiere. Însă am văzut murind mulți oameni de ispravă. Mi-am jurat să trăiesc pentru ei, iar acum îmi doresc să trăiesc și pentru mine.

– Asta e bine.

– Dar mi-ai spus ce vezi, nu-i așa? Patria ta, casa ta. Așa e?

– Da. Ăsta era un lucru cert. *Et toi?*[1]

– *Je sais pas.*[2] Dar dacă trec cu bine de război, o să fiu mai norocoasă decât mulți alții. Am învățat ceea ce trebuia.

– Și anume?

– Să prețuiesc lucrurile obișnuite, Du-biin. În război, simți cel mai mult lipsa acestora. Rutina, banalul. Chiar și eu îmi doresc o viață așezată.

– Și vei fi fericită așa? Să fii la fel ca mine? Casa, căminul, să fii o nevastă respectabilă, iar copiii să se zbenguie pe lângă tine? Sau vei fi ca Martin, care mi-a zis că va căuta să meargă la alt război?

– Nu va mai fi nici un alt război. Nu pentru mine, cel puțin. Mi-ai spus că o femeie are de ales, iar eu voi face această alegere. „Nevastă respectabilă?“ Nu știu ce să zic. Spune-mi, Dubin, mi-a zâmbit ea drăgălaș, mă ceri de soție?

Așa de ușor cum a zis-o, o cunoșteam suficient de bine ca să știu ce era în joc. Avea să râdă dacă o ceream, dar urma să

---

[1] Dar tu? (în lb. franceză, în original)

[2] Habar n-am. (în lb. franceză, în original)

fie furioasă dacă o respingeam. Însă mă putea face la fel de bine şi bucăţele dacă eram nesincer cu ea. Dar, cum cu o zi în urmă renunţasem la o logodnă, nu eram pregătit să mai fac alte promisiuni, nici măcar în glumă.

– Ei bine, să ştii că voi fi foarte atentă la ce-mi vei răspunde.

– Parcă eşti avocat.

Am râs amândoi.

– Martin a spus odată că nu te vei mulţumi cu un singur bărbat.

– Se consola cu gândul ăsta. Crede-mă, Dubin, ştiu cam totul despre bărbaţi. Şi despre relaţia mea cu ei. Dar să stau cu cineva pentru totdeauna? Timp de mulţi ani mi s-a părut o condamnare.

– Poate era cumva vina mamei tale?

– Nu cred. Mama mea, dacă ar fi exercitat vreo influenţă asupra mea, mi-ar fi zis să găsesc un tip ca tine, decent şi statornic, şi să-i fiu alături. „Oamenii tânjesc după linişte", asta spunea ea mereu.

S-a ridicat în lumina de împrumut. Gita era mai slabă decât mă aşteptam şi mă bucuram să o văd înălţându-şi sânii cu sfârcuri închise la culoare.

– Dar ea nu a reuşit.

– A încercat, Dubin. Când avea şaptesprezece ani, fiul unui vânzător de lână din oraş a fost atras de ea. Ea credea că e bogat, frumos şi rafinat, aşa că s-a căsătorit cu el din impuls.

– Ăsta era Lodzka? am încercat eu să pronunţ corect.

– Da, Lodzki. Evident că era un mojic. Bea, se culca cu alte femei, cu ea era zgârcit. Se certau, chiar se luau la pumni şi ea îi încasa pe cei mai mulţi. Într-o zi, l-a părăsit. S-a întors în Pilzkoba şi le-a spus celor de acolo că soţul ei murise de gripă. Curând, a avut parte de alţi peţitori. Se recăsătorise de o lună când s-a aflat că Lodzki era încă în viaţă. A fost un scandal monstru. A avut noroc că n-au spânzurat-o. Spunea tot timpul că va

pleca, dar le-ar fi dat prea mare satisfacţie celor din Pilzkoba. Gita s-a oprit şi a zâmbit cu nostalgie. Deci, a spus ea.

– Deci, i-am răspuns eu şi am tras-o mai aproape de mine. Oamenii tânjesc după linişte.

A doua zi, pe când treceam prin saloanele spitalului improvizat, un soldat de la camera de transmisiuni m-a găsit şi mi-a dat o telegramă. Teedle îmi răspunsese în cele din urmă.

> Divizia 7 Blindate a preluat controlul asupra Oflag XII-D lângă Saint-Vith ieri-dimineaţă STOP Maior Martin în viaţă în spitalul pentru prizonieri STOP Du-te imediat STOP Arestează-l

Eram cu caporalul Harzer, soldatul care-şi pierduse piciorul, când mesagerul mi-a pus în mână plicul galben.

– Căpitane, n-arăţi prea bine, mi-a zis el.

– Nu, Harzer. Am văzut o fantomă.

L-am găsit pe Bidwell. Urma să plecăm a doua zi la prima oră. Apoi, m-am plimbat prin Bastogne, pe străzile şi aleile pline cu zăpadă. Ştiam că-i voi spune Gitei. Cum să nu? Dar voiam întâi să fiu împăcat cu mine însumi. Nu aveam nici un un dubiu cui îi era loială. Avea să mă lase de izbelişte. Dacă asta se întâmpla, asta era, îmi tot spuneam, dar mi se făcea rău de câte ori mă gândeam la această posibilitate. M-am gândit cum să-i dau vestea, dar mi-am dat seama că eram foarte agitat şi-mi doream să isprăvesc cât mai repede. Am aşteptat-o să iasă din salonul unde lucra şi i-am arătat telegrama.

Mă uitam la ea cum o studia. Părăsise salonul fumând şi, când îşi tot trecea mâna în care ţinea ţigara prin bucle, mă întrebam dacă avea să dea foc bonetei de infirmieră. Buzele i se mişcau în timp ce încerca să înţeleagă textul telegramei. Dar

a priceput. Când s-a uitat la mine cu acei ochi negri ai ei, părea alarmată.

– *Il est vivant?*[1]

Am dat din cap că da.

– Astea sunt ordinele tale?

Am dat din cap din nou.

– Plecăm în noaptea asta, mi-a șoptit ea.

Și iarăși am dat din cap.

Trecuse bine de miezul nopții când mi-am dat seama că nu mai vine, așa că zăceam cu lumina aprinsă deasupra capului, încercând să mă împac cu gândul. Duerea mea era de nedescris. Cu Martin în viață, ea nu putea să fie cu mine. Asta era clar ca lumina zilei. Legătura lor, indiferent de ce fel, era mai puternică decât a noastră.

Dimineața, pe când Bidwell pregătea jeepul, am căutat-o să-mi iau la revedere. Nu știam dacă puteam să-mi maschez amărăciunea sau dacă aș fi cedat și aș fi implorat-o să mă aleagă pe mine.

– Gita e aici? am întrebat-o pe sora Marie, călugărița de serviciu.

– *Elle est partie.*[2]

Am întrebat-o de cât timp plecase. „De aseară", mi-a răspuns măicuța.

Până la Saint-Vith se făceau nouă ore și mi-am dat seama ce voi găsi acolo. Polițistul de la Oflag XII-D mi-a spus că o infirmieră de la Crucea Roșie, însoțită de doi brancardieri, venise în urmă cu câteva ore pentru a-l transporta pe maiorul Martin la spitalul local. Ne-am dus acolo și, după cum anticipasem, nimeni nu știa nimic de infirmieră, brancardieri sau Robert Martin.

---

[1] E în viață? (în lb. franceză, în original)

[2] A plecat. (în lb. franceză, în original)

25. ALEGERE GREŞITĂ

Când eram în ultima clasă de liceu, mă îndrăgostisem lulea de Nona Katz, femeia cu care m-am căsătorit şase ani mai târziu. Doar gândul că ne vom despărţi ca să merg la facultate îmi făcea rău. Am fost admis cu o bursă la universitatea de aici, din Kindle County. În schimb, Nona nu s-a prea omorât cu învăţătura. A avut noroc să fie primită la State, numită înainte State Agricultural College[1], o instituţie care nu se ridica nici pe departe la nivelul universităţilor din nord. Nu trebuie uitat nici faptul că, fiind admis în Programul de burse, mi se plăteau taxele şi un stipendiu de 1 500 de dolari pentru cazare şi masă. Părinţii mei recurseseră la orice ca să merg acolo. Din Kindle County şi până la State, ziceau ei, nu făceai cu maşina mai mult de cinci ore, chiar şi iarna. Îmi promiseseră să mă ajute să-mi cumpăr o maşină second-hand şi să-mi plătească facturile de telefon.

– Nu înţelegeţi, le-am spus. Nu înţelegeţi ce simt eu.

– Sigur că nu, a zis mama. Cum am putea înţelege? Doar noi nu ne-am luat din dragoste.

– Mamă, nu-ţi bate joc de mine.

– Tu eşti acela, Stewart, care nu înţelege. L-am întâlnit pe tatăl tău într-una dintre cele mai groaznice perioade prin care a trecut omenirea. Înţelegem foarte bine ce e iubirea. Dar mai sunt şi alte lucruri la care trebuie să te gândeşti.

---

[1] Colegiul de Agronomie de Stat

– Care altele, mamă? Ce e mai important decât dragostea?

Tata îşi drese glasul şi interveni în discuţia noastră, deşi o făcea destul de rar.

– Iubirea, Stewart, aşa cum o vezi tu acum, nu rămâne mereu la fel. Nu poţi să-ţi trăieşti viaţa fără să te gândeşti şi la altele.

Vorbele lui m-au bulversat. Mai întâi, pentru că mama părea să fie de acord cu el. Şi, în al doilea rând, pentru că tata le rostise cu atâta indiferenţă. Descopeream că mai există şi altceva pe lume, dar Nona fusese aceea care adusese lumina în adolescenţa mea tristă. Afirmaţia blazată a tatălui meu că iubirea nu durează era pentru mine ca şi cum mi-ar fi spus cineva că voi fi aruncat din nou în temniţă.

– N-ai dreptate, i-am zis.

– Gândeşte-te că s-ar putea să am. Te rog, Stewart. Cu timpul, dragostea devine mai trainică, dar mai puţin pătimaşă. Şi trebuie să-i mulţumim lui Dumnezeu pentru asta! Altfel, nimeni n-ar mai ieşi din dormitor. Omul trebuie să muncească, să aibă grijă de familia lui. Iubirea se schimbă, Stewart, iar tu trebuie să fii pregătit pentru tot ce te-aşteaptă în viaţă.

N-am auzit ce a mai zis. Acel „să-i mulţumim lui Dumnezeu" mi-a rămas pentru totdeauna întipărit în minte, căci exprima cât de uşurat se simţea tatăl meu că scăpase de ceva atât de răvăşitor şi de solicitant ca pasiunea.

Totuşi, era acelaşi bărbat din braţele Gitei Lodz, aşa orbit de pasiune, că se tăvălea prin fânul dintr-un grajd, lângă animale, iar apoi, chiar mai revoltător, făcea sex în patul unei călugăriţe. Nu mă simţeam atât de penibil pe cât credeam că mă voi simţi când îmi veneau în minte acele scene. Când eşti destul de matur şi ai o zi proastă, în care vrei să-ţi înlocuieşti cântarul din baie cu unul precum cele cu care se cântăresc maşinile pe autostradă, atunci accepţi unul dintre cel mai îmbucurătoare adevăruri din viaţă: Toată lumea se fute. Sau măcar o doreşte.

Deşi americanii fac mai multă reclamă sexului, acesta se face peste tot în lume. Adevărul gol-goluţ a fost că, după câteva săptămâni de despărţire, Gita Lodz mi s-a părut o bucăţică fină. Mi-au plăcut întotdeauna femeile scunde, ca şi tatei – Nona n-are mai mult de 1,50 metri înălţime.

Dar ştiam cum se sfârşise povestea. Mademoiselle Lodz nu fusese decât o aventură în drumul tatălui meu de la Grace Morton până la maică-mea. Şi pentru că viaţa e o ironie, Stewart, ajuns acum între două vârste, stătea în sala de aşteptare a aeroportului Tri-Counties şi citea sfârşitul relatării tatălui său, atrăgându-i tânărului David atenţia să se gândească mai bine. Are să se sfârşească prost, îi spuneam. Fiind sigur că va fi vorba de un tren distrus, nu m-am mirat că era unul în final.

Când m-am dus a doua oară la Ursul Leach, în noiembrie 2003, la cinci săpămâni după ce-i făcusem prima vizită la Northumberland Manor, am vrut să ştiu ce se întâmplase cu toate personajele din povestea tatălui meu. Această dorinţă a mea ne-a dus într-o direcţie în care Ursul îmi zisese că n-ar trebui să se îndrepte, lucru care îl făcea să-şi aleagă cu grijă cuvintele. De fapt, ştia multe despre soarta lui Robert Martin şi chiar câte ceva şi despre generalul Teedle. Dar când l-am întrebat de Gita, n-a spus nimic. Adusesem cu mine manuscrisul tatălui meu şi i-l pusesem lui Leach în poală. El l-a răsfoit un timp, încercând parcă să-şi împrospăteze memoria în privinţa Gitei.

– Ei bine, a zis el în cele din urmă, poate e mai bine să-ţi spun totul, Stewart. La început, mi-a fost greu să dau de domnişoara Lodz, care credeam că va depune mărturie pentru reducerea sentinţei. Asta era tot ce puteam face, dată fiind intenţia tatălui tău de a pleda vinovat. Misiunea lui David de lângă Bastogne rămânea asul meu din mânecă; era foarte bine descrisă în documente, mai ales în cele care îl recomandau pentru Steaua de argint şi care fuseseră aprobate la Departamentul

de Război, dar nu i se acordase decorația pentru că fusese deferit curții marțiale. Totuși, voiam să demonstrez, dacă se putea, că David luptase cot la cot cu Martin. Nu ar fi fost o scuză că îl eliberase pe Martin, dar orice militar demn de acest nume din completul de judecată al curții marțiale ar fi înțeles un act de clemență față de un tovarăș de arme.

– În consecință, speram să am depoziția unui martor ocular la operațiunea în care tatăl tău ajutase la distrugerea depozitului de muniție de la Salinele Regale, lucru de care aflasem de la Agnès de Lemolland. Am făcut presiuni asupra armatei pentru a afla unde erau toți cei care participaseră la operațiune. Când i-am spus tatălui tău toate acestea, a devenit extrem de agitat. „Fata, nu", mi-a zis. Întrucât tot nu voia să-mi zică nimic despre ce se aflase totuși, mă simțeam foarte frustrat și i-am zis-o.

– Nici nu-ncape vorbă, a replicat el. Ar fi o mare nenorocire.

– Pentru cazul tău? l-am întrebat.

– Sigur că da. Și pentru mine ca om.

– Dar ce-ai de pierdut? am întrebat.

El a cedat încet, dar tot a mai păstrat un timp tăcerea, după care a spus doar:

– Logodnica.

L-am întrerupt pe Leach.

– Grace Morton?

– Cu siguranță, nu. Se terminase totul între ei pe-atunci.

– Mama?

Leach a făcut o pauză, apoi mi-a zâmbit rezervat.

– Uite ce e, Stewart, nu am fost de față când te-ai născut, dar tu-mi spui că mama ta a fost deținută în lagărul de la Balingen, iar ăsta e chiar locul unde se afla femeia pe care voia s-o ia de nevastă tatăl tău pe atunci.

M-a studiat cu privirea lui mereu înțelegătoare, ca să vadă cum puneam cap la cap lucrurile aflate.

– Deci aşa zicea taică-meu, că ar fi fost o nenorocire dacă mama se întâlnea cu Gita Lodz? Sau dacă afla de ea?

Ca un om bătrân, Ursul plescăi un timp din gură, ca şi când ar fi încercat să simtă gustul vorbelor corecte.

– David nu mi-a spus mai mult decât ce-am zis adineauri. Am tras concluziile care mi se păreau logice atunci. Normal că mi-am făcut o imagine mult mai de ansamblu când am citit ce scrisese tatăl tău, ca şi tine mai târziu. Am hotărât, în cele din urmă, să nu-l mai întreb nimic despre problemele lui personale. Dar, ca avocat, eram uşurat că tatăl tău avusese dreptate. Aşa cum am mai spus, făcea raţionamente extraordinare ca avocat pledant. S-o chem la bară pe domnişoara Lodz ca martor şi s-o supun unui interogatoriu încrucişat ar fi făcut foarte rău cazului său.

Întrucât citisem până atunci toată povestea, am priceput. Dacă şi-ar fi spus mademoiselle Lodz versiunea, decizia tatei de a-l elibera pe Martin n-ar mai fi putut trece drept o dovadă de milă faţă de un tovarăş de arme, nici măcar pentru un avocat aşa de experimentat ca Leach. Într-adevăr, aşa cum spusese Ursul luna trecută, unui procuror cu imaginaţie i-ar fi putut trezi bănuiala că a fost vorba de crimă.

Dar cred că tatei nu-i păsa prea mult de asta. Probabil că nu voia să afle mama de ultima lui aventură. Însă eram sigur că cel mai mult şi mai mult dorea să-şi protejeze propria imagine. Deoarece acum exista altă femeie în viaţa lui, ultimul lucru de care avea tata nevoie era s-o vadă din nou pe Gita Lodz. Ar fi fost foarte trist pentru el să stea acolo, ştiind prea bine că el era în rapidul de Leavenworth, şi să se uite prin sala de judecată la femeia aia care se folosise de orice tertipuri ca să-l ajute pe Martin să fugă de atâtea ori, inclusiv să-i frângă inima tatălui meu, după cum s-a dovedit.

Eram conştient că Ursul mă urmărea cu privirea, dar eram copleşit de iluzia că în cele din urmă aflasem adevărul despre

tata şi mi-am amintit brusc de sfatul pe care el mi-l dăduse când aveam 18 ani. Spunându-mi să-mi aleg facultatea dintr-alte motive decât acela că mă excitam doar când mă gândeam la Nona, tata, îmi dădeam seama acum, îmi vorbea din proprie experienţă, nu doar din pricina firii lui precaute. Voia să mă ferească să gust din acelaşi fel de mâncare pe care Gita Lodz i-l servise lui rece cu câteva zeci de ani în urmă.

26. CAPTIV

În fața fostului sediu al garnizoanei franceze, care fusese transformat în spital civil la Saint-Vith, eu și Biddy așteptam să se organizeze un detașament al poliției militare, în timp ce eu fumam, în ciuda aerului rece. Războiul făcuse ravagii și în acest oraș. Aproape nici o clădire nu mai era în picioare. Spitalul scăpase neatins doar pentru că avea o enormă cruce roșie zugrăvită pe acoperiș.

Locotenentul de poliție care îl predase pe Martin unei infirmiere drăguțe a fost înnebunit când a aflat că maiorul era un om căutat de poliție, dar a insistat că nu ar fi putut să ajungă prea departe. Explozia din decembrie, care distrusese cabana, îi spulberase lui Martin mâna stângă și o bucată de coapsă, precum și părul și pielea de pe o parte a capului. Și după o lună, tot mai avea răni deschise, și părăsise spitalul într-un scaun cu rotile.

– Dacă nu-i găsim, i-am zis lui Biddy, Teedle are să *mă* trimită în fața curții marțiale. Nu uita ce-ți spun. Să-i arăt ordinele cunoscutei consoarte a unui spion – ce-a fost în capul meu?

Biddy a ridicat o sprânceană la auzul cuvântului „consoartă".

– Hai, gata, a zis el în cele din urmă, acu' să punem mâna pe ei.

Durerea resimțită pentru eșecul meu profesional era nimic în comparație cu cea care îmi sfâșia inima din cauza Gitei. Bănuiam că femeia are să mă dezamăgească, dar nu credeam că mă va juca pe degete în așa un hal. O întrebare nu-mi dădea

deloc pace. Era ea într-adevăr noua Sarah Bernardt? Oare felul în care se purtase cu mine făcea parte dintr-un rol? Chiar și atunci când inima mi se zbătea să găsească alt răspuns, rațiunea știa că singurul posibil era da. Ea și Martin erau soiul cel mai rău, am conchis eu, animale de pradă care se hrăneau cu sentimentele altora. Dacă nu aș fi gândit așa, puteam foarte bine să-mi zbor creierii.

Potrivit trupelor Statelor Unite care luaseră în stăpânire Oflag[1] XII-D, Martin fugise cu o căruță trasă de cai pe care îi strunea un țigan cu plete. S-a format o echipă a poliției militare ca să răscolească orașul. Eu și Biddy ne-am dus la depou, dar nu pleca nici un tren, nici măcar al armatei, așa că părea imposibil ca Martin să fi scăpat pe calea lui preferată. Am înțeles ceva din asta. Martin avea puțini aliați aici, în Belgia. Avea mai multe șanse în Franța – sau Germania, unde se putea baza pe ce mai rămăsese din vechea lui rețea. Mergând într-acolo, Martin ar fi putut să lucreze în continuare pentru sovietici. Dar, oriunde s-ar fi dus, tot avea nevoie de îngrijiri medicale – sau cel puțin de materiale sanitare. Și pe cele mai bune le-ar fi găsit la armata americană. Una peste alta, avea de gând să meargă pe urmele trupelor lui Patton, unde încă avea prieteni, mai ales că, la insistențele OSS, nu se prea știa că Martin este căutat de poliție.

I-am trimis o cablogramă lui Camello, în care îi spuneam că Martin ne scăpase și că avem nevoie de ordinul lui ca să ne continuăm misiunea și să-l arestăm. Am primit de la Teedle un răspuns laconic: „Arestați-l". Nu eram prea sigur pe care din ei doi îl urmăream.

Deși era de parcă am fi jucat baba-oarba, eu și Biddy am hotărât să ne ținem de Regimentul 87 Infanterie, care pleca din Saint-Vith către Prüm. Ne întâlniserăm în oraș cu comandanții

---

[1] Lagăr german pentru prizonierii de război ofițeri (n.tr.)

de batalion din Regimentul 374 Infanterie şi fuseseră de acord să îi însoţim.

Practic, tot teritoriul pierdut în ofensiva din Ardeni fusese recâştigat, iar câteva trupe ale lui Patton luau acum cu asalt masivele fortificaţii ale liniei Siegfried de la graniţa cu Germania. Trupele înaintau centimetru cu centimetru, ceea ce era un avantaj pentru mine şi Biddy, pentru că Martin nu putea ajunge prea departe. Eu şi Biddy mergeam cu maşina în spatele câmpului de luptă, deplasându-ne de la un spital de campanie la altul. În a treia zi, am primit informaţii din două surse că o infimieră minionă de la Crucea Roşie se prezentase la punctele de prim ajutor ale batalionului. Dăduse o mână de ajutor la îngrijirea răniţilor, iar apoi plecase pe neaşteptate cu o mulţime de materiale sanitare.

Linia frontului se muta mereu, fiecare dintre părţi făcând incursiuni rapide şi apoi retrăgându-se. Eu şi Biddy ne-am trezit de mai multe ori că ne şuieră gloanţele pe la ureche. Deşi încet, americanii înaintau şi aveau cu totul altă stare de spirit decât în timpul ofensivei din Ardeni. Nu se simţeau doar mai încrezători, ci şi mai îndârjiţi de faptul că se aflau acum pe teritoriul inamicului. Mai târziu, în cea de-a treia zi de călătorie, eu şi Biddy ne-am întâlnit cu un pluton de infanterie care cucerise un deal în vârful căruia se înălţa casa unui burghez bogat.

Un sergent a venit în întâmpinarea noastră.

– Vă puteţi închipui că asta-i Germania? ne-a întrebat.

Nu ştiam niciodată dacă ne aflam în Belgia, Germania sau Luxemburg, dar ne-am uitat pe hărţi şi am fost de acord cu localizarea lui. Apoi, le-a făcut semn soldaţilor, iar ei au năvălit în casă, ieşind de acolo cu orice obiect de valoare pe care l-au putut găsi. Porţelanuri. Candelabre. Tablouri. Aşternuturi. Doi soldaţi se străduiau să scoată pe uşă o tapiserie veche. Habar n-aveam cum îşi închipuiau că ar putea să o ducă în Statele

Unite. Stăpânii casei se făcuseră nevăzuți, în schimb rămăsese acolo o servitoare bătrână, care se lua după soldați, țipa la fiecare obiect luat și încercase o dată sau de două ori să le smulgă din mâini „trofeele". Nu se lăsa cu una cu două, așa că un soldat slab a trântit-o la pământ, unde stătea și plângea. Un caporal i-a dat sergentului un set de cupe de vin lucrate în argint, iar acesta din urmă ne-a oferit câteva mie și lui Biddy.

– E nu beau vin, a zis Biddy, ceea ce nu era adevărat.

– Atunci, apucă-te, l-a îndemnat sergentul, după care a insistat să ne fie duse la jeep.

Ne-am petrecut noaptea în acea casă, în care tot plutonul parcă se hotărâse să bea orice strop de alcool din sticlele găsite în pivniță. Unul dintre ei a intrat în comă. Atunci când un tovarăș de-al lui a încercat să-l readucă la viață aruncându-i în față niște rachiu, lichidul s-a prelins în soba cu lemne din mijlocul încăperii, iar flacăra a sărit în sticlă, care a explodat. Câțiva oameni au fost răniți de cioburi, iar canapeaua și covorul au luat foc. Soldații erau atât de beți, încât au scos chiote de bucurie în timp ce încercau să stingă focul, în schimb locotenentul era în culmea furiei, pentru că a trebuit ca patru dintre soldați să fie duși la punctul de prim ajutor.

Dimineața, eu și Biddy am luat-o spre sud. Eram pe teritoriul ocupat de americani, la mai puțin de un kilometru de acea casă, când vreo șase nemți, îmbrăcați în haine negre de piele și înarmați cu pistoale-mitralieră Schmeisser, au sărit din șanțurile de pe marginea drumului și au înconjurat jeepul. După insigna cu cap de mort de sub cozoroc și runele naziste de pe haine, mi-am dat seama că erau din SS, nu din Wermacht[1].

Instinctul îmi dicta să fac o remarcă stupidă de genul „ne scuzați" și să o luăm în cealaltă direcție, dar, când cei șase s-au repezit la noi să ne dezarmeze, mi-am dat pe deplin seama

[1] Armata terestră germană (n.tr.)

de gravitatea situaţiei. Erau zece zile de când nu mai fusesem pe câmpul de luptă, dar senzaţia de acolo nu mă părăsise şi cred că nu o va face niciodată. Sufletul mi s-a strâns ca o nucă mică şi dură şi mi-a trimis obişnuitul mesaj resemnat: „Dacă mori, asta e".

Ne-au ordonat să ieşim din jeep şi au dus maşina în tufişurile dese de pe marginea drumului, împingându-ne şi pe noi după ea. Pe când mergeam prin zăpadă, Hercule stătea pe bancheta din spate, precum Cleopatra în barca ei, supraveghind întreaga scenă cu o curiozitate nedisimulată, aidoma câinelui din logoul RCA[1] holbându-se în pâlnia gramofonului.

– Uită-te la câine, a mormăit Biddy, iar apoi am reuşit să râdem amândoi.

După ce au ascuns jeepul, nemţii au început să ne percheziţioneze, luându-ne tot ce aveam de folos la noi. Busola. Cuţitele pentru lupta corp la corp. Grenadele. Ceasurile. Şi, desigur, aparatul foto al lui Biddy. Unul dintre nemţi s-a uitat la obiectiv şi a văzut că e german.

– *Woher hast du die?*[2] l-a întrebat el pe Biddy.

Biddy s-a prefăcut că nu înţelege, iar SS-istul şi-a ridicat Schmeisserul şi a repetat întrebarea. Din fericire, atenţia i-a fost distrasă când ceilalţi au dat peste raţiile noastre K. Au rupt câteva cutii, aruncând cartoanele cu semne vălurite, şi au început să mănânce cu o poftă animalică.

– Oare au fost izolaţi de unitatea lor? l-am întrebat pe Biddy.

El a încuviinţat din cap. Era evident că nu mai mâncaseră de zile întregi.

– Vrei să fugim? m-a întrebat el.

Tot mă mai gândeam când locotenentul german s-a apropiat de noi şi a început să-mi pună întrebări într-o engleză foarte stricată.

---

[1] Radio Broadcasting of America (n.red.)

[2] De unde-l ai? (în lb. germană, în original)

– Und americani? Und gemani?

Cu siguranță voiau să se întoarcă la unitatea lor.

I-am spus numele, rangul și codul meu de identificare. Nemții erau prea disperați ca să-și mai facă probleme în privința Convenției de la Geneva. Locotenetul i-a chemat pe doi dintre oamenii săi, care m-au ținut de umeri în timp ce el mi-a dat trei pumni în stomac. Mi-a venit imediat în minte curtea școlii, locul unde fusesem ultima dată cuprins de panică, pentru că nu puteam respira, deoarece diafragma nu se mai mișcă după ce te lovește cineva cu putere în măruntaie. Acum a fost și mai rău, mi-am vomitat micul dejun pe bocancii locotenentului. Ca să se răzbune, mi-a tras una peste față cu pumnul lui înmănușat.

Se pare că vomitatul meu i-a atras atenția lui Hercule. Până atunci, câinele cel surd manifestase mai mult interes față de cutiile cu rații risipite pe jos, dar când am fost lovit a doua oară, a țâșnit de pe locul lui ca o rachetă. Nu l-a atacat pe locotenentul german, a ajuns la cam un metru de el, s-a pus pe labele din spate și a început să latre, iar răsuflarea caldă îi ieșea din bot ca niște rotocoale asemănătoare cu semnele de punctuație. Nemții s-au uitat imediat spre drum, încercând în zadar să potolescă câinele: îi făceau semn să tacă, zbierau la el, iar în cele din urmă au reușit să-l liniștească. Atunci când oamenii au venit după el, Hercule a sărit la unul, l-a înhățat de mână și l-a mușcat prin mănușa de piele, ceea ce i-a smuls neamțului un scâncet jalnic.

Apoi s-a auzit un singur foc de armă. Omul care îl chestionase pe Biddy își scosese acum pistolul. Din armă a ieșit fum și, în clipa următoare, câinele zăcea nemișcat pe drumul acoperit cu zăpadă, cu o gaură cât o piersică însângerată în locul unde îi fusese unul dintre ochi. Câțiva dintre camarazii lui au început să strige la soldatul care trăsese, căci le era frică să nu fi auzit cineva împușcătura. În zăpăceala creată, Biddy a intervenit:

– Unde naiba vreţi să vă duceţi şi de ce? a întrebat el.

Neamţul care îşi scosese pistolul automat Schmeisser nu părea să ştie cum să răspundă la toate învinuirile care i se aduceau. Când Biddy a făcut câţiva paşi înainte, cu gând să vadă de câine, neamţul s-a dat un pic înapoi şi a tras din nou. Gideon s-a prăbuşit rostogolindu-se pe spate, cu trei găuri de glonţ în stomac. Se întâmplase aşa brusc şi iute, dar şi fără rost, că primul meu gând a fost că nu era adevărat. Cum se putea schimba aşa de mult lumea pe care o cunoşteam în doar două sau trei secunde?

– O, Doamne! am urlat.

Am ţipat din nou, un vaiet lung, şi m-am smucit pentru o clipă din strânsoarea celor doi oameni care mă ţineau, dar ei şi locotenentul m-au târât înapoi în şanţ. M-am zbătut blestemându-i, până când locotenentul mi-a înfipt ţeava pistolului drept în frunte.

– *Schrei nicht. Schweigen Sie. Wir helfen deinem Freund.*[1] Ajutăm.

Am tăcut să văd dacă se ţin de cuvânt şi-l ajută pe Biddy, iar unul dintre ei s-a urcat din nou pe drum. A ajuns înapoi într-o clipă.

– *Er ist tot*[2], a zis el.

Locotenentul şi-a dat seama că înţelesesem şi mi-a pus imediat în frunte ţeava rece a pistolului. Mi-a trecut vag prin minte gândul să opun rezistenţă, dar era inutil. Deja aflasem pe câmpul de luptă secretul umilitor că eram disperat să trăiesc cu orice chip, aşa că n-am zis nimic, lăsându-mă târât de nemţi.

Cu un dram de noroc, am fi întâlnit trupele americane, dar nu a fost deloc o zi norocoasă. Nemţii din apropiere porneau

---

[1] Nu striga. Taci. O să-l ajutăm pe prietenul tău. (în lb. germană, în original)

[2] E mort. (în lb. germană, în original)

la atac, aşa că bandiţii care mă prinseseră se duceau în direcţia din care se auzea zgomot de luptă. La căderea serii, au ajuns la unitatea germană Antitanc, care, aşa cum aveam să aflu, luase mai mulţi prizonieri din cadrul forţelor aliate. Unitatea era în mişcare, aşa că am mărşăluit la capătul coloanei, cu mâinile la ceafă. Cum eram singurul ofiţer, am fost despărţit de cei vreo 12 soldaţi de rând doar de un om de pază, care m-a înjurat.

Eram cu siguranţă în Germania, căci la un moment dat am trecut printr-un sat în care localnicii au ieşit din case ca să se zgâiască la noi. O băbuţă a venit alergând din căsuţa ei şi l-a scuipat pe primul american din coloană. A urmat o alta, mai tânără, care a început să ţipe şi s-a strâns şi mai multă lume. Poate ca să-i potolească, unul dintre ofiţerii germani a ordonat să ne dăm mantalele sătenilor. N-am înţeles prea bine ce se întâmplase acolo. Probabil că aproape acelaşi lucru ca şi în alte sate. Încă mai erau cadavre de soldaţi americani şi germani împinse de o parte şi de alta a drumului.

În noaptea aceea, am dormit sub cerul liber. Unul dintre prizonieri credea că suntem undeva pe lângă Prüm. Ni s-a dat fiecăruia o pătură militară uzată, dar nimic de mâncare. Unul dintre oameni, un englez, era deja prizonier de două zile. Zicea că era a doua oară când fusese prins. Prima dată se întâmplase în timpul operaţiunii Market Garden[1], din cadrul invaziei în Ţările de Jos, şi fusese trimis într-un lagăr german din Belgia, nu prea departe de aici, din care scăpase, ca şi ceilalţi prizonieri, atunci când fusese bombardat. Fiind singurul veteran aflat în captivitate, s-a străduit să-şi păstreze optimismul. Dacă aş fi fost în starea sufletească în care îţi sunt dragi oamenii, l-aş fi plăcut cu siguranţă.

---

[1] Operaţiune concepută de generalul britanic Bernard Montgomery, prin care Aliaţii ar fi preluat controlul asupra podurilor de pe Rin din Olanda şi Germania. Forţele aliate au fost înfrânte de germani. (n.tr.)

– Nu e sfârşitul lumii să fii prizonier, amice, cel puţin eu aşa cred. Mâncarea nu-i ca la un restaurant de lux, dar în armata mea au fost zile când n-am mâncat deloc. Dacă mă-ntrebi pe mine, tipii ăia de colo, asupra cărora se trage, au cel mai mult de furcă. Aici, la noi, e plictiseală.

Unul dintre soldaţi l-a întrebat cum era lagărul de prizonieri de război în care stătuse.

– Nemţii sunt total săriţi de pe fix. Toată ziua ne numărau, amice. Sus, jos. *Einz, zwei, drei.*[1] Nu că ne-ar fi dat ceva. Mâncarea însemna pâine o dată pe zi, iar de câteva ori mizerabila lor tocană de cartofi. Într-o zi, a venit comandantul. „Am veşti bine şi praste. Veşti bine: azi va primi fiecare un schimb de lenjerie. Veşti praste: trebe să-l schimbe cu cel de lângă el. Doar o glumă", a adăugat el.

Râsetele noastre au atras atenţia gărzilor germane, care au venit la noi, cerându-ne să tăcem. Oricum, n-am mai vorbit mult. Mai devreme sau mai târziu, aveam să fim predaţi celor de la poliţia militară a nemţilor. Englezul nu credea că o să ajungem într-un lagăr. Înainte să fie prins, auzise că îi duceau pe prizonieri în oraşele germane pe care Aliaţii începuseră să le bombardeze.

De data asta, când ne-au auzit vorbind, cei doi gardieni nu ne-au mai dat nici un avertisment. S-au repezit la noi, lovindu-ne în cap cu patul puştilor. De-abia mi-am ferit capul când a venit la mine un soldat şi m-a lovit, dar nu am prea reacţionat. Durerea mi s-a răspândit în tot trupul, însă nu-mi păsa din cale-afară. Mai devreme sau mai târziu, mi-am dat seama, aveau să ne percheziţioneze şi să observe litera „H" de pe plăcuţa mea de identificare. Iar atunci, lucrurile aveau să se înrăutăţească simţitor. Dar nu-mi făceam griji în privinţa asta. Nu mai simţeam că fac parte din această lume. Era de parcă mă

[1] Unu, doi, trei (în lb. germană, în original)

cufundasem adânc în mine. Mă întreb câteodată dacă o să mă întorc vreodată de-a binelea.

Nemții ne-au trezit la puțin timp după revărsatul zorilor. Ni s-a dat rația pe o zi, o pâinică la doi oameni.

– Mâncați-o imediat, ne-a zis englezul. Are să v-o fure careva dacă o păstrați pentru mai târziu.

După ce gărzile ne-au zis să ne ridicăm în picioare, a trecut pe lângă noi locotenentul SS care îmi pusese pistolul la cap.

– *Wie geht's?*[1] m-a întrebat el, simțindu-se mai în largul său acum, când era din nou printre ai lui.

Credea că vorbesc mai bine germana decât eram eu în stare. O amestecam cu dialectul idiș învățat de la bunicii mei, așa că am dat doar din umeri, în loc să-i răspund. Chiar și așa, tot mă simțeam ca un laș. M-a fixat o clipă cu privirea minunaților săi ochi albaștri. *Bald schissen wir nicht mehr*[2], a șoptit el adresându-mi un zâmbet obosit. Îmi spunea că războiul se va termina în curând și nu părea să-și facă iluzii că o să-l câștige nemții.

Am mers aproape toată dimineața. Nu știu unde voiau să se ducă nemții, probabil să întărească trupele pe care le auziserăm luptând, dar n-au ajuns niciodată acolo. Pe când treceam de o pădure, a apărut, nu se știe de unde, o unitate de tancuri. Șase Shermanuri veneau din toate direcțiile, cu tunurile ridicate. Comandantul german s-a predat fără să tragă nici un foc. Probabil că avea aceeași părere despre mersul războiului ca și locotenentul.

Soldații americani s-au repezit la noi. Nemții care ne prinseseră au fost puși în genunchi, cu mâinile la ceafă, iar noi am fost întâmpinați ca niște eroi. Doi dintre oamenii care fuseseră

---

[1] Cum îți merge? (în lb. germană, în original)

[2] În curând n-o să mai tragem. (în lb. germană, în original)

prizonieri aveau răni uşoare şi au fost trimişi să primească îngrijiri medicale. Restul am fost urcaţi într-un camion şi duşi la cartierul general al regimentului, în timp ce nemţii mergeau pe jos în urma noastră sub ameninţarea armelor. Acesta era Regimentul 66 Tancuri din Divizia 4 Blindate. Deşi celei mai mari părţi a diviziei i se permisese o clipă de răgaz la Luxemburg, după lupta de la Bastogne, aceşti tanchişti fuseseră aduşi să flancheze Regimentul 87 Infanterie. Făceau o treabă a naibii de bună, cel puţin în ceea ce mă privea.

Cartierul lor general mobil, aflat la cam trei kilometri în spatele liniei frontului, consta dintr-o serie de corturi militare instalate pe un câmp înzăpezit. Fiecare dintre americanii eliberaţi era chestionat de ofiţerul de contrainformaţii al regimentului. Întrucât eram singurul ofiţer dintre prizonieri, şeful lui, maiorul Golsby, m-a luat în cortul lui să-mi pună întrebări. Era nedumerit de ordinele mele, pe care încă le aveam în buzunar, căci erau singurul lucru de care nu mă deposedaseră nemţii.

– Trebuie să mă întorc la Departamentul de Justiţie al Armatei a Treia, i-am zis.

Dacă poliţia militară nu-i găsise până acum pe Martin şi pe Gita, nu mai avea rost să-i urmărească, pentru că aveau alte două zile avans. Şi pe deasupra, eu îmi pierdusem complet interesul pentru misiune. Ştiam sigur că Biddy murise din cauza mea. Fascinaţia mea adolescentină pentru Martin şi Gita dusese, ca toate greşelile fatale, la luptă, captivitate şi, în cele din urmă, la moartea lui Biddy.

Când i-am spus lui Golsby ce păţise tovarăşul meu, mi-am dat seama că vocea îmi suna ca de la mare distanţă.

– Ieri, am plâns în hohote, am adăugat.

Era o minciună gogonată. Nu vărsasem încă nici o lacrimă. În schimb, durerea resimţită la moartea lui Biddy îmi deşteptase în minte alt gând obsedant: de ce nu reuşisem niciodată să-i spun să-mi zică David.

– Au împuşcat un prizonier de război? m-a întrebat maiorul de mai multe ori. Neînarmat? Stai aici.

S-a întors cu locotenent-colonelul Coleman, comandantul adjunct al regimentului. Acesta arăta ca un fost fotbalist, înalt şi solid, şi iute la mânie, iar acum era furios, aşa cum se şi cuvenea să fie, din cauza împrejurărilor în care murise Biddy.

– Cine l-a omorât pe sergentul tău? Este printre oamenii pe care i-am luat prizonieri?

Coleman i-a ordonat unui locotenent secund şi unui sergent să meargă cu mine prin tabără să-i caute pe SS-işti. Sergentul avea la el un pistol-mitralieră Thompson. Arma era destul de deosebită ca să mă întreb dacă nu cumva era a mea, cea pe o luaseră de la nemţii care mi-o confiscaseră. Nemţălăii prizonieri tocmai sosiseră pe jos şi erau aşezaţi în rânduri, cu mâinile împreunate la ceafă. Cei de poliţia militară le ordonaseră să-şi scoată bocancii, ca să fie siguri că n-o să fugă. Am mers în sus şi în jos printre rânduri. Nu-mi făceam iluzii în privinţa a ceea ce se va întâmpla.

SS-istul care îl omorâse pe Biddy m-a văzut venind spre el. Privirile ni s-au întâlnit aproape automat de câteva ori în ultimele două zile. Pe furiş mă uitam la el cu ură, dar, când îi întâlneam ochii, îmi îndepărtam repede privirea în altă parte. Nu era în vârstă, putea să aibă vreo 22 de ani.

– Ăsta e, i-am zis locotenentului secund.

– Ridică-te! Locotenentul îi trase una în picior. Hai, scoală!

Neamţul nu urma să aibă parte de o moarte uşoară.

– *Ich habe nichts getan*. N-am făcut nimic, a ţipat el de mai multe ori.

Locotenentul secund i-a zis să tacă din gură.

– Cine mai era cu el?

M-am uitat la chipurile nemţilor. Am mai găsit trei, printre care şi locotenentul german care îmi spusese că războiul avea să se termine curând. Şi-a ridicat minunaţii lui ochi albaştri

spre mine, aruncându-mi o singură privire imploratoare, dar demnă, apoi şi-a lăsat ochii în pământ. Luptase în război de prea mult timp ca să mai spere ceva.

Cei patru au fost duşi desculţi prin zăpadă la locotenent-colonel. Doi dintre ei erau chiar în picioarele goale, căci le ieşeau degetele din ciorapii plini de găuri.

– Care dintre ei e făptaşul? a întrebat Coleman.

I l-am arătat.

Coleman s-a uitat la om, apoi şi-a scos pistolul şi l-a pus la tâmpla neamţului. Tânărul SS-ist plângea şi striga pe limba lui că nu făcuse nimic. Dar era prea înspăimântat să mişte capul, fie şi la câţiva centimetri de ţeava pistolului.

Coleman s-a uitat la el cu oarecare satisfacţie, apoi şi-a pus pistolul în toc. Neamţul continua să suspine şi să protesteze, dar pe un ton mai scăzut.

– Du-i în spate, i-a cerut Coleman locotenentului secund.

M-am dus şi eu după ei, ca simplu spectator, brusc nesigur în legătură cu ce urma să se întâmple. Îmi fusese teamă că locotenent-colonelul îmi va da mie pistolul şi fusesem dezamăgit că nu apăsase pe trăgaci. Acum mi se părea că luase cea mai bună decizie.

Locotenentul secund i-a dus pe oameni în spatele cortului lui Coleman de la marginea taberei şi le-a ordonat celor patru să se întoarcă şi să-şi pună mâinile la ceafă. S-a uitat înspre mine, dar nu destul timp ca să pot reacţiona, apoi i-a făcut semn sergentului cu arma, care a părut că începe să tragă chiar înainte de a ochi. După aceea, mi-am închipuit că sergentul voise să se termine mai repede totul. Mi-a trecut prin minte gândul să pun o vorbă bună pentru locotenentul german, dar n-am făcut-o. Lătratul spasmodic al mitralierei a răsunat în câmpul învăluit până atunci în tăcere, iar cei patru nemţi s-au prăbuşit la pământ ca nişte marionete ale căror sfori fuseseră tăiate.

Auzind zomotul, locotenent-colonelul a ieşit din cort şi a venit la noi. Coleman a trecut de la un corp la altul ca să vadă dacă mai trăia vreunul.

– O să ardeţi în iad, le-a spus el cadavrelor.

Urmărisem totul cu privirea, mintea nefiindu-mi cu totul acolo. Nu reuşisem să mă clintesc din loc până n-au căzut toţi nemţii. Fusesem foarte mulţumit de groaza întipărită pe faţa SS-istului. Acum parcă bâjbâiam prin fiinţa mea, încercând să-mi găsesc inima.

27. LONDRA

5 februarie, 1945

Dragii mei,

La Londra m-am odihnit şi relaxat. Am în sfârşit ocazia să vă spun prin ce am trecut, dar acum nu mă simt în stare să retrăiesc nici una dintre acele întâmplări. Dar, gândindu-mă mereu la tot ce am văzut, voi fi cu siguranţă pacifist când mă voi întoarce acasă. Calculele militare sunt nemiloase – aşa şi trebuie să fie, calcule realiste despre cum să câştigi războiul şi câţi trebuie să moară pentru asta. Dar, folosind aceeaşi logică lipsită de sentimente, este greu să înţelegi cum de războiul – cel puţin acesta – a avut vreun sens. Victimele pe care le-ar fi făcut în fiecare zi Hitler în ţările cucerite, chiar şi ani în şir, nu pot egala suferinţele şi distrugerile cauzate pentru a-l opri. Da, Europa şi-ar fi pierdut libertatea. Dar acum e în ruine. Şi merită o chestie de guvernare să sacrifici milioanele de vieţi care s-au pierdut în acest măcel? Am ajuns să cred că libertatea n-are preţ. Dar acum ştiu că doar viaţa este de neprețuit.

Vă iubesc pe toţi. De-abia aştept să fiu iar cu voi.

Da id

M-am întors la cartierul general al Armatei a Treia din oraşul Luxemburg la 1 februarie 1945. Deoarece se considera că luxemburgezii făcuseră o greşeală primindu-i la ei pe nemți, Patton îi privise cu foarte puțină simpatie şi practic îi evacuase pe oamenii în vârstă de la Fundația Pescatore, o casă pentru veteranii de război, instalându-şi acolo cartierul general. Era o clădire cât un castel, construită din piatră de calcar, care avea două aripi proeminente, destul de încăpătoare ca să găzduiască personalul de comandă din eşaloanele din avangardă şi ariergardă. Colonelului Maples i se făcuse o favoare dându-i-se salonul de la etajul al doilea, unde stăteau la soare înainte invalizii în razele ce intrau pe ferestrele înalte, şi era foarte mulțumit de privelişte. M-a dus la fereastră să-mi arate defileul adânc de câteva sute de metri care străbătea oraşul Luxemburg. Mobilierul din biroul său, ca şi cel din încăperile ofițerilor superiori, fusese dăruit de vărul Marelui Duce, a cărui generozitate nu făcea decât să întărească bănuielile că ar fi colaborat cu nemții. Colonelul şi-a făcut puțin timp ca să-mi atragă atenția asupra carapacei de broască țestoasă suflată cu aur care era încastrată în biroul său, dar şi asupra bufetelor care erau neprețuite moşteniri de familie în stil Ludovic al XIV-lea, create de meşterul artist Boulle. Buştenii care ardeau în căminul de marmură răspândeau o lumină roşiatică: eu şi colonelul ne-am tras lângă foc două scaune tapițate cu damasc. Era un contrast izbitor între acel loc şi tranşeele înghețate în care stătusem cu doar câteva săptămâni în urmă, dar mintea mea nu ştia ce să creadă. Nu existau concluzii, în afară de faptul că viața şi, desigur, războiul erau absurde, lucru pe care îl simțisem în toate fibrele corpului.

Colonelul s-a aplecat să-mi pună mâna pe umăr.

– Arăți mai rău decât de obicei, David. Eşti mai slab şi nu mai ai sclipire aceea în ochi.

– Nu, domnule.

– Am văzut că eşti propus pentru o medalie. Ai făcut o treabă excelentă.

I-am vorbit colonelului despre eşecurile mele. Îmi pierdusem cel mai bun om pe care îl avusesem şi îi dădusem drumul lui Martin din cauza lăcomiei mele. Acest gen de candoare era o caracteristică a relaţiilor mele cu toată lumea. Am respins repede şi ferm slugărnicia unor colegi ca Tony Eisley, şi chiar m-au înfuriat unul sau doi tipi care s-au purtat cu mine de parcă aş fi fost absent fără învoire sau, mai rău, în vacanţă. Adevărul era că nici una dintre aceste reacţii nu-mi plăcea. Dar, întrucât colonelul Maples luptase în tranşee cu un sfert de secol înainte, mi-am pierdut ceva din perpetua mea amărăciune în prezenţa lui. Dacă nu altceva, măcar respectul meu pentru el, niciodată nefondat, crescuse când aflasem că se oferise să se întoarcă pe front. Eu n-aş fi făcut niciodată aşa ceva. Nici nu-mi închipuiam că voi avea vreodată bunăvoinţa lui de unchi. Acum, nu mă vedeam decât ca pe un bătrân irascibil.

Colonelul m-a ascultat un timp, uitându-se la mine cu ochii săi blânzi şi cenuşii.

– Suferi, David. Nimeni nu spune că durerea face parte din război. Ai nevoie de timp.

Mi se dăduseră două săptămâni de odihnă şi relaxare. Mulţi ofiţeri în permisie se duceau la Paris, unde se bucurau de libertate într-o atmosferă de desfrâu, fără să-şi facă probleme, dar mie nu mi se prea potrivea aşa ceva. Am hotărât să merg la Londra, unde am găsit un mic hotel pe lângă Governor's Square. N-aveam alte planuri, în afară de a sta ore întregi în cada cu apă fierbinte şi de a mă ocupa de maldărul de scrisori pe care le găsisem în oraşul Luxemburg. Voiam să dorm, să citesc mai multe romane şi, când eram în stare, să scriu câteva scrisori.

Când mă gândesc la trecut, cred că am traversat Canalul Mânecii cu gândul nerostit de a fi din nou cel care eram când

am pus piciorul pe continent. Dar n-am scăpat de război. De-abia dacă mai dormeam două, trei ore în şir de când eu şi Biddy fuseserăm trimişi să-l arestăm pe Martin. Acum, eram speriat că nu mai puteam dormi deloc. Nu mai stătusem noaptea fără să fie nimeni în jurul meu şi între pereţi solizi, aşa că aveam senzaţia că o să cadă pe mine. Adesea, nici nu puteam să închid ochii de frică. A doua zi, am cumpărat o sticlă de scotch. Dar cele câteva înghiţituri de alcool nu m-au ajutat prea mult. Fantomele războiului nu-mi dădeau pace. De fiecare dată când aţipeam, se repezea asupra mea o amintire înspăimântătoare de natură senzorială – urletul artileriei, imaginea lui Collison cu intestinele în mâinile sale pline de sânge, cele trei găuri din burta lui Biddy, bubuitul mitralierei de 88 sau frigul insuportabil de la Champs. Şi îmi apăreau în faţă morţii sau, şi mai rău, muribunzii care strigau după ajutor.

După toate astea, cred că mă aşteptam să simt recunoştinţă pentru că eram în viaţă. Dar viaţa fusese ceva mult mai plăcut înainte să mă confrunt cu frica de moarte. Mă obişnuisem aşa de mult să-mi fie frică, încât teama mi-era acum o a doua natură, chiar şi în relativa siguranţă din Londra. Mă aşteptam la rafale de artilerie şi în parc, vedeam lunetişti în orice copac. Mi-era ruşine de temerile mele, iar adesea mă şi mâniam. Voiam să fiu singur, pentru că nu ştiam dacă mă puteam purta frumos cu oricine altcineva.

Mi-era greu să scriu scrisori. Erau prea multe care nu se puteau exprima prin cuvinte. Am încercat să-i scriu familiei lui Biddy timp de mai bine de două zile, aruncam la gunoi ciornă după ciornă, iar în final am scris ceva cam cât un bilet. Mi-era imposibil să descriu împrejurările în care murise, încercând să aducă alinare unui câine, după ce îşi dovedise în nenumărate rânduri vitejia. Singura consolare pe care puteam să le-o ofer era să pun în plic sutele de fotografii pe care le găsisem printre lucrurile lui. Am promis că îi voi face o vizită familiei Bidwell

dacă aveam norocul să mă întorc acasă. În zilele în care compusesem scrisoare după scrisoare, mă gândeam ce-ar fi să pun tocul jos şi să plâng din tot sufletul, nederanjat de nimeni. Dar n-am fost niciodată un plângăcios, nici măcar în copilărie, iar lacrimile nu-mi veneau, aşa că rămâneam într-o stare de agitaţie, fără să pot găsi alinare.

Mai era şi Grace. În cele două zile de captivitate la nemţi, după moartea lui Biddy şi fuga Gitei, când eram sigur că am să mor de durere, mă gândisem mai bine la Grace. Era frumoasă, deşteaptă şi fermă. Singurul lucru pe care îl putem spune cu toată sinceritatea era că doream s-o văd, pentru că învăţasem că prezenţa unui om înseamnă totul. Dar, fără să mă uit la poza ei, de-abia puteam să mi-o închipui. Dacă am fi fost împreună, dacă aş fi ţinut-o în braţe, poate aş fi avut o şansă să-mi amintesc de viaţa noastră. „E aici, aici, aici", îmi tot spuneam ori de câte ori mă gândeam la ea, simţindu-mă foarte furios că un lucru atât de înălţător şi etern ca dragostea putea fi înfrânt de distanţă. Dar amintirea Gitei, a pielii ei şi a clipelor în care se părea că sufletele noatre se contopiseră, era tot vie, indiferent de faptul că acum ne despărţeau mii de kilometri şi nu o mai văzusem de multe luni. Până acum, eram dispus să-mi spun doar în adâncul inimii că nu o regretam prea tare pe Gita. Lui Biddy îi zisesem că sunt îndrăgostit de ea. Părea ridicol. Fusesem genul de bărbat nebun după sex. Dar şi aşa, mi-o imaginam adesea extrem de provocatoare. O vedeam iar şi iar goală peste mine, excitându-mă fără ruşine. Îmi tot închipuiam cum aveam s-o regăsesc printre ruinele fumegânde ale Europei, chiar dacă uneori mă imploram pe mine însumi să nu renunţ la viaţa îndestulată şi tihnită pe care puteam s-o am cu Grace. Dar nu era momentul pentru raţiune. O doream pe Gita în ciuda oricărei logici şi imposibilitatea de a-mi stăpâni pasiunea făcea parte intrinsecă din perioada grea petrecută între pereţii strâmţi şi reci ai camerei de hotel.

Mă străduiam să mă plimb cât mai mult, dar chiar şi pe străzile Londrei îmi închipuiam că trec prin faţa mea mai multe scene de teatru luminate de reflectoare, pe care diverse figuri, cei dragi şi cei morţi, şi cei care-mi inspirau groază, săreau pe neaşteptate pe scena din centru. Adesea îi vedeam acolo pe Robert Martin şi Roland Teedle. În majoritatea timpului, îi uram pe amândoi, pentru că declanşaseră şuvoiul de evenimente în care mă înecam eu acum. Când aveam momente mai bune, îmi dădeam seama că obstacolul din calea redresării mele era faptul că încă nu ştiam pe care dintre ei să-l cred. Îl disprețuiam pe Martin pentru înşelătoriile lui, dar, în adâncul sufletului, nu eram convins că omul pe care îl văzusem aruncându-se în Seille ca un un înotător de performanță s-ar fi înjosit să spioneze. Chiar şi acum, când era târziu, unele lucruri care mi se spuseseră păreau să nu fie adevărate, şi asta părea să-şi aibă originea în totala lipsă de stăpânire pe care o sesizasem la Teedle. Având în vedere necazurile pe care le avusesem, îndoielile mele în privința bunei-credințe a comandanților, care mă expuseseră pericolului şi îmi stricaseră viața, păreau inadmisibile.

În plimbările mele prin West End, am ajuns de mai multe ori pe Brook Street. Mi-am amintit adresa din ordinul dat de Teedle lui Martin să se întoarcă la Londra. Ce am găsit la numărul 68, la o stradă distanță de Ambasada SUA şi vizavi de Claridge's, a fost o clădire obişnuită în West End, de tip vagon, cu etajul al treilea mansardat, din piatră la parter şi cu o intrare acoperită. Probabil că era sediul OSS sau cel puțin o parte din agenție. Nu era nici o plăcuță pe care să scrie numele ocupanților, dar, după ce am trecut de câteva ori pe lângă casă, am observat că intra şi ieşea destulă lume ca să mă conving că acolo trebuia să fie o organizație de un fel sau altul, iar în a cincea sau a şasea dimineață pe care am petrecut-o în Londra, am tras zăvorul de la poarta de fier şi am luat-o spre uşă. Ajuns înăuntru, am întrebat-o pe femeia îngrijită şi între două vârste de la

recepţie dacă puteam vorbi cu colonelul Bryan Winters. I-am spus cum mă cheamă.

– În ce privinţă?

– Despre maiorul Robert Martin.

A rămas aproape impasibilă. Mi-a făcut semn spre scaunul cu spătarul drept din faţa biroului. Avea alte treburi, dar în cele din urmă a vorbit la telefon.

Ştiam foarte puţine lucruri despre OSS înainte să fiu desemnat în cazul lui Martin, dar miturile care circulau în legătură cu agenţia luaseră proporţii enorme în mintea mea şi a majorităţii soldaţilor din teatrul de război. Poveştile despre acţiunile sale nesăbuite din Franţa, Italia şi Africa, chiar dacă neadevărate, erau grozave şi deveniseră jaloane în bârfeala continuă şi scrierile apocrife care făceau sarea şi piperul vieţii de zi cu zi a soldaţilor: OSS îi omorâse pe rând pe toţi soldaţii dintr-un batalion de artilerie german otrăvindu-le raţiile. Agenţii Serviciilor Speciale se paraşutaseră, încercuiseră cortul lui Rommel şi îl obligaseră să se întoarcă la Roma, unde a fost interogat.

Totuşi, în biroul particular, atmosfera nu era câtuşi de puţin epatantă. Era mai degrabă foarte asemănătoare cu cea de la Yale Club din Manhattan, în care intrasem odată, unde toată lumea vorbea în şoaptă şi unde am simţit că evreii şi catolicii erau trataţi cu politeţe, dar nu primiţi cu braţele deschise. Nu-i de noi, după cum ar fi spus unii băieţi manieraţi din frăţia de la Easton. Bărbaţii de aici erau oameni de vază în America şi mulţi dintre ei renunţaseră la uniforma militară pentru haine de stofă. Ceva din ambianţa de aici m-a îngrozit, mai ales că îmi dorisem aşa ceva ca un câine înfometat care stă sub masă. Orice mi se întâmplase, trecusem de mult de asta.

Mă gândeam intens la toate astea, când mi s-a prezentat un bărbat înalt. Am sărit să-l salut. Era colonelul Winters. Mi-a zâmbit ca o gazdă amabilă.

– Căpitane, nu ne-ai anunțat că vii. Aghiotantul meu e acolo, în spate, răsfoind cablogramele, dar eu ți-am recunoscut numele. Avocat, așa e? Ai dat de necaz, nu?

Am ridicat din umeri, obișnuitul gest de neputință din armată.

– Bine, vino cu mine.

Avea un birou mic, plin cu rafturi de cărți aflate între pilaștri proaspăt zugrăviți în alb, în care nu era loc decât pentru două scăunele de abanos, pe care ne-am așezat față-n față. Biroul său mare era plin de teancuri de rapoarte. Pe când închidea ușa, și-a permis să râdă ca un om manierat.

– Ai stârnit un pic de agitație. La noi nu vin oameni de pe stradă să vorbească despre agenții noștri.

– Nu, sigur că nu. Dar e o treabă oficială.

Am încercat să evit o minciună, dar n-am zis nimic care să-i zdruncine convingerea că Maples mi-ar fi anunțat dinainte venirea. Am spus doar că, fiind în Londra pentru un timp, hotărâsem că era mai bine să lămuresc unele lucruri din ancheta mea, care trebuiau terminate în caz că Martin avea să fie într-o zi deferit curții marțiale.

– Desigur, desigur, a răspuns Winters.

Era fără cusur, cu fața lui prelungă și frumoasă și cu părul dat cu briantină și despărțit de o cărare. Dar avea un aer degajat. În ciuda uniformei lui Winters, nu aveam impresia că eram într-un mediu militar. Nici un colonel, nici chiar Maples, nu ar fi venit să mă salute și pe urmă să discutăm pe un ton amical despre Londra și război. M-a întrebat ce era pe front. Urmează să câștigăm, i-am zis. Aveam din nou această convingere. I-am vorbit despre locotenentul german care se aștepta ca războiul să se termine în curând, dar nu i-am pomenit de moartea lui.

– Bine, bine, a zis Winters. Și spune-mi acum, căpitane, ce informații vrei de la noi?

I-am menţionat cele câteva lucruri pentru care aveam nevoie de confirmarea OSS, recitându-le pe un ton monoton, menit să sugereze regretele mele că eram sclavul rigorilor legii. În primul rând, trebuia să confirmăm că Martin primise ordin de la OSS să revină la Londra. În al doilea rând, că nu OSS îi ceruse să arunce în aer depozitul de muniţie de la Salinele Regale. În al treilea rând, că maiorul Martin era spion sovietic.

La ultima mea solicitare, Winters s-a încruntat vizibil.

– Aşa zice Teedle, că e spion sovietic?

Când am spus că da, Winters s-a aplecat, făcându-şi de lucru cu manşeta pantalonilor.

– Pot să-ţi confirm că Martin a fost insubordonat, că nu s-a supus ordinelor directe şi că a condus operaţiuni militare importante fără să fie autorizat. Şi că OSS este de acord cu arestarea lui.

– Dar să fie deferit curţii marţiale?

– După toate probabilităţile. Dar după ce vorbim noi cu el.

– Dar nu va fi acuzat de spionaj?

Winters s-a uitat pe fereastră, la copacii de pe Brook Street.

– Corectează-mă, căpitane, dacă greşesc. Nu eşti tu cel paraşutat în Bastogne?

– De fapt, am fost doi, i-am zis. Eu şi sergentul meu. Şi pe Bidwell n-a trebuit să-l împingă nimeni ca să se arunce în gol.

Winters a zâmbit. În timpul războiului, agenţii operativi ai OSS făcuseră lucruri ca acesta. Asemenea acţiuni erau de fapt cartea de vizită a agenţiei şi am considerat o ironie amară faptul că tipii ăştia blajini şi pedanţi se mândreau cu astfel de isprăvi. Dacă nu m-aş fi paraşutat, probabil că Winters m-ar fi lăsat şi acum să aştept în holul de la recepţie şi nu s-ar fi deranjat să mă primească. Dar nu mă simţeam la fel ca ei. Soldaţii de pe front nu-şi prea făceau iluzii în privinţa a ceea ce îi aştepta. Aceşti oameni, mulţumiţi de ei, având senzaţia că nobleţea obligă, se hrăneau cu propriile legende şi probabil că refuzau

să-şi dea unul altuia informaţiile de maximă importanţă de care cei implicaţi în operaţiuni riscante aveau o nevoie disperată. În această privinţă, Winters arăta uşor diferit şi părea încântat că nu încercam să-l impresionez.

– Şi ai sărit pentru că Teedle ţi-a zis că Martin e spion sovietic?

Nu-mi mai aminteam de ce o făcusem. Poate pentru că încă nu înţelesesem ce groaznic era să mori. Dar recunoşteam o întrebare importantă când mi se punea, aşa că am dat din cap că da. Colonelul Winters şi-a dus mâna la gură.

– Am mare respect pentru Rollie Teedle, este un comandant grozav. Nici un general de brigadă nu poartă pe umeri atâta responsabilitate ca el. Trebuia să i se dea de mult o a doua stea, dar cu toate bârfele astea...

Nu m-am mai deranjat să-l întreb care erau bârfele.

– N-am nici o îndoială că o persoană de aici i-a trezit lui Teedle toate bănuielile astea, a zis Winters. Aşa cred aproape toţi. Dar e doar o presupunere. Sincer, căpitane, nimeni nu ştie ce are Martin de gând să facă. Cu siguranţă, nu ce i-am spus noi. Ceea ce ne duce cu gândul că este în serviciul altcuiva. Având în vedere trecutul lui, ruşii ar fi singura concluzie logică. Aşa că-i clar că nu ne putem permite să-l lăsăm în libertate acolo. E o situaţie foarte periculoasă.

Chiar şi eu îmi dădeam seama de asta.

– Au existat semne anterioare că nu vă este loial?

– Nu, dar nu a fost niciodată pus la încercare. Banditului ăstuia de Martin i s-au dat informaţii strict secrete aici, la Londra, în privinţa unei operaţiuni pe care voiam s-o execute el în Germania. Şi informaţiile pe care le-a aflat atunci erau extrem de importante pentru sovietici. A făcut pe atunci câteva remarci care i-au îngrijorat pe cei de aici. De aceea, după ce ne-am gândit mai bine, i-am ordonat să se întoarcă. Nu era omul potrivit pentru treaba asta, aşa am hotărât. Până nu a fugit, nimeni nu

s-a gândit că se va duce drept în braţele ruşilor. Dacă ai cunoaşte detaliile, ai fi de acord că asta-i concluzia cea mai logică. Îmi pare rău, Dubin, că nu-ţi pot spune mai multe.

I-am zis că înţeleg.

– Personal, a adăugat Winters, sunt prea sentimental să cred corecte concluziile astea. Dar e un punct de vedere pe care nu-l împărtăşesc nimănui, pentru că, sicer să fiu, nu am alte explicaţii pentru atitudinea lui.

– A avut cineva mai mult noroc decât mine să-l găsească?

Renunţasem să-l mai caut pe Martin de când mă întorsesem în Luxemburg şi nu mai auzisem nimic de el. Robert Martin nu mi-a adus decât necazuri. Dacă aş fi avut de gând să mă răzbun pe el, poate că m-aş fi bucurat să-l văd în cătuşe. Dar simţeam că modul cel mai bun de a onora memoria lui Biddy era să renunţ să-l mai caut pe Martin, căci această urmărire îi fusese fatală prietenului meu.

– O să-l prindem în timp util. Nu vrem ca şeful poliţiei militare să publice un buletinul informativ care să le dea pontul ruşilor. Am vrea să-l arestăm pe Martin fără să se facă vâlvă. Dar i-a recrutat pe mulţi dintre oamenii noştri din Germania, şi majoritatea au vederi de stânga, sindicalişti, aşa că nu ştii prea bine de care parte sunt, a sovieticilor sau a Aliaţilor. Şi, în afară de asta, este greu să le propui să-i întoarcă spatele omului pe care l-au crezut întotdeauna reprezentantul acestei agenţii. Este o chestiune destul de delicată. Am primit câteva rapoarte după acţiune. Martin este în legătură cu unii dintre vechii lui oameni de contact şi cere ajutor doar ca să-şi facă drum mai departe. Se consideră într-o misiune foarte delicată. O dată sau de două ori, a cerut să fie ascunşi. El şi fata.

– E şi fata cu el?

– Înţeleg că ai văzut-o. E ispititoare, aşa cum se spune?

– În felul ei, am răspuns.

– N-am avut niciodată plăcerea. Pe aici, circulă o legendă despre ea. Martin a recrutat-o la un spital din Marsilia, unde lucra ca infirmieră. Își joacă de minune rolul, oricare ar fi acela, și e dispusă la orice. Chiar și la sacrificiul suprem, dacă înțelegi ce spun. Acum câțiva ani, a stors informații de la un ofițer neamț care îi fusese pacient și care a continuat să se țină după ea. Informații de maximă importanță despre bombardarea Londrei. Merită o decorație, dacă mă întrebi pe mine, dar tipii din clădirea asta fac mutre când e vorba să recunoască orice a făcut ea. Cea mai veche șmecherie din spionaj, să te culci cu inamicul, dar să rămână între noi.

Colonelul a zâmbit, bucurându-se de vorbele sale cu subînțeles. Apoi, mi-a spus povestea în care Gita l-a salvat pe Martin din ghearele Gestapoului, pretinzând că este însărcinată cu el. Era bine că Winters tot vorbea, căci eu nu eram în stare. Să te culci cu dușmanul. Mă uitam la modelul complicat al covorului din biroul colonelului, pe care pășiseră oameni timp de un secol, încercând să-mi dau seama ce însemna asta pentru mine. De câte ori credeam că știu totul despre femeia asta, mai auzeam ceva nou.

– Dar fata e și ea de partea sovieticilor? am întrebat.

– Nu-i clar, a zis Winters dând din umeri. Dacă Martin chiar joacă această carte, nu cred că a spus ceva cuiva. Și apoi... Și-a ridicat mâna în semn că nu zisese chiar totul. Oricum, ne-am cam îndepărtat de la subiect.

M-am ridicat în picioare. Mi-a sugerat să luăm cina împreună într-una dintre serile pe care le mai petreceam la Londra, dar eu mă îndoiam, după toate câte îmi spusese, că o să am curajul să mă mai văd cu el. Nu i-am promis nimic, i-am zis doar că o să-l sun dacă aveam ceva timp liber.

La fel de proaste ca și perioada prin care trecusem, veștile pe care mi le dăduse Winters despre Gita m-au tulburat și mai

mult, nemaireuşind să mă concentrez asupra a ce se întâmpla în jurul meu. M-am dus în Green Park şi am descoperit că, după o oră, tot mai stăteam la marginea unei alei, cu mâna pe grilajul rece de fier, răvăşit de zbuciumul din sufletul meu. Când m-am uitat în oglindă, am văzut un om cu o înfăţişare normală, dar aveam impresia că eram pe dinafară ca dosul unui ecran de cinema. De partea cealaltă rula un maraton cinematografic, cu imagini şi sunete care nu se mai sfârşeau, toate acele filme torturându-mă. Adesea, când mă refugiam pe străzi, mă gândeam că aveam o cădere nervoasă şi că eram propulsat din nou în prezent doar de panica din gândurile mele.

Mi-am făcut bagajele cu trei zile înainte să plec. I-a scris o scrisoare scurtă lui Grace. Părăsit de Gita, nu mă mai puteam întoarce la Grace. N-am să-mi explic niciodată de ce, înşelându-mă în privinţa unei femei, a murit dragostea mea pentru alta, dar aşa era. Grace era demnă de toată stima. Dar reprezenta o parte din viaţa mea la care nu aveam să mă întorc niciodată. Măcar asta se terminase. Aşa cum mi se sfârşea şi permisia. Orice zăbavă mi-ar fi făcut rău. Aveam nevoie de muncă. Mă voi duce înapoi în oraşul Luxemburg. Voi mai avea procese. Oameni de spânzurat.

Dar simţeam că nici problemele legale nu mai aveau să-mi stârnească interesul. Dacă rămâneam în această prăpastie, aveam o singură şansă. Am ştiut imediat care era şi nu mi-am considerat hotărârea o ironie a sorţii. Am să solicit mutarea la un detaşament de infanterie şi mă voi întoarce la război. Lupta disperată de a rămâne în viaţă, de a ucide mai degrabă decât să fii omorât, era singurul lucru care mă putea distrage de la zbuciumul meu sufletesc.

Doar după ce am închis uşa camerei de hotel, cu ranița în spate, am înţeles întreaga semnificaţie a planurilor mele şi, nu ştiu cum, parcă îmi vorbea Gita. I-am ascultat vocea în aceeaşi

stare de furie şi abandon care mă chinuise de multe zile, dorind şi s-o aud şi să n-o aud, în acelaşi timp.

– Tu eşti Martin, îmi spunea ea.

11 februarie 1945

Dragă Grace,

Mi-am petrecut ultima săptămână în Londra, încercând să mă refac după ce s-a aflat ce se întâmplase. Acum, după lunile în care ți-am împărtăşit impresiile mele, ştiu că nu ți-am dat prea multe detalii despre lupte. Dar nici nu trebuie să-ți spun mai multe. Imaginează-ți ce e mai rău. Este mult mai groaznic decât atât. Am traversat oceanul regretând că nu aveam să fiu decât un aşa-zis soldat. Dar am fost soldat cu adevărat în ultimele luni, ceea ce regret şi mai mult.

Acum ştiu, Grace, că n-am să fiu în stare să mă întorc acasă la tine. Mă simt distrus în aşa măsură, că n-am să-mi revin niciodată. Când am venit aici, am crezut că iubirea poate învinge totul. Dar a fost una dintre multele iluzii pe care mi le-am făcut. Pentru mine, iubirea noastră dulce s-a terminat.

Ştiu că vei avea un şoc când vei citi scrisoarea mea. Mă copleşesc vina şi ruşinea pentru ce îți fac. Dar acum sunt într-o stare sufletească în care trebuie să renunț la toate iluziile, inclusiv la cea că mă voi întoarce şi voi fi un soț iubitor pentru tine.

Te voi purta mereu în gând. Respectul şi admirația mea pentru tine vor dura în veci.

Te rog, iartă-mă,

David

28. VIZITA

Timp de mai mulți ani, în fiecare vară, când eu și Sarah eram mici, mama ne îmbrăca frumos și ne urca în Chevy-ul nostru condus de tata. Ni se strângea un pic inima, pentru că tata nu mergea în multe locuri fără mama, cu excepția meciurilor de baseball, pe care ea nu le înțelegea. Era vară, eu și Sarah eram în vacanță, iar acest drum cu mașina era ultimul lucru pe care îl doream noi doi. Înainte să ajungem prea departe de casă, eu și Sarah pretindeam că aveam rău de mașină. Dar tata nu ne băga în seamă și mai conducea vreo 20 de minute, până în inima cartierului negrilor, apoi o lua pe străzile mărginite de case dărăpănate, până ajungeam la un bloc îngrijit, cu trei apartamente. Acolo, ne cobora pe mine și sora mea din mașină, cu toate protestele noastre.

Intram în clădire și o vizitam pe doamna Bidwell, o negresă mai deschisă la culoare, cu o voce groasă. Era vizibil că aceste vizite nu făceau plăcere nimănui. După atât drum, nici tata, nici doamna Bidwell nu păreau că au ce să-și spună. Deși copil, îmi dădeam seama că eu și sora mea eram aduși acolo îndeosebi ca subiecte de conversație, pentru ca bătrâna să poată exclama ce mult am crescut, iar tata să încuviințeze. Nu culoarea pielii era problema. Părinții mei stăteau în University Park, unul dintre primele cartiere locuite de toate rasele, și le plăcea să stea la taclale cu vecinii lor negri.

Beam câte un pahar cu limonadă excelentă în sufrageria doamnei Bidwell, apoi ne vedeam de drum. De fiecare dată când îl întrebam de ce a trebuit să ne ducem acolo, tata îmi răspundea că doamna Bidwell era mama unui băiat pe care l-a cunoscut odată. Doar atât. Nici nu m-am gândit la ea când am început să citesc jurnalul tatălui meu, pentru că era neagră, iar Gideon Bidwell alb – un alt tren pe care l-am pierdut.

Cu ani în urmă, am publicat o poveste despre un avocat asistent de la biroul procurorului din Kindle County, a cărui patimă pentru joc îl făcuse să se îndatoreze la cămătarii de prin partea locului. Sursa mea era un agent FBI, care era îngrijorat pe bună dreptate de pericolul pe care îl putea reprezenta un asistent al procurorului aflat la cheremul unor criminali, și tipul chiar mi-a arătat stenogramele marelui juriu federal, ca să-mi liniștesc editorii înainte de a publica ceva.

Am dat o mare lovitură. Singura problemă era că procurorul respectiv, Rudy Patel, mi-era prieten destul de bun. Amândoi eram pasionați de baseball, făceam parte dintr-un grup care își împărțea biletele pentru un întreg sezon de meciuri ale echipei Trappers. Stăteam adesea unul lângă altul și blestemam ghinionul constant pe care îl aveau cei de la Trappers, bătând palma când marcau, de parcă noi am fi lovit mingea, și-i ocăram pe jucători pentru lovituri și greșeli. Să suferi pentru echipa Trappers era un ritual în Kindle County și ne-a unit și mai mult pe mine și pe Rudy. Am scris reportaje despre mai toate procesele lui. Dar apoi l-am făcut să-și piardă slujba.

Din fericire pentru Rudy, s-a înscris într-un program pentru avocații dependenți, în Jucătorii Anonimi, evitând astfel să fie dat afară din barou și pus sub acuzație. Normal că a trebuit să fie concediat și să trăiască cu infamia de a fi fost alungat de mine. În cele din urmă, a ajuns profesor la o facultate de drept destul de bună din zonă și și-a continuat viața, deși

nu mai era considerat un avocat promiţător. Am avut eu grijă de asta.

Eu şi Rudy încă locuiam în aceeaşi zonă prin care trecea autobuzul spre Nearing, aşa că ne întâlneam din când în când în staţie. De fiecare dată când îl vedeam, simţeam cum se redeşteaptă în mine afecţiunea pentru cel care-mi fusese prieten bun, iar lui i se lumina din nou faţa, până când îşi amintea ce se întâmplase şi începea să mă deteste. De-a lungul timpului, ura din privirea lui s-a mai domolit. Trebuia să ştie că îmi făcusem doar meseria. Dar ajunseserăm într-un punct mort. Chiar dacă mă ierta din toată inima, prietenia noastră aparţinea trecutului, pe care ni-l aminteam, dar peste care trecuserăm.

Am adus vorba de asta, deoarece îmi aminteşte puţin de vizitele pe care i le făcea tata doamnei Bidwell. Era clar că aceste întâlniri scurte îl tulburau pe tata. Pe drumul de întoarcere, era distrat, strângea şi lăsa din mâini volanul. Nu ştiu ce iluzie îl aducea în North End. Că era dator să-i rămână credincios prietenului său şi să-i păstreze vie memoria? Că, arătându-i pe copiii lui, reuşea să aline cumva durerea femeii care nu avea să-şi mai vadă niciodată fiul? Dar, după ultima dintre aceste vizite, când eu aveam vreo zece ani, tata s-a uitat la mama imediat ce ne-am întors acasă şi i-a spus: „Nu mai pot să fac asta". Mamei i se citeau pe faţă blândeţea şi mila.

Sunt sigur că tata s-a ţinut de cuvânt şi nu s-a mai dus la doamna Bidwell. N-a existat niciodată loc pentru război în viaţa tatălui meu. Nu era viaţă, era război. Loialitatea nu putea să înfrângă aşa ceva.

Sincer să fiu, nu cred că doamna Bidwell a mai încercat vreodată să ia legătura cu el. Când mă gândesc la trecut, sunt şocat că nu i-am văzut nici pe domnul Bidwell, nici pe fraţii lui Biddy pe acolo. Poate că ei nu se puteau resemna cu gândul

că au pierdut un fiu şi un frate ale cărui şanse egale cu ale albilor i-au adus moartea.

În cele din urmă, relaţia dintre doamna Bidwell şi tata nu era precum cea dintre mine şi Rudy. Aveau ceva în comun în trecut, dar nu-l puteau schimba. În mod inexplicabil, soarta îl avantajase pe unul din ei, şi nu pe celălalt. Şi, pentru că nu aveau ce face, tot ce le rămânea era să-şi amintească de trecut cu durere în suflet, apoi să-şi vadă de vieţile lor atât de diferite.

29. VICTORIE

Următoarele rânduri sunt din *Nu fi fraier în Germania!*, un pamflet publicat de Grupul Armatei a 12-a, pe care l-am găsit printre hârtiile tatălui meu:

Faptele din această broşură au fost adunate de şeful Poliţiei Militare a Armatei a 9-a, constituind un ghid pentru soldaţii aflaţi în Germania. Această broşură conţine experienţele prin care au trecut membrii Rezistenţei din Franţa, Olanda şi Belgia, care lucrează acum pentru armata americană. Ei ştiu cum să se descurce. De aceea, au rămas în viaţă şi vă dau aceste informaţii.

SĂ NU CREZI

Să nu crezi că există nemţi „buni" în Germania. Sigur că ai cunoscut germani de treabă la tine acasă. Ei au avut destul curaj şi bun-simţ ca să părăsească Germania cu mult timp în urmă.

Să nu crezi că doar guvernul nazist a cauzat acest război. Orice popor îşi are guvernul pe care îl doreşte şi îl merită. Doar o mână de oameni s-au opus naziştilor. N-ai să-i întâlneşti; naziştii i-au lichidat de mult.

Un maior belgian, rănit de două ori în două războaie cu Germania, a fost staţionat în Germania din 1918 până în 1929. El spune: „Neamţul e mincinos din fire. Singur, este un om paşnic, dar când sunt mai mulţi, nemţii devin cruzi".

Dacă se va forma o mişcare de rezistenţă în Germania, va fi crudă. Va fi condusă de SS-işti şi gestapovişti care ucid fără

să clipească. Vor avea agenți peste tot. Fiecare neamț, bărbat, femeie sau copil, trebuie suspectat. Pedeapsa trebuie să fie rapidă și aspră. Nu-i același lucru cu brutalitatea. Forțele aliate trebuie să-și arate puterea, dar numai când este necesar.

Am câștigat războiul. În februarie și martie, forțele terestre ale Aliaților au înaintat. Nemții și-au dat în sfârșit seama că erau copleșiți numeric – decimați în Bătălia de la Bulge (așa numeau oamenii ce se întâmplase în Ardeni), cu forțele aeriene depășite de cele ale Aliaților, și confruntați cu masiva ofensivă a rușilor pe Frontul de Est. „Bald schissen wir nicht mehr."

Pentru Armata a Treia, principalele probleme erau vremea și terenul. Cea mai grea iarnă din ultimii 50 de ani s-a terminat cu un dezgheț timpuriu, care a umflat apele râurilor și ale pâraielor din zona muntoasă prin care trecea linia Siegfried. Cursurile de apă pe care forțele noastre le puteau trece cu piciorul necesitau acum construirea de poduri, iar trupele trebuiau să aștepte. Dar Patton înainta, ca totdeauna. Comandamentul 19 al aviației sprijinea înaintarea coloanelor din avangardă. În 22 martie, Patton a sfidat Comandamentul Suprem și a organizat în secret un atac masiv peste Rin, văduvindu-l astfel pe Montgomery de onoarea de a fi primul general care a pus piciorul pe pământ german. Vulpea[1] a tot dat târcoale cartierului general timp de câteva săptămâni după aceea, și n-am nici o îndoială că mica revoltă a lui Patton a contribuit mult la demiterea lui de la comanda Armatei a Treia.

Deși sfârșitul era previzibil, înaintarea noastră nu a stârnit nici pe departe atâta entuziasm ca eliberarea Franței. Oamenii noștri luptaseră de prea mult timp ca să se bucure de victorie și, pe deasupra, vedeau zi de zi că se bătuseră de fapt pentru europeni. Am întâlnit un lung șir de nemți alungați din casele

[1] Poreclă dată generalui britanic Montgomery (n.tr.)

lor de război, care îşi duceau în spate cele mai de preţ bunuri. Trăiau în cete sub cerul liber, în mizerie, ceea ce avea să ducă la izbucnirea unei epidemii de tifos. Pe când treceam pe lângă ei, cineva a fluturat steagul Statelor Unite, dar noi eram aceia care le omorâseră fiii şi taţii şi le bombardaserăm sau jefuiserăm casele. În general, exista multă suspiciune între ei şi noi, mai ales de când aflaserăm că mulţi soldaţi germani îşi îngropaseră uniformele şi se ascunseseră prin convoaiele de oameni care plecau de acasă.

Cu toate că mulţi nemţi dezertaseră, Armata a Treia a luat 300 000 de prizonieri germani în acele săptămâni. Erau duşi în camioane, murdari, flămânzi, înfrânţi, spre locuri înconjurate de sârmă ghimpată, şi mulţi dintre ei, dacă îi întrebai, se rugau să se termine războiul, lucru care, conform prevederilor Convenţiei de la Geneva, le-ar fi permis să se întoarcă acasă.

Cât despre mine, eram tot dezolat şi uneori îmi sărea ţandăra. Nu m-am ţinut niciodată de promisiunea de a mă oferi să merg pe front. În schimb, mi-am văzut de meseria mea plictisitoare de avocat militar cu eficienţă şi dezinteres. Rapoartele despre furturi, violuri şi crime săvârşite asupra nemţilor se adunau pe birourile noastre, dar erau în general ignorate. Nu dădeam curs decât delictelor grave comise împotriva soldaţilor noştri. Nu doar că nemţii erau duşmanii noştri. Mulţi comandanţi de armată, inclusiv generalul Maples – fusese avansat în 1 aprilie – erau de părere că ar trebui să ocupăm Germania nu atât din răzbunare, ci pentru ca nemţii să simtă pe pielea lor ce dezastru făcuseră în restul lumii. N-am contestat niciodată acest punct de vedere.

Sau foarte puţin. Pentru mine, războiul se terminase. Ca şi în oraşele vest-europene, turlele mele erau în ruină. Voiam să merg acasă şi să-mi găsesc timp să scormonesc prin moloz. Mă simţeam legat de civilii descurajaţi la fel de mult ca şi de soldaţii noştri.

De acasă, tot primeam scrisori imploratoare de la Grace Morton, care nu putea să accepte că n-o să ne căsătorim niciodată. „Dragul meu, îmi scria ea, ştiu ce groaznică a fost pentru tine această perioadă şi la câte tragedii ai fost martor. În curând, vom fi din nou împreună, vei uita această nebunie şi vom fi uniţi în faţa lui Dumnezeu."

I-am răspuns cu cea mai mare delicateţe de care eram în stare, zicându-i că ne-ar scuti pe amândoi de suferinţă dacă ar accepta hotărârea mea. Ca răspuns, scrsorile ei au devenit din ce în ce mai stăruitoare. Când nu-i răspundeam, parcă i se topea demnitatea. Într-o zi, am primit o diatribă despre necredinţa mea, apoi o altă scrisoare în care se gândea cu regret şi senzualitate la cât de mult greşiserăm că nu făcuserăm dragoste înainte de plecarea mea. Am făcut eforturi să citesc fiecare cuvânt, deşi îmi provoca mâhnire. Eram uimit de forţa contaminatoare a războiului, care trimisese nebunia mea peste ocean ca s-o molipsească şi pe ea.

Armata a Treia şi-a mutat cartierul general de două ori într-o săptămână, ajungând la începutul lunii aprilie la Frankfurt am Main, oraş care fusese necontenit bombardat înainte de sosirea noastră. Din unele străzi rămăseseră acum doar mormane de piatră şi cărămizi pe care se aşternuse praful stârnit de vânt. În zona de lângă principala gară, mai erau şi alte case în picioare, dar poliţia militară şi-a stabilit sediul într-o fostă clădire comercială de pe Poststrasse. Mie mi s-a dat un birou spaţios, care aparţinuse unui director important şi, în 6 aprilie, când îmi despachetam lucrurile, a intrat un tânăr ofiţer grăsuţ, care îşi tot sucea chipiul în mâini. Era Herbert Diller, aghiotant al comandantului adjunct al Statului-Major al Armatei a Treia, care dorea să mă vadă. Am luat-o împreună cu el la fugă pe stradă, chiar înainte să pomenească numele lui Teedle.

Nu-l mai văzusem pe general la faţă de când mă întorsesem de la contesa de Lemolland ca să-i raportez că Martin

dispăruse. Din câte ştiam, Teedle primise rapoartele mele în scris, deşi nu-mi răspunsese. De la Diller am aflat că, la 1 aprilie, generalului Teedle i se retrăsese comanda Diviziei 18 Blindate, care fusese scoasă din linia întâi pentru refacere. După aceea, Roland Teedle ajunsese comandant adjunct în statul-major al lui Patton. În timp ce eu şi Diller străbăteam în grabă sălile vaste ale fostului minister, l-am auzit pe Teedle zbierând. Omul la care ţipa s-a dovedit a fi caporalul Frank, care fusese transferat odată cu el.

Generalul Teedle părea mai bătrân şi mai împuţinat la trup în biroul unde l-am găsit, o încăpere întunecoasă, cu tavan şi ferestre înalte. Stătea în picioare şi se uita uimit la biroul pe care hârtiile păreau pur şi simplu aruncate. Am fost întru câtva mirat că am simţit o oarecare simpatie pentru el când l-am văzut, dar, după vizita mea la OSS din Londra, ajunsesem să recunosc că avusese dreptate în cea mai mare parte. Oricum aş fi privit lucrurile, Robert Martin era un tip nesincer şi un factor distructiv pentru armată. Nu că aş fi uitat complet de acuzaţiile lui Bonner. Mi-a trecut o clipă prin minte că se putea ca Teedle să fi fost mutat la statul-major ca să fie supravegheat mai bine. Dar n-am avut niciodată certitudinea dacă Bonner spunea adevărul sau interpretase greşit comportamentul generalului, sau, chiar dacă avea dreptate, unde trebuia să-l încadrez pe Teedle printre mulţi alţi travestiţi din armată.

L-am felicitat pe general pentru noua sa poziţie. Odată cu aceasta, mai obţinuse încă o stea. Ca de obicei, nu-i plăcea să fie flatat.

– Au început deja să schimbe caii, Dubin. Unii cred că, în locul nostru, ar trebui să vină diplomaţii. Următoarea etapă a războiului va fi politică. Mai bine m-aş ocupa de vite decât să stau la un birou, dar mai e treabă de făcut. Patton vrea să ajungă la Berlin la sfârşitul lunii, şi cred că aşa va face. Şi acu', zi-mi, Dubin, cum ţi-a plăcut războiul? E o javră, nu?

Probabil că a priceput ceva din mutra pe care am făcut-o ca răspuns la batjocura lui, căci m-a privit îngrijorat.

– Ştiu că ți-a fost greu, Dubin. Nu vreau să crezi că o iau în glumă.

– Nu cred că sunt singurul care are lucruri triste de povestit.

– Sunt trei milioane de oameni care vor avea coşmaruri când se vor întoarce acasă, şi cam un milion de partea cealaltă a lumii. Mă gândesc ce fel de nație vom mai putea fi. Toată civilizația asta s-a creat doar în perioadele dintre războaie. Construim lucruri, apoi le dărâmăm. Uită-te la biata Europă. Mă gândesc uneori la toate bătăliile care s-au dat aici şi mă aştept să văd țâşnind sânge din pământ.

– Vorbiți ca Martin, domnule general.

Ca întotdeauna, eram uimit de cât de insolent puteam fi cu Teedle. Dar el părea să se aştepte la asta.

– O, nu prea, Dubin. Sunt sigur că Martin vrea să pună capăt războiului. O iau drept o caracteristică a condiției umane.

Ca răspuns la vorbele lui Teedle, o expresie îndurerată mi s-a aşternut pe față, dar nu sunt sigur dacă pentru că mă împotrivcam viziunii lui Teedle sau deoarece o consideram ca fiind crudul adevăr. Studiindu-mă, Teedle s-a rezemat de spătar şi a început să bată darabana cu un creion pe pantalonii lui de stofă.

– Ştii ce înseamnă războiul, Dubin?

Teedle îl lăsase pe Diller să aştepte afară, de unde auzeam din ce în ce mai multe voci, semn că urma să înceapă o altă întrunire, probabil cu ofițeri superiori mie în grad. Dar nu am fost mirat că generalul voia să mai prelungească discuția dintre noi. Nu mă îndoisem niciodată că, pentru Teedle, lupta cu Martin era foarte importantă. Era exact opusul lui Martin – aventurierul solitar care se credea mai inteligent decât maşinile de război, un spion care prefera viclenia asaltului frontal,

şi, desigur, un comunist care ar fi dat oricărui om după nevoi, ceea ce se opunea vrerii de neînţeles a lui Dumnezeu.

L-am întrebat dacă se referea la Tratatul de la Versailles.

– Să le ia naiba de tratate! a spus el. Mă refer la ce e-n joc. Pe termen lung.

Ştiam că Teedle îmi apreciază seriozitatea, aşa că am încercat să nu fiu superficial, dar adevărul era că nu aveam idee despre asta, ceea ce i-am şi mărturisit. Normal că Teedle avea un punct de vedere.

– Cred că luptăm pentru ceea ce ne uneşte. Cred că toate chestiile astea pe care le iubim aşa mult – calea ferată, telegraful şi telefonul, automobilul, radioul, camera de filmat, avionul şi Dumnezeu mai ştie ce – ne-au schimbat felul de a vedea viaţa. Un păstor care se îngrijea de turma lui, un fierar care lucra la fierăria lui, oameni care nu-şi cunoşteau decât concetăţenii vorbesc acum cu cei de la mii de kilometri distanţă, fiind astfel prezenţi în viaţa lor. Şi nu ştiu exact ce au în comun cu aceşti tovarăşi de departe. Acu', vin comuniştii şi-i spun păstorului că interesul comun e binele oamenilor, aşa că ar trebui să le dea câteva oi săracilor din oraşul învecinat. Şi-apoi îl avem pe Hitler, care le zice compatrioţilor săi că trebuie să-i unească dorinţa de a ucide sau subjuga pe oricine nu e la fel ca ei. Pe urmă, venim noi, Aliaţii. Avem noi o viziune care să se compare cu cea a tovarăşului Stalin sau a domnului Hitler? Ce oferim noi?

– Ei bine, Roosevelt şi Churchill ar spune „libertate".

– Care înseamnă?

– Libertate personală. Carta Drepturilor Omului. Votul. Libertate şi egalitate.

– În ce scop?

– Domnule general, trebuie să vă spun că mă simt din nou student la Facultatea de Drept.

– În regulă, Dubin. Te aud. Eu cred că luptăm pentru Dumnezeu. Nu Hristos sau Iahve, sau spiriduşii din păduri, pentru nici un Dumnezeu anume. Ci pentru dreptul de a crede într-unul. Pentru a spune că există ceva mai presus de această societate obştească şi că există ceva mai important pentru fiecare om luat în parte, pe care trebuie să-l găsească el însuşi. Dar noi încercăm să le avem pe ambele, Dubin, să trăim în societate şi să fim individualişti în acelaşi timp, iar asta o să ne aducă necazuri. Nu-i înghiţim pe fascişti sau pe comunişti, care vor ca toţi să fim la fel. Sau pe capitalişti, dacă vrei să ştii adevărul. Toţi vor să fim materialişti. Iar asta înseamnă tot colectivism şi trebuie s-o recunoaştem ca atare.

– Există un pic de colectivism şi în religie, domnule general, oameni care vor, ca dumneavoastră sau ca mine, să facem exact cum cred ei că e bine.

– Asta-i natura umană, Dubin. Şi cred că suntem aşa cum se şi aşteaptă Dumnezeu. Şi este misiunea oamenilor să întâmpine cu bucurie orice competitor rezonabil.

Nu mai pricepeam şi i-am zis-o. Teedle a dat ocol biroului, apropiindu-se de mine şi părând luat prin surprindere, ceea ce nu-i stătea în obicei.

– Cred în democraţie, a spus, din acelaşi motiv ca şi Jefferson. Pentru că Domnul ne-a făcut pe toţi, aşa diferiţi cum suntem. Deosebirile dintre oameni sunt expresia resurselor Sale infinite. Dar lumea Lui încă aparţine celor care se străduiesc să-şi îndeplinească misiunea. El a ales pentru ei, fie că-i vorba de un călugăr care meditează în tăcere din vrerea Lui sau de un gigant care călăreşte lumea. Dacă Dumnezeu a populat lumea cu un miliard de oameni diferiţi, trebuie că s-a aşteptat şi să se lupte între ei. Dar n-ar fi putut să creeze o lume în care să triumfe o singură viziune, pentru că asta ar fi însemnat doar o unică viziune asupra Lui.

– Atunci, războiul e dorit de Dumnezeu, domnule general?

– Cu toții ne gândim la asta, Dubin. Nu pot să-ți dau un răspuns. Tot ce știu este că El vrea să perseverăm. A luat o hârtie de pe birou. Ieri am primit rapoarte dintr-un loc numit Ohrdruf. Ai auzit de el?

– Nu, domnule.

– Trei mii de deținuți politici de un fel sau altul zac acolo în gropi puțin adânci, înfometați până la moarte de naziști. Cei câțiva care au rămas în viață sunt într-o stare deplorabilă. Comunicatele tot repetă că nu poate fi descrisă prin cuvinte. Dumnezeu vrea ca noi să luptăm împotriva celor care au făcut asta, Dubin.

Am dat din umeri, căci nu voiam să abordez acest gen de discuție, iar generalul a continuat să mă studieze. Doar atunci am înțeles ce mă atrăsese la Teedle de la bun început. Îi păsa de sufletul meu.

– E-n regulă, Dubin. Să vorbim de lucruri mai plăcute. Am o misiune pentru tine, dar cred că trebuie să discutăm mai întâi. Am auzit de vizita ta la Londra și că m-ai verificat.

– Am făcut ce v-am spus întoteauna că trebuie să fac, domnule general. Să confirm detaliile.

– M-ai verificat. Nu mă supără, Dubin. Cred că acum îl urăști pe Martin mai mult decât mine.

– Am ajuns să nu simt nimic, ca să vă spun adevărul. Nu-mi dau seama ce joc joacă. Poate fi doar nebun, în felul lui.

– E spion, Dubin. E foarte simplu. E de cealaltă parte a baricadei.

Nu era nici o îndoială că Martin și generalul se situau pe poziții diferite. Dar așa eram și eu cu Teedle. N-aș putea spune care tabere anume.

– Cum doriți, domnule general, dar n-am încercat să dau dovadă de insubordonare. Am vrut doar să-mi clarific lucrurile, ca să pot trage o concluzie logică.

– Dar n-ai făcut-o, nu-i aşa, Dubin? Ticălosul tot mai sare într-un picior pe undeva.

– S-ar putea să fi murit, din câte am auzit, domnule.

– Dar, din păcate, nu-i aşa. Teedle a răsfoit hârtiile de pe birou, apoi, exasperat, s-a dat bătut şi a zbierat după Frank, care se părea că plecase de acolo. La naiba cu hârţogăria asta! mi-a zis. Cam cu patruzeci şi opt de ore înainte, un batalion de rezervă al Diviziei 101 Infanterie a întâlnit un om fără o mână, care pretindea că este ofiţer OSS. Asta s-a întâmplat lângă oraşul Pforzheim. Spunea că e într-o misiune specială şi are nevoie de provizii. Un ofiţer cu capul pe umeri a contactat OSS, dar, până să anunţe el poliţia militară, Martin se făcuse nevăzut.

– Aşa că iar ne-a scăpat. Uimitor. Ai idee cum de-a aflat fata că era în spital data trecută? M-am tot întrebat în ultimele luni.

– Eu i-am spus. A fost o prostie.

Generalul a făcut o grimasă.

– Mă gândeam eu că s-ar fi putut. E mai mult decât o tâmpenie, Dubin. S-a culcat cu tine, nu?

Nu i-am răspuns.

– Trebuia să fii mai deştept, Dubin.

Dar în ochii lui am zărit o sclipire amuzată, parcă râdea de nebunia mea. Oricât de complicată i-ar fi fost moralitatea, convingerile lui Teedle se confirmau. Sexul, ca şi războiul, era ceva la care Dumnezeu nu se aştepta ca oamenii să reziste.

– N-am procedat bine, domnule general, sunt conştient de asta. L-a costat viaţa pe un om foarte bun. O să am remuşcări toată viaţa.

Mi-a aruncat o privire mai blândă decât m-aş fi aşteptat şi mi-a zis:

– Dacă ai fi avut plăcerea să fii general, ai fi spus-o de o mie de ori. E o meserie împuţită asta în care alţi oameni mor din cauza greşelilor tale, nu?

– Da, domnule.

– Dar asta presupune.

– Da, domnule.

S-a oprit o clipă din vorbit, apoi a spus:

– Așa stă treaba. De câteva luni, execut dansul celor șapte văluri cu cei de la OSS. Donovan n-a vrut ca armata să confirme că unul de-ai săi a luat-o pe căi greșite. Ziceau că așa mai pot avea o șansă să-l folosească pe Martin împotriva rușilor, dar toate astea-s politică, dacă mă-ntrebi, iar acum am pus piciorul în prag. Am dat un buletin informativ tuturor celor din poliția militară, Armatei a Treia, Armatei a Șaptea, britanicilor, tuturor din Europa. Și aș vrea ca tu să te ocupi de asta, Dubin. Ai o experiență de care trebuie să profit. Știi cum arată Martin. Și, mai mult, îi cunoști tertipurile. Nimeni altcineva nu poate fi mai prudent ca tine. În afară de asta, îți dau o șansă să-ți răscumperi vina. E corect, nu?

N-am răspuns. Corect nu era cuvântul potrivit și o știam amândoi.

– Știu că te-ai săturat de misiunea asta, Dubin. Dat fiind ce ai spus – sau nu ai spus – înțeleg și de ce. Ai făcut bine că te-ai dat deoparte. Dar suntem în război și avem nevoie de tine. Am vorbit și cu Maples. Și ne-am pus de acord. Astea-s ordinele tale, Dubin. Pune mâna pe Martin.

Generalul a dat decretul plecându-și capul și întărindu-l cu o privire urâtă și amenințătoare. Fără îndoială că generalul voia să-mi dea o lecție. Prinderea lui Martin avea să mă convertească pe de-a-ntregul la viziunea lui asupra lumii. Iar în acestă privință, cred că avea dreptate.

– Sper că nu mai trebuie să-ți zic să-ți ții pușca cealaltă în teacă? Când te-ai fript o dată, sufli și-n iaurt, nu?

Am încuviințat din cap.

– Ești liber, mi-a spus.

30. BALINGEN

M-am dus cu maşina spre sud ca să-i pun întrebări ofițerului care îl văzuse pe Martin la Pforzheim. Orăşelele prin care treceam mi-au amintit de ceasurile cu cuc, căci aveau case mici şi înguste, aşezate ordonat ca dinții unui pieptene, şi erau toate împodobite cu decorațiuni de lemn pictat de jur împrejurul bazei acoperişului. Ofițerul care vorbise cu Martin, maiorul Farell Beasley, l-a descris ca fiind viguros, în ciuda mutilării vizibile, şi a insistat că ar putea fi folosit la operațiuni speciale chiar şi fără o mână. Beasley, ca mulți alții înaintea lui, fusese vrăjit de Martin şi nu-i venise să creadă că un soldat atât de bun ca el ar fi putut să facă ceva rău. De fapt, Martin dăduse informații prețioase despre trupele germane aflate la peste un kilometru distanță şi care încercau să împiedice Batalionul 100 să traverseze râul Neckar. Cât despre propriile scopuri, Martin refuzase să vorbească, spunând doar că avea să inițieze o mică operațiune prin apropiere. Nu l-am întrebat dacă avea vreo bănuială că Martin călătorea cu o femeie.

Am rămas lângă Pforzheim 24 de ore, ca să organizez urmărirea lui Martin. Nemții din partea locului nu prea voiau să colaboreze, iar despre Martin se bănuia că era pe undeva pe dealurile din jur şi se deplasa în spatele frontului.

În următoarele câteva zile după ce m-am întors la Frankfurt, am aflat că mesajul transmis de Teedle polițiştilor militari din întregul teatru de război din Europa avusese efectul scontat:

se raportase că omul cu o singură mână fusese văzut în mai multe locuri. Dar nici unul dintre cei văzuţi nu avea pe braţul stâng arsurile extinse pe care le observase maiorul Beasley. Mai târziu, pe 11 aprilie, am primit o telegramă din Londra, de la colonelul Winters, cel cu care mă întâlnisem.

Omul nostru prins STOP Comunicăm 0600
mâine prin canale sigure.

A telefonat de îndată. În ultimele trei sau patru zile, zicea el, forţele Armatei a Şaptea, de lângă Balingen, în sud-vestul Germaniei, negociaseră cu comandantul lagărului unde se aflau deţinuţi politici. Naziştii speraseră să-i dea la schimb pentru propriii prizonieri de război, dar americanii doar aşteptaseră să plece nemţii ca să preia ieri controlul asupra lagărului. Când au intrat, americanii au fost îngroziţi de cât de slabi şi bolnavi erau deţinuţii.

– Au zis că era ceva groaznic. Bineînţeles că majoritatea SS-iştilor au fugit. Dar, când ofiţerii de contrainformaţii s-au dus să adulmece prin jur, deţinuţii le-au indicat un tip fără o mână, care apăruse printre ei cu câteva zile în urmă. Ei credeau că era unul dintre gardienii nemţi din lagăr, care nu putuse să fugă din cauza handicapului său. El pretindea că e deţinut, un evreu spaniol care lucra în Germania când a fost deportat într-un alt lagăr de concentrare, dar era clar că minţea. Unu la mână, era prea viguros şi, pe deasupra, vorbea foarte prost germana. Iar când l-au pus să-şi dea jos pantalonii, toată lumea a văzut că nu era evreu. A mai îndrugat nişte poveşti, ultima fiind că era ofiţer OSS american şi că-l chema Robert Martin. Pe asta i-au smuls-o cei care îl interogau, când l-au ameninţat că-l dau pe mâna deţinuţilor, care sfâşiaseră câţiva gardieni cu mâinile goale. La propriu, Dubin, la propriu. Nici nu pot să-mi imaginez ce iad s-a dezlănţuit acolo. Dar îţi

garantez un lucru: Martin n-are să scape. L-au pus în lanțuri fixate de perete. Ți-l vor preda doar ție.

L-am întrebat pe Winters dacă avea idee de ce se dusese Martin acolo.

– Aş zice, Dubin, că oamenii de aici, care l-au luat pe Martin drept trădător, sunt cei care se vor bucura mai mult. După ce-l aduci la Frankfurt, ne-ar plăcea să trimitem nişte tipi care să-l interogheze mai pe îndelete.

Discuția s-a încheiat cu obişnuitele lui scuze că nu poate spune mai mult. Eu am dat ordin să mi se pregătească un convoi înarmat pentru transportul prizonierului şi m-am îndreptat de îndată spre sud înaintea acestuia, ca să-l arestez pe Martin.

Şi aşa, cu un alt sergent la volan, cu care de-abia schimbam o vorbă, am plecat spre Balingen. Era 12 aprilie 1945, o dimineață frumoasă cu un cer senin, fără nici un nor, iar aerul era plin de miresme încântătoare. Se auziseră multe despre lagărele de concentrare, chiar se publicaseră una sau două mărturii ale celor care reuşiseră să evadeze. Însă cei care le scriseseră fugiseră cu luni în urmă, înainte ca regimul lui Hitler să se clatine. Şi chiar afirmațiile făcute de puținii supraviețuitori din lagărul de la Natzweiler, din Franța, de care auziseră unii dintre noi, erau uneori respinse ca fiind propagandă sau ultimul dintre zvonurile alarmiste, dar nefondate, care se răspândeau de obicei în rândul soldaților americani, ca de exemplu: ruşii s-au predat şi Stalin s-a sinucis. Sau că 200 de piloți kamikaze distruseseră mare parte din Los Angeles. Ori că naziştii exterminau mii de deținuți politici. Această ultimă poveste a apărut după ce sovieticii au intrat într-un aşa-zis lagăr al morții din Polonia, pe nume Auschwitz, la sfârşitul lunii ianuarie, dar acum nimeni nu punea bază pe ce ziceau ruşii.

Văzut de afară, lagărul din Balingen nu ieşea cu nimic din comun, era o fostă cazarmă mare, de la periferie, construită pe o colină înaltă, printre pinii şi laricele din Pădurea Neagră. Era înconjurat de un gard înalt, de sârmă ghimpată, care avea în vârf noduri maronii de electrificare, iar la intrare se aflau clădirile din cărămidă galbenă ale administraţiei. Dar poarta era deschisă, iar lângă singurul măr înflorit de acolo zăcea un soldat tânăr, probabil gardian SS, cu faţa în jos, sub un panou din lemn pe care scria ARBEIT MACHT FREI. Munca te elibererează. Soldaţii noştri trecuseră cu maşinile pe lângă trupul neînsufleţit – se vedeau urme de tancuri şi tanchete –, apoi am trecut şi noi.

Nu ajunseserăm departe când şoferul meu a apăsat cu putere pe frână, deodată copleşit de putoare – excremente, var nestins, carne în putrefacţie. Era îngrozitor, dar a devenit şi mai rău după ce am luat-o în sfârşit din loc. Şi acum simt mirosul acela în nări, de obicei atunci când am un şoc de oarecare natură. În acele clipe, îmi imaginez că duhoarea a fost atât de puternică încât a rămas impregnată pe veci în nervii mei olfactivi.

Primii soldaţi care intraseră în lagăr erau de la Divizia 101 Infanterie, aceeaşi ale cărei regimente de rezervă îl reţinuseră scurt timp pe Martin la Pforzheim. Erau prezenţi acum câţiva ofiţeri de artilerie din divizie, dar majoritatea soldaţilor pe i-am întâlnit a doua zi erau de la unităţile blindate şi păreau şocaţi de ce vedeau. Stăteau lângă vehiculele lor în timp ce vreo zece dintre foştii deţinuţi, în uniformele lor vărgate şi tocite de atâta purtat, se adunau în jurul lor clătinându-se pe picioare, părând fiinţe înfricoşătoare din altă lume. Mulţi dintre ei slăbiseră atât de mult, încât mi se părea imposibil ca nişte oameni să ajungă aşa, adevărate schelete învelite în piele, cu încheieturile de la mâini şi degete umflate groaznic şi cu ochii aşa de afundaţi în orbite, încât păreau

orbi. Mai mulți dintre ei erau în picioarele goale, iar unii aveau pete mari de fecale și urină pe haine. Toți se mișcau atât de încet că nu păreau să fie vii, clătinându-se puternic și parcă neștiind unde trebuiau să meargă. Unul dintre ei, un bărbat cu brațele ca două bețe, a venit la mine de îndată ce m-am dat jos din mașină și și-a ridicat ambele mâini într-o rugăminte lipsită de rușine.

Nu știu nici acum ce voia, mâncare sau doar înțelegere, dar am împietrit acolo, cutremurat până în adâncul sufletului meu chinuit și cuprins de scârbă. Bărbatul acela și cei ca el m-au înspăimântat mai mult decât moartea pe câmpul de luptă, pentru că am văzut imediat în ei la ce degradare poate ajunge un om și câte poate îndura în dorința lui de a trăi.

A mai trecut ceva timp până am văzut un locotenent care se îndrepta cu greu spre mine ca să mă salute. Un bărbat înalt, cu părul nisipiu, de la artilerie, mi-a spus că se numea Grove și că fusese anunțat că sosesc. A făcut un semn spre locul spre care mă uitam.

– Ăștia sunt cei norocoși, a zis el, încă se țin pe picioare.

– Ce sunt? l-am întrebat.

– Evrei, a răspuns el. Majoritatea. Mai sunt și niște polonezi și francezi în altă parte a lagărului. Și câțiva nemți pe care îi urăște Hitler, mai ales țigani și homosexuali, se află în alt loc din lagăr. Dar cei mai mulți dintre tipii de aici par să fie evrei. Abia dacă i-am pus pe categorii. E prea mult tifos aici, ne e frică.

Mi s-a tăiat respirația și era să mă sufoc când mi-am dat seama din ce era alcătuit mormanul aflat la o sută de metri în spatele locotenentului. Era format din cadavre, o grămadă de trupuri goale și emaciate, contorsionate de spaima morții. Din instinct, am făcut câțiva pași într-acolo. Grove m-a apucat de mânecă.

– Ai să mai vezi multe din astea, dacă simți nevoia.

Oare chiar voiam?

– Să aruncăm o privire, a zis Grove. Poate vrei să le spui şi altora ce-ai văzut aici.

Am luat-o din loc. Grove mi-a zis că erau vreo 20 000 de oameni ţinuţi aici, dintre care mulţi sosiseră în ultimele zile. Unii fuseseră aduşi pe jos de la alte lagăre de concentrare şi mulţi muriseră pe drum. Alţii, mai ales cei bolnavi, fuseseră azvârliţi aici din trenuri. Toţi au fost îngrămădiţi în barăci improvizate din lemn, fiecare de vreo 50 de metri lungime, în care erau găuri, în loc de uşi sau ferestre. Nici nu-mi puteam închipui cum trăiseră oamenii de aici în timpul acestei ierni cumplite, pentru că majoritatea nu avea decât uniformele rărite ca să se apere de frig.

Latrinele erau în aer liber şi din ele se revărsau dejecţii, pentru că se înfundau din când în când cu trupurile morţilor. Faptul că americanii bombardaseră cu câteva săptămâni în urmă staţia de pompare pusese capăt apei curente, iar deţinuţii nu mai primeau regulat mâncare de la începutul lunii martie, când comandantul german suprimase majoritatea meselor pe crudul motiv că aşa împiedica răspândirea dizenteriei şi a tifosului care izbucniseră în lagăr. Săptămâna trecută, când lagărul fusese încercuit, deţinuţii nu primiseră nimic de mâncare. Unii dintre cei care treceau pe lângă noi, îmbrăcaţi în zdrenţe şi cu privirile cutremurător de goale, ne implorau să le dăm câteva firimituri de pâine. Grove mi-a atras atenţia să nu manifest generozitate faţă de ei. Soldaţii care veniseră cu o zi în urmă le dăduseră dulciuri şi conserve primilor deţinuţi pe care îi văzuseră. Au început să se încaiere şi cei care au câştigat cumplita luptă care a urmat au murit, pentru că intestinele le-au cedat de la atâta mâncare.

Barăcile în care stătuseră aceşti oameni erau mizerabile, întunecoase şi împuţite. Grămezi de fecale se vedeau ici-colo pe pământul acoperit cu paie, iar pe priciurile suprapuse

zăceau cei bolnavi şi înfometaţi, alături de cadavre. Puteai să-i deosebeşti pe cei vii doar prin gemetele pe care le scoteau din când în când, iar pe cei morţi prin mulţimea de păduchi de pe ei, care se mişcau ca nişte valuri. Sute de deţinuţi muriseră începând de ieri, a spus Grove. Doctorii din divizie veniseră în dimineaţa asta, dar le era foarte greu să facă un plan de acţiune care să aibă şanse de reuşită în cazul celor bolnavi şi la ce materiale sanitare să apeleze pentru a evita răspândirea tifosului, mai ales la soldaţii americani.

În consecinţă, a zis Grove, nu controlam situaţia decât parţial. Din întâmplare, am dat peste rămăşiţele unei femei gardian, de care Grove mi-a spus că fusese omorâtă în această dimineaţă. Un grup de deţinute o găsiseră ascunzându-se sub una dintre clădiri şi o trăseseră afară de păr. Femeia ţipase şi le înjurase pe deţinute, însă toate au călcat-o în picioare şi au scuipat-o. La urmă, au venit şi câţiva bărbaţi cu nişte scânduri în mâini şi au bătut-o până a murit. Deţinuţii îi omoară de o zi pe supraveghetori – majoritatea criminali trimişi aici din închisorile germane – şi pe gardienii din Wermacht, pe care SS-iştii i-au abandonat. Ieri, au făcut dintr-un castel de apă o spânzurătoare improvizată, iar soldaţii noştri s-au oferit să-i ajute la spânzurat.

În spate, lângă grupul de case din cărămidă galbenă aparţinând administraţiei, invizibilă dinspre barăci, era o clădire de formă pătrată, în mijlocul căreia trona un enorm cuptor de cărămidă. Grove a deschis cu ambele mâini uşile mari din fier forjat şi am văzut înăuntru două trupuri pe jumătate arse. Orbitele goale ale unuia dintre cranii erau parcă îndreptate spre mine şi m-a străbătut un fior. În faţa cuptorului se găsea un butuc de măcelărie, care era folosit la scoaterea plombelor de aur din dinţii morţilor, după cum recunoscuseră unii dintre gardienii interogaţi.

Dar moartea venise în ultimul timp prea repede pentru prea mulţi dintre deţinuţii de la Balingen ca să încapă toţi într-un singur cuptor. Peste tot – pe lângă baraci, pe aleile din lagăr, după fiecare colţ de care treceam – erau cadavre, sinistre mormane cenuşii-albicioase de fiinţe umane moarte, aflate în diverse stadii de descompunere, în pielea goală şi descărnate de viermi. Grămezile de aici nu erau nimic, a spus Grove. La capătul lagărului, se afla o groapă plină de cadavrele pe care deţinuţii care se mai puteau ţine pe picioare fuseseră obligaţi să le târască până acolo în ultimele zile. Cineva de la Artilerie, care încerca să găsească un mod de a le zugrăvi scena superiorilor săi, începuse să numere morţii din lagăr, dar renunţase când ajunsese la 8 000. De câte ori mă uitam la acele movile de trupuri, atât de jalnice în goliciunea lor, cu membrele lor ca beţele şi organele genitale expuse vederii, simţeam aceeaşi panică, pentru că nu puteam distinge cu cine începe sau se termină mormanul.

Am observat în câteva rânduri că unele cadavre aveau burta spintecată.

– De ce? l-am întrebat pe Grove. Aveau ceva în burtă pe care îl dorea altcineva?

– Mâncare, a zis locotenentul uitându-se la mine.

La Balingen, am plâns pentru prima dată de când începuse războiul. La o clipă după ce am intrat în singura baracă în care am fost, m-am dus repede în spatele ei şi am vomitat. Apoi, am plâns. Am încercat vreme de câteva minute să-mi vin fire, dar am renunţat şi am mers mai departe cu locotenentul, plângând încetişor şi durându-mă ochii de la soarele puternic.

– Şi eu am plâns ca un copil, mi-a zis el la un moment dat. Şi nu ştiu dacă nu-i mai rău că m-am oprit.

Dar nu numai suferinţa sau amploarea cutremurătoare a cruzimii m-au făcut să plâng, ci şi unicul gând care îmi

venise în minte după primele minute petrecute în lagăr, una dintre acele propoziții care mi se tot învârtea înnebunitor prin minte. Cuvintele erau: „Nu ai de ales".

Eram pe vechiul continent de șase luni, jumătate de an, cât un semestru de școală, dar mi-era imposibil să-mi amintesc cum fusesem înainte. Mă luptasem înspăimântat și învățasem să disprețuiesc războiul. Nu exista nici un pic de glorie în bestialitățile pe care le văzusem. Era doar brutalitate, perfecționată de ambele părți cu ajutorul științei, pentru care fusese necesară multă ingeniozitate ca să se alcătuiască acele mașinării uriașe de ucis. Nu exista nimic căruia să-i fii loial și nu aveai nici un motiv să fii mândru. Dar acolo, la Balingen, am plâns pentru omenire. Pentru că nu avusese de ales. Pentru că, știind totul acum, mi-am dat seama că acest război oribil trebuia să aibă loc, cu tot sângele vărsat și distrugerile absurde, și că se putea foarte bine să mai fie și altul. Dacă oamenii puteau face așa ceva, părea de neînțeles cum ne-am mai putea salva vreodată. La Balingen, era incontestabil faptul că bestialitatea ajunsese legea supremă în întregul univers.

Gândindu-mă la toate astea, aproape că uitasem de ce venisem aici. Atunci când Grove a intrat într-una dintre clădirile galbene de lângă poartă, mă așteptam să-mi arate alte grozăvii. În schimb, m-a dus pe un rând de trepte, unde era răcoare, până la o pivniță, a cărei ușă metalică era păzită de un polițist. Nu-mi închipuiam la ce le trebuise nemților o închisoare aici, până când mi-am amintit că lagărul fusese înainte o cazarmă. Asta părea să fi fost un fel de pușcărie. Erau acolo opt celule, fiecare având pereții de piatră și gratii la intrare. Josef Kandel, fostul comandant al lagărului, cunoscut în zilele noastre sub numele de Bestia de la Balingen, stătea într-una, ținându-se drept în uniforma lui impecabilă, dar fără pantofi în picioarele înlănțuite. În celulele alăturate, se aflau doi ofițeri SS care trecuseră fără îndoială printr-un interogatoriu dur. Unul se

ghemuise pe jos, iar celuilalt îi lipsea majoritatea dinţilor şi încă îi mai curgea sânge pe bărbie. Şi, în celula cea mai îndepărtată, maiorul Robert Martin de la OSS stătea pe un scăunel. Zdrenţele pe care le luase de la un cadavru ca să se deghizeze fuseseră arse şi apoi înlocuite cu o frumoasă uniformă de ofiţer alcătuită dintr-o cămaşă roşie-cafenie, peste care avea un veston de stofă fără mâneci, iar pe guler frunzele de stejar se aflau la locul lor.

Ştiam că aveam faţa umflată de plâns, dar el era cu siguranţă mai schimbat decât mine. Pe partea stângă a feţei, pielea îi strălucea, era roz ca zorile, iar din ureche îi rămăsese un ciot înfipt lateral, peste care avea o zonă fără păr de câţiva centimetri. Din mâneca stângă nu ieşea nimic.

– Domnule maior, te arestez din ordinul generalului Teedle şi vei apărea în faţa curţii marţiale la o dată ce se va stabili cât mai repede cu putinţă.

El a zâmbit în chip de răspuns şi mi-a făcut un semn amical cu mâna care-i mai rămăsese.

– Lasă astea, Dubin. Vino aici să stăm de vorbă.

Fascinaţia pe care o exercita asupra mea era încă mare, aşa că a fost cât pe ce să mă apropii de el, fără să-mi dau seama. Chiar şi cu o mână, Martin era în stare să mă subjuge şi să pună la cale o altă evadare.

– Cred că nu.

Martin a râs, clătinând cu putere din cap.

– Atunci, ia-ţi un scaun şi stai acolo, dacă aşa trebuie. Dar tot o să stăm de vorbă.

M-am uitat la locotenentul Grove, care a cerut să mă informeze. Mergând prin sala întunecoasă, mi-a şoptit ce aflase când îl închisese ieri pe Martin. În timp ce îl duceau spre celulă, le-a spus temnicerilor săi ceva despre un munte aflat la 300 de kilometri de aici, unde nemţii ar fi depozitat toate comorile furate din Europa. Mii de lingouri de aur şi bijuterii

erau strânse în peşteri, inclusiv monede americane de aur, de 10 şi 20 de dolari. Un detaşament al Armatei Statelor Unite, zicea el, s-ar putea strecura acolo, susţinând că trebuie să ia în primire comoara ca s-o ducă în America, iar apoi ar fi ajuns toţi milionari. Martin se oferise să-i conducă acolo. Auzind de poveste, lui Grove i s-a părut absurdă. Dar, când a luat legătura cu OSS, Winters i-a confirmat că doar cu câteva zile în urmă, Regimentul 35 Infanterie cucerise mina de sare din Kaiseroda, în munţii Harz, unde găsiseră o mare comoară în galeriile subterane: tablouri, pietre preţioase, încăperi cu bani şi monede. Valora miliarde. Grove credea că mina de la Kaiseroda fusese întotdeauna obiectivul lui Martin.

– Dar OSS ce crede?

– Tipii ăia nu zic niciodată ce gândesc.

Am cântărit un timp lucrurile. M-ar fi tentat să cred că scopul lui Martin nu fusese niciodată să spioneze. Mai degrabă ar fi fost să lase baltă războiul şi să se îmbogăţească pentru toată viaţa. Poate. Dar mă împăcasem cu gândul că n-am să înţeleg niciodată raţiunile din care acţiona Martin. Doar el ar fi putut să le explice, dar nu l-ar crede nimeni.

După câteva minute, la ordinul lui Grove, un poliţist mi-a adus un scaun greu, de stejar. Stăteam în faţa celulei lui Martin, iar el şi-a tras scăunelul mai aproape de gratii. Părea binedispus, chiar dacă făcea paşi mici din cauza lanţurilor de la picioare.

– Aşa, a zis Martin. Aşa cum ţi-ai dorit de mult. Să mă vezi în lanţuri. Ştiu că acea chestie cu arestul la domiciliu a fost o tâmpenie.

– Eşti mult mai bine tratat de orice deţinut de aici.

Mi-a primit dojana cu un zâmbet forţat.

– Chiar şi aici, jos, se simte mirosul.

Avea dreptate, deşi era destul de vag ca să pot simţi şi cunoscutul miros de mucegai din pivniţa umedă.

– Nici eu nu aveam idee ce să fac. Copoii tăi erau pe urmele mele, Dubin. Şi lagărul cât pe ce să fie abandonat, aşa că mi-am zis să mă amestec printre oameni şi pe urmă să plec. Odată ce am ajuns aici, mi-a fost clar că n-o să reuşesc să trec drept deţinut, cu toate vătămările mele. Dar nu mă lăsa inima să plec. În trei nopţi, Dubin, am omorât patru SS-işti. Au fost uşor de prins pe când încercau să scape pe poarta din spate în miez de noapte. Doar am întins o sârmă, să se împiedice de ea. A pufnit, de parcă nu ar fi crezut ce spune. N-o să am remuşcări din cauza asta.

Ca întotdeauna, nu ştiam dacă să-l cred sau nu.

– Şi ce-i cu planul tău de a ajunge bogat ca Cresus[1]? l-am întrebat. Voiai să renunţi la el?

– Doar nu crezi aşa ceva, nu-i aşa, Dubin? A fost un joc, recunosc. Mă distra să-i fac pe băieţii ăia să creadă că-l puteam transforma pe fiecare într-un Rockefeller. Dar suntem la 300 de kilometri depărtare. Dacă voiam să merg la Kaiseroda, aş fi ajuns deja acolo până acum.

– Dar încotro *voiai* să te duci, Martin?

– Vrei să-mi afli planul? De asta stai acolo? Ei bine, o să-ţi zic, Dubin. Gita ştie, are să ţi-l spună oricum când o s-o găseşti. Vrei s-o găseşti, nu?

Ostilitatea faţă de Gita îl storsese de puteri, aşa că pe faţă îi apăru un rânjet viclean. Eram mirat şi oarecum uşurat că Martin dăduse dovadă de meschinărie – îi şifona un pic imaginea de om perfect –, dar altă reacţie nu am observat la el când i-a pomenit numele. Nu azi.

– Poţi să le spui prietenilor mei din OSS ce puneam la cale, ca să nu piardă prea mult timp. Oricum, prefer să vorbesc cu tine.

Nu i-am dat nici un răspuns.

---

[1] Rege al Lidiei între anii 595 şi 547 î.Hr., renumit pentru bogăţiile sale (n.tr.)

– Ştii, Dubin, n-ar trebui să te superi pe mine. M-am ţinut de cuvânt în Savy. În privinţa predării? Am avut intenţia. Doar nu crezi că prefer asta, nu-i aşa?

Şi-a ridicat braţul fără mână în aşa fel că i s-a văzut ciotul de un roşu aprins, o bucată diformă de carne, ieşind din mânecă. Puteam să mai discut cu el motivul pentru care mă lăsase să plec, când ştia că nu aveam să-l găsesc pe Algar la cartierul său general, sau despre cele două luni şi jumătate în care Martin căutase să scape de poliţie, de când îl ajutase Gita să fugă de Oflag XII-D. Dar am descoperit că aveam o problemă cu Robert Martin, mai presus de toate celelalte.

– Ai profitat de respectul meu pentru dumneata, domnule maior. M-ai făcut să cred că eşti un erou pe un cal alb şi te-ai folosit de admiraţia mea ca să scapi.

– Am avut motive întemeiate, Dubin. Ai să înţelegi până la urmă. Naziştii lucrează la o armă secretă care poate distruge lumea...

Am izbucnit în râs. Era un zgomot tare nepotrivit într-un asemenea loc, şi a răsunat pe tot coridorul săpat în stâncă.

– N-ai decât să râzi, Dubin. Dar este adevărat. E singurul mod în care nemţii pot câştiga războiul, chiar şi acum tot mai speră. Aliaţii ştiu de mult asta. Germanii şi-au pus pe treabă cei mai buni fizicieni. Gerlach. Diebner. Heisenberg. În ultimele luni, principalul loc în care au lucrat a fost un oraş pe nume Hechingen, la doar câţiva kilometri de aici. Munca lor se bazează pe teoremele lui Einstein şi ale altora. Vor să construiască o armă, Dubin, care să fracţioneze atomul. Ar avea destulă forţă ca să şteargă un oraş mare de pe faţa pământului.

Ca de obicei, Martin părea fascinat de prostiile pe care le spunea. Nu eram om de ştiinţă, dar tot ştiam ce e atomul şi înţelegeam că este o particulă infimă. Nimic de aceste dimensiuni minuscule nu putea avea forţa ucigătoare de care pomenise Martin.

– Acum are loc o întrecere, Dubin. Între serviciile de spionaj americane și cele sovietice. Fiecare vrea să pună mâna pe oamenii de știință germani, pe hârtiile lor, pe munca lor. Pentru că acela care va avea arma asta, Dubin, va conduce întreaga lume. Întreabă-ți amicii de la OSS. Întreabă-i dacă nu e adevărat. Întreabă dacă nu există chiar acum un grup de fizicieni în Germania care lucrează mână-n mână cu OSS. Numele de cod e Alsos. Doar întreabă. O să ți se spună că sunt pe urmele acestor fizicieni chiar acum, când vorbim noi.

– Acolo te duceai? La Hechingen?

– Da, da.

M-am rezemat de spătarul tare al scaunului. Părul negru al lui Martin era căzut pe frunte și avea un aer de băiețandru zburdalnic, în ciuda relativei imobilități a părții de față arse. Eram uimit de uriașa importanță a ceea ce-mi spusese probabil fără să vrea.

– Dacă tot ce zici este chiar așa, dacă există măcar un dram de adevăr în toate aiurelile astea despre o armă secretă, o să te spânzure, Martin. Și bine ar face.

– Să mă spânzure?

– Bineînțeles că nu lucrezi pentru OSS. De asta sunt sigur. E clar că voiai să te duci la Hechingen ca să pui mâna pe savanții ăia și să-i dai repede sovieticilor.

– Nu-i adevărat, Dubin. Nu-i câtuși de puțin adevărat. Nu vreau să învingă nici unii. Nu vreau să-i văd nici pe comuniști, nici pe capitaliști conducând lumea.

– Atunci, cum de știi toate astea? Planurile americanilor? Și ale sovieticilor? Dacă nu lucrezi pentru ruși, cum de le știi intențiile?

– Te rog, Dubin. OSS mi-a zis toate astea în septembrie anul trecut. Când m-am întors la Londra. Și nu sovieticii. Ți-am spus, Dubin, că nu sunt nici de o parte, nici de alta.

– Aşa ar zice şi sovieticii?

– Habar n-am ce-ar zice. Dar ascultă-mă, ascultă! Mă duceam la Hechingen. Dar nu pentru ţara mea. Scopul meu era să distrug. Totul. Rezultatele. Documentaţia. Şi oamenii. Astfel ca secretul lor îngrozitor să moară odată cu ei. Nu-ţi dai seama? Aveam şansa să închid toate relele la loc, în cutia Pandorei. Dacă ar exista arma asta, indiferent cine o va avea, ar fi un război continuu, învingătorii ar domni asupra învinşilor, învinşii ar complota s-o obţină, iar în cele din urmă, nu contează care parte pune mâna pe ea, ci că, dacă ar exista, ar fi folosită. Nu s-a mai pomenit să se inventeze o armă şi să nu fie folosită. Oamenii pot să-i spună cum vor, chiar şi curiozitate, dar invenţiei ăsteia o să i se dea drumul în lume. Să ferim lumea de aşa ceva.

Era deştept. Dar o ştiam de mult. Nimeni – nici Teedle, nici eu – nu am fi putut dovedi că lucra pentru sovietici, şi nu pentru o lume în care să fie pace. El şi Wendell Wilkie[1]. Era, aşa cum prevăzusem, o poveste care îi oferea acoperire perfectă.

– Dubin, găseşte-o pe Gita. Găseşte-o pe Gita. Ea o să-ţi confirme că-ţi spun adevărul. Astea sunt planurile mele. Şi încă mai e timp să le îndeplinesc. Nu mai mult de câteva zile. Forţele americane o să ajungă în scurt timp la Hechingen, în funcţie de cum merg luptele. Este doar la câţiva kilometri distanţă. Găseşte-o pe Gita, Dubin.

Ce şmecher era. Ce convingător. Găseşte-o pe Gita. Ea te va convinge să-mi îmbrăţişezi cauza. Şi înlesneşte-mi o nouă evadare.

– E aici, Dubin. În partea din lagăr cu polonezi. Acolo sunt evrei din oraşul ei. Ea le dă îngrijiri medicale. Du-te acolo, la polonezi. O s-o găseşti. Ea o să-ţi spună adevărul.

---

[1] Wendell Wilkie (1892–1944) a fost un avocat renumit în SUA. (n.tr.)

– Nu, am zis eu și m-am ridicat în picioare. Gata cu minciunile. Gata cu fanteziile. Gata cu evadările. Mergem la Frankfurt. De îndată ce sosesc mașinile blindate. Ai să-ți spui poveștile acolo, Martin. Poate ai impresia că sunt copil.

– Îți zic doar adevărul, Dubin. Cuvânt cu cuvânt. Întreab-o pe Gita, te rog.

M-am întors cu spatele la el în timp ce îmi tot repeta numele ei.

31. GITA LODZ, DESIGUR

Femeia aceasta, Gita Lodz, este, desigur, mama mea.

N-am nici o scuză pentru că nu mi-am dat seama luni de zile sau că am inventat tot felul de poveşti în acest timp ca să neg adevărul. Cred că toţi oamenii se agaţă de lumea pe care o ştiu. Vorbele din final ale Ursului Leach au fost o dovadă de noblețe sufletească: „Suntem întotdeauna copiii părinţilor noştri".

Dar, stând pe aeroportul Tri-Cities şi citind ultimele rânduri pe care le scrisese tata, am tras următoarea concluzie: înşelat din nou de Gita Lodz, tata şi-a distrus viaţa dându-i drumul lui Martin. Iar apoi, nu se ştie cum, pe când începuse să priceapă ce greşeală ireparabilă făcuse, probabil că a întâlnit-o la Balingen pe cealaltă femeie, Gella Rosner, şi s-a schimbat. A fost o iubire în care şi-a găsit refugiul, firul de pai de care se agaţă omul care se îneacă.

Când mă uit în urmă, totul mi se pare o farsă. Dar am acceptat-o luni de zile, fiind frustrat şi nedumerit pentru că tata omisese ceva: nu-mi pomenise niciodată de tânăra şi curajoasa evreică din lagăr, de care ajunsesem să cred că se îndrăgostise la prima vedere.

Pe Barrington Leach l-am întrebat din când în când ce se întâmplase cu Gita Lodz, iar el înţelesese că fusesem indus în eroare. Dar nu s-a străduit să mă corecteze, deşi veneam des să-l văd, în încercarea mea de a face lumină în privinţa tuturor lucrurilor e care şi le amintea despre tata. Ursul era un

om amabil şi inteligent şi, având în vedere că mă prevenise de la început, era clar că hotărâse să nu-mi spună decât ce păream dornic să aflu. Mi-a expus faptele aşa cum apăreau în documente. Era la latitudinea mea să trag concluziile ce se impuneau. Ursul şi-a ţinut gura mai mult de dragul meu decât al părinţilor mei.

Într-o zi, în aprilie 2004, sora mea mi-a dat un telefon ca să vorbim despre sănătatea mamei, care se deteriora. Sarah voia să mă întrebe dacă ar fi cazul să-i facă o vizită mamei în iunie, cam când pica aniversarea căsătoriei părinţilor, perioadă care fusese extrem de grea pentru mama în 2003, cu puţin timp înainte să moară tata. Ştiam că părinţii mei avuseseră o căsnicie de aproape 58 de ani. Nu făceau nici un secret din faptul că se căsătoriseră pe 16 iunie 1945. Dar până acum, nu făcusem niciodată legătura cu ce se întâmplase atunci. Am rămas cu receptorul în mână, cu gura căscată, în timp ce Sarah îmi striga numele şi mă întreba dacă mai sunt pe fir.

Pe atunci, îmi făcusem un obicei din a-l vedea pe Barrington Leach o dată pe lună. Mă duceam la el mai ales pentru că îmi plăcea compania lui, dar îmi justificam cheltuielile cu drumul prin faptul că Ursul mă ajuta să redactez manuscrisul tatălui meu în vederea publicării. (Din cauza şiretlicului la care recursesem cu mama şi sora mea, intenţionam pe atunci să le spun că jurnalul tatei era scris de mine, pe baza cercetărilor mele îndelungate.) Când mă întâlneam cu Ursul, îi dădeam ultimele pagini scrise, iar el făcea comentarii asupra lucrului meu din luna ce trecuse. La puţin timp după ce a fost adus cu scaunul cu rotile în sala de vizite, pentru întrevederea noastră de la sfârşitul lunii aprilie, i-am spus ce îmi trecuse prin minte în timp ce vorbeam la telefon cu sora mea cu o săptămână în urmă.

– Mi-am dat seama doar acum câteva zile că părinţii mei s-au căsătorit cu puţin timp înainte ca tata să fie judecat de curtea marţială. Aţi ştiut acest lucru?

– Mărturisesc că da, mi-a răspuns Ursul. Eu sunt cel care a făcut aranjamentele.

– Ați aranjat căsătoria?

– Nu, ei s-au întâlnit și s-au plăcut, a zis Ursul. În schimb, eu am intervenit pe lângă autoritățile militare să le dea permisiunea de a se căsători, da, asta am făcut. Tatăl tău era îngrijorat, și pe bună dreptate, că, atunci când va fi condamnat, ceea ce nu se putea evita, avea să fie trimis la o închisoare militară din Statele Unite. Era disperat să se însoare cu ea înainte de proces, pentru ca mama ta, fiind măritată cu un ofițer american, să aibă dreptul de a emigra în State. Ea era încă deținută într-un lagăr improvizat pentru refugiați care fusese construit după ce se arseseră barăcile de la Balingen. Condițiile erau, cu siguranță, mult mai bune, dar tot nu era liberă. Au fost necesare nenumărate petiții către armată și autoritățile de ocupație, dar, în cele din urmă, mamei tale și unui rabin închis și el la Balingen li s-a dat voie să-i facă tatălui tău o vizită de jumătate de oră la castelul Regensburg pentru a se oficia căsătoria. Eu am fost cavaler de onoare. În ciuda împrejurărilor, a fost foarte emoționant. Tinerii păreau să se iubească foarte mult.

Ursul n-a mai zis altceva și și-a îndreptat privirea către paginile pe care i le dădusem, îngăduindu-mi să mă gândesc mai bine la informația pe care o primisem. Deși văzuse cu ochii ei grozăviile care se petrecuseră în lagăr, fără să știe cum e în armată și fără să prea vorbească pe atunci engleza, cineva dotat cu atâta intuiție și inteligență ca mama nu se poate să nu fi sesizat în ce situație se afla tata. Știa că era arestat și probabil că era foarte îngrijorată pentru proaspătul ei soț. Era clar că mama își amintea mult mai bine de procesul lui tata decât era dispusă să-mi mărturisească. Chiar și atunci, primul meu impuls a fost să-i interpretez șovăiala ca o dovadă că respecta dorința tatălui meu de a se păstra tăcerea.

Dar, nu ştiu cum, m-am întors cu gândul la întrebarea care mă frământa de jumătate de an. De ce spusese tata că spera din tot sufletul să nu-i afle niciodată copiii povestea? Dincolo de ferestrele împărţite în pătrate ale sălii de vizite din Northumberland Manor, lumina cădea pe bobocii roşii de arţar, care stăteau să înflorească şi, privindu-i o clipă cu atenţia concentrată de care tata scrisese că ai nevoie într-un muzeu, am văzut în ei adevărul. Era simplu. Vorbele tatei despre faptul că nu trebuiau să ştie copiii nu aveau nimic filosofic în ele. Erau de ordin practic. Tata nu voise să se afle adevărul la proces sau să-i supravieţuiască, pentru că ar fi pus-o în primejdie pe soţia lui şi minciuna cu care era obligată să trăiască. De aceea ar fi fost o nenorocire să fie citată Gita Lodz ca martor. De aceea a sperat că noi nu vom afla niciodată povestea lui – pentru că tăcerea ar fi însemnat că ei trăiseră ca soţ şi soţie.

Ursului i-a căzut capul în timp ce citea în scaunul lui cu rotile, aşa că i-am strâns încet mâna pătată, cu degete deformate de boală.

– E mama mea, nu? Gita Lodz?

Ursul a tresărit de parcă l-aş fi trezit din somn. Ochii lui înceţoşaţi aţintiţi asupra mea încă mai reflectau înţelepciunea bătrâneţii, iar falca i-a căzut şi a zâmbit strâmb. Apoi, a chibzuit cu sângele rece al unui avocat.

– Aşa cum am spus, Stewart, nu am fost acolo când te-ai născut.

– Dar femeia cu care l-ai văzut pe tata căsătorindu-se... era Gita Lodz?

– Tatăl tău nu mi-a spus niciodată, a răspuns el. Orice, dar nu asta. Mi-ar fi periclitat grav situaţia să ştiu asta, mai ales că mă rugasem luni de zile de autorităţile militare să-i permită lui David căsătoria cu o supravieţuitoare a unui lagăr de concentrare cu alt nume. Aş fi fost obligat să împiedic comiterea unei înşelăciuni. Cred că de asta nu a mai luat legătura cu

mine după ce ne-am întors amândoi în State – ca să nu mă mai tulbure şi alte gânduri în această privinţă.

Cu toate că bâjbâisem prin beznă luni de zile, acum mi-a fost foarte uşor să trag concluzii. Am înţeles pe dată de ce Gita Lodz, eroină a Rezistenţei franceze, venise aici pretinzând că e Gella Rosner (al cărei nume fusese americanizat din Gilda), mireasa lui David din timpul războiului, chipurile salvată din iadul numit Balingen. În primăvara anului 1945, părinţii mei aveau toate motivele să creadă că OSS nu i-ar fi permis niciodată lui Robert Martin, cel suspectat că e spion sovietic, să intre în Statele Unite. Într-adevăr, fiind complicea lui Martin în repetatele sale evadări, Gita era în pericol să fie trimisă în judecată dacă OSS şi Teedle puneau mâna pe ea. O nouă identitate era singura ei salvare. Una care n-ar putea fi niciodată tăgăduită, căci erau peste tot mii de cadavre. Încă un rol pentru noua Bernhardt, pe lângă multe altele pe care le jucase impecabil. Şi unul care îi garanta Gitei că va fi bine primită în familia lui David. O mireasă evreică. Aşa cum doreau părinţii lui. Şi cum voise şi Gita să fie odată, când era tânără.

Şi, probabil, nu lipsită de importanţă mai era şi o declaraţie care atârna greu pentru tatăl meu. În 1970, când îmi schimbasem numele de familie, tata nu reacţionase niciodată cu adevărat la gestul meu de a anula un act de renunţare la nume făcut cu zeci de ani în urmă. Era doar un lucru pe care voia să-l clarifice.

– Să nu te-ndoieşti, Stewart, mi-a zis el odată, că Balingen a făcut din mine un evreu.

Deoarece ştiam că nu va vorbi niciodată despre ce văzuse acolo, nu am mai continuat discuţia. Dacă mă gândesc mai bine, am luat vorbele lui ca pe un alt mod de a-mi spune cât de devotat îi era maică-mii. Şi nici acum nu sunt sigur de natura exactă a transformării la care făcea aluzie. Nu ştiu dacă vrusese

să spună că şi-a dat seama, ca şi mulţi alţii din Germania, că nu puteai să scapi de această identitate sau, mai degrabă, aşa cum înclin să bănuiesc, că le datora miilor de oameni exterminaţi acolo un omagiu pentru că nu se lepădaseră de moştenirea care îi condamnase la moarte. Bineînţeles că era şi un omagiu mişcător adus noii persoane a Gitei, care îngăduia uneia dintre milioanele care pieriseră nu doar să-i fie respectată memoria, ci şi să fie readusă la viaţă. Dar înţeleg că tata se referea mai ales la el însuşi, la ce putea un om să rabde şi să spere când se confruntă cu puterea imensă a istoriei.

Eu, pe de altă parte, care mi-am reluat cu mândrie numele de Dubinsky, care mi-am dat fetele la o şcoală ebraică şi care insistam să luăm masa de Sabat în fiecare seară de vineri, eu stăteam acum în sala de primire în stil neofederal a unei case de bătrâni din Connecticut şi îmi dădeam seama că, potrivit tradiţiilor străvechi ale unei religii, care stabileau întotdeauna credinţa copilului după cea a mamei, nu sunt evreu cu adevărat.

Iată ultimele pagini din jurnalul tatălui meu:

Am ieşit iarăşi din întunericul puşcăriei la lumina puternică a zilei şi am simţit imediat duhoarea din Balingen. Cred că omul se dă înapoi din instinct când îi vine în nări mirosul de carne în descompunere şi m-am luptat o clipă cu senzaţia de vomă care îmi venise.

Grove mă aştepta. Credeam că vrea să ştie cum mersese interogatoriul lui Martin, dar avea alte veşti să-mi dea.

– A murit Roosevelt, mi-a zis. Truman e preşedinte.

– Nu-ţi bate joc de mine.

– E pe toate posturile de radio ale armatei. Spun că FDR a avut un atac. Nu râd de dumneata.

Fusesem crescut în cultul lui Roosevelt. Mama, care îl privea pe preşedinte ca pe un prieten de nădejde, avea să fie

disperată. Şi atunci m-am uitat la cel mai apropiat morman de cadavre. În fiecare dintre momentele paradoxale în care mă aşteptam să înţeleg mai bine viaţa eram doar şi mai dezorientat.

L-am întrebat pe poliţistul care mă însoţea dacă ni se dăduse ora aproximativă a sosirii tanchetei care avea să-l ducă pe Martin înapoi. Dar moartea lui Roosevelt îi zăpăcise pe toţi şi lucrurile mergeau mai încet. Totuşi, nu mă încânta gândul de a mai petrece o noapte la Balingen. La orice oră vine convoiul, am zis, voiam ca Martin să fie transferat. Puteam campa la Unitatea 406 Blindate, la doi, trei kilometri de aici, lângă Hechingen.

Cam o oră mai târziu, au ajuns nişte vehicule în lagăr, dar nu erau cele pe care le aşteptam. Transportau personal de la Crucea Roşie. I-am urmărit ca un om cu experienţă în război pe acei bărbaţi şi femei obişnuiţi să muncească zi şi noapte ca să salveze vieţi, cum începeau să înţeleagă imensa problemă cu care se confruntau. Un tânăr doctor francez a leşinat când a văzut primul morman de cadavre. În mod inexplicabil, una dintre nălucile care se învârteau prin lagăr, un om în vârstă, care reuşise cumva să trăiască până în ziua eliberării, a căzut mort la pământ doar la câţiva metri de doctorul care îşi pierduse cunoştinţa. Ca şi în alte dăţi, eram toţi ca paralizaţi. Dacă s-ar fi prăbuşit cerul peste noi, aşa cum se temea Henny Penny[1], cred că tot aşa am fi reacţionat.

Mulţi dintre infanteriştii americani se strânseseră în mici grupuri, dându-şi cu presupusul despre efectul pe care l-ar putea avea moartea preşedintelui asupra capitulării naziştilor şi a războiului din Pacific. Observam că şocul fusese întru câtva bine-venit, căci le dădea ocazia să se mai gândească un timp şi la altceva.

Tancheta pe care o aşteptam, un vehicul german 251 care fusese revopsit, şi-a făcut în sfârşit apariţia la 2.30 după-amiază.

---

[1] Personaj de poveste, o găină care crede că vine sfârşitul lumii. (n.tr.)

Într-un minut sau două, Grove a venit după mine. Ne pregăteam să-l urcăm pe Martin. El avea să poarte lanţuri la picioare şi două arme aveau să fie mereu îndreptate spre el.

– Te caută o deţinută, mi-a zis Grove. Îţi ştie numele.

Ştiam cine era. Îmi închipuisem de multe ori, cu ruşine şi oboseală, că Gita ar putea să apară pe neaşteptate, aşa cum o făcuse mereu, chiar dacă încercasem să-mi alung acest gând.

– Poloneză? am întrebat.

– Da, din partea poloneză a lagărului. Arată destul de bine, a adăugat el, dar sunt şi câteva femei drăguţe pe aici. Nu a mai adăugat nimic despre felul în care se descurcaseră probabil femeile acelea.

Gita era într-un birou al regimentului care se instalase în cea mai mare dintre clădirile galbene părăsite de SS mai înainte în acea săptămână. Camera era goală, lambrisată până la jumătate din înălţime cu panouri lăcuite, iar din tavan atârna de o sârmă o lampă de şcoală spartă. Sub ea, Gita Lodz stătea pe un scaun de lemn, singura mobilă din încăpere. A sărit în picioare când m-a văzut. Mai purta uniforma cenuşie pe care i-o dăduseră călugăriţele la Bastogne, deşi era zdrenţuită la ambele mâneci şi murdară, şi avea o stea galbenă în piept.

– Du-biin, a zis Gita şi, când mi-am auzit numele rostit de ea, nu numai văzând-o, am crezut că-mi crapă biata inimă în piept.

Nu mai era cazul s-o întreb cum de ştia că sunt aici. Probabil că supraveghease clădirea cât timp era Martin la închisoare.

Mi-am luat un alt scaun de lemn de pe hol şi m-am aşezat la câţiva metri de ea. Stăteam aşa, unul în faţa celuilalt, fără să avem între noi decât acest spaţiu, amândoi cu picioarele pe podeaua uzată. Eram prea mândru ca să-mi trădez emoţia şi am aşteptat să-mi treacă tremurul feţei ca să scot câteva cuvinte.

– Şi uite că ne întâlnim din nou în iad, i-am spus în franceză.

Mi-am simţit inima şi mintea luând-o razna din nou, confruntate cu asemenea întorsături în viaţă. Iată-mă aici, cu

femeia asta uşuratică şi mincinoasă, chinuit şi mânios, încă ameţit de izul atrocităţii, stând în locul în care a fost stăpân doar cu o săptămână în urmă unul dintre cei mai sălbatici monştri din istorie. Roosevelt murise. Eu eram în viaţă.

Deşi n-am întrebat-o, ea tot mi-a povestit ce se întâmplase în ultimele câteva zile. Ea şi Martin se strecuraseră în lagăr prin aceeaşi spărtură din gardul din spate pe care fugiseră şi SS-iştii. În doar câteva ore, recunoscuse patru oameni pe care îi ştia din Pilzkoba şi pe care îi văzuse ultima dată în camioanele în care îi suiau naziştii pe cei deportaţi la Lublin. Unul dintre ei era o fată mai tânără decât Gita, care încă se juca cu păpuşile şi era singura supraviețuitoare din familia ei. Cei doi copii mai mici, fratele şi sora ei, fuseseră smulşi din braţele părinţilor când au ajuns într-un lagăr pe nume Buchenwald şi nimeni nu i-a mai văzut de atunci. Tot acolo, în anul următor, tatăl ei fusese bătut în faţa ei de un supraveghetor până a murit, la doar două săptămâni după ce mama ei se prăpădise de pneumonie. Totuşi, această fată din Pilzkoba supraviețuise. Făcuse până aici sute de kilometri, cu picioarele înfăşurate în zdrenţe şi fără să aibă nimic de mâncare, drum pe care murise alt frate al ei. Dar ea ajunsese la Balingen într-o stare relativ bună. Iar apoi, murise ieri de una dintre bolile care făceau ravagii prin lagăr.

– În Normandia, Dubin, când am condus trupele aliate prin hăţişuri, am văzut atâtea cadavre pe câmpurile de luptă, că nu puteai trece fără să calci pe ele. Mi-am zis că n-am să văd niciodată ceva mai groaznic, iar acum uite ce e aici. Şi sunt oameni aici, Dubin, care spun că nemţii au făcut lucruri şi mai rele în alte lagăre. Cum de e posibil? *N'y a-t-il un fond, même dans les océans les plus profonds?* N-au fund şi cele mai adânci oceane?

După aceea, a început să plângă, iar lacrimile ei m-au făcut şi pe mine să plâng. Aşa cum stăteam, la patru metri distanţă, plângeam amândoi, iar eu îmi luasem capul în mâini.

– Sunt atâtea lucruri pe care nu le înţeleg, am zis eu în cele din urmă, şi n-am să le înţeleg niciodată. Uitându-mă acum la tine, mă întreb cum este oare posibil ca durerea sufletească să fie cea mai mare dintre toate?

– Mă critici, Dubin?

– Oare mai trebuie? i-am răspuns cu unul dintre acele proverbe franceze pe care îi plăcea să-l citeze. *Conscience coupable n'a pas besoin d'accusateur.* Nimeni nu mai trebuie să acuze o conştiinţă încărcată. Dar sunt sigur că ţie nu ţi-e ruşine.

Şi-a scuturat buclele arămii. Era slabă şi palidă. Dar, culmea, tot era frumoasă. Cum de era posibil?

– Eşti rău cu mine, a zis ea.

– M-ai omorât cu minciunile tale.

– Nu te-am minţit niciodată, Dubin.

– Spune-i cum vrei. Ţi-am dezvăluit nişte secrete şi tu le-ai folosit împotriva mea, a ţării mele. Totul de dragul lui Martin.

– *Entre l'arbre et l'écorce il faut ne pas mettre le doigt.* Nu trebuie să pui degetul între ciocan şi nicovală.

În discuţia noastră, ea era prinsă între ciocan şi nicovală.

– Nu e drept ce erai să faci... ce vei face acum. Martin pus în lanţuri de propriul popor? Şi-a riscat de mii de ori viaţa pentru America, pentru Aliaţi, pentru libertate. Este cel mai curajos om din Europa.

– Americanii cred că spionează pentru sovietici.

Şi-a închis ochii de parcă ar fi suferit.

– Lucrurile pe care ţi-au cerut să le crezi, şopti ea. *C'est impossible.* Martin îl urăşte pe Stalin. N-a fost niciodată stalinist şi, după pactul lui Stalin cu Hitler, a zis că rusul e cel mai rău din cei doi. Crede că Stalin şi Hitler sunt amândoi creaturi ale aceluiaşi diavol.

– Atunci, ce-a făcut în toate lunile astea în care şi-a nesocotit ordinele, a fugit de OSS, de Teedle şi de mine? Ţi-a zis care-i scopul lui?

– Acum? Nu, dar în ultimul timp da. Până să ajungă în Ardeni, am crezut și eu ce ți-a spus ție – că era în misiune pentru OSS, ca întotdeauna. Nu zicea unde urma să meargă, dar așa era el.

– Dar acum îl crezi?

– Eu zic că spune ce crede.

Când am întrebat-o în ce crede Martin, s-a uitat în jos, la mâinile ei mici împreunate în poală, fiindu-mi clar că nici acum nu era dispusă să dezvăluie secretele lui Martin. Totuși, am fost prudent, căci reacția ei putea fi doar un joc.

– De când l-am luat de la spitalul din Saint-Vith, a spus ea într-un final, Martin susține același lucru. Zice că naziștii fac o mașinărie care poate distruge lumea. Vrea să-i omoare pe toți cei care știu despre ea și să îngroape secretul odată cu ei. E o nebunie, dar nebunia l-a caracterizat întotdeauna pe Martin. S-ar acoperi de glorie. El pretinde că asta-i soarta lui. În majoritatea timpului, m-am simțit ca ăla mic care umbla cu Don Quijote, cum Dumnezeu îl chema?

– Sancho Panza.

– Da, eu sunt Sancho Panza. N-are rost să-i spui lui Martin că e o nebunie. Nici nu mai încerc, Dubin. Savanții sunt la Hechingen. Martin o știe. Dar o singură armă care să poată șterge Londra de pe fața pământului? Sună a fantasmagorie, ca multe dintre spusele lui Martin. Dar, cu siguranță, va fi ultima.

– De ce?

– Pentru că va muri încercând s-o facă. Un om cu o singură mână? De-abia se mai poate folosi de piciorul stâng. Îl doare așa rău noaptea, de la nervii care au fost arși, că plânge în somn. Și n-are pe nimeni să-l ajute.

– În afară de tine.

– Nu, eu nu mă implic în asta, Dubin. Nu mi-a cerut-o. Și nu m-aș duce. Am fost membră a Rezistenței, nu justițiar. Nu are aliați în treaba asta. Dar pentru el înseamnă totul.

– Dar nu o face pentru sovietici?

– Dubin, aşa vrea să moară. Chiar dacă nu recunoaşte, moartea este, în mod cert, scopul lui. E mutilat şi are tot timpul dureri mari. Iar când va muri, aşa cum sigur se va întâmpla, se va crede salvatorul lumii. Este exact gloria pe care şi-a visat-o. Asta vrei tu să-i refuzi. El zice că americanii o să-l spânzure dacă îl prind. Aşa e?

Cam aşa ceva îi spusesem şi eu lui Martin cu câteva ore înainte şi, având timp să cumpănesc lucrurile, am hotărât că nu era o exagerare. Povestea pe care mi-o zisese Martin era de ajuns ca să-l trimită la spânzurătoare. Fie că lucra pentru sovietici, aşa cum credea majoritatea superiorilor lui, fie că voia să fie noul Superman, recunoscuse că era un soldat american care încerca să submineze forţele americane şi să le refuze o armă considerată ca esenţială pentru siguranţa Statelor Unite. Acest lucru ar fi făcut din el cel puţin un trădător şi un rebel. Legea nu trebuia să facă mari eforturi ca să-l pedepsească.

– Şi e drept, Dubin? m-a întrebat ea, iar eu am dat din cap afirmativ.

– Drept? Comparând cu tot ce s-a întâmplat aici, e drept. Martin şi-a nesocotit ordinele. Şi-a făcut rău cu mâna lui.

– Dar asta vrei tu să vezi, Dubin? Pe Martin cu funia de gât?

– N-am de ales, Gita. Trebuie să-mi fac datoria.

– Aşa zic şi gardienii de aici. Că au făcut ce li s-a ordonat.

– Te rog.

– Te întreb din nou dacă asta e ce vrei pentru el.

– Nu sunt eu cel care hotărăşte soarta lui Martin, Gita. Legea nu-mi permite. Ar spune că sunt orbit de gelozie. Şi ar avea perfectă dreptate în acest sens.

– Gelozie? S-a uitat la mine cu ochii goliţi de expresie, până a priceput ce voiam să spun. Dubin, ţi-am zis de multe ori că nu trebuie să fii gelos pe Martin.

– Şi asta a fost o altă minciună de-a ta. Te-ai culcat cu mine ca să afli ce dovezi am împotriva lui Martin şi apoi m-ai părăsit ca să-l salvezi pe el. Gelozie e puţin spus.

Se îndreptase de spate. Ochii ei negri păreau de sticlă, ca ai unei păpuşi.

– Crezi că de-asta m-am culcat cu tine?

– Da.

M-a privit chiorâş şi a făcut un gest de parcă ar fi vrut să scuipe pe jos.

– Ce crezi tu, Dubin? Că sunt de piatră şi că nimeni nu-mi poate face rău? Am nevoie de stima ta, Dubin. Mai mult decât crezi tu. Nu-ţi pot îndura dispreţul.

– Îţi admir tăria, Gita. Încă.

A închis ochii o vreme.

– N-ai decât să fii furios, să te simţi rănit, Dubin. N-ai decât să crezi că m-am jucat cu sentimentele tale. Dar te rog să nu crezi că am făcut dragoste cu tine având intenţii atât de urâte. Mă consideri o prostituată? Pentru că sunt fiica unei târfe?

– Te văd aşa cum eşti, Gita. O femeie care ştie cum să facă ce trebuie.

I-am repetat povestea pe care mi-o spusese Winters despre ofiţerul german din Marsilia căruia îi cedase ca să obţină informaţii despre bombardarea Londrei. Şi, chiar când îi ziceam cum râseseră cei de la OSS de ea pentru că se culcase cu inamicul, mi-am dat seama că aşteptasem această clipă de luni întregi doar pentru ca ea să-mi spună că nu era adevărat. Dar nu mi-a spus.

– *Qui n'entend qu'une cloche n'entend qu'un son.* Orice monedă are două feţe.

Voia să spună că există cel puţin două versiuni ale aceleiaşi poveşti.

– Aşa ceva, Dubin, e uşor de judecat când nu eşti implicat.

Am persiflat-o cu alt proverb: *Qui veut la fin veut les moyens*. Scopul scuză mijloacele.

– Nu-i adevărat? În locul ăsta, Dubin, sunt mii de oameni care au făcut lucruri mult mai rele doar ca să-și scape pielea, să nu mai vorbim de alte sute. Au fost mii de femei cărora li s-a cruțat viața pentru că au făcut ca și mine. Am făcut multe greșeli, Dubin, pe care nu pot să mi le iert așa ușor. Eram tânără. A fost o idee proastă doar pentru că nu înțelegeam că inima, chiar dacă ar purta armură, tot fragilă rămâne. Mă gândeam că o pulă nu-i mare lucru, Dubin. Și Martin, că veni vorba, el n-a știut nimic de asta înainte, și m-a implorat pe urmă să nu mai fac niciodată așa ceva, măcar de dragul lui, dacă nu de al meu. Dar lasă-mă să-ți spun, Dubin, care a fost chestia cea mai idioată. Acel bărbat, un ofițer nazist, a fost drăguț cu mine. Avea și ceva bun în el. Și să aflu asta despre el, când eu mă prefăceam – asta a fost cel mai greu pentru mine.

– Sunt sigur că ai spus același lucru și despre mine.

– Nu-i la fel, Dubin! Nu plec de aici cât timp mai crezi asta. Stătea în continuare cât se poate de dreaptă, dar fața îi era schimonosită de furie. Țin la tine, Dubin. Foarte mult. Și tu o știi. Uită-te la mine! Nu simți asta chiar și de la patru metri distanță? Știu că da.

– Și de-asta mi-ai frânt inima. Pentru că ții la mine?

– Singura mea scuză este cea despre care trebuie să recunoști și tu că e adevărată. Te-am părăsit înainte să mă părăsești tu.

– Cum zici. E o scuză. Credeam că te iubesc.

– Nu mi-a vorbit niciodată de dragoste.

– Ai plecat înainte să am ocazia. Dar, te rog, nu spune că asta a contat. Ce simțeam și cum ți-o arătam era clar ca lumina zilei. Mi-ai răsplătit iubirea cu minciuni. Înainte să vin aici, credeam că ăsta e cel mai crud lucru din lume.

– Da, a zis ea. N-a fost frumos ce-am făcut. Dar încearcă să înțelegi, te rog, Dubin. Iubindu-te, cum aş fi putut să stau şi să te văd luându-l pe Martin în lanțuri ca să fie spânzurat? El mi-a oferit o nouă viață. Trebuia oare să-l condamn pentru că eram fericită cu altul?

– Nu cred că aşa ai gândit.

– Uite cum am gândit, Dubin, că un om educat ca tine, un adevărat domn, nu şi-ar lega viața de o țărancă poloneză fără şcoală. Aşa am văzut eu lucrurile. Că ai să te întorci în America la cărțile tale de drept, la logodnica ta. Aşa am gândit. Vreau să am copii, ca şi tine. Visez să nu mai lupt în război, să am un cămin fericit. Dar pentru mine, visul ăsta probabil că n-o să se împlinească niciodată.

– Astea sunt scuze.

– Ăsta-i adevărul, Dubin! Din nou în lacrimi, a dat din mâini de furie în direcția mea. Zici că n-am să-l părăsesc pe Martin pentru tine. Dar şi tu trebuie să ai idolii tăi. Dacă aş fi rămas şi te-aş fi implorat să nu-ți faci datoria în privința lui Martin, m-ai fi refuzat?

– Mi-ar plăcea să cred că răspunsul meu ar fi fost „da". Dar mă îndoiesc. Mă tem, Gita, că aş fi făcut orice pentru tine.

– Şi ce s-ar fi ales de tine după aia, Dubin, fără prețioasele tale principii?

– Nu ştiu. Dar aş fi fost ce am ales să fiu. Mi-aş fi putut spune asta. Mi-aş fi putut spune că am ales iubirea, care trebuie să fie pe primul loc într-o viață aşa de grea ca a noastră.

Stătea nemişcată, privindu-mă ca de obicei, cu atâta intensitate, încât credeam că o să iau foc. Apoi, m-a întrebat dacă aveam vreo cârpă, adică o batistă. A luat-o de la mine şi s-a aşezat iarăşi pe scaunul ei să-şi sufle nasul. Într-un final, s-a ridicat şi a bătut din palme.

– Chiar crezi ce ai zis adineauri? Vorbeşti din inimă, Dubin, sau e doar o pledoarie de avocat?

– E adevărul, Gita. Sau era. Totul a trecut.

– De ce să fie aşa? Să profităm de clipa asta, aici, acum. Totul poate fi cum îţi place ţie. Cum îmi place mie. Vom face dragoste. Vom aparţine unul ceiluilalt. Dar dă-i drumul, Dubin. Redă-i libertatea lui Martin, iar eu voi rămâne cu tine. O să am grijă de tine, am să-ţi gătesc şi am să-ţi port copiii, Dubin. Aşa voi face. Asta vreau. Dar dă-i drumul.

– Să-i dau drumul?

– Da.

– Nici nu-mi închipui cum aş putea face asta.

– O, Dubin, eşti atât de deştept. N-are să-ţi ia nici o oră să născoceşti un plan care să reuşescă. Dubin, te rog. Te rog. A venit la mine şi a îngenuncheat. Te rog, Dubin, Dubin, alege asta. Alege iubirea. Alege-mă pe mine. Dacă îl dai pe Robert pe mâna călăului, acest lucru va sta întotdeauna între noi. Aici, în iad, Dubin, poţi alege cel mai bun lucru. Lasă-l pe Don Quijote să se lupte cu morile de vânt. Nu-l lăsa pe Martin să moară acoperit de ruşine. A trăit ca un erou. Pentru el, ar fi mai rău decât tortura să moară ca un trădător.

– Ai face orice pentru el, nu?

– Mi-a salvat viaţa, Dubin. M-a învăţat să descopăr toate lucrurile bune în care cred. Chiar şi dragostea pentru tine, Dubin.

– Ai renunţa la iubirea noastră, ţi-ai da viaţa doar ca să moară într-un fel, şi nu în altul?

– Dubin, te rog. E şi viaţa mea. Mi-eşti drag, Dubin. Dubin, te rog.

Încet de tot, mi-a luat mâna. Întregul meu trup îi simţea atingerea, însă tot m-am gândit: „O să-i pună la cale încă o dată evadarea". Dar o iubeam. Aşa cum spunea Biddy, raţiunea nu avea nimic de-a face cu asta. Plângea ţinându-mi mâinile.

– Te rog, Dubin, te rog.

– Eşti un tiran, Gita. Vrei să faci din mine un supus, doar ca să ai o impresie mai bună despre tine.

În ciuda lacrimilor care îi scăldau obraji, a schițat un zâmbet.

– Acum îmi știi secretul, Dubin.

– Ai să râzi de mine că sunt burghez.

– Așa voi face, a zis ea. Îți promit. Dar voi fi încântată, în ciuda voinței mele. Și-a ridicat fața înspre mine. Du-mă în America, Dubin. Ia-mă de nevastă. Dă-i drumul lui Martin. Să aparțină trecutului. Eu să fiu viitorul. Te rog.

Mi-a sărutat mâna de nenumărate ori, strângând-o într-ale ei și mângâindu-mi fiecare degct. Ceea ce voia să fac era desigur o nebunie. Dar nu ceva mai nebunesc decât îi vedeam pe oameni făcând de luni de zile. Nu mai nebunesc decât să te parașutezi într-un oraș asediat. Nu mai nebunesc decât lupta în care soldații își dădeau viața pentru fiecare centimetru de pământ cucerit, sau decât dușmăniile generalilor. În aceste împrejurări, iubirea, chiar speranța că se va împlini cândva, era cea mai bună alegere. I-am luat mâinile și i le-am sărutat. Apoi, m-am ridicat în picioare și m-am uitat la ea.

– Când ai să mă trădezi, Gita, ceea ce știu că vei face, n-o să-mi mai rămână nimic. Voi fi întors spatele țării mele, iar tu vei pleca. Onoarea îmi va fi pătată. N-o să mai cred în nimic. N-o să mai reprezint nimic.

– Mă vei avea pe mine, Dubin. Jur. Vei avea parte de dragostea mea. Jur, Dubin. N-am să te trădez. Jur. O jur.

Gita Lodz este mama mea.

32. URSUL: SFÂRŞIT

Când am citit prima dată jurnalul tatălui meu, m-a dezamăgit sfârşitul brusc. Nu numai că nu pomenea deloc de mama, dar nici nu spunea ce se întâmplase cu Martin. Probabil că, scriindu-l ca să-i explice lucrurile avocatului său, tata nu preciza dacă Martin fugise, cum zicea el, sau fusese omorât, aşa cum se temea Ursul.

Potrivit documentului de la curtea marțială, târziu, pe 12 aprilie 1945, Martin fusese urcat sub amenințarea armei în vehiculul blindat pe care îl aşteptase tata. Formând un convoi cu maşinile poliției militare, au mers vreo doi, trei kilometri de la Balingen spre Hechingen, către bivuacul Unității 406 Blindate. Acolo, Martin a fost prins cu lanțul de un stâlp al gardului până când s-a ridicat un cort în jurul lui. În jur de 3.00 a.m., a apărut tata şi le-a spus celor doi polițişti care îl păzeau pe Martin că nu putea să doarmă şi că o să le țină locul pentru două ceasuri. Când s-au întors, tata mai era acolo, dar Martin dispăruse. Tata le-a spus fără înconjur gărzilor că îi dăduse drumul lui Martin. Peste o zi, s-a întors la Frankfurt şi a recunoscut acelaşi lucru în fața lui Teedle.

A doua oară când m-am dus să-l văd pe Leach la Hartford, în noiembrie 2003, am trecut direct la subiect.

– Ce a scris tata nu-mi dă răspuns la întrebarea dumneavoastră.

– Întrebarea „mea"?

– Dacă tata l-a omorât pe Martin după ce l-a eliberat.

– O, asta era. Ursul a râs în felul lui sec şi gâfâit. Ei bine, tu ce crezi, Stewart?

Înainte să citesc paginile pe care mi le dăduse Ursul Leach, suspiciunile lui păreau uimitoare, dar, odată ce am înțeles că tata renunțase la totul pentru Gita Lodz, am priceput logica lui Leach. Aşa cum îi spusese şi tata, dacă ea l-ar fi trădat din nou, n-ar fi rămas cu nimic. Pe de altă parte, dacă murea Martin, ea n-ar mai fi putut să fie cu el. Tatei nu îi era deloc teamă că va fi descoperit dacă îl omora pe Martin. Nu exista practic nici o şansă ca trupul lui să fie identificat printre miile de cadavre în descompunere din groapa cea mare de la capătul lagărului. Bineînțeles că tata era înarmat. După cât luptase, dobândise o experiență tristă în a ucide.

Cu alte cuvinte, tata avusese atât mobilul, cât şi ocazia, iar ani de zile îi auzisem pe procurori spunând că acestea erau elementele de bază ale unui caz solid de crimă. Dar credința mea în nevinovăția lui, care părea şi acum mai palpabilă chiar decât trupul său, a rămas nezdruncinată. Aflând tot ce nu ştiusem despre viața lui, mi se părea incapabil de crimă şi i-am spus-o şi lui Leach. Ursul a fost încântat să audă asta de la mine şi mi-a acordat unul dintre zâmbetele lui strâmbe şi amuzate.

– Bravo ție, Stewart.

– Dar am oare dreptate?

– Sigur că da. Avea o mare importanță pentru mine să găsesc răspunsul la propria întrebare, mai ales după ce se dăduseră verdictul şi sentința. Cât se poate de sincer, Stewart, dacă era să descopăr un delict mai grav, ar fi trebuit să mă gândesc de două ori înainte să fac apel. Cinci ani pentru asasinarea unui ofițer, chiar şi unul căutat de poliție, nu era deloc un rezultat prost, dacă chiar aşa se petrecuseră lucrurile.

– Martin era totuşi în viață, nu?

– Când l-a văzut tatăl tău ultima dată? Fără îndoială. Unde-mi sunt hârtiile?

Dosarul Redweld, comoara Ursului, se afla jos, rezemat de spiţele cromate ale scaunului cu rotile, aşa că i l-am dat. Leach l-a răsfoit cu degetele sale deformate. Trebuia să atingă o pagină de mai multe ori ca s-o ia de acolo şi s-o ducă aproape de ochi ca s-o citească.

– Nu, zicea el şi continua să facă la fel, scuzându-se pentru încetineala exasperantă. Iat-o! a exclamat în cele din urmă.

LABORATORUL

SPITALULUI 60 DE CAMPANIE

APO[1] #758, ARMATA SUA

APO

16 mai 1945

RAPORT DE AUTOPSIE

C-1145

NUME: (nume, rang, unitate şi organizaţie necunoscute)
VÂRSTĂ: aprox. 42 RASĂ: albă SEX: masculin
DATA NAŞTERII: necunoscută
DATA INTERNĂRII: nu a fost internat în acest spital
DATA DECESULUI: aprox. 9 mai 1945
AUTOPSIE: 1230, 13 mai 1945

DIAGNOSTIC CLINIC

1. Malnutriţie, deshidratare, ambele grave

DIAGNOSTIC PATOLOGIC

DIVERSE: malnutriţie, deshidratare, arsuri grave de gradul III, parţial vindecate

[1] Army Post Office – Oficiul Poştal al Armatei

BOALA ACTUALĂ: Acest pacient a fost găsit mort pe o canapea, în Hochshaus Hotel din Berlin, Germania (Grila Q-333690), când au ajuns trupele SUA în acest sector, în jurul datei de 11 mai 1945. Era îmbrăcat cu uniforma de ofițer a Armatei SUA, cu mai multe frunze de stejar pe gulerul cămășii, în dreapta, dar fără alte însemne sau plăcuțe de identificare. Este clar că a fost deținut o perioadă de timp și a murit de foame.

EXAMEN FIZIC: Examenul efectuat la cimitir nu a constatat leziuni externe recente. Leziunile pacientului, produse în urma arsurilor grave de acum câteva luni, sunt în curs de vindecare; îi lipsește mâna stângă.

REZULTATELE AUTOPSIEI

Corpul este al unui bărbat solid, dar extrem de emaciat, de aprox. 40 de ani, măsurând 1,77 metri în lungime și cântărind 48 de kilograme. Rigiditatea și lividitatea sunt absente. Capul este acoperit cu păr lung și negru, în afară de zona cicatricială de deasupra urechii stângi, în care nu mai există foliculi piloși, probabil din cauza arsurii. Partea anterioară a ochilor săi afundați mult în orbite este sub porțiunea laterală a marginii orbitale. Barba, lăsată să crească mai multe săptămâni, îi acoperă fața și conține fire de păr cărunt în fața fiecărei urechi. Toți dinții sunt în

alveole. Cavitatea toracică este foarte proeminentă şi peretele abdominal anterior e subţire şi stă doar puţin deasupra coloanei vertebrale.

Există urme de arsuri recente de gradul III şi în partea distală a piciorului şi a toracelui, ţesutul cicatricial este vânăt şi întins, fiind lucios în mai multe locuri. Mâna stângă lipseşte de deasupra încheieturii. Ciotul neuniform prezintă aceleaşi cicatrici de la arsuri, care sugerează că mâna ar fi putut fi retezată de o explozie sau amputată ulterior. Cicatricile de la suturi indică o intervenţie chirurgicală recentă.

INCIZIA PRIMARĂ: Incizia obişnuită scoate la iveală un milimetru de ţesut adipos subcutanat, muşchi subţiaţi, organe plasate normal în cavitatea abdominală şi cavităţi normale pericardice şi pleurale.

TRACTUL GASTROINTESTINAL: Stomacul conţine doar o cantitate mică de mucus albicios, intestinele sunt goale, iar în colon există o cantitate minimă de materii fecale.

NOTĂ: Aproape tot ţesutul adipos din corp a dispărut şi este substanţial diminuat chiar şi în jurul rinichilor şi al inimii. Ţesuturile nu prezintă turgescenţă, ceea ce indică deshidratare severă. Absenţa traumelor externe recente şi existenţa exclusivă a mucusului în tractul gastrointestinal par să indice

faptul că acest om a murit din cauza malnutriţiei şi a deshidratării.

Semnat/ Nelson C. Kell
Căpitan,
Corpul medical
Ofiţer de laborator

– Am primit asta în iunie 1945, a zis Ursul, de la doctorul prieten cu tatăl tău, Cal Echols, la doar câteva zile după verdictul curţii marţiale. Cal fusese transferat la spitalul cartierului general din Regensburg şi îl vizitase des pe tatăl tău înainte şi după proces. De când îl căutam pe Martin, îi cerusem lui Cal să-mi spună dacă auzise ceva despre un bolnav fără o mână care suferise şi arsuri grave. Mă gândeam că Martin avea nevoie de tratament medical. În schimb, pe biroul lui Cal ajunseseră rezultatele autopsiei, care făceau obiectul unei curiozităţi considerabile.

– Când au intrat trupele americane în Berlin, sovieticii le-au indicat acel cadavru, pretinzând că era o altă atrocitate săvârşită de nemţi. Dar fii atent la concluzia patologului, că Martin murise în ultimele 72 de ore. Nemţii au predat Berlinul ruşilor în 2 mai. Bărbatul ăsta n-a murit decât peste o săptămână. Doctorii americani bănuiau că el era în mâinile ruşilor, nu ale nemţilor.

– Să-l fi omorât ruşii pe Martin?

– Ei bine, aşa se pare. După câteva săptămâni, Administraţia cimitirelor încă nu reuşise să identifice cadavrul. Dar împrejurările morţii, mai ales implicarea sovieticilor, au stârnit mare interes, care, în cele din urmă, a dus la efectuarea autopsiei de către Corpul medical, deşi nu acesta ar fi trebuit să primească o asemenea sarcină. După ce m-am gândit mult timp, am hotărât să-i raportez generalului Teedle care era situaţia.

– Teedle?

– Mai vorbeam cu el din când în când. Nu ne înţelegeam prea bine. În timpul interogatoriului încrucişat, aveam senzaţia că are să se ridice de pe scaun şi să-mi sară la beregată. Dar Teedle rămăsese preocupat de cazul tatălui tău, pe care îl considera o mare enigmă. Îmi transmisese că mă va asculta cu atenţie ori de câte ori aveam să vin cu o probă zdrobitoare. Şi îl credeam. A recunoscut imediat ce importanţă avea autopsia.

– Şi care era?

– Ei bine, era greu de crezut că sovieticii îşi omorâseră un agent loial, mai ales lăsându-l să moară de foame. Erau mai multe alternative – poate că Martin se certase cu şefii lui sovietici –, dar, fiindcă tatăl tău fusese acum condamnat la închisoare, Teedle a admis că, în urma autopsiei, existau îndoieli mari că Martin fusese spion. După ce a predat-o celor de la OSS, aceştia au trimis o echipă să identifice cadavrul. Ca de obicei, OSS voia să păstreze pentru sine rezultatul investigaţiei ulterioare, dar Teedle nu a fost de acord.

– În cadrul acesteia, s-a dovedit că tot ce-i spusese Martin tatălui tău despre misiunea Alsos era foarte adevărat. OSS recrutase echipe de fizicieni care străbăteau Germania, în speranţa de a da de savanţii atomişti înaintea sovieticilor. Şi Hechingen, locul unde se strânseseră cei mai iluştri fizicieni germani, era principala ţintă a lui Alsos. A curs multă cerneală pe chestia asta.

Ursul a scos din dosar câteva fotocopii de documente, pe care mi le-a înmânat şi pe care m-am uitat repede. Hechingen era sectorul din Germania spre care îşi îndreptau Francezii Liberi întregul efort de luptă, dar, datorită secretelor deţinute de atomiştii germani, forţele americane au străpuns în număr mare frontul francezilor, fără a le cere permisiunea, şi au intrat în Hechingen pe 24 aprilie 1945. Au pătruns în laboratorul lui Heisenberg, ascuns într-o fostă fabrică de lână de pe Haigerlocherstrasse, cu vedere spre centrul oraşului, unde au

găsit mai mulți fizicieni germani de renume, printre care și Otto Hahn, Carl von Weizsäcker și Max von Laue, precum și două tone de uraniu, două tone de apă grea și zece de carbon. Cercetând locul, americanii au găsit și însemnările privitoare la cercetările oamenilor de știință într-un canal din spatele casei lui Weizsäcker.

– Heisenberg, a spus Ursul, cel mai renumit fizician din grup, și Gerlach nu erau acolo. La interogatoriul luat de OSS, colegii lor au mărturisit rapid că Heisenberg și Gerlach fugiseră de vreo zece zile, în urma unui incident ciudat. Un om singur, fără o mână, fusese arestat pe când se pregătea să detoneze o încărcătură masivă de explozibil, care ar fi aruncat în aer zidurile de cărămidă ale fabricii, omorându-i pe toți cei dinăuntru. Atentatorul nu avea plăcuțe de identificare și a pretins la început că era francez, dar când au venit cei de la SS, l-au identificat ca fiind ofițer american doar după frunzele de stejar, pentru că nu purta alte însemne. Dată fiind misiunea lui și faptul că se strecurase în oraș cu mult înaintea forțelor americane, ofițerii SS au tras concluzia că nu putea fi decât agent OSS.

– Savanții germani de la Hechingen prevăzuseră că Aliații, inclusiv sovieticii, vor vrea să pună mâna pe ei ca să afle totul despre cercetările lor. Acesta era într-un fel un factor demoralizator, pentru că presupuneau că vor fi condamnați la ani lungi de captivitate, dar s-au gândit că oricine îi prindea – ar fi preferat să fie americanii sau englezii – trebuia să-i țină în viață ca să le smulgă secretele. Acest atentat nereușit era însă mult mai tulburător, întrucât sugera faptul că americanii intenționau să-i omoare pe toți. Hahn, Weizsäcker și Laue au hotărât să stea cu familiile lor și să-și accepte soarta. Dar Heisenberg, Gerlach și încă unul sau doi au fugit ca să-și salveze viața, însă americanii i-au găsit după zece zile.

În fotocopiile Ursului apărea arestarea lui Heisenberg. Desigur că nici unul dintre oamenii de știință nu a fost omorât.

În schimb, aşa cum anticipaseră, au fost duşi cu toţii într-o clădire pe care o deţineau serviciile de spionaj britanice la Farm Hill, în Anglia, unde, după ce au fost interogaţi o perioadă îndelungată, s-a stabilit că echipa lui Heisenberg era cu mult în urma celor implicaţi în Proiectul Manhattan.

– Şi-a dat seama OSS că soldatul fără o mână era Martin?

– Imediat.

– Asta a fost la sfârşitul lunii aprilie, nu? Înainte de audierea de la curtea marţială. V-au spus ei despre tentativa de atentat?

– Nici o vorbă. Nu uita, Stewart, că bomba atomică era secretul cel mai bine păzit al Americii. OSS n-ar fi zis nimic despre asta sau Alsos – nici lui Teedle, nici procurorului, şi cu atât mai puţin mie. Dar obsesia lor de a ţine în secret orice avea legătură cu bomba a fost în avantajul nostru. Procuror în cazul lui David a fost un avocat pe nume Meyer Brillstein, care părea mult mai pornit împotriva tatălui tău decât Teedle. Bănuiam şi de ce. Dar mai încolo – sunt sigur că la insistenţele OSS –, Brillstein s-a oferit să renunţe la pedeapsa capitală în acest caz, cerând în schimb ca David să pledeze vinovat şi încheierea unui acord mutual, conform căruia să nu se caute sau să nu se aducă nici o probă în privinţa activităţii lui Martin la OSS, în afară de cele la care asistase David. Atât tatăl tău, cât şi eu am privit această ofertă ca pe proverbialul cal de dar, deoarece judecătorii de la curtea marţială nu aveau să afle niciodată că David eliberase cu bună ştiinţă un om suspectat a fi spion sovietic. Dacă ar fi aflat, nici nu vreau să mă gândesc câţi ani de închisoare ar fi luat tatăl tău.

Desigur, acum e clar că Martin ştia mult mai puţin decât credea el. Fusese pregătit pentru Alsos la Londra, în septembrie 1944, în ideea că va duce o echipă de fizicieni americani pe teritoriul german. Cu toate că Martin fusese obligatoriu informat despre programul atomic german, în această lume în care informaţiile circulă repede, nimeni nu i-a pomenit de

Proiectul Manhattan. Nici măcar nu bănuia că SUA erau aproape de a realiza bomba atomică pe cont propriu, aşa că nu putea să prevadă că, în mai puţin de patru luni, se va deschide cutia Pandorei, cum zicea el, şi se va dezlăţui iadul asupra oraşelor Hiroshima şi Nagasaki. Bineînţeles că superiorii din OSS au fost şi mai motivaţi să îl ţină în ignoranţă, deoarece îşi exprimase deschis îndoielile în privinţa faptului că bomba ar trebui să fie în mâna vreuneia dintre naţiuni. Până în octombrie 1944, deja spusese multora ce gândea. Cei de la Londra au decis să-l retragă. Iar Martin să-i sfideze.

La OSS, când s-a aflat, în aprilie 1945, de tentativa lui Martin, s-a crezut că e o dovadă că sovieticii îşi dăduseră seama că nu vor ajunge primii la Hechingen, aşa că-l trimiseseră pe Martin să distrugă laboratorul, ca nu cumva savanţii să cadă în mâinile americanilor. Hocus pocus, se şi hotărâse că Martin era spion. Doar o mică facţiune din OSS, condusă de colonelul Winters, susţinea că era puţin probabil ca sovieticii să fi sprijinit o acţiune cu şanse atât de puţine de reuşită. Potrivit fizicienilor de la Hechingen, Martin asamblase un dispozitiv rotund din obuze neexplodate, călătorea cu un jeep american cu aprindere scurtcircuitată, nu se părea că are oameni care să-l ajute şi nu reuşise pentru că nu putea să aprindă un chibrit cu o singură mână.

În iunie, când a apărut autopsia în care se arăta că Martin avusese o moarte groaznică în mâinile sovieticilor, în sânul OSS au reînceput discuţiile în contradictoriu în privinţa loialităţii lui Martin. Winters a lansat ideea că Martin pornise în cruciadă de unul singur, ca să-şi pună în aplicare convingerea că asemenea armă nu trebuia să apaţină nici unei naţiuni. În consecinţă, OSS şi-a dublat eforturile de a-i căuta pe ofiţerii nazişti care îl arestaseră pe Martin la Hechingen. La începutul lunii iulie, doi dintre ei au fost găsiţi în oraşele lor natale aflate la un capăt şi la altul al Germaniei. Amândoi îşi arseseră uniformele

şi inventau tot felul de poveşti cum că nu făcuseră niciodată parte din armata germană. Americanii i-au făcut repede să-şi dezlege limbile şi cei doi ofiţeri au spus cu totul alte poveşti.

SS-iştii care păziseră oraşul Hechingen fuseseră încântaţi să pună mâna pe Martin, dar nu pentru informaţiile pe care le putea furniza. Spre mijlocul lunii aprilie, ştiau deja că războiul se terminase. Cu toate acestea, un ofiţer OSS american le propusese să-i lase liberi după ce ajungeau americanii acolo, cu condiţia să-l predea pe Martin.

Din acest motiv, ei au susţinut că nici nu l-au interogat pe prizonier. Raţiile erau insuficiente, aşa că la început, când el a refuzat apa şi mâncarea, nu prea şi-au făcut probleme. Pretindea că are o infecţie intestinală gravă şi ei au luat-o de bună, pentru că nu putea să le treacă prin minte că omul ar prefera să moară de foame, în loc să se întoarcă la ai săi din armată.

– Dar Martin ştia că va fi spânzurat, nu?

– Sunt sigur că-i spusese tatăl tău. Oricum, SS-ul părăsise Hechingen cu o zi înainte să intre americanii în oraş şi îl luaseră şi pe Martin cu ei. Trupele germane se retrăgeau de la Oder în speranţa de a străpunge încercuirea Berlinului de către ruşi, care începuse deja. Le urmau cei de la SS, iar când au fost înconjuraţi de sovietici, au încercat să-şi răscumpere libertatea dându-le la schimb acelaşi trofeu pe care îl oferiseră şi americanilor: un ofiţer OSS american. Mulţi istorici n-au înţeles de ce a fost Stalin dispus să piardă mii şi mii de soldaţi în asediul Berlinului şi nu le-a cerut ajutor aliaţilor, mai ales că şi-a ţinut în cele din urmă promisiunea de a împărţi oraşul după căderea acestuia. Unii susţin că sovieticii aveau tot dreptul să se răzbune pe nemţi, ceea ce cu siguranţă că au şi făcut. Au fost violate 100 000 de femei în timpul primei săptămâni petrecute de ruşi în Berlin, Stewart. Ursul s-a oprit din vorbit şi a clătinat din capul său de om bătrân, ca unul pe care îl impresionau ticăloşiile săvârşite în război. Dar cea mai importantă

teorie de astăzi, bazată şi pe documentele găsite în arhiva KGB-ului, este că Stalin a vrut să ajungă singur la Berlin, pentru că Institutul Kaiser Wilhelm de acolo deţinea singurele piese din programul nuclear german pe care americanii nu puseseră mâna. Într-adevăr, sovieticii au găsit la institut o mulţime de oxid de uraniu cu ajutorul căruia şi-au dezvoltat programul atomic rămas în urmă.

Odată ce ofiţerii SS au luat legătura cu ruşii şi le-au spus în ce împrejurări îl prinseseră pe Martin, au aflat că serviciile de contraspionaj ale armatei sovietice erau dispuse să-i elibereze pe cei din SS în schimbul americanului şi a tot ce ştiau despre Hechingen. Când i s-a spus că va fi predat sovieticilor, Martin, care era deja foarte slăbit, le-a cerut germanilor, ca unor gentlemani ce erau, să-l împuşte. Când aceştia au refuzat, el a încercat să evadeze, în ciuda puterilor sale împuţinate. Aceasta a fost ultima dată când l-au văzut ofiţerii SS pe Martin: preluat de sovietici la cam 100 de kilometri de Berlin.

– Şi de ce a preferat Martin să moară când era prizonier la nemţi, nu la ruşi?

– Nu pot decât să presupun. Având în vedere ce îi spusese tatălui tău, cred că Martin şi-a dat seama că ruşii erau în stare de orice ca să afle tot ce se putea despre progresele americanilor în privinţa bombei atomice, precum şi despre suspiciunile lor. Bineînţeles că lui Martin nu-i surâdea ideea să moară după ce le-ar fi dezvăluit ruşilor sub tortură tot ce ştia despre americani şi planurile lor.

Eu şi Ursul am păstrat tăcerea un timp, gândindu-ne la acel aspect.

Alt lucru care mă intriga în acel moment era cum de aflase Ursul toate acestea. Unele, mi-a răspuns el, de la Teedle. Dar cele mai multe erau rodul curiozităţii lui constante în privinţa cazului tatălui meu. Citise toate cărţile de istorie care apăruseră de-a lungul anilor. Dar păstrase şi legătura cu colonelul

Winters, comandantul OSS al lui Martin, care devenise în ultimul timp un ofiţer de contraspionaj de rang înalt la CIA.

– După ce Bryant s-a retras din agenţie, m-am întâlnit să beau ceva cu el la Mayflower. Winters mi-a zis că avusese, cu câţiva ani înainte, o discuţie ciudată cu un sovietic cu acelaşi grad cu el, care i-a spus că participase la interogatoriul lui Martin de la Berlin, o acţiune pe care ruşii o negau şi în ziua de astăzi. Martin refuzase să vorbească, desigur. Ofiţerul sovietic a recunoscut că ar fi vrut să-l tortureze, dar Martin era aşa slăbit de greva foamei, că nu puteau fi siguri că nu-i va ceda inima. Singurul mod în care au putut să afle mai multe de la Martin despre numele, rangul şi numărul lui de serie a fost o pură întâmplare, când au chemat doctorul, care a propus să i se facă prizonierului o injecţie intravenoasă. Atunci, maiorul a acceptat să răspundă la întrebări cu condiţia să-l lase să moară. L-au interogat pe Martin o după-amiază întreagă. După două zile, el şi-a găsit sfârşitul. Şi, desigur, s-a dovedit că fiecare cuvânt pe care Martin îl rostise constrâns era o minciună gogonată.

Ursul s-a oprit din vorbit ca să se şteargă la gură. M-am gândit că vorbise prea mult, dar el a insistat să continue. Se străduise prea mult să afle totul ca să nu spună şi altuia.

– De-a lungul anilor, a reluat el, m-am gândit de multe ori la sfârşitul lui Martin. Era desfigurat şi avea dureri mari de la arsuri, iar naţiunea în serviciul căreia căpătase aceste răni intenţiona să-l spânzure. Totuşi, nu ne-a trădat. În schimb, a acceptat moartea ca singura opţiune onorabilă. A fost ironia sorţii că, murind în mâinile sovieticilor, OSS l-a crezut până la urmă de bună credinţă, mai ales după ce a vorbit cu ofiţerii SS. Acum, îl considerau un dezertor, dar nu spion sovietic, mai degrabă ca pe un om căruia îi cedaseră nervii din cauza grozăviilor războiului decât un cameleon hotărât să-i ajute pe duşmanii Americii.

Am stat un timp să mă gândesc la ce îmi spusese Ursul. Era interesant până aici, dar mi-era greu să fac legătura cu modul în care reuşise tata să evite pedeapsa cu închisoarea, astfel încât să-mi potolesc şi ultima curiozitate. I-am zis şi Ursului, care mi-a răspuns cu obişnuita lui clătinare din cap, scurtă şi strâmbă.

– Înțeleg că e departe de a fi totul clar, dar aceste evenimente au contribuit la eliberarea tatălui tău. OSS aflase despre toate astea – autopsia şi relatarea ofițerilor SS despre predarea lui Martin sovieticilor – până în iulie 1945, doar cu câteva zile înainte ca Truman, Stalin, Churchill şi Attlee să discute la Potsdam despre aranjamentele de după război. S-a adus vorba şi despre Robert Martin în aceste discuții, pentru că diplomații noştri îşi dăduseră seama că soarta lui le-ar putea aduce unele avantaje. Era o bombă incendiară faptul că aliații noştri sovietici reținuseră un ofițer OSS american, în loc să-l repatrieze, că îl interogaseră ca să-i afle secretele şi că-l omorâseră prin înfometare. Demonstra că Stalin nu ne era câtuşi de puțin aliat, ci chiar se pregătea să ne declare război. Ruşii au continuat să nege la nivel oficial că Martin murise în mâinile lor, dar rapoartele medicale erau clare, iar împrejurările morții maiorului îi obligau pe ruşi să rămână în defensivă. Mai mult, dovada că ei doreau să-şi însuşească bomba atomică a dus la cea mai mare revelație a întrunirii de la Potsdam, anunțul făcut de Truman lui Stalin că de fapt americanii perfectaseră deja arma. Nu vreau să exagerez importanța morții lui Martin, dar se vedea clar în discursul Aliaților că intenționau să-l facă pe Stalin să respecte acordul de la Ialta în privința granițelor naționale şi a pozițiilor trupelor – şi astfel, în mod ironic, să se evite izbucnirea unui nou război.

Totuşi, pentru a începe să învârtim hora diplomatică, în care principala notă muzicală era indignarea noastră față de soarta lui Martin, trebuia să-l descriem pe maior ca fiind un mare

erou american, şi nu un escroc. Insubordonarea lui Martin, ordinul pentru arestarea lui şi evadările sale din mâinile americanilor, toate trebuiau şterse din memoria colectivă, ceea ce desigur însemna că procesul lui David de la curtea marţială nu mai urma să fie consemnat de către istorici.

Pe 26 iulie 1945, am fost chemat la cartierul general al Armatei a Treia de către Teedle, care m-a anunţat că s-au retras toate acuzaţiile împotriva tatălui tău. Îmi spunea puţinul pe care îl ştia, căci nici lui nu i se dăduseră prea multe detalii. Totuşi, generalul era de acord cu orice ne-ar fi creat un avantaj asupra sovieticilor. Şi, în viziunea lui, cazul tatălui tău nu mai avea nici o importanţă acum, că OSS susţinea că Martin nu lucrase pentru ruşi. Teedle era sincer necăjit că fusese indus în eroare.

Învăţasem din procese să nu pun sub semnul întrebării nici o decizie judecătorească favorabilă mie. I-am mulţumit lui Teedle din toată inima şi mă pregăteam să ies cu documentele de revocare a acuzaţiilor în mână, dar Teedle nu m-a lăsat. Ba, mai mult, s-a ridicat de la birou şi s-a apropiat de mine.

– „De ce naiba faci asta, Leach?“ m-a întrebat referindu-se la tatăl tău. Exista în Teedle o ferocitate de animal de pradă. Nu era un bărbat solid, dar când voia, devenea înspăimântător, căci părea pe punctul de a ataca. M-am simţit stânjenit deoarece credeam că vrea să-mi încalc contractul de confidenţialitate încheiat cu clientul meu. Dar generalul avea propria teorie.

– „Cred că Dubin era convins că Martin nu e spion sovietic şi îi era teamă că, din cauza acuzaţiilor mele şi ale OSS, omul va fi oricum spânzurat. Sunt pe-aproape?“ Ştiam că n-am să plec fără să-i spun ceva generalului, iar ce afirmase el era destul de adevărat. M-am gândit să-i fac plăcere zicându-i că presupunerea lui era corectă, dar el devenea din ce în ce mai solemn.

– „Am bănuit de mult timp că treaba asta nasoală cu Dubin a fost greşeala mea“, a zis el.

– Era un om foarte trist Roland Teedle, aprig şi activ, dar ursuz în fond şi pe deplin conştient de defectele sale, din cauza cărora simţea că îşi făcuse o părere greşită despre Martin. Nu ştiu dacă ai aflat asta, Stewart, dar, după război, a făcut teologia şi şi-a dobândit o oarecare faimă ca preot. A şi publicat câteva cărţi. Principala lui teorie, atât cât mă pricep eu la chestii din astea, era: credinţa este raţiunea omului de a trăi, chiar dacă păcatul reprezintă realitatea crudă a vieţii. Scopul societăţii e să nu pună stavilă religiei, deoarece credinţa este singura care ne poate izbăvi. Foarte complicat. Ca războinic şi teolog, Teedle a stârnit intersul a doi biografi după moartea sa. Una dintre cărţi a fost necruţătoare – îl descria ca pe un alcoolic care îşi bătea nevasta şi se încăiera prin baruri la vârsta de 70 de ani, dar autorul nu sufla o vorbă despre purtarea scandaloasă de care îi vorbise Bonner tatălui tău. Nu m-ar mira să găseşti una sau două dintre lucrările lui Teedle în caz că ai căuta prin biblioteca tatălui tău.

De fapt, acolo se găseau toate cărţile scrise de Teedle sau despre el, fiecare citită şi răscitită după felul în care arătau paginile.

– Nu prea aveam ce să-i spun lui Teedle când a afirmat că întregul episod a fost din vina lui, a zis Ursul. Era Teedle pe de-a-ntregul. Înclinaţia lui de a-şi asuma responsabilitatea era admirabilă, în timp ce egocentrismul care îl făcea să creadă că el era forţa motrice în tot ce se întâmplase era cel puţin amuzant. Dar, pe de altă parte, motivul principal al neînţelegerii care domnea între tatăl tău şi Teedle îl reprezentau scopurile lui Martin, pe scurt, faptul că Martin era un om bun sau rău. Într-un final, generalul părea dispus să-i dea dreptate tatălui tău şi, acestea fiind zise, m-a lăsat să plec ca să-i dau veştile cele bune clientului meu.

– Care presupun că s-a bucurat, nu?

– Foarte mult. Fusese mare agitaţie când apăruse autopsia, aşa că simţeam amândoi că se schimbase ceva, dar nu îndrăzneam să sperăm că toate acuzaţiile vor fi retrase. David a reacţionat în consecinţă. A sărit în picioare şi mi-a luat din mână actul prin care era exonerat de orice vină, l-a citit de mai multe ori şi, de îndată ce şi-a dat seama că nu mai era arestat la domiciliu, a insistat să-mi dea ceva de băut. M-am aşteptat să-mi ceară înapoi manuscrisul, pe care ar fi trebuit să i-l dau, dar nu a făcut-o niciodată. Poate că voia să fac ce sugerasem, adică să-l păstrez pentru copiii lui. Asta, cel puţin, e scuza mea, Stewart, pentru că ţi-am dat ce a scris tatăl tău. În drum spre cafenea, David se bucura de aerul cald al verii, dar, după ce ne-au fost aduse două pahare de şampanie, s-a întristat. Eram sigur că avea remuşcări pentru tot ce pierduse urmărindu-l pe Martin, dar nu-l preocupau asemenea gânduri în acel moment.

– „În cinstea ta, Ursule, mi-a zis. Acum, bea şi tu în sănătatea mea. Urează-mi noroc."

– „Sigur, am făcut eu", dar el mi-a spus că-mi scăpase ce era mai important.

– „Trebuie să mă duc la Balingen, a afirmat el, să văd cum reacţionează soţia mea când am să-i spun că acum sunt liber să-mi trăiesc viaţa alături de ea."

33. EROI OBIŞNUIŢI

Dacă o întrebai pe mama, aşa cum făceam eu uneori în copilărie, ea l-ar fi descris pe tata ca fiind iubirea vieţii ei, eroul care, ca şi Orfeu, o salvase de Hades şi a cărui pasiune o adusese înapoi pe tărâmul celor vii. Asta era povestea ei şi se ţinea de ea cu dinţii. Şi cred că era adevărată în cea mai mare parte. În ciuda îndoielilor pe care şi le exprimase tata în prezenţa lui Leach în ziua eliberării, mama i-a rămas întotdeauna loială soţului, iar el ei. Sigur că existau obişnuitele certuri mărunte, dar părinţii mei se tratau cu respect şi blândeţe. Orice s-ar spune despre viaţa lor, legătura strânsă dintre ei rămâne pentru mine un fapt real. Era ca forţele tainice care unesc atomii între ei şi reprezenta principalul factor de coeziune în casa unde am fost crescut. Întotdeauna şi-au aparţinut unul altuia.

Descoperirile pe care le făcusem treptat în privinţa a ce avusese de îndurat în timpul războiului tânărul David Dubin, atât de hotărât, moral şi adesea nesăbuit, au avut în final darul să mă facă să suport mai uşor unele defecte ale lui ca tată. Rareori era blând, la fel ca mulţi alţi bărbaţi din generaţia lui, dar acum pricep că, pur şi simplu, îşi epuizase resursele de cutezanţă în Europa. Mizase totul pe mama şi, câştigând, îşi pierduse interesul pentru joc. Grozăviile văzute pe câmpul de luptă, cruzimile la care asistase şi zdruncinarea celor mai ferme convingeri ale sale erau o povară care îl împiedica mereu să meargă înainte. Totuşi, consider că merită răsplătit,

pentru că a realizat singurul lucru care li se cere oamenilor: şi-a făcut cu prisosinţă datoria.

Însă, când am aflat cine a fost mama, m-am cutremurat până în străfundurile fiinţei. Cum de a putut ea să ne inducă în eroare pe mine şi pe sora mea în privinţa moştenirii noastre genetice? Cum de şi-a putut nega propriul trecut? De-abia dacă am pus geană pe geană timp de mai multe săptămâni. Lumea, aşa cum o ştiam, îmi părea atât de mult schimbată, de parcă aş fi aflat că eram progenitura unei broaşte.

Am acceptat întotdeauna că era ceva alunecos în caracterul mamei. De obicei, era sinceră, dar putea şi să mintă de minune când trebuia. Când am mai crescut, mi-am dat seama că papagalul meu, a cărui colivie n-o curăţam niciodată, nu şi-ar fi putut pur şi simplu lua zborul când aveam şapte ani. Se pricepea grozav să ne înşire poveşti cu totul imposibile, dar pe care le credea folositoare pentru noi – cum ar fi că făcuse pneumonie în copilărie pentru că ieşise afară fără să-şi pună jacheta pe ea.

Dar, când ne vorbea despre viaţa ei, nu mai spunea minciuni inofensive, mai ales când îşi atribuia statutul respectat de supraviţuitor al unui lagăr de concentrare. Cum de putuse să facă aşa ceva? Luni de zile mi-au umblat prin minte aceste cuvinte ale ei.

Dar timpul mi-a domolit încetul cu încetul furia. Toţi părinţii au secrete faţă de copiii lor. În cele din urmă, mi-am dat seama că nici ea, nici tatăl meu n-ar fi putut prevedea că evreii vor aduce aşa un omagiu fierbinte celor care suferiseră în numele poporului lor. Desigur că această presupusă apartenenţă la comunitatea evreiască îi permitea câteodată mamei să exercite o considerabilă influenţă emoţională asupra mea şi a surorii mele, precum şi asupra familiei tatălui meu, dar refuza categoric să fie omagiată pentru ce îndurase, insistând întotdeauna că ea avusese mult mai mult noroc decât alţii, însă fără să intre în detalii.

Foarte important era că acum acceptam că părinții mei chiar că nu avuseseră de ales. Păşiseră pe această cale înainte să se afle că Martin murise în mâinile sovieticilor şi au trebuit să meargă tot pe ea şi după ce tata a fost eliberat. Falsificarea identității Gitei ar fi fost un act nesăbuit, el ar fi riscat să fie din nou acuzat, iar ea, după toate probabilitățile, n-ar fi fost niciodată lăsată să intre în SUA. În această situație, ar fi avut de înfruntat rigorile legii, atât el, un avocat autorizat, cât şi ea. Ironia sorții era că, de câte ori guvernul găsea vreun fost nazist şi îl expulza din țară pentru că intrase ilegal, probabil că li se redeşteptau vechile temeri. Sigur că nimeni nu ar fi spus un secret atât de periculos unor ființe cu gura aşa de slobodă precum copiii. Au trecut anii. Şi refuzul lor comun de a vorbi despre război le-a întărit hotărârea de a nu ne zice nimic nici mie, nici lui Sarah. Suferința şi dezorientarea pe care le-am simțit când am descoperit adevărul au fost, în mod ciudat, dovada că părinții au vrut să ne ferească de durere.

Nu cred că procedând aşa le-a fost mai uşor. Oricine a suferit atât de mult că a trebuit să recurgă la un tratament de specialitate ştie că lucrurile dureroase din trecut nu se uită niciodată. Dacă nu sunt rezolvate, se pot infiltra până la cea mai rezistentă fundație. Mama era inimoasă, puternică şi curajoasă. Punea mult suflet pentru cei nevoiaşi, salvase sute de persoane prin Haven, asociația de sprijin pe care o conducea. Dar niciodată nu mi-am făcut iluzii că era fericită. Cu cât se îndepărta trecutul de ea, cu atât mai dificilă şi mai mânioasă devenea. Parte din această furie s-ar fi domolit dacă ar fi fost liberă să recunoască ruşinea îndurată pentru că fusese singurul copil din flori din oraş, în loc să pretindă că provenea dintr-o familie iubitoare de evrei, care avuseseră o soartă tragică. Totuşi, părinții mei fuseseră profund impresionați de mitul lui Orfeu, şi nu se puteau întoarce pe lumea celor vii decât dacă nu se uitau îndărăt.

Nu sunt aici ca să-i judec. Tot nu-mi dau seama cât au suferit și ce multe au văzut, ca de altfel milioane de oameni. Mama vorbea atât de des de „cea mai sumbră perioadă din istoria omenirii", încât cuvintele ei își pierduseră sensul pentru mine – putea la fel de bine să spună: „Lucrurile merg mai bine de când avem coca-cola". Dar săpăturile mele m-au adus în cele din urmă față-n față cu cruntul adevăr pe care încerca ea să-l comunice. Din 1937 și până în 1945, au fost uciși mai mulți oameni în Europa decât în orice altă perioadă istorică. Da, șase milioane de evrei. Dar și 20 de milioane de ruși. Alte trei milioane de polonezi. Un milion și un sfert de oameni în Iugoslavia. 350 000 de englezi. 200 000 de americani. Și, să-i ierte și pe ei Dumnezeu cel milostiv, peste șase milioane de germani. Cu totul, 40 de milioane de suflete. Bine i-a zis mama. Nu doar sumbră, ci de-a dreptul neagră.

În iunie 2004, așa cum intenționa, sora mea s-a dus s-o vadă pe mama, care se simțea din ce în ce mai rău. Captiv al propriilor minciuni, mă gândisem luni în șir la ce aveam să-i spun lui Sarah. Avea și ea același drept ca și mine la povestea părinților noștri. Nu eram sigur că are să mă creadă dacă i-o împărtășeam. Totuși, în ziua plecării ei, mi-am adunat tot curajul de care eram în stare și i-am dat o copie bătută la mașină a manuscrisului tatei împreună cu rezumatul scris de mâna lui Leach. L-a citit în prezența mea pe acesta din urmă, care, în ciuda explicațiilor sofisticate, suna ca în zilele noastre.

– Te dau în judecată, a zis soră-mea.

– Și ce-ai să obții cu asta?

– Ia-ți un avocat, Stewart.

L-am luat pe Hobie Tuttle, prietenul meu din liceu, dar nu am primit nici o citație. Sarah mi-a telefonat după două săptămâni. Tot fierbea de mânie – o auzeam chiar gâfâind în receptor –, totuși, a recunoscut că fusese mișcată de povestea tatălui nostru.

– Dar restul, Stewart? Despre mama, că a fost această altă femeie. Minți, întotdeauna ai născocit lucruri. Realitatea nu a fost niciodată destul de bună pentru tine. Tata n-a scris nici un cuvânt despre asta.

Am fost de acord cu ea pentru o clipă să-l las deoparte pe Leach, care nu prezenta încredere în ochii ei, zicând că e un bătrân smintit, de 96 de ani. De ce altceva l-ar fi eliberat tata pe Martin? Cu care altă femeie s-ar fi putut el căsători, dat fiind faptul că Teedle ordonase să fie arestat la o zi sau două după ce-l lăsase liber pe Robert Martin? Până atunci, făcusem ordine prin zecile de copii ale fotografiilor lui Biddy, pe care tata le păstrase după ce trimisese toate lucrurile lui familiei. Am găsit una în care tata, în uniformă, vorbea cu o femeie care era cu siguranță mama. Stăteau în curtea din fața unui mic castel construit în jurul unui turn, un „castelaş", dacă fusese vreodată aşa ceva. Sarah avea o copie a acestei poze, dar pretindea că fusese făcută la altă dată şi în alt loc.

– Crede ce vrei, i-am zis.

– Aşa o să fac, mi-a răspuns ea. Dar am ajuns la capătul răbdării. Las-o în pace pe mama. Dacă îi arăți doar o pagină din chestia asta, n-o să mai vorbească niciodată cu tine. Şi, dacă vorbeşti cu oricine altcineva despre asta cât timp mai e ea în viață, jur pe tot ce am mai sfânt că o să te dau în judecată.

Pe atunci, mama suferea. La un an după moartea tatei, începuse, în mod ciudat, să aibă simptomele multelor boli care îl răpuseseră pe el. Avea o pată pe un plămân şi îi erau grav afectate vasele din jurul inimii. Trupul îşi are secretele sale. Cum se putea agrava o boală a corpului, aşa cum se întâmplase, din cauza dispariției tatei? Chirurgii i-au extras un lob din plămânul stâng. Cancerul a apărut iarăşi la examenele microscopice efectuate după două luni. Trecusem prin asta şi cu tatăl nostru. Ea era curajoasă şi senină – cum fusese şi el. Dar avea din ce în ce mai puțin de trăit. Avusese parte şi de bucurii, şi de

necazuri. Dar, văzându-l murind pe tata, ştiam că, dacă aveam să-i spun vreodată ceva, trebuia s-o fac cât mai repede.

Mă duceam la ea în fiecare zi, ducându-i alimente sau alte lucruri de care avea nevoie. Nu a vrut să-şi ia o infirmieră permanentă, dar noi am găsit pe cineva care stătea cu ea câteva ore în fiecare după-amiază. Într-o dimineaţă, pe când eram singuri în bucătărie şi vorbeam ca de obicei despre toate, de la bârfele din familie şi până la problemele lumii, am adus în discuţie cartea pe care o scriam despre tata.

– Am hotărât să întrerup un timp scrisul, i-am zis.

Era lângă aragazul cel alb, la care făcuse ceaiul, şi s-a întors încet spre mine.

– A, da?

– Cred că am realizat ce mi-am dorit. Poate o să reiau într-o bună zi. Dar am mult de lucru acum şi nu am timp s-o termin.

– Cred că e o decizie înţeleaptă, Stewart.

– Probabil că da. Mai e un singur lucru pe care aş vrea să-l ştiu. Poate că nu-ţi aminteşti.

Ea îşi scutura deja buclele cenuşii, acelaşi refuz categoric de a-mi răspunde de care mă izbisem de aproape doi ani încoace.

– Doar ascultă, mamă. Ar putea fi ceva ce ai vrea să ştii.

Oftând, s-a aşezat la vechea masă de stejar din bucătărie, pe care era istoria familiei noastre consemnată cu pete şi zgârieturi. Se împuţinase, din femeia minionă care era, ajunsese piele şi os. I-am citit singurul paragraf pentru care obţinusem permisiunea surorii mele după ce am implorat-o luni de zile, şi iată ce i-am spus:

– Tata cunoştea o femeie pe nume Gita Lodz. Era extraordinară, mamă. Deşteaptă, frumoasă şi făcea parte dintr-un comando din Rezistenţă care colabora cu OSS. Rămăsese orfană în Polonia şi reuşise să ajungă la Marsilia. Semăna cu Femeia fantastică[1]. Era de zece ori mai curajoasă decât majoritatea

[1] Personaj din benzile desenate (n.tr.)

militarilor decorați. Cred că a fost cea mai remarcabilă persoană de care am auzit vreodată.

Mama s-a uitat la mine cu aceiași ochi de obsidian pe care îi descrisese tata de atâtea ori.

– Și? Care-i întrebarea?

– Doar mă întrebam dacă tata vorbea vreodată despre ea.

– Probabil că o cunoscuse înainte să ajungă la Balingen. N-a pomenit niciodată numele ei cât timp am fost împreună.

Negându-se pe ea însăși, mama a rămas de un calm olimpian, același cu care noua Sarah Bernhardt îl salvase pe Martin de atâtea ori. Dar adevărul era, așa cum îmi dădusem seama, că trăise viața pe care și-o dorise. Cine suntem noi, întrebase ea odată, dacă nu poveștile pe care le spunem despre noi și în care credem? Fusese Gilda Dubin din 1945, de aproape 60 de ani, mult mai mult timp decât fusese Gita Lodz, femeia pasională și ingenuă care îl vrăjise pe tata. Gita, ca și milioane de alți oameni, fusese înmormântată în Europa. Ca doamna David Dubin, mă crescuse cu dragoste. Se dusese la sute de comemorări ale Holocaustului și slujbe la sinagogă, muncise neobosită la Haven ca să-i ajute pe evreii nevoiași, majoritatea supraviețuitori sau imigranți ruși. Își schimbase identitatea de nevoie, dar îi era loială, așa cum îi fusese și tatei.

Credincios cuvântului dat lui Sarah mai înainte, după această scurtă digresiune, am renunțat la subiect. Spusesem ce dorisem. I-am verificat medicamentele ca să fiu sigur că și le luase și m-am pregătit de plecare. Ca de obicei, mama m-a întrebat de Nona, cu al cărei statut de soție a mea nu fusese niciodată de acord, chiar dacă acum începusem să mă văd cu altă femeie.

Când m-am îndreptat spre ușă, mi s-a adresat din spate.

– Stewart, a zis mama, o cunoști pe Emma Lazar?

– Sigur că da, mamă.

Emma, o supraviețuitoare de la Dachau, era cea mai bună prietenă a mamei.

– Emma îşi aminteşte în fiecare zi. Mereu povesteşte altceva. Merge pe stradă, îşi aminteşte – de o femeie care a fost violată de un gardian, de un om care a murit pentru că mâncase o bucăţică de carne stricată pe care o găsise, de clipa când i-a atins pentru ultima oară mâna tatălui ei înainte de a fi despărţiţi. Cu asta trăieşte ea. Trebuie, desigur. N-o învinuiesc. Dar asta nu e viaţă, să nu mergi înainte. Asta este amprenta groaznică pe care au lăsat-o naziştii asupra ei.

Când am venit aici, mi-am promis o nouă viaţă. O viaţă în care să uit trecutul. *Asta* e viaţa. A întins mâna spre masa de lemn şi a luat o portocală frumoasă din vârful grămezii de fructe din bolul de acolo. Chiar acum. *Asta* e viaţa. Ştii ce zic filosofii? Prezentul continuă mereu. Nu există decât prezentul. Trădezi viaţa dacă trăieşti în trecut. Nu-i aşa?

– Sigur că da.

– Trecutul nu se poate schimba. Bun sau rău. Sunt mama ta, Stewart. Ăsta e prezentul şi adevărul. Şi tatăl tău ţi-a fost tată. Şi ăsta e un adevăr. Pe cine a cunoscut sau nu, n-am insistat niciodată să-mi spună. El m-a salvat. A ales să mă iubească atunci când era cea mai curajoasă alegere cu putinţă. De atunci, amândoi am jurat să privim înainte. Pentru mine, a fost un erou.

– Şi pentru mine, mamă. Iar acum mai mult decât oricând. Îl văd ca pe un erou. Dar şi tu, mamă, ai fost o eroină. O mare eroină. Voi sunteţi amândoi eroii mei. Nu vreau decât să ştii asta.

Când lumea îi zicea „eroină" pentru că supraviţuise unui lagăr, mama nici nu voia să audă, lăudând în schimb curajul a milioane de oameni. Nici astăzi nu a aceptat să i se spună aşa.

– Am cunoscut oameni, Stewart, care şi-au dorit să fie eroi, să trăiască precum nişte supermani, pentru că monotonia vieţii li se părea o mare nefericire, şi care, de aceea, erau condamnaţi la dezamăgire. Dar eu sunt un om obişnuit, Stewart, care a avut şansa să-şi dea seama că dorea o viaţă obişnuită.

Ca şi tatăl tău de altfel. În împrejurări deosebite, noi am făcut ce-a trebuit ca să mai avem posobilitatea de a ne întoarce la o viață normală. Am avut mult mai mult curaj decât îşi poate cineva imagina. Cu cât înaintez în vârstă, Stewart, mă minunez în fiecare zi de cât de mult curaj îți trebuie ca să mergi înainte, să suporți loviturile pe care ți le dă viața atât de des. Eu îmi duc povara şi sunt recunoscătoare că am supraviețuit pentru a putea duce viața obişnuită pe care mi-am dorit-o, împreună cu tatăl tău, cu Sarah şi cu tine, o viață care înseamnă mult mai mult pentru mine decât tot ce a fost în trecut. Oare asta – m-a întrebat în aşa fel încât am crezut că aşteaptă un răspuns – oare asta face din mine o eroină?

Amândoi sunt morți deja. Ca să citez dintr-un autor preferat, „Moartea adânceşte misterul".

Mi-am dat seama de asta în lunile nesfârşite în care am corectat, refăcut şi uneori rescris multe dintre pasajele din manuscrisul tatei, în vederea publicării. În acest stadiu, cu manuscrisul pus deoparte şi aşteptându-mă ca mama să plece brusc de pe această lume, uneori nu mai ştiu cine a scris aceste pagini pe care le întorc.

Aş putea reveni la manuscrisul original al tatei ca să mă lămuresc, dar, sincer să fiu, nu-mi prea pasă. Am făcut cât de bine am putut. Mai bine de atât nu pot să-mi descriu părinții aşa cum îmi apar în minte, încercând să fiu cât se poate de sincer cu alții şi cu mine însumi. Dar există întotdeauna limite. Când părinții ne vorbesc despre viața lor, ne transmit ce cred ei că este mai bine atât pentru ei, cât şi pentru noi. Şi noi, fiind copii, auzim ce dorim, credem ce putem şi, pe măsură ce trece timpul, cercetăm, judecăm şi ne întrebăm, în funcție de nevoile noastre. Îi înțelegem în acest fel. Şi, când istorisim lumii poveştile părinților noştri, sau chiar nouă înşine, povestea este întotdeauna a noastră.

DESPRE SURSELE DE INSPIRAȚIE

Această carte este rodul ficțiunii, fiind totuşi inspirată din documentele istorice ale vremii, însă rareori fidelă acestora. Am pornit de la evenimentele de care auzisem, dar acțiunea întregului roman este imaginată de mine, întreprinsă de personaje care, cu excepția marilor personalități istorice, sunt în întregime fictive.

Am început să scriu având ca principală sursă de inspirație poveştile despre al Doilea Război Mondial pe care le auzisem în copilărie de la tata, înainte să se debaraseze de acele amintiri şi să se închidă în tăcere. Tatăl meu, dr. David D. Turrow, a străbătut Europa ca şi David Dubin, în calitate de comandant al Spitalului de campanie 413, care fusese ataşat Armatei a Treia în octombrie 1944. De la tatăl meu, care a fost chirurg la spitalul militar înființat la mănăstirea Notre Dame din Bastogne, am auzit multe poveşti de neuitat: despre saltul cu paraşuta în Bastogne, când a făcut pe el, despre cum a fost luat prizonier de soldații nemți care îi omorâseră inutil şoferul, despre groaza resimțită de primele echipe de medici care au intrat în Dachau şi Bergen-Belsen.

Poveştile tatălui meu sunt mult schimbate în *Eroi obişnuiți;* acestea au fost doar punctul de plecare. David Dubin nu este câtuşi de puțin un portret al tatăl meu. Celor care eventual s-ar întreba, le spun că mama mea, Rita Pastron Turrow, era profesoară la o şcoală din Chicago în timpul celui de-al Doilea

Război Mondial. Îi mulțumesc din tot sufletul că mi-a dat însemnările, fotografiile și scrisorile tatălui meu (din care am luat mai multe pasaje pentru scrisorile din roman), deoarece am găsit în ele multe lucruri pe care un copil nu le-ar afla niciodată, inclusiv iubirea profundă pe care i-o purta tatăl meu mamei când s-a căsătorit cu ea. Îi datorez multe mulțumiri și lui Peggy Davis, care mi-a furnizat fotografiile și memoriile tatălui ei, sergentul Donald Nutt de la Departamentul Tehnic, care îl ajuta pe tata cu hârțogăria.

După apariția televizată în care am afirmat că următorul meu roman va fi despre al Doilea Război Mondial, domnul Robert Freeman din Tequesta, Florida, m-a contactat la insistențele soției sale, Julie Freeman, și s-a oferit să-mi permită accesul gratuit la diversele materiale pe care le păstrase de la vărul său, Carl Cohen, un infanterist găsit mort de foame într-o clădire din Ludweiller, Franța, la sfârșitul războiului. Le sunt recunoscător domnului și doamnei Freeman, precum și surorii lui Cohen, Dottie Bernstein, din Bennington, Vermont, pentru că mi-au pus la dispoziție aceste materiale, deși n-am reușit să dezleg misterul care învăluie căderea lui Cohen în mâinile germanilor sau faptul că tovarășii lui au raportat eronat că-l văzuseră murind pe câmpul de bătălie.

Întrucât sursele istorice au fost insuficiente sau contradictorii, ca acestea, romanul a constituit mai mult rodul imaginației. De exemplu, toate acțiunile lui Robert Martin sunt inventate, deși uneori amintesc de operațiunile OSS. Nu exista nici un depozit de muniție la Saline Royale, care se află, de fapt, la câțiva kilometri de locul descris de mine. Un grup de soldați americani a avut, în jur de 22 decembrie 1944, o tentativă de a salva un tren cu muniții împotmolit lângă Bastogne, dar nu exact în modul descris în roman. Heisenburg chiar a fugit din Hechingen, dar nu pentru că încercase cineva să arunce în aer locația secretă a Institutului Kaiser Wilhelm de

pe Haigerlocherstrasse. Moartea lui FDR a fost anunţată peste ocean aproape de miezul nopţii, nu în după-amiaza de 12 aprilie 1945. La Balingen exista un lagăr de concentrare, dar era mult mai mic şi nu aşa de groaznic cum l-am descris, inspirându-mă în schimb din relatările despre Bergen-Belsen.

Acestea fiind spuse, am încercat să respect istoria, mai ales cronologia războiului şi mişcările de trupe, precum şi să prezint cât mai realist şi convingător tragediile prin care au trecut soldaţii americani, fiecare în parte. Bibliografia cu toate sursele pe care le-am consultat poate fi accesată la www.ScottTurrow.com.

În munca mea de cercetare, am fost ajutat enorm de câteva persoane cărora le mulţumesc pe acestă cale. Colonelul Robert Gonzales, Armata SUA, în rezervă, un fost ofiţer JAG, acum angajat la Fort Sam Houston, Texas, mi-a oferit manuscrisul remarcabilei sale istorii a Departamentului JAG în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, care cuprinde interviuri cu numeroşi membri ai acestui departament. Am luat legătura cu colonelul Gonzales după ce m-au ajutat mulţi oameni binevoitori, începând cu Carolyn Alison, ofiţer de afaceri publice la Departamentul JAG al Marinei. Prin amabilitatea şefului ei, viceamiralul Michael F. Lohr, procuror general al Marinei, doamna Alison m-a pus în legătură cu o serie de istorici militari, începând cu colonelul William R. Hagan, Armata SUA, în rezervă, un alt fost membru al Corpului JAG, care este acum angajat civil la Camp Shelby din Mississippi, şi care mi-a fost tot timpul de mare ajutor. Bill Hagan a făcut tot ce i-a stat în putere să mă pună în legătură cu unii dintre colegii săi, cărora le sunt îndatorat, inclusiv cu Mitch Yockelson de la Administraţia Arhivelor Naţionale. Dan Lavering, administratorul Bibliotecii Universitare Militare a JAG din Charlottesville, Virginia, mi-a furnizat cu generozitate multe materiale, inclusiv numere ale revistei *The Judge Advocate General,* buletinul informativ

al Departamentului JAG din timpul celui de-al Doilea Război Mondial şi ediţia revizuită în 1943 a *Manualului pentru curţile marţiale, Armata SUA*. Mary B. Dennis, secretar adjunct al Curţii de Justiţie a Armatei, a răspuns favorabil solicitării mele de a obţine o stenogramă a curţii marţiale care să-mi servească drept model. Alan Kramer, director al Washington National Records Center din Suitland, Maryland, a fost o gazdă îndatoritoare şi un ghid excelent când am vizitat instituţia. Trebuie să-mi exprim recunoştinţa pentru ajutorul acordat în munca mea de documentare şi prietenilor mei de la Biblioteca Publică din Glencoe (Illinois) şi de la Facultatea de Drept Western New England. Multe mulţumiri şi lui Henri Rogister şi lui Roger Marquet de la Center of Research and Information on the Battle of Bulge (CRIBA) pentru răspunsurile pe care mi le-au dat la întrebările puse. Şi lui Michel Baert, fost reprezentant al Oficiului de Turism belgian, îi sunt deosebit de recunoscător pentru că mi-a fost ghid în excursia pe care am făcut-o în 2004, pe traseul urmat de David. Era extrem de bine informat şi, în acelaşi timp, un tovarăş de drum foarte simpatic.

Mai mulţi veterani ai campaniei din Europa m-au ajutat prin comentariile oferite asupra schiţelor iniţiale ale romanului, ferindu-mă astfel să fac şi mai multe greşeli: Martin Rosen din New York, asociat la firma mea de avocatură, Sam L. Resnick din Bayside, New York, preşedinte al Asociaţiei Diviziei 100 Infanterie, şi Harold Tauss din Wilmette, Illinois. Le mulţumesc de asemenea lui Bill Rooney şi altor membri ai World War Rond Table, cât şi bibliotecarilor de la Biblioteca Publică din Wilmette.

Am primit comentarii literare critice, dar pertinente, de la cei care mi-au citit primii romanul: Rachel Turrow, Jim McManus, Howard Rigsby, Leigh Bienen, Jack Fuller. Dr. Carl Boyar mi-a răspuns la întrebările din domeniul medical, aşa cum a făcut-o de multe ori înainte. Asistenţii mei, Kathy Conway,

Margaret Figueroa şi Ellie Lucas, m-au menţinut în formă, iar Kathy a avut o contribuţie specială, care a constat în corectarea de text până la redactarea bibliografiei postate pe internet. Agentul meu la CCA, Bob Bookman, asociatul meu la firma de avocatură, Julius Lewis, Violaine Huisman şi editorul meu francez, Isabelle Laffont, toţi au contribuit la corectarea multelor greşeli existente în franceza mea de baltă, lucru pentru care trebuie să-mi cer scuze faţă de vorbitorii de franceză din întreaga lume. Îi adresez mulţumiri şi lui Sabine Ibach, care s-a străduit să-mi corecteze greşelile făcute în germana pe care mi-o mai aminteam din liceu. Robert Marcus mi-a fost consultant-şef pe probleme evreieşti. Eve Turrow mi-a dat sfaturi competente în privinţa prezentării acestei cărţi. Şi desigur că întregul edificiu se sprijină pe trei stâlpi de rezistenţă: editorul meu, Jonathan Galassi, agentul meu, Gail Hochman, iar în centru se află soţia mea, Annette.

N-am să încep prin a-mi face mea culpa pentru erorile care trebuie să se fi trecurat în text, în ciuda eforturilor mele de a le evita. Sper că nici una dintre aceste greşeli nu pune în umbră admiraţia mea faţă de bărbaţii şi femeile care au purtat acest război oribil, dar necesar. Pot doar să parafrazez remarca bătrânului meu mentor Tillie Olsen, care este citată la sfârşitul romanului: Timpul adânceşte misterul.

CUPRINS

1. Stewart: Toți părinții au secrete 11
2. David: Chestiuni legate de acuzațiile împotriva mea 25
3. David: Generalul 42
4. Stewart: Avocatul tatălui meu 57
5. David: Maiorul Robert Martin 65
6. Principii 83
7. Stewart: Leach, Ursul 107
8. David: Secretele lui Teedle 117
9. Alte ordine 130
10. La Saline Royale 146
11. Acțiune 155
12. Petrecerea 169
13. Înot 189
14. Stop 194
15. Săritura 210
16. O vizită în toiul nopții 229
17. Campioni 241
18. Adevărul gol-goluț 259
19. Cerul 269
20. Nu le spune copiilor 291
21. Lupta 295
22. Rămășițele 312
23. Revederea 325
24. În viață 341

25. Alegere greşită 357
26. Captiv 363
27. Londra 377
28. Vizita 393
29. Victorie 397
30. Balingen 408
31. Gita Lodz, desigur 424
32. Ursul: Sfârşit 441
33. Eroi de toate zilele 458

Despre sursele de inspiraţie 467

Stewart Dubinsky știa că tatăl său, David, a luptat în cel de-al Doilea Război Mondial, dar aflase foarte puține despre experiențele acestuia. Când, după moartea lui David, Stewart găsește un pachet de scrisori adresate de acesta unei foste logodnice și află că tatăl său fusese judecat de curtea marțială, el dorește să afle adevărul despre acest om enigmatic și distant pe care nu îl cunoscuse, de fapt, niciodată.

Reconstruind din arhive militare și scrisori vechi evenimentele teribile și alegerile chinuitoare cu care tatăl său se confruntase pe câmpul de luptă, în sala de judecată și în viața amoroasă, Stewart ajunge să înțeleagă trecutul secret al tatălui său și brutalitatea războiului.

Turow dovedește că talentul său nu se limitează la crime și drame din sala de judecată... O istorisire captivantă despre lucrurile pe care oamenii obișnuiți se văd nevoiți să le facă în situații extraordinare.

CHICAGO TRIBUNE

editura rao

ISBN 978-606-609-109-1

9 786066 091091

www.rao.ro
www.raobooks.com